٦٥٩

جامع الآيات

جامع الآيات

مثنوی شریفک آلتی جلدنده مواقع ابیات عربی و مناسبتله اولان آیات کریمه‌یی تحریر و تفسیر و قنغی سورهٔ شریفه‌ده اولدیغنی تفصیل اوزره بیان ایدر شارح مثنوی الشیخ اسمعیل انقروی قدس سره حضرتلرینک تألیفاتندندر

مصباح الاسرار
انقروی

هو

ثم دخل في سلك ملكه الفقير احمد حامد
الشهير بنظر زاده
غفر لهما
سنة ١٢٧٩

ثم استقر في نوبة
عبد الحليم بن احمد
بن محمود عثمان افندي
ناظر قره قوالجه
سوارى
سنة ١٢٨٥

من کتب الفقیر صالح عفی عنه

یا کبیکج یا حفیظ

از مثنوی جلد اول

ور زنا تا [illegible] صنع نکات

[illegible] آن زنا با کی [illegible]

[illegible] در راه دوست

[illegible] داد دست

[illegible] فلک

تملکه الفقیر [illegible] الواعظ بمدینة [illegible]

تاریخ وفات شیخ اسماعیل افندی [illegible]

ایدوب [illegible] روح روانیه دعا [illegible]

دیدم تاریخنی اسماعیل افندیه اولدی جنات [illegible]

۱۰۵۲

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

يا من نور قلوب العارفين بانوار الذاتية وشرح صدور العاشقين باسرار علوم الصفاتية
نحمدك حمد العارفين الواصلين الى شهود جمال الوحدة الحقيقية ونصلي على نبيك محمد الهادي
الى مرتبة الهوية وعلى آله الذين وصلوا الدرجات العالية واصحابه الذين بلغوا الى المقامات
السنية السمية وبعد فيقول العبد الفقير العليل المولوي الشيخ اسمعيل الانقروي كشف
الله له اسرار الصوري والمعنوي لما رايت شراح المثنوي قد غفلوا في حل مشكلات ديباجته
العربية وعن دلالاته وتسامحوا في تتبع اشاراته وتساهلوا في تحقيق معانيه واستعاراته
فبعضهم شرحوا فارسيا لا يسمن ولا يغني من جوع ولم اسمع من احد الى هذا الآن ان يشرح على
هذا الاسلوب المقبول المطبوع فشرحت شرحا عربيا وافيا يوضح اسرار ويكشف اشارات
بالاصول والفروع وسميته بسماط الموقنين لاني رايت حين تحريري هذا الشرح في ليلة
الجمعة شيخا نورانيا في هيئة المولوي فقال لي سم كتابك بسماط الموقنين فانتبهت
ووجدت في قلبي سرورا وكتبت هذا الاسم تبركا وتيمنا ومعتقدا انه من عند الله
ورجائي من الله ان ينتفع به الطالبون ويستفيد به السالكون قال سلطان الاولياء وبرهان
الاصفياء ملك المعنوي هذا كتاب المثنوي اقول الهاء للتنبيه فهو ليس في الحقيقة من اسم
الاشارة وانما هو حرف جيء به للتنبيه على المشار اليه وذا اسم الاشارة والمشار اليه
المثنوي اما في الذهن ان كانت الديباجة قبل التاليف او في الخارج ان كانت بعد التاليف
والمثنوي من ثنا يثني ثنيا كرمى يرمي رميا من باب الثاني مصدر ميمي كالمعنوي

والياء

والياء للنسبة يقال ثنيت الشيء ثنيا اي عطفته وفي اصطلاح الشعراء يقال للمصراعين الذين
على قافية واحدة واضافته الى الكتاب للبيان وانما سمي هذا الكتاب بمثنوي لان جميع الممكنات
والمكونات مثنويات من حيث التقابل او من حيث التوافق كما قال الله تعالى ومن كل شيء خلقنا
زوجين اثنين وقال الله تعالى وخلقناكم ازواجا فالنكتة في هذه التسمية اشارة الى
احاطة اسرار جميع المخلوقات وهو اي المثنوي اصول اصول اصول الدين المراد بالدين الاسلام
كما قال الله تعالى ان الدين عند الله الاسلام والمراد بالاصول الاول الشريعة واصولها
خمسة كما قال النبي صلى الله عليه وسلم بني الاسلام على خمس شهادة ان لا اله الا الله واقامة
الصلوة وايتاء الزكوة وصوم رمضان وحج البيت من استطاع اليه سبيلا وبالثاني
الطريقة واصولها مع كثرة عددها محصورة ايضا على خمسة انواع للزومها على الطالبين
اولها خدمة الشيخ الكامل العالم العارف بالله الموحد الذي يعلم علوم الظاهر و
الباطن ويعرف اسرار البارز والكامن فينبغي لك ان تكون بين يديه كالميت
بين يدي الغسال يتصرف فيه كما يشاء ليغسل بماء الولاية عن جنابة البشرية ولوث
الاخلاق الردية وثانيها التوبة وهي الرجوع الى الله بالارادة والخروج عن الذنوب
كلها ظاهرا وباطنا كما قال الله تعالى وذروا ظاهر الاثم وباطنه والذنب في الحقيقة
ما يحجبك عن الله تعالى من مراتب الدنيا والآخرة فلك ان تتوب عما يحجبه من
الله تعالى حتى عن وجوده لانه ذنب لا يقاس عليه ذنب آخر وثالثها التجرد وهو الخروج
عن علائق الصورية والمعنوية والشهوات النفسانية وهي اسباب الذنب التي تنجر و

متابعا فنا ولاوجها لها كما اشير اليه في هذه الآية واذكر اسم ربك وتبتل اليه تبتيلا قال البيضاوي
اي دم على ذكره ليلا ونهارا وانقطع اليه بالعبادة وجرد نفسك عما سواه والبهما الذكر وهو الخروج
عن ذكر ماسوى الله بالنسيان كما قال الله تعالى واذكر ربك اذا نسيت اي اذا نسيت غير الله
فاذا اشتغل السالك الطالب بكلمة لا اله الا الله فبالنفي يزيل المواد النفسانية وهي
الاخلاق الذميمة والاوصاف الشهوانية والتعلقات الفانية بالاثبات تحصل له صحة القلب
وسلامة الروح ويتلألأ انوار الله وتجلي ذاته وصفاته وافعاله واشرقت ارض
القلب بنور ربها ويوم تبدل ارض الجسد الى الروح وسماوات الروح الى نور الذات
فيكون الذاكر والمذكور واحدا كما قال بعض المحققين لقد كنت دهرا قبل ان يكشف
الغطا اخالك اني ذاكر لك شاكر فلما اضاء الليل اصبحت شاهدا بانك مذكور وذكر
وذاكر وخامسها الفقر التام والفناء العام الفقر في اصطلاحهم اسم للبراءة من
رؤية الملك والفقير لا يرى الملك الا الله فاذا تم فهو الله يعني اذا اضمحل العبد و
استهلك وجوده الموهومية في عين الذات فيبقى الذات الالهية كما كان في ازل
بلا قيد ولا تعين فيرى ربه بربه بلا كيف ولا ادراك وهو توحيد الذات وليس
وراء عبادان قرية وليس قرية وراء عبادان والمراد بالاصول الثلثة
هذه الاصول المذكورة في كشف اسرار الوصول والتعين اعلم ان الكشف في
اللغة رفع الحجاب يقال كشفت المرأة وجهها اي رفعت نقابها وعند اهل الاصطلاح الاطلاع
عليها وراء الحجاب من المعاني الغيبية والامور الحقيقية وجودا او شهودا والاسرار

جمع ستر وهو المعنى الباطن عن الادراك والوصول ضد الهجران وعند المشايخ هو الترقي عن كل
امور موهومة والتخلص عن كل شيء هو دون الموهوم وجود الغير فاذا وصل العبد الحق انحل
الغيرية وفنا العبد في وجود الحق كما قال امير المؤمنين علي كرم الله وجهه الحقيقة محو
المعلوم مع صحو الموهوم ولا اثنينية في هذا المقام لان الحضرة الاحدية لا تعدد فيها
بوجه ولا فناء فيها فانه في الازل وهي باقية لم يزل ولا واصل ولا موصول في
الحقيقة الا هو اليقين هو سكون الفهم واطمينانه واستقراره بزوال التردد والشك
من قولهم يقن الماء في الحوض اذا استقر وهو على ثلثة انواع علم اليقين وهو قبول ما
ظهر من الحق بطريق الرسالة وهو ما جاءت به الرسل من الايمان والاسلام والاحكام
وقبول ما غاب من الدار الآخرة واحوال القيمة والجنة والنار وغيرها فاذا صدق السالك
قبل هذه المذكورات بالعلم يقال علم اليقين والثاني عين اليقين وهو الغني
عن الاستدلال والاستدراك والخبر وهو شهود الاشياء بالكشف وادراك
الحقائق في عالم القدس فلا مدخل فيه للنقل والاستدلال وهو اعلى من مرتبة الاول
لان الرؤية اعلى من العلم والثالث حق اليقين وهو التحقق بحقيقة علم الحق و
الاخلاص من كلفة علم اليقين فاذا تحقق العبد بعلم الحق فنا علمه في علم الحق و
رؤيته في رؤية الحق فيعلم بالله ويرى بالله فلا اثنينية في هذا المقام بل يرى الحق
ذاته بذاته وصفاته وافعاله بعلمه فعلمه في هذه المرتبة عين ذاته فهو المراد بحق
اليقين اعرابه في حرف جر والجار مع المجرور متعلق بمحذوف والجملة مرفوعة المحل

صفة الاصول والتبيين معطوف على الاسرار وهو اى المثنوى فقه الله الاكبر الفقه فى الاصل
الفهم يقال فقه الرجل بكسر القاف اذا علم ويقال فقه الرجل بالضم اذا صار فقيها وقد جعله
العرف خاصا بعلم الفروع والاكبر صفة للفقه وتقدير الكلام هذا المثنوى علم الله الاكبر
فى حق ذاته ومن فقه فيه صار عالما بكل مسائل من الخفية والجلية والطريقة والصورية
والمعنوية وحقايق الاشياء الجلية والخفية ولا رطب ولا يابس الا فى هذا الكتاب
العلية وشرع الله الازهر الشرع طريق من طرق الانبياء والزهرة بالفتح فى الاصل
النورة وقد يستعمل فى الحسن والبهجة والازهر صفة للشرع والمراد به هنا طريق التعبير
والاسرار شرع نبينا محمد الهادى الى صراط المستقيم وبرهان الله الاظهر اى حجة الله
الايات لمن آمن انه ترجمة كلام الله ومعانيه منزلة من عند الله مثل نوره كمشكوة
فيها مصباح لما جاء بتحقيقه صفة للمثنوى عقبها بضرب المثل زيادة فى الكشف وتعيين
للبيان ولضرب المثل فى ابراز خفيات المعانى ورفع الاستار عن الحقايق تاثير ظاهر و
لقد كثر ذلك فى كتب السماوية وكلام الانبياء والاولياء كما قال الله تعالى ولله
المثل الاعلى وقال وتلك الامثال نضربها للناس وما يعقلها الا العالمون والمثل
فى اصل كلامهم بمعنى المثل وهو النظير يقال مثل ومثل ومثيل كشبه وشبه وشبيه ثم
قيل للقول السائر الممثل مضربه بمورده ولم يضربوا مثلا الا لاشياء فيه غرابة من بعض
الوجوه وقد استعير المثل للحال والصفة كانه قال حالة العجيبة الشان وصفة نوره
فى الاضاءة واللمعان كمشكوة اى صفة مشكوة وهى الكوة فى الجدار غير النافذة فيها

مصباح

مصباح اى سراج ضخم ثاقب ولله در ملك الحمزة شبه انوار معانى المثنوى بالمصباح المحرقة
فى ازالة ظلمات النفسانية وكدورات الجسمانية وابيات المثنوى بالمشكوة فيضئ الله
بانواره قلوب الطالبين وينور باسراره صدور العاشقين ويهدى من يشاء
من عباده بمعانيه الى جنابه وفى الحقيقة من نظر بعين عقله والانصاف من نفسه
ولم يذهب عن جادة معانيه يمينا وشمالا لا يراه غير نور والهداية الموصلة الى الله
ومن لم ينظر بعين الكشف والشهود فهو كالاعمى الذى سواء عليه ضوء الليل وضوء
النهار شرح اشراق اى المثنوى يضئ اضاءة كاملة على قلوب السالكين تنويره للتحكيم
النور من الاصباح بكسر الهمزة مصدر وبالفتح جمع صباح اى المثنوى فى تنوير قلوب
العاشقين وازالة كروباتهم كالصبح النور من الصباح الذى يزيل ظلمة الليل
لان ازالة ظلمات النفس لا يكون الا بنور الله وهدايته فهو الاعلى والاقوى وهو جنان
الجنان الجنان بالكسر جمع جنة وهى البستان الذى يستر الارض اشجاره من كثرتها و
الجنان بالفتح القلب واضافة الجنان الى الجنان بمعنى اللام ذو العيون والاغصان
العيون جمع عين وهى ينبوع جارية والاغصان جمع غصن وهى افنان الاشجار
واشجانه وجه الاستعارة شبه المثنوى بالجنان واثبت لها ما يلايمها ويلازمها من العيون
والاغصان والمراد بالعيون عباراته اللطيفة واشاراته الشريفة التى تنبعث
منها ماء الحيوة المعنوية وتجرى فيها انهار اسرار الحقيقة وينابيع المعارف الجليلة
التى احلى من العسل وابرد من الثلج وابيض من اللبن فمن شرب منها لم يظمأ ابدا ولم يمت

يريدوا والمراد من الاغصان ابياته العالية التي قطوفها دانية وثمارها على المجتنى يسيرة فمن اكل
منها فهو في عيشة راضية وقيل لقاريه وحافظه كلوا واشربوا هنيئا ايها العارفون بالاسرار
الالهية منها عين تسمى عند ابناء هذه التسمية سلسبيلا من للتبعيض والضمير راجعة
الى العيون اي ومن تلك العيون عين واحدة تسمى تلك العين عند ارباب هذه الطريقة
الموصلة الى الله سلسبيلا لسلاسة انحدارها في الحلوق وسهولة مساغها يقال
ماء سلسل وسلسال وسلسبيل اذا ذهب في الحلق سريعا لعذوبته وقيل اصله
سل سبيلا فسميت به كتابه شراب لانه لا يشرب منها الا من سأل اليها سبيلا بالعمل
الصالح وعند اصحاب المقامات والكرامات اصحاب المقامات هم العارفون بالمراتب الالهية
ومقاماتها التجليات المتنوعة عن مراتبهم كما تحول ارباب الحال واهل الكرامات ادنى من تمام
مرتبة لان الكرامة تصدر من السالك في بعض الاحيان من قوة روحه وكمال توجهه
الى جناب الله وبينهما عموم وخصوص لان كل اصحاب مقام اهل كرامة وليس كل اهل
كرامة باصحاب مقام خير مقاما نصب على التمييز اي من جهة المقام خير مبتدأ مؤخر والظرف
خبر مقدم واحسن مقيلا عطف على خير ومقيلا تمييز اي من جهة محل القيلولة المقيل
اسم مكان من قال يقيل قيلا وقيلولة وهي النوم قبل الزوال وانما قال للمثنوي مقيلا
لان السالك اذا اشتغل بمعرفته ومطالعته يستريح عن اضطراب النفسانية وافكار
الشيطانية ويتخلص عن العوائق الفانية والعلائق الجسمانية الابرار فيه ياكلون
ويشربون الابرار جمع بر وارباب كصحب واصحاب وشهد واشهاد وهم المطيعون الذين

لا يؤذون

لا يؤذون الذر ولا يضمرون الشر اي المطيعون المحسنون باطنا في هذه المثنوي من انواع
الاطعمة النفيسة الالهية واصناف الفاكهة اللذيذة الربانية التي اكلوا منها
الانبياء والمرسلون كما اكل نبينا عليه السلام حين البيتوتة عند ربه واشار اليه
ابيت عند ربي يطعمني ويسقيني ويشربون العاشقون من الشراب الذي ختامه مسك لا
فيها غول ولا هم عنها ينزفون وفي ذلك فليتنافس المتنافسون والاحرار منه يفرحون
ويطربون الاحرار جمع حر وهو في اصطلاحاتهم الخارج من قيودات النفسانية ورقة
رقية الشيطانية اي الاحرار من المثنوي يفرحون ومن شراب معانيه يطربون ويجدون
منه اسرارا ان لله شرابا اعده لاوليائه اذا شربوا سكروا واذا سكروا طابوا
واذا طابوا طربوا الى آخره وهو اي المثنوي كنيل مصر شبه المثنوي بالنيل لعذوبة
معانيه وحلاوة عباداته وكثرة منفعته وكمال فوائده شراب للصابرين
الذين يصبرون على مجاهدات النفسانية والرياضة الجسمانية والبليات
الصورية والمعنوية حتى يصلوا الى مراتب الولاية فحينئذ نيل معاني المثنوي
عند نظرهم كالماء الحياة وشراب الجنة يشربون منه ولا يمنعون كالقبطي من النيل
وحسرة اي نيل اسرار المثنوي وشراب معانيه حرمان وحسرة على آل
فرعون والكافرين اي على اهله فرعون هي النفس والهوى والتابعين
احوال الاولياء وانوار الاصفياء المنكرين باسرارهم وطريقتهم كما قال
في مثنويه بيت آب نيلست اين بقبطي خون نمود آل موسى را نه خون بود آب

بود آب نیلست این حدیث جان فزا یار بش در چشم قبطی خون نما کما قال الله
تعالی یضل به کثیرا ویهدی به کثیرا والضمیر فی به ههنا یرجع للمثنوی وفی القرآن یرجع الی
المثل والمعنی یضل الله بالمثنوی کثیرا من الناس ولا یوفقهم للهدی بان یؤولوا معناه
الی مراد انفسهم ویهدی به کثیرا من الناس ویوفقهم طریق الهدایة والرشاد ویوصلهم
بانواره واسراره الی الدرجات العالیة والمقامات السامیة وانه شفاء الصدور وانه
کتاب لانواع الادویة المعنویة والاشربة الالهیة التی شفاء لما فی الصدور من
امراض الشکوک والشبهات وعلة اخلاق الردیة وسوء الاعتقادات وجلاء الاحزان
وهو جلاء احزان القلوب عند مطالعته ویکشف الاشجان والکروب حین قرائته
وکشف القرآن ای کشاف الاسرار القرآن ظهرا وبطنا الی سبعة ابطن للخواص والی سبعین
ابطن لخواص الخواص من الکاملین ولم یصنف مثل هذا الکتاب المستطاب فی تفسیر کلام
الله واسراره بینه کما قال الشیخ الجنانی انی ابصرت فی النوم الرسول فی یده المثنوی
وهو یقول صنفت کتب لاسرار النبی لم یصنف مثل هذا فاعجبنی وسعة الارزاق
السعة بالفتح الفنا بمعنی الوسع وذکر المصدر للمبالغة والرزق فی اللغة الحظ و
ماینتفع به وهو شامل للصوری کالاموال والاقوات وغیرها والمعنوی کالمعارف
الجلیلة والعلوم الدینیة والاسرار الالهیة ای المثنوی سبب وسعة الارزاق
الدنیوی والاخروی وتطییب الاخلاق الخلوق السجیة والتطییب من التفعیل
مصدر بمعنی الفاعل ای مطیب لاخلاق عن رذائل البشریة وهواجس النفسانیة

الردیة ومطهر القلوب عن دون الطبیعة ووسخ الهیولانیة وموصل الی الخلوق الذی
مدحه النبی علیه السلام ما من شیء اثقل فی میزان المؤمن یوم القیمة من خلق حسن یبغض
الفاحش البذی بایدی سفرة جمع سافر یقال سفرة الکتاب سفرا ای کتبته والترکیب
للکشف یقال سفرت المرأة اذا کشفت وجهها والباء متعلق بمحذوف والجملة خبر
مبتدا المحذوف تقدیره هو مثبت ومکتوب بایدی سفرة ای کتبة من الملائکة ینتسخون
الکتب من اللوح لانه معنی القرآن وان کان اللفظ مغایرا لالفاظ القرآن وعند ابی
حنیفة القرآن المعنی وحده وحقیقة القرآن اسم للکلام قایم بذات الله والوحی انما
سمی قرآنا لدلالته علیه والنظم الوحی لیس بشرط فی دلالته لهذا المعنی السنتی الاتری
الی قوله تعالی وانه لفی زبر الاولین وقوله تعالی ان هذا لفی الصحف الاولی والضمیر فی قوله
وانه والاشارة فی قوله ان هذا یرجع الی القرآن والمراد به المعنی دون النظم لان
فی زبر الاولین والصحف الاولی لم یکن القرآن بالنظم الوحی والمعنی لا یختلف باختلاف
اللغات فاذا عرفت هذا فتوصیف المثنوی بما یوصف به القرآن جایز لانه فی الحقیقة
معناه کرام صفة للسفرة ای اعزاء علی الله بررة صفة بعد صفة ای اتقیاء او
المراد بالسفرة الکتبة التی حاضرون عند المولانا کحسام الدین وغیره وهم کرام
الاولیاء وبررة الاصفیاء یمنعون ان لایمسه الا المطهرون ای یمنعون تلک
السفرة ان لایمس المثنوی ویطلع علی معناه من النجاسات الصوریة والرجاسات
المعنویة ولایجد طعمه ونفعه الا الموحدون ولاة دقایق القرآن تنزیل من رب

العالمين اي وهو منزل من رب العالمين على حذف المبتداء وذكر التنزيل وارادة المنزل
لا ياتيه الباطل من بين يديه ولا من خلفه اى لا ياتى للمثنوى الباطل من قبله ومن
بعده والله يرصده ويرقبه اى يرصد المثنوى ويحفظه من تغيير المغيرين وتنقيص الجاهلين
وتبديل العقلاء النزاعيين وان كانوا بعض القراء بدلوا بعض ابياته التى كما وقعت فى
النسخة العتيقة لكن تبديلهم ليس بتحريف المعنى بل كقراءة القرآن على وجوه كثيرة
فلا يقدح فالله خير حافظا اى من جهة الحافظية فنتوكل اليه فيه وهو ارحم الراحمين
على كل شئ وله اى للمثنوى القاب اخر جمع لقب واللقب ما يسمى به الشئ بعد اسمه العلم
يعم المدح والذم يدل على زيادة معنى بخلاف اسماء الاعلام يعنى وللمثنوى القاب عظيمة
غير تلقيبنا من الاوصاف المذكورة لقبه الله اى جعل الله له لقبا فلا يعلم الا الله و
المكاشفون المكملون من اولياء الله فاقتصرنا على هذا القليل اى اقتصرنا على
هذه الالقاب القليلة ولم نطول فى اطرابه بل اختصرنا فى توصيفه وتفخيمه وتبجيله واوردنا
انموذجا من توصيف الله وقليلا من تلقيبه والقليل يدل على الكثير فقس على هذا
سائر الاوصاف والجرعة تدل على الغدير الجرعة الشربة من الماء وهى التى تبقى فى القدح
بعد الشرب والغدير البحر الصغير ومعلوم ان جرعة من ماء الغدير تدل فى اللذة
واللطافة على ما كثر فى الغدير وهكذا هذه الاوصاف القليلة تدل على الاوصاف
الجليلة والحفنة تدل على البيدر الكبير والحفنة بفتح الحاء المهملة ملاء الكفين
يعنى ايكى اوچ طلوسى طعام والبيدر الجمع الكثير يعنى ملاء الكف من الحنطة تدل

على

7

على الجمع الكثير فى المطمورة فيستدل من هذه الاوصاف المذكورة على الالقاب الجليلة والاوصاف
الجميلة الموصوفة عند الله العاقل يكفيه الاشارة فضلا عن طلوع المقصود من افق
العبارة ثم شرع رضى الله عنه الى سبب تأليفه وعلة تلفيقه فقال يقول العبد الضعيف
المحتاج الى رحمة الله وانما قال مثل هذا الكامل المكمل الجليل القدر العبد الضعيف
هضما لنفسه واتباعا لسنة نبيه عليه السلام كما قال عليه الصلوة والسلام لا تطرونى
كما اطرى عيسى بن مريم وقولوا عبد الله ورسوله وكذا قال انما انا عبد فقولوا
عبد الله لا والملائكة فالكمال عند الانبياء والاولياء اظهار العبودية لا افشاء
سر الربوبية فعندهم من قال انا العبد افضل ممن قال انا الحق قول المحتاج الى رحمة
الله اشعار الى ان جميع الانبياء والاولياء محتاجون الى رحمة الله صورتا ومعنويا
كما ورد فى الحديث لن يدخل احدكم منكم عمله الجنة قالوا ولا انت يا رسول الله
قال ولا انا الا ان يتغمدنى الله برحمته وفضله محمد بن حسين البلخى عطف بيان
للعبد والبلخى يجوز ان يكون صفة لمحمد والحسين وان كان صفة لمحمد فنوى
بالرفع وان كان للحسين فبالجر تقبل الله منه جملة معترضة دعائية بين القول
والمقول وهو اجتهدت فى تطويل المنظوم المثنوى وليس اجتهاد دكاحتياد
اهل التصور والتفكر بل المراد باجتهاده توجهه الى جناب الله بحضور قلبى وقالبى
حتى كيف يلهم ويلقى الى قلبه كما قال وتلك الحضرة فى محل من المثنوى ، قافيه
اندیشم ودلدار من ، گويدم منديش جز ديدار من ، حرف چه بود تا تو انديشى ازان ،

حرف چو بود خار دیوار زران حرف وصوت وگفت را برهم زنم تا كه بى اين هر سه با تو دم
زنم كما نقل بنقل صحيح من منتسب جنابه اذا تجلى الله له باسم العليم ظهرت ينابيع الحكم
الالاهية من قلبه على لسانه ويتكلم بمقتضى تجلياته حتى يعجزون الكتاب عن كتابته فاذا
انقطع التجلي والواردات سكت ودخل الخلوة ويشتغل الى عبادة الله المشتمل
على الغرائب والنوادر صفة للمثنوي اي المجتمع الحاوي على غرائب الحكايات وعجائب
الروايات ونوادر الاخبار والآثار ودرر المقالات اي لمقالات التي كالدرر
في حسن النظم والبهار وغرر الدلالات اي الدلالة التي كالنور في غايب نورها
وكمال ظهورها وطريقة الزهاد الزهد اسقاط الرغبة عن الشيء بالكلية قال عليه السلام
اعمل الفرائض تكن عابدا وارض بقسمة الله تكن زاهدا والزهاد صيغة مبالغة
للزاهد اي المشتمل على علم زهاد الدنيا وتارك ما سوى الله وحديقة العباد الحديقة
بستان فيها انواع الشجرة المثمرة واصناف الثمرة اللذيذة الى هنا عطف على
الغرائب قصيرة المباني المباني جمع المبنى وهو مصدر ميمي والمراد به بحره ووزنه
ووجهه للتعظيم او رعاية للسجع والجملة صفة ثانية خبر مبتدا محذوف تقديره وهو قصيرة
المباني وكثيرة المعاني وهو جمع المعنى وهو اما اسم مكان من عنى يعني بمعنى المقصد
او مصدر ميمي بمعنى المفعول فكل بيت منه يحتمل على وجوه كثيرة من المعاني ورموز
غامضة من الحقايق وفي كل الفاظ منه اشارة او استعارات لطيفة في كل عبارات
نكات دقيقة فلا يطلع عليها احد الا من يؤتى من عند الله ونور قلبه بانوار الله مخدراة

معانيه

معانيه مستورة عن كل محجوب وابكار اسراره ومحاجيب معارفه ولطايفه مبطونة
عن كل ناقص ومعيوب فلا يليق نقله وتغييره لكل جهول ذهول ولا يعلم بمعرفة
الغايبة والوحي بل بتعليم الوفاء المخول لاستعداد يتدى متعلق باجتهدت
في تطويل المثنوي لاقتصار راثيه وانحنى ومثنوى وفايق على قومه ولنذى و
معتمدي يقال اعتمد عليه اي اتكى عليه وهما الفاظان مترادفان ومكان الروح
من جسدي ومنزلة الروح المدبر في جسمي ومن بمعنى في الروح عبارة عن جواهر
لطيف وعين شريف مثل ضوء للشمس وهي لا تقبل التحلل ولا التفرق ولا التبدل
فاذا تكون البدن وتم استعداده وهو المراد بقوله فاذا سويته ونفخت فيه
من روحي نفذت تلك العين الشريفة الالاهية في داخل اعضاء البدن نفاذ
النار في الحديد ونفاذ الدهن في السمسم ونفاذ ماء الورد في جرم الورد وفيه
ابحاث كثيرة لا يليق ايراده في هذه المختصر وذخيرة يومي وغدي يعني الدنيا
والاخرى عبر عن الدنيا باليوم وعن الآخرة بالغد كانت الدنيا والآخرة
نماران بوم وغداى زاد روحي وغذاى قلبي في الدنيا بعدونته يحصل بهذه الفوائد
الجليلة وتحريكه لي الى هذه المعارف الجزيلة وكذلك في المعنى انيسي وجليسي
يتغذى منه روحي بموانسته ومجالسته وهو الشيخ المراد بالشيخ فيهم المربي الكامل
والمرشد المكمل العالم العارف الفاضل الرباني الذي يعلم حقايق الاشياء و
مراتب الالاهية واحوال المسترشدين واستعدادهم ويتصرف فيهم تصرف الحق

كما قال في محل من المثنوى شيخ فعال لست بي آلت جو حق . بر مريدان داده بي كفتن سبق
قدوة العارفين يقال فلان قدوة اى يقتدى به وينقاد عليه فالعارف من
يعرف اسرار الله ويعلم علم اللدني سئل على الامام الحسن متى يكون العارف
عارفا قال اذا ابى المشهود وفنا الشواهد واضمحل الاخلاص والمراد با
الفناء الشواهد سقوط روية الخلق عنك وذهاب الحواس وهو معنى قوله
فبي ينطق وبي يبصر والمراد باضمحلال الاخلاص ان تراك مخلصا وقال الشيخ
الاسلام العارف ان لا يرى غير ابنه والمعرفة اتحاد العارف بالمعروف
يكونهما شيئا واحدا وسئل عن الجنيد قبله ما العارف قال لون الماء لون
الاناء يعني لا لون له كالماء بل يتلون بكل لون ويتصف بكل صفة لكن
في الحقيقة لا لون له ولا صفة له ولا مرتبة له واذا عرفت هذا فالحاصل
الذين قدوة هذه الطائفة العلية وزبدة هذه الزمرة الجليلة امام
الهدى واليقين الامام في اللغة خشبة البناء التي يترتب ويستوى عليها
البناء فلانه يسمى الامام العوم اماما لاقتدائهم عليه واتباعهم لانه مبنيهم
عليه ومقتدى به والهدى لمصدر ومعناه الدلالة الموصلة الى اليقين
والمضاف محذوف اى امام اهل الهدى او ولى الهدى واليقين مغيث
الورى المغيث بمعنى الممد والورى الخلق اى ممد المخلوق في كل حال ومعينه
وظهيره في البليات والاضلال وفيه اشارة الى مرتبة غوثيته وقطبيته لان

مغيث

مغيث الورى في الحقيقة لا يكون الا غوثا فالقطب الذى عليه مدار احكام العالم وهو مركز
دائرة الوجود من الازل الى الابد واحد باعتبار حكم الوحدة وهو الحقيقة المحمدية وباعتبار
حكم كثرة الحقيقة متعددة فلا يزال في هذه المرتبة واحد من الاولياء وقائما في هذه
المقام ليحفظ به هذا الترتيب والنظام كما قال سبحانه ولكل قوم هاد وقال كذلك وان
من امة الا خلا فيها نذير فمحي الدين قطب زمانه ومغيث الورى في اوانه امين
القلوب والنهى اى حافظ القلوب والعقول في التصرف بلا خيانة والنهى جمع
نهية وهي العقل ويسمى العقل نهية لانها تنهى عن المحظور صاحبها او ينتهى اليها
في الامور وديعة الله بين خليقته اى امانة الله بين خلقه فان الانبياء والاولياء
وديعة بين المخلوق ومن زعم انه بشر من جنسهم وخان في لوازم خدمته وامانه
فيعذب الله عذابا صوريا ومعنويا بامانته ومن عرف قدره وعظم ذكره شرح
الله صدره بتعظيمه ورفع قدره وصفوته في بريته البرية الخليقة من برا
بمعنى خلق بالهمزة وبغير الهمزة بتشديد الياء قراءة اى وصفوة الله ومجتبى
في مخلوقاته وحبابا عند صفيه الحبا بالجمع حبيبة كالحفيا واحدنا ومعنى المراد
بالصفي حبيب الله ورسوله اى وهو احب الحبيا الله عند رسول الله والاخفيا زمرة
مقبولة وطائفة محبوبة من الاولياء كما ورد في الخبر وهو قوله عليه السلام ان احب
العباد الى الله الاخفيا الاصفيا ان حضروا لم يعرفوا وان غابوا لم يذكروا وهم
مع الناس بظواهرهم ومع الحق ببواطنهم يعتقد اهل العالم انهم امثالهم تنزلوا عن

مقاماتهم الى مبالغ عقول الناس وكلموهم بقدر فهومهم وورد ايام ذي وجهين منهم الناس وجها ومراد اهم الوجه الآخر مثلا كما يقول احدهم ليس عند الله منزلته ومقامى فيعنى هو الناس ان ذلك لنقصه ومراده انه لكماله لانه ترقى عن كل منزلة ومقام لغنا ورسمه في الحقيقة و المقامات الا اصحاب الرسوم ووصاياه لبنيه وصايا جمع وصية يعني الحسام الدين وصيته الله لبنيه كما اوصاه الله لبنيه عليه السلام بعض المكتابين كالعلى واويس القرني وغير ذلك من الاولياء في تعظيمه وتفخيمه وهو منهم مفتاح خزاين العرش خبر مبتدأ محذوف تقديره هو مفتاح خزاين الله في عرشه اى من كنوز العرش لان الانسان الكامل مفتاح رموز الكنوز في عرش الله وفرشه فانه الاسم الاعظم يخرج من الباطن الى الظاهر معنى من المعاني الاجمالية اى حكم الانسان الكامل ولا يدخل من الظاهر في الباطن شيء الا بامره كما قال ابن الفارض: ولا فلك الا ومن نور باطني به ملك يهدي الهدى بمشيئتي فلا يتجلى الحق على العالم الا بواسطته فيتجلى اولا لمرآة قلبه فينعكس النور من قلبه الى العالم فيكون باقيا بوصول ذلك الفيض اليه في دام هذا الكامل موجودا في العالم يكون محفوظا بوجوده وتصرفه العوالم الوحشية والوحشية والصورية والمعنوية ابو الفضايل جمع فضيلة وهي الزيادة وخلاف النقصان اى صاحب الفضايل ومنبع الفضايل ومعدن الشمايل حسام الحق والدين الحسام السيف القاطع وانما سمي بهذه الكنية لكمال قطعه الاغيار في طريقه وقتل اعداء النفس والشيطان وقهر اهل البدعة والطغيان كرسول الملك المنان الذي قال

انا الفتى بالسيف انا القتول الضحوك وقيل في حقه عليه الصلوة والسلام ان الرسول لسيف يستضاء به مهند من سيوف الله مسلول حسن ابن محمد اخي عطف بيان بما قبله وهو علم لحسام الدين ابن حسن المعروف بابن اخي ترك واخي ترك جد لحسام الدين وهو رجل صالح وولي من اولياء الله قيل في مناقبه فتح بسيفه وفتوته بلادا كثيرة من الروم ابو يزيد الوقت خبر مبتدأ محذوف تقديره هو اي الحسام الدين ابو يزيد في وقته في المعرفة والولاية والكرامة جنيد الزمان في التصوف والتعرف والعلم الظاهر والباطن والآداب والفتوة صديق بن صديق بن صديق كما قال رسول الله عليه السلام في حق يوسف الصديق ان الكريم ابن الكريم يوسف بن يعقوب ابن اسحاق بن ابراهيم والف ابن لا يكتب اذا كان بين العلمين والصديق صفة مبالغة للصادق قال المشايخ الصدق منع الحرام عن الشدق وقال بعضهم الصدق الوفاء لله بالعمل ومن اراد ان يكون الله معه فليلزم الصدق لان الله قال ان الله مع الصادقين رضي الله عنه وعنهم جملة معترضة بين الصفة والموصوف الارموي الاصل صفة نسبية لحسام الدين المنتسب الى الشيخ المكرم وهو الشيخ ابو الوفاء بما قال امسيت كرديا واصبحت عربيا الباء للملابسة اما زايدة وبعض التسبب متعلق بالمكرم والمعنى المكرم بسبب شيخي الذي قال يوما امسيت منسوبا الى الكرد واصبحت منسوبا الى العرب وسبب هذا القول ان قوم الشيخ قالوا لاصحابه ان شيخكم جاهل وامي ولن يتخذ الله وليا جاهلا ولو اتخذه لعلمه ويزعمون بهذا جهالا ان العلم هو العلم الرسمي

فقط تكلم الشيخ بهذا القول فظهرت غيرة الحق فيه فتوجه الى الله فرأى في ليلة الجمعة رسول الله
صلى الله عليه وسلم فقال عليه السلام يا شيخ لا تحزن ان الله تجلى لك باسم العليم فقم وضع منبرا في المسجد
وعظ لامتي وفسر كلام الله وكلامي لهم ظهرا وبطنا فانتبه الشيخ فقال لاصحابه اذهبوا
وضعوا الى كرسيا في المسجد فتعجب البعض المريدين من قوله فقالوا ان الشيخ لا يعلم شيئا
ما يقول بعد ما وضعوا كرسيا فخرج الشيخ فقال في ابتداء الكلام ميتة كردنا واصبحت
عربيا ثم شرع في تفسير بعض الايات فخضع عباراته ودقق اشاراته فتحير العلماء وتعجب البلغاء
وقالوا ما سمعنا بهذا من آبائنا الاولين قدس الله روحه اي طهر الله روح ابي الوفاء
من صفات البشرية فالماضي اذا كان في موقع الدعاء يكون بمعنى امر الغائب وايراده
بصيغة الماضي اشارة الى وقوعه موقع التحقق وارواح اخلافه من اتباعه وخلفائه
فنعم الخلف نعم من افعال المدح الخلف فاعله والمخصوص بالمدح محذوف تقديره فنعم
الخلف حسام الدين ونعم السلف اي ابوه وجده وجدا علائه له نسب له خبر مقدم
ونسب مبتدا مؤخر وتنوينه للتعظيم اي لحسام الدين نسب عظيم الشان الفت
الشمس عليه ردائها وهذه الجملة في محل الرفع صفة لنسب اي له نسب عظيم الذي طرحت
الشمس على ذلك النسب العظيم الشان ردائها اي نوارها وهو كناية عن التخضع
والتذلل لان الشمس الحقيقي الانسان الكامل في الحقيقة كما قال رسول الله عليه السلام
ان لله عبادا قلوبهم انور من الشمس وهذه الشمس الدنيا وهي يستفيض من
نورهم دائما وارخت النجوم لديه اضوائها ارخت من باب الافعال من ارخى يرخي

يقال ارخى زيد الستر وغيره اي ارسله وكذلك المراد بارخاء النجوم لديه اضوائها تذلل
وانقياد ولا مره كما قال ابن الفارض نظم فبدري لم يأفل وشمسي لم تغب
وبي تهتدي كل الدراري المنيرة * والجم افلاكي جرت عن تصرفي * بملكي واملاكي
لملكي خرت * لم يزل فناؤهم قبلة للاقبال * لم يزل فعل من الافعال الناقصة من
زال يزال لا من زال يزول فانه تامة فاذا دخل النفي النفي يحصل معنى الاثبات
واسمه فناؤهم وخبره قبلة الاقبال والفنا بكسر الفاء ما امتد من جوانب
الدار وهذه الجملة لا محل لها من الاعراب دعاء لهم بمعنى امر الغائب اي
لا زالت ساحة دارهم وفناء منزلهم قبلة لاهل الاقبال والاجلال يتوجه
اليها بنو الولاة ومحل جملة يتوجه نصب اما على البدلية من خبر لم يزل اي لم
يزل فناؤهم متوجها اليها بنو الولاة واما على الحالية اي متوجها اليها فا
الاول اولى واما صفة لقبلة الاقبال اي لم يزل فناؤهم قبلة للاقبال
التي يتوجه اليها ابناء الوالين الولاة جمع الوالي بمعنى القريب وهم المقربون
واهل الولاية وكعبة الامال معطوف على قبلة الاقبال يطوف بها وفود
المجد والعفات وهذه الجملة كجملة المتقدمة يعني يتوجه اليها في الاعراب
والوفود جمع وفد يقال وفد فلان على الامر وفدا اي ورد رسولا من
الباب الثاني يعني تركيبا الجا المجد الشرف والعفات جمع العافي والعافي
طالب المعروف والاحسان والمعنى لا يزال جنابهم وفناؤهم كعبة الامال

والمراد انه يطوف بها رسول المجد والشرف وطلاب العطايا و الاحنع ما طلع النجم ما
مصدرية فهي مع ما بعدها في تاويل المصدر وتقدير الزمان قبل المضاف كثير
وتقدير الكلام لم يزل فناؤهم قبلة الامال مدة طلوع النجم و ذرشارق
من ذر يذر ذرورا بمعنى طلع يطلع طلوعا والشارق اسم للشمس وهذه
الجملة عطف على ما طلع اي ومدة طلوع الشمس ليكون مختصا لاولي البصائر
متعلق بلم يزل واسم يكون مستتر فيه راجع الى الفناء وخبره مختصا تقدير
الكلام لم يزل فناؤهم قبلة الاقبال ليكون ذلك الفناء محل اعتصام و
تمسك وحفظ من البليات الصورية والمعنوية لاولي البصائر جمع بصيرة
والبصيرة هي النظر المنور بنور القدس المكحل بضياء هداية الانس فلا يختفي
شيء من الحقايق والعيان ولا يحتاج الى الدليل والبرهان بل تبصر الحق بينا
مكشوفا والباطل ذاهقا مدحورا وفيه مبالغة التعظيم لذلك الفناء لانه
اذا كان ذلك الفناء مختصا لاولي البصائر الذين يتصفون بهذه الاوصاف
الجليلة فبطريق الاولى لساير المخلوقات الربانيين وهو وما بعده صفة
لاولي البصائر اي المنسوبين الى الرب الروحانيين صفة بعد صفة اي
المنسوبين الى الروح السمائيين العرشيين اي المنسوبين الى السماء والعرش
النوريين اي المنسوبين الى النور السكوت النظار حال ثلثة اعراب الفتح
على حذف المبتدا والنصب على المدحية والجر على الصفتية السكوت على وزن

فعول

فعول والنظار على وزن فعال وهما صيغتا مبالغتان في الساكت والناظر يعني
السكوت الذين يسكتون عن اسرار الله ولا يتكلمون الا باذنه والناظرين الذين
ينظرون الى قدرة الله وعبرته والسكوت عن الكلام النهي بمعنى لا يتكلمون الا في وقت
الحاجة كما قال الجامي بيت گفتن بسيار نه از نغز نيست ٥ ولوله طبل ز بی مغز نیست ٥
الغيب بضم الغين وتشديد الياء صيغة مبالغة للغايب اي الغايبون عن صفة البشرية
او الغايبون والمعتزلون عن الخلق الحضار على وزن فعال اي الحاضرون بصفة
الحقانية او المعنى الغايبون عن الخلق والمستورون في قباب الحق لا يرون الناس
انا دهم ولا يعلمون مرتبتهم ومنازلهم والحاضرون في كل مكان باذن الله
بيت فانی ز خود و ز دوست باقی ٥ وین طرفه که نیستند و هستند ٥ الملوك تحت
الاطمار جمع طمر بالكسر والطمر ثوب مرقع ممزق اي هم ملوك الجنان تحت اثواب
مرقعة بالية يزعمون الخلق انهم فقراء الصوري لا يملكون شيئا بل هم الملوك في الحقيقة
وملوك الدنيا صعلوك لان الدنيا لا توزن عند الله جناح بعوضة فليتفكر كيف تكون
ملوكها اشرف القبايل جمع قبيلة اي هم اشرف قبايل الخلايق وافضل شعوب الناس
اصحاب الفضايل النوادر الدلايل اي هم اصحاب الفضايل الجليلة وارباب الشمايل
الجميلة والخصايل اللطيفة والنوادر الدلايل الصورية والمعنوية والمراد بالدلايل الصورية
الاشياء المخصوصة لانها دلايل الى قدرة الله وذاته وصفاته واسمائه وبالمعنوية
العقول والنفوس المجردات والملائكة وغيرها والاولياء انوار هذه الاشياء الظاهرة

والباطنة لانهم اكمل الدليل الى الله بيت آفتاب آمد دليل آفتاب گر دليلت بايد از
وى رو متاب بيت وهذا دعاء لا يرد لانه دعاء الاصناف البرية شامل اى هذا
المذكور في حق الحاج ام الدين دعاء لا يرد دعا ابناء المجهول بل يقبل ويستجاب لان هذا
الدعاء الفاً للتعميل لانواع الخلايق شامل فاذا كان الدعاء لنفع الخلايق على
العموم لا يرد البتة فان قلت الدعاء في حق الحاج ام الدين كيف يشمل على اصناف
الخلايق قلت ان وجود الاولياء والاصفياء رحمة على العالمين بهم يرزقون
وبهم يمطرون وبهم يصلون الى الدرجات العلية وبارشادهم وهمتهم وبركتهم
يتخلصون عن عداوة النفس والشياطين وعذاب النيران فاذا استتروا واختفوا
ذلك السلاطين يكون استتارهم واختفاؤهم نوع عذاب على الخلايق لانهم
لا يسترشدون على الهداية ولا يتبركون بدعائهم وان كانوا في الباطن يرشدون
الناس ويدعون لهم فاذا كانوا يظهرون على القوم لارشادهم فاعلم انه رحمة
من الله على ذلك القوم لانهم يتوجهون الى فناء دارهم وساحة منزلهم و
يسترشدون على طريق الهداية ويتبركون بدعائهم ويتعظون بنصائحهم
ويخلصون من انواع البليات فالحاج ام الدين غوث زمانه وقطب اوانه و
اجدادهم كذلك فدعاء خدمة المولانا في حقه لفائدة العالمين ونفع المسلمين
اللهم انفعنا بدعاء اهل الحال وسهل علينا سلوك مسالك طريق ارباب
الكمال ونور قلوبنا من اشعة اسرار ضمائرهم وزين خلعة حيوتنا بطراز

انوار

انوار بواطنهم وظواهرهم انك على كل شيء قدير وبالاجابة جدير تمت هذه الرسالة
لديباجة المثنوى لسنة خمس
وخمسين والف

تم

هذا الکتاب بسم الله الرحمن الرحیم جامع الآیات

حمد و ثنای بی قیاس که بیرون حد و حدود عقول ناس و بی شمار شکر خلوص اساس که فزون
حیطهٔ ادراک و احساس اوله اول خالق الجن والناس اولسون که کلام ولایت نظام کرامت
انجام ارباب کمالی طغرای مناشیر فوز آمال و بشرای تباشیر صبح نجح لوامع اقبال ایدوب آب حیوة
موفقه ظلمات تراکیب و حروف و کلماتی اولیای سعادت سماتده تعبیه قلدیکه عطشان بادیهٔ
عشق و شوق و سوزان وادی محبت حق اولن سرکردانلری سرچشمهٔ ینابیع اصفیای
ولایت صفالردن دنبای قلوب موات تعلقات انفسانی ظلمانیلردن و فوات تنزلات
جسمانی و شیطانیلردن خلاصلر رزای قبله و صلوة زاکیات و تحیات وافیات که فاتحهٔ
خصوصیت صفاسیله معطر مشام ملائکه قدس و رایحهٔ منور بواطن صدر نشینان
محافل انس وله اول سید انبیا و سند اصفیا محمد مصطفانک مرقد مطهر و روضهٔ
معطرلرینه اوزرینه اولسون که علت غائیهٔ ایجاد و واشرف هداة جمیع عباد در بیت
اوست ایجاد جهانرا واسطه ما در میان خلق و خالق رابطه ما علت غائی زامر کن فکان
نیست غیر ذات آن صاحب قرآن شأن هبا ز لامکانی جان او رحمة للعالمین در شأن
او علی رفاطوار ستر جزو کل خلق اول روح اعظم عقل کل ما رهنمای خلق و هادی
سبل مقتدای انبیا ختم رسل و دخی آل و اولاد و اصحاب سعادت سماتلری
اوزرینه فی کل یوم و اوقات و آن ساعت مبلغ مهدی اولسون که هر بری مرشد طریق فلاح
و نجات و هدات طریق ولایات و کرامات و بدایات و نهایات دردر بعده ابو علیل و ذلیل و

تحفه

مخدومزاده اخی اسمعیل دده حفظه الله عن الله المؤقرة التی تطلع علی الافئدة والنجاة من الغفلة
التی هی عند الحقیقة عین ممدة وفقاکم نخبهٔ علوم و معارف تحصیلنه سعی و مجاهده و هر بر
علمده نتیجهٔ ذوق و لطائف مشاهده قیلوب دائما رسائل و تصانیف ارباب
المعارف و اصحاب لطائفه مطالعه قیلوب مقصود و مطلوبم و بیاض و سواد
کتاب اولیا و اصفیای ولایت عنوان بصر بصیرتمه دخی دو خطم رخان جهان
گبی محبوب و مرغوبم اولمشدر که لاسیما اول اوراق ماء الحیوة معنوی و مبانی
فوز مرام مولوی اولان حضرت مثنوی که سلطانم پیرم دنیا و آخرته دستگیرم
شمس منیرم نور ضمیرم در ذرد ریای اسرار عرفا مکارسیم محبت و دلا صدر نشین ارایک
و ما منا نوباوهٔ باغ و شکوفهٔ دراغ الذی سبقت لهم منا الحسنی اعنی خدمه متعدده
مولانا قدسنا الله باسرار ذاته الاعلی و بحقایق کلامه الاجلی فواداحبا سعی ایچون
انشا ضعفای اهل سلوک ایچون انتخاف اهدی بیوردقلری ذراشعهٔ بارقه
معاینه سندن دل پر ظلامه ضیا و انوار لامعه و اسرار ساطعه سندن غمام غموم
جانه دواقلوب هر نقطه و خطی خال خط دلبران جهاندن مبتهج و او اوانی تراکیب
الفاظنده مندرج اولان معانی دل و جانه زلال حیاتی و دوای وسلک
بقا و دوام زندکانی گبی مفرح و ممزوج اولمشدر خوشنامه که عنوان کمالی
دیباجهٔ صحیفهٔ مجد و افضال و منشور همایون و طغرای جلالی توقیع مثال قبول
واقبال الدر و حبذا کتابی که کلماتنا مانی خزانهٔ اصناف الطاف الهی و ابیات

بیتلری نک انواع اصطفاع پادشاهی در حقا بودرکه دلیل محبت اماً وانیس قلوب
ارباب ایمان ونور آفتاب هدایت ونور پاشی سحاب ولایت وکرامتدر نور دکاملی فخر ورنوره
جراغ اهل بصیرت وفیض شاملی رایحهٔ باغ سبز ترند رخیال جمالی مونس خلوت عاشقان با
سوز وکداز ونور دیدهٔ وصالی مایهٔ تسلیت غریب سرا پردهٔ ناز ونیاز در الفاظ رنکینی
شوق آمیز ومدام معانیسی شوق انکیز کحل الجواهر احبای دیدهٔ مخلصانه توتیا ایدوکنه
شبهه وشایبه واکسیر اعظم اسرادی زمرهٔ مفلسانه کیمیا اولدوغنه ریب ومین یوقدر
زبان بلیغ ادای شرح صفا تنزه عجز ایله موسوم اولمسی واضح ومبین وناطقهٔ خوش
سرانک توصیف کلماتنزه قصوری کمال مرتبه معیّن بیت فیکیفیک عن ذاک المسیح اشاره
قدعجز معصوما باجلال محبح بیت وصف حسن تو باندازهٔ این طایفه نیست عالم
وعارف وعامی همه سرکردانند پس بوافقر اهل عرفان واحقر زمرهٔ معولیان
بو مغزای مالایدرک کلّه لایترک قلّه علی قدر الاستطاعة والامکان کلشن قلوب احبا
واصدقایی قطرات ورشحات ابیات صفا صفالرندن نشاط آب سیراب قلوب وصدور
پرحبور مشتاقانی نسیم روایات وحکایات عنبر شمیملریله مستبشر قلمود دم بعضی یاران صفا
واخوان وفانک بو تراب اقدام اهل وعفانه حسن نظرلری اولدوغندن ابرام
واقتضا ایدوب دیدیلرکه جناب ملکوت دثاردن مرجودرکه اول سالک الابرار
والاحرارک کوهر نثار اولدقلری ابیات عربیه والفاظ مشکله یی شرح وبیان
ایدوب واثنا قرائتی متعسر اولن ابیاتی ومعانی احادیث نبویه یی مشواولن

الفاظ

الفاظ ملاحت سمات وفصاحت بیناتنی اخراج ایدوب ماخذ ومنابعین علی طریق الشرح
والتفسیر بیان ایده سز پس بو قلیل البضاعة وعدیم الاستطاعة علی سبیل المجامعة
والمجانبة نکره اظهار عجز وقصور وابراز مانع وفتور قیلوب بو خاطره یی آنلردن
دور قلدم لکن الامور مرهونة باوقاتها مضمون اقتضا قیجه مدت مدیده عبور وعهد بعید
مرور ایدوب بر وقع حکم است دکا دخانه تعدیر انه علی مایشاء قدیر بو فقیر
وحقیر وکثیر التقصیره زیارت آستانه سیر لازم کلوب زیارتلری هیکل وسیر
اولدقده فیض سجایا روحانیلرندن جمیع جانم مزتهر ونور ضیای کلماتلریله جنان
جنانم منور اولوب پس تیمنا وتبرکا کلام ولایت انجاملرندن برتیج ابیاتنک
تحقیق مبترا اولوب بعد المجلس اول سلالهٔ خلاصهٔ اهل یقین وقلذهٔ کبد سلاک
العارفین ونسل پاک وعرق طربناک برهان الواصلین اعنی جلال الحق والملة
والدین مولانا ومولی العارفین اولانک فرزند سعادتمندی اعنی بکر چلبی
افندی الذی تطوف حول بیته ملائکة واکل اصل المعارف وتلقط من سقطات
یراع جده خواطر کل عارف نظم لا یحوی الواصف المطری خصایصه وان یکن
بالغا فی کل ما وصفا لازال فی طریقة الحقیقة تادبا وزریعة المعرفة مرشدا
بو مخلص ومعتقدلرینه اشارت بیوردیلرکه اول سلطانک حقیقت وشمس
آسمان معرفتک حضرت مثنویده اولن ابیات عربیه والفاظ مشکله سرح امتیاز ایدرکه
وآنلرک ماخذ ومنبعلرین قرآن عظیم واحادیث رسول کریمدن بولوب شرح

تخییر ایلیک دیو امر ایلیوب پس امرلرینه امتثال اولنمق فرض عین و فرمانلرینه انقیاد دخی
فرض و دین مثابه سنده بولوب و بو خصوصی عنوان صحیفهٔ سعادت و باعث زینت
دنیا و آخرت قلوب اولان اول ابیات ملاحت سمات ابراز و امتیاز ایدوب بهر سوره ده
مخلص بولدقدن صکره تفاسیر متداوله دن قاضی و کشاف و معالم التنزیل و ابواللیث
و مدارک و تیسیر و تسهیل مطالعه قلوب زبدهٔ معنا و خلاصهٔ فحوای ایراد ایدوب تذییل
اجتناب و تطویلدن احتراز ایلدم پس بوکتاب بلاغت صفات و فصاحت بیناتک اسم
سماسنی جامع الآیات دیمکله توسیم ایدوب جناب واهب العطیات و ساتر الخطیات و عالم
السر والخفیات دن رجا قلدم که بوکتاب مستطاب و بلاغت نصابی سبب رغبت درجات
و باعث مغفرت ذلات قلمه بحق سید السادات و شفیع یوم الوحشات پس اول سلطان
الواصلین و برهان العارفین حضرتلرینک بیوردقلری ابیات سعادت سمات قوندن بری
بو بیت حقیقت صفاتدرکه بیورمشلر مثنوی عشق جان طور آمد عاشقا طور
مست و خر موسی صعقا و بیت معرفت اساس سورهٔ اعرافده اولان بو آیت کریمه دن
اقتباس اولمشدر قال رب ارنی انظر الیک قال لن ترانی ولکن انظر الی الجبل فان
استقر مکانه فسوف ترانی فلما تجلی ربه للجبل جعله دکا وخر موسی صعقا و تمام
جناب عزت جلت قدرته و علت عظمته و واعدنا موسی ثلثین لیلة مقتضاسنجه
اوتوز کون وکیجه وعده ایدوب بعده تخمیل ثلثین بوم صوم دن خلوف فم عارض اولوب
مسواک ایله دهان مبارکلرین تطییب لکن خلوف فم الصائم اطیب عند الله من المسک

مقتضاسنجه

مقتضاسنجه مذکور رایحه نک حصولی ایچون فاتممنا بعشر فحتم میقات ربه تنصیصیله شرف
اولوب اربعین تمام اولدقده اول سلطان طور سر و زجبور اولوب میقات حقه
واصل اولوب کلام حقی کوش ایدیجک مست مستغرق سفراق عشق اولوب دیدیکه
رب ارنی بنم ربم ارنی بکا کوستر بنی انظر الیک بن نظر ایدوم سکا مذهب اهل
سنت و جماعت بوددرکه حق من حیث الربوبیت کورمک جایزدر زیرا انبیادن
مستحیلی طلب محالدر نته کم بیضاوی حضرتلری بیوردر وفیه دلیل علی ان رؤیته
الله جایزة لان طلب المستحیل من الانبیاء محال اما اربابی شهود مابینلرنده
بر سر دخی واردرکه تجلی نور حق بو ظاهر کوزینه دخی استیلا ایدوب بو دیده
بشریته اول قابلیتی ویردکده چشم سر عیان چشم سر اولوب ظاهر باطنک
و باطن ظاهرک عینی اولدقده بو کوزله و جمیع اعضا سیله حقی مشاهده یه
قادر اولورلر اما اهل ظاهر بو معنی یه راضی دکلردر نته کم عبدالله الیا فی بیوردر
نظم تا حق بدو چشم سر نه بینم هر دم از پای طلب می نه نشینم هر دم کویند
خدا بچشم سر نتوان دید آن ایشان کفتند و من چنینم هر دم قال لن ترانی حضرت
حق بیوردیکه سن بنی البته کورمزسن معتزله لنفی تابید معناسنه المشلردر
اما خطای فاحشدر اما اهل تحقیق بیوردیکه سن سن اولدقجه حیثیتدن
بنی کورمزسن و الا اکر ذاتکی ذاتمده و صفاتکی صفاتمده و افعالکی افعالمده افنا
قلدقده رأنی و من رأنی حقیقتده بن اولوب غیریت و اثنینیت مابینلردن رفع

اولوب بن ذاتمی مشاهده قیلورم دیمکدر دیرلر نته کیم سید الطائفه جنید بغدادی
بیوردیلر رأیت ربی بربی فقال من انت فقلت انت وتغییر قاشایلنده بو معنایه
اشارت بیوردیلر حضرت موسی ایام موعوده نک عشر اولنده افنای افعال
ایدوب وعشر ثانیده افنای صفات ایدوب وعشر ثالثده افنای ذات
ایلدی اما ذاتندن بقیه قالمیوب مع تلک البقیة مشاهده مراد ایلدکده
کان جناب عزت بیوردیلر که لن تجتمع المشاهدة مع تلک البقیة ولکن انظر
الی الجبل ولکن نظر ایله پس جبل طوره تأویلی ای انظر الی الجبل وجودک فان
استقر مکانه اگر جبل طور مکاننده مستقر اولورسه فسوف ترانی عن قریب
سن بنی گورسن تأویلی ای فان استقر وجودک فی مکانه امکنت رؤیتک
ایای وذلک من باب التعلیق بالمحال زیرا مادامکه وجود باقی اوله مشاهده
ذات میسر اولمز فلما تجلی ربه للجبل وقتاکیم رب موسی جبل طوره و یا جبل
وجود موسی یه تجلی ایلدیسه جعله دکا ای مدکوکا مثلا شیا لا وجود له اصلا
یعنی حضرت حق جبل طوری مدکوک قلدی تأویلی جناب عزت وجود موهومی
موسی یی متجلی و مثلا شی قلدی اعلم یا طالب الاسرار تجلی تحت عبارتدر ظهور
ذات وصفات وافعال الهیه دن پس تجلی اوچ نوع اوزرینه اولدی تجلی ذاتدن
مراد ذاتک ذات حقده افنا ایتمکدر و تجلی صفات وافعال ظهور ایله صفات
وافعالک صفات وافعال حقده محو وفنا اولنور پس جناب عزت تجلی ذات ایلدکده

ذاته

١٧

ذات موسی مثلا شی اولدی و خر موسی ای سقط عن درجة الوجود صعقا ای مغشیا علیه
و فانیا پس بو بیت شریفک بو آیت کریمه یه تطبیقی و توضیحی بو وجه ایله درکه عشق حق جمیع
موجودات و تعینات و ممکنات و مکونات اولانک روح روانی کبیدر و امراض نفسانیه نک
درمانیدر الحق بر پرتو رحمانیدر که جماد آمرده یه ایرسه زنده و نباتات افسرده و
پژمرده یه کوز فلسه فرخنده ایلیه نته کیم ابن فارضک بو کلامی حجت قاطعه و
برهان لامع و واضحدر شعر ولو نضحوا منها ثری قبر میت لعادت الیه الروح
وانتعش الجسم وان خطرت یوما علی خاطر امرء اقامت به الافراح وارتحل الهم
پس نور عشق الهی طور جسد ایکن حرکت کتوروب وجود موهوم موسی یی اسقاط
ایدوب وجود موهوبی وحقانی اعطا ایدوب رؤیه رحمانیه یه لایق قلدی
واول هادی منهاج حقیقتک بو بیت پر ابتهاجلری دخی شرح و ایضاحه محتاج
اولمیاتدندر مثنوی آن خیالاتی که دام اولیاست عکس مهرویان
بستان خداست بو بیت سؤال مقدره جوابدر کانه دیمک اولدیکه جمله عالمک
صلحی و جنگی بر خیال و کلی خلقک فخر و ننکی بر مثال اوزرینه اولیجق پس اولیا
الله دخی بو خیالله مقید میدرلر پس زمره عالمیاندن انلری استثنا ایتدرو
دیولرکه اهل الله ک مقید اولدقلری خیال بستان خدا اولمغله انلرک
عکسیدر اکابر اساطین اولیا و مشایخ عرفا عالم مثال الله مسمی بر عالم اثبات
ایدوب بیوردیلرکه عالم اجسام مادیه و عالم ارواح مجرده مابیننده

بر عالم واردر که اجسام کثیفه دن لطیف و ارواح لطیفه دن کثیف قابل تجزی
وانقسام اولمده اجسامه مشابه و هیولی و صورتدن مجرد اولمده ارواحه
مساویدر و هر شی که بو عالمده موجوددر البته انک مثالی اول عالمده مشهوددر
یا صورتی متحد اولمقله نته کم صونک مثالی عالم مثالده دخی صو اوله و یا صورتی
مخالف اوله نته کم علمک مثالی عالم مثالده سود اوله و اخلاق مرضیه و اعمال
صالحه نک مثالی باغچه لر و ریاحین و اشجار و انهار و لذة للشاربین و اخلاق
ردیه و اعمال سیئه نک مثالی ظلمات و غیاهب و حیات و عقارب و غساق و غسلین
اولور بس ارباب سلوک بو مقامی ایکی قسمه منقسم ایتمشلردر عالم ارواح تعلقی
جهتندن خیال مطلق و عالم مثال دخی دیرلر و عالم اجسام تعلقی طرفندن
خیال مقید دیرلر اکثر خوارق عادات بو عالمده ظهور ایدرلر و کتوردن بو نظره دام مشابه سنده
اولمشدر و بو عالم عکس مهرو یابستان خدا اولمه سیه مهرو یانیدن مراد ارواح
اوله که منظر و مجلای خدادر بس عالم خیال لطافتی جهتندن عکس عالم ارواح
در اما بوندن اوجه بر معنی دخی واردر که مهرو یانیدن مراد اعیان ثابته اوله که صور
علمیه حقدر که فیض اقدس دیدکلری در و بو اعیان ثابته نک بستان خدا اولمه سی
مقرردر زیرا دائما نظرگاه خدادر و اعیان ثابته نک عکسی اسما و صفاتدر بس انبیا
مرسلین و اولیا اکملینک نظرلری دائما اسما و صفاته و اعیان ثابته یه اولدوغی
اجلدن بو نظره دام مشابه سنده اولمشدر و یاخود مهرو یانیدن مراد اصحاب مقام اولسن

ابنیا اولوبه

انبیا اولوب بستان خدادن مراد قلبلری اوله و عکسلریندن مراد کشوفات قلبیه و فیوضات
روحیه لری اوله که اکثر اولیای صاحب احواله فیوضات انبیا دام مشابه سنده اولمشدر زیرا
دائما عالم معناده انلرک مشکوة انوارندن اقتباس انوار تجلی مقرردر باخصوص خاتم
الانبیا و اولیانک عکوس فیوضاتنه جمله اولیا مفتقرلردر مثنوی مرحبا یا مرتضی یا
مجتبی ان تغب جاء القضا ضاق الفضا ه الرحب بالضم السعة و الرحب بالفتح الواسع
و مرحبا مصدر میمیدر و فعلی محذوف و کاف مفعول مطلقیدر ای اتیت مرحبا و سعة
یعنی وسعته کلدک و خوش کلدک ای مرتضا ای رضا اولنمش و ای اجتبا اولنمش
الاجتبا من باب الافتعال بمعنی الاصطفا یعنی برگزیده اگر سن بندن و یا بو قومدن
غایب اولور سن قضا و بلا کلدی و صحرا الرتنک اولدی جاء وضاقه بی صیغه
ماضی ده ایراد ایلمه سی وقوعی متحقق اولدوغی ایچوندر و ان تغب فعلینک مفعولی
مقدردر تقدیری ان تغب عن هذا القوم او عنی جاء القضا لهم و ضاق الفضا لهم
بس اولیاء الله ک وجودلری بر بردن که غایب اوله البته اول قومه و اول دیاره
نیجه بلا و نیجه قضا نازل و متمایل اوله اما وجود شریفلری و همت لطیفلری که بر قومده
حاضر اوله انلرک حرمتنه اول دیاردن نیجه بلیات مندفع اوله نته کم حدیث قدسیده حجت قاطعه
و برهان ساطعدر کما قال رسول الله صلی الله علیه و سلم حاکیا عن ربه قال الله تعالی اذا کان
الاشتغال بی غالبا علی عبدی جعلت همته و لذته فی ذکری عشقنی و عشقته رفعت
الحجاب فیما بینی و بینه لا یسهوا اذا سهی الناس کلامهم کلام الانبیاء اولئک الابدال

حتا اولئك الذين ان اردت لاهل الارض عقوبة او عذابا ذكرتهم فيهم فصرفت عنهم تمام
انت موی القوم من الاشتهای فرردی کلا لئن لم ینتهای ای سلطان حقیقت بس قوم من غکید
خداوندی واقندیسی بس ام کم سنی استمیه تخفیف هلاک اولدی کلا ای حقا لئن لم ینتهای اکر
اولوبه رجوع اخرسه سنی استمه مدن و سطوع العارفین کلاملرینی حرف تحقیق و حرف ردع
ولام توطئه ایله ایراد اتمه سی اولیا و اصفیایه تجنب اتمینلرک هلاکنی مشهود معاذ الله
که انکار ایدنلرک هلاک و بلایه بطریق الاولی پس حدیث شریف ثابتدرکه نباتات و جمادات و جمیع
موجودات عالمه تصلیه و خیر دعالر ایدرلر پس اولیا الله بسبیل الاخفی نتیکم ابو داود
ترمذی ابو امامه دن رضی الله عنه بو حدیثی روایت قلدی قال علیه السلام ان الله
وملائکته واهل السموات واهل الارض حتی النمل فی جحرها وحتی الحوت فی البحار
لیصلون علی معلم الناس الخیر پس بونلره محبت سعادة دارینه موصلدر وانکار و عداوت
قهر خدایه مفضی اولور نعوذ بالله در بیان بردن پادشاه آن طبیب را بر سر بیمار
مثنوی بی خبر بودند از احوال درون استعیذ الله مما یفترون یعنی اول طبیب
الهی دیدیکه ای پادشاه علمای رسوم و مشایخ مقلدین بیخبر ایدیلر احوال قلوبدن
یعنی امراض کیزنک نفسدن بن الله صنعنده افترا ایدنلرک افترا سندن کمان بلمدکلری
شیئی بیلورم دیو ادعالری عین افترادر مثنوی لا تکلفنی فانی فی الفنا کلت افهامی
فلا احصی ثنا حضرت سلطان الواصلین حسام الدین چلبیه خطابا بیوررلرکه
لا تکلفنی یعنی لا تکلیف اتمه ای حسام الدین حضرت شمسک مدحینی فانی زیرا تحقیقا

بن فی الفنا فناده یم و فنا عبارتدر وجود غیرک اضمحلالندن یعنی سالکک وجودنی
ذات حقده فنا قلمدن عبارتدر کلت افهامی یعنی فهملرم تنزل اولدی فلا احصی
پس بن احصا و اعداد ایده مزم ثنا انک مدحنی و ثناسنی مثنوی کل شیء
قاله غیر المفیق ان تکلف او تصلف لا یلیق کل نصوبیر مفعول بدر قاله نک
و قاله ده کی ضمیر کل شیءه راجعدر و غیر لفظا مرفوع فاعلیدر قاله نک تقدیر کلام
هر شیئی و هر کلامی که بی هوش و غیر مفیق اوله کم دیه اکر تکلف ایدر اکر تصلف
ایدرلر لایق دکلدر حضرت خداوندگارک بو کفتارلری یعنی اعتذار و اظهار عدم
اقتدار مدح و ثنای شمس ولایت کرداد قلمه لری مستغرق جمال وحدت اولمه لرینی
اشعار در شویلدمکه اول حضرت انوار ذات حقیقه مطلع وجود شمسدن متجلی
و طالع کوررب و ذرات ممکنات پرتو شمس حقیقتله قایم کوریجک حیران و تمایم
اولوب علی طریق الاعتذار بیوررلرکه بن بو مرتبه ده سرمست و بی هوشلک
عالمنده ایکن انک مدح و ثناسن اتمک لایق دکلدر زیرا بو مرتبه نک کلامی
مرتبه بشریتده منفهم اولمز مثنوی قال اطعمنی فانی جایع فاعتجل فالوقت سیف
قاطع قال حسام الدین چلبی حضرت خداوندگاره اطعمنی یا مولانا بکا اطعام
ایله فانی جایع زیرا بن آجم و طعام معانی و حقایقه محتاجم و اعجل بکا اطعمه
معارف و اشربه اسرار و لطایف اطعام ایلمده عجله ایله فالوقت زیرا وقت
سیف قاطعدر بر سیف قاطع و شمشیر صارم کبیدر دایما اعمار انسانی براندر

واوقات بنی آدمه تقصیع ویرمه ده در امدی انده لا یوح اولان امیجراو قابل التضییع
اتمک کرک دردنته کم ابن الفارض حضرتلری بیوردیلر و کن صارما کالوقت فالمقت فی عیسی
وایاک علی لا تی اخطر علة مثنوی حرف ظروف آمد درو معنی چو آب بحر معنی عنده ام الکتاب
سوره رعدده بو آیتدن مقتبسدر وما کان لرسول ان یأتی بآیة الا باذن الله
لکل اجل کتاب یمحوا الله ما یشاء ویثبت وعنده ام الکتاب وما کان لرسول ای
ما صح لرسول ولم یکن له فی وسعه ان یأتی بآیة یعنی بر رسوله صحیح اولمیدکه آیتلردن
بر آیت کتوره الا باذن الله الا الهکه ذینیله کتوردی هر نهایه لکل اجل کتاب
هر وقت وهر زمان ایچون بر امر مکتوب ومقدر وار در تا اول وقت کلمینجه اول
امر مکتوبک حکمی ظهور دائمز یمحوا الله ما یشاء الله تعالی محو ونسخ ایلیوب صدن دیلدوکی
نقشی ویثبت واثبات ایدر اقتضا ایلدوکی امری وعنده ام الکتاب اول
الهکه عنده نده در لوح قضاء سابقه در مشایخ صوفیه قتنده لوح درتدر
اولا لوح قضاء سابقه که عقل کل وعقل اول وحقیقت محمدیه وقلم اعلی
وام الکتاب دخی دیرلر و بو جملیه حدیث وارد اولمشدر اول ما خلق الله العقل
اول ما خلق الله نوری او ما خلق الله القلم کبی پس بو لوح عقل کلده منتقش
اولن امور محو بعد تغیرات وتبدلات واقع اولمز ثانیا لوح قدر که نفس ناطقه
کلیه در لوح اولده مجمل اولن امور بو لوحده مفصل در بوکا لوح محفوظ دخی
دیرلر ثالثا لوح نفوس جزئیه سماویه در که بونده منتقش اولور شکلی و هیئتی

ومقداری

ومقداری بو عالمده هر نه وار ایسه اوکلی لوح روح مثابه سنده و ایکنجی لوح قلب مثابه سنده
واوچنجی لوح خیال مثابه سنده در دوردنجی لوح هیولیدر که قابل صور در بو عالم شهادتده پس
بو لوحه لوح محو واثبات دخی دیرلر پس معنی بیت بودر که حروف ظروف کبیدر و معانی اول ظروفده
آب کبیدر آب معنالک بحر آیسه اول الهکه عنده نده درکه اول بحر معنی ام الکتاب ولوح
قضادر حروف دن مراد جمیع قوالب انساندر زیرا جمیع عالم کلمات و حروف منزله سنده در
کن امرینک مظهری اولدوغندن اونوری پس ظروف قوالب انساندر هر کسک روحی
واستعدادی و قابلیتی آب کبیدر پس هر کسک روحنده موضوع اولن خیر ایلک و
نلکلک یعنی سعادت و شقاوت انسانک قوالب جدانی سندن حاصل اولمه
دکلدر بلکه بحر معنادندر که اول بحر معنا الله قتنده در و اول بحر معنادن مراد
ام الکتاب در متابعت کردن قضا را باوزیر مثنوی فالق الاصباح اسرافیل وار
جمله را در صورت آرد زان دیار سوره انعامده بو آیتدن اقتباس بیورلمشلردر
فالق الاصباح وجاعل اللیل سکنا والشمس والقمر حسبانا ذلک تقدیر العزیز العلیم
فالق الاصباح فلقت الشیء فلقا دیرلر ایکینجی یاردن یارمق معناسنه واصباح
بالکسر مصدر در و بالفتح جمع صبحدر ای شاق عمود الصبح عن ظلمة اللیل یعنی
اول الله نظار صباحدر ظلمات لیلدن وجاعل اللیل سکنا ولیلی عباده مسکن
قلیجیدر ذلک تقدیر العزیز العلیم بو نلر که بو منوال اوزده قلملو او عزیز و قوی
اولن الهکه تقدیریدر که جمیع احوال عالمده مثنوی حال عارف این بود

بی خواب کمنت ایزدهم رقود زیبی مرم سوره کهفده جناب عزت اصحاب کهف
حقنده بیوررلر وتحسبهم ایقاظا خطاب سلطان انبیایه ویا هر خطابه قابل اولن
کمسه لره واردر علی لا انفراد یعنی اکر سن اول وقتده حاضر اولیدک وکوریدک اصحاب
کهفی ای محمد ویا ای کمسه حکمت ایلیه بیدک بونلری ایقاظ وبیدار وهم رقود حال
بوکه بونلر نایم وراقدلردر ونقلبهم ای نصرفهم ذات الیمین یعنی بز دونره رودز
بونلری صاغ جانبنه وذات الشمال دخی صول جانبنه وکلبهم بو اصحاب کهفک
کلبی باسط ذراعیه ایکی الن باسط در بالوصید فنا بخاره قاشانی رحمة
الله علیه تاویلاتنده اصحاب کهفدن مراد عارف بالله اولن انبیا واولیا در
دیمشدر نته کم بیوررر وتحسبهم ایقاظا ای وتحسبهم یعنی تحسب العارفین بالله
ایقاظا لانفتاح اعینهم واحساسهم وحرکاتهم الارادیة الی اشتغال
الدنیا وهم رقود عن ما سوی الله فی الحقیقة ونصرفهم الی جهة الخیر ونقلبهم تارة
الی جهة مقتضی الطبیعة وشواغل الجسمانیة ظهور الحکمتنا وکلبهم ای
انفسهم باسط ذراعیه ای قدمیها بالوصید ای بفناء البدن ملازمة لهم
مثنوی کیف مد الظل نقش اولیاست کو دلیل نور خورشید خداست
فرقانده اولن آیت کریمه دن مقتبس در نته کم بیوررلر الم تر الی ربک نظر
ایتمزمیسن یا محمد ربکک صنعنه وقدرتنه کیف مد الظل نه حال ایله ظلی بسط
ایلدی ظلدن مراد ظلال کائنات وماهیات ممکنات واعیان وحقایق مکوناتدر

مد ظلدن

مد ظلدن مراد اظهاری دیمکدر یعنی بو وجود خارجی اضافی نتیجه بسط ایدوب اظهار ایلدی
ولو شاء لجعله ساکنا اکر ربک دلرسه اول ظلی کاینات خزینه عدمده ساکن قلوب غیب
مطلقده منعدم ومکتوم قلوردی ثم جعلنا الشمس علیه دلیلا اندن صکره بز شمسی
اول ظلک اوزرینه دلیل قلدق زیرا شمس اولمینجه ظل معلوم اولمز شمسدن مراد عقلدر
یعنی بز شمس عقلی قلدق بو ظل کاینات اوزرینه دلیل قلدق تا حقیقت نور عقلله
منفهم اوله ثم قبضناه ای ذلک الظل یعنی آندن صکره بز اول ظلی افنا ایلدک الینا
بزم جانبمزه قبضا یسیرا ای هلاکا یسیرا اغیر عسیر یعنی آسانلکله معنی بیت کیف مد
الظل که حق تعالی بیوردی که مراد ظل کائنات نور بوسایه کاینات نقش اولیا درزیرا
اول اولیا دلیل نور ذات خدادر بو وجود خارجینک نقش اولیا اولمه سی بو وجهله
درکه جمله عالم حقیقت محمدیه نک صورتی ونقشی در زیرا عدمدن موجوداته وعرصهٔ
ممکناته درو هر کامل ومکمل که مظهر اسرار حقیقت محمدیه اوله بو عالم بالکلیة انک جسدی
وصورتی ونقشی کبیدر اولور حیث ما یشاء آنده تصرف ایدرلر نته کم ابن فارض بیوردکه
مثنوی اندرین وادی مرو بی این دلیل لا احب الافلین کو چون خلیل حضرت
واهب لا احب والانعام سورهٔ انعامده حضرت خلیلک مبدأ حالنده اولان
احوالنی حکایة بیوررلر فلما جن علیه اللیل وقتا کم حضرت ابراهیمک اوزرینه
لیل بوریوب ستر ایلدیه قاتشانی فی لیالی طبیعت جسمانیة ایله تاویل ایدوب
دیرکه فلما اظلم علیه لیل عالم الطبیعة الجسمانیة فی صباه واول شبابه رأى

[illegible]

كوكبا يلدزلرى كوردى تأويل معنى راى كوكب ملكوت الهيكل الان فى التى هى النفس المسماة

روحا حيوانية اذ وجد فيضه وحيوته وتربيته يعنى هيكل النفس انكه كوكبى كه روح

حيوانيدر انك حيوتى وتربيه سى وفيضى بولديه قال هذا ربى حضرت ابراهيم

ديديكه بو كوكب بنم ربمدر تأويلده بو كوكب روح حيوانى بنم ربمدر ديرى فلما افل

وقتاكم اول كوكب زايل اولديه تأويلى يعنى روح حيوانيه صفتى انوار قلب واثار شرو

تعقلله زايل ولديه قال لا احب الافلين ديديكه بن زايل اولنلرى سيلرم تجنت امرين

فاشانى اى الغابرين فى الجسم المحتجبين به حضرت خداوندكار دخى تعليم بيوررلركه طلوع

وحضرته وراء جناب عزته دليل ودهما سزكتمه ونقوشكا ننانه لا احب الافلين ديكى

خليل واز حليه دل وبوم زنهار مثنوى طرز ابيته بيا باكيست ٭ كنج نوداست كر

طلسمش خاكيست ٭ سوره بقره ده بو آيتدن معنيس در وعهدنا امرنا هما الى ابراهيم

واسمعيل يعنى بز امر ايلدك ابراهيمه واسمعيله ان طهرا بيتى تطهير ايلك بنم بيتمى ديمكلكه

للطائفين طواف ايدنلر ايچون والعاكفين دخى معتكف اولنلر ايچون والركع السجود

دخى راكعلر وساجدلر ايچون قال قاشانى اى امرناهما ان تطهر القلب من قاذورات

احاديث النفس وارجاس وسواس الشيطان وانجاس دواعى الهوى وادناس

صفات القوى للطائفين اى السالكين المشتاقين الذين يدورون حول القلب

فى سيرهم والعاكفين اى الواصلين الى مقام القلب المقيمين فيه بلا تلوينات

النفس والركع اى الخاضعين الذين بلغوا الى مقام تجلى الصفات ومرتبة الرضا

السجود

السجود القانتين فى الوحدة پس حضرت خداوندكار دخى بو آيتك معناسنى تطهير قلبه

آلوب بيوررلركه حضرت ابراهيم واسمعيله كعبه نك تطهيرينه امر تطهير قلبه اشارتدر زيرا

ادله اصوليه نك بيرى دخى قياسدر پس تطهير كعبه واجب اولديغى تطهير قلب بطريق الاولى

زيرا المؤمن اشرف من الكعبة عند الله حديثنك فحواسنجه مؤمن كعبه دن اشرفدر پس تطهير قلب

لازمدر مثنوى توز قرآن باز خوان تفسير بيت ٭ گفت ايزد ما رميت اذ رميت ٭ سوره

انفالده اولن آيتدن معنيس در وما رميت اذ رميت ولكن الله رمى وقتاكم

حضرت پيغمبر بقا بالله حاليله متصف ومتخلق اولديلر جناب عزت فعلى رميى د

رميت ديمكله كا اثبات ايروب وما رميت ديمكله اندن نفى ايدوب ولكن الله

رمى قوليله ذات بيچونه اسناد ايتمه سى مرتبه جمعده مقام تفصيله اشارتدر

پس رامى حقيقتده حقدر وحضرت نبى كا آلتدر بو مقامه مشايخ قرب

فرايض تعبير ايدرلر وبو مقامدن وارثان انبيا وعارفان ابرار اولنلر اكمل

اوليا دخى حظ آلورلر اول زمانده كه كندولرين ذات حقله قايم كورب

وجودلرينى فانى بيلهلر وجميع اشياى دخى جناب عزتك يد قدرته وقوتنده

بر آلت كوره لر پس اشيادن هر نه ظهور ايدرسه خالق حق وموجدى وجود

مطلق در نتهكم قل الله خالق كل شىء معناسينه محقق وقل كل من عند الله

مفهومنه مصدق دراولور بو معنايى هر كم كندويه مقام ايدينورسه اول كمسه

قرب فرايضه واصل در حكايت پادشاه جهود مثنوى كرخبر خواهى ازين

دیکر جزو ح سورۀ بر خوان والسماء ذات البروج ۵ والسماء ذات البروج اون ایکی
برج صاحبی اولان سما حقیچون والیوم الموعود ودخی قیامت کونی حقیچون وشاهد و
ومشهود اهل تفسیر شاهد ومشهودده چوق معنا ویرمشلردر شاهددن مراد
حضرت محمد ومشهوددن مراد امتی اوله ویا شاهد امت محمد ومشهود امم سالفه
ویا شاهد الله تعالی ومشهود خلائق ویا شاهد کراماً کاتبین ومشهود بنی آدم
الی غیر النهایه معنا ویرمشلردر اما اهل تحقیق شاهددن مراد وحدت ذاتیه
عینی جمعده مشاهده قلن کمسه در ومشهود ذات احدیتدر وتنکیرلری تعظیم
ایچوندر تقدیر کلام دخی شویله شاهده ذات حقیقی ایدن عارف حقیچون که
انک قدر عظیمک اللهدن غیری ادراک ایده مز ومشهود اولان ذات واجب الوجود
حقیچون که انک عظمت وکبریاسنه عقول وافهام طاقت کتورمز قتل اصحاب
الاخدود جواب قسمدر لقد تقدیر اتمکله یعنی اشیاء مذکوره حقیچون لعن قوم
قریش کما لعن وقتل اصحاب الاخدود یعنی تحقیقا ملعون ومقتول اولدی اصحاب
اخدود والخد الشق العظیم فی الارض اخدود یرده اولان شقوقه دیرلر النار
بدل اشتمالدر اخدوددن یعنی قتل اولندی اصحاب نار ذات الوقود صفتیدر
نارک یعنی ایله نارکه لهب واشتعال صاحبیدر اذ هم علیها قعود اذ ظرفیدر
قتلنکدر قتل حین احرقوا بالنار وهم بو کفار علیها نارک حوالیسنده قعود
جالسلر والدیکرسیلر اوزره وهم بو کفار اخدود وعلی ما یفعلون بالمؤمنین مؤمنلره

عذابدن

مؤمنلره عذابدن واحراقدن اشلدکلری شیء شهود حاضرلر ومشاهده کنان ایدیلر
پس حضرت خداوندکار اصحاب اخدودک حالینی بو محلده بیان ایبوروب ضمننده نتیجه حقایق
ودقایق بزه ایبوردیلر مثنوی نیکوانرا هست میراث از خوش آب ۵ آن چه میراثست
اورثنا الکتاب ۵ سورۀ فاطرده بو آیتدن متعبیدر نقتم بیوردیلر ثم اورثنا
اندن صکره بز اعطا ایلدک یا محمد الکتاب قرآن عظیمی بعد الوحی الیک الذین اصطفینا
هم شول قوللره وعده که سنک امتکدن بز آنلری کزیده واصطفا ایلدک فمنهم
ظالم لنفسه پس بونلردن بعضیسی ظالم لنفسه در ومنهم مقتصد وبونلردن
بعضیسی خیرات وسیئات ما بینده متوسطدر ومنهم سابق بالخیرات وبونلردن
بعضیسی سابقدر یا محمد خیراته قال المحققون الظالم المقلد والمقتصد المحقق
والسابق الواصل وروی عن النبی صلی الله علیه وسلم کلهم فی الجنة اتحاد
کردن پادشاه جود مثنوی تا الیه یصعد اطیاب الکلم ۵ صاعدا منا الی حیث
علم ۵ سورۀ فاطرده بو آیته اشارتدر الیه یصعد الکلم الطیب اول اللهه
صعود وعروج ایدر کلمات پاکیزه کلمۀ توحید وسایر تسابیح وتقادیسک ثوابی
تماشاسی کلم طیبه تاویل ایبوروب دیرکه النفوس الصافیة الطیبة عن خبایث الطبایع
الذاکرة لمیثاق توحید نا نفوس ذکیه یی کلمۀ طیبه یه تشبیه بو جهتندر که جمیع موجودات
کلمۀ کن دن حاصل اولمشدر بو تقریرجه سببک اسمی مسببه اطلاق قیلندی
اولور پس جمله موجودات کلمۀ اللهدر لکن اولیاء وانبیا کلمات تامات در نتهکم

جناب عزت حضرت عیسی حقنده وكلمته القیها الی مریم بیوردیغی بو جهتدن در
نفوس زکیه یه کلمات اطلاقی والعمل الصالح یرفعه ودخی اعمال صالحه که صدق قلبه اونکله
آراسته اوله رفع ایلر آنی اول اللهه تحت قبول ورضایه معنی بیت حضرت حقه
بیوردیلر تا الیه تا اول اللهک جنابنه یصعد صعود ایدر وعروج ایدر الطیبة
الکلم یا کسره کلاملر کلمهٔ توحید کبی وبعضی علوم ومعارف حقانینک کلماتی کبی
وبو نکره مثابه اولنکلر آثاری حقه صعود ایدر صاعدا تمیزا اول کلمه
طیبه بزدن صعود ایلدوکی حالده ویاخود صاعدا مجازا صعودا معنی سنده اولسه
پس مفعول مطلق اولور یصعد صعودا تقدیرینه الی حیث شول محل ومکانه که
علم الله تعالی بلوردی مثنوی ترتقی انفاسنا بالمنتقی ٭ متحفا منا الی دار
البقا ٭ ترتقی ارتقا وعروج ایدر انفاسنا بزم نفسلرمز وکلاملرمز
بالمنتقی تقاوت وطهارت اولمقلقله حرام لقمه دن ومعاصی واثامدن ومنهیاتدن
اولن کلامدن متحفا منا بزدن تحفه وهدایا قلندوغی حالده الی دار
البقا دار بقایه وعالم علایه ثم تاتینا مکافات المقال ٭ ضعف ذاک رحمة
من ذی الجلال ثم تاتینا یعنی بعد الصعود بزه کلور مکافات المقال مکافات
وجزاء مقالمز ضعف ذاک اول مکافاتک ضعفی کلور یعنی ایکی مثلی کلور
رحمة رحمت یوزندن ویا رحمت ایچون من ذی الجلال اول جلال وعظمت صاحبندن
اعراب بیت ثم حرفدر حروف عاطفه دن تاتینا جمله سی جمله سابقه ده

ترتقی

24

ترتقی جمله سنه معطوفدر ومکافات تاتینانک فاعلیدر مضافدر مقاله و مقاله ده
اولان الف لام مضاف الیه دن عوضدر ای مقالنا دیمکدر ضعف لفظا مرفوع
بدلدر مکافاتدن ای تاتینا ضعف ذاک دیمکدر رحمة یا تمییزدر ویا مفعول له در
حال اولمقده جایزدر رحمة معناسنه ومن حرف جردر متعلقیله صفتیدر رحمتک
ای رحمة کائنة من ذی الجلال مثنوی ثم یلجینا الی امثالها ٭ کی ینال العبد مما نالها
ثم یلجینا ثم تاتینایه معطوفدر ای بعد ارتقاء انفاسنا وایتان مکافات مقالنا
فیلجینا یعنی اندن صکره بزی صغندرر اول الله الی امثالها ضمیر یا مقاله ویا مکافاته
راجعدر یعنی اول مقالک مکافاتی امثالی نیچه مکافاته ویاخود اول مقال کبی نیچه
مقاله کی ینال حتی نائل وواصل اوله العبد عبد مؤمن مما نالها ضمیر مقاله
راجعدر یعنی اول مقالک عطیه سندن انواع عطیه یه مما ده من حرف جردر متعلقی
محذوفدر ای جزاء وعطیة ویا مکافاتدر وما مصدریه در ونال فعل ماضی در
من النوال یعنی العطیه پس تقدیر کلام کی ینال العبد جزاء من نوال مقالنا
یعنی اول قول یتیشور جزاء عظیمه که اول مقالک نوالیدر مثنوی هکذا
تعرج وتنزل دایما ٭ ذا فلا زلت علیه قایما ٭ هکذا ده ها حرف تنبیه کاف حرف تشبیه
ذا اسم اشارتدر یعنی آگاه اولکه بو ذکر اولنان کبی تعرج اول مقال عروج ایدر
وتنزل مکافاتمز نزول ایدر دایما ای زمانا دایما ذا اسم اشارتدر مشار الیه بیت
سابقده ذکر اولنان معنادر یعنی بو عروج انفاس نفیسه ونزول رحمت ومکافات

سنینه طلا ذلت علیه پس بونک اوزرینه زایل اولمز پس فانما ایچه گهواره وادیاگ
دربیان شیر و نخچیران المحذور دع لیس یغنی عن قدر تقدیر کلام دع الحذر یعنی
حذری ترک ایله لیس یعنی حذر فائده ویرمز عن قدر قضا و قدردن اوتنر
زیرا المقدر کاین وجف القلم بما هو کاین در و انا کل شیء خلقناه بقدر و کل
شیء فعلوه فی الزبر در بونک امثالی آیات و اخبار کثیره تایتی بو قدر ایمان
عبده لازم اولن تسلیم و رضا درعبره جاده بو قدر مثنوی وصف کرده مکر
ماشان ذوالجلال لتزول منه الجبال سوره ابراهیمده امم سالفه نک
حقنده درجناب عزتک قضاسندن احتراز ایدوب هزار حیله و مکر ایلدوکلرینی
بیانیبور وقد مکروا مکرهم کفار مکر ایلدیلر تحقیقا غایت مکریله و عندالله مکرهم
و بونلرک مکری نک جزاسیکه عذابدر مکتوبدر عندالله وان کان مکرهم اکرچه
بونلرک مکری اولدیسه ده لتزول منه الجبال ای مسوی لازالة الجبال و معدا
لذلک یعنی جبالک ازالهسی ایچون مسوی و معدا اولدیسه ده و یا خود ان نافیه
اوله و لام آنی مؤکد اوله و ما کان الله لیعذبهم و ما کان لیضیع ایمانکم
آیتلرنده اولن کبی بو تقدیرجه معنی خالدر که بونلرک مکری جبالی زایل قلمز
یعنی بونلرک مکری جبالی زایل قلمز و یا خود ان مثقله دن مخفف اوله و لام
آنی مؤکد اوله تقدیر کلام وان کان مکرهم من الشدة بحیث تزول منه الجبال
و ینقلع عن اماکنها والحاصل قضاء قدره مکر و حیلهنک فائدهسی یوقدر مثنوی
25
لاجرم ابصار ما لا تدرکه و هو یدرک بایی تو از موسی و کوه سوره انعامده اولن آیة
اشارتدر لا تدرکه الابصار ای لا یحیط به الابصار لانه لطیف الجلیل عن ادراکها
وکیف تدرکه و هو لا تدرک النفس التی هی نور منه و هو یدرک الابصار لاحاطته
بکل شیء و لطف ادراکه پس بو بیتک معناسی لاجرم بزم کوزلریمز اول اللهی ادراک
احاطه ایده مز نیجه ادراک ایده کوزی مستلزم دکلدر زیرا ادراک احاطیه دیرلر حق تعالی
احاطه دن منزهدر بو خصوصده تبیین دکل و هو یدرک بایی اول اللهی ادراک ایدر کوز
از موسی و کوه موسی دن و کوهدن بردن خرکوش بسوی نخچیران مثنوی
با زبان شعلانی شکر خدا می سراید هر بر و برکی جدا که پرورد اصل ما راذو العطا
که درخت استغلظ آمد فاستوی بو ابیات سوره فتحده اولن آیة اشارتدر اوی
بودر هو الذی رسل رسوله بالهدی ای الکتب بالتوحید او بسببه او لاجله
و دین الحق ای دین الاسلام لیظهره علی الدین کله ای لیغلبه و یعلیه علی جنس
الدین کله بر دیر ادیان المختلفه یعنی غالب قلمه دین اسلامی جمیع ادیان مختلفه نک
اوزرینه حق اولنلری نسخ و باطل اولنلرک فسادنی اظهار ایتکله و کفی بالله
شهیدا الله تعالی کافیدر شهادت یونلرده بالله ده بازایدر و شهیدا یا تمییزدر
و یا حالدر محمد رسول الله محمد مبتدادر و رسول الله خبریدر و یا محمد مبتدا محذوفک
خبریدر و رسول الله صفتیدر والذین معه معطوف علی محمد و یا مبتدادر و خبری
اشداءدر و اشدا جمع شدیددر علی الکفار یعنی محمد رسول و دخی اکا ایمان کتورن

اصحابه شدیدلر در کفاره و زیرنده رحماء بینهم رحما جمع رحیم در یعنی رحیملر در بری
بری مابینلرنده تراهم رکعا یعنی بونلری کوریرک راکع اولمقلری حالده و سجدا ای ساجدین
لانهم یشتغلون فی اکثر اوقاتهم بالصلوة یبتغون فضلا یبتغون جمله سی یوردی حالدر
نتکم رکعا و سجدا اولمقلری کبی من الله و رضوانا یعنی ابتغاء و التماس ایلیدکلری
حالده اللهدن مزیت درجات و مزیده حسنات و رضوان خالق حقوناتی سیماهم
فی وجوههم من اثر السجود یعنی بونلرک علامتلری جبینلرنده لایح و ظاهر ایدی
اثر سجوددن ذلک یعنی شو وصف مذکور مثلهم بونلرک صفت عجیبهلریدر
فی التوریة کتاب موسی ده و مثلهم دخی بونلرک صفتلریدر فی الانجیل
انجیلده و یا خود مثلهم فی الانجیل مبتدا اوله و خبری کزرع اخرج شطأه
اوله یعنی بونلرک انجیلده صفتلری شول اکین کبیدرکه اول حالتده ابراز
و اخراج ایلیه فراخینی و بیراغنی فآزره من الموازرة یعنی المعاونة او
من الایزار و هی الاعانه پس تقویت و یروب معاونت ایده اول
شطائی فاستغلظ پس رقتدن غلظته تبدیل اوله فاستوی علی سوقه
اندن صکره ساقلری اوزره قایم اولدیلر یعجب الزراع زراعی
عجبه کتوره اول زرعک قوتی و غلظتی و حسن منظری جناب عزت جلت
قدرته و علت عظمته صحابه کرامک مبدأ اسلامده ضعیف و قلیل اولوب
بعده کثیر اولوب اندن صکره بونلرک احوالی مستحکم اولدوغنی ضرب مثل

بیوردلی

بیوردلر زیرا حضرت پیغمبر اول حالده شطأ زرع کبی ایدی بعده چهار یار کزینک سببی ایله قوی
اولوب و اصحاب سعادت قوتیله مستحکم و مستغلظ اولوب یوما فیوما زیاده اولدقلرنده
ناس بونلرک احوال عجیبهلرنه تعجب ایدرلردی لیغیظ بهم الکفار تعلیلدر بونلرک
احوالنی زرعه تشبیهه روز بروز ترقی و زیاده اولمقلری یعنی بونلرک یوما
فیوما ترقیلری کفارک بونلره غیظ و غضبلرینه سبب اولوردی و عد الله الذین
آمنوا الله تعالی وعده ایلدی شول کمسنهلره که ایمان کتوردیلر و عملوا الصالحات دخی
عمل صالح ایشلدیلر منهم مغفرة بونلردن یعنی بو مؤمنلردن مغفرت ذنوب و ستر عیوب
وعده ایلدی و اجرا عظیما دخی عظیم اجرلر وعده ایلدی پس معنی ابیات حضرت
مولانا جنس تیزدن و سیجن و قیود زمستاندن آزاد اولسن عشق فکرک احوالنی حبس
خاکدن تو ظهور اولان مشطأ زرعه تشبیه ایدوب و بطون درختان پروازلیدن
برکلره تمثیل بیوروب درلرکه هر شول کمسنه که شطأ روحی حبس خاک تندن
آزاد و برک و شکوفه قلبی بند بدندن خلاص اولوب مرتبه کمالده درخت مستحکم
و شجره مستغلظ مشابه سنده اولدقده هر مرتبه دهان حالله شکر کذارلک
و باد هوا کبی عشق یار ایله رقص و بی قرارلکلر ایدوب دایما ذوق و شوقلک
خالی دکلدر در در بیان آمدن رسول روم با عمر مثنوی نوح را گفتند امت کو ثواب
گفت او زان سوی و استغشوا ثیاب بو بیت شریف سوره نوح ده اولسن
بو آیتدن مقتبس در و انی کلما دعوتهم حضرت حق جل و علی نوح نبیجه دن

علی طریق الحکایة بو آیتی نقل بیوردیلر و الی تحقیق بن کلماتهر بار که دعوتهم بو قومی
دعوت ایلدم توحید حقیقی و ایمان صحیح جانبنه لتغفر لهم تا بونلری بو سببیله مغفرت
ایدهسن جعلوا اصابعهم فی آذانهم بونلر اصبعلرینی قولاقلرینه قیلدیلر یعنی سمعلرینی
سد ایلدیلر استماع دعوتمدن و استغشوا ثیابهم غشاوه وغطا قلوب بودنیلرینی
نیابلرینی بنم دعوتمک فرط کراهتندن قال القاشانی فستروا بابدانهم و التحفوا
بالشدة میلهم الیها وتعلقهم بها و اصروا ای اکبوا علی الکفو والمعاصی و استکبروا
یعنی معاصی یه مکب اولوب دعوتمدن استکبار ایلدیلر یعنی تیت نوح دیدیلر امتی قنی بزه
موعود اولن ثواب نوح دخی دیدیکه اول طرفدنکه استغنای ثیابلبدو کوز انکچون
کورمزسز حضرت خداوندکار دخی بیوردیلر که ای هوای هوا جسک هوا تمک محتجب وای
غشاوه علایق و عوایق بدنله متسترسن ذات و صفات حقی نیجه مشاهده ایدرسن
که دیده سر بر تکک حجاب غفلتده کشاده و بصر بصیرتک عمای شهوتدن آزاده اولمیه
پس چشم جانکور و کوش جنان ستوده اولور و غفلت شهود جمال حقدن دور اولور و کوز
اضافت کردن آدم ذلت بخویشتن مثنوی گفت شیطان که بما اغویتنی ۵ کرد
پنهان فعل خود دیو دنی ۵ سوره اعرافده اولن آیته اشارت ایدرکه بیوردیلر قال
فبما اغویتنی شیطان دیدیکه سنک بنی اغوا اتدکک حقیچون فیمادہ با قسم معناسنه
اولور بو تعبیرجه بسبب معناسنه اولمقده جایز اولور ای بسبب اغواک دیمک اولور
لاقعدن لهم صراطک المستقیم ای لاعترضن لهم فی طریق التوحید الذاتی و امنعنهم

عن

201

عن سلوکها بان اشغلهم بما سواک مثنوی گفت آدم که ظلمنا انفسنا ۵ او ز فعل حق خود
نبد غافل چوما ۵ بو بیت سوره اعرافده اولن آیته اشارت ایدر قالا ربنا ظلمنا
انفسنا آدم و حوا بعد العصیان دیدیلر که ای بزم پروردکارمز بز کندو نفسلریمزه
ظلم ایلدک و ان لم تغفر لنا ای اکر بزه مغفرت اتمزسک و ترحمنا دخی رحمت اتمزسک
تا نشانی و ان لم تغفر لنا بالبقاء الانوار الروحانیة مشرقة علینا و ترکتنا
بافاضة المعارف الحقیقیة لنکونن من الخاسرین ای من الذین اتلفوا استعداد
الاحیاء هو مادة السعادة و البقاء اکرچه حقیقتده جمیع افعالک خالقی حقدر
و خیر و شر و نفع و ضر قل کل من عند الله مقتضاسنجه آندن ظهور ایدر لکن رعایة
للادب و ان تصبک حسنة فمن الله و ان تصبک سیئة فمن نفسک مقتضاسنجه حسنه یی
حقه و سیئه یی نفسلرینه اسناد ایدوب انکچون حضرت آدم ظلمنا انفسنا دیدی باز
گفتن بازرگان با طوطی مثنوی کرت برهان باید و حجت مها ۵ باز خوان من آیة
او ننسها ۵ سوره بقره ده اولن آیته اشارت ایدر ما ننسخ من آیة او ننسها بو آیتکه
سبب نزولی بودرکه یهود و مشرکین دیدیلر که محمد اصحابنه امر ایلدوکی شیئی ینه نهی
ایلمش لکن ینه امر ایلر پس حقدن دکلدر دیو که تلقا نفسندن دیر دیو دیدیلر اول وقته
نازل اولدی نسخ لغتده بر شیئک صورتی زایل اولوب بر شیئ آخره تبدیل
اولمقدر و نسخ آیتدن مراد حکمی رفع اولوب بر غیر آیتکه حکمی ثابت اولمقدر ما ننسخ کلمه
ما شرطیه جازمه در و انسا من باب الافعال او ننسها رجوع و تقلیدن بر شیئی اذهاب

انکه دیرلر تعذیر کلام اهرقنی آیتی که آیتلردن بر نسخ ایدرز ویاخود اونتدورز علاذ نأت بخیر
منها اول آیه منسوخه دن دخی خیرلوسن کتورز دز او مثلها یاخود اکا مانند نفعده وثوابده
بر آیه اخری کتورز دز الم تعلم ان الله علی کل شیء قدیر بلمزمیسن یا محمد یعنی بلورسن تحقیقا
الله تعالی جمیع شیئه قادر بادشاهدر پس بو اینک بو محله توفیقی بو منوال اوزره اولورکه محقق
اولیا و انبیادن بر کمسه مرتبهٔ قرب غرایبنه واصل اولور و اوخناصه حقله متصف
اولورقده باذن الله وبتصرفه اولوب حکملری نافذ اوله پس قلوب خلقه باذن الله
متصرف اولوب شول کمسه لردنکه راضی اوله انك قلبندن افکار فاسده و خبیثه‌یی
نسخ ایدوب یرینه افکار حسنه و خواطر پسندیده کتوره لر و آنلردنکه راضی اولمیه
آنلردن افکار حسنه‌یی انسا ایدوب خبیثه ایراد ایده نته کم بو بیتله دخی اثبات
بیورلر **مثنوی** آیة انسوکم ذکری بخوان ۞ قدرت نسیان نهادن شان بدان ۞ بو آیت
سورهٔ قد افلحده در ابتدا ایسه بودرکه انه کان فریق من عبادی بو آیتی حضرت بلال
و صهیب و سلمان و فقرای اصحاب رسول الله حقنده نازل اولمشلردر آنده که صهیب
تابع ایچوندر یعنی تحقیقا بر تابع بودرکه بنم عبادمدن بر فریق و زمرهٔ سعادت رفیق
واردرکه یقولون ایتلر دیلر ربنا ای بزم ربمز آمنا انر سنکه وحدانیتنه تصدیق
ایلدک فاغفر لنا پس بزی انوار ذات و صفاتکله ستر ایله وارحمنا و بزه رحمت
ایله وانت ارحم الراحمین حال بو که سن مرحمت ایدیجیلرك ارحمیسن فاتخذتموهم
سخریا ضم سینله و کسریله قراءتدر یعنی مسخره اتخاذ ایلدکوز حتی انسوکم

ذکری

ذکری حتی سیزه اونتدردیلر بنم ذکریمی اهل تفسیر بو معنایی اختیار اتمشلرکه یعنی انلرک
استهزاسنه اول قدر مشغول ایلدکوز که انلرک حالنه تعمید ایتمکوز بنم ذکریمی اونتوردی
اما اهل تحقیق مجمع الغفلادن مستفاد اولان معنایی اختیار ایدرلر یعنی سیز آنلری
استهزا ایلدکوز آنلرده سیزه بنم ذکریمی اونتدردیلر بو تقدیرجه انلرده باذن
الله تصرف اولمش اولور وکنتم منهم تضحکون حال بو که ای کافرلر سیز آنلره کولر
اولدکوز انی جزیتهم الیوم جناب عزت یوم قیامتده دیه که تحقیقا بن بونلره جزا
ویردم انواع نعمی بو کون بما صبروا سیزکا اذا و استهزاکوزه صبر ایلدکلری سببیله
انهم هم الفائزون تحقیقا همان بونلردرکه فائزلردر اصناف نعمته واصللردر
انواع غنیمته حضرت مولانا دخی بیوررلرکه ای اولیا و عرفانی تحقیر و جفا و اصفیانی
استهزا و تسخر ایدنلر احتراز ایلیك انلرك غیرتی قلبکوزدن نور ایمانی نزع ایدر
نته کم شیخ اکبر حضرتلری بیوررلرکه من جلس مع الصوفیة والوفاء و خالفهم
فی شیء مما یتحققون به نزع الله نور الایمان عن قلبه و صحیحنده وارد درکه
من اهان لی ولیا فقد بارزنی بالمحاربة و بر حدیثده دخی رب اشعث اغبر
لو اقسم بالله لابره محصل مقال عرفا و فقرایه علی کل حال سو ظندن و انکار
وطعندن احتراز لازمدر **مثنوی** خلتموا سخریة اهل السمو ۞ از نبی خوان
تا انسوکم ۞ بو بیت مقدم اولان بیتی مؤکددر حکمت افعال قلوب بونلر مفعولینه
تعدا ایدر مفعول اولی سخریة و ثانیسی اهل السمو در و سمو عالی معناسنه در

تقدیر کلام ای اهل دنیا و ارباب نفس و هوا سز اهل سموتی و اصحاب علوی سخریه ظن
ایدوب الهدی قرآندن اوقوک تا انسوکم آیتنه دک پس قوندکه الله‌ک ذکری سیره
اونتدوردی پس الله‌ک ذکری نور ربع و ضیاء جنانده در قلبده نکه نزع اولوب رایل
اوله نعوذ بالله اول قلب محل کفر و عصیان اولور مثنوی عاشق رنجست نادان یا ابلها
خیز لا اقسم بخوان تا فی کبد لا اقسم بهذا البلد بعض مفسرلر لا بی زایده طوتمشلر
تقدیر کلام بن قسم ایدرم شو مکه شهرینه و دخی لا زاید دکل دیمشلر بو یوله معنا ویررلر
که بن قسم ایتمزین بو مکه شهرینه یا محمد و انت حل بهذا البلد حال بو حالکه سن بو شهر
مکیه حلول ایده سن پس قسمک ذاتکه لا یقدر و لا زاید او ایچون معنا بن قسم ایدرین
شو مکه شهرینه سن بو شهره حلول ایلدوککه حالده زیرا اشرف المکان بالمکین در
اول شهره قسم سنک شانکی تعظیم ایچون دراکر سن اولمیه سن اکا قسم ایتمزدم دیمک اولور
بعض علما حل حلال معناسنده آلمشلر بو تقدیرجه بن شو بلده ده قسم ایدرین که
سکا حلالدر کفار ایله قتال ایتمک بو شهرده و سن و سندن غیری بر احده حلال
اولمدی نیتکم عام فتحده کفار ایله بر ساعت قتال ایتمک حلال اولدی یا خود
معنا بن قسم ایدرین شو شهره که سن حلال سن کفار علیهم صیده تعرض لریچون
حلال ایلدکلری کبی سکا دخی تعرضی حلال مرتبه سنه ایرکوردیلر و والد و ما ولد
والدن مراد حضرت آدم اوله که ابو الاشباح در و یا حضرت پیغمبر اوله که ابو
الارواح در یعنی آدم حقیچون دخی اولادی حقیچون لقد خلقنا الانسان فی کبد

جواب

جواب قسمدر تحقیقا بز خلق ایلدک انسانی رنجده و تعبده یعنی تعب اول مشقت و رحم
و رنج آخر مضایقه سمعوتدر و قسمایینیمها لا جرم اکثر ناس غم دنیا ایله مغموم و الم
ماسوا ایله محزونلردر خدمت مشایخ قلمیلر و قدر عرفانی بلمزلر که مضایقه
جهاندن خلاص اوله لر مثنوی نفس از بس مدحها فرعون شد کن ذلیل النفس
هونا لا تسد نفس انسان فی خلقک تعظیمندن و مدح و تکریمندن فرعون اولور
کن اول ذلیل النفس نفسی ذلیل و وجودی علیل اول هونا مهان و خوار و حقیر
اول دو تا که حالده لا تسد صقنوب سید و افندی اولمه تا بو آیت کریمه‌نک مظهری
اوله سن و عباد الرحمن الذین یمشون علی الارض هونا پس تهوین نفس نعمت
عظمایه موصل ایدوکنه جمله انبیا و اولیا متفقلردر نیتکم سید الطائفه جنید
بغدادی بیوردیلر النعمة العظمی الخروج عن النفس لان النفس اعظم حجاب بینک
و بین الله داستان پر چنکی مثنوی معشر الجن سوره رحمن بخوان تستطیعو
تنفذو را باز دان یا معشر الجن و الانس ای کروه جن و انس ان استطعتم
اکر قادر ایسه کوز ان تنفذوا نفوذ و خروج ایتمکلکه من اقطار السموات
و الارض جوانب سموات و ارضدن فانفذوا پس خروج و نفوذ ایدک لا تنفذون
نفوذ ایده مزسز الا بسلطان الا انک قدرتی و قوتیله قال القاضی ان قدرتم
ان تنفذوا و التعلموا ما فی السموات و الارض فانفذوا و التعلموا لکن
لا تنفذون و لا تعلمون الا ببینة نصبها الله فتعرجون علیها بافکارکم پس

بو محلده منفهم اولن بودر که جمیع انسان زنده انیلر درو محبوسی محسوس اتدرر انبیا و اولیانک
سماوات و ارض حضره اولن علویه شعورلری یوقدر مکر الله قوت و قدرت ویرمکله عالم
فلکه مثنوی چون زبیم این دم بی منتها • بازخوان فابین ان یحملنها • سورهٔ احزابده اولن
آیت کریمه یه اشارت ایدر انا عرضنا الامانة جناب عزت بیوررلر که تحقیقا بز عرض ایلدک
امانتی علی السموات والارض والجبال سموات و ارضه و جباله امانتدن مراد بعضلر
فرایضدر دیدیلر و بعضلر معرفة الله در دیدیلر اما اهل تحقیق امانتدن مراد کمال
ظهوردر حقدن حیثیت اسمائیه و ذاتیه و صفاتیه دیرلر پس بو جمعیته بو شئلرک استعدادی
یوقدر الا انسانک ملک فابین ان یحملنها پس اول امانتی کوترمکدن ابا ایلدیلر یعنی
کمال ظهور حقه عدم استعدادلری اولدوغندن سماوات و ارض و جبال و سایر
اشیا بو امانتک ارتکابندن ابا ایلدیلر واشفقن منها و اول امانتدن اشفاق
و خوف ایلدیلر و حملها الانسان پس اول امانتی انسان حامل اولدی یعنی کمال مظهریته
انسان قادر اولدی انه کان ظلوما جهولا تحقیقا اول انسان غایتله ظلم ایدیجی و
مبالغیله جاهل اولدی قال القاشانی ای ظلوما علی نفسه بمحوها و ایاها و مفنیا
ذاته فی ذات الله تعالی جهولا لغیره ناسیا لما سواه نافیا لما عداه بقوله لا اله
الا الله و بر معنی دخی بودر که ظلوم و جهول صیغتی مبالغه تاندر معنالری حدودی
تجاوز ظلم ایلدیلر و حدودی تجاوز جاهل اولدیلر دیمکدر پس قول مشهوردر
که اذا تجاوز الشیء حده انعکس ضده پس ظلمک ضدی عدل و جهلک ضدی

علمدر

علمدر پس تقدیر کلام اول امانتی حامل اولدی انسان بغایت عادل و عالم اولدقلرندن
دیمک اولور پس حضرت خداوندکار بو امانتی عشق حق و نتیجهٔ اسرار وجود مطلق ایله
تعبیر بیورب دیرلر که اکر بو عشق ربانی و نتیجهٔ اسرار سبحانی بیه اهل شینک قابلیتی اولیدی
ابا ایتمیه لر دی پس عشق حقه قابل و مظهر اولیا و انسان کاملدر نتهد دردوحانیتلری
تغیر بیت حکیم سنائی غیب را ابری و آبی دیکرست • آسمان و آفتابی دیکرست •
ناید آن الا که بر خاصان پدید • باقیان فی لبس من خلق جدید • سورهٔ ق ده اولسع
آیته اشارت ایدر اولی بودر که افعیینا بالخلق الاول ای افعجزنا عن ابداء الخلق
حتی نعجز عن الاعادة یعنی ابتدا خلقه الکه بیز عاجز قلدیکمی بو نلره بعد الموت اعاده
دن عاجز اولالم بل هم فی لبس من خلق جدید ای لاینکرون علی الخلق الاول
بل هم فی شبهة والتباس من خلق حادث یتجدد کل وقت یعنی کفار اول خلق
اولملرینه انکار اتمزلر بلکه خلق جدیده شبهه ده درلر و خلق جدیددن مراد حشر
اجسادر اما اهل تحقیق جمله دن حضرت شیخ اکبر رضی الله عنه فص شعیبیه ده
بو معنایه ذاهب اولمشلر در که بو عالم عین واحده ده اعراض مجتمعه دن عبارتدر
والاعراض لا یبقی زمانین مقتضاسنجه عالم هر آنده عدمه کیدوب انک مثللرینه
وجوده کلمده در و اکثر اهل نظر و اهل علم بو معنادن غافللردر کما قال سبحانه
وتعالی بل هم فی لبس من خلق جدید زیرا تجدد امثال و تعاقب امثال و تناسب
احوالدن غفلت ایدرلر که وجود عالم بر حالده و ازمنه متوالیه بر منوال اوزره

اوله پس عارف پاك نژاد فتنه‌ده بو اعدام و ایجاددن كون و فسادی قیامتدن بر
نوعدر پس خلق جدیدی ایران مشاهده ایدر و پس جناب عزتی بو شانله منجلی كورر
نتكم حضرت خداوندكار دخی بو معنایه اشارت بیوردیلر عالم غیبك احوالی اخفا
حقده بیدا و بیرید دربوغده سایر خلق عالم بو خلق جدیددن بیخبرلر در **بقیه قصه**
پیرچنكی مثنوی مرغ آبی غرق دریای عسل ✿ عین ایوبی شرابی مغتسل ✿ بو
آیت سورهٔ صادده در اركض برجلك بو امری یا جبرائیل ایده و یاخود
جناب عزت اركض دیو الهام ایده ای اضرب برجلك الارض ای ایوب و ارایعلوم
یره هذا مغتسل آیتلرین امر حقیله زمینه اوروب بر عین نبع جاری اولیجق
قبل حقدن اكا اشارت اولدیكه هذا اشبو صو مغتسل یعنی محل اغتسالدر بارددر
و شراب ایله مغتسل كه بارددر و شرابدر بردر و ایتدره ایكی بیكار آشكاره
بویردی و لوب بری بارد و بری حار ایدی ماء باردن ایچوب و ماء حاردن
اغتسال ایلدی و جمیع امراض و اسقامدن صحت بولدی حضرت خداوندكار
پیرچنكی دخی ایوبه تشبیه ایدوب بیوررلر پیرچنكی اول حالده بو مرغ آبی كبی ایدی
كه غرق دریای عسل اوله دریای عسل بوره‌ده كمال لذتدن كنایه در و
اول حال كاتب ایوبه منسوب اولن عینی ایلیكه شراب مغتسل ایدی امان پس
پیرچنكینك غرق اولدوغی ذوق عینی ایوبه تشبیه بیوررلر زیرا اول ذوق
الهی دخی امراض باطنه و كامنه‌دن سالكی پاك و طاهر قیلور **چرا آتش كودن**

ذن

ذن شوهر را مثنوی زین للناس حق آراستست ✿ زانچه حق آراست چون
دانند جست ✿ بو آیت سورهٔ آل عمرانكادر ایلنده در زین للناس حب الشهوات
ای زینت اولندی انسانه محبت مشتهیات نفسانیه و مزین حقیقتده حقدر
زیرا خالق افعال و دواعی اعمال اولدر من النساء من بیان ایچوندر
و شهواتدن حالدر و شهوانی بیاندر ای حال كونها من طائفة النساء
و فنا ایله ابتدا اولنمسی بو طائفه‌نك فتنه‌سی سایر اشیادن اشد اولدوغیچوندر
انشا و تردر والبنین و حال كونها من الاولاد و الاتال بنین و بناته
محبت دخی محبت شهوات نفسانیه‌دندر زیرا سالك بونلرك سببیله نیجه
معاصی یه ارتكاب ایدوب راه حقه مانع اولورلر كما قیل اولادنا اكبادنا
وان عاشوا افتنونا وان ماتوا احرقونا والقناطیر جمع قنطار و قنطار
مال كثیره درلر قال ابو هریره اثنا عشر الف وقیه كل وقیه اربعون
درهما بعضلر التمش بیكدر و بعضلر یوز بیك التون دخی قنطاردرلر المقنطرة ای
المضروبة المنقوشة و بعضلر مقنطره یی محكمه و محصنه ایله تفسیر ایتمشلردر
یقال قنطرة الشیء اذا احكمته ای المحصنة المحكمة دیمك اوله كذا فی معالم
التنزیل و بعضلر مقنطره قنطاردن ماخوذدر دیدیلر نتكم بدرة مبدرة
والف مؤلفة و دراهم مدرهمه دیدكلری كبی بو تقدیرجه قناطیری تاكید اولور
وقال ابن رباب القناطیر الاموال فوق الارض والمقنطرة المدفونة

من الذهب والفضة اول قناطير مقنطرة آلتونلر وكومشلر اولدوغى
حالده والخيل المسومة معطوفدر على النساء حيث مفرد اللفظ مجموع المعنى در
قوم كبى واحدى فرس در ومسوم تفعيل بابندن اسم مفعولدر مأخوذ من التسمة
وهى العلامة ويا خود سومه دن مأخوذ اوله نتكم دركلر اسام الدابة وسومها
اى ارسلها الى المرعى بو تقديرجه مسومه مرعيه ديمك اولور يعنى اول نجيب شهوات
افراسى معلمه دن اولدوغى حالده والانعام جمع نعم در اى الابل والبقر والغنم والحرث
اى الزرع بو جمله فتنه سالكلره در كه راه حقدن ووصول جناب وجود مطلقدن
دور ايلر ذلك يعنى شو ذكر اولنان اشيا متاع الحيوة الدنيا متاع دنياى
فانيه در قليل الانتفاع وسريع الزوال در والله عنده حسن المآب اى حسن
المرجع الذى لا يزال ولا يفنى وهو الجنة وحضرت خداوندكار ايسه وركركه اول
عرب باديه نشين خاتوننك كنز ويه انقيادى ومحبتنى كوريجك بالضرورى
بى صبر وقرار اولا طاعت ايلدى زيرا بر شيئك كه مرتبه جمع اوله ايسه انى
ايچون آنى آراسته وپيراسته ايدر اول سكردن كرمه خلاص اولمز مكر هدايت
حق اوله مثنوى چون پى يسكن اليهاش آفريد چون تواند آدم از حوا بريد
سورة اعرافده اولان آيتده اشارتدر هو الذى خلقكم من نفس واحدة
يعنى اول سزى خلق ايلدى نفس واحده دن يعنى آدمدن وجعل منها
زوجها ودخى اول نفس واحده دن زوجنى قلدى يعنى حوايى ليسكن

اليها اى ليستأنس بها يعنى انكله استيناس استسون ايچون پس جناب عزت
حوايى تسكين وتانيس آدم ايچون خلق ايلدى كجك آدم حوادن بنجه منقطع
اولور پس بنى آدم دخى كندلك سبب حرمان الاشقيا مثنوى بنده خود
خواند احمد در رشاد جمله عالم را بخوان قل يا عباد سورة زمرده اولان آيته
اشارتدر معنى بيت كندونك قولى وبنده سى ديدى پيغمبر ارشادده تمامه جمله
عالمه او قوسن قل يا عبادى آيتنى وفهم ايله بو نكته يعنى اگرچه قرآن كلام الله در
لكن حلقوم محمديدن ظاهر در و عبادى عباد الله در لكن عباد محمد منابه سنده در
زيرا خليفه حقدر مثلا پادشاهك قوللرى وزيرك قولى منابه سنده در پس بو
نكته آيتدن دخى منفهم اولور كه قل يعنى دى يا محمد سن يا عبادى اى بنم قوللرم
دى پس ياى متكلمدن رمز وحدت نيدوكى منفهم اولور الذين اسرفوا على انفسهم
ايله قوللرمكه معاصى وخطاهيده نفسلرينى وذرينه افراطله اسراف ايلديلر
لا تقنطوا من رحمة الله الى نيت سوا من مغفرته وفضله ان الله يغفر الذنوب
جميعا الله تعالى مغفرت ايلر جميع ذنوبى ولو بعد بعيد انه هو الغفور الرحيم
تحقيقا اول الله مبالغه ايله رحمت ومغفرت ايديجى ايمان اولدوغى كا
ملهم در حقير وبى خصم دان قوم صالح ناقه صالح چون خدا خواهد كه
قوم را هلاك كند خصم ايشانرا بچشم شان اندك وحقير نمايد ويقللكم
فى اعينهم ليقضى الله امرا كان مفعولا بو آيت سورة انفالده اولان آيه در

واذ یریکموهم ذکر ایلک اول وقتی ای مؤمنلر که الله تعالی کوستردی سیزه کافرلری آزا
اذ التقیتم اول وقتده که کافرلره ملاقی اولدیکوز فی اعینکم قلیلا سیزک کوزلریکوزده
قلیل کوستردی ویقللکم تقلیلا فی اعینهم دخی سیزی تقلیل ایلدی انلرک کوزلرنده
لیقضی الله امرا کان مفعولا الله تعالی قضی ایلمه دن اوتوری شول امری که علمنده
مفعول و مقدر در **مثنوی** تا بر آن امت ز حکم مرگ و درد ناقة الله و سقیاها
چه کرد سورهٔ والشمس ده بیورر که فقال لهم رسول الله پس قوم ثموده حضرت
صالح دیدیکه ناقة الله وسقیاها ای ذروا ناقة الله مع شربها یعنی حذر ایلک
ای قوم و اللهک ناقه سنی شربله بله ترک ایلک فکذبوه اول قوم صالحی تکذیب ایلدیلر
فعقروها اول ناقه یی عقر ایلدیلر یعنی سکرلدیلر فدمدم علیهم ربهم ای فاطبق
علیهم العذاب یعنی بونلرک ربلری بونلرک اوزرینه عذابی قپلدی بذنبهم کنا الوی
سببیله فسویها ای فسوی الدمدمة علیهم فلم یفلت منها صغیر ولا کبیر ولا یخاف
الله تعالی خوفا عقبیها ای عاقبة دمدمه دن **مثنوی** در نبی آورد جبریل امین
شرح این زلزله زلزال جانها این سورهٔ اعرافده اولن آیته اشارتدر فاخذتهم
الرجفة پس قومی زلزله و اضطراب اخذ ایلدی فاصبحوا فی دارهم جاثمین پس
بونلر اولورنده صباحه جاثمین داخل اولدیلر جاثم دیزچوکوب چکیده درلر تفسیر مرج
البحرین یلتقیان مرجت الدابة دیرسه چیق دابهیی مرعی ده ارسال ایلیک
مرج البحرین ای ارسلهما الله یعنی الله تعالی ارسال ایلدی بحر ملح و بحر شیرینی بری

جاثم دیز اوزرینه چوکیجیه کبی

برینه

برینه یلتقیان ای یتجاوزان ویتماس سطوحهما یعنی بری برینه تجاوز ایدوب سطحلری بری
برینه مماس اولدی بینهما برزخ ای حاجز خصایص من قدرة الله لا یبغیان ای لا یبغی
احدهما علی الآخر بالممازجة وابطال الخاصیة یعنی حدلرندن تجاوز ایدوب بری برینک
خاصه ابطال ایتمزلر فبای آلاء ربکما تکذبان خطاب ثقلینه در یعنی ربکوزک قنغی نعمتنه
تکذیب ایدرسکوز ای جن وانس **مثنوی** بهر این فرمود حق عز وجل سورة الانعام
در ذکر اجل هو الذی خلقکم من طین اول اللهدر که سیزی خلق ایلدی طیندن
عادة اولی طیندن دریا خود مضاف محذوفدر اولسه ای خلق اباکم من طین دیمک اولور ثم
قضی اجلا اندن صکره وقف ایلدی بر اجل غیر معین که موتدر واجل مسمی عنده واجل
معین اولان اللهک قتنده مثبتدر متغیر اولمز اجل مسمی دن مراد قیامتدر اولسه ویاخود
ابتدای خلقتدن موته وارنجه اولن مدتدر اولسه ثم انتم تمترون ای ثم انتم بعد ما علمتم
قدرته علی ابدائکم واحیائکم واحاطة علمه بکم تشکون فیه وقدرته فتشتبهون لغیره
قدرة وتأثیرا یعنی اللهک قدرتن بلدکدن صکره ای کافرلر محتر و عناد ایدوب شک
ایلدیکوز حضرت خداوندکاره بوکا مناسب بیورلر که جناب عزت جمیع نباتات وجمادات
وحیواناته بر مدت و مهلت معین قلمشدر زمانی کلدکده نه بر ساعت تأخیر ونه بر
ساعت تقدیم ایدر **دو معنی آنکه اینجه وحی کامل کند میدوانش ایلو** رب هب لی
از سلیمان احد است که مده غیر مرا این ملک و دست سورهٔ صاد ده
جناب رب العباد بیورر که قال سلیمان دیدی رب ای بنم پروردکارم

اغفرلي بني يا دلغا وهب لي ملكا وبكا بر ملك مواهبه ايله كه لا ينبغي لاحد من بعدي لايق اوليه
بر احده بندن صكره مقابلي بودركه لا ينبغي لاحد من بعدين مراد تسخير رياح وطيور
وشياطين در دنتكم آيتك آخرنده بوكه دلالت ايدر وبو حديث شريف دخي بو معنايه
مؤيد در دنتكم ابو هريره حضرتلري حضرت رسول الله دن صلى الله عليه وسلم روايت
بيوردر مسلم وبخارينك متفق عليه اولدوغي احاديث شريفه دندر قال عليه
السلام ان عفريتا من الجن تحقيقا زمرهٔ جندن بر عفريت يعني بر خبيث ومنكر تفلت
بكا توجه ايلدي البارحة بو گيجه ليقطع على صلاتي بنم صلوتمي قطع ايچون اوتوري
فامكنني الله منه اي اعطاني الله مكنة من اخذه وقدرة عليه يعني بكا الله
تعالى قدرت وممكنت ويردي فاخذته بن آني طوتدم فاردت بن ديلدم ان اربطه
اول عفريتي بغليم على سارية من سواري المسجد مسجدك دركلرندن بر دركه حتى
ينظروا اليه كلكم حتى اول عفريته جمله كوز نظر ايليه سز فذكرت دعوة اخي
سليمان پس بن ذكر ايلدم قرنداشم سليمانك بو دعاسني كه ديدي قال رب
اغفر لي وهب لي ملكا لا ينبغي لاحد من بعدي فرددته پس بن اول عفريتي
رد ايلدم خاسئا اي ذليلا پس حضرت سليمانك بو كلامي حصره مشابه دركه
خلفه عين مرحمت در ديمشدر زيرا حضرت خداوندكار بو محلده تصريح وتبيين
ايدرلر انك انت الوهاب تحقيقا سن وهابسن وبو غرضدن سن يا رب ديديكي
دل نهادن مرحب بر التماس وبو خويش منتوي كفت ادخل في عبادي

تلقيق

تلقيق جنتة من رؤيتي يا متقي سورهٔ فجرك آخرنده اولن آيته اشارتدر يا ايتها النفس
المطمئنة اي النفس التي نزلت عليها السكينة وتنورت بنور اليقين فاطمأنت
من الاضطراب ارجعي الى ربك رجوع ايله سن جناب ربكه راضية راضي اولدوغك
حالده اعطا اولنان نعمتلره مرضية عند الله فادخلي في عبادي يعني ادخلي
في زمرة عبادي الذين كانوا من اهل التوحيد وادخلي جنتي اي ادخلي مقام
جنتي وقال بعضهم ادخلي في جسد عبادي حالة البعث وادخلي مع احباء دائم
جنتي حضرت خداوندكار بيورديلركه كفت يعني حق تعالى ديدي ادخل پس داخل
اول اي نفس مطمئنة في عبادي بنم عبادم دلشادم زمره سنه تكنتيج سن
ملاقي اولن پس جنتة من رؤيتي بنم رؤيتمدن بر جنت عظيم الشان ايله اي متقي
اولن قولم جنتة لفظا منصوبدر تلقي نك مفعوليدر من رؤيتي جنتة نك
صفتيدر اي جنتة كائنة من رؤيتي پس زمرهٔ عباد اللهه داخل اولمق
خدمتلرنده اولوب قلبلريني الله كتورمكدن كنايه در بو حضره مجرد دخول
دكلدر پس بر عارفك قلبنه داخل اولمق اعمال مقبوله دندر كما ان رجلا
قال لابي يزيد البسطامي دلني على عمل اتقرب به الى الله فقال احبب اولياء الله
وادخل في قلوبهم فان الله ينظر الى قلوب اوليائه في كل يوم ثلثمائة وستين
نظرة لعله ينظر الى اسمك في قلبه فيغفر لك عفا دن بري بو بيتي قيتي احسن
بيورمشلر در جنت حقك نتيجه سيدر عارفانك باغبانيدر باغچه ايله

بیلشی کورنا کره پس بقیه سنده در بیان تقیید کردن ذات طلب مثنوی لیتنی کنت
طبیبا حاذقا کنت امشی نحو لیلی سابقا مقدمه حضرت مولانا بو مجلده سالکک
نفسین زنده و روحین مرده تشبیه ایدوب بیوردلرکه سالکک نفسی روحنده ع
خالله دیرکه ای روح بر مرشد کامل و خلیفه واصل که زمانکده واردر انک صحبتنه دیننه
وارکه سنی دنیا و آخرت طلبی جنتدن خلاص ایده دیرکه روح دخی دیرکه ای نفس سنکا
مناسبت و استعداد لازمدر که سبب وصلی استعداد درنجه قابل اولدرکه انسان ع
کامل ایله آشنا اوله مثلا لیلی خسته اولمش و مجنون انک حیاتی در تنه بر سبب و واسطه
بولمیوب علی طریق التحسر والتلهف دیمش که لیتنی کنت نولیدم بن اولیدم طبیبا
حاذقا بر طبیب حاذق اولیدم کنت امشی بن یوردم لیدم نحو لیلی لیلام جانبنه
سابقا سبقت ایدیجی اولدم و علم خالده قل تعالوا الفت ما راحج بر آن تا بوده شرم
انشکی ما رانشان سوره آل عمرانده اولن آیه اشارتدر قل یا اهل الکتاب
تعالوا الی کلمة دیه یا محمد اهل کتابه ای اهل کتاب کلکز اول کلمه حقه که سواء بیننا
وبینکم ای لا یختلف فیه الرسل والکتب وما بعدنده بو آیت اول کلمه تفسیردر
ان لا نعبد الا ایاه یعنی بز عبادت اتمیه وز الا اکا ولا نشرک به شیئا و دخی
بز اکا بر شیئی عبادتده شریک اتمیه وز ولا یتخذ بعضنا بعضا اربابا من دون الله
دخی اتخاذ اتمیه وز بعضمز بعضمزی اربابا اتخاذ اتمیه لم اهرون عزیری یعنی مسیح
ابن الله و عزیر ابن الله دیمیه پس بر کلمه که کلامی مجالی مخالف رضاء الله

ورضاء رسول الله اوله آنلره خدمت و محبت من دون الله اربابا اتخاذ ایتمک قبیلندن دیمشلر
فان تولوا اکر توحید حقدن اعراض ایدرلرسه فقولوا اشهدوا ایسه آنلره شاهد اولک که بانا
مسلمون تحقیقا بز مسلمانلرز و سوره انعامده دخی بیوردیکه قل تعالوا ادی یا محمد کلکز
کلکز اتل ما حرم ربکم علیکم بن سیزه تلاوت ایدیم ربکوزی سیزلره اوزریکوزه حرام
ایلدوکی شیئی ان لا تشرکوا به شیئا اول اللهه شرک اتمیه سیز و بالوالدین احسانا دخی
والدینه احسان ایده سیز پس دعوت حق جمله امته شاملدر پس باقی وجه کان اکر بلا استعداد
واکر بلا مناسبت و لا اسعاد توجه و اجابت لازمدر بهر تقریر بردن بیوک ابیات مثنوی
ای خداوند این خم و کوزه مرا در پذیر از فضل الله اشتری سوره توبه ده اولن آیه اشارت
بیوردلر ان الله اشتری تحقیقا الله تعالی اشتری ایلدی من المؤمنین مؤمنلردن انفسهم
واموالهم نفسلرینی و مالکلرینی بان لهم الجنة مقابلنده بونلره جنت ویرر معنی بیت
اول عرب یا دیه نشین دیرکه ای خداوند بو بنم خم و کوزه وجودمده اولان اعمال صوابی
قبول ایله الله اشتری دیدکک فضلندن مثنوی لولها بربنذ و بوداش زخم کفت غضوا
عن هوا ابصارکم بو آیت سوره نورده در قل للمؤمنین مؤمنلره دی یا محمد
یغضوا غض ایله سویلو من ابصارهم بصرلرینی حلال اولمین محرماتدن ویحفظوا فروجهم
و دخی فرجلرینی محرماتدن حفظ ایله سویلو ذلک یعنی غض ابصار و حفظ فروج ازکی
لهم بونلره اطهر و اذکی در ان الله خبیر بما یصنعون تحقیقا الله تعالی خبیردر
اشلدکلری شیئی پس حواس خمسه نک هر بری کوز و تنده بر لوله کبیدر لهم بلکه

ان لا تشرکوا به شیئا
صح

اول حسنک بر یعنی لما خلق له سندن غیری به صرف ایلیه سن کانه اول لوله کشاده
ایدوب آب ایمانی عجب بره ضایع المتن اولورسن بس حفظوا اموینک حکمتی و فائده سنی
آب ایمانی حفظ و حراست ایچوندر مثنوی رو بر سلطان کار و بار بین ٭ حق تجری
تحتها الانهار بین ٭ سوره توبه ده اولن آیة اشارتدر والذین اتبعوهم باحسان
یعنی شول کمسه لر که مهاجر و انصاردن صکره انلر عمل صالح اشلمده اتباع ایتدیلر
احسانه کمال احسان اولدر که ان تعبد الله کانک تراه وان لم تکن تراه فانه یراک
رضی الله عنهم ورضوا عنه بونلردن الله راضی اولوب و بونلر دخی اللهدن راضی
اولدیلر واعد لهم جنات تجری بونلر ایچون جنتلر اعداد و احضار ایلدی تجری
من تحتها الانهار اول جناتک تحتلرنده انهار جاری اولمده در بونلرک تصریحنده
اوله بو انهار مذکوره خالدین فیها بو جنتلرده خلود دخی مقدر اولور و بخی خالده
ذلک الفوز العظیم یعنی بو مذکور اولن نعمتلر نجاة عظیمدر و وصلت جمیلدر
پس حضرت خداوندکار بیورر لر که ای سالک حق سن کنز علم و عرفانک
آیینه فرینه و منور اولمه بلکه واصل جناب بارگاه سلطان ازل اولمکده
ذات و صفاتک تجلیاتنک تحتنده نیجه انهار معانی و فهر ادرجیبار اسرار سبحانی
جاری اولمده در اگر بر قطره سن نوش ایدرسن فمن شرب منها لم یمت ابدا
ماصدق حالک اولور دوبیت انکه عاشق دنیا وحیل بینهم و بین ما
یشتهون وصیل یعنی حایل اولندی بینلرم بونلر و مناقبینک بلمینلر غره

ایله

36

وبین ما یشتهون دخی اشتها ایلدکلری شینک ما بیننه که ایمان و ایقان و عمل صالحدر
قبول کردن خلیفه هدیه را مثنوی امر عرب ما هم سبو ما هم ملک ٭ جمله ما
یؤفک عنه من افک ٭ سوره ذاریاتده اولن آیته اشارتدر والسماء ذات
الحبک جناب عزت قسم بیورر که ذات طرایق اولن کوکلر حقیچون مراد سیره
کواکب اولن طرایق محسوسه اوله و یاخود طرایق معقوله اولکه نظر عقلکه
نتیجه معارف و حقایق وصولنه سبب اوله انکم لفی قول مختلف جواب قسمدر
تحقیقا سز ای کافرلر اقوال مختلفه ده سز یا رسول حقنده اولن مختلف قولکزی
اولکه کاهن و ساحر و مجنون دیدکلری کبی و یا قیامت احوالنده اولن اختلافکز
کبی واما التاویل والروح التی ذات الطریق فان من کل صفة طریقا الی سماء
الروح یصل الیها من یسلکها انکم لفی قول مختلف ای من حدیث النفس
وافکار المتنوعة واعتقادات الفاسدة المانعة عن الاتحاد فی السلوک
والمذاهب الباطلة المانعة من الکمال یؤفک عنه من افک ای یصرف عن القرآن
او الرسول والایمان من صرف یعنی مصروف و مطرود اولدیلر یا قرآندن
و یا رسولدن و یا ایماندن انلرکه علم ازلیده مصروف و محروم اولدیلر دی
اما التاویل یصرف عما یوعدون من الکمال من صرف بالشقاوة فی علم
الله تعالی قتل الخراصون ای لعن الکذابون بالقول المختلف الذین هم فی
غمرة یعنی کذابلر شول کمسه لردر که جهالت و کمال غفلتده ساهون

غافللردر او امر الهیه دن وکما لا تنفنا بندن معنی بیت حضرت خداوندکار ایبوردیلر
کم هم عرب بز زهم سبو بز زهم ملک بز زجمله عما بو جلد بز ز من حیث التحقیق بو کلک
عنه لو معنیدن مصروفا ولدی من شول لحه که آفاق مصروف و محروم
اولدیلر علم ازلیده صفت پیر و مطاوعت وی مثنوی شاوروهن
وانکه خالفوا کان من لم یعصهن تا لفوا تا شاوروهن خالفوهن ننسا حققنه
وارد اولمشدر لکن مردان الهی نفس زنه تشبیه ایتمشلردر شاوروهن نفسلر یکوز
ایله مشاوره قلوک وانکه خالفوا انون صکره هر نه دیرسه مخالفت ایلک
ان من لم یعصهن تحقیق شول لحه لرکه نفسه عصیان ایتمدی تالفوا ابلغه ایلدیلر
نفسلرینی و یا خود المقتدرین ما خوذ اوله ای توافقوا و تالفوا انفسهم لکن الاول
اولی وصیت کردن رسول مرعلی را بو حدیث شریفک مضمونیدر که حضرت
رسول بیوردیلر یا علیا اذا تقرب الناس الی خالقهم بانواع البر فتقرب الی ربک
بانواع العقل لیسبقهم درجة و زلفا عند الناس فی الدنیا و عند الله فی الاخرة
مثنوی دست او را حق چو دست خویش خواند تا ید الله فوق ایدیهم براند
سوره فتحده اولان آیته اشارتدر ان الذین یبایعونک تحقیقا شول لحه
لرکه یا محمد سنکله مبایعه قلدیلر انما یبایعون الله انلر بیعت ایتمدیلر الا الله ایله
بیعت ایلدیلر بو مرتبه یه مشایخ متصوفه قرب فرایض تعبیر ایدرلر یعنی حضرت
رسول علیه السلام ذاتی حقده ذاتنک و صفاتی حقده صفاتنک و افعالی حقده

افعالی

34

افعالی ما حصل هر حالی وجود حقده فنا ایدوب فنا من لم یکن و بقا من
لم یزل مرتبه سی حاصل اولمقده جناب رسولدن هر نه که ظهور ایدره عین جناب
حقدن صدور ایتمش اولور پس مبایعت رسول حقیقتده مبایعت حقدر ید الله
فوق ایدیهم ای قدرته البارزة فی صورة ید الرسول فوق قدرتهم البارزة
فی صور ایدیهم فمن نکث ای نقض العهد فانما ینکث علی نفسه فلا یعود ضرر نکثه
الا علیه و من اوفی و شول لحه که ایفا ایلیه بما عاهد علیه الله الله ایله معاهده
ایلدوکی نسنه یه اوزرینه فسیؤتیه اجرا عظیما عن قریب الله تعالی اکا اجر عظیم
اعطا ایدر حضرت خداوندکار بو محلده العلماء ورثة الانبیاء مقتضاسنجه علما
بالله و اولیاء اللهدن اولان مرشدان ولایت پناه دخی فنا فی الله و بقا بالله
مرتبه سنه واصل اولمقده ایدلری ید حق و قدرت و قوتلری قدرت و قوت
وجود مطلق اولور زیرا بو قوت بونلره حضرت پیغمبرک مشکوة روحانیتلرندن اقتباس
ایدرلر بونلره دخی بیعت و تسلیم و ارادت و خدمت حقیقتده حقه در کبویحی
دوی غزنوی مثنوی چون دلش آموخت شمع افروختن آفتابا او را نیارد سوختن خاتمه
گفت حق در آفتاب منجم ذکر تزاور کذا عن کهفهم سوره کهفده اولان آیته
اشارتدر وتری الشمس اذا طلعت یا محمد الرسن اول عهدده حاضر اولیدک
شمسی کورردکیا خود خطاب علی الانفراد جلیلدر والمعنی ای رؤیته قادر اولسه
لحه لرسن اول زمانده حاضر اولیدک شمسی حینی طلوعنده کوریدیک تزاور

عن کهفهم یعنی بونلرک مغاره‌سندن میل وعدول ایدرکو دیرکه الازورار عن الشئ المیل
والعدول عنه ذات الیمین ای جانب یمینه زیرا مغاره‌نک قپوسی قطب شمالی طرفنه واقع
اولمشیدی واذا غربت یعنی آفتاب غروب ایلسه تقرضهم ای تترکهم وتعدل عنهم و
تقطعهم واصل القرض القطع وهم فی فجوة منه حال بوکه بونلر اول کهفدن مکان متسع
وفراخده ایدیلر یعنی وسط غارده ایدیلر شول حیثیتدن که بونلره روح هوا ایرنایل
ووزان اولوب تعفن غاردن بونلر الیم اولمشلردی و حرارت و شعاع شمس
بونلردن منع اولمشیدی ذلک یعنی بونلرک حرارت شمسدن محفوظ و تعفن غاردن
مصون و محروس قلموری من آیات الله اللهک آیاتندندر که بونلرک نتیجه عبرت و نصیحت
الله من یهد الله شول کمسنه‌یه که الله تعالی هدایت ایلسه فهو المهتد کمسن مهتدی اولور
ومن یضلل الله و شول کمسنه‌یی که الله تعالی اضلال ایده فلن تجد له سبیل المعتبر سن
بولمزسن اوکمسنه‌یه اوچون ولیا مرشدا ارشاد ایدر ولی بولمزسن یعنی ثبیت بو درکه
شول کمسنه‌لرکه مانند اصحاب کهف قید وجوددن کذر و بوعلایقدن تخلص ایدر
وقطع نظر ایدرلر جمیع موجودات آنلره فرمانبر اولوب مطیع و منقاد اولورلر
واول بی شفقلرکه قلبی آتش عشقله سوزان اولمغه معتاد اوله قادر میدرکه
شمع جهان آنلری احراق ایده بلکه نار جحیم بونلرک انوار بر اشراقلرندن ابیا و
اشفاق ایدوب جزیا مومن فان نورک اطفا ناری دیکلملابه وزاری قلور
دوقتن کورک ودوبه در خدمت شیر ظانین بالله ظن السوء ا کورنزم سبرپود

ظانه

عیان حطا · سورهٔ فتحده اولان آیة اشارتدر ویعذب المنافقین والمنافقات الله تعالی
عذاب ایلر منافقلره و منافقه‌لره والمشرکین والمشرکات دخی مشرک و مشرکه‌لره
الظانین بالله ظن السوء ایله مشرکین و منافقین که ظن ایدیجیلردر اللهه ظن سوء ایله
و سوء ظنلری رسول الله عم و مؤمنلر منصور و مظفر اولمز زعم ایدرلردی علیهم دائرة
السوء بونلرک اوزرینه دایر در ادبار بزلوق که مغلوب و مقهور اوله‌لر و
غضب الله علیهم ولعنهم الله تعالی بو مشرک و منافقلره غضب و لعنت ایدوب
دنیا و آخرتده ملعون و مطرود ایلدی واعد لهم جهنم وساءت مصیرا و بونلر ایچون
جهنمی اعداد و احضار ایلدیکه مرجع و مصیر بونلردن اول جهنم قبیح اولدی امتحان
کردن شیر کرک را مثنوی کل شئ هالک جز وجهه · چون نه در وجه او هستی
مجو · سورهٔ قصص نک آخرنده در کل شئ هالک ای فان الا وجهه الا ذاته اولسه
موجود سواه له الحکم ای القضاء والیه ترجعون بالفناء فی ذاته یعنی بیت کل شئ
هالکدر و هالکدر الآن اول الله‌نک وجهندن غیر سی چونکه سنده اول الله‌نک وجهنده
اولمیسن یعنی وجودک فانی اولوب آنک بقاسیله باقی اولمیسن وارلق دیلمه
زیرا وارلق بو مقامده درس سالکه وجود موهوم سن وجود حقده افنا ایلکده
وجود موهوب و حقانی بولوب کل شئ هالک حکمندن خلاص اولوب الا وجهه
مقامنده واصل اولورسن بو معنی‌یه ارباب شهود دنیاده دائرهٔ شهودلرینه
الآن کل شئ هالکدر زیرا هالک دیدی یهلک دیدی یس جملهٔ اسمیه‌نک دوام

نباته ولالتی واد در معلوم اولدیکه جمیع اشیانک الآن وجودی یوقدر بلکه امر اعتباریدر
شکلم کان الله ولم یکن معه شی حدیثی جنید بغدادی استماع ایلدکده الآن کما کان بیوردیلر
وجامع بیوردیکه ان کان حسن بود ونبود آن جهان نشئه والان ان عرفت عیانا ما علیه
کان قصهٔ آنکس که دریاری بکوفت مثنوی کل یوم هو فی شان را بخوان مرورا
بی کار وبی فعل مدان سوره رحمن ده اولان آیه اشارتدر الآیة یسأله من فی السموات
والارض اول اللهدن استرلر سمواتده اولنلر وارضده اولنلر که جن وانس وبونلر
امثالی اولنلردر استعداد واستحقاقلرینه مناسب استفاضه ایدرلر کل یوم هو
فی شان هر وقتده اول الله بر کارده در بو آیتی حضرت پیغمبر تلاوت بیوردقلرینده
سؤال ولندیکه وما ذلک الشان یا رسول الله فقال من شانه ان یغفر ذنوبا
ویفرج کربا ویرفع قوما ویضع آخرین ابن عیینه دن مرویدرکه دهر عند الله ایکی
کوندر بری دنیا بری آخرتدر دنیاده شانی امر ونهی احیا واماته واعطا ومنع
واعزاز واذلال وامثال ذلکدر آخرتده شانی حساب وعقاب وسؤال وجزا
وثوابدر اما محققین قتنده یوم ان معناسنه وشان تجلی معناسنه در پس
تجلی الهی بحسب استعداد وقابلیت متجلی له هر آنده طوع آخر ایله متعاقب ومتوالی
اولمده در پس تجلی الهی نامتناهی در پس هر آنده شانی دخی نامتناهی در
لا یتجلی الله فی صورة مرتین ولا فی صورتین لتجل واحد فبای آلاء ربکما تکذبان
پس ای ثقلین زینکوزک نعمتنه تکذیب ایدرسکوز ادب کردن گرگ شیرا که

در

در قسمت مثنوی فانتقمنا منهم است ای گرگ پیر چون بنودی مرده در پیش امیر سوره
حجرده اولان آیه اشارتدر وان کان اصحاب الایکة لظالمین یعنی وما کان
اصحاب الایکة الا ظالمین لانفسهم واضع الشی غیر موضعه فانتقمنا
منهم پس بونلردن بز اخذ انتقام ایدوب بونلره عقاب قلدق وسوره
زخرفده بیوردیلر فانتقمنا منهم فانظر کیف کان عاقبة المکذبین وسوره
اعرافده دخی فانتقمنا منهم فاغرقناهم فی الیم بیوردیلر پس ظلمه وجزاده
اخذ انتقام مؤکددر ولو بعد بعد تلکم حدیثده بیوردیلر ان الله لیملی للظالم
فاذا اخذه لم یفلته آمدن مصالح بیش یوسف باز آن جا چونکه چو عشق گشت
یجب التزاوج آمد بعد گشت بو آیت سوره نحلده در تفسیری عن قریب وافیا
ذکر اولنوب اراضی حقده وجودین افنا ایدوب انک محصولی وعایدی وفاتیده
زراعت جمله گنور بعد گشت یعنی جانی وجنانی تخمی حق یولنده اکدکده حکم
زراعدن مراد عمل کنند کان طریق حقدر مثنوی جستمو انا وفرادی بدینوا
هم بران سانکه خلقناکم کذا سوره انعامده اولان آیه اشارتدر وقد
لقد جئتمونا فرادی قول محمد دریعنی جناب عزت آخرتده بیوردیلر که فولتم
سز بکا گلدکوز منفرد اولدکوز وعکوز حالده ازواج واولادکوزی ودنیاده
ودنیادن اختیار ایلدیکوز اعوان وانصاری زعم ایلدیکوز
که بونلر سزکله برقرار اولوب [illegible] والف تاینشه

[illegible]

ایچون ذکر سابقی بنک الیغی کبی کما خلقناکم اول مرة یعنی بز سزی اول مرده خلق ایلدکمز ایدی
کما خلقناکم فرادادن بدلدر ویاخود فرادادن حالدر تقدیر کلام ولقد جئتمونا متوحدین
مشبهین ابتدا خلقکم ویاخود مصدر محذوفک صفتی اوله تقدیری ولقد جئتمونا
مجیئا کخلقنا لکم وترکتم ما خولناکم ای ما فضلنا به علیکم فی الدنیا وشغلتم به عن
الآخرة وراء ظهورکم یعنی بزم سزه انعام وتفضیل ایلدوکمز شیئی وراء ظهریکوزه
ترک ایدوب آندن بر شیئی کتورمدکوز وما نری بز کورمزز معکم سزکله برله شفعاءکم
شفیعلریکوزی الذین زعمتم ایله شفیعلرکه سز آنلری زعم ایدردکوز انهم فیکم
شرکاء تحقیقا انلر سزک عبادتکوزده وتربیه کوزده وسایر شؤونتکوزده شریکلر
اولهلر لقد تقطع بینکم ای تقطع وصلکم وتشتت جمعکم البین من الاضداد اذ
یستعمل للوصل والفصل وضل عنکم باطل اولدی سزدن ما کنتم تزعمون شول
شیلرکه سز شفعا زعم ایلدکوز **مثنوی** شو قلیل النوم مما یهجعون باش در
اسحار از یستغفرون بو آیت سورهٔ ذاریاتده در ان المتقین تحقیقا متقیلر
فی جنات وعیون جنتلرده و چشمه لرده مستقر اولهلر آخذین ما آتیهم ربهم
آخذ اولدقلری حالده ربلری انلره اعطا ایلدوکی شیلری قال القاشانی
اذ المتقین ای الذین تجردوا عن التعلقات الطبیعیة وصفات النفس البهیمیة
فی جنات الصفات وعلومها آخذین ای قابلین ما آتیهم ربهم من انوار تجلیات
الصفات انهم کانوا قبل ذلک تحقیقا بو متقیلر اولدیلر جنات وعیونه

اولمزدن

اولمزدن اول قال القاشانی ای قبل الوصول الی مقام تجلیات الصفات محسنین
فی مقام العبادات والمعاملات والاحسان ان تعبد الله کانک تراه فان لم تکن تراه
فانه یراک کانوا قلیلا من اللیل ما یهجعون بو آیت بونلرک احسانی تفسیر در
یهجعون نوم ایدردر والهجوع النوم وما یهجعون کان نک خبریدر تقدیر کلام
کانوا متقیلر اولوردی قلیلا من اللیل ای فی طائفة من اللیل نایمون اولورلردی
ویاخود ما مصدریه اوله تقدیری کانوا فی طائفة قلیلة من اللیل هجوعهم
ولفظ هجوعهم بو تقدیرجه مرفوع اولور زیرا کانوا ده کی واودن بدل اولور
ویاخود ما موصوله اوله ای الذی یهجعون فیه وبالاسحار هم یستغفرون دخی
بونلر سحرلرده استغفار ایدرلر اولورلردی اول وجهله که کانه اول کیجه بونلردن
نیچه جرایم ظاهر اولدیدی واما النسفی وقیل وکانوا فی قلیل من لیل الا صحابه
ما یغفلون عن السلوک وبالاسحار ای وقت طلوع انوار التجلیات وانقشاع
ظلمة صفات النفس یستغفرون ای یطلبون الانوار التی تستر صفات النفس
پس حضرت خداوندکار بیورلرکه جا بکر دکاره تقلیل خواب وخوار ایدوب
بر مقدار ابرکوزار اعداد واحصا رایله تا روز رستاخیزده سکا دست آویز
اوله پس اول حضرتک مرضاتی افعال صالحه واعمال مرضیه حاصل ایدوب تصفیهٔ
روح وتزکیهٔ نفس واصل اوله پس حضرت خداوندکار بو محلده بو معنایی کمال ایله
اظهار واشعار بیوردلر تکرار وتذکره حاجت یوقدر **مثنوی** آنکه ارض الله واسع

کفته اند٭ توصیف دان کانبیا می رفته اند٭ سوره زمرده اولن آیته اشارتدر للذین
احسنوا فی هذه الدنیا حسنة یعنی شول کمسه لرکه بو دنیاده احسان ایلدیلر یعنی عبادات
وطاعات علی سبیل الاخلاص ادا قلدیلر انلر ایچون واردر حسنه عظیمه وهی شهود الوجه
الباقی وجمال الکریم وارض الله واسعة یعنی اول کمسه لرکه وطنلرنده احسانه وتحصیل
مراتبه قادر اولمیه لر انلره الله نک ارضی واسعدر دینلور قال القاشانی ای النفس
المطمئنة المخصوصة بانه انقیادها واطمینانها الیه ذات سعة حضرت خداوندکار دیمیوردر
که ارض الله واسعه دن مراد انبیا واولیانک کتدکلری یردرکه مقصود عالم ملکوت
وجبروت ولاهوتدرکه نفس مطمئنه نک سیره وخطیره سیدر پس بو عالملردن سفر و
کوز قلمده ریاضته صبر ایدوب ارض الله ده قرار ایده کوردکه حقیقتده معزز اولورلر
انما یوفی الصابرون اجرهم بغیر حساب تحقیقا صابرلره وفا قلنور اجرلری بغیر مکیال
ولا حساب یعنی ریاضت سلوک ومجاهدات نفسه صبر ایدنلره مثنوی اولیا اصحاب
کهفند ای عنود٭ در قیام ودر تقلب در رقود٭ سوره کهفده اولن آیته اشارتدر
وتحسبهم ایقاظا وهم رقود ونقلبهم ذات الیمین وذات الشمال وکلبهم باسط
ذراعیه بالوصید تفسیری اولیاده مرور ایترن معنی بیت اولیاء الله اصحاب
کهف کبیدر ای عنود قیامده وتقلبده وایقوده یعنی هر نه مباشرت اتسه لر باذن
الله قایم اولورلر وهر نه دن کوز یومسه لر باذن الله کوز یومرلر مرتد شدن کاتب
وحی کفت اغلالا فهم مقمحون٭ نیست آن اغلال بر ما از برون٭ سوره یس

ده بیوردیلر که انا جعلنا فی اعناقهم اغلالا یعنی یا محمد بز بو کافرلرک اعناقنه واجیادینه
اغلال معنویه وسلاسل باطنیه قلدق قیود طبیعیه وهوا وهواجس نفسیه
وسایر محبت بدنیه وعلایق وعوایق دنیویه وامثالهم سالک راه حقه
اغلال وسلاسل مثالنده در فهی الی الاذقان پس اول اغلال انلرک
ذقنلرینه متصل اولمشدر بونلرک باشلری حق جانبنه میل وتواضعدن منع ایلر فهم
مقمحون پس بونلر باشلرین یوقارو قالدروب کوزلرین یومشلردر معنی بیت واضحدر
مثنوی یوم دین که زلزلت زلزالها٭ این زمین باشد کواه حالها٭ کو تحدث جهرة
اخبارها٭ در سخن آید زمین وخارها٭ اذا زلزلت الارض اول وقتده که ارض
زلزله ایلیه زلزالها زلزله ایلمکلک ایلیه که مقدر اولمشدر نفخه ثانیه ده واخرجت الارض
اثقالها وارض اخراج ایلیه ما فی جوفنده اولنی خزاین ودفاین واموات دن
هر نه وار ایسه اثقال ثقلک جمعیدر ثقل متاع بیته دیرلر واخراجک ارضه
اسنادی اسناد مجازیدر وقال الانسان ما لها منکران وکافران دیه لرکه
نولدی بو یره که بو مثلو زلزله شدیده ایدر دیرلر انسان دن مراد منکران وکافران
دروالا مؤمنلر هذا ما وعد الرحمن وصدق المرسلون دیرلر یومئذ تحدث اخبارها
زمین حرکت وزلزال ایلدوکی کونده خبرلرینی تحدیث ایده یعنی اوزرنده هر نه کار
وکردار اولدیسه باذن الله کفتاره کلوب خبر ویره یومئذ اذادن بدلدر وعامل
ناصبی تحدث دروتحدثک مفعول اولی محذوفدر تقدیری تحدث الخلق اخبارها

دیکلر یان ربکاوجی لها یعنی تحدیث ایدر اول یبر جبرلریبی ربنک اکا وحی سببیله حضرت
خداوندکار بیوررلرکه زمینه وضع جبین ایدوب ساجد اولدوغم انکیچون بزرکه روز
قیامتده بکا شاهد اوله اما فلاسفه حکماتک نطوق ظاهرینی انکار ایدوب بونک
امثالی آیتلری تاویل ایدوب بونلرن مراد لسان حال الله تحدیث اخبار در دیدلر نعوذ
بالله من هذا الزعم دعا کردن بلعم باعورا پس چه عزت باشد ای ناداره چون شکی
توحمر مستنفره سوره مدثرده اولن آیته اشارتدر فما لهم عن التذکرة معرضین جناب
رب العباد علی سبیل الاستبعاد بیوردلرکه پس بو کافرلر ایچون نولمشدر تذکره دن
ونصیحت وموعظه دن معرضین اعراض ایلدکلری حالده معرضین حالدر ظرف کتحتنده
کی ضمیر دن یعنی بونلر ایچون نه شیئ اولدی تذکره وموعظه دن اعراض ایلدکلری حالده کانهم
حمر مستنفرة کانا بونلر شول حمر وحشی یه که بیلودر فرت من قسورة فرار ایلیلر ارسلاندن
ویاخود صیاددن یعنی استماع مواعظ قرآنیه وقبول واجابت دعوت رحمانیه دن
بونلر شیر ژیاندن حمارلر فرار ونفار ایلدوکی کبی فرار ایدرلر حضرت خداوندکار
علی طریق التعمیم جمله یه خطابا کوهر نثار اولورلر که ای ابله خوار وای احمق قباحت
کردار سنده نیجه عزت اولور که سن وحشی حمارلر کبی مواعظ اولیا ونصایح اصفیادن
فرار ایدرسن عبادت زدت کو بار الهی یم فاتقوا النار التی اوقدتموها انکم فی
المعصیة اذ دعتموا ها فاتقوا پس ایدی تقوا ویرهیز ایلک النار التی شول آتشدن که اوقدتموها
سزآنی اتقاد ایدوب اشتغال ایلدوکوز خطا وعصیان سببیله انکم تحقیقا

سز فی المعصیة کنا هلدره اذ دعتموا ازدیاد ایلدوکوز مثنوی گرچه هاروتی وماروت فزون
از همه بر بام نحن الصافون سوره صافاتده بو آیته اشارتدر وما منا الا له مقام معلوم جناب
عزت ملائکه لساندن علی طریق الحکایه بیوررلر که وما منا بزدن هیچ بر ملک یوقدر
الا له الا انکیچون وار در مقام معلوم معرفتده وعبادتده وقربت واطاعتده بر مقام
معین ومعلومی وار در من بعد اول مرتبه ده ومرتبه آخره تجاوز ایده مزلر یعنی حقیقت
انسان کبی جامع مراتب اولوب هر آنده بر حال الله متصف دکللر بلکه بر حال اوزره بر قرار
دررلر انا لنحن الصافون ملائکه بویله دیرلر یعنی تحقیق بز صف ایدیجیلرز اداء
طاعاتده وانا لنحن المسبحون وتحقیق بز حقیقه تسبیح وتقدیس ایدیجیلرز شاننه
لایق اولمیان شیلردن حضرت خداوندکار بو محلده عبادات وطاعاتلر معجب و
متکبر ومنزاهت وبواتلرینه معتمد ومستند اولمنلر لمه لره تنبیه وتاکید بیوروب
دیرلرکه صحیفه عبادات وطاعاتکه مغرور اولمه اکرچه هاروت وماروت ایسه کوزده
زیاده لکده وفضیلتده جمله دن فزون ایسه کوزده که انلر نحن الصافون طامی
اوزرنده دررلر پس انلر فته لایق اولدی نخوت وکبرتی ترک ایدوب کمتران واهل جرمه
حقارتیله نظر ایتمید در بیان آنکه حال خود ومستی خود پنهان مثنوی تعرج الروح الیه و
الملک من عروج الروح تا تعتز الفلک سوره معارجده اولن آیته اشارتدر تعرج
الملائکة والروح الیه ملائکه وجبرائیل ویاخود روح پاک عروج ایلرلر اول اللهه فی یوم
کان مقداره خمسین الف سنة اول کونده که اول کونک مقداری دنیا کونلرینه

نسبت اللهی بیکه بیلدر و بو معارج و مصاعدی امام قاشانی تأویلاتندن نقل ایتمش بیوروب
دیرلرکه وهی مراتب الترقی من مقام الطبیعة الی مقام المعادن بالاعتدال ثم
الی النبات ثم الی الحیوان ثم الی الانسان فی معارج الانتقالات المرتبة بعضها فوق
بعض ثم فی منازل السلوک کالانتباه والیقظة والانابة الی آخر ما اشار الیه
المشایخ من منازل النفس ومناهل القلب ثم فی مراتب الفناء فی الافعال
والصفات الی فناء الذات مما لا یحصی معنی ثبت اولدرکه تعرج الروح الیه اول
اللهک امرینه و جانبنه عروج ایلر روح اولیاء و انبیا و صلحانی حالة النزع
او بعد قطع المراتب الجسمانیة والروحانیة فی وقت السلوک من عروج الروح
عرفانک روحنک عروجندن که تنزل الفلک فلکلر مضطرب و متحرک اوله لر اول
روحک کمال سطوتندن و غایت قوت و قدرتندن مثنوی ازچه ان الظن
لا یغنی رسید مرکب ظن بر فلکک تاکی دوید سوره نبولنده و سوره نجمده
اولن آیتلره اشارتدر سوره یونسده جناب عزت کفارک احوالندن خبر
ویررکه وما یتبع اکثرهم الا ظنا یعنی بونلرک اکثری تابع اولمز الا ظنه بلا دلیل
ان الظن لا یغنی من الحق شیئا تحقیقا ظن نفع قلمز معرفت حقدن بر شیئ
حقیری ان الله علیم بما یفعلون تحقیقا الله علیمدر اشلدکلری شیئه و
سوره نجمده وما لهم به من علم بونلرک یوقدر اکا علم و ان یتبعون
الا الظن و ان الظن لا یغنی من الحق شیئا تحقیقا ظن حقدن بر فائده ویرمز حضرت

مولانا

مولانا اهل دنیا و اصحاب درهم و دیناری کودکانه و ازراع و اموالکرین خزف پاره یه
تشبیه بیوروب و اسب تازیلرین اسب بازی صبیانه تمثیل قلوب لرانا بونلر لهو لعب
و لهوده تضییع اوقات اتمه لرین دولت عظیم و سعادت علیا ظن ایدرلر حال بوکه ان
الظن لا یغنی من الحق شیئا فحواسنجه ظنلری بلا فائده و افکارلری فاسده ایدوکنه
شبهه و شایبه یوقدر و اغلب الظنین فی ترجیح ذات الامارات الشمس فی توضیحها یعنی
ایکی ظندن غالب درک تنفعی ایله ترجیحده اولن اولدر مثلا بر کارده ایکی کمانک
اوله بحیا اشو جانبی انفع و یا خود بو جانبی انفع در دیو متردد اولسک پس غالب
نفع طرف اولورسه ترجیحده اولن اولدر لا امارات الشمس شمسه عمارات اتمه سن
مرید ندر یعنی ظن و کمان و معنا دائمه فی توضیحها شمسک کمال وضوحندن
زبده کلام و خلاصه مرام اولدرکه ظن و کمان بو مبهم و نامعلوم شیئده اولورکه حقیقی
مفهوم اولمیه اول حینده اغلب ظن مرجوحدر اما دنیا و ما فیهانک امر کاری
لعب و لهو اولدوغی برهان قاطعه و دلایل ساطعه ایله مقطوعدر و فنا بیچی
و دولت و غناسنک بلا و غناسی کالشمس فی اوقات الهواجر ظاهر و باهردر پس
بو خصوصده شبهه شک وضوحنده شبهه و شایبه کبید پس عاقل ایسک
شمسک توضیحنده عمارات اتمه بر سید ابن پیغمبر زیرا مثنوی گفت پیغمبر صباحی
زیدرا کیف اصبحت ای رفیع باصفا بو حدیث شریفک مضمونندن اشارت بیورلرکه
حضرت حبیب اللهدن مرویدر قال رسول الله صلی الله علیه وسلم صباحا یوما لزید بن حارثة

رسول الله صلی الله علیه وسلم برکونک صباح صلاة زیره دیدی زیو پیغمبر کا اوغلو عیدر کیف
اصبحت یا زید نه حالله صباحه داخل اولدک قال اصبحت مؤمنا یا رسول الله زید دیدیکه
صباحه مؤمن داخل اولدم یا رسول الله قال ان لکل شیئ حقیقة فما حقیقة ایمانک
پیغمبر علیه السلام بیوردیلرکه تحقیق هر شیئک بر حقیقتی وار درپس سنک ایماننک حقیقتی
ندر عیان ایله قال عزفت نفسی عن الدنیا زید دیدیکه نفسمی دنیادن دوندردم عن الدنیا
فاظمأت نهاری پس دخی کوندزین صوسز اولدم واسهرت لیلی وکیجه اویانق اولدم
فکانی انظر الی عرش ربی بارزا بوریاضت سببیله بر مرتبه یه واصل اولدمکه
کانی بن نظر ایدرم ربمک عرشنه ظاهر اوباهر ا وکانی انظر الی اهل الجنة یتنعمون
ویتلذذون وکانی بن نظر ایدرم اهل جنته تنعم وتلذذ ایلدکلری حالده
والی اهل النار یعذبون واهل ناره نظر ایدرم عذاب اولندقلری حالده قال
النبی علیه السلام اصبت فالزم حضرت پیغمبر علیه السلام دیدیلرکه یا زید اصابت
ایلدک سن بونی کندو یه لازم ایله مثنوی این زمان پیدا شده بر این کروه
یوم تبیض وتسود وجوه سورة آل عمرانده اولن آیته اشارتدر یوم تبیض
وجوه تقدیر شریفی ذکر ایله یا محمد اول کونی که آنده نیجه وجهلری بیاض اوله
بیاض وجه بالجت وسرور وجوددن کنایه در وتسود وجوه واول کونده نیجه
وجوه سیاه اوله وسواد وجه استیلای ظلمت وحرماندن کنایه در فاما
الذین اسودت وجوههم فاما شول کمسه لرکه وجهلری سیاه اوله اکفرتم

بعد

بعد ایمانکم تقول مضمردر والهمزه توبیخ ایچوندر یعنی بونلره دیوم قیامتده دیه لرکه تعجب که سز
کافر اولدکز بعد الایمان لا ایوج دکلدیکه کافر اولیدر کز فذوقوا العذاب بما کنتم
تکفرون پس عذاب ذاتی اوکلدی کافر لرکفر کز سببیله واما الذین ابیضت
وجوههم اما شول کمسه لرکه وجهلری بیاض اولدی ففی رحمة الله انلر الله نک
رحمتنده در یعنی جنت ونعمتده در هم فیها خالدون جمله مستانفه در تأکید ایچون
کان سؤال اولندیکه کیف یکونون فیها فقال هم فیها خالدون معنی ثبت بورنما نده بوکروه
یعنی طائفه کملینده واهل الیقینه پیدا وهویدا اولمشدر قیامتده نیجه وجوه بیاض
ونیجه وجوه سیاه اولمه سیمی بو دنیاده آنی هر کسک سیماسنده نور دشت اهلی ایله
بلورلر مثنوی الشقی من شقی فی بطن امه من سیما الجسم یعرف حالهم حضرت پیغمبر
علیه السلام بیوردیلرکه الشقی شقی فی بطن امه والسعید سعید فی بطن امه
بطن امدن مراد ام الکتاب ولوح محفوظدر زیرا ام اصلکه دیرلر یعنی اصل اصلنده
شقی شقیدر وسعید سعیددر معنی بیت الشقی یعنی شقی من شول کمسه درکه
شقی شقی اولدی فی بطن ام ام الکتابده من سیما الجسم جسملرینک سیمالرندن
یعرف حالهم حاللری معلوم اولدی متهم کردن عی الاامان لقی ان را مثنوی
یوم تبلی السرائر کلها بان منکم کامن لا یشتهی سورة طارقده اولن آیته
اشارتدر تنکم بیوردیلر یوم تبلی السرائر ذکر ایله یا محمد شول کونی که تبلی السرائر
ای تظهر وتتوضح خفیات الضمایر بالمفارقة علی الابدان وجعل الباطن ظاهرا فحالکم

من قوة ولا ناصر پس انک ایچون بو قدر بر قوه مانعه که نفسندن آنی منع ایلیه و دخی بر ناصر
یوقدر که آنی عذابدن نصرت ایلیه یعنی یبت یوم تبلی السرائر کلماتی قیامت کوننده متعارف و متمایز
اوله کلی سرلر یعنی بانه سنکم سرده ن ظاهر اوله کامن شول باطن و مستور اولن سرلرکه لا یشتهای
انک بیانی اشتهار اولنمزدی که سبب فضاحت اوله شیتهای علی بنا المجهول در و قایم مقام
فاعلی تختنده اولن ضمیر در که بیاننده اجعدر نتکم اعدلوا هو اقرب للتقوی ده هو اعدلوا یه
راجع اولدوغی کبی **مثنوی** چون سقوا ماء حمیما قطعت • جمله الاستاد تما افضحت •
سوره محمدده اولن آیته اشارتدر و اول آیتدن معتبر اولی بو آیتدر کمن هو
خالد فی النار وسقوا ماء حمیما فقطع امعاءهم کمن هو خالد مبتدا انک خبری در مبتدا
مقدم مثل الجنة در تقدیر کلام امثل اهل الجنة کمثل من هو خالد فی النار دیمکدر و
یاخود مبتدا محذوفک خبری وله مقدم اولن الفی کان علی التبنیة قرینه سیله تقدیر کلام
احال من کان متمکنا فی الجنة کحال من کان هو خالد فی النار وسقوا ماء حمیما و
دخی سقی اولنه ماء حاره فقطع امعاءهم پس بونلرک بغرسقلرینی اول ماء حمیم فرط
حرارتدن قطع ایلیه امدی بو حالله متصف اولنلر اهل جنتله برابر میدر دیمکدر معنی
بیت چون سقوا چونکم صوارینلر اهل جحیم ماء حمیما ماء حاره دن قطعت جمله الاستاد
جمله سترلری قطع اولنه و پاره پاره اوله قطعت فعل مجهولدر قایم مقام فاعلی
جمله الاستاد در تما افضحت ای لاجل افتضاحهم تماده من اجلیه در مامصدر
در یعنی بونلرک رسوا ایلکندن او توری پرده لری قطع اولنه **بقیه قصه زید مثنوی**

یوسفون بالغیب می باید مرا • زان ببستم روزن فانی سرا • سوره بقره ده آیت اوله اشارتدر
که بیوررلر الم ذلک الکتاب مفسرین حروف مقطعه چوق معنی ویرمشلردر اما منتهی
علما ملری بودرکه وهی سر من اسرار الله استأثر الله بعلمه وهی سر القرآن محققین بعضی
بیوردرلرکه هر بر حرف بر وجوده اشارتدر الف ذات حقه اشارتدر که اول جمیع وجوددر
و لام عقل فعاله اشارتدر که آنلر عندنده جبرائیل دیرلر و اوسط وجوددر که
وجود اولدن استفاضه ایدر و بو وجود آخره افاضه ایدر و میم وجود محمدیه اشارتدر
که آخر وجوددر و دائره وجود انکله تمام اولمشدر پس بو حروف مقسمه اولدوغی
تقدیرجه تقدیر قسم بویله اولور که الله حقیچون که جمیع موجوداتک اولیدر و عقل فعال
حقیچون که فیوضاتی ایصاله واسطه اولدر و وجود محمد حقیچون که مظهر ذات و صفات
و اکمل و مکمل جمیع موجوداتدر ذلک الکتاب ای ذلک الکتاب الموعود فی التوریة و
الانجیل بو تقدیرجه ذلک ایله مشار الیهی انجیل و تورتده موعود اولن قرآندر که
اشارت اوله و یاخود علم اللهده معلوم اولن کتابه اشارت اوله تقدیر کلام ای
ذلک الکتاب المعلوم فی علم الله یوح الموعود فی کتب المنزله اهل تفسیر بونده وجوه کثیره
بیان ایدر بو مختصره ایرادی قابل دکلدر لاریب فیه بو کتابده ریب و شبهه یوقدر
علی سبیل الاستغراق نفی ریب ایلدی حال بو که اکثر کسنه خود قرآنده ریب و کمان
اوزره درلر نکته بودر که اکر مرتاب اولنلر بو کتابه نظر صحیح و عقل سلیم ایله نظر
قیلسه حق اولورسه کلامک کمال وضوح برهانی و غایت سطوع دلایلی آنلره

مطلب في الايمان

شاهد كافي اولوب مجزه نبوى و وحى الهى اولمسنه شك و شبهه قومزلر كه اهدى لمصدر در مبتداى محذوفك خبريدر وهو الدلالة الموصلة الى البغية يعنى بو كتاب دلالة موصله در مطلوبه

للمتقين اتقا ايدنلر ايچون متقى اسم فاعلدر وقى يقى وقاية والوقاية اى الصيانة و في الشرعية من يقى نفسه عما يستحق به العقوبة الذين ايله متقيلركه يؤمنون بالغيب

اى يصدقون بما غاب عنهم مما انباهم به النبى يعنى تصديق ايدرلركندولردن غايب اولن شيلره حضرت نبى نيجه خبر ويرديسه غيب غايب معناسنه در الايمان اقرار باللسان وتصديق

بالجنان والعمل ليس بداخل في الايمان اما شافعى عملى دخى ايمان كامله شرطدر ديمشلردر و يقيمون الصلوة ودخى اوقاتِ مخصوصه ده صلوة مفروضه ادا ايليه لر ومما رزقناهم ينفقون

و بزم اعطا ايلدوكومز شيئك بعضى سندن تصدق ايده لر معنى تبيت حضرت مولانا پيغمبرلرندن فقرا و اصحابلرندن او لنه ايمان بالغيبك عند الانبيا و اوليا مقبول اولنان اعلام

ايدوب بيوردلركه يؤمنون بالغيب غيبده اولن احواله تصديق ايمكى بايدر اكركدر زيره زمان پيغمبرلرندن يعنى آندن اوتوري بلدم اى زيدين روزين فانى اسرابو فانى

دنيانك آخرت جانبنه نجه سن كم خبر ده اولن احوالِ غايبانه تصديق ايده لو يا ايمان تقليديله و يا ايمان تحقيقيله زيرا ايمان ايكى قسمدر يا تقليدى و يا تحقيقى و تحقيقى دخى ايكى

قسمدر بري استدلالى و بري كشفى يعنى اهل استدلال و اهل كشفدن اهر بريسى يا واقفدر علم غيبه و يا غير واقفدر پس غير واقف اولن علم اليقين مرتبه سنده در

بو مرتبه صاحبلرينك حالى ان تعبد الله كانك تراه وان لم تكن تراه فانه يراك حديثينك

ما صدقيدر

ما هو معظم الايمان

ما صدقيدر و اما علم غيبه واقف اولن يا ايمان عينى صاحبيدر كه بو مرتبه به عين اليقين درلر و بو مرتبه اهلنك حالى حجاب حقى بهر پرده وبهر شيده وبهر حالده مشاهده دن خالى دكلدر

وهو الذي كانهم يستريبن معاينه قلوب افضل ايمان مرتبه سنه نايل و واصل اولمشلردر نتكم حضرت پيغمبر بيوردلركه افضل الايمان المرء ان يعلم ان الله معه حيث كان و يا خود ايمان حقيقى صاحبيدر

كه بو مرتبه حق اليقين ديرلر بو مرتبه نك صاحبلرى مشاهده ذات و صفات ايدوب كند ولرى فنا مطلع قلمشلردر و بو مرتبه آيت كريمه ده دخى اشارت واردر

يا ايها الذين آمنوا آمنوا اى ايها الذين آمنوا استدلاليله ايمان ايدنلر ايمان حقيقيله ايمان ايدك كه ايمان بالعيان ندر و حديثده دخى اشارت واردر كه معاذ بن جبل احيانا نداء

ايدرلردى كه يا صهيب و يا سلمان و يا بلال تعالوا نؤمن ساعة قالوا الى رسول الله انا آمنا بالله و رسوله و يقول لنا معاذ هكذا قال عليه السلام دعوا معاذا

فانه رجل يحب الله ورسوله بو نلرندن دخى منفعهم اولن ايمان حقيقى جانبنه دعوتدر و ذيلده دخى اصبحت مؤمنا ديدوكى ايمان حقيقيه اشارتدر و ايمان عيانى و ايمان

حقيقى نك علامتى عالم غيبده اولن حقايقى مشاهده قلمقدر اكر بو مرتبه دن صاحبى جبر ويرسه شريعت باطل و لمق لازم كلور زيرا لو ظهرت الحقايق لبطلت

الشرايع در و حكم الهيه نك ظهورى شرايع و مظاهره مربوطدر پس حضرت پيغمبر زيره ايمان حقيقينك اسرارين كتم و ستره امر ايدوب ايمان بالغيبه مدح بيوردقلرى نه

سبب بو در نتكم حضرت خداوندكار ديو كفتارلريله دخى بو اسرارى اسرارده

مطلب فی سورة الملک

زغیب ایدوب بیورر که مثنوی چون شکافم آسمان را در ظهور ٭ چون بگویم اهل تری فیها فطور
سوره ملکده اولان آیته اشارتدر اولی بودر وهو العزیز الغفور والله غالبدر جمیع اشیایه الغفور
مبالغیله مغفرت ایدیجیدر تائبه وانلره الذی ایله عزیز وغفورکه خلق سبع سموات
سموات سبع خلق ایلدی طباقا صفتدر سبع سمواته ای مطابقة طابقت النعل
بالنعل دیدیلر اذا خصفتها یا خود فعل محذوفک مصدریدر جمله سی سبع سمواته
صفت اولور ای طوبقت طباقا ما تری فی خلق الرحمن من تفاوت صفت اخری در
سبع سمواته وخلق الرحمن ضمیر موضعنه وضع اولندی تعظیما نهج وخلقهن ویا جمله
جمله مستانفه اوله وخطاب حضرت رسوله ویا خطاب صالح اولان کمسنه لره اوله یعنی سن
کورمزسن ای عاقل اولان کمسنه رحمانک مخلوقنده من تفاوت یعنی اختلاف وعدم
مناسبتدن بر شی کورمزسن فارجع البصر بصروکی سماواته رد ایله حتی بالمعاینه
مشاهده ایدوب شبهه وشائبه دن خلاص اوله سن هل تری من فطور سن
کوررسن شقوق وصدوعدن بر شی معلومدر که کوره مزسن ثم ارجع البصر
کرتین اندن صکره بصروکی رجعة بعد رجعة وکرة بعد کرة خلق سماواته رجوع
قل کوربقلرده عیب وخلل کوررسن ینقلب الیک البصر خاسئا بصرک سکا ذلیل
وبعید اولدوغی حالده رجوع ایلر وهو حسیر ای کلیل من طول المعاودة وکثرة
المراجعة معنی بیت حضرت خداوندکار جناب عزتدن تنزیل بیورر که چون
شکافم چونکه یرام وپاره پاره قلم آسمانرا در ظهور کوکلری ظاهرده چون بکویم

پس آسمان شق وپاره پاره اولدقدن صکره نیجه دیرم هل تری فیها فطور آسمانه
نظر ایله فطور کوررسن دیو نیجه دیرم ماحصل کلام بودر که اسرار غیبیه پیدا واحوال
آخرت هویدا اولدقدن صکره نیجه قابلدر که آخرته وجنته وجهنمه وسائر احوالنه
ایمان کتورک دینه ایمان عالم غیبده ایکن خوشدر یوخسه بعد العیان ایمان اولمز آمدی
عارف صدور الاحرار قبور الاسرار معناسیله عمل ایدوب افشای رازدن احتراز
ایده مثنوی پس بود خورشید را رویش کواه ٭ ای شیء اعظم الشاهد اله ٭ سوره
انعامده اولان آیته اشارتدر قل ای شیء اکبر شهادة بو آیتک سبب نزولی بودر
که قوم قریش بر کون حضرت پیغمبره دیدیلر که یا محمد یهودی ونصاری دیدیلر که محمدک
ذکری وصفتی بزم کتابمزده یوقدر پس سنک شاهدک کمدر بو خصوصده
جناب عزت بو آیتی انزال ایلدیکه قل دیدی یا محمد بونلره سن دی ای شیء اکبر شهادة
نه شی اکبردر من حیث الشهادة قل الله دی بونلره الله اکبردر شهادت جهتندن
جمیع شیلردن شهید بینی وبینکم والله شاهددر بنمله سزک مابینمزده اولسن
هر حالده معنی بیت پس بود خورشید را کوشه کفایت ایدر رویش کواه یوزی اکا
شاهد اوله سی ای شی نه شیدر اعظم الشاهد شاهدلرک اعظمی اله الله در
ای شی مبتدا واله خبریدر یعنی جناب عزتک وحدانیتنه ووجود مطلقنه شاهد
نه پرتو ذاتیه وانوار صفاتیدر پس بو کلامدن اولیا وانبیانک شطحدن خلاص
غیری ولطف احتمالی دفعدن او توری بیورر که بزده جناب عزتک وحدانیتنه

شهادت ایده رز برزم شهادتمزحق شهادتدن غیری دکلدر زیرا نص شریعده جناب عزت
ملائکه وعلمانک شهادتن کندو شهادتنه قرین قلمشدر نتکم مضمون آیتی نظم ایله بیوردیلر

کم **مثنوی** یشهد الله والملک واهل العلوم ٭ انه لاریب لاامن یروم ٭ بو آیت سورهٔ آل
عمراننده در اولی بودر شهد الله انه لا اله الا هو ای بین وحدانیته بنصب الدلایل علیها
یعنی جناب عزت وحدانیتنی تبیین ایلدی مخلوقنه نیجه دلایل وبراهین نصب ایتمکله بعضلر
شهدو بی حکم الله معناسنه وبعضلر علم الله معناسنه المشلردر وابن عباس حضرتلری
شهد بنفسه لنفسه قبل ان یخلق الخلق بیورمشلر والملائکة بالاقرار یعنی اول الله شهادت
ایلدی ویا حکم ویا بیان ویا اعلام ایلدیکه انه تحقیقا اول الله لا اله هیچ بر معبود سزای
عبادت ومستحق اطاعت دکلدر الا هو الا اول الله در والملائکه ودخی ملائکه شهادت
ایدرلر وحدانیت حقه بالاعتراف والاقرار واولو العلم وعلم صاحبلری دخی بحسب المراتب
شهادت ایدرلر وحدانیت حقه بالایمان والاحتجاج علیها قائما بالقسط ای مقیما للعدل فی
حکمه باعطاء کل ذی حق بحسب استعداده واستحقاقه حقه بو تقدیرجه قائما شهدنک
فاعلی لفظة اللهدن حال واقع اولور واولو العلمدن حال اولمقده جایزدر
ومدحیتا وزره منصوب اولمقده جایزدر لا اله الا هو تکرار اولمسی تأکید ادله توحید
ومزید اعتنا دنجیدر لاجلدن العزیز الحکیم العزیز الذی یقهر من یشاء من خلقه والحکیم
الذی یدبر بحکمته لکل شیء ویعطیه ما یلیق به معنی بیت یشهد الله انه شهادت ایلر
والملک دخی ملائکه واهل العلوم دخی اهل علوم بحسب المراتب شهادت ایدرلر انه تحقیقا

لاریب

لاریب بر مالک وسیتیو بو قدرد الامن مکر شول الله که بیروم دایم وبی زوال وباقی لایزال در
مثنوی دا جنحهٔ نور ثلاثه او رباع ٭ بو مراتب هر ملکدن ان شعاع ٭ ابتدای سورهٔ
فاطره اشارتدر الحمد لله الذی فاطر السموات والارض جمیع حامدک محامدی وثناسی
اول الله ایچوندر که مبدع ومظهر سماوات وارضدر جاعل الملائکة رسلا ملکلری انبیا
واولیایه رسل قلیجیدر بو نکره رسلا حقیقه وخیلیه والهامیه ورؤیای صالحیله تبلیغ
ایدرلر اولی اجنحة مثنی وثلاث ورباع ایله ملائکه که ایکیشر ایکیشر اوچر اوچر دردر دردر
قنتلو صاحبیدر مثلا عقول انک قوت عاملیه ونظریه جناحینی وحس مشترک
وقوت وهمیه وخیالیه وفکریه هر بری بر جناح مثابه سنده در ملائکه نک دخی
جناحلری بو منوال وزره در وقفیهم یزید فی الخلق ما یشاء زیاده ایلر اول آنته
خلقتده دیلدوکی شیئی تعقل وتمییز وعلم ومعرفت کسبی ویا خود بلاغت وفصاحت وملاحت
وصباحت اوله وبعضلر حادی الملکه ایله قرائت ایدوب مراد حسن صوت دردیمشلر
بو جمله ودخی بونلر امثالی شیلره معتبرنک اشارتی واردر ان الله علی کل شیء قدیر
تحقیقا الله جمیع اشیایه قادردر معنی بیت دردر دردر اوچر اوچر نور قنتلری دن
مرتبه لری اوزره هر ملکک اهر بر ملکه اول شعاع حق لامع وساطع اولمشدر بو تجلی
حضرت خداوندکار سؤال مقدریه اشارت بیوروب دیرلرکه چونکه جناب عزت شهادت
ایلدی شهادتی جلیله کافیدر یا ملائکه وعلمانک شهادتنه نه احتیاج وار دریس جواب
ویرلرکه هرکسک حقه شهادتن فهم قادردکلدر رسل انبیا واولیا وملائکه وعلمایی

دخی شاهد قلدیکه هر کس استعدادی مقدارنجه انلردن استفاده و استفاضه ایده لر نتکم

بو بیت شریف بو معنایی موضح درکه بیوردلر **مثنوی** ماه می کوید بخاک وابر وفی من بشر بوم

ولی یوحی الی **سوره** کهفده و سجده و حم ده اولن آیتلره اشارتدر وقل انما انا بشر

مثلکم دی یا محمد سن ده بنم کبی آدم سن دینلره انا بشر مثلکم دی ای من جنسکم فی البشریة

والمماثلة النوعیة الموجبة الانس والخلطة یوحی الی لیهتدوا بنور الوحی والتوحید

وتسلکوا سبیل الحق انما الهکم اله واحد تحقیق الهکز اله واحددر لا شریک له

فی الوجود فاستقیموا بالثبات علی الایمان والسکینة والایقان فی التوجه الیه من

غیر انحراف الی الباطل واستغفروه بالتنقل عن الرذائل والتجرد عن الصفات الذمیمة

وویل للمشرکین من فرط جهالتهم **معنی بیت** ماه می کوید یعنی ماه حقیقی اولن انبیا و اولیا

دیرلر بخاک وابر وفی خاک کبی تیره طبع و سحاب و سایه کبی مکدر و خیره اولنلره

کوبرده سز کبی صفت بشریتله متصف و قید طبیعتله متقیدز لکن نور وحی الهی

بزی منور و صفت بشریه رذیه دن مطهر قلدی دیرلر و بزم سزکله مجانستمز مطلق

سزکه مؤانستکوز ایچوندر تا بزمله مؤانست ایدوب انوار الهیه یه و اسرار ربانیه یه

واصل اوله سز دیرلر **مثنوی** تخت دل معمور شد پاک از هوا بر وی الرحمن علی العرش

استوی **سوره** طه ده اولن آیته اشارتدر الرحمن علی العرش استوی الرحمن مرفوعدر

مدحیت اوزره تقدیری هو الرحمن استوا عرش ملک و سلطانلقدن مجازدر نتکم

دیرلر استوا فلان علی السریر ای ملک وان لم یقعد علی السریر البتة یعنی اول خلقوز

ک

که ملک العرش و استوی علما انت حضرت علی کرم الله وجهه قولن بو محلده مذهب قبول عند المتکلمین

نتکم بیوردلر الاستوا غیر مجهول والتکییف غیر معقول والایمان به واجب والسؤال عنه

بدعة لانه تعالی کان ولا مکان فهو علی ما کان قبل خلق المکان لم یتغیر عما کان له ما فی السموات

وما فی الارض سماوات و ارضینده نقدر شیلر وار ایسه انکیچوندر وما بینهما وما تحت الثری

دخی سماوات ارضینک ما بینده اولن و تحت الثریده اولن شیلر که جمیع انک ملکیدر

معنی بیت تخت دل معمور شد کوکل تختی معمور اولدی پاک از هوا هوادن پاک اولدی

بر وی اول کوکل اوزرینه الرحمن علی العرش استوی عرشنه و زده استوا و استیلا ایچون

کبیدر حکمت زیرا قلب المؤمن عرش الله در وکذا استوی الله علی عرش وجود الکل

بظهور صفت الرحمانیة و وصول اثرها اذ الفیض العام منها الی جمیع الموجودات

رجوع بحکایة زید و احوال وی مثنوی چشمها و عقلها شان در درون موج

در موج لدینا محضرون **سوره** یس ده اولن آیته اشارتدر وان کل لما جمیع لدینا محضرون

دکلدر کلما جمیع لدینا الا بزم قتمزده مجموعی حاضر اولنان اصحاب اولیا نلر در دوبر آیت

دخی ان کانت الا صیحة واحدة یعنی نفخه اخیره اولمدی الا صیحة آخره اولدی فاذا

هم جمیع لدینا محضرون **معنی بیت** چشمها و عقلها شان بو سالکلرک جسمانی و عقلانی

دردرون باطنلرنده موج درموج لدینا محضرون موج موج بزم قتمزده حاضرلردر

یعنی تجلی احدیت وجود سالکلری افنا ایدوب بقا حقانیله بقا بولدقجه بونلرک

درونلرنده اسرار لدینا محضرون موج موج و اذواق و انوار عندیت تمام فراوان

فوج فوج حشر بهره ومعاينه اولنور مثنوى پاى كوبان دست افشان درشن ناز
نازان ربنا احييتنا مؤمن حم ده اولن آيته اشارتدر وقالوا ربنا امتنا اثنتين
كافرلر جهنمده ديه لركه اى بزم ربمز ايكى كره اولدردك يعنى برسى موت خلوج ايلدوكيدر
اولدره وبرى بعد انقضاء آجالهم موت طبيعيتلريدر واحييتنا اثنتين وبرى ايكى
كره احيا ايلدك برى حين ولادتده اولن حياتدر وبرى بعد الموت بعث وحشر ايچون اولن
حياتدر پس حضرت عيسى نك بو كلاملرى بو جهتدندر كيم بيوردلر من لم يولد مرتين لن يلج ملكوت
السموات سالكه راه حقه ولادتين مرتين ميسر اولمينجه كه مقصود برى ولادت
معهوده وبرى دخى ذوقدنك بو وجود محسوس ومشهوددن مولود اولمه سيدر
سير ملكوت وجبروت مرتبه سنه قادر اولمز فاما اول سالكان راه حقيقت وواصلان
اسرار طريقت كه موات وفوات تعلقات بدنيه وموبقات ومهلكات شهوات انفسانيه دن
خلاص ولوب انوار تجليات ذات وصفاتله حيات جاودان بولدقلرينده پاى كوبان
دست افشان وناز نازان حمد وثناى خالق كون ومكان ايدوب ديه لركه اى بزم پروردگارمز
حمد وسپاس وشكر وبى قياس اول جناب واهب الرجا والتماسكه ولسون كه احييتنا
اثنتين برنى يكى كره احيا ايتدك برى عالم عدم مدن صحراى وجوده كتوردكلر بعده
مهالك نفسانيه ايله ومسالك شيطانيه دن خلاص ايدوب حيات جاودانيله حيات ويردك مثنوى
ديو مى ساز دجفان كار جواب زهره يا دفع كويد يا جواب سورۀ سباده اولن آيته
اشارتدر يعملون له ما يشاء جناب عزت بيوردلركه بز سليمانه مسخر قلدق شياطين
وحين:

حتى اشلرلردى انلر كيچون هر نه دلرسه من محاريب وتماثيل جزايلردن وصورتلردن محاريب
مرادمساجد در وسائر ابنيۀ رفيعه دن اهم تر ايسه وتماثيلدن مراد سيم وزردن ويا نحاس
وزجاج دن ومرمردن انبيا واوليانك صورتلريدر دوزوب وياسجد ومعبدلرينه
يا زوب اكا نظر ايتمه لريدر انلرك شرعلرنده جايز ايدى وجفان كالجواب جفان
جفنه نك جمعيدر قصعۀ كبير معدلر وجواب جابيه نك جمعيدر كه حوضه ديرلر يعنى دخى شياطين
وجن دوزرلردى حوضلر كبى چنقلر دوزرلردى پس حضرت خداوندكار نفس اماره صاحبلرينه
بيوررلر كه اكاه اولك وكار وعملدن غافل اولمك وقياس ايلمك كه بو عالم سليماندن
حقيقيدن خالى ولا اكر طوعا عبادت اتمزسكوز كرها مقرردركه سزى بر كار
برله مشغول قيله خداوندا ختن خصم بردوى امير المؤمنين مثنوى چون ابيت عند
ربى زانش شد يطعم يسقى كنايت زانش شد بو بيت بو حديثدن مقتبسدر
روايت صحيحله مرويدر كه بعضلرى شبه قصد ايلدكلرنده منع بيورب ديديلركه ايا كم
والوصال ثلث مرات يعنى وصالدن حذر ايلك ديديلر اوچ كره فقالوا فانك تواصل
يا رسول الله ديديلركه پس كيجه بى كوندزده اولشوردكس يا رسول الله قال لستم فى ذلك
مثلى بو خصوصده سز بنم كبى دكلسز انى ابيت عند ربى يطعمنى ويسقينى زيرا بن ربمز قتنده
كيجه لرم بكا اطعام ايلدى واسقا ايلدى حضرت خداوندكار بيوررلركه بو اطعام
واسقا الآن بيغمبرك وارثلرينه دخى مقرردر واطعام وشرابدن حقدن مراد تجليات
ذاتيه وصفاتيه سيدر وانوار غيبيه واسرار لاريبيه سيدر مثنوى كرنفرمودى قصصى

برجنات تا نکفتی فی القصاص آمد حیات سورهٔ بقره ده اولن آیته اشارتدر ولکم
فی القصاص حیوة یا اولی الالباب سزوکیچون قصاصده حیات عظیمه واردر ای
عقللر صاحبی علماء معانی متفقلردر که بو کلام منتهای بلاغت وفصاحتده بر
کلام درکه بوقدر مع قلة اللفظ کثرة معنویه دلالتی واردر وفصحای عرب بو مضمونده
چوق کلامی واردر لکن چراغ بیوه کجا نور آفتاب کجا جمله دن بری قتل البعض
احیاء الجمیع دیدیلر وبری دخی اکثروا القتل لیقل القتل دراما اجود کلاملری
القتل انفی للقتل در لکن وجوه شتی ایله ثابتدر که بو آیت کریمه هم ایجازده وهم
الفاظ ومعناده بو کلامدن افصح وابلغدر اگر مخافت تطویل اولمسه اولا وجوه
کثیره بیان اولنوردی لازم کلورسه کتب معانیه وبعضی تفاسیره مراجعت اولنه
تفسیر ظاهری قصاص سبب حیوتدر مثلا بر کمسه بر کمسه یی قتل مراد ایلسه عقبنده
قصاص تعقل ایدوب وقتلدن اجتناب ایدوب خلق عالم قتلدن سالم
اولورلر پس حیوة بو وجه ایله اولور واما تفسیر باطنی کلام اهل تحقیق اشارتیدر بو درلر
که سزوکیچون ای اصحاب عقول صافیه وارباب الباب وافیه قصاص نفسده
واردر حیات ابدیه وبقای سرمدیه واردر قصاص نفسدن مراد نفسدن هر بار
که بر ذلت صادر اوله آنی ریاضتله واولکی مجاهده دن زیاده مجاهده ایله
تأدیب وتهذیب ایتمکدر یعنی ثبت اگر جنایت ایدیجیلر اوزره قصاص دیه ییدی
قصاصده حیات واردر کم قادر اولیدی انک عبادنه تتبع ایدن اولوب بنای حق تخریب

آیده کفت ترغیب پیغمبر بکوشش الابرار امیر المؤمنین مثنوی چون بدید او کشت خلق دزد خوار
یرزقون فرحین می شکر کوار سورهٔ آل عمرانده اولن آیته اشارتدر تکمیلی بودر ولا تحسبن
الذین قتلوا فی سبیل الله امواتا بو آیت مطلقا شهدا حقنده در واوله ویا خود شهدای بدر
حقنده اوله وخطاب یا حضرت رسوله اوله ویا جمله خلق ایدنلره اوله پس تفسیر شویله پس ظن
ایلمه یا محمد ویا خود پس ظن ایلمه ای خلق ایدیجی شول کمسه لری که قتل اولندیلر فی سبیل الله امواتا ظن
ایلمه بل احیاء بلکه بونلر دیریلردر عند ربهم یرزقون ربلری قتنده بونلر رزقلنورلر سایر احیا
رزقلندوغی کبی وبو تأکیددر لکونهم احیاء ووصف حالهم التی هم علیها من التنعم فرحین بما آتیهم
آتیهم الله من فضله بونلر فرحین وشادان اولدقلری حالده الله تعالی انکه بونلره فضل و
عنایتدن اعطا ایلدوکی شیئه که اول شرف شهادت ونعم جنتدر ویستبشرون ای یسترون
بالبشارة بالذین لم یلحقوا بهم یعنی بو شهدا بشارتیله مسرور اولورلر شول کمسه لرده
که شهادتیله بونلر مرتبه سنه لاحق اولمدیلردی من خلفهم بونلرک خلفندن یا زمانا ویا
رتبة ان لاخوف علیهم ولا هم یحزنون بالذین دن بدلدر تقدیری استبشار ایدرلر مرتبه لرینه
لاحق اولمینلره بونلرک اوزرینه خوف یوقدر دخی بونلر محزون اولمزلر وبو آیتده
دلالت واردر که انسان بو هیکل مخصوصه دکلدر بلکه بذاته مدرک بر جوهردر
که فناء بدندن اکا فنا لازم کلمز وتألم وتنعمی بونه متوقف ومنوط دکلدر تعجب کردن
آدم از ضلالت ابلیس مثنوی یا غیاث المستغیثین اهدنا لا افتخار بالعلوم
والغنا حضرت خداوندکار سالک راه حقه مناجات ونیاز طریقنی تعلیم بیوروب تعجب

وارادن احترازایدرک دیو تنبیه بیوردیلر و اسلوب منجانب بوابیاتله تفهیم قلوبدر باعث السقوط الحیفن

ای معبود طلب ایدنلرک فریادرسی اهدنا بزه هدایت ایله وبزی ثابت قل هدایت اوزره

لا افتخار لانک جبری محذوف قدر تقدیری لا افتخار لنا یعنی بزم افتخار مز یوقدر بالعلوم علمامزه

والعفة دخی غایة مثنوی لا تزغ قلبا هدیت بالکرم واصرف السوء الذی خط القلم لا تزغ

مایل ومعروف قلمه قلبا بزم قلبمزی ضلالات وغوایت جانبنه هدیت بالکرم سن هدایت قلدک

اول قلبی بزه کرم موکه ملتبس اولدوغی حالده بالکرمده با الملابس ایچوندر بو بیت سوره

آل عمرانده اولن آیتدن مقتبسدر ربنا لا تزغ قلوبنا ای بزم پروردکارمز بزم

قلبمزی معروف قلمه عن التوجه الی جنابک والسعی فی طلب لقائک والوقوف ببابک بالاقتناع بحب

الدنیا وغلبة الهوی بعد اذ هدیتنا بنورک الی صراطک المستقیم والدین القویم وهب لنا

وبزه هبه ایله سن لدنک دکمه قتکدن رحمت وشفقت موهبت ایله انک انت الوهاب تحقیقا

سن سن وهاب بلا غرض واصرف السوء بلاء ومهلکلری تحویل ایله الذی خط القلم ایله سوء که

قلم آنی یازدی وقوردی جفوف قلم فراغتدن کنایه در وثبوت کتابدن یعنی لوح وقلم

یازدوغی بلایی سن محو ایله یا رب خط القلم دخی نسخه در فقط کل شیء ما خلا الله

باطل ان فضل الله غیم ماطل مسلم و بخاری نک اتفاقیله صحیحینده وارددر که

قال رسول الله صلی الله علیه وسلم اصدق کلمة لبید الا کل شیء ما خلا الله باطل

وکل نعیم لا محالة زائل یعنی آکاه اولک هر شیء که حقدن غیری اوله باطلدر

وهر نعمت لا محالة زائلدر زائل دراهل نحو جمله دن کیسرامی ماخلانک محل خاتمة

اوزره منصوبدر دیمش تقدیر کلام قاموا خلا زیرا قاموا خالین عن زید دیمکدر و

بعضلر محلا ظرفیت اوزره منصوبدر دیدیلر بو تقدیرجه ما مصدریه اولوب مضاف

مقدر اوله تقدیر کلام قاموا وقت خلوهم عن زید دیمک اولور پس بو مصراعک معناسی

بو تقدیرجه الا کل شیء خالیا عن الله او وقت خلوهم عن الله باطل دیمک اولور

پس هیچ بر شیء ظاهرا و باطنا حقدن خالی دکلدر پس هیچ بر شیء باطل دکلدر

بعضی اهل ظاهر اشیایی حقدن غیری ظن ایدوب معنایی بویله زعم ایدرلر

هر نه شیء که حقدن غیری اوله اول باطلدر دیدیلر اما اهل تحقیق هیچ بر شیء

حقدن خالی وحقدن غیری کورمزلر پس هیچ بر شیء باطل ولهذا الا ممتنع الوجود

اولن عدم والا وجود اکثر باطل صورتده ایسه ده باطل دکلدر نتکم شیخ

ابو مدین مغربی بیوردیلر لا تنکر الباطل فی طوره فانه بعض ظهوراته و حضرت

خداوندکار دخی بیوردیلرکه کفر هم نسبت بخالق حکمتست چون بما نسبت

کنی کفر آفتست و ابن فارض دخی بیوردیلرکه فلا عبث والخلق لم یخلقوا

سدا وان لم تکن افعالهم بالسدیدة ومعنی مصراع ثانی ان فضل الله تحقیقا

اللهک فضل ورحمتی غیم ماطل بر سحاب منعصبدر یعنی لعذر و یجی بو تقدر

بار کشتن بحکایت موتنی عجلی چون مرا سوی اجل عشق وهواست

نهی لا تلقوا بایدیکم مراست سوره بقره ده اولن آیته اشارتدر و لا تلقوا

سز القا ایلمک بایدیکم کندو نفسلرکوزی الی التهلکة تهلکه یه حضرته علی کرم

الله وجهه بیوردیلر که بو نهی کان هماعنکم ایچون وارددر زیرا امر نه قدر نهی وار ایسه البته طمعه
ملایم اولوب نفسه مناسب اولن احیاء الذی شیلر دیندر مثلا ایچ لا تاکلوا الخبز و تاکلوا
الزهر دینمز زیرا تحصیل حاصل اولور فاذا کان کذلک بو خلقه ولا تلقوا بایدیکم الی التهلکة
دیمک مجازا در زیرا بونلر نهی اعظم در ده تهلکهدن دائما احترازده دردلر اما حقیقت بو نهی
بزه و بزم امثالمزه اولن طالب فنایه درکه روز و شب طلب موت و فنا ایدر روز
و موت بزه هرشیدن الذ و احلی اولمشدر پس نهی لا تلقوا بایدیکم بنم ایچون اولور اقتلونی
یا ثقاتی ان فی قتلی حیاتی دایما بو کلام حسین منصور حضرتلرینکدر اصلنده
آنا حضرت خداوندکار حضرت علی ایله ننده ن بیوردیلر لکن مراد مرتبه عشق و جذبهده
اولن اهل فنانک حالیدر نتکم بو مرتبهده اولن مشتاق جگرسوزان هر بری
دیرلرکه بزی اولدرکی نفحات لوم ایلدر کوکوز حالده تحقیقا بنم قتلمده در حیوتم
دایما و لهذا الا حیوة الا فی الموت دیمشلردر مثنوی ان فی موتی حیوتی یا فتی
کم افارق موطنی حتی متی تحقیقا بنم موتمده در حیوتم ای فتی ای جوان صاحبی کم افارق
نیچه دک مفارقت ایدم موطن و منزلمدن حتی متی نیچه دک و نه زمانه دک وطندن
مراد عالم احدیتدر پس موت حقیقته واصل اولمزم الا موت اختیاریله وجود
موهومی فنا ایدوب بو عالم کثرتدن خلاص اولمغله مثنوی فرقتی لو لم تکن
فی ذا السکون لم یقل انا الیه راجعون فرقتی بنم فرقتم لو لم تکن اکر اولمیدی
فی ذا بو دنیاده السکون سکونم اولمیدی السکونده الف لام مضاف الیه

عوضدر

53

عوضدر ای سکونی تقدیرنه در لم یقل دینلمیدی علی بناء المجهول انا الیه تحقیقا بز اول
اللهه راجعون رجوع ایدیجیلرز یعنی بو عالمده و بو دنیاده سکون و قرار ایتمز
اول عالمدن فرقتدر امدی موتوا قبل ان تموتوا اخره اسنجه بو عالمدن سالکه رجوع
لازمدر والله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب بسم الله الرحمن الرحیم

شرح ابیات مجلد ثانی که آن بالی مبانی مثنوی و آن ثانی مثانی معنوی
اعنی خدمت مقدسه مولوی که درین دفتر درج فرموده پس ازین دفتر
نیز ابیات متضمنة الایات را ابرکزیدم و شرح کردم و قبل شروع شروح الابیات
دیباجه را شرح کردم وبالله التوفیق وهو نعم الرفیق بیان بعضی از

حکمت تاخیر این مجلد دوم بو ایکنجی مجلدک تاخیر اولمسنک حکمتلرندن بعضیسنک
بیاننده در روایت اولنور که جلد اول تمام اولدقدن صکره حضرت خداوندکار
برایکی سنه مقداری کوهرنثار اولمیوب مثنوی بیورمدیلر پس سبب تاخیر و حکمت تقدیردن
بعضیسکه ضمیر منیرلرینه لایح اولنور اجمالا بو دیباجه ده تسطیر و تحریر بیوروب دیرلرکه
الوجلد حکمت الهی بتاخیر ار معلوم شود اکر حکمت الهیهنک جمله سی قوللرینه معلوم اولسه
در خوایران کار رنیده از آن کار رفرو ماندی اول کارلر فانیده لرینده قول اول کاردن عاجز
قالوردی حکمت بی پایان حق ادراک اورا ویران کند حق تعالی نک حکمت بی پایانی انک ادراکنی
ویران ایلر بو آن کار زنیرداز دا اول کاری دوزه میز پس حق تعالی شمه ازان حکمت
بی پایان مقداری شمه او ساز د یعنی حق تعالی بو شمه اول حکمت بی پایاندن اول

قولك بورننده يولار دوزر واورايدان كاركتدر اول قولي اول برشيمه سبيله اول
عمله جكر كه اكر اورا ازان فائده هيچ خبر تكمز اكر اول قولده اول كارك فائده سندن
هيچ خبر ايلمزسه هيچ نجنبد هيچ اول قول بركاره حركت ايدوب مباشرت ايده مز
زيرا اجتناب ايده ازبارهاي آدمي باشست زيرا انجک درون ودواعي وتقاضاي
بطون آدملرك باره وفائده سندندر كه ازبار آن مصلحت كنيم كه اول باره
وفائده دن اوتوري مصلحت ايده روزكند دخي نسخه درواكر حكمت ايس بورك
فرو زبرد واكر بو كارك حكمتي وسرني اول قولك وزرينه منكشف اولورسه بالجملة
وده وكلورسه يعني جميعا اكا معلوم اولورسه هم نتواند جنبيدن هم بينه اول
كارك عملنه حركته قادر اولميز چنانكه اكر در بيني اشتر مهار نبود فتالي اككسي
كه اكر دوه نك بورننده يولار اولمسه نرود طغري يول كيده مز واكر سخت بزرك
بود هم فرو خسبد واكر اول يولر فني بو بوكا اولورسه مثلا فوق الحى بتحمل زنجيري
بر يولري اولسه هم بينه بيتور يول كيده مز نتكم تبارك وتعالى سوره حجرده
بيوررلر كه وان من شي ان نفي ايچوندر من زايددر تاكيد ايچون اي ما من شيئ
من الاشياء الممكنة الا عندنا خزائنه الا اول شيئك خزانه لري بزم عندمزده
در يعني بز اول شيئلري ايجاد وتكوينه قادرز بو ضرب مثلدر حساب عزتنك كمال
قدرتنه نتكم مقدورات الهي اشياي مخزونيه تشبيه اولندي اخراج وايجادنده
كلفت وزحمت احتياج اولمدوغي نشو درو ما ننزله بز اول شيئلري خزينه قدرتمزدن

تنزل

تنزل الا بقدر معلوم الا مقدار معينه ملتبس اولدوغي حالده تنزيل ايده روز
كه اقتضاي قدرت واستدعاي مشيئت وحكمت اودر پس حضرت مولانا بيوررلر
نا كه بي آب كلوخ مي نشود چونكه صوچوق اولسه هم بينه كرپچ اولمز فاسد اولور
پس هر شيده عدالت لازمدر اكر تسويه وعدالت اولمسه انتظام اشيا
بولمزدي نتكم حق تعالى سوره رحمانده بيوررو السماء رفعها ووضع الميزان
حق تعالى سمايي مرفوع خلق ايلدي محل اوامر ورتبه نشول حيثيتدن كه منزل احكام وقضيه
منزل اوامر ومحل ملائكه قلدي ووضع الميزان ووضع ميزان ايلدي وعدله شروع ايلدي
هر ذي حقه حقنه وهر شيء مستحقنه ايصال ايتمكله حتى امور عالم انتظام بولوب احوال
اشيا مستقيم اولدي كما قال عليه السلام بالعدل قامت السموات والارض
پس بو آيتله استشهاد بيوردقدن صكره ديرلركه ميزاندن مراد هر چيزي دانسته
بي حساب وبي ميزان امور لله تعالى هر شيئده بر چيزي عدالله وميزانله ويردجنكز
ميزانسز تقتضي عقلدن خارج ويرمز الا آنكه از خلق قبيل عالم جمله اند
حساب وميزانسز كمسنه بر شيء ويرمز ديهدن سؤال لازم كلدكه اوليا وانبيا
دخي بو سؤال اوزره بيورر پس آنلري كوده عالميان ازين استثنا بيوررب ديرلر
كه الا آن شول كمسنه لره ميزانله ويرمز كه آنلر عالم خلقدن ومرتبه بشريتدن مبتدل
اولمشلردر ويورد قمن نشاء بغير حساب كشنه الله والله تعالى ديلدوكي كمسنه
رزق ويورر بغير حساب ولا مكيال قولنك مظهري اولمشلردر ومن لم يذق لم يدر

هم شول کمسه که بو سرّی طمتدی اول بو سرّی بلمز مادامکه بر کمسه بو مرتبه یه واصل اولمیه اول
مرتبه صاحبلرینک احوالنه مطلع اولمز اگرچه علما علوم ایله نیجه‌لرسه ده حالا بلمز بو معنایی
تمثیل ایدوب بر بیت بیورمشلر که پرسید یکی که عاشقی چیست صوردی بر کمسه
بکا که ای مولانا عاشقلق ندر گفتم چو من شوی بدانی دیدم که بنم کبی اوله‌سن بیلورسن
عشق و محبت بی حسابست عشقله محبت بی نهایه‌در و بی حسابدر جهت آنکه گفته‌اند
صفت حقست اول جهتدن عشق و محبتک نهایتی یوقدر که حق تعالینک صفتیدر و
اوصاف حقه غایت و نهایت یوقدر و نسبت اوله بنده مجازاست واول محبتک
نسبتی قوله مجازدر حقیقتده محبت حقکدر زیرا کنت کنزا مخفیا فاحببت
ان اعرف بیوردی پس محبت حقک صفت قدیمه‌سیدر یحبهم تمامست و یحبونه
کدامست یعنی الله تعالی بو مؤمنلره محبت ایدر کلامی تمامدر و حقیقتدر و هم
مقدردر و یحبونه و مؤمنلر ده اللهه محبت ایدرلر قنده‌در یعنی اصل محبت
ابتدا حقکدر پس محبت حق قوله محبت ظهور ایدر یوخسه حق ذاتنه عبد محبت
اوله ده حق اکا محبت ایتمزدن اول حقه محبت ایتمک قابل دکلدر و بو آیت سوره
مائده ده در اولی بودر که یا ایها الذین آمنوا ای الملیک و صوانیتنه تصدیق ایلدکلر
من یرتد منکم عن دینه شول کمسه که سزدن دینندن رجوع ایلدوب مرتد اوله
بو آیت کریمه قبل الوقوع غیبک حالینی اخبار در فی الحقیقه الکلام بودر که بعد وفات
النبی علیه السلام عربدن بر نیجه گروه مرتد اولدیلر مسیلمة الکذابک و طلحه‌نک تبع

ابن

خویلدکه بنی اسد قبیله‌سندن ایدی بونلرک باشنه نیجه گروه جمع اولوب نبوتنه اعتراف
ایلدیلر الله تعالی خبر ویروب بیوردکه هرکیم دینندن مرتد اولوب بس فسوف یاتی
الله بقوم عن قریب الله تعالی کتوردر بر قومی بونلری هلاک ایلدکلرندن صکره یحبهم
ایله قوم که الله بونلره محبت ایلر و یحبونه و بونلرده اللهه محبت ایدرلر یحبهم و یحبونه
جمله‌سنک اعرابندن محلی مجروردر قومک صفتیدر علمانک یحبهم و یحبونه ده
اقاویل کثیره واردر علماء ظاهر و بعضی متکلمین بویله ذاهب اولمشلردرکه
المحبة میل النفس الی شیء بکمال ادراک فیه و دخی دیرلرکه محبت بر نوع اراده‌در
و تعلق اراده حوادث و منافعه اولورلر یوخسه ذات و صفات حقه تعلق
محالدر و دخی دیرلر قولک خدایه محبتی انعام و احساننه و خدمت و طاعات
و عبادتنه محبتدر و خدانک بنده‌یه محبتی ایصال خیر و منفعتدر اما بو کلام محققین
قتنده ضعیفدر زیرا ارباب تحقیق قتنده محبت حق قدیم و محبت بنده
محدثدر و دیرلرکه فان محبة العبد لله افناء الناسوتیة فی البقاء اللاهوتیة
و محبة الله للعبد ابقاء اللاهوتیة فی فناء الناسوتیة اگر بصر بصیرت و دیده
سر ایله نظر اولنسه جمله مراتبدن هر مرتبه ده حضرت حقدن غیری محبت
و محبوب یوقدر بیت یحبهم و یحبونه چه گفتا دست درویش بوده مکو خویش را
خریدادست حاصل بو محبت خصوصنده مباحث کثیره واردر بو مختصرده
ذکری قابل دکلدر اذلة یعنی المؤمنین جمع ذلیلدر یعنی ایله مؤمنلره رحمادر

متزلزلین و متواضعین در لر بونلر اوزره اعزة علی الکافرین کافرلر اوزره
اشداء در متقلبین در والله اعلم بحقایق کلامه اوّل الابیات مثنوی از تو
ای بی نقش با چندین صور ۰ هم موحد هم مشبه خیره سر ۰ حضرت خداوندکار جناب
پروردکارک اسرار بیچونی و کار بوقلمونی مشاهده سنده سایر و اوج معانی و حقایق
شئون الهیه ده طایر و مکاشفهٔ تجلیٔ افعال و صفات و ذات احدیتده حایر اولوب
کمال اشتیاق و غایت استغراقلرندن محبوب حقیقیه خطاب ایدوب بیوردیلر که از تو
ای بی نقش یعنی سندن ای بی نقش و بی رنک اولن پادشاه با چندین صور بو
قدر تصاویر کثیره و تماثیل بی نظیره ایله هم مشبه هم موحد اولنلر بو وادیده موقف ده
حیران و فنای مشاهده ده خیره سر و ولهان و سرکردان در لر و بی نقشدن مراد
ذات احدیتدر زیرا وجود من حیث هو غیر وجود ذهنی و خارجی معنی لا بشرط شیء
اطلاقدن و تقییددن و کلی و جزوی و عام و خاص و تشبیه و تنزیهدن مجرددر بو
بحسب مراتب و مقامات لازمهٔ ذاتدر و چندین صوردن مراد اسماء و صفات و شئون
و تجلیات متنوعه در و بو قدر تعینات و تکثرات و تشخصات و تمثلات که محسوس و
مرئیدر جمله سی مرایا و مظاهر اسماء و صفاتدر پس کثرات اسماء و صفات و تجلیاتدن
کثرات مظاهر لازم کلوب بو قدر نقوش و شئون حاصل اولمشدر و مشبه ایکی
قسمدر بری صوری و بری معنوی در مشبه صوری جناب حقه جسم اطلاق
ایدنلردر که جوهردر و کمی عرضدر دیر و کمی متشابهاتون اولمش آیتلرک

ظاهر معناسنه اعتقاد ایدوب یدالله فوق ایدیهم و خلقت بیدی و الرحمن علی العرش
استوی و بونلر امثالی آیتلرک ظاهرینه اعتقاد ایدوب حقه جوارح و اعضا و مکان
اثبات ایدرلر نعوذ بالله و اما مشبه معنوی اولدرکه حقی بحسب الظاهر قولیله توحید ایدوب
لکن بحسب الباطن تعیینه اوله و غیری جناب حقی بو اشیادن یا خارج اکلر و یا داخل
و یا عرش و کرسیده اعتقاد ایدوب یا طلوع و اسفلدن و اوجیمدن تنزیه
ایدر پس اعتقادلرینه مناسب اله مجعوله قلبلرنده مشبه معنوی اولمشلردر
اما موحد اولدرکه جمیع اشیایی مظاهر و مجالی حق بلوب ایچ وجود مطلقدن
غیری بر شی کورمزلر مثنوی که مشبه را موحد میکند ۰ که موحد را صور ره
می زند ۰ بیوردیلرکه کاه اولور اول محبوب حقیقی جمال وصلتدن نقابه کثرتی
تعیناتی رفع ایدوب تجلی احدیتیله قلوب مشبهینه تجلی قلور پس مشبه بو شهود
سببیله عین موحد اولور و کاه اولور قلوب موحدینه من حیث المظاهر
و الصورة الظاهرة تجلی قلوب بو مشاهده نک استغراقنده موحد متمیز
تمیزدن دور اولور پس صورته یولی و وحشی اولور ولهذا قال السید الطایفه
الجمع بلا تفرقة زندقة و التفرقة بلا جمع تعطیل و الجمع مع التفرقة توحید پس صورتک
یولی ویرمه سی وجود مطلقی مظاهردن بر بنیه مقید قلوب جمیع اشیاء مظاهرده
مشاهده قلمه دن دور اولمقدر نتکم مناقب حضرت شمس الدین تبریزده مسطوردر
که بر کون اوحد الدین کرمانی یی کوروب سؤال ایلدیلر که در چه کاری کفت ماه را

در طلعتت می بینیم گفت درکردن اگر دنبل نوازی چه او درآسمانها شمسی بیمنی یعنی او حالتدن کرم
حضرتلرینک مشربی شاهدباز ویا کبار زلفیله مشهور ایدی حضرت شمس نوّر الله مرقده بو نواده
سؤال ایلدیلرکه نه مقام و نه مرتبه ده سن جواب ویردیلرکه ماه حقیقیی وشاه احدیتی
طلعت وجود مظاهر ویاپیده و مطالع طلعت محبوبانده مشاهده قلورم حضرت شمس بیوردیلر
که اگر گردن جانکده دمن وجه مرض معنوی وطبیبی یا جامه حقیقته آسمان جمیع موجوداتده
قلوردک اما بو مرتبه الله اعلم حضرت اوحد الدین اولی حالی کیمی ولمقد حضرت مولانا عقیده
مراتب اولنلرا محبوبان بیوردیلرکه ای برادر بن نهایت درکه بیست بیرهانچه می رسی
بانته مه ایست **مثنوی** که تراگوییم زنی بوالحسن ❁ یا صغیر السن یا رطب البدن ❁ حضرت مولانا
بیوردیلرکه ای محبوب حقیقت وای مرغوب ومطلوب اهل محبت گاه اولورکه کمال سکلکلرن
سکا دیرا بوالحسن یا صغیر السن دیر یعنی ای سنی کوچوجک یا رطب البدن وای بدنی تازه
محبوب دیرا بوالحسن گوییدک یا عالی ددوا بوالحسن دن مراد حضرت مولانا کندولریدر وبل
وبرماقلر بودرکه بو تمام غزللرکه دیوان شریفلرنده مسطوردر بتمامه اول غزل بودر
غزل یا غزال الابرین غزلان الیمن ❁ انت عینی انت روحی فی البدن ❁ یا صغیر السن یا رطب البدن
حضرت مولانا بیوردیلرکه ای محبوب حقیقت وای مرغوب ومطلوب اهل محبت گاه اولور
کم کمال ❁ یا قریب العهد من شرب اللبن ❁ صح عند الناس انی عاشق ❁ غیر ان لم یعرفوا عشقی
لمن ❁ روحه روحی وروحی روحه ❁ من رای روحین عاشا فی البدن ❁ اقطعوا وصلی
وان شئتم صلوا ❁ لکل شیء منکم غیر ذی الحسن ❁ یوسف الوجه ترکی القفا ❁ دیلمی الخد روحی

الذقن

الذقن ❁ اما حضرتلرینک کندولره ابوالحسن کنیتی مشهور دکلدر ویاخود ابوالحسن دیمکدن
مراد حسام الدین چلبی نک نامیدر وحضرت خداوندگارک ابن حقیقیدر بو تقدیرجه
کندولره ابوالحسن بیوردیلر اوله ویاخود ابوالحسن دیمک صاحب الفعل الحسن وصاحب
الحسن دیمک اوله اما برشهباز جلوه معنایه مطلع اولنماشدر ای طالب اسرار الهی وای
راغب رموز نامتناهی ارکاب اولیا وسلاطین اصفیا جمال باکمال حقی ایکی قسم
اعتبار ایلمشلردر بری جمال مطلقدر اول جمال وحدت ذاتیدر من حیث هی
هی وعارف جمال مطلقی فنا فی الله وبقا بالله حالنده مشاهده قلور وبری دخی
جمال مقیددر وجمال مقید اولدرکه محبوب حقیقی مظاهر روحانی وجمالی ومرایای
جسمانیدن تجلی قلدقده موحد اول جمالی آیینه اشیاده مشاهده قلدقده
عین جمال مطلقک انوار وپرتوین مشاهده ایدر نتکم ابن فارض بیوردیلر ❁
کل ملیح حسنه من جمالها ❁ معار له بل حسن کل ملیحة ❁ پس اهل تقیید ملاحت کردار
ومحبوبلرش صباحت اثار برجواریه اول محبوب حقیقینک جمال باکمالندن مستفاددر
پس موحد گاه جمال مطلقی بلا قید ولا اطلاق مشاهده ایدرلر وگاه تجلیات المظاهر
والمجال مشاهده ایدرلر نتکم سلطان الموحدین ابو یزید البسطامی بیوردیلر انا
اجلس الله وارای اسمع منه منذ ثلثین سنة والناس یظنون انی اکلمهم هر بارکه
بوکبنده انوار لاهوت غایب واسرار جبروت طالع وطامع اولسه ظاهر ومظاهر بو عرک
چشمدن مشهود ده واصل اولوب اثنینیت وغیریت مرتفع اولور پس مظاهر مظهره

مطلب فی معنی ابو الحسن

خطاب ایلسلر مرادلری اول مظهرده تجلی اولاندر لکن خلق عالم بو سرّی فهم ایده مزلر نتکم
ابن فارض بیوررلر **بیت** وا واحة صحیحة ان ثغر ابها بسرّ سری فی انتشا فی بنظرة معاذ الله
که بو سلاطینک مخاطبه ومعامله سی سایر محجوبان بشریت ومحبوسان سجن طبیعت و
شهوت کبی اوله حفظنا الله وایاکم من سوء الخواطر الی الاکابر زیرا بو مظهرون اول
علم مکنون وسر مخزوندر حضرت حبیب خالق بیچون بو علمه اشارت بیوررلر
ان من العلم کهیئة المکنون لا یعلمها الا العلماء بالله ولا ینکرها اذا انطقوا به
الا اهل الغرة وحضرت حسن ابن علیدن مرویدر که بیورمشلر **بیت** ورب
جوهر علم لو ابوح به لقیل لی انت ممن یعبد الوثنا پس بو تحقیقه که بر علمک حقیقتنه
واقف اولمیه اول علمک قائلینه انکار جائز دکلدر نتکم بو آیت برهان ساطع
ونص قاطعدر ولا تقف ما لیس لک به علم ان السمع والبصر والفؤاد کل
اولئک کان عنه مسؤلا قال البیضاوی ای ولا تتبع ما لم یتعلق به علمک
تقلید الکذات انسانده تجلی حق محال کورنیور ایسه بو که جواب بودر که جمیع
علماء مفسرین واولیای موحدین متفقلردر که حضرت موسی یه تجلی شجره
عناب ویا بر شجره حضرتدن اولمشدر نتکم آیتده مذکوردر که بیوررلر فلما
اتاها نودی من شاطئ الوادی الایمن فی البقعة المبارکة من الشجرة ان یا
موسی انی انا الله رب العالمین پس تجلی حق اکمل اشیادن ظهور ایلدیکه
اشرف اشیا که انساندرکه ولقد کرمنا آدم میله معزز ومکرمدر ولقد خلقنا

الانسن

الانسان فی احسن تقویم تشریفیله مشرف ومفخم اولمشدر پس بطریق الاولی که تجلی حق
انساندن ظهور ایده بو محلده تحقیقک نهایتی بو قدر اما بو قدرله اکتفا اولنمدی
احترازا عن التعطیل **مثنوی** گاه نقش خویش ویران میکند از پی تنزیه جانان میکند
گاه اولورکه اول ابو الحسن کندو وجودی نقشین ویران ایلر وجودینی ویران
ایلمه سی جانانک تنزیهندندر او تور ایدر ما دامکه نقش وجود موهومی ویران
اولمدیجه تشبیه دن وتقییددن خالی اولمز پس عارف بالله اولدرکه تنزیه وتشبیهی
جمع ایده وبر محلده تنزیه وبر محلده تشبیه ایده نتکم حضرت شیخ اکبر بیوررلر فان
قلت بالتنزیه کنت مقیدا وان قلت بالتشبیه کنت محددا وان قلت بالامرین
کنت مسددا وکنت اماما فی المعارف سیدا اهل عارف که تشبیه وتنزیهی جمع
قلمدی عارفلرده سید وامام اولدی نتکم بو آیت کریمه ده تشبیه وتنزیه جمع اولمشدر
لیس کمثله شئ تنزیهدر زیرا جمیع اشیانک مشابهات ومماثلتی من کل
الوجوه نفی ایلدی وهو السمیع العلیم تشبیهدر زیرا حقه وغیریه سمیع وعلیم
دینور **یا فتاح پادشاه باز را در خانه مثنوی** چون کسی از خلد در دوزخ
فرادهد غافل از لا یستوی اصحاب النار سوره حشرده بو آیته تلمیح بیوررلر ولا تکونوا
کالذین جناب عزت بیوررلر که ای مؤمنلر سز اول کمسنه لر کبی که
نسوا الله الکهک امرتی وعهدتی اونتدیلر فانسیهم انفسهم ای فجعلهم ناسین
لها حتی لم یسمعوا ما ینفعها ولم یفعلوا ما یخلصها یعنی حق تعالی بونلره نفسلرینی

اونترردی حتی نفسلرینه نافع اولنی استماع ایتمزلر ودخی نفسلرینه حاصل وخالص اولن عملا اشلمزلر

اولئک هم الفاسقون ای الکاملون فی الفسوق لا یستوی اصحاب النار واصحاب الجنة

یعنی نشول کمسه لرکه تکمیل نفوس ایدوب معارف وعلوم ایله جنته استحقاق تحصیل ایدرلر

برابر دکلدر شول کمسه لرله که عصیان وخطا ایله ناره مستحق اوله لر اصحاب الجنة

هم الفائزون اهمان اصحاب جنتدر نعیم ومقیم ولذات عظیمه فایز وحایز اولنلر معنی

بیت چون کسی از خلد در دوزخ قرار بازه خطا بود وباز دن ظریق اولیاده نتیجه

ذوق وشوق ومرتبه تحصیل ایلیکدن حکره هوای نفسانیه ووساوس شیطانیه

سبیله مقتضای تنه مشتغل ومتمایل اولن سالکلر درس حضرت خداوندکار

بونلری اول شهبازه تشبیه ایلر که پادشاهک بازو لسنده ساکن اوله بعده

اول دولتکه قدرین بلمیوب اول شاه عالی مقدارین خدمتنده قرار ایدوب

خانه دنیا ده پیره زن نفس مکاره کرفتار اوله پس بیورر لرکه ای باز طریقت

نیچون خلددن فرار ایدوب دوزخده قرار ایلرسن مکر غافل میسن لا یستوی

اصحاب النار واصحاب الجنة آیتندن امور کمال مرتبه بعد الانقیاد ارتداددن

وبعد الحور کوردن استعاذه لازمدر نتکم حضرت نبی علیه السلام استعاذه

ایدرلر دیکه اللهم انی اعوذ بک من الحور بعد الکور مثنوی کنت کنزا رحمة مخفیة

فابتعثت امة مهدیة بو حدیث قدسیه اشارت بیورر لرکه جناب عزت بیورر

کنت کنزا مخفیا یعنی کنز غیب ایدم ومرتبه عماده کنز مخفی ایدم کنز مخفی عبارتدر

جواب

ای النقصان بعد الزیاده
من الحور بعد الکور

59

جواهر عظمت الهیه وی اولن اسماء ذاتیه دن که غیب مکنون وسر مخزون وابطن

کل بطوندر فاحببت ان اعرف پس بن محبت ایلدم که بیلنم محبت ذاتیه سنده اشارتدر

که خفاده اولن کنزک ظهورینه سبب در فخلقت الخلق لاعرف پس بن خلقی خلق

ایلدم لاعرف بیلنمدن اوتوری فخلقت الخلق اول کنز مخفی وسر غیبینک مفصلا

ظهورندن عبارتدر معنی بیت کنت کنزا جناب عزت لساندن حضرت خداوندکار

مترجم اولوب بیورر لرکه بن بر کنز ایدم رحمة مخفیة حالین رحمت مخفیه ایدم فابتعثت

پس بن ابتعاث ایلدم یعنی کوندردم امة مهدیة براقت کم هدا اتیلنمشدر بو بیت

ده نکته بودر که اول کنز مخفینک ظهورینه علت مستقله اول مهدیه دیرکه امت

محمد المصطفادر مثنوی زان سبب فرمود یزدان والضحی والضحی نور ضمیر

مصطفا جناب خدا قرآن عظیمنده وفرقان کریمنده بیورر لرکه والضحی

واللیل اذا سجی ای اقسم وقت ارتفاع الشمس وتخصیصه لان النهار یقوی فیه

یعنی ضحی حقیقیدرکه وقت ارتفاع شمسدر وضحی یه قسمک تخصیصی اول وقتده

نهار قوی اولور وغیرندن اوتوریدر ودخی لیل حقیقیدرکه اهلی ساکن اولوب او

لیلک ظلامی راکد اوله سجی النجر سجو ادیرلر تجن امواجی ساکن اولسه یا ودعک

ربک وما قلی جواب قسم بوددای ما قطعک قطع المودع یعنی سنی ربک ترک

ایلمدی یا محمد وما قلی ودخی سکا بغض ایلیدی مفعولی نخرو فادر رعایت للفاصله

تعذیری وما قلیک دیکدر بو تفسیر ظاهردر اما عند اهل التحقیق قوریک حادثم

قسمی غیر جایزدر پس مضاف مقدر اوله تقدیر کلام ورب الضحی دیمک اوله ویاخود ضحی دن
مراد نور باطن مصطفی ولیلدن مراد جسد ظاهر محمد مجتبا اوله تقدیر کلام انوار باطنه
مصطفا حقیچون وجسد ساتر مجتبا حقیچون که قوای جسدانی نیه ساکن ور اکثر اولوب
مرتبهٔ الطمینانه یتمشدر پس حضرت خداوندکار بو محلده ارباب ظاهرک کلامک اصحابه
تحقیقک مرامنه توفیق بیوروب دیرلرکه جناب پروردکارک نور نهار وشب تارده
قسمی وارددر علی قصد المبالغة تعظیمات ان رسول الله کا نه جناب خدا
بیورملرکه ای بنم حبیبم بنم ضحایه قسمم سنک نوریکله مثابه لاتی ولیله قسمم
تن تابانکه حمائلتی اولدوغندن اوتوریدر یوخسه فانی اولن اشیانک بنم
قسمده نه مقسم به اولمغه لیاقتی واردر امور سنک نور وکرمن وجهت به
اولنه بو ایه قسم ایدیجک نورکه تعظیم وذاتکه تکریم نه مرتبه ایدوکی خلقه بیلدرن منعام
اوله خاویدن دوستایی درنادیکی شیر مثنوی که لوانزلنا کتابا بالجبل لا
تصدع ثم انقطع ثم ارتحل سورهٔ حشر سجیده بو آیته اشارت بیورلر کرلو
انزلنا هذا القرآن علی جبل علی طریق التخییل والتمثیل یعنی قرآن عظیمک شانندن
وفرقانک کریمک برمانندلر که اکر انی کبی جباله عقل وتمیز ویرلسه وبر انزال
ایلسک بو قرآنی طاغلودن بر طاغ اوزرینه لرایتدخا شعا متصدعا من
خشیة الله دس اول جبلی کوریدک ای دانی اولن کمسنه خاشع ومتزلل ومتوقع
وپاره پاره کوردیرکه الله قورقوسندن وتلک الامثال نضربها للناس وبو

مثللری

مثللری بزضرب ایدروب تبیین ایلروز ناسه لعلهم یتفکرون تا بونلر تفکر ایدهلر وبو آیتده
توبیخ وتقریع واردرانلرکه عدم تخشعه عند تلاوة القرآن وقسوة قلبه عند ذکر الله الملک
المنان فروحاتی صوفیان بجامعهٔ مثنوی صوفیان تعصیر بودنه وفقیر کاد قوان
یعنی کوزایدیرکاد الفقران یکون کفرا حدیثنه اشارتدر یعنی فقر قریب اولدی کفره فقر کفره
قریب اولمه سبی عجز وقصوردندر فقیر الحال اولن کمسنه کفری ستلزم شیلره ارتکاب ایتمه سیدر
تنکم صوفیلر فقیر وبر تعصیر ایدیلر واولر قلرندن باجمه مسافری فروخت ایتدیلر پس حضرت
بیوردلرکه اول صوفیلر فقیر وبر تعصیر ایدیلر پس نوز وتحقیق کلامدرکه کاد الفقر فقر قریب
اولدی انک یعنی عجز کفرا کوزیوندن بیرابله کوکه اباره وار هلاک ایدیجی کاد نکه
خبر بیوردکه تمیزیت اوزره منصوب ورسیرابا ییردن کفرانکه صفتی در تتمهٔ
قصهٔ مفلس مثنوی رو نعمره ننکه بخوان طول الطلب کس دل مته بر استخوان سورهٔ
یس ده بو آیته اشارتدر بیوردرلرکه ومن نعمره ننکسه فی الخلق ای ومن نطول
عمره نقلبه فی الخلق فلا یزال تیزاید ضعفه وانتقص قواه عکس ما کان علیه
بداء امره یعنی شول کمسنه که عمری بز تطویل ایدروز تنکیس وتقلیب ایدروز
خلقتده آنی پس دایما ضعفی متزاید اولوب قواسی منتقص اولور وحالی عالم
صبا ونره اولن حالنه رجوع ایدر والحاصل عقل وادراکنه نقصان وفهام وفراسته
نسیان طاری اولوب ماننده صبیان اجی العقل وجمل ذهن اولور افلا تعقلون ای
من قدر علی المسخ والطمس یعنی احسن تقویمدن اردل عمره تنکیس ایلیین الله

در بیان ... صبر ... [illegible]

[illegible]

تا دوردکه بوانانک کوزلرین ظلمت ایروب صورتلرین مسخ ایده پس بو کفتارک
نیچون نقل ایتمزلر حضرت خداوندکار بو محلده بیورورلرکه صفات جمال صوریه و محبوبه
مجازیه کرفتار اولمه زیرا پایدار دکلدر و من نعمره ننکسه نصفندن بماره دارو
جبردار اوله کور دکه بونلرک بابانی نیجه حوذ و زار اولور همان حضرت عمر ورد کار اوله کور
مثنوی الفتی قدرکه موردیا الفتی قبل سا فرما نشیا معنی بیت حضرت بنیچه مرکبه
عیان اولور وعی خالده بندی دینلکه نیجه فرت ایلدی حاشیه اولور وعی
خالده حقیقی محلنده مستوفیدر مثنوی زوی زرد و دیده سست و دل
سبکت کوعدای والسما ذات الحبک تفسیری جلوا اولدره عرب بادیه نشین
حکایه سنده مستوفی مرور ایلدی دربیان فرمودن والی که این خاربکن
مثنوی کفت الایام یا ابا بیننا کفت عجل لا تماطل دیننا کفت یعنی اول خار
بن صاحبی والی ولایته دیدیکیم الایام یا عجی بیننا بزم ما بینمزده یا عجی کونلر
وار در بوکون اولمزسه بر آخر کونده آنی قلع ایدرم کفت اول والی مشار
دخی دیدیکیم عجل تعجیل ایله لا تماطل مماطله ایلمه یعنی تأخیر ایتمه مطل لغتده حقی
منع ایدوب تأخیر ایتمکه دیرلر دیننا بزم دینمزی یعنی بره قلدوغک عهدی
وعده یی خار بندن مراد هوای نفس و اخلاق ذمیمه در والی دن مراد
مرشد کامل در پس مبتدی و مسترشده دائما نصیحت ایدر که تسویف و تأخیر ایتمه
که الوقت سیف قاطع در نفسکی تزکیه و قلبکی هوادن تصفیه قل اکرا اهمال

ایدرسک

ایدرسک بوگا قیو ما نفسک اخلاق ذمیمه سی مستحکم اولوب اول درد منده وغافل
ایسه الایام بیننا دیوب ایام آتیه یه اعتماد ایدر مثنوی عروة الوثقی
است این ترک هوا معرکه این شاخ جان بر آسمان سورۀ بقره ده اولن
آیته اشارت بیورورلر لا اکراه فی الدین دینده هیچ اکراه واجبا دیو قدر
زیرا اکراه بر کمسه یی بر فعله ابرام ایدوکه انده خیر اولمیه قد تبین الرشد
من الغی تحقیقا متمیز و متبین اولدی رشد ضلالتدن و غوایتدن و ایمان
کفردن وحق باطلدن دلایل واضحه و براهین قاطعه ایله فمن یکفر بالطاغوت
پس هر شول کمسه که کافر اوله طاغوته یعنی شیطانه و یا اصنامه و یاخود
نفسه و هوای نفسه اهل تحقیق بیوررلرکه طاغوت عوام نفس دردر
طاغوت خواص ما سوی الله دردر دخی هر نه که وصلت حقه مانع در اول ساکندر
طاغوتدر لفظ طاغوت مصدردر ملکوت و رهبوت کبی واحده و جمعه اطلاق
اولنور و یؤمن بالله یعنی شول کمسه که طاغی نفسه منکر و کافر اولدی و الله
موحد و مؤمن اولدی فقد استمسک تحقیق اول کمسه تشبث و آبتمسک
ایلدی بالعروة الوثقی حبل وثیقه و سبب متینه لا انفصام لها ایله عروه
وثقی که اکا انقطاع یوقدر فصمت الشیء فانفصم دیرلر اول شیء منقطع اولوب
پاره پاره اوله و عروه وثقی دن مراد استعاره در علی سبیل التمثیل
بعضلر شریعتدر دیدیلر و بعضلر ایمان و بعضلر قرآن و بعضلر توفیق

وهدایت رحمان وتعضلر تحت وجزبه خالوق کون ومکان در بیوردیلر اما حضرت مولانا
بیوردیلر که عروة الوثقی دربو ترکه هوا زیرا الهوی عند الله ابغض من جمیع الالهه دکیس
هوای ترک قرب حقی مستلزم در تنکم دخی بیوردیلر که چکر بو ترک هوا اقلیم جانک
شاهی سمای حقیقة ویاخود شاهدن مراد ترک هوا اوله دخی تقدیر کلام بویله
دیمک اوله که چکر بو ترک هوا اقلیم شاه جانی سمایه والله سمیع علیم الله تعالی
سمیع در هر کسک اقوالنی وعلیم در هر شیئک احوالنه مثنوی ما رمیت اذ رمیت
گفت حق کار حق بر کارها دارد سبوق بو ابیاتک تفسیری جلد اولده وزیر حکایه سنده
سبقت اتدی مثنوی صبغت الله کشت خم رنکه هو پیشها یک رنک کردد اندرو
سوره بقره ده اولان آیته اشارتدر که بیوردیلر صبغة الله صبغة مصدر در
مؤکد در منصوبدر قولوا آمنا قولندن تقدیر کلام قولوا آمنا بالله وصبغنا صبغة
او هدانا هدایته او طهر قلوبنا بالایمان تطهیره بو ایتک سبب ورودی بودر
که نصاری اولادلرینی بر ماء اصفره که آکا معمودیه دیرلردی آکا غمس ایدوب جلالوردی
صکره دیرلردیکه الآن کان نصرانیاً حقا پس حق تعالی مسلمانلره امر ایلدیکه
دیکسز ای مؤمنلر آمنا بالله وصبغنا الله بالایمان وایمان وهدایته صبغه تسمیه
اولنمسی هدایتک مهتدی یه وایمانک مؤمنینه تأثیر یندن کنایه در تنکم صبغنک
مصبوغ علیهم تداخل وتأثیری اولدوغی کبی ومن احسن من الله صبغة یعنی
لا صبغة احسن من صبغته یعنی صبغه بونلردن اللهدن احسن کمدر ونحن له

عابدون

عابدون معطوفدر آمنا بالله اوزره وبو عطف دلالت ایدر که صبغة الله قولوا
قولنک مفعولی اوله یعنی قولوا آمنا بالله وصبغنا صبغته ونحن یعنی بز که اول
اللهه عابدون عابدلرز یعنی صبغت صبغة الله اولدی خم رنکه هو یعنی هو
رنکنک کوپی یعنی هویت ذاتک رنکلی که بی رنکدر اولمقدر حق بویله سجی اولر وبو بی رنکلک
کوپندن جمیع پیشه‌های مختلفه وطبایع متنوعه بی رنک اولورلر اول هویت رنکنده
یعنی هر شیئک تعیننی افنا ایدر وحدت ذاتده مادامکه بر سالک رنکی عالمندن
بی رنک اولوب پاک اولمیه صبغة الله ایله رنکین اولمز مثنوی بحر تن بر بحر دل
بر هم زنان درمیانشان برزخ لا یبغیان سبق تفسیره فی جلد الاول مستوفی
آمدن دولتان به بیمارستان جهت پرسش فی والقول مثنوی چون سفیهانرا
راست این کار وکیا لازم آمد یقتلون الانبیا سوره آل عمرانده اولان آیته
اشارتدر بیوردیلر ان الذین یکفرون بآیات الله تحقیقا شول کمسنه‌لر که کافر
اولدیلر ویقتلون النبیین بغیر حق وقتل ایدرلر نبیلری بغیر حق مراد اهل
کتابدر که نبیلری قتل ایلدیلر ویقتلون الذین یأمرون بالقسط من الناس
ودخی قتل ایدرلر شول کمسنه‌لری که امر معروف ایدرلردی عدالتله ناسدن فبشرهم
بعذاب الیم پس بونلره تبشیر ایله وخبر ده ایله عذاب الیمی ونار جهنمی اولئک
بونلر الذین حبطت اعمالهم اول کمسنه‌لردرکه بونلرک طاعتی وحسناتی
واعمال وخیراتی بالکلیه باطل اولدی فی الدنیا والآخرة دنیا وآخرتده ومالهم

مطلب فی زماننا اولن سفهای روزکار

من ناصرین بونلر ایچون یوقدر عذاب الیمدن خلاصه برناصر یوقدر پس فی زماننا اولن
سفهای روزکار دخی بنیچه عرفایی نفی ایلدی و بنیچه فقرایی حبس ایدوب و بنیچه صلحا و اولیایه
جفای بلاعدد ایدوب کیمین هلاک و کیمین بلاده و محنتده قلمشلر در حتی بو فقیر
و کثیر التقصیر کندو دیار و مرزده ارشاد و تذکیر قیدیله تعید ایکن اصحاب غرضدن
بونیچه اهل حسد که فی جیدهم حبل من مسد شانلرنده در یعنی افترای کاذبه
و احوال فاسده ایله متهم قلوب نفی بلد اولمه مزه سبب اولدیلر بلکه قتلمزه کرارا
قصد ایلدیلر لکن عصمنی الله عن مکایدهم و اخلصنی عن شدایدهم و الحق قادری
و ناصری نصیری علی عداوتهم و ملامتهم و هم الذین یریدون لیطفئوا
نور الله و الله متم نوره و لو کره الکافرون پس حضرت مولانا قدس سره للعرفا
والفقرا ذوالنون مصری حضرتلرینک حکایه لرین و حلاج منصور حکایه لرین ایراد
ایدوب و قرآنله استشهاد بیوردیلرکه سفهای دنیادن علی کل حال اجتناب
و احتیاط اولنه و بو آیتلده دخی بومضمونی تحقیق بیوروب دیدیلرکه مثنوی انبیارا
کفته قوم راه کم ⊙ ازسفه انا تطیرنا بکم ⊙ سوره یس ده بو آیته اشارتدر قالوا
انا تطیرنا بکم ای تشأمنا بحبس المطر عنا بسببکم یعنی کفار انطاکیه انبیایه
دیدیلرکه تحقیقا بز سزی تطیر ایلدک یعنی طیره و تشأمت اخذ ایلدک سزک
سببکوز ایله بودیاردن امطار و برکت و باران و اشجار منقطع اولوب قحط و غلا
آشکاره اولدی دیدیلر لئن لم تنتهوا الزجر تکم ای لئن لم ترجعوا عن مقالکم

لمزه

63

همزه لنقتلنکم بالحجارة یعنی اگر بو مقالکوزدن رجوع اتمزسکوز سزی سنکسار ایده رز
دیدیلر و لیمسنکم منا عذاب الیم دخی سزه البته بزدن عذاب الیم و بلای عظیم مس
ایدر دیدیلر قالوا طائرکم معکم انبیا علیهم السلام دخی بونلره دیدیلر ای قوم
بز نکبت طیرت و شأمت سزکله درکه اول انبیایه اذا الکوزدر و دخی اشتوء
حال و اقبح اعمالکوزدر أئن ذکرتم همزه استفهام و حروف شرطله و جواب
شرط محذوف و قدر ما قبلینکه دلالتی سببیله تقدیر کلام أئن وعظتم بما فیه
سعادتکم تطیرتم و تشأمتم و توعدتم بالرجم والتعذیب یعنی اگر سز تذکیر و نصیحت
اولونید و کوز شول کلامیزیله که سعادتکوز آنده در بزی تطیر و تشأم می
ایدر دکوز و رجم و تعذیبله وعده می ایدر دکوز بل انتم قوم مسرفون بل انتم
قوم عادتکم الاسراف فی العصیان بلکه سز بر قوم سزکه عادتکوز خطا و عصیانده
تجاوز و اسرافدر و لهذا تعظیم و تکریمی واجب و لازم اولن کمسنه لری تحقیر ایدوب
تشأم ایدرسز نتکم الآن بعض متکبر و مغرور اولنلر فقرا و عرفانی صحبتلرندن دور
و مقالتلرندن مهجور قلورلر شول قوم راه کم کیجکه سفاهتلرندن انبیایه
انا تطیرنا بکم دیدیلردی مثنوی چون دل آن شاه زیشان خون بود ⊙ عصمت
وانت فیهم چون بود ⊙ سوره انفالده اولن آیته اشارتدر و ماکان الله لیعذبهم
وانت فیهم ابتدای آیت بودرکه و اذ قالوا اللهم شول وقتده کافرلر دیدیلرکه
ای بزم رب‌مز ان کان هذا هو الحق من عندک اگر بو قرآن حق ایسه سنک قتکدن

نازل اولدیسه فامطر علینا حجارة من السماء پس بزم اوزریمزه طاش یغدیر او
ائتنا بعذاب الیم یا خود بزه عذاب الیم کتور پس جناب عزت بیورر که وما کان الله لیعذبهم
یعنی الله تعالی بونلره البته عذاب قلمز لیعذبهم ده اولن لام تاکید نفی ایچوندر وانت فیهم
حال بوکه یا محمد سن بونلرک ایچنده اولسن و عادت الهیه بوکا جاریدر که بر قومک
ایچنده که نبیسی اوله الله تعالی انلره عذاب ایتمز باخصوص که سنک کبی پیغمبر اوله وما
کان الله معذبهم وهم یستغفرون دخی الله تعالی بونلره معذب اولمز بونلر مستغفر
اولدقلری حالده بونلردن استغفاری نفی در یعنی اگر بونلر مستغفر بینلرن اولهلردی
الله تعالی بونلره عذاب ایتمزدی معنی بیت چونکه اول پادشاهک قلبی بونکبیندن خون
اوله عصمت وانت فیهم چون اوله در بیان آفت شاخ مثنوی زخم کرد این گرگ
در عذر البوع (?) امر کاتا ذهبنا نستبق سورۀ یوسفده اولن آیته اشارتدر
قصه بودر که یوسفک قرداشلری هزار حیله و نیچه رغبتلر یوسفی یعقوبدن
جدا ایدوب صحرا سرینه دیوار آگیدر و بعیا بتجیة الحقا ایلدکلرندن صکره وجاؤا
اباهم بالبینه کلدیلر عشا ایکون بکاو کرییه ایلدکلری حالده یتسو (?) وقتنده
حضرت یعقوب بونلرک فریاد و بکاسن کوش ایدوب دیدیکم ای نور دیدهلرم
سزه نولدیکه فریاد ایدرسز قالوا یا ابانا دیدیلر کم ای بزم بابامز انا ذهبنا نستبق
تحقیقا بز ذاهب اولدق عدوده و رمیده بری بریمزه تسابق ایلدوکمز
حالده افتعال بابیله تفاعل بابنده کاه بری بریله استعمال اولنوب بری بری

معناسنه

معناسنه استعمال اولنور وترکنا یوسف عند متاعنا و بز یوسفی قودق اسباب
ومتاعمزک قتنده وکتدک فاکله الذئب پس آنی قورد اکل ایلدی وما انت بمؤمن
لنا حال بوکه سن بزه مصدق دکلسن بلورز ولو کنا صادقین اگرچه بز صادق
ایسک ده پس حضرت مولانا اهل حسدی اخوان یوسفه تشبیه بیورب درلر که
بو گرگان خون خوران سکا زخم ویردقدن صکره یوسفک قرداشلری
کبی انا ذهبنا نستبق دیو عذر قلرقلری کبی بونلر دخی نیچه عذر و بهانه ایدرلر
متوز کردن مریوان که ذو الفنون دیوانه شد مثنوی تا ز زخم تخت یابم
من حیات چون قتیل از کاو موسی ای ثقات سورۀ بقرهده اولن آیته اشارتدر
واذ قتلتم نفسا منصوبدر اذکر فعلیله خطاب جماعت یهودایه درکه پیغمبرله
معاصرلر در و بونلره قتل اسناد دی اگرچه اسلافدن صادر اولدیسه اما
بو جماعت ده بولندقلرندن اوتوری در یعنی اذکروا وقت قتلکم نفسا فادارأتم
فیها ای اختصمتم فی شانها یعنی اول نفسک شاننده سز اختلاف و اختصام
ایلدوکوز زیرا متهم اولمغین بعضی بعضیسنی دفع ایلر یا خود تدافع ایلدوکوز انک
قتلنی هر بریکوز نفسکوزدن آخره طرح ایلدکه وادارأتم اصلنده تدارأتم
ایدی یعنی التدافع تا داله قلب اولوب ادغام اولنوب بعده سکونیله ابتدا
متعذر اولدوغندن همزه ایراد اولندی والله مخرج ما کنتم تکتمون والله
تعالی اخراج و اظهار ایدیجیدر اول شیئی که سز آنی کتم و ستر ایدیجی اولدوکوز اول

مقتولی ناحق یره قتلدن صکره و قصه سی بودر که بر پیر کسه وار ایدی وارثی عمی
زاده لرندن غیری یوغیدی پس مالنه طمع ایدوب حیله ایله بر صحرایه چیقاروب قتل ایلدیلر
بعده ایکی کویك مابیننه براقوب دیت طلب ایلدیلر پس حضرت موسی یه کلوب شکایت
ایدوب اول قریه نك تمامیسی جمع ایدوب اهل قریه یمین ایلدیلر که بزم خبرمز یوقدر پس
حضرت موسی بونلره دیت حکم ایلدکده التماس ایلدیلر که یا موسی بز دیتی ادا ایدرلم
اما لطف ایله حقتعالیه دعا ایله که بونك قاتلی معلوم اوله حضرت موسی یه احوال بالکلیه
معلوم اولدی بونلره دیدیکیم ای قوم الله تعالی سزه امر ایلدی که سز بر بقره ذبح ایده سز
بونلر دیدیلر که بزی استهزا می ایدرسن یا موسی حضرت موسی دیدیکیم الله ه صغنورم
جاهل اولمقدن و استهزا ایتمکدن پس دیدیلر که یا موسی ربکدن بزم ایچون
استدعا ایله که اول بقره نك وصفنی بزه بیان ایلسون موسی علیه السلام دیدیکیم حق تعالی
بیوردی که اول بقره در که نه پیر و نه یشلو در و نه تازه در بلکه بو ایکیسی مابیننده
رسیده معتدلدر پس دیدیلر که ربکه دعا ایله که انك لونی نه رنکده در پس
موسی علیه السلام دیدیکیم حق تعالی دیر که اول اوکوز صاری رنکدر القصه حضرت
موسی نك وصف ایلدوکی اوکوزده اول بقری بر صالح یکتده بولوب طولوسی طولو
آلتونه اشترا ایدوب آنی ذبح ایلدیلر فقلنا اضربوه پس بز دیدککه اول
مقتوله اوکوزك بعضنی اول بقره نك بر پاره سیله بعضلر دلیله بعضلر
قولیله بعضلر قویروغیله و بعضلر قولغیله دیمشلر علی ای وجه کان اول

بقره نك

بقره نك بر عضویله اول مقتوله ضرب ایلدکدن صکره حیات بولوب بونلری قاتللرین علی
التفصیل خبر ویروب ینه اولدی کذلك بو مقتولی حیات ایلدوکی کبی اسه یحیی الله الموتی
الله سایر موتایی دخی احیا ایدر و یریکم سزه کوستردی منکرلر حشر خطاب
یا اول زماننده اولن قومه اوله و یا حضرت پیغمبر زماننده اولن اهل انکاره
اوله و یا بنی اسرائیله اوله آیاته الله تعالی آیات و علامات کمال قدرتی اوزره
لعلکم تعقلون تا اوله که سز تعقل ایده سز اول خالق بیچون چونکه نفس مرده یی
احیا ایتمکه قادر در سایر نفوسك احیاسی دخی اکا مشکل اولمز اهل تحقیق
بو معنایی وجوده آلوب دیدیلر که انسانك قلبی اول مرده کبی در نفسی بقره
کبی در پس هر کیم قلبك احیاسن استرسه بقره نفسك تیغ مجاهده ایله
ذبح ایتمیجه قلبك حیاتی ایرمز اذبحوا انفوسکم بسیوف المخالفة بو معنایه شاهد در
و حضرتك بیوردقلری بیت بو معنونه مطابقدر در بیان ظاهر شدن فضای لقا
مثنوی تا ز نقصان برون آمد فرج ۞ درنجکه ما علی الاعمی حرج سوره فتحده و بعضی
سوره ده بو آیت ذکر اولنمشدر لیس علی الاعمی حرج اعمی اوزره تکلیف
و زحمت یوقدر اکوغزودن تخلف ایدرسه ولا علی الاعرج حرج دخی بیا قطع
حرج یوقدر ولا علی المریض حرج دخی مریضده حرج یوقدر زیرا بو جمله سی معذوردر
بیت نور مای چرخ بر بوده بیاست ۞ انکه لا شرقی و لا غربی کیست ۞ سوره
نورده اولن آیت نوره اشارت بیوررلر که الله نور السموات والارض اصل.

تعبیر بیورلر که نور لغتده شمس و قمر و نجوم و آتشدن و بونلرک امثالی ذوات
مضیئه دن ارضه واقع اولن کیفیتدر دیرلر و بو کیفیته ایسه الله اولمق کمالتور
و صانع بر کمال بی کیف و بی مثالدر پس تقدیر و تاویله محتاج اولدی اکثر
اهل تفسیر مضاف تقدیر ایدوب دیرلر که الله خالق نور السموات دیمک
اوله و یا خود زید کرم و جود دیرلر ای ذو کرم و ذو وجود دیمک تقدیرینه اولدیغی
کبی ذو نور السموات دیمک اوله و یا خود علی طریق التجوز نور بمعنی منور اوله
ای منور السموات دیمک اوله و ضحاک منور السموات والارض دخی قرائت ایتدی
دیرامّا ارباب تحقیق بیورمشلر که اصل نور حقیقی ذات حقدر و غیر بسیط ظلمت
محض و عدم مطلقدر زیرا انوار اسماء ذاتیه دندر پس غیریه نور اطلاقی علی
طریق المجاز در اگر دیدهٔ شهود ایله نظر اولنسه کلّی ماسوی الله ظلمت
محض در زیرا ماسوی من حیث هو هو عدم محض در نتکم حضرت بیورمشلر ان
الله خلق الخلق فی ظلمة ای فی عدم ثم رش علیهم من نوره و بو حدیث شریفده دخی
حضرت پیغمبردن سؤال ایدوب دیدیلر که یا رسول الله بم عرفت الله بیوردیلر
عرفت الاشیاء بالله ای بنور الله پس بوندن معلوم اولور که حقیقتده نور
اودر و جمیع اشیا انکله مظهر و مبصردر بیت همه عالم بنور اوست پیدا کجا
او گردد ازعالم هویدا ○ زهی نادان که او خورشید تابان ○ بنور شمع جوید در بیابان
اگر دخی زیاده استفاده مراد اولنورسه بو آیت پر انواره مستقلاً مصباح

الاسرار

الاسرار نام بر رساله منزوه وار در آنده طلب اوله مثل نوره اول اللهک نورینک صفت
عجیبه لری کمشکوة شول دیوار ده اولن کوّه در که روزن کبیدر که اول روزنه نک
خارجه منفذی اولمیه فیها مصباح اول مشکوة نک ایچنده بر چراغ ضخیم تاقبا اوله المصباح
فی زجاجة اول مصباح پر انوار زجاجدن صافی و ازهر بر قندیل ده اوله الزجاجة
کانها کوکب دری اول زجاجه کأن کوکب دری و زهره و مشتری کبی متلألی و مضی اوله
کمال صفوت و غایت لطافت و زهرتندن و کواکب دراری نجومک عظاملرینه شاملدر سیلر
یوقد من شجرة ایقاد مصباح ابتدا اولنه شول شجره دن که کثیرة المنافع اوله زیتونة
شجره دن بدل در لا شرقیة ولا غربیة اول شجرهٔ مبارکه نه شرقیه منسوب یرده در و نه غربیه
منسوب جانبده اوله مغربین بو محلده اقاویل کثیره ایراد ایلمشلر در بعضی اول
شجره مشرق و مغربه اورته سنده اوله که اول شامدر بعضیلر لا شرقیة یعنی شمس اول
شجره نک اوزرینه مطلق شرقدن طالع اولمز و لا غربیة و همان غربدن دخی اکا کتر
اولمز بلکه شرق و غربا و لوب وقت الشروق والغروب ضیای شمسدن خالی اولمیه
پس بو تشبیه امّا مشبه یا نور الهی اوله و یا علم ربّانی و یا اعیان ثابته و یا حقیقت
محمدیه اوله یکاد زیتها قریبدر و لکنه اول شجره نک زیتی یضیء ولو لم تمسسه نار
اول زیتک ضیا و انارهده اول مرتبه دهدر اوله که بنفسه اضائه و انارهده ایله اگرچه
اکا نار دستلزمه دیمه ده اصلا یعنی کمال ضیاسی اول مرتبه ده در بغیر پس نار درخشان
و درخشان در نور خبر مبتدای محذوف علی نور متعلقدر محذوفه صفتیدر

نورك تقديرِ كلام ذلك نورٌ عظيمٌ كائنٌ على نورٍ يعني اول معبّر عنه ومشبّه بالمجموع اولن نور كه
في حدّ ذاته نورِ واحد دكلدر بلكه نورِ مشكوة ونورِ مصباح ونورِ زجاجه ونورِ زيت اكا
منضمّ اولوب متناصر اولمغله متضاعف اولوب نورٌ على نورٍ اولور زيرا بو كلام بودركه
چونكه مصباح مكانِ متضايقده اولان مشكوةده اولدقده اولدوغى كبى نورى مجموع اولور
پراكنده اولمز اما مكانِ واسعده اولسه نورى منتشر و پراكنده اولور و قنديل صافي
مصباحه انارة واضاءتده اعون وانصر در وكذلك زيت صافي بوده اشتعالده صفا
لطافتى زياده در پس بونلرك بر برينه منضمّ و متقارن اولدقده نور على نور اولمسى
مقرّر در يهدي الله لنوره من يشاء الله تعالى هدايت ايلر نورينه عبادندن هر كيمى
مراد ايلرسه ويضرب الله الامثال للناس الله تعالى ضرب امثال ايلر للناس انه تقريبا
للافهام زيرا معقولاتى امثلهٔ محسوسه ده ايراد ايلمك اوابدر معانى مانوسِ قلوب
وغوامض وخفياتى روشن ومحسوس قلور والله بكل شيءٍ عليم الله تعالى حقايق موجودات
معقولات ودقايق مستورات ومحسوسات اولان جميع اشيايه عالم ومدركدر علمى جملهيه
محيط در معنى بيت چونكه انوارى جمله بر بره يى دور يعني على قبيل ... النور النور
اول نوركه لا شرقي ولا غربي در قنده در كه نور محمد ويا نور حق در بيت برقا ا
چون يخطف الابصار ادان نور باقي را همه انصار دان سورهٔ بقرهنك ...
اولن آيته اشارتدر جنابِ عزّت منافقينك احوالنى على طريق التمثيل تعبير بيورركه
يكاد البرق قريبدر ولور كه روشنائى برق يخطف ابصارهم نور لامعنك كوزلرينك

نورني

نورينى اخذ ايليه الخطف اخذ بسرعة كلما اضاء لهم كلما ظرفدر وما نكره موصوفه در
معناسى كل وقت يعني وقتده كه بونلره برق اضاءت وانارت ايلسه وبو جمله دخي مستانفه
وسؤالِ مقدّره جوابدر كانه دينلمش اوله كه كيف يصنعون في وقت ظهور مثل هذا
البرق مشوا فيه بونلر اول روشنلكده ويا مطرح نورده يوردلر خطوات يسيره ايله
اضاء متعدّى اولورسه مفعولى محذوف اولور تقديرى كلما نوّر البرق لهم ممشى مسلكا
اخذوه واكثر لازم معناسنه ورولور ولو سطع معناسنه ورولور واذا اظلم عليهم اى
خفي البرق واستتر عليهم اظلم متعدّى دكلدر بو تقديرجه لازم معناسنه اولور قاموا
واقف وثابت اولورلر مكانلرندن متحيّرين اولورلر خالده ولو شاء الله اكر
الله تعالى ديلرسه لذهب بسمعهم اكر الله تعالى ديلرسه كيدرر بونلرك اشتمه سين
آواز رعدله وابصارهم وبونلرك كوره لرين لمعان برقله ومفعول شاء محذوفدر
تقديرى ولو شاء الله ان يذهب لذهب بها ان الله على كل شيءٍ قدير تحقيقا الله
تعالى جميع اشيا اوزره قادر در جنابِ عزّت تشبيه ايدر منافقلرى شول كروهه كه
شب ظلمانيده بيابانده تحيّر ايدرك واسطهٔ عظيمه وصاعقه ورعد ولمعان
برق ايله سراسيمه قلوب صداى صاعقه دن انكشت بركوش ايدوب اول
ظلماتده حيران ومدهوش قلهلر هر باركه بونلره برق لمعان ايلسه طريق عيانه
اولدقده برنيچه خطوهٔ يسيره سير ايدوب برق زائل اولدقده ينه بونلر متوقف
اولوب سركردان اولالر مرادن مراد اسلامدر كه سبب حيوة قلوبدر وظلماتدن

مراد ارباب نفاقدن اوزره صعب شاق اولن تكاليف شرعيه در و ترك مال و جاه در
و رياست و اديان قديمه لريدر پس بونلره بونلر كوردكلرى ظلمات مثابه سنده ايدى
و برقدن مراد مال و غنايم و نصرت و ظفر و بونلرك امثالى مرادات نفسانيه در بار
ظهور واقع ايدى طريق اسلامده بونيجه قوم بوريوب اسلامدن حظ كوستردكلرى
و هر باركه امر مجاهده و تكاليف شرعيه و امور شاقه نازل اولسيدى ظلمات
قالور كبى طريق اسلامده متوقف اولوب قالورلردى ما حصل كلام امير
نعمتله دوست مدح كوى و خوف محنتدن دشمن عيب جو اولورلر پس حضرت مولا
بو مجلده مال و جاه دنيايى برق خاطفه تشبيه ايدوب بيوررلر كه برق مال
ما نياود دزد نور بصر و بصيرتدر اولكه لا شرقى و لا غربى اولمش نور بى قيد آنى
انصار بل و اكا طالب اول مثنوى اولكه لا شرقى و لا غربى اولمش
تا كه خوف زايد از ذات الشمال ◦ لذت ذات اليمين يرجى الرجال ◦ بو بيتك
معترضه بيسى بودر كه اى سالك حق تعالى بر حالدن بر حاله تحويل و تبديل ايتمه سى
انكيچوندر كه تا كم سنك خوفك طوغه حقك صول جانبندن اولمه دن يعنى
اهل ضلالدن اولمه دن زيرا ذات الشمال حقك قهر و غضب صفتيدر
پس مصراع ثانى سؤال مقدردر ديمك لازم كلديكه يا اهل كمالك و
رجال الله نه استرلر بيوررلر يرجى الرجال لذة ذات اليمين يعنى رجال
الله رجا ايدرلر ذات اليمينك لذتنى و حقك رحمت و لطفى صفتنى

وتغ

و تغير آيت ذات الشمال و ذات اليمين جليدر اولدره مرور الذى اتخاذ خليفى برآية
ان اصبح ماءكم غورا سورهٔ ملكده اولن آيته اشارتدر قل ارايتم دي بو كافرلره
يا محمد اخبرونى معناسنه اولمه سى بو وجهله اولور كه دوتسبيد اخبار ده
مرئى اولن شيدن پس رويتدن استفهام رؤيتك متعلقندن استخبار
مجازيسنه جارى اولدى ان اصبح ماؤكم غورا اى غايرا فى الارض بحيث لا ينال
الدلاء يعنى اكر سزك صويكوز ارضده غاير اولورسه يعنى غور ديبه و ديبنه كيدجى
اولورسه فمن يأتيكم پس سزى كم كتوردر بماء معين ماء جارى يا ماء ظاهرى
كه هر كس آنى كوردر انكار موسى بر مناجات شبان انكه كفت اى مرضت فلم تعد من يشوم
رنجور اولمشم ◦ بو حديث قدسيه اشارتدر بيوررلر كه جناب عزت بيوررلر ايمش
يا ابن آدم مرضت اى آدم اوغلى بن خسته اولدم فلم تعدنى بنى عيادت ايلمدك
و استطعمتك فلم تطعمنى و استسقيتك فلم تسقنى بن طعام استدم اطعام ايلمدك بن
صو استدم استسقا ايلمدك مشار قدره مفصل حديثدر آخر قول دخى ديرمش
كه يا رب سن منزه سن خسته اولمه دن و عزيزيدن جناب عزت بيوررلر ايمش كه فلان
قولم خسته اولدى اكر آنك خاطرين صوريدك همانا حقيقتده بكا ايلمك كبى ايدى
اول عيادتى و اطعام و اسقايى يعنى بيت اول الله ديديكه بن خسته اولدم نيچون
عيادت ايلمدك بن رنجور اولدم او مريض ايدى خسته اولدى ديو ◦ انكه بى يسمع و بى
يبصر شده است ◦ در حق آن بنده هم اين بين هم است ◦ بو حديث قدسيه اشارتدر

صحیحله مرویدر لا یزال العبد یتقرب الی بالنوافل حتی احببته کنت سمعه الذی یسمع بی وبصره
الذی یبصر بی ویده التی یبطش بی ورجله التی یمشی بی مشایخ بو مرتبه یه قرب
نوافل تعبیر ایدرلر بو مرتبه ده حق عبده آلت منزله سنده اولور یعنی جمله اعضا
وجوارحی واحوال وافعالی حقک ارادتیله اولور وکندوده اصلا تصرف
قالمز یعنی تبیت حضرت موسی شبانه دیدکه ای شبان آنکه اول قول که بی یسمع
وبی مرتبه سنده اوله شو انک حقنده بله بو شکل مدح بیلمده در پس جناب
عزتکه منزه عن الجسم والجسد در نیجه اکا لایق اوله مثنوی لم یلد لم یولد اورا
لایق است ۞ والد ومولود را او خالق است ۞ سوره اخلاصه اشارتدر قل هو
الله احد بو سوره نک سبب نزولی بودر که بر کون قریش حضرت پیغمبره دیدیلر که
یا محمد صف لنا ربک یعنی ربکی بزه وصف قیل که فضه میدر ونه ایدر وکمدن میراث آلدی
وکمدن طوغدی پس جناب عزت بیوردیکه قل دی یا محمد بونلره هو شان
بودر که الله احد الله بردر متوحد بالذات ومتفرد بالصفاتدر الله الصمد ای
السید المصمود الیه فی الحوائج المستغنی بذاته وکل ما عداه محتاج الیه بو
تقدیرجه صمد قصد معناسنه اولوب مفعول معناسنه ویرلور یعنی الله مقصود الیه
در جمیع حوائجده وغنی بالذات ومستغنی عن المخلوقاتدر ودایم وباقی معناسنه ده
اولور لم یلد کمسه یی طوغمدی اول الله یهود دیدیلرکه عزیر ابن الله ونصاری
مسیح ابن الله دیدیلر وبعض قوم الملائکة بنات الله دیدیلر بونلرک دیدیکلری دفع در

وجود

ولم یولد وکمسه دن طوغمدی زیرا هر مولود محدثدر وجسمدر اول الله قدیمدر وجسمدن
منزهدر ولم یکن له کفوا احد وهیچ بر احد اکا مکافی ومماثل ومشاکل دکلدر
جمال الدین ساوجی بیوردیلر که معطله دیدیلر که بو عالمک صانعی یوقدر وفلاسفه
صانعی واردر دیدیلر اما صفاتدن منزهدر دیدیلر وثنویان حقک نظیری واردر دیدیلر
ومشبهه خلقه بکزر جوارح واعضاسی واردر دیدیلر ویهود ونصاری
زن وفرزند اثبات ایدرلر پس بو سوره ده که هو دیدی معطله وزنادقه دن
بری اولور زیرا ضمیر ذاته راجعدر والله دیه فلاسفه اعتقادندن بری
اولور زیرا لفظه الله اسم ذات مستجمع جمیع صفاتدر واحد دیه اعتقاد
ثنویه دن بری اولور والله الصمد دیه اعتقاد مشبهه دن بری اولور لم یلد ولم یولد دیه ملت
یهود ونصارادن بری اولور ولم یکن له کفوا احد دیه اعتقاد مجوسیه وشرکاندن بری اولور
حضرت مولانا بو بیتی حضرت موسینک لساندن تقریر بیوردیلر که لم یلد ولم یولد اکا لایقدر
والد ومولودی اول خالقدر امدی حقک توصیفی توقیفیدر پس صاحب شریعت ختم رسل
نیجه بیوردیلر ایسه اکا کوره وصف قلمق کرک وجناب حقه ابله تخرع قلمق کرک والا جناب
حقه هرکس دیلدوکی اسمله توصیف اتمک جایز دکلدر مثنوی تا توانی پا منه اندر
فراق ۞ ابغض الاشیاء عندی الطلاق ۞ بو بیت جناب عزتک لساندن حضرت مولانا
بیوردیلر که یا موسی تا قادر اولدیغک قدر قومه فراقه وشروع ایتمه افتراقه ابغض
الاشیا بنم قتمده طلاقدر وفراقدر کما قال علیه السلام ما خلق الله مباحا احب الیه من

الصنعا و ما خلق الله مباحا ابغض اليه من الطلاق وكما روى مسلم عن ابى هريرة قال
رسول الله صلى الله عليه وسلم ان ابليس يضع عرشه على الماء ثم يبعث سراياه يفتنون
الناس فادناهم اليه منزلة اعظمهم فتنة يجئ احدهم فيقول فعلت كذا وكذا فيقول
ما صنعت شيئا ثم يجئ احدهم فيقول ما تركته حتى فرقت بينه وبين امرأته فيدنيه
منه فيقول نعم انت پس معلوم اولدیکه برسنه که شیطان قتنده زیاده مقبول اوله
الله قتنده بغایت مبغوض ومطرود مقرر در بو سیاقده مثنوی حفت الجنة
بمکروهاتنا حفت النیران من شهواتنا بو حدیثه اشارت بیوررلر حفت الجنة
جنت احاطه اولندی بالمکاره کراهت ومشقتلرله وحفت النیران جهنم احاطه
اولندی بالشهوات لذائذ ومشتهیات نفسانیه مثنوی اخروهن مرادش نفس
تست کو با خواب و غفلت خفتست بو حدیثه اشارت بیوررلر که حضرت پیغمبر
عم بیوردیلر احمقدر که اخروهن حیث اخرهن الله یعنی الله تعالی ای رجال
عورتلری صفوف صلاتده کرو قلک دیدی شول حیثیتدن که اخرهن الله
الله تعالی بونلری کرو قلدی اکر مرادده واکر عقلده معنئ بیت حضرت مولانا بیوررلر
که پیغمبر اخروهن بیوردیسه ندن مرادی سنک نفسکدر که اول نفسک مؤخر
کرک وعقلک مقدم کرک اعتماد کردن آن شخص بیت کفت
ادعوا الله بی زاری مباش تا بجوشد شیرهای کبریاش سوره مؤمن حم
ده اولان آیته اشارتدر وقال ربکم سزک ربکز سزه دیدیکیم ادعونی استجب
لکم

لکم قبول ایدرم بکا دعا ایلک بن اجابت ایدرم سزه وبیچون ان الذین یستکبرون عن عبادتی تحقیقا
شول کمسه لر که استکبار ایلیه لر بکا عبادت اتمه دن مغترلر بو محلده عبادتی دعا
معناسنه ایلمشلر دوزیرا الدعاء مخ العبادة دیمشلر بکا دعادن استکبار
ایله سیدخلون جهنم داخرین عن قریب جهنمه خوار و حقیر اولدقلری حالده داخل
اولورلر بیت فی السماء رزقکم شنیده اندرین پستی چه بر چفسیده سوره
ذاریاتده اولان آیته اشارتدر وفی السماء رزقکم یعنی سماده در سزک اسباب
رزقکز وما توعدون دخی وعده اولندکز ثواب وجنت معنئ بیت پس حقک
سماده در رزقکز دیدوکی کوشک ایتمدکمی که اندکه بو پستی و اسفل دنیایه نیچون
یاپشورسن مثنوی چون روایت می نماید در عبس قصه برطالبکو برخوان عبس
بو سوره شریفک سبب نزولی بودرکه برکون عبدالله ابن ام مکتوم حضرت رسالت
پناهه کلوب علمنی مما علمک الله یا رسول الله دیدی وحضرت اول حینده اشراف
و صنادید قریشی اسلامه دعوت ایدوب بونلرک کمال رغبته توجهندن ابن ام مکتوم
اصلا جواب ویرمدکده ام مکتوم اعمی اولدوغندن حضرتک اول قومه شغلین ادراک
ایده میوب حضرتک کلامک قطع ایدوب تکرار یا رسول الله علمنی مما علمک الله دیکوده
حضرت مبارکی یوزلرین عبوس ایدوب آندن اعراض ایلدی درعقب بو سوره
شریفه نازل اولدی پس حضرت پیغمبر هر بارکه ابن ام مکتومی کوردسه لر دی مرحبا
بمن عاتبنی فیه ربی دیو تعظیم ایدرلردی حتی ایکی کره مدینه یه خلیفه ایلدیلر غزایه

کتر کرده پس جناب حضرت عالی طریق الحکایه بیوردلرکه عبس یعنی اول نبی مکرم یوزینی چویروب
ایلدی و تولی دخی اعراض ایلدی ان جاءه الاعمی ان جاءه تقدیرنه در اعرابده محلاً
منصوب مفعول له در عبس یه یعنی اعمی سنکا کلدوکندن اوتوری وما یدریک
ای ای شی یجعلک داریا بحاله یعنی سنی نه شی داری و عالم قلور بو اعمی نک
حالنه لعله یزکی شاید که اول اعمی تزکی و تطهیر ایلیه دنس ذنوبدن و اوضار
اوزاردن سنک کلامک استماع اتمک سببیله یزکی اصلنده یتزکی ایدی
تا زایه مدغم اولدی او یذکر یاخود تذکر ایلیوب متنصح و متعظ اوله یزکی اوزرده
معطوفدر و حکم ترجیه داخلدر فتنفعه الذکری نصبیله لعل نک جوابیدر
و رفعله ده جایزدر یذکر اوزره معطوفدر و نصبی تعیین شاید که تزکی ایلیه
ویاخود توعظ و تذکر ایلیوب انکا سنک ذکرک و موعظتک منفعت ایلیه
اگرچه درجهٔ تزکی یه تا قه واصل اولمزسه ده معنئ بیت چونکم سنک دواک
بو ابلهان دنیایه درد زیاده ای مرشد حقیقی اولن کمسنه قصدی طالبنه
و نصیحتی راغبینه سویله عبس سوره سن اوقیوب آندن حصه دار
دار اول که جناب عزت اول طالب ولی عبدالله ابن ام مکتومه نصیحت
نیجه امر ایلدی کور گفت ای نابینا که مر مثنوی احسنوا ای زشت آواز اوه
است کوزخون خلق چون سک بوده است سورهٔ قد افلح ده اولسن
آیته اشارتدر اولی بوددر قالوا اهل جهنم دیه لر ربنا ای بزم پروردکارمز

غلبت

71

غلبت علینا شقوتنا بزم اوزریمزه شقاوتمز غلبه ایلدی که لوح محفوظده مقدر اولمشیدی
ویاخود شقاوته سبب اولن کناهلریمز غالب اولدی دیه لر وکنا قوما ضالین و
بز طریق مستقیمدن ضال اولمش قوم اولدوق دیوب اعتراف ایلیه لر ربنا اخرجنا
منها ای بزم ربمز بزی دوزخدن اخراج ایله تا تلافی مکافات و تدارک مافات ایدهلم فان
عدنا اگر بز بو حالدن صکره کفر و عصیانه عودت ایلرسک فانا ظالمون تحقیقا
بز ظالملرز و نفسمزه اوزره قال جناب عزت بیورر دیه که اخسئوا فیها خاموش
اولکز ای اهل جهنم ولا تکلمون بکا سویلمک رفع عذاب و دفع عقاب خصوصنده
اصلنده ولا تکلمونی ایدی کسره ایله اکتفا اولندی معنئ بیت اخسئوا خطابی
آوازی زشت اولنلر حقنده کلمشدر پس نه کم آکل حرام هو فاعل آثام اوله
انک آوازی قبیح اولوب اگر دعا ایدرسه حقندن اخسئوا خطابی مقرر اولور
ترک ناصحان مردکردن بعد از چند مثنوی پس ره پند و نصیحت بسته شد
امر اعرض عنهم پیوسته شد سورهٔ الم آخرنده در فاعرض عنهم پس یا محمد
سن بو کفاردن که مکه ده در اعراض و بونلرک تکذیبینه مبالات ایتمه وانتظر دخی منتظر
اول بونلره غلبه انتقامه منتظر و تحقیقا بونلر دخی منتظرلردر سکا غلبه
انکه اما الله سنی غالب و بونلری مغلوب قلور اعتماد دان هم و دیر تملق خرش
بیت توز او فوا بالعقود ش دست شود احفظوا ایمانکم با او ملکو سورهٔ مائده
نکه قولنه اشارتدر یا ایها الذین آمنوا اهل تفسیر علیقدن روایت ایدرلرکه قرآنده

هر نره برده که یا ایها الناس ذکر اوله اول آیت مکی در و هر نره برده که یا ایها الذین آمنوا
ذکر اوله اول آیت مدنی در یا حرف ندا در و ای اسم مبهم در ضم اوزره مبنیدر
لازم الاضافه در حرف ندا ایله منادی بیننده و اصله در و ها حرف تنبیه در
ایه اضافتدن عوضدر و نداغی فلیبی تنبیه و جاهلینه توقیف و تجیبینی ترجیح
ایچوندر یعنی ای شول کمسه لر که الله ه ایمان کتوردو کز اوفوا ایفا ایلک بالعقود
عهود و کوزه الوفاء هو القیام بمقتضی العهد و الایفاء کذلک و العقد
العهد الموثق عقود بوره ده عموم اوزره در اکر الله ایله عبید ما بینلرنده
اولن عقود اولسون و یا خود عباد که بری بری ما بیننده اولن معاقدلرم
اولسون بیع و شری ده عقود شرعیه کبی و عقد نکاح کبی احلت لکم سزه
حلال قلندی بهیمة الانعام البهیمة کل ذات اربع قوایم و انعامه اضافتی بیان
ایچوندر رأی احل لکم اکل البهیمة من الانعام دیکدر یعنی انعامدن حلال اولن
بهیمه ازواج ثمانیه در که سوره انعامده معدود اولمشلردر دوه و بقر و غنم
و معزو دخی جانوران وحشی کبی و کاو کوهی و نخجیران کبی الا ما یتلی علیکم
بهیمة الانعام دن استثنادر الا اول شی حلال اولمدی سزه که سزک
اوزرکوزه تلاوت اولنور نتکم حرمت علیکم المیتة و الدم و لحم الخنزیر
و بونلر امثالی غیر محلی الصید غیر حالیت اوزره منصوبدر لکم ده اولن
ضمیردن تقدیر کلام احلت لکم هذه الاشیاء غیر محلین الصید و انتم حرم

بودخی

بو دخی حالدر محلک ضمیرندن پس تقدیر کلام بودر که جمله انعامدن اولن بهایم سزه حلال
اولدی الا شول حالده حلال اولمدی که سز صیدی حلال ایدیجی دکلسز محرم اولدوغکز
حالده یعنی حج و عمره ده احرام حالنده حلال دکلدر ان الله یحکم ما یرید تحقیقا الله
حکم ایلر تحلیل و تحریمده دیلدوکنی یعنی بیت احوج و جاهله پس ای عاقل
اولن کمسنه اوفوا بالعقود دیمه دن آل یوقمر عتابی سوره مائده ده اولن
بر آیت آخره اشارتدر نتکم جناب عزت بیورر که و اذا حلفتم یعنی ای بنم قوللرم
تجن سز یمین ایله سکوز و احفظوا ایمانکم یمینلرکوزی صیمه دن حفظ ایدک
پس نادان و ابلها نه احفظوا ایمانکم دیمه زیرا نادان صیانت عهد و پیمان
و محافظه عقد و ایمانا قلمز دانسترن پیغمبر علیه السلام دنجوری ال شخص حکم
خدا تعالا لحف دادت خرا ه تا بدست ازدها کرد عصا سوره طه ده اولن
آیه اشارتدر اولی و ما تلک بیمینک یا موسی اول زمانده که حضرت موسینک شا مراده
انوار خدا قلوب کمال هیبت ووحشتدن وجودلرینه وحشت عارض اولدقده
ازاله وحشت و حصول موانست ایچون مکالمه یه آغاز ایدوب بیوردیلر که فرستی
در صاغ الکده اولن یا موسی قال هی عصای جواب ویروب دیدیکه بنم عصامدر
اتوکا علیها بن بو عصایه اتکا ایدرم وطیه نورم و اهش بها ای اخبط یعنی دوشوررم
وسکه رم بو عصا ایله علی غنمی قوینلرم اوزره ولی فیها دخی بنم ایچون وار در
بو عصاده مارب اخرى حوایج اخری وار در قال القها یا موسی جناب حق دیدیکه

القا ایله اول عصایی ای موسی فالقاها پس انی القا ایلدی و آردنه آتدی فاذا هی حیة تسعی

پس ناگاه اول عصا بر حیة اولدیکه هر جانبه سعی ایلر و حجر و شجر و مرور و جانوردن هر نه

راست کلدیسه بلع و اکل ایدروب بر لقمه قلدی پس بو حالی حضرت موسی مشاهده قلدقده

قرارین فراره تبدیل ایدروب بغایت خوفناک اولدی قال حق تعالی دیدیکم خذها اول

حیة یی طوت ولا تخف قورقمه سنعیدها بز اول حیة یی اعاده ایدرز سیرتها الاولی اولکی

هیئتنه که عصا در پس حضرت موسی بحکم الٰهی اول اژدری طوتدقده ینه عصا اولوب قلبی

آرام ایلدی **حمله بردن سنگ برکود** رجف کردانرد هلاک هر دنی عمام کرد از حق که

یا ارض ابلعی سوره هودده اولن آیته اشارتدر شول زمانده کیم قوم نوح غرق اولوب

امر الٰهی نافذ اولوب آول و قتده جناب حقدن ارض و سمایه خطاب اولنوب و قیل

یا ارض دینلدی یعنی ای ارض ابلعی ماءک صویکی یوت یعنی ایچ و قلع ایت کیدر عبارتدر

یعنی نشف ایله صویکی و یا سماء اقلعی وای سما امساک ایله سنده باران ییجالی

و غیض الماء ای نقص و قلل غاضل الماء دیرلر یعنی ناقص اولدی و قضی الامر و حکم

الٰهی قضا اولندی و امر الٰهی نافذ کافرلر هلاک و نوح نبی نجاة بولوب شاد

و طربناک اولدی و استوت سفینه ستقر و مستوی اولدی یوم عاشوراده علی

الجودی موصلده بر طاغه و قیل بعدا حق جانبندن دینلدی هلاکلک اولسون للقوم

الظالمین ظالم اولن قوم ایچون بعد بوراده هلاک معناسنه استعاره در و دعا علیهدر

و بو آیه کریمه ده اولقدر بلاغت و فصاحت وارد رکه بلغای عرب و عربا و فصحای اهل

معنانک

بونک حسن نظمنده و عذوبت لفظنده کمال مرتبه تحقیق و ترقیح لوازمنلودر

و مع هذا دریادن بر قطره و شمس انوردن بر ذره در پس حضرت مولانا بو آیت

کریمه ایله جمیع اشیانک خالق بی چون ادراکنه استشهاد بیورررلر نتکیم جناب عزت

اولوا العلم و ذوی العقوله ندا ایلدوکی کبی اجرام سماویه و کره ارضیه ندا ایدروب

یا سماء اقلعی و یا ارض ابلعی دیری و بونلر دخی امتثال و اطاعت ایدروب صولری

نشف و امساک ایلدیلر پس معلوم اولدیکه اجرام سمایه و عناصر اربعه و موالید ثلاثه

و سایر اشیا جمیعا خالقلرینک امرینه مطیع و موجدلرینی عارفلردر بخلاف المعتزلة

و الفلاسفة و شیخ اکبر حضرتلری دخی خصوصده بو معنایه اشارت بیوررلرکه و دو

الحق بعد البنت فالکل عارف بخلافه کشفا و ایضاح برهان بنزاریة قال سائل

المحقق منکن لالات و انا هم بمنزلة احدی الاجرام اشعفتن منعا جمله شیئ بو آیتک

تفسیری جلدا اولده مرور اتدی **باز تقریر ابلیس بر نفس بیت** حبک الاشیاء

یعمیک و یصم نفسک السوء جنت لا تختصم بو حدیثه اشارتدر که حضرت پیغمبر علیه السلام

بیوررلر حبک الشیئ یعمیک و یصم بو بیت شیطانک حضرت عثمانه جوابیدر دیرکه ای

عثمان سنک اشیایه محبتک سنی اعمی ایلدی و صغر ایلدی نفسک السوء سنک یرامز

نفسک سوء النفسک صفتی در جنت جنایت ایلدی لا تختصم کسیده خصومت اتمه فضوی

کفته است الکذب ریب فی القلوب کعنت الصدق طمانینة طروب قال النبی الکذب

ریبة و الصدق طمانینة حضرت عثمانده شیطانه دیدیکم ای شیطان پیغمبر علیه السلام

بيوردیكم الكذب ريب بيلان سوز شك وشبهه در في القلوب قلبلرده و الصدق
طمانينة كرچك سوزلر سكون وطمانينت ويريجيدر طرنباك فريقات منافقان نظم
من شمارا از شما مشفقترم سوره احزابده بو آيته اشارتدر النبي اولى بالمؤمنين
من انفسهم پيغمبر مؤمنلره كندو نفسلرندن اولى در وهم نه بيوردسه عين
صلاح ومحض فلاحدر مثنوی بار سوكندان كه ايمانرا جنه است زانكه سوكندان دغا
سنت است سوره منافقينده بو آيته اشارتدر اتخذوا ايمانهم جنة منافقلر
يمينلريني سپر اتخاذ ايلديلر قتلدن و سبيدن خوف واحتراز ايلدكلرندن اوتوري
فصدوا عن سبيل الله دخي بونلر غيريلري منع ايتديلر حقه يولندن انهم تحقيقا بو منافقلر
ساء ما كانوا يعملون بغايت كم اولدیلر شول شيء كه اشلديلر منع لرندن و نفاقلرندن
وساء ده تعجب معناسينه واردر بيت كفت پيغمبر كه سوكند شما را است كيرم با كه
سوكند خدا البود حق سوره منافقينده بو آيته اشارتدر كه والله يشهد ان المنافقين
لكاذبون وسوره توبه ده والله يشهد انهم لكاذبون مثنوی از درخت انى انا
الله مى شنيد با كلام انوار مى آمد پديد سوره قصصده اولن آيته اشارتدر
فلما اتيها وقتا كم حضرت موسى شعيبدن استيذان ايدوب اهليله مصر جانبنه
توجه ايليوب طور طاغنه كلدكده حكمت پروردكار برله اول كيجه بغايت شب
تار و قطرات امطار و ابری آتش اشتعاله محتاج اولوب بو اضطرابه واضطرارده
ايكن كوردیكه طور جانبندن بر آتش آشكاره اولديسی ساطعه ايدوب اول

ناره

ناره كلدكده نودی من شاطی الوادی الايمن ندا اولندی موسى يه وادئ ايمنك
كنارندن شاطى دره كنارنه ديرلر في البقعة المباركة اول مكان مباركده
من الشجرة عباغاجندن ويا اغجلردن بر اغاجدن ان يا موسى اى موسى ديمكله
ايله انى انا الله رب العالمين تحقيقا بن شول الله م كه عالملرك ربييم اولدمكه
حضرت موسى بو ندايی درختدن كوش ايتدى شراب تجلئ جانى نوش ايدوب
بالكليه كندو سنى فراموش ايلديكى مدتى اى طالب انوار احديت سن دخى
وادئ يمين طريقته كلوب بقعهٔ مباركه مرشد كاملده درخت وجود شيخ واصل
دن انى انا الله صداسنى و لا اله الا الله نداسنى كوش جان ايدوب دلك
سرخوش وعقل وفكرك مدهوش ايده كور زيرا تجلئ حق نشئهٔ نباتيه دن
ظاهر اولمق جايز اولنجق نشئهٔ انسانيه دن ظهوری بالطريق الاولى در
بيت روا باشد انا الله از درختى چرا نبود روا از نيكبختى ترددشدن در مبلغ
مذهبها اندرين كردون مكرر كن نظر زانكه حق فرمود ثم ارجع البصر يك نظر
قانع شود زين سقف نورها بارها بنكر ببين هل من فطور بو آيت سوره
تباركده در تفسيری جلد اولده ذيل حكايه سنده مرور ايتدی اما معناى بيت
فاعتبروا يا اولى الابصار فاعتبروا يا اولى الالباب مقتضاسنجه بو كردون
اوزرینه مكرر ايله نظر كه زيرا حق ثم ارجع البصر بيوردی بر نظرله قانع اولمه
بو سقف پر نوردن نيچه كره نظر ايله كوركه هيچ كوردی سن شقوق و عيوبدن

برشیجه کوره مرشد نابس بوره دن نفکر ایلیه که اول خالع بیچون بنجه قادر پادشاهلر

مثنوی کرتو بر تمیز طفلت مولعی این زمان ای ام موسی ارضعیه بو آیت سوره

قصصده در واوحینا الی ام موسی شول زمانده که موسی طوغدی وفرعونک

ذبح اولادینی اسرائیلده حکمی غایته ایردی حضرت موسینک مادر شفقتی پیر خوف

ایلدیکه ولادت موسی مشهور اوله وفرعونک آدملری کلوب اوی جست و

جو ایلدکده حضرت موسی بر تنوره براقشیدی پس جناب عزت بیوردیکه بز

وحی ایلدک موسینک آناسنه اول موسی بی ارضا ایله دیمکلک ایلیه ان تغیر ایچون بز

فاذا خفت علیه پس اگرسن اول موسینک اوزرینه فرعونک قتلندن خوف

ایدرسک فالقیه فی الیم پس القا ایله آنی دریای نیله ولا تخافی وخوف ایتمه

که اول ضایع اولمز ولا تحزنی دخی مغار قتنه محزون دده اوله انا رادوه

الیک تحقیقا بز اول موسی یی سکا عن قریب رد ایده روز وجاعلوه

من المرسلین وبز آنی شرف نبوتله مشرف ایدوب زمرهٔ مرسلیندن قلیج بوز

معنی بیت کر تو بر تمیز طفلت حضرت مولانا مرشد الوقت اولینی مادر موسی یه

تشبیه ایدوب ومریدلرین موسی یه تمثیل ایدوب اول مرشده خطاب

ایدوب دیرلرکه اگرسن مریدک طفلی تمیز ایتمکده مولع وحریص ایسک بو زملند

ای ام الت الکبین ودایهٔ طالبان اطفال سلوکی شیر حکمتله پرورش ویر

موفقیت آنلره خورش ویرکه تا سنک شیر حکمتندن استلذاذ ایدوب غیر ایلیک

شبرنه

شبرنه طالب اولمیه لرنتکم حضرت موسی والده سیندن غیرینک سودین قبول ایتمدی وسالکه

غیرینک سودندن مرادنا مشروع اولن شیلردر مثنوی ای که صبرت نیست

از دنیای دون صبر چون داری زنعم الماهدون سورهٔ ذاریاتده جناب عزت

بیوردیکه والسماء بنیناها بایید بز آسمانی بنا ایلدک قوة الوهیت وقوة ربوبیت

ایله وانا لموسعون وتحقیقا بز قادرلر زمن الوسع بمعنی الطاقة والموسع القادر

القادر علی الانفاق وباخود بز موسعز آسمانی وزمینی ومابینهما اولن اشیایی

وباعبادمز اوزره ارزاقی دیمک اوله والارض فرشناها دخی بز ارضی دوشدک

فنعم الماهدون پس نه کوزل ماهدز وباسط ایز مثنوی آنکه کالانعام بل هم

اضل کرچه بر مکرست آن کنده بغل سورهٔ اعرافده اولن آیته اشارتدر

ولقد ذرانا تحقیقا بز خلق ایلدک لجهنم جهنم ایچون کثیرا من الجن والانس

جن وانسدن چوق کمسه لری که حکم ازلی بونلرک شقاوتنه مقدر اولمشدر لهم

قلوب لا یفقهون بها بونلرک قلبلری واردر انکله ادراک ایده مزلرکند ولرده لازم

اولن توحید ومعرفتی وزنکار انکاری مصیقل تصدیق ومعرفتله مرآت قلبلرندن

پاک ایدوب طریق مستقیمه کیده مزلر ولهم اعین لا یبصرون بها وبونلرک کوزلری

واردر انکله آثار صنع حق وقدرت وقوة وجود مطلقه بصار ایده مزلر ولهم

آذان لا یسمعون بها وبونلرک قولقلری واردر انکله کلام رحمانی ومواعظ

ونصایح قرآنی استماع ایده مزلر اولئک بو کروه اهل ضلال که متصل

لذایذ نفسانیه یه مقصور ور غبتلری حظوظ و شهوات جسمانیه یه محصور قلدیلر
کالانعام بهایم و دواب کبی دردلر زیرا عمرلرین خور و خوابه صرف ایدوب حسن الماٰب
و یوم الحسابه لایق و ثواب اکتسابه ایده مدیلر بل هم اضل سبیلا که بونلر یعنی بو کروه
ضلالت انجام بهایم و انعامدن اضل و اجهلدر زیرا حیوانات تکلیفه و اتباع
شرع شریفه یوقدر و کندولره السؤال والحساب والعقاب والعذاب اولمقله اهم
الغافلون اهمال بو جماعت بر ضلالتدر غفلتده کاملدر ونلر پس انسان روحانی
و جسمانی و شهوانیدر اکر عقلی هواسنه غالب اولورسه ملائکه دن افضل
و اکر نفسی عقلنه غالب اولورسه بهایمدن اضل و ارذل اولور بیت بهاره ۶
از ملکت هست و نصیبی ز دیو ترک دیوی کن و بکذر بفضیلت ز ملک
قصه جوجی وار کورک بیش بیت کر نبودی او مسبح بطن نون حبس و زندانش
شدی تا یبعثون سوره صافاتده درر وان یونس لمن المرسلین تحقیقا یونس ابن
متی دخی مرسلیندندر حق تعالی انی اهل نینوی به ارسال ایلدی شهری موصل
دیدکلری شهردر اول قوم انی تکذیب ایدوب قومنه غضبناک اولوب بلا اذن اول
قومدن فرار ایدوب تنکم بیور دیلر اذ ابق آدکر یا محمد ای آن یا محمد شول وقتی که یونس
آبق و هارب اولدی قومندن الی الفلک المشحون طولمش کمی جانبنه روایت اولنور
که یونس علیه السلام کمیه سوار اولوب بر نیجه میل کتدکده کمی کردابه کرفتار اولوب
ملاحلر دیدیلر که سزک مابینکزده عبد آبق وار انی اخراج ایدک دیدکده یونس

علیه السلام

علیه السلام ایلرو کلوب دیدی بکم بن عبد آبقم دیدیلر که حاشا زیرا سندن آثار خیریت
و انوار صلاحیت لمعان ایدر پس تکرار دیدیکم من بنده کنه کارم فساهم فکان اذا
کان کزلک بینیلرماده قساهموا و تقارعوا ایلدیلر فکان من المدحضین پس یونس
اولدی مغلوبیندن اولدی و مقضیاقتده آبق طیر تمغه دیولر پس ایمانوم کندویی
دریایه آتدی فالتقمه الحوت پس بر بالوق فی الحال انی التقام و ابتلاع ایلدی وهو
ملیم اول یونس کندویی ملامت ایلدوکی حالده دیر دیکه ای نفس آذوخالق اولمه
دن هارب و آبق اولدرحق امری محکوکه موافق جزا در تحقق ایله دیوب تسبیح و تهلیل
ایدردی فلولا انه کان من المسبحین اکر اول یونس بطن ماهیده مسبحیندن و جناب
حقه مقدسیندن ومذکرینندن اولمیدی للبث فی بطنه الی یوم یبعثون قلیدی
بطن حوتده یوم قیامته دک بو آیتده اکتساد ذکره و اشتغال التسبیح و فکره ترغیب و
تحریض وار در و حضرت خداوند کار دخی بیوردلرکه ای اسیر نفس پر فتن اکر جسم
تن و ماهی بدندن خلاص و طلوع استرسک یونس وار تسبیح و تقدیسدن خالی اولمه
والا محبوس زندان طبیعت و سجون قیود بشریتده تا بروز قیامت قلورسن
آه ز مستور شدن حواس عارف بنور غیب بیت کو سفتران حواست را بران
در چرا اذا خرج المرعی چران بو بیت لطیف بو سوره اعلاء شریفه اشارتدر که
سبح اسم ربک الاعلی یا محمد ربک اعلی انک اسمنی تنزیه ایله ثنا و بالازالیقه الحاد و میل
ایلمه دن و یا غیریه اطلاق ایلمه دن و یا مطلقا شانینه لایق اولمیان شیلردن

ویا خود تسبیح دیمکدر تسبیح ایله صلوتده دیمک اوله یعنی سبح ربک الاعلی دی نتکم حدیثده وارد
اولمشدر که بو آیت نزول اولندن صکره حضرت پیغمبر علیه السلام بیوردیلر که اجعلوها فی سجودکم
الذی خلق ایله ربک که خلق ایلدی جمیع اشیایی فسوّی و تعدیل و تسویه ایلدی هر شینک
وجودینی علی مقتضی الحکمة والذی قدّر فهدی ایله ربکک اسمنی تنزیه ایله که تقدیر ایلدی هر شینک
اجناس و انواعنی و آجالنی و ذوات و صفات و افعالنی و هر نوعک اشخاص و اشکالنی فهدی
و هدایت ایدوب هر بریسنی بحسب استعدادهم یا طبعاً و یا اختیاراً بوکا توجیه
ایدوب الهام و ادراک و ادراکنی قلدی والذی اخرج المرعی دیمکی انک اسمنی تنزیه
ایله که اخراج و انبات ایلدی مرعی نک نباتاتنی تا دواب و حیوانات تغذی ایده لر
فجعله غثاء احوی یعنی اول مرعی نک گیاه و نباتاتنی قلدی غثاء خشک و پژمرده احوی
سیاه و تیره قلدی احوی غثاءنک صفتیدر اما محققین مرعی یی عقائد
و تلذذات دنیایه حمل ایدوب دیدیلر که آنی ظاهر ایلدی اول الله لذائذ دنیویه یی
اگرچه اولده تازه و سیراب گورینور اما عن قریب هبوب باد خزان
حوادثیله خراب و یباب اولور معنی بیت حواس خمسه ظاهره و حواس خمسه
باطنه نک قوتلرینی چراگاه صنایع و بدایع الهیه یه سوز و چراگاه صنع
حقده تنوعلری بولفترده و آثار انوار حقیقتده اول حواسکی اوتلات
مثنوی آدم انبئهم باسما درس گو شرح ده اسرار حق را مو بمو سوره
بقره ده بو آیته اشارتدر بیوردیلر که وعلم آدم الاسماء کلها یعنی الله تعالی

حضرت

حضرت آدمه تعلیم ایتدی اسماء مسمیاتنک کلیسنی مضاف الیه تقدیری اوزره
کلها علویات و سفلیاتدن کلیسنی یعنی انسان و حیوان و جن و شیطان
و ملائکه زمین و آسمان و اسرار کون و مکان ما حصل زمان و جمیع ما یکون
و ما کان هر نه ایسه اول آدمه اعلام و اعلان ایلدی وفی الحقیقة اسماء
عند العرفاء معانی و حقائق اشیادر و فی نفس الامر مسمیات صفات الهیه در
که ظهورات متنوعه نک وجودینه سببدر دینلیر بو الفاظ و حروفدن مرکب
اولان اسما اول اسماء کلک اسماسیدر مثلا رحمن اسمی حقک علی وجه العموم
رحمتله تجلیسی حذاسنده وضع اولنمشدر بو حروفدن مرکب اولان اسم
رحمت عامه معنی صفتنک اسمیدر دیمک حق تعالی آدمه کلی اسمایی تعلیم بیوردی حجاب
بو حقایق و معانی بو کلمه ده اخفادر ثم عرضهم انلری صکره اصحاب
اسمایی عرض ایلدی الله تعالی علی الملائکة اتجعل فیها دین ملائکه اوزره فقال
الله تعالی دیدیکه انبئونی بکا خبر ویرک ای ملکلر باسماء هؤلاء بو مسمیاتنک
اسملرینی که حقیقت آدم آنی جامع و حاوی و خلیقه انی شامل و طاوی
در زیرا خلافته لایق اولان کمسه نک خصایص و شئوناتندندر که اعلم اوله زیرا مجرد
تسبیح و طاعتله خلیفه اولنمز طاعت خلق صفتیدر و علم حق صفتیدر آدمی
خلیفه مستخلفک صفتیله متصف اولدیغیچون خلافته لایق اولمز ان کنتم صادقین اگر
دعوای استحقاق خلافتده صادق ایسه کوز بکا بو مسمیاتدن خبر ویرک قالوا ملائکه

علی طریق الاعتذار و اعتراز دیدیلركه سبحانك ای تنزیهك عما لا یلیق بك لا علم لنا
بزم علممز یوقدر الا ما علمتنا الا سنك بزه تعلیم ایلدوكك انك انت العلیم تحقیقا
سن شول عالمسن كه خفی اولمز سكا هیچ بر خافیه الحكیم دخی شول حكیمسن كه هر
فعلك مقتضای حكمت اوزره ایدیجیسن پس بونلر اظهار عجز و قصور ایلدكده بر نوردن
منبر كتوروب حضرت آدم اكا صعود ایدوب قال جناب عزت دیدیكیم یا آدم ای آدم
انبئهم باسمائهم خبر ویر ملائكه یه اول اسملردن مسمیاتنی كه عاجز اولدیلر انك
علمنه بونلر پس آدم علیه السلام هر شینك اسما و صفاتنی و منافع و خواص و
ذاتك بونلره خبر ویروب تحقیق اتدی اسماء الهیه دخی بونلره داخلدر تعیین
اسماء ذاتیه و صفاتیه و افعالیه و جلالیه و جمالیه و سلبیه و اجابیه دن
دخی بونلره تدقیق اتدی فلما انبئهم باسمائهم وقتاكم آدم ملائكه یه هر شینك
اسما و خواص و منافع و مضارنی ظاهرا و باطنا حقا و خلقا خبر ویردی
قال جناب حق ملكلره دیدیكه الم اقل لكم بن سیزه دیمدمی انی اعلم غیب
السموات والارض تحقیقا بن عالمم سماوات اهلنك اسرار و حقایقنه
و زمین قومنك اخفا و دقایقنه واعلم و دخی بن بلورم ما تبدون ما
بینكوزده ابرا و اظهار ایلدوكوكوز شیلری و ما كنتم تكتمون و دخی شول
ضمنده كه سیز آنی كتم و اخفا ایدردوكوز ذكر ات ما ابراهیم ادهم بیت كفت یوسف
ابن یعقوب نبی الله بهار بو القوا علی وجه ابی سوره یوسفده بو آیته اشارت وار اذ

بقمیصی

بقمیصی هذا حضرت یوسف برادرلرینه دیدیكیم ای بنم برادرلرم آلیكیدوك شو بنم كوملكمی و
شو یودركه اول قمیص حضرت خلیلك قمیصی ایدیكیم جبرائیل اكا قوجا اوده كیدرمشیدی
فالقوه پس اول پیراهنی القا ایلك علی وجه ابی بابامك وجهنه یأت بصیرا ای یرجع
و یصیر بصیرا ایمدی بكا بینا كلمه دیدی واتونی باهلكم اجمعین و بكا كتورك اهلكوزی
جمیعا پس یهودا نام برادری اول پیراهنی آلوب كنعانه توجه ایلدی فلما فصلت
العیر و قتاكم كاروان فنای مصردن منفصل اولوب خروج اتدیسه قال ابوهم
بابالری یعقوب حضورنده اولان اولادنه دیدیكه انی لاجد تحقیقا بن بولورم
ریح یوسف یوسفك رایحه سن ای اوغوللر لولا ان تفندون اكر سز بنی فنده منسوب
قلمزسكوز بنی تصدیق ایدرسز فند تحتانی پیرلكدن نقصان عقلدر دیرلر تعیین بو نحو
و جوابه لو محذوف و فند تقدیری لولا ان تفندون لصدقتمونی قالوا اولاد یعقوب
دیدیلركه تالله الله حقیچون انك لفی ضلالك القدیم تحقیقا سن محبت یوسفده اولان
قدیم حیرتده سن یعنی حیرت قدیمده سن بوقدر زماندر بر ولیوسفی فراموش المیوب
عشقنده جوش و خروش قلورسن فلما ان جاء البشیر و قتاكم اول مژده
دهنده و بشارت كننده كلدیسه القاه اول پیراهنی القا ایلدی علی وجهه
یعقوبك وجهنده فارتد بصیرا پس رجوع ایلدی بصیر اولدوغی حالده یوسف
جانبنه پس اولاد و احفادینه توجه ایدوب قال دیدیكه الم اقل لكم بن سیزه دیمدمی
انی اعلم من الله تحقیقا بن بلورم الله دن الهام ایله ما لا تعلمون سزك بلمدوكوكوز

شيخ حضرت خداوندكار كه آن بوخلده بيوردلر كه اى عاشق يوسف حقيقى يعقوب
وار پيراهن وجود اوليادن روايح حقيقى استشمام ايده كور تا بصر بصيرتك كشاده
اوله بيت بهار اين بوكه نت احمد درعقابت دايما قرة عينى فى الصلوة بو حديثه اشارة دللر
كه حضرت پيغمبر عليه السلام بيوردلر حبب الى من دنياكم النساء والطيب الرائحة وقرة
عينى فى الصلوة حبب بيوردى عاجبنا المفعول احببت ديمدى نكته بودركه بو
محبت تلقاء نفسلريدن دكل بلكه جناب حقدن ايدوكى مشعردر ونسايه محبت
دكل بلكه جزء محبتى قبيلندندر روحك نفسنه وعقلك عالم طبيعته محبتى كبى
درون نساذكر ايدوب مرد ديمدى نكته بودركه نساء نسادن ماخوذ در
نساء لغتده متأخره دلر ونسايه ده نساء دينلمسى مرتبه ده ووجودده
رجلدن متأخرى اولوب وغنودن اوتورير نتكم افاقده طبيعت كل عقل
كلدن متأخردر وبينلرنده معاشقه ومقابله نهان مرتبه انسانده
رجلك نسايه محبتى وميلى كبيدر نتكم مجامعه رجل ونسادن صورت انسانى
توالد ايلدوكى كبى عقل كل وطبيعت كلك ارتباط وجمعيتلرندن دخى صور
عالم كه صورت انسان كبيردر معنى انسان صغيردر حاصل اولور عقل كلدن
مراد حقيقت محمديه وطبيع كلدن مراد مبداء حركات جميع موجوداتدر كونه در
پس اول حضرتك حقيقتنك عالم افاقده طبيعت كله محبتى مقرر اولديغى مرتبه
انسانده دخى نسايه محبتى افاق وانفسك مطابقتنه مشعردر اثار رايحه

طيبه دن

79

طيبه دن مراد يا صورى يا معنوى اوله روايح صورى معلومدر واثار روايح معنوى
روحانى لوايح انوار الهى وفوايح اسرار سبحانى وتقاديس وتسبيح ملائكه آسمانى
واعمال صالحات انسانى امثالى شيلردر زيرا رايحه كيفيات وجوديه دن بر كيفيتدركه هوا
واسطه سيله دماغه آنى ادراك ايلدكده روح حيوانى متمتع ومتلذذ اولور پس اهل فقر
كه روحه راحت وعقل وقلبه رفاهيت ويرر رايحه معنوى قبيلندن اولور بو تقديرجه ديمك
اولور كه بكا محبوب قلندى مروح روح اكر ظاهرا واكر باطنا فما احب الى رسول
الله الا الطيب من كل شئ واما صلوتده قرة العين محبوب اولمسى لا ان
الصلوة مناجات بين الله وبين العبد المصلى نباجى ديه پس صلوة سبب مشاهده در
ومشاهده محبوب قرة عين محبت اولديغى مقرردر طعنه زدن بيكانه
در شيخ نيست دون القلتين حوض خورده كه تواند قطره اش ازراه
برده مذهب شافعيده بر صوكه قلتين مقدارى اوله مردار طوتمز بموجب
اذا بلغ الماء قلتين لا يحمل خبثا معنى بيت پس شيخ كاملك وجودى قلتيندن
دون دكلدركه حوض خرد اوله كه اول حوض خرد دكل قطره سيحى بولدن
كيده ره سالكى بويله دكلدر بلكه درياى اعظم دركه هر پاك وپليد آنده اولور
بقيه قصه ابراهيم ادهم بيت كرچه دورى دور مى جنبان تودم جست
ما كنتم فولوا وجوهكم بو آيت سوره بقره ده در وحيث ما كنتم هر نيرده
كه اوله سز اكر شرقده واكر غربده واكر برده واكر بحرده فولوا وجوهكم شطره

دوندرک یوزلرو کوزلری مسجد حرام جانبنه معنی بیت اگرچه دوداییسک وطاعت
و مناجات دایسک ارقدن اوینردقوپر وغنی یعنی اولیا واصفیا جانبنه جابلوس و
وتملق قیل زیرا حق تعالی وحیث ما کنتم فولوا وجوهکم بیوردی امری قبلهٔ حقیقیه
انبیا واولیا درصفاین زینها دیوغیره توجهدن خالی اولمه عذر گفتن فقیر
بیت اول وآخر ثناش کس نتواند گفت لو کان له البحر مداد ه سوره‌ده کهفک
آخرنده اشارت ایدر قل لو کان البحر مدادا دیو یا محمد اگر بحر محیط مرکب اوله لکلمات
ربی بنم ربمک معانی کلماتنک تحریرو کتابتی ایچون لنفد البحر تحقیقا بحر محو وفانی
اولیدی زیرا جسمدر وهر جسم متناهیدر قبل ان تنفد کلمات ربی ربمک کلماتی
متناهی اولمزدن اول زیرا کلمات الله غیر متناهیدر پس مداد متناهی ایله
معطوف نامتناهینک کتابتی ممکن اولمز ولو جئنا بمثله مددا ای لو جئنا
بقدرتنا الباهرة عونا وزیادة یعنی اگرچه بر کتوردسکده اول دریای
محیط مثلی مدد وزیاده ومعاون نه کتوردسکده ینه کلمات الله متناهی اولمز
زیرا مجموع متناهیتین دخی متناهیدر بلکه تحت وجوده داخل اولان اجسام
معقوله‌نک هربری متناهیدر بو آیتک سبب نزولی بو اولدی که یهودا
دیدیلر که کتابکزده بر محلده وما اوتیتم من العلم الا قلیلا بیوردی و بر محلده
دخی ومن یؤت الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا بیوردی پس تناقض در توفیق نیجه
اولور دیدیلر کلامزده بو آیت نازل اولدی که علم الله نسبت علم انسان قلیلدر

دیمک اولور

دیمک اولور معنی بیت اول وآخر اول مرتبه حقیقته واصل اولان ولینک ثناسی و
احوالنک پایانی یوقدر که شرح وبیان اولنمز زیرا اولیا حق تعالینک صفت حقیله متصف اولمشلردر او صفات
حق ایسه غیر متناهیدر و انبیا واولیا کلمات اللهدر اول جهتدنکه کن امریله ظاهر اولمشلر
در اگرچه جمیع موجودات کن امرنده داخل وجمله‌سی بو حیثیتدن کلمات الله در لکن
انبیا واولیا علت غائیهٔ موجودات ومکونات اولدقلری بو کلوک باطنلری صفت حقله
متصف ومتخلق اولدقلری بونلرکه دونلرنده اولان معلوماتک واسرار واوصاف وحکمتلرک
کلمات اغصان واشجار در اقلام وبحار ذخار مرکب اوله الی یوم القیامه تحریر اولنسه
نهایت وانجام بولمیه‌لر مثنوی گفت پیغمبر که عینای تنام لا ینام قلبی عن رب
الانام بو حدیث شریفه اشارتدر پیغمبر علیه السلام بیوردیلر ان عینی تنامان
ولا ینام قلبی یعنی تحقیقا بنم ایکی کوزم اویورلر حال بوکه بنم قلبیم رب العالمیندن
غافل دکلدر بیت چون ملائک کیرد از سیغای صفات بر پرم چون طیور الصافات
سورهٔ ملائکه‌ده اولم یروا ای محمد کورمزلرمی ونظر ایتمزلرمی بو کفار ومکذبین
الی الطیر فوقهم صافات اوزرلرنده اولان قوشلره که جو سماده عند الطیران
اجنحه‌لرینی بسط ایدرلر ویقبضن ودخی قبض وضم ایدرلر اجنحه‌لرینی
کندولره حینا فحینا استظهارا للطیران ما یمسکهن الا الرحمن پس آنلری عند
القبض والبسط حفظ وامساک ایلمز الا اول رحمن که رحمتی علی کل شیء
واسع وشاملدر وکذلک جمیع اشیایی حفظ وامساک ایلین اول رحمندر

انه بكل شيء بصير تحقيقا اول رحمن كيفيت ابداع مبدعاتنه بصير و تدبيرات و احوال
مصنوعاتنه عليم در معنى بيت چونكه ملال طوتم بو عالمده صفاتدن يعنى عالم طبيعت
و مرتبهٔ بشريتدن پرواز ايدوب اوج اوج اعلايه و جو سماء معنايه طيور صافات
كبى در منازعت چهار ركن شش جهت بيت پس شما خاموش باشيد انصتوا تا
زبانتان من شوم در كفت و كو سورهٔ اعرافده آخرنده اولن آيته اشارتدر
واذا قرئ القرآن سبب نزولى بودركه انصاردن بركمسه رسول الله ك
عم آردنده نماز قلوب اهر نركه اول حضرت قراءت ايدوب ديلرسه اول
دخى قراءت ايلدكده بو آيت نازل اولدیکه اول وقتده قرآن قراءت اولنه
فاستمعوا ايس استماع ايدك استماع تحقيق و قوله له آتى وانصتوا
دخى ساكت و خاموش اولك لعلكم ترحمون تا جايز اوله سز اول رحمته كه اقتضا
مقاصد در ظاهر نظم شريف وجوب استماع و انصاته دلالت ايدر حالبوكه قراءت قرآنده
لكن عامه علما متفق در كه خارج صلوتده مستحبدر ديدلر مثنوى قول ابن من امة
را ياد كير تا بالا و خلا فيها نذير سورهٔ ملائكه ده اولن آيته اشارتدر انا ارسلناك
بالحق يا محمد بشيراً ايرسال ايلدك دين حقه كه اسلام دينيدر و يا خود ملتبسا بالحق
بشيرا بشارت ايديجى اولدوغك حالده طاعت ايدنلره و نذيرا و تخويف ايليجى
اولدوغك حالده معصيت قيلنلره وان من امة امم سالفه دن هيچ بر كروه
يوقدر الا خلا فيها نذير الا اول امتده بر نذير بجشدر ولكل قوم هاد مقتضا سنجه

الآن بينه هر قرنده بر نذير و هادى كه وارث نبوى متقرر در بر خواستن مخالفت
بيت صد هزاران مرغ پرهاشان شكست وان نكه ين كاه عوارض اينست
حال ايشان از نبى خوان اى حريص نقبوا فيها بخوان هل من محيص سورهٔ
قافده اولن آيته اشارتدر وكم اهلكنا قبلهم من قرن و چوق كمسه نر هلاك
قلدق بونلردن اول يعنى سنك قوملكدن اول هر قرنك اهلندن هم اشد
يعنى بو قوم معهودن اشد ايدى منهم بو سنك قوملكدن بطشا قوة و قدرت
و قهر و غلبه بونلردن فنقبوا في البلاد اى خرقوا انصرفوا فيها يعنى اول شهرلرده
تصرف ايلديلر و جولان ايدوب سفر ايلديلر موتدن حذر ايلد كلونين و يولرى
خزينه ايدوب سؤلره كتديلر اهل تنقيب ونقب لغتده دوشيرن بحث و تنقير و طلب
انكه ديلر هل من محيص ايچون بونلر ايچون بر مخلص و ملجا دوار ميدر كه موتدن
و قضاى حضرتدن بونلر آزاد و خلاص اوله لر معنى بيت نتيجه بو زيرك مرغانكه مراد
دخى فضاده پرواز ايدنلر در بونلر پر و بال حيله و مكرلرى شكسته اولدى
و اول كمين كاه عوارض و حوادث تعلقندن بونلرك حالنى قرآنده اوقو اى
دنيا حريصى اولن بونلر شهرلرده تصرف ايلديلر و سؤلرا ايچون بولرى خرق ايلدى
بخوان يعنى اوقو كه بونلر محيص و مخلص بولديلرمى امدى قضادن و قدر
چاره بوقدر بيت حيث ما كنتم فولوا وجوهكم شطره نحوه هذا الذى لم ينهاكم بو آيت
سورهٔ بقره ده در تفسيرى عن قريب مرور ايدر معناى بيت هر نه يرده

که اولاسز قولوا دونلرکه یوزوکوزی نحوه اول الله جانبنه هذا الذی شول قوش
یعنی قولوا قولی لم ینکم سزی حقدن نهای ایتمه دیه یعنی قولوا وجوهکم عن الحق دیمیه
بلکه قولوا وجوهکم شطره دینلدی آموری حقه توجه لازم ولابد در قصهٔ بسط الکلان
بیت که حملناهم علی البحر بیان اذ حملناهم علی البر پیش دان سورهٔ بنی اسرائیلده
اولن آیته اشارتدر ولقد کرمنا بنی آدم تحقیقا بز بنی آدمی علی العموم مکرم
قلدق احسن صورتیله واعتدال قامتله و ما فی الارض اوزره تسلط ایله
و دخی نیجه صنایعله و بونلر امثالی شیلر ایله علی الخصوص مکرم قلدق علوم و
معارف وانوار دینیه واسرار یقینیه ایله وحملناهم و بز آنلری سوار ایلدک دواب
اوزره فی البر قرده ده والبحر دخی آنلری سوار ایلدک بحرده سفن جاریه اوزره
ورزقناهم بز بونلره روزی ونصیب ویردک من الطیبات فنون نعم و ضروب
مستلذاتدن که یا بصنعهم حاصل اوله و یا بغیر صنعهم حاصل اوله وفضلناهم
بنی آدمی بز تفضیل ایلدک علوم وادراکاتله که بونلرک وجودندن حرکتدن علی کثیر
ممن خلقنا تفضیلا بز خلق ایلدوکمز کمسه لردن چوق خلقک اوزرینه تفضیل
اتمکله تا محققین بو معنایی ویردیلرکه بز بنی آدمی مکرم قلدق معارف و علوم
وعوارف وفهوم ایله و بز آنلری حامل قلدق بر جسم و بحر دوم یعنی آنلری متصرف
قلدق عالم اجسامه و بحر ارواحه وبشرک ملائکه اوزره تفضیلنه علما اکثر چوق
قیل وقال و بحث و جدالی واردر لکن دیبرهٔ کلام وماحصل مرام بودرکه رسل

و اولیای بشر صحیح

بشر رسل ملکدن واولیای ملکدن وصلحای بشر صلحای ملکدن وعوام بشر عوام
ملکدن افضل در مصباح الانوار نام رساله ده تفصیل اولنمشدر مثنوی تا
بظاهر شکلم باشد بشر با دل یوحی الیه دیده ور بو آیت سورهٔ کهف ده تعبیر جلیل
اولنده زیرو حکایه سنده مرور اتدی بیت ای نموده تو مکان در لامکان فی السماء
رزقکم کرده عیان بو آیت سورهٔ ذاریاتده تعبیری سماده سبب رزقکم یعنی
امطار ودخی سزک وعده اولندوغکوز جنت وثواب جنابه عزت خطاب بیورلدی
که ای بر قادر سنکه کوستردک لامکان وعدم مکان و سبب کوستردک فی السماء
رزقکم قولنی قوللره وکه عیان ایلدک حال بوکه بو سما وامطار و سحاب وماشبه
ذلک سبب آلته ملاحظه در نسبت ویورن حقیقتده اینه سن سن والله اعلم
در شرح ابیات متضمنة الآیات ومتعرضة للبینات ومشکلة الاخبار و مفصلة
الاشارات که درین جلد سوم واقع شده است انتخاب کردم وبر کرفیدم
وعلی نمطات بوح و فتوح المطالب شرح کردم بسم الله الرحمن الرحیم
علیه توکلت وهو رب العرش العظیم اول سلطان العارفین وبرهان الواصلین
کنجور کنوز رموز حق الیقین ناظر جمال وحدت رب العالمین افتخار جلال
الحق والملة والدین مولانا ومولی العاشقین ثبت الله اقدامنا فی طریقة
المتین دیباجهٔ جلد ثالثده بیورر که الحکم جنود الله یتقوی بها ارواح المریدین
حکم حکمتک جمیعدر وحکمتک تیریغا ولدیکم الحکمة ای العلم بحقایق الاشیاء علی ما

هی علیه والعمل بمقتضاه انکیچون حکمت منقسم اولدی علمیه وعملیه یه بو رادده سؤال اولنور
که بو حضرت العلم جنود الله ویاخود المعرفة جنود الله دیمه دی والحکمة جنود الله دیدی
پس حکمت نوردر بنورسه حکمت علمدن ومعرفتدن اشرفدر زیرا معرفتک تعریفی المعرفة
ادراك الحقایق علی ما هی علیه در وعلمک تعریفی العلم ادراك الحقایق ولوازمها در
یعنی معرفت هر شینک حقیقتنی بلمکدر کما هی ایله وعلم اشیانک حقایقنی ولوازمنی
ادراکدر اما حکمت اشیانک حقایقنی علی ما هی علیه ادراك ایدوب وشینک
استعدادی مقتضاسنجه عمل قلمقدر پس علم ومعرفتدن مقبولدر بو تقدیرجه بیت
بحکمت کوش اگر استی خردمند ❁ جدا از جهل وبا حکمت بپیوند ❁ که حکمت مر ترا جایی رسا
داند که یابی قرب درگاه شهنشاه ❁ یعنی لسع فضایل حکمیه اعداد واحصاییه
قادر اولورکه کلام ربانی آنی بو وجهله ستایش وبو صفتله آرایش قلمشکه ومن
یؤت الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا وما یذکر الا اولوا الالباب وعند المحققین اولوا
الالباب اول کمسه لردرکه قشور عقول انسانیه یه قانع اولمیوب نتیجه علوم وحکمیه
جامع اوله زیرا معارج حقیقته عروج ومراقی ومدارج احدیته صعود بی نردبان
علم وحکمت ممکن دکلدرکه دینلمشدر الحکمة سلم الی الله پس سالك طریقت وعاشق
حقیقت دایما طلب حکمتدن خالی اولمیه تا حکیم حاذق وعلیم صادق اولنجیه دك
پس خصوص ❁ لکه خلوص ایله میسر وخصوص ایله اولور کما قال النبی علیه السلام من
اخلص لله اربعین صباحا ظهرت ینابیع الحکمة من قلبه علی لسانه دورلو

نشب

نشب متابعت انبیا وصحبت اولیا وخدمت اصفیا ایله ضالهٔ حکمتدن خبیر اولوب
آنی صید واوابد علوم ومعرفتی قید ایتمک مؤمن کامل وعامل وعالم لابد ولابد مورد
کما قال النبی عم الحکمة ضالة المؤمن حیث ما وجدها هو احق بها پس بو مقصود اولسه
ضالهٔ حکمتی خدمت مولانا بو کتاب شریف علی الخصوص بو دفتر لطیفده کمال بلیغ
اجرا ایدوب مشکلدر تا اهل عرفانه بر وجه آسان اول حکم سبحانی واسرار ربانی اوزاینه
اوله بیت حکیم عقل اگر جز فی زحکمتهای ابن خوانده ❁ تا ب دیده سازد بحو حکمتهای
یونانی ❁ کندولر دخی تشبیه وتعریف ومدح وتوصیف ایدوب دیرلرکه الحکم
جنود الله حکم مبتدادر وجنود خبریدر جنود جندک جمعیدر جند عسکره دیرلر یعنی
حکمتلری اللهک عسکری کبیدر حکمته جند اطلاقی علی طریق الاستعاره در زیرا حکم جنود
قاهره وجیوش غالبه نک نصرتیله قلوب مرعوبه ومکروبه قوی اولدی نیچون بو جنود
حکم الهی ایله دخی قلوب سالکین وارواح مریدین قوتی وقدرت بولوب مملکت
وجودلرینی غاصب دیکران نفس وهوا وشیطاندن یر دغادن مصون ومامون ایدرلر
تقوی بها ارواح المریدین بیوردقلری بو معنایه اشارتدر الاعراب یقوی فعل
مضارعدر باب افعالدن بهاده با استعانت ایچون وضمیر حکمه راجعدر ارواح
فاعلیدر یقوینک مضافدر مریدینه تقریر معنا یقوی بها اول حکم معاونتیله قوی
اولور مریدلرک روحلری ویاخود یقوی تفعیل بابندن اوله فاعلی اشتنده مستتر
لفظهٔ الله یه راجع اوله بهاده با سببیه اوله وارواح مفعولی اوله تقوینک تقدیر کلام

حکم جنود الله دو الله تعالی قوی قلودر اول حکم سببیله مریدلرک روحنی ویترّه علمهم
یقوّی اوزره معطوفدر یعنی الله تعالی دخی تطهیر و پاک ایلیو مریدلرک علمنی او حکم
سببیله عن شائبة الجهل شائبه جهلدن التزان اگر معنای اول مراد اولنور یقوّی
تلاشیدن طوتولور بتره اکا عطف او یتجه علی بناء المفعول قراءته اولور
علمهم مرفوع اولور فاعلی اولور تقدیر معنا و دخی تنزیه اولنور مریدلرک علمی
شائبه جهلدن اول حکم سببیله وعدلهم علمهم اوزره معطوفدر و دخی
بو مریدلرک عدللرینی ده تنزیه ایدر عن شائبة الظلم ظلم و عدوان شائبه سندن
زیرا حکمت هر شیئی ما وضع له‌ سنه وضع ایتمکدر و ظلم تجاوز الشیء عن حدّه
درنتکم حضرت مولانا بیوردیلر بیت ظلم چه بود وضع در ناموضعی ٭ که نباشد جز
بلا را منبعی ٭ عدل چه بود آب ده اشجار را ٭ ظلم چه بود آب دادن خار را ٭
عدل وضع نعمتی بر موضعش ٭ نی بهر بیخی که باشد آب کش ٭ پس عدل حکمتدن بر جزؤدر
هر کمده که حکمت اوله انک عدلی شائبه ظلمدن متوا مبرّا اولور و جودهم عن
شائبة الریاء عدلهم اوزره معطوفدر و دخی تنزیه قلور الله بونلرک
وجودو کاسنی شائبه ریا و سمعه دن حکمت سببیله و حلمهم عن شائبة السفه
و بو مریدلرنک حلملرینی پاک قلور شائبه سفاهتدن زیرا منبع حکمت اولمز حکیم
آنلهیده بو اخلاق ذمیمه اولمز زیرا بو علمده که شائبه جهل اوله حکمته خالفدر
و بر عدلده که شائبه ظلم اولور و بو وجودده که شائبه ریا اوله و بر حلمده که

شائبه

شائبه سفاهت اوله حکمته مخالفدر پس آیت حکمت بو اوصافه وادناسک جمله‌سنی تطهیر و تنزیه
ایدر و یؤتیه الیهم معطوفدر تنزیه اوزره ای و یؤتی الله الی المریدین بسبب الحکم و بتاء
مفعول اوزره دخی قراءت جایزدر نتکم ذکر اولندی ما بعد عنهم من فهم الآخرة ما
موصوله راجع ایدن محلا منصوب مفعول ثانی سیدر یؤتینک تقدیر معنا و دخی تقریب
ایلر الله بونلره حکم سببیله ما شول شیئی که تبعد اراق اولدی ایدی عنهم بونلردن
اشتغال البشریت و انهماک هوای طبیعت سببیله من فهم الآخرة من بیانیه ایچون در ما موصوله
ده اولن ابهامی و بعدیه متعلقدر یعنی اول شیئی که بونلردن بعید اولدی اول فهم لوازم
آخرته و تعقل فوائد یوم قیامتدر که بو امور آخرتی فهم ایتمک و طریق صوابه گیتمک
خالف حکمتدر پس جناب عزّتدن بو مریده که موهبت حکمت ارزانی بیوردیله امور
آخرتدن هر نه که آندن دور اولدیسه اکا مذکور اولور و بتر لهم یؤتیه اوزرینه
معطوفدر و دخی میسّر قلور الله تعالی بونلره او حکم سببیله ما عسر علیهم شول
شیئی که بونلره اوزرینه دشوار و عسیر اولمشیدی من الطاعة والاجتهاد
طاعت و اجتهاددن بونده دخی مجهول قراءت اولمق جایزدر و هی من بقایا
الانبیاء و ول ایلوهم ضمیر حکمه راجعدر راجع ایدن محلا مرفوع مبتدادر و من تبعیض
محذوفه محلا مرفوع خبریدر یعنی اول حکم انبیانک بقیه‌لرندندر و دلیلمز بونلردر
زیرا هر بریسی که حکمت بالغه صاحبیدر انکیچون من لم یکن حکیما لم یزل شقیا بیوردیلر
و ابو بکر و راق حضرتلری بیوردیلر که الحکماء خلفاء الانبیاء و لیس بعد النبوة

الا الحكمة وهي حلاوة المعرفة وسرور القلوب بالخدمة والانس بصحبة سيده
وقلة الاكل وقلة النوم وقلة الكلام وامثالها تخبر عن اسرار الله وسلطانه
بو جمله مستأنفه در سؤال مقدره جواب اولور كأنه ديكه اولديكه فاذا كان شانها
كيت وكيت فمن اي شيء تخبر وتعلم پس بيوردیلر تخبر عن اسرار الله اول حكم الهي
اخبار ایلر الله تعالینك اسراری نامتناهی سندن وسلطانه وبرهانندن سلطان
یعنی برهان اولورسه مراد اسرار قرآن اوله كه حقك برهانیدر واكر تسلط تمكن
معناسنه اولورسه اشیاده اولان غلبه وتسلط وتصرفندن خبر ویرر دیمك
اولور المخصوص بالعارفين صفتیدر اسرار اللهیهك وسلطاننك معنا
ایله اوله اسرار اللهیه وسلطنة اللهیه مخصوصدر عارفینه حكم اللهی لوح
اخبار ایدر وادارت الفلك النوراني الروحاني الذي اسرار الله اوزرینه
معطوفدر وادارته ده ضمیر اللهیه راجعدر وادارة مصدردر افعالدن
مضافدر فاعلنه الفلك مفعولیدر توابعیله المعنا وهي اول حكم الهی
خبر ویرر اللهیهك دوراینه ده سندن فلك نورانی یعنی نور جهته منسوب
اولن وتجلی روحانیه منسوب اولن وذروه منسوب اولن فلكی ذروه منسوب
اولمه سی كمال اشراق ولمعاننندن كنایه در وفلك نورانی وروحانی ودن
مراد عقول عشره در ظهور عقول بر وجه اوزره در كه جناب واجب الوجود
كان الله ولم يكن معه شيء مرتبه سندن كه مرتبه عما در ابتدا بر نور مدرك قايم

بالذات

بالذات اظهار ایلدی اول نوره حقیقت محمدیه وعلت اولی وعقل اول ونور الانوار
وام الكتاب وقلم اعلی دیو تكلم حضرت پیغمبر بیوردیلر اول ما خلق الله نوری واول
ما خلق الله عقلی واول ما خلق الله القلم پس عقل اول كلام اوچ وجه اوزره اعتباری
واردر اول وجه دركه خالقنی مشاهده ایدوب جلال وجمالنه ناظر اولور وجوبی
وكمال شرفیته جانبیدر بو نور شریفا آخر حاصل اولوب بو كه عقل ثانی دیرلر وشول
جهتنه كه كندو ذاتنی ادراك ایلر بو اعتبار ایله آندن نفس كل حاصل اولور كه اول
عرشك نفسیدر وشول جهتنه كه كندو ذاتنك مخلوقیتنی وامكانی ونقصانی
ادراك ایلر بو وجه وجه اوله نسبت دونر كدر بو جهتدن جرم عرش حاصل اولدی
پس عقل ثانیه كلدم بو دخی مشاهده حق ایلدوكی جهتدن كه شریف جهتلردر بر نور
شریف اقتضا ایدوب اول نوره عقل ثالث دیرلر وكندو ذاتكی ووجوبیتنی
ادراك ایلدوكی جهتدن بر شیء دخی اقتضا ایدركه اكا نفس فلك البروج دیرلر
لسان شرعده كرسی دیو كلریدر وكندونك نقص وامكانی ادراك ایلدوكی جهتدن
جرم كرسی حاصل اولدی وعقل ثالثده اوچ مرتبه اعتبار اولنوب بری خالقنی
مشاهده وبری كندو ذاتنی ادراك وبری نقص وامكانی بونلردن عقل رابع
حاصل ونفس فلك سابع حاصل اولور آندن دخی بو اعتبار ایله عقل خامس
نفس وجرم فلك سادس آندن دخی بو اعتبار ایله عقل سادس ونفس وجرم
فلك خامس آندن دخی بو اعتبار ایله عقل سابع ونفس وجرم فلك رابع آندن

دخی بو اعتبار ایله عقل ثامن وفلک ثالث آنلردن دخی عقل تاسع وفلک ثانی آنلردن دخی عقل
عاشر وفلک قمر حاصل اولدی پس معلوم اولدی که عقل کل کلی عقولک حقیقتده مدبرو
محرکیدر ونفس عرشک مدبریدر نتکم بزم وجودمزده نفس ناطقه نتیجه تدبیر ایدر
پس عقول نفوس افلاکده مدبر متصرف وحاکملردر وافلاک دخی عناصر وموالیده
کذلک متصرفلردر نتکم بو معنایه اشارت بیورلرکه الحاکم علی الفلک الدخانی الکرسی
صفتیدر وفلک نورانی ودخی نیتکه یعنی ایله فلک نورانی که حاکمدر بو دخانه
منسوب اولان کرسی اولان افلاک محسوسه اوزرینه کما ان العقل حاکم علی الصور
الترابیة اول فلک نورانی که عقوللر بو فلکلر اوزرنه حکومتن وتصرف وغلبه سن
تمثیل وتشبیه بیورب دیرلرکه نتکم عقل جزوی حاکمدر خاکه منسوب اولان
صورتلر اوزرینه وحواسنا الظاهرة والباطنة ودخی اول صور ترابیه نک
حواس ظاهره وحواس باطنه سی اوزرینه ده حاکمدر حواس ظاهره بشدر
سمع وبصر وذوق وشم ولمس وحواس باطنه دخی بشدر حس مشترک وقوة
خیالیه وقوة وهمیه وقوة متفکره وقوة حافظه پس عقل بونلرک جملهسنه حاکمدر
وبونلرک هر برینک محلی وسایر حواسک بیانی کلا اولنشدر : محلنده مستوفی ذکر
ایلمشدر فدوران ذلک الفلک الدخانی پس اول فلک دخانیه نک دورانی
حاکم علی الفلک الدخانی الکرسی حاکمدر بو فلک دخانی وکرسی اوزرنده ولو الشهب
الزاهرة ودخی شهب زاهره وانجم باهره اوزرنده حاکمدر شهب شهابک

86

جمیدر زاهره یعنی شارقه وبارقه در والبروج المنیرة ودخی انارت واضاءت ایدن
سراجلر اوزرینه ده حاکمدر بروج منیره دن مراد شمس وقمر وسبعه سیاره وانجم
مشرقه در والریاح المنشئة دخی ریاح منشئه یعنی نشو ونما ویریجی ویاخود سحابی
اظهار ایدیجی در والاراضی المدحیة اراضی ارضک جمیدر ومدحیه علی وزن مرضیة
ومرضیة یعنی المبسوطة والممهدة یعنی دخی اول فلک دخانی اراضی مبسوطه نک
اوزرینه ده حاکمدر والمیاه المطرة ودخی متوالی ومتتابع اولن صولر اوزرنده
ده حاکمدر زیرا عقل نفس کلده وعقول عشره ده متصرفدر ونفس کل نفوس
فلکیاتده متصرفدر وفلکیات عناصر وموالیده متصرفلردر پس حکم الهی بو عقول
عشره ونفوس مجرده نک بو افلاک وعناصرده حکومتن وتصرفن اخبار ایدر
وجمیع اشیانک ما خلق له وما وضع لهن واستعداد وقابلیتن اظهار ایدر
معلوم اولدیکه جد وسعی تحصیل ایدهجک علم حکمت ایش وعلم حکمتدن مراد
حکمت الهیدر بو فصه حکمت عقلیدر کل نفع الله بها عباده وزادهم فیما ما یصح
موقع دعاده واقع اولسه امر غایب معناسیله ویرولور یعنی الله تعالی نفع لندرسن اول
حکمت سببیله عبادنی وزیاده ایلسون فهملرنده … واتمام نعمه الکل قادر
بقدر نامیته بفتح النون وسکون الهاء عقلکه دیرلر صاحبی ما لا یعنیدن
نهی ایلدیکیچون بو جمله مستانفه دعا ابوب محل یوقدر سؤال مقدر جواب ابدر تقدیر
کلام یا مولانا هر کس نجیب استعدادلرم وقابلیتلرم بو حکمتدن حصه دار اولور

فائده

دبقدر علمهم و درایتهم آنلرن اخبار و اظهار ایلدرسه بو قیود ترغیبدن

نه در دیمک لازم کلدی بو سؤال مقدره جواب ویررلر که اگرچه فهم ایلمز بهر قادری

و عالم الا بقدر علمهم وینسک کل ناسک علی قدر قوته و اجتهاده نسک عبادته

دیرلر و کل عابد عبادت ایلمز الا قوة و اجتهادی مقداری ینسک یعنیلهم اوزره

معطوفدر یعنی المفتی مبلغ درایته و مغنی افتا ایلمز الا رأی و فکرینک مبلغ قدر

ویتصدق المتصدق بقدر قدرته و متصدق تصدق ایلمز الا قدرتی

مقداری ویجود الباذل بقدر موجوده و باذل سخی اولنلر جود ایلمز الا

موجودی مقداری ویعتنی المجود علیه ما عرف من فضله و دخی مجود علیه یعنی اوزرینه

جود اولنان فقیر اقتنا و اجتماع ایلمز الا اول شئ که احسان اولندیغی یری

انک فضلندن یعتنی و ما قبلنده اولن فعلک جمله سی انما یعنیلهم اوزره معطوفدر

و یعتنی نک فاعلی المجود علیه در و مفعولی ماءدر که ما موصولی ایچون و یا موصوفی

ایچوندر عرف ماضی مجهولدر یعنی احسن و من فضله حرف جر یعتنیه متعلقدر

و ضمیر مایه راجعدر و بو دایه کلنجه سؤال مقدر حکمنده داخل درسه استدراک

و استثنا ایدوب بیوررلر که و لکن مفتقر الماء فی المفازة یعنی اگرچه

بو ذکر اولنان کبیدر لکن صوصی مفازه ده یعنی بیابانده یتوردن کمسه

لا یقصر بعض طلبه موفقته نائی الحجار تقصیر ایلمز بو مذکور سبیله بر ده یا بعض

سبب و ضمیر ما قبلنده مذکور اولن شیلره علی سبیل البدل راجعدر حجازده

اولن

اولن صوینک موفقیتی طلبدن و مانی الحجاز ده کی موصول معناسنه و یا خود ما موصول

و یا ماء موصوف اولمقده قابلدر زبده کلام و خلاصه مرام اگرچه بهر قادری علیحده مقداری

فهم ایلر و بهر عابد قوتی مقداری عباده ایلر و بهر مفتی رأی مقداری فتوی ویررلر

و بهر کس قدرتی و استعدادی قدر بر شیدن استفاضه و استفاده قلور لکن

مفتقر آب حکمت که طالب ضالۀ حکمتدر اول بو سوزلرله تقصیر اتمز دریای حقیقتده

اولن حکم و اسرار دین علم و معرفتی طلب ایلمکلکدن و مجدّ فی طلب [illegible] هذه المهوة

و یجد جمله سی جمله معترضه در اعرابدن محلی یوق مبتدای محذوفک خبری اوزره تقدیر

کلام و هو یجد در و واو حالیه در تقدیر کلام حال بوکه اول مفتقر الماء اولن جد و

سعی ایلر شو آب حیوانک طلبنده هذا انک مثل والیه مشنو در قبل ان یقطعه

المعاش بالاشتغال عنه اول مفتقر آب حکمتی معاش بالاشتغال آب

حکمتدن قطع اتمزدن اول قبل ظرفیت اوزره منصوب یقطعه ده ضمیر منصوب

مایه راجعدر المعاش فاعلیدر یقطعه نک بالاشتغال صفتیدر المعاشک

عنه ده ضمیر ماء حیوانه راجع و تعوقه العلة والحاجة ان یقطعه جمله سنه معطوفدر

دخی اول مفتقر ما جد و سعی ایلر بو ماء حیوانک طلبنده علل و حاجت آنی عوق

ایلمزدن اول و تحول الاغراض بینه و بین ما تسرع الیه تعوقه اوزره معطوفدر

دخی جد و سعی ایلر اول مفتقر ما اغراض نفسانی انکله تسرع ایلدوکی شینک ما بیننه

حایل اولمزدن اول و لن یدرک العلم مؤنثه هوی اعرابی و واو حالیه لن حرف ناصبه

ونور العلم مشغول ايدر ديو اكرنك موثر فاعليدر رضا فدر هوايه المعنا حال بوكه
علم ومعرفة اللهى البته ادراك ايده مز هوايى اختيار ايدنجه ولا ادرك الى رحمة
موثر اوزره معطوفدر ودخى بو علمى ادراك ايده مز نائل راحت وسكون
وفراغت اولن كمسه الدعة الراحة والسكون والفراغ ولا متصرف عن
طلبه ودخى بو علمك طلبندن متصرف ومتحول اولن ده ادراك ايده مز و
لا خائف عن نفسه ودخى نفسى اوزره قورقيجى ده ادراك ايده مز يعنى قورقر
اولورم وخسته وشكسته وخور وحقير اولورم ديندر در ولا مهتم لمعيشته
دخى معيشتى ايچون اهتمام ايدنده ادراك ايده مز الا ان ليتعوذ بالله الا
شول كمسه كه ادراك ايلر كه اللهه تعوذ ايليه يعنى صفينه جميع موانع وعلايقدن
وعوايقدن وبونلرك دينه علاج دنياده دخى اختيار ايليه دينى مصلحتنى دنيايه
اوزرينه وباخذ من كنز الحكمة الاموال العظيمة ودخى اخذ ايليه حكمت خزينه سندن
اموال معارف عظيمه يى واسرار ولطايف جليله يى التى لا انكسار ايله
اموال عظيمه كه من بعد كاسد اولمز يعنى كنوز حكمتدن رموز اسرار حقى اخذ
ايليه كه انك رواجى محتاج خريداران دكلدر وقيل وقال وبحث جدالدن
حاصل اولن علم كبى علوم سامعيندن وطالبيندن ملول ونالان اولمز
ولا تورث ميراث الاموال دخى اول اموال عظيمه كه مراد حكم الهيه در اموال
دنيويه ميراثى كبى ميراث اولمز بلكه لم تكونوا بالغيه الا بشق الانفس نحوانجه

هزار مشقت ورياضتله وبى شمار عبادت وطاعتله ميسر اولور والاموال
الجليلة اموال العظيمه اوزره معطوفدر وباخذنك مفعوليدر ودخى اول
كنز حكمتدن اخذ ايليه انوار جليله واسرار جزيله يى والجواهر الكريمة دخى
جواهر كريمه يى اخذ ايليه جواهر كريمه دن مراد علوم لدنيه ومعارف حقيقيه
الهيه در والضياع الثمينة ودخى زياده بهالو مزرعه لر وعقار اخذ ايليه
مراد صوالح اعمال ومحاسن خصالدر كه آتنا ديدر شاكرا لفضله بو منكوانى
كنز حكمتدن اخذ ايليه شاكر اولدوغى حالده اول اللهك فضل واحسانته
ومعظما لقدره وتعظيم وتكريم ايدجى اولدوغى تعالى انك قضا وقدرينه
ومجلا لخطره دخى انك عظمة وكبرياسن جليل قلدوغى حالده ويستعيذ
بالله من خساسة الحظوظ الا ان ليتعوذ به معطوفدر ودخى اول علمى
ملكر شول كمسه ادراك ايليه كه استعاذه ايليه اللهه حظوظ نفسانيه دن
كه فى نفس الامر خسيس در ومن جمال الشكر القليل مما يرى فى نفسه و
دخى شول جهالدن اللهه استعاذه ايليه اول جهال استكثار ايليه يعنى
كثير عد ايليه شول قليلى كه نفسنده كوردوكى شيدن اوله جهال بوراده
جاهل معناسنه در مبالغه دن اوتوريدر رجل عدول ديدكلرى كبى و
فتح ميم يا ايله ده قرائت اولور بو تقديرجه جمله مستانفه اولور يعنى بز اللهه
صيغنورز شول جاهللردن كه آزى چوق صير كنده ونفسنده كوردوكى

شيدن وليستغفر لك الكبير العظيم من عنده دخي كبير وعظيم اولن شيلرده قليل عد ايليه
غيري كه دن و يجب بنفسه بعالم باذن ربه الحق و يجبه ايليه نفسنده شول شيلكه
حق اكا آندن اذن ويرمش وله به ده ضمير يجبه يه راجعدر اعدلوا هو اقرب ده هو
اعدلوا يه راجع اولدوغى كبي و على العالم الطالب ان يتعلم ما لم يعلم وطالب اولن
عالمه اوزره واجب ولازمدركه تعليم ايليه اول شيئي كه بلمز وان يعلم ما قد علم
ودخي تعليم ايتمكلك واجب ولازمدر اول شيئي كه بلدي و يرفق بذوي الضعف
في الذهن ان يعلم اوزره معطوفدر و يرفق افعالدن قراءت اولنمق اوليعدر
يعني دخي عالمه لازمدر كه رفقت قلمه ذهننده ضعف صاحبي اولنه ولا يعجب
من بلاهة اهل البلادة و دخي عالمه لازمدركه اعجاب لحيه اهل بلادنك بلاهتندن
بليد كند طبعه ديرلر ولا يعنف على كليل الفهام دخي عالمه لازمدر كه عنف
وخشونتده قلميه كليل الفهام اولنلره وتند ذهن اولنلره يعنف نك افعالدن
تعفيل دن قرائتي جايزدر و تيبوردقلري اوصاف حكيم حاذق و مرشد
كاملك دوشيد رمريري وشاكردي بوطريق اوزره تربيه ايدر كذلك
كنتم عالمره خطابدر من قبل فمن الله عليكم يعني سزدخي اي عالم اولنلر
اول كليل الفهام وضعيف الذهن اولنلر كبي ايدوكوز علمدن اول سبب
الله تعالى سزه انعام ايلدي تا كم سزده تعليم وارشاد له آنلره انعام ايدرسز
سبحان الله عن اقاويل الملحدين سبحان اسم مصدردر يعني تسبيحك اسميدر

فعل محذوفك مصدريدر تقديري أنزه الله تنزيها عن اقاويل الملحدين يعني بن اللهي
تنزيه ايتمكلك ايله تنزيه ايدرين ملحدلرك سوزلرندن و شرك المشركين و تنقيص
الناقصين ومشركلرك شرك كتوردن و ناقصلرك نقص ايرادلرندن و تشبيه المشبهين
و مشبهلرك تشبيه ايتمهسندن يعني جوارح و اعضا اثبات ايدوب ومكان و
زمان اسناد ايتمهلرندن و سوء افهام المتفكرين و دخي تفكر ايدجيلرك كم
فهملرندن و يرامز ادراكلرندن و كيفيات المتوهمين وتوهم ايدجيلرك كيفيه
منسوب قلمهلرندن يعني نيجه در و نه حالله در و نه زماندن بر و در ديو توهم ايتمهلرندن
وله الحمد و المجد مهما اول اللهه مخصوصدر جمله حمد و جمله تمجيد يعني اولولق على تلفيق
كتاب المثنوي كتاب مثنوينك تأليف و جمعي اوزره الالهي الرباني ايله كتاب
مثنوي كه الهيه منسوب و ربه منسوبدر و هو الموضح و المفصل توضيح و تفصيل
ايدجي مهما اول اللهدر وله القول والمن فضلا و نعمة عظيمة انوكدر لا سيما
على عباده العارفين يعني جمله مخلوقاته موضح و مفضلدر على الخصوص عارف
قوللرينك اوزرينه اولقدر توضيح ترتيب و تفصيل و عام و مرتبت قلمشدر
كه غايت و نهايتي يوقدر على رغم حزب شول كروهك رغمنه و صور و حقير اولنجه
كه ليريوب اول حزب ديلرلر دي ان يطفئوا نور الله اللهك نورني اطفا ايدوب
ازاله ايتمك استرلر دي بافواههم آغزلريله اللهك نورندن مراد انبيا و اوليادر
و بو محلده با مثنوي دروبا حضرتك وجود شريفلريدر والله متم نوره الله تعالى

نوريني تمام وكماله ايركوزمجيدر ولوكره الكافرون اكرچه كافرلر ومنكرلر اكراه
ايدرلرسه ده انا نحن نزلنا الذكر جناب عزت ان ايدرلر تحقيق بز انزال
ايلدك قرآن وانا له وتحقيقا بز اول قرآنه لحافظون البته حافظلرز كه
تغيير وتبديل وتخليطدن وبو محلده دخي بو معنايي جناب عزت حضرت خلافنه اول كافرلرك
قلبنه ايراد والهام ايلمشلردر كه يا مولانا تحقيقا بز انزال ايلدك بو ذكري
يعني مثنوي سنك قلبنه وبز آني حافظلرز تبديل وتغييردن زيرا مثنوي مغز
قرآن درلمش بولنه پس بر كيمسه تبديل وتغيير ايدرسه امر وصيتي ويا خود انبيا
واوليانك قوللري بعد ما سمعه بو قول الشريف وب وقتنده محقق اولور قدرت
حكمنده فانما اثمه پس بو تبديل وتغييرك خطا وگناهي ولمز الا على الذين يبدلونه
شول كمسنه لره اوزرينه اولور كه اول ايصال ولساني تبديل ايليه پس خائن
اولور امر حققده صحي وملتزل ولور ان الله سميع تحقيقا الله تعالى سميعدر موصينك
قولني ومبدلك كلامني عليم دانادر هر بريك احوالنه وبونلره وعيد شديد واردر
مبدللرينه والحمد لله رب العالمين **البيت الاول** صادر كما منه وانشق الجبل
هل رأيتم من جبل رقص الجبل معنى بيت صاد اولوي دكا مركوك وپاره
پاره منه اول عشقدن وانشق الجبل دخي طور طاغي شق اولوب بر روح اولدي
هل رأيتم استفهام تقرير وتحقيق ايچوندر وخطاب جمليه دردر دونيشلرن مراد
دونيت عليه در تقرير كلام هل علمتم باستماع اخبار الله في القرآن علماء حنيفي

كانت اثره

96

كانت اثره والعيان يعني اللهك خبر ويرمسي سيزك دونكز ونيكوز عزت له اسندردر تحقيق
بلدوكوز وعلم اليقينه استماع اتدوكوز حبيب طوردن جبل رقصي كبي رقص ايلدكي كرقص
الجمل تعدير ينه دردنج حافظيت اوزره بو بيت سورة اعرافده قال رب ارني
انظر اليك آيتنه اشارتدر تفسيري ابتداي كتابده مرور واتري مثنوي باقيات
صالحات آمد كريم رستم از صد آفت واخطار وبيم سورة كهفده اولن آيتد
اشارتدر المال والبنون يعني اموال واولاد زينة الحيوة الدنيا دنيا حياتنك
زينتيدر والباقيات الصالحات يعني شول اعمال كه اني آثاري ابد الآباد
باقيدر خير عند ربك سنك ربك قتنده خيرلودر مال وبنونلرن ثوابا ثواب
يوننلرن وخير املا ودخي خيرلودر امل يوننلرن زيرا بو امل سالكي دولت
باقيه واصل قيلور وسورة كهيعص ده دخي بو آيت بو منوال اوزره وارد
اولمش ويزيد الله الذين اهتدوا هدى والله تعالى زياده ايلر شول كمسنه لره
كه مهتدي اولدليمر هدايت وبصيرت ويقينلرين زياده ايدر والباقيات
الصالحات باقيات صالحاتدن مراد اعمال آخرة وصلوة خمسه ويا تسبيح
وتهليلدر ديمشلر خير عند ربك وربك قتنده خيرلودر ثوابا ثواب يوننلرن
وخير مردا ودخي خيرلودر مرجع ومصير جهتندن مرد مصدر ميمي در يعني ثبت
باقيات صالحات كلمشدر كريم وحليم اولسه كه ودنيا ومافيها فاني وبر خطردر
انا كريم خلاصي ولمشدر يوز آفت وخطرلردن وخوفلردن قصه خود لوكان

پیل بچه کان بیت سر کشند کوش محمد در سخن کش بکوید در نجحق هو اذن

سوره توبه ده اولن آیته اشارتدر که اولی ومنهم الذین یؤذون النبی ویقولون هو اذن آیت

منافقلر حقنده نازل اولمشدر اول فرقهٔ فدره بریره کاهی جمع اولوب اول

سلطان حقنده نازل اولمشدر مالایعنی سویلیوب بعضیلری دیرلر دیکد صفتنک

محمد ایشیدر زیرا اول اذن سامع صاحبیدر دیرلردی جناب عزت قوللرینه

آنلردن خبر ویروب بیوردکه ومنهم یعنی منافقلردن بعضیدر الذین شول

کمسنه لرکه یؤذون النبی پیغمبر علیه السلامی ایذا ورنجیده ایدرلردی ویقولون

ودیرلردی هو اذن اول محمد اذندر رجل عذل تعبیلیندندر کمال مبالغه قصدیله

اوتوری کانه اول حضرتک سرتا پا هر عضوی اذندر دنکلم جاسوس علیه دیرلر

مبالغه دن اوتوری قل اذن خیر لکم بو کلام منافقلری تصدیق درکه تقدیری

نعم اول پیغمبر اذندر لکن نعم الاذن اذن مذموم دکل بلکه محمود در وخیر در کوکلی

واذن تنوینیله واضافتیله قراءتدر یؤمن بالله تفسیر در اذن خیر لکم قولنی یعنی الله ی

تصدیق ایلر هر نه که بیوردی ویؤمن للمؤمنین ودخی تصدیق ایلر مؤمنلرک

خلوصله اولن اقوال وافعال واعمالینه للمؤمنین ده لام زیاده اولدی امام معناسنه

اولن ایمانله تسلیم وتصدیق معناسنه اولنکجا بینینی فرق ایچون اوتوری ورحمة اذن

خیر لکم اوزره معطوفدر یعنی اول پیغمبر علیه رحمتدر للذین آمنوا منکم شول کمسنه لره

که سزدن اظهار ایمان ایلدیلر رحمت بوراده رام معناسنه در مبالغه دن اوتوری

مصدر

مصدر ذکر اولندی معذبیت اسرار حکمه واستماع ایدر حضرت پیغمبرک کوشی

منافقلرک وغیری کمسنه لرک سوزنون که انک حقنده حق تعالی قرآننده هو اذن

دیدی یعنی انما اول پیغمبر علیه کوشدر دیدی آمدی حقیقتده اصل کوش بیز در

یوخسه بو کوش سر سرر سز غیبی استماع ایدرمز باز کشتن بحکایت پیل احنوا

آید جواب آن دعاه بو آیت سوره مؤمنده در وتفسیری جلد ثانیده مذکور اولندی

حق تعالی جمع آمدن اهل آفت حق تعالی فخر آورد از وفا کفت من اوفی بعهده غیرنا

سوره توبه نک آخرنده اولن آیته اشارتدر که بیوردلر ومن اوفی بعهده من

الله کمدر وافی دکل عهدینه الله دن وافی دکل کمدر یعنی بر کمسنه اوفی دکل در

الا اودر فاستبشروا ای مؤمنلر سز شاد اولک ببیعکم بیع وشری کوزه الذی

بایعتم به ایله بیع که انکله بیع ایلدوکوز وذلک اول بیع هو الفوز العظیم زیاده

نجاة عظیمه در یعنی بیب حق فخر کتوردی وفا ایلمه دن بیوردیکه من اوفی

بعهده نه کمسه درکه اوفی اوله عهدینه غیرنا بیزدن غیری من استفهام ایچوندر

اوفی افعل تفضیلدر وغیر لفظا مرفوع فاعلیدر اوفی نک بیت نعط مع

اعرض هنا عن ذکرنا عیشة ضنکا وحزی بالحج سوره طه نک آخرنده اولن

آیته اشارتدر ومن اعرض عن ذکری هر کم اعراض ایلیه بنی ذکر ایلمه دن ویا

قرائله عمل ایلمه دن فان له تحقیق اول کمسنه ایچون واردر معیشة ضنکا

معیشت تنک وضیق واردر کما قال بعض المشایخ لایوضا احد عن ذکر ربه

الا ظلم علیه وقته وتشویش علیه رزقه ۞ هر زمانه که نه ذکر توکنم کویا نیست ۞ هر دمی کونه

بفکر تو بود کویا نیست ۞ ونحشره یوم القیمة اعمی وبز اول موصوفی یوم قیامتده اعمی

ونابینا حشر ایلیه وز قال رب اول موصوف دیر ای ربم لم حشرتنی اعمی نیچون

بنی اعمی حشر ایلدک ۞ وقد کنت بصیرا حال بو که بن دنیاده بصیر ایدم قال کذلک

ای مثل ذلک فعلت الله تعالی دیه که کا دلو بونک کبی دکلا نشلدک بو آیتیله تعبیر بیورلرکه

اتتک آیاتنا فنسیتها یعنی بزم آیاتمز واضحه ودلالا ساطعه مزکه وحدانیته تمزی مشعر در

سکا کلدی پس سن آنی نسیان وفراموش ایلدک ونظر عبرتیله نظر ایلمدک وتعامی

قلدک وکذلک الیوم تنسی بزم آیاتمزی نسیان ایدوب تعامی ایلدوکک کبی سن

دخی بو کون اعمالک حالنده نسیا اولنورسن یعنی ثبیت بز اعطا ایده روز

جنابیه عزتک ل نندن در من اعرض شول کمسیه که اعراض ایلدی هنا بو

دنیاده عیشة ضنکا تنک معیشت اعطا ایده روز ونحشره یوم القیمة بز جزا

ویرور وز انکه اعراضیه مقابله سنده اعمی لکی عیشه مقصود ثانی سید دنیا طاننک

بقیة قصة اهل سبا بیت پس سبا کفتند باعد بیننا ۞ شیننا خیر لنا خذ دنینا ۞

سوره سباده جناب خدا سبا قومنک حقنده علی طریق الحکایة بیوردلرکه

بز سبا قومنه انواع واصناف جود وکرم اعطا ایلدک کم لا یعد ولا یحصی در

فقالوا پس قوم سبا دیدیلر ربنا ای بزم ربمز باعد بعید ایله بعد دخی قرا اتور

بین اسفارنا بزم سفرلریمزک ومنازل ومراحلمزک بیننی بونلره اعطا اولنان

نعمک

نعمک بری دخی بو ایدیکم هر نه جانبه سفر اتسه لر دی هر قریه بری برنک کورینوردی

حتی سبادن شامه کلنجه دک درت بیک بیوز قریه معموره وار ایمش پس

بونلرک اغنیاسی کفران نعمت اوزره اولوب دیدیلرکه یا رب بزه منازل و

مراحل پیدا ایدوب سفرلریمزک ما بیننی بعد ایله تا زحمت وتعب چکه لم بو

نعمتلردن ملول اولدوق وظلموا انفسهم بونلر ظلم ایلدیلر کندو نفسلرینه

کفرانلری سببیله اول جمله قریه لری خراب ایلدک فجعلناهم احادیث پس

بونلری حدیثلر وحکایه لر قلدوق خلق لسانندن خلق تعجب ایدرلرکه

نجه در بونلر نعمتی ترک ایدوب نقمت طلب ایلدیلر ومزقناهم کل ممزق وبز

بونلری تمزیق وتفریق ایلدک کلی تفریق التمکله هر بری بر جانبه پراکنده

ومتفرق اولوب دار و دیارلری خراب ویباب اولدی ان فی ذلک لآیات

تحقیقا بو ذکر اولنان بو کلامده آیات عظیمه ودلایل جلیله وار در لکل

صبار شکور معاصیدن وکفراندن کلی صبور ونعمتلره شکور اولنلر

ایچون در یعنی بیت پس سبا قومی دیدیلرکه بعید ایله بزم ما بینمزی شیننا

خیر لنا بزه شین وعیبمز خیر در خذ دنینا بزم دینمزی آل دیدیلر مثنوی

یطلب الانسان فی الصیف الشتا ۞ فاذا جاء الشتا انکره ۞ انسانک کونلنه

نه مرتبه ایدوکنی بو بیت ایله بیان ایدرلر وبیوردلرکه انسان طلب ایلر صیفده

یعنی یازده آینده شتایی پس چون شتا کلسه انکار ایلر اول شتایه و یاز

استرذا اسم اشارتدر مشار الیه شنت در بیت فهو لا یرضی بحال ابدا لا یعیش
لا بضیق رغدا پس اول انسان راضی اولمز ابدا بر حاله لا یعیش عیشه ده
راضی اولمز لا بضیق تنکلکه راضی اولمز ما حصل نه غنایه نه عنایه نه کرمایه
نه سرمایه نه نعمته و نقمته نه صفایه و نه بلایه هر بر حاله که واصل اوله عنت
ایدوب آخر مرادن حصولن استر رغدا اطیب و واسع اولن شیئه
دیرلر عیشک صفتی در بو تقدیرجه با زاید اولور تقدیر کلام لا عیش رغدا
ای طیبا و واسعا و بو ابیات اصلنده امرء القیس در حضرت خداوندگار
تغییر ما ایدوب بو محله ایراد ایلمشلر اصلنده بویله واقع اولمشدر که نظم
یتمنی المرء فی الصیف الشتاء فاذا جاء الشتاء انکره فهو لا یرضی بحال
واحد قتل الانسان ما اکفره کلما نال هدی انکره بو بیت سورهٔ عبسده
اولن آیته اشارتدر قتل الانسان ما اکفره لعنت اولسون انسان ان ندن
مراد کافرلرده و یا خود نعم حقنه کفران ایدن اولن اوله ما اکفره صیغهٔ تعجبدر
انسانک افراط کفرانی تعجب در یعنی انسان نه کافردر بن خلقدر هیچ ادراک
و تفکر ایلمزکه من ای شیء خلقه مبدأ وجود و نشون انسانک و زرینه انعام
بیوردوغنی بیان ایدر استفهام تحقیر ایچوندر یعنی انسانی نه شیدن حقیردن
خلق ایلدی اول الله پس اول ابهامی بیان ایدوب بیوررلرکه من نطفة
خلقه آنی مای منیدن خلق ایلدی فقدره ای فهیاه لما یصلح له من الاعضاء

والاشکال

والاشکال یعنی تقدیر و تهیئه ایلدی انسانک شانینه لایق اعضا و اشکال
و هیئتی و هیکلن احسن تقویم اوزره ثم السبیل یسره اندن صکره اول
الله تیسیر و تسهیل ایلدی خروج امهاتدن خروجه سبیلی تا متولد اولوب
ظهوره کلدی و یا خود اول انسانه تیسیر ایلدی خیر و شر سبیلی ثم
اماته اندن صکره اول انسانی اولدردی اجلی یتدکده فاقبره ای جعله
ذا قبر یواری فیه لا کالبهائم تکرمة له یعنی آنی قبر صاحبی قلدیکه اول قبر آنی
ستر ایدر مردار و جیفه بهایم کبی طشره ده قلمز پس مقبره و موت دخی جمله
نعمدن بری اولدی زیرا موت وصلتدر حیوة ابدیه یه و تحفه در مؤمنینه
و کافره دخی من وجه نعمتدر واصل و قرارکاهی بولوب کفر و عصیانه مؤدی
اولن جای محنت آباددن خلاص اولمه سی سببیله ثم اذا شاء انشره
اندن صکره دیلدوکی وقتده آنی حشر ایلر معنی بیت قتل الانسان حضرت
مولانا دخی کفران اولنلره دیرکه لعنت اولسون انسانکه ما اکفره
تعجب ربنک نعامیه کافر اولدی کلما یادکه تا که کتیشمه هدی که هدایت
حقدن بر آیته انکره اول هدایه انکار ایلر مثنوی نفس زاینده ست
زان شد کشتنی اقتلوا انفسکم گفت آن سنی سورهٔ بقره ده اولن آیته
اشارتدر و اذ قال موسی لقومه یاد ایلک ای بنی اسرائیل شول وقتی که
موسی قومنه دیدی یا قوم ای بنم قومم انکم تحقیقا سز ظلمتم ظلم ایلدوکوز

انفسکم نفسلریکوزه بانخاذکم العجل ایله کندوکوزه آله ومعبود اتخاذ اتمککز سببیله

فتوبوا الی بارئکم پس عزم ورجوع ایلک خالقکوز جانبنه فاقتلوا انفسکم

پس ای عبدۂ عجل قتل ایلک نفسلرکوزی ذلکم نفسکوزی قتل اتمک خیر لکم

عند بارئکم سزوکیچون خیرلودر حیوة دنیادن زیرا بو قتل توبه‌کزدر پس کوساله

پرستلر بربیره جمع اولوب بری برین قتل اتدیلر صباحدن زواله وارنجه

یتمش بیک کمسه مقتول اولمش پس حضرت موسی ع م دعا ایدوب رب العزة

بیوردیکه فتاب علیکم فا شرط محذوفک جوابیدر تقدیر کلام فان فعلتم فقد

تاب علیکم کان حضرت موسی بونلره دیمشیدی که اکر سز بو فعلی ایشلدوکوز

ایسه حق تعالی دخی عفو ایدوب رجوع ایلدی ویاخود خطاب غیبتدن بوکره

على طریق الالتفات خطاب اوله که فعلتم ما امرتم فتاب علیکم بو تقدیرجه

فا عطف ایچون اولور انه تحقیقا اول الله هو التواب الرحیم کثیر التجاوز

عن الذنوبدر وکثیر الرحمةدر قال الامام القشیری التوبة بقتل النفوس

غیر منسوخة فی هذه الامة الا ان بنی اسرائیل کانهم قتل انفسهم ظاهرا

وهذه الامة بتوبتهم تقتل انفسهم معنى کما قال النبی ع م موتوا قبل ان تموتوا

والناس یتوهمون ان توبة بنی اسرائیل کان اشق ولیس کما توهموا

فان ذلک کان فی ساعة واهل الخصوص من هذه الامة قتلوا انفسهم

فی کل لحظة بسیوف الریاضة والمنع عن الشهوات کما قیل قبور الوری

تحت

تحت التراب والثری رجال لسلم تحت الثیاب قبور و حضرت پیغمبر بیوررلرکه

من اراد ان ینظر الی میت یمشی على وجه الارض فلینظر الی ابی بکر یعنی بیت

حضرت مولانا بیوررلرکه نفس کوران نعمه وعجل پرستلر قبیلندندر انکیچون

کشتنی در یعنی قتله منسوبدر پس بو اجلدن اقتلوا انفسکم دیدی اول

اولوا الله نظم کفت اذا جاء القضا ضاق الفضا تحجب الابصار اذ جاء

القضا حضرت پیغمبر بیوردیکه چون قضا کلسه صحرا تنک و تار اولور و

ابصار محجوب و مستور و قضایه رضا و دعادن غیری چاره یوقدر

نتکم حدیثده بیوررلر لا یرد القضاء الا الدعاء مثنوی با فراغت کافرانرا

نیست تاب ... کوید یالیتنی کنت ترابا سورۂ عم تنک آخرنده ذلک الیوم

الحق اول مذکور اولن کون ثابت و متحققدر لا محالة فمن شاء اتخذ الی ربه

مآبا فا فصیحه در شرط محذوفک جوابی اولمغله بیان ایدر و مفعول شاء

محذوفدر و الی ربه متعلقدر مآبایه رعایة للفواصل تقدیم اولندی

تقدیر کلام اذا کان الامر کما ذکر من تحقق الیوم المذکور فمن شاء ان یتخذ

مرجعا الی ثواب ربه الذی ذکر شانه العظیم فعل ذلک بالایمان والطاعة و

عن قتادة مآبا ای سبیلا کذا فی تفسیر ابو السعود یعنی چون یوم آخرتک

ثبوتی مقرر اولدیسه پس هر شول کمسه که دیلر اتخاذ اتمکلک ربنک

ثوابی جانبنه مرجع و سبیل اتخاذ ایلسون ایمانله و عمل صالحله انا انذرناکم

تحقیقا بز سزی قودقدرلری بو سوره ده وقرآنده ذکر اولنان آیات ناطقه ایله عذابا
قریبا عذاب آخرتدر وقرب کل آت قریب اولدوغی جهتدندر کانهم یوم یرونها
لم یلبثوا الا عشیة او ضحیها یوم ینظر المرء اول کوندر که نظر ایلیه انسان ما قدمت
یداه ما استفهام ایچوندر منصوبدر قدمت ایله ای ینظر المرء ای شیء قدمت
یداه ویاخود موصول اوله وعایدی محذوف اوله تقدیری ینظر المرء الذی قدمته
یداه یعنی انسان اول کونده نظر ایدر شول شیلره که آنی ایلکلی تقدیم ایلدی ونه
شیئی تقدیم ایلدیسه آنی کورر ویدر تخصیص اتمه سی اکثره بناءً در زیرا اکثر اعمال
یدلر حاصل اولور ویقول الکافر یا لیتنی کنت ترابا وکافر دیر کاشکی بن تراب
اولیدم یعنی هرکز خلق اولمیدم دیه ویاخود حیواناتک بعد القصاص خاک
اولدوغنی کوروب بونلر دخی آرزو ایدرلر که نولیدی بز ده بو حیوانات کبی خاک
اولیدق دیه لر ویاخود اهل جنتده ومؤمنلره حقک انعام واحسانک کوروب
بو فراقه تحمل ایده میوب تمنی ایدرلر که کاشکی بز دنیاده ریاضتلر وفنالر قبلیر
تراب اولیدق تا بز ده بو سعادته لایق اولیدق قطعه خاک شو خاک تا بروید
گل که بجز خاک نیست مظهر گل ای برادر چو عاقبت خاکست خاک شو پیش
از آنکه خاک شوی ز نفحه خواجه بدعوت دوستانی مثنوی ایچو یوسف
کشی ز تقدیر عجب نرتع ونلعب ببر داز ظل رب سورۀ یوسفده اولنان آیة
اشارتدر قالوا یا ابانا یعقوبک اولادی جمع اولوب حضرت یعقوبه دیدیلر که

ای بزم

ای بزم یا بابامز مالک لا تأمنا علی یوسف سنک ایچون نه شیء وار در که سن بزی امین
قلمزسن یوسف اوزره وانا له حال بو که تحقیق بز انکا لناصحون البته
خیرخواه واشفقوز ومهربانز ارسله معنا غدا اول یوسفی ارسال ایله بزمله
یارین صحرایه تفرج اتمکه نرتع اکل فواکه وانهار ایلیه ویلعب دخی اوینیه اوق
آتموق وبعضی جانبه کتمک کبی وانا له وتحقیق بز آنی لحافظون حفظ ایدرز قلوز
مکارهدن وسباع وهوامدن حضرت خداوندکار نصیحت بیوروب
دیرلر یوسف کبی انیجه که بی تقدیر صنع کردکار رتع فواکه وانهار وسیر
اشجار وانهار اتمکلکلرندر ظل آب لرندن ونظر دیلرندن منقطع
اتمشدر دیو تقدیرجه ابدن مراد مرشد ودبرن مراد یا رب العزة ویاخود
بنه مرتی اولن مرشد اولور پس دنیا وما فیها سرنا بالعب ولهو در وعیش
ونوشی خطا وسهو در نتیجه سالکلری مرشد ومرتبلری سایه سندن دور
ونظر ومرحمتدن مانجور قلمشدر مثنوی قد قضضتم نحو قح تا بما تم خلقتم
بنبا قایما سورۀ جمعه نک آخرنه اشا دیتدر واذا راوا تجارة او لهوا انفضوا
اولنورکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بر جمعه کونی خطابت ایدرلر ایدی
وبغیره منوره یه بر مقدار قحط اوزره ایدی اول حینده دحیه کلبی شامدن وافر
ذخیره ایله کلوب اولاد عرب عادت قدیمه لری اوزره طبل زن اولوب استقبال
ایدوب تعظیم ایلدیلر پس اول واز طبل حضار مجلس استماع ایدیجک رسول اکرمی

خطبه ده قایما قویوب متفرق اولدیلر الا اون ایکی کمسنه قالدی پس حضرت پیغمبر علیه السلام
بیوردیلر که والذی نفس محمد بیده لو خرجوا جمیعا لاضرم الله علیهم الوادی
نارا پس بو آیت نازل اولوب بونلرک احوالندن خبر ویردیکه واذا رأوا تجارة
شول زمانده که بونلر تجارتی کوردیلر او لهوا واواز طبلک کوسی اشتدیلر لهودن
مراد طبلدر ذکر کاروان کلدکده چالدیلردی انفضوا الیها متفرق اولدیلر اول
تجارة جانبنه الیها دیوب الیهما دیمدی ضمیر تجارته راجعدر زیرا که اصل
مقصودلری اولدی وطبل بالتبع مقصود ایدی پس تجارة ایچون لغو قلمق
مذموم اولیجق لهوایه بالطریق الاولی ویاخود علی سبیل البدل هر بریه راجع
اولمق جایزدر وترکوک سنی ترک ایلدیلر منبر اوزرده قایما قایم اولدوغک
حالده قل ما عند الله خیر دی یا محمد بونلره اول سیئه فعل ایله که الله قتنده در خیرلودر
من اللهو ومن التجارة لهودن وبازرکانلقدن زیرا عند الله اولان دایم وباقیدر
ومنفعت تجارة سریع الزوالدر والله خیر الرازقین الله تعالی ایصال رزقه وسیله
وسبب اولان رزاق وویریجیلرک خیرلوسیدر معنی بیت قد قصتم التحقیق مسئله
متفرق وپراکنده اولدوکوز ای اهل مدینه خروج تجار جانبنه تا که حیران وقایم
اولدوغکز حالده ثم خلیتم آندن صکره ترک ایدوب خالی قودوکوز نبیکی
نبی کوزی تنوین مضاف الیه دن عوضدر تقدیری نبیکم دیمک اولور ویا تعظیم
ایچون اوله ای نبیا معظما دیمک اولور قایما قایم اولدوغی حالده پس انلکه رسولی

جهة

96

جهة ترک ایلدیلر توبیخ وتقریع اولندیلر آیدی هر زمانده بر وارث رسول موجوددر
اول زمان خلقی انک ارشادن ترک ایدوب لهو ولعب دنیایه مشتغل اولسه
اول قوم انلره بو توبیخدن حصه دار اولورلر مثنوی چون خلقناکم شنیدی
من تراب خاک باش وجست از وی رو متاب سورة طه ده اولن آیتر
اشارتدر الذی مبتدای محذوفک خبریدر ویا مدحیت اوزره منصوبدر
جعل لکم الارض اول اللهدر که سزک ایچون ارضی قلدی مهدا فراش مبسوطه
قلدی وسلک لکم فیها سبلا ای جعل لکم یعنی سزک ایچون قلدی اول ارضده
طرق کثیره که تا سز مصالحکوز ایچون هر جانبه کیده سز وانزلنا من السماء
ماء غایبدن متکلمه التفاتدر فاخرجنا به انزلنا اوزره معطوفدر یعنی
بز انزال ایلدک سمادن مطری پس بز اخراج ایلدک اول مطر سببیله ازواجا
ای اصنافا من نبات ازواجی بیان ایچوندر شتی شتیتک جمعیدر صفتیدر
ازواجانک ویا من نباتک صفتیدر که مصدرده جمع وواحد مساویدر
یعنی بز اخراج ایلدک نباتدن اصناف مختلفه یی که هر بری طعمده وشکلده ونفعده
نوع نوعدر کیمی انسانه صالح وکیمی حیوانه کلوا قولی مضمردر یعنی بز دیدک انسانه
یک انواع ثماردن واصناف حبوباتدن وارعوا انعامکم ودخی حیوانلرکزه
چراکاهده اوتلتدرک ان فی ذلک لآیات تحقیقا بو مذکورلرده دلایل وعلامات
کثیره واردر لاولی النهی ارباب عقول ایچون نهی عقلدر دیرلر صاحبنی منهیاتدن

نهی ایلدوکی ایچون منها اولارضدن خلقناکم بز سزی خلق ایلدک یعنی اصلکی خلقتکوز
ومواد ابدانکوز خاکدندر وفیها نعیدکم وبعد الموت اوضه اعاده ایده‌روز
سزی ومنها نخرجکم وعند البعث اولارضدن بز سزی اخراج ایده‌روز
جزای اعمالکی خیر وشر نه ایسه کورمه‌دن اوتوری تارة اخری بر کره دخی معنی
بیت چونکه حق تعالینک بز سزی ترابدن خلق ایلدک دیدوکن اشتدک
خاک اول علی الفور اول خاکدن یوز چورمه قصهٔ اهل ضروان وحیلت
کردن مثنوی کفت الا یعلم هواک من خلق ان فی نجویک صدق ام ملوع
سورهٔ تبارکده در بو آیت واسروا قولکم او اجهروا به روایت اولنور کم
کفار مکه حضرت پیغمبرک حقنده نیجه نالایق نسنه ایدوب جبرائیل آنی حضرته
بلدردی اول حضرت دخی آنی آنلره بالتمام تقریر ایلدکده آنلر قجی بر بونک
کبی سوز سویلشسه‌لر دیرلردی که اسروا قولکم لئلا یسمع آله محمد پس بو آیت
نازل اولدی که اکر قولکزی اسرار ایلک واکر اظهار ایلک واکر اجهار ایلک
عند الله علی السواء در انه علیم بذات الصدور تحقیقا اول الله علیمدر
ضمایر وصدورده قبل تعبیر الالسنة الا یعلم من خلق منکر مجازی مرفوع در
فاعلیدر یعلمنک تقدیری الا یعلم السر والجهر من خلق یعنی سر وجهری
بلمزمی شول کمسه که خلق ایلدی سر یله جهری وهو اللطیف الخبیر اول
الله در که علیمدر بواطن اشیایه وخبیردر حقایق اشیایه ودقایق بیراد

خفایه معنی بیت کفت الا یعلم بلمزمی هواک سنک میل ومحبتکی من خلق شول کمسه
که سنک هواکی خلق ایلدی ان فی نجویک صدقا تحقیقا سنک سرکده صدق وراستی واردر
ام ملوع یا خود تملق وچاپلوسلق واردر نجوی بابه الاثنین اولمسر ده دیولر
تعال نجوته نجوی ایسا در تر سر آ مثنوی کیف یغفل عن ظعین قد غدا من
یعاین این مثواه غدا ظعین بر وزن فعیل بمعنی فاعل بر یردن بر یره کوچجی
یه دیرلر قد حرف تحقیقدر غدا فعل ماضیدر غدوه‌دن رواحک ضدیدر فاعلی
ضمیری تحتنده مستتر راجعدر ظعینه وصفتیدر ظعینک کیف ایله حالدن
استفهام اولنور واین ایله مکاندن معنی مصراع اول اولدر که نه حال
ایله غافل اولور مسافردن ایله مسافر که قد مشی فی وقت الغداة یعنی صباح
وقتنده کتدی ایدی من فاعلیدر یغفلنک یعنی شول کمسه که یعاین عینیله
کوره عاینت الشیء دیرلر فی بر شیء معاینه کوردک این نه مکانده در
مثواه او ظعینک مکانی غدا یارینکی کونده ظرفیت اوزره منصوبدر مثنوی
اینما قد هبطا او صعدا قد تولاه واحصی عددا هبطا نزول وصعود عروج
دیرلر واینماده ما وهبطا وصعدا ده الفلر زایددر بو الفلره الف اشباع
دیرلر معنی بیت بو تقدیرجه اولور که نیجه غافل اولور اول الله که عیانا کوره
نه یرده در مسافرک مثواسی قبل ارادة السفر اینما نه مکانده قد هبطا
تحقیق نزول ایلدی او صعدا ویا خود نه مکانده عروج ایلدی قد تولاه

ضمیر بارز منوایه راجعدر و تولا لک قتنده مستتر اولن ضمیر ظعینه راجعدر تحقیق
اول صنفدن منوایه نه مکانده توقی و توجه ایلدی و احصی عددا و نه مکانده
احصای عدد ایلدی بو جمله حقک ماضیده و مستقبلده اولن حکمته اشارتدر
و ماضی و مستقبل و حال علم اللهده علی السوادر تمثیل روان شدن خواجه مثنوی
عجلوا اصحابنا کی تو بجوا عقل کی کفت از درون لا تفرحوا خواجه در دمند دیلدیلم
تعجیل ایلک اصحابنا ای بزم اصحابمز کی تو بجوا ارج سود اتمه دن او توری
خواجه بویله دیدکه عقل کی کفت از درون عاقل اولن اکا دیر دیکه بو حالده
درونندن عن صمیم البال لا تفرحوا فرح اولمه زیرا بو الزوال دور ویا خود عقلدن
خواجه نک درونده اولن عقل اوله بو تقدیرجه معنا خواجه نک عقلی درونندن
دیر دیکه ای خواجه فرح اولمه زیرا حق تعالی سورهٔ حدیدده بیوردی ما اصاب
من مصیبة فی الارض ابیچ مصیبتلردن بر مصیبت اصابت اتمدی یرده
اکر قحط و غلا و اکر آفات و بلا و اکر سقامت و وبا هر نه ایسه ولا فی انفسکم
و دخی نفسلرکوزده اصابت اتمدی امراض و غموم و هموم و فقر و فاقه
کبی الا فی کتاب الا لوحده مکتوب و مسطوردر من قبل ان نبرأها ضمیر مصیبه
و یا ارضه و یا انفسه راجعدر یعنی بز بو مصیبتی و یا ارضی و یا انفسی خلق اتمزدن
اول ان ذلک تحقیقا اول مقدر اتکه لوح محفوظده ثبت و کتابتی علی الله یسیر
الله هه آساندر لکیلا تأسوا علی ما لوحده اولن یعنی هر نه ایسه لوحده مکتوبدر

ناسم

تا سز محزون اولمیه سز اول شیئه که سزه اعطا ایلدی ربکنوز نعم دنیادن فاتکم
من علم ان الکل مقدر هان علیکم الامر والله لا یحب کل مختال فخور الله تعالی سومز
کل متکبری و فخوری یعنی مال دنیایه فخر ایدوب تکبر لک ایدنی بیت من رباح الله
کونوا رابحین ان ربی لا یحب الفرحین یعنی خواجه اصحابنه دیدیکم اللهک
ربحلرندن ربحه لرو فائده لره آلجی اولک مصرع ثانیده قول مضمردر قایلی
عقلدر بیت سابق قرینه سیله نتکم آنده عقل کی کفت دینلدیکی ایدی
بونده دخی ایله دیمک جایزدر یعنی قال العقل ان ربی تحقیق بنم ربم
لا یحب الفرحین فرحناک اولنلری سومز ای خواجه دیدی پس خواجه اصحابنه
بینه دیدیکم نظم افرحوا هونا بما آتیکم کل آت مشغل الهاکم یعنی خواجه اصحابنه
دیدیکه افرحوا فرح اولک هونا هون آسانلکده دیلو سهلولت یونندن
بما آتیکم ربکوزک سزه اعطا ایلدوکی شیئه مصرع ثانیده ینه عقلک قولیدر
عقلده دیدیکم کل آت مشغل زمان مستقبلده هر نه کم کلیجی در ایله
آتی که اشغال ایدیجیدر الهاکم سزی الها و اشغال ایدیجیدر اول آتی
مشغلدن حقدن بو تقدیرجه کل مبتدا او مشغل آتنک صفتی و الهاکم
خبر اولور الهاکم فعلینک فاعلی قتنده کی ضمیردر که کل آتنه راجعدر و
یا خود کل آت مبتدا او مشغل خبر اوله و الهاکم مشغلنک صفتی اوله بو
تقدیرجه معنا هر نه کم آتیدر مشغلدر ایله مشغل که سزی الها ایدر حقدن

پس سالکی امرنه انتها ایدرسه حقدن یعنی امرنه مشغول قلورسه دنیا اولدر الحدیث کل ما
الهاک عن مولاک فهو دنیاک مثنوی بح الی القلب وسر یا ساریه فیه اشجار وعین جاریه
بو بیتده بو معنا بستلمه بیورلرکه سالک سیر کلدن فراغت ایدوب سیر دله مشغول اولندر
آمدی ای سالک بح الی القلب کوکل جانبنه چاغر وصاحب دله یلوار البح رفع الصوت
من بح یبح بحا وسر یا ساریه وکوکل جانبنه سیر ایله ای سیر ایدیجی فیه اول قلبده واردر
اشجار معارف شجرلری وعین جاریه دخی علم چشمه لری که جاریدر واوب عطف تن
بادیه نفس وهوایی ربایان ایدر اشجار انوار معارف واثار تسابیح وتعادیس
استفاده دن تنکلم حضرت پیغمبر بیورلر اکثروا اغراس الجنة قالوا وما اغراس الجنة
یا رسول الله قال التسبیح والتهلیل وعین جاریه ماء الحیوة علم لدنیه دن استعاره
در وحاصل کلام سیر برون ونفس بو ظلمت دنیای دوندن نفرت ایدوب سیر درونه
رغبت ایت دیمکدر رفتن خواجه وقوش بسوی ده مثنوی شاد ماند سوی
صحرا تاختند سافروا کی تغنموا بر خوانده حضرت رسول بیورلرکه سافروا امر
سفر ایلک سفرک ظاهری وباطنی اولمه سیحابلدر تصحوا وتغنموا یعنی اکر سفر ایدرسکوز
صحت بولوب غنیمت اوله سز نواختن مجنون آن سک را مثنوی مصطفی را
کوکه جسمش نان بود مه که رحمن علم القرآن بود سوره نه وجانبزه حق جل وعلا بیورلرکه
بو سوره نک سبب نزولی بودرکه کافرلر دیدیلرکه پیغمبر قرآن فلان کمسه دن
تعلیم ایدر حسب جناب عزت بیورلرکه الرحمن علم القرآن اول رحمتی جمیع اشیایه
شامل

شامل اولن رحمن تعلیم ایلدی قرآنی اول رسوله خلق الانسان جنس انسانی
خلق ایلدی علمه البیان بیلدردی اول انسانه بیانی یعنی تعبیر ما فی الضمیر جناب
عزت بو سوره ده قوللرینه تعدید آلاء ونعمت ایدوب موهبت قلدوغی نعم دنیویه
واخرویه یی اظهار ایدرلر جمله دن اجل نعم دینیه که قرآنی انزالی منافع دینیه ودنیویه
یه باعثدر وخلقت انسانی ذکر قرآندن صکره ایراد اتمسنده نکته تحصیل معانی
قرآن وتعلم معارف ایچون خلق اولدی وغنه اشارتدر قرآندن صکره ایلدی
ما یتمیز به عن سایر الحیوان که مرادی بیاندر وبیان منطق فصیح ایله تعبیر وما فی الضمیر
تعبیر دیرلر رسیدن خواجه وقوش میکند بعد اللتیا والتی اللتیا بضم اللام
التی نک تصغیریدر یعنی بعد الداهیة الصغیرة والکبیرة دیمک اولور مثنوی
اهل تن را جمله علم بالقلم واسطه افراشت در بذل وکرم سوره اقرا اشارتدر
اقرا یا محمد اوقو باسم ربک تکلمی مصدودر حالیتا وزره ای مفتتحا یعنی ربکک
اسمنی مفتتح اولدر وعکسه حالده قراءت ایله الذی خلق اول ربکه که خلق ایلدی
کلی شیا خلق الانسان من علق اوشمدی خالقن اقرا اقرأ وربک الاکرم
تکراری مبالغه دن اوتوردر یعنی قراءت ایله که سنک ربک جمیع کرملودن
اکرمدر الذی ایله ربک کرمدرکه علم بالقلم اوکرتدی انسانه قلم ایله کتابتی
علوم ومعارف اتنکله قید وشکار معانی صید ایدرلر علم الانسان ما لم یعلم
انسانه تعلیم ایلدی بلمدوکی شیئی مثنوی درچنان روی خبیث عاصیه کفت

یزدان نسفعا بالناصیة یعنی بونك كبی خبیث وعاصیه ولس یوزك حقنده خدا
سوره اقرأ ده بیوررر كلا لئن لم ینته كلا ردع در ابوجهله لئن ده لام توطئه ایچوندر
تقدیر كلام والله لئن لم ینته عما هو علیه یعنی الله حقیچون اگر ابوجهل رجوع ایتمزسه
نماز قیلمقدن لنسفعا البته بز اخذ ایلرز بالناصیة انك آلننی ناصیه ده كی الف لام
مضاف الیه دن عوضدر تقدیری ناصیته دیمكدر اولور ناصیة بدلدر ناصیة اولدن
كاذبة خاطئة صفتی در ناصیه نك یعنی بز البته اخذ ایلرز انك ناصیه سنی ناصیه
كاذبه خاطئه سنی اخذ ایلرز ناصیه یه كذب وخطا اسنادی مجازیدر
مراد صاحبنك كذب وخطاسیدر فلیدع نادیه نادی اول مجلسدر كه بر نیجه
آنده جمع اولوب ووده ومكالمه ایده یعنی اول ابوجهل دعوت ایلسون اهل مجلسنی سندع
الزبانیة سعن قریب بز دخی دعوت ایده روز زبانیلری تا آنی جهنمه ادخال ایدرلر كلا
لا تطعه ردع در ابوجهله یعنی آنك دیدوكی كلد اكا اطاعت ایتمه یا محمد وعبادتك
اوزره ثابت اول واسجد واقترب وعداوت ایله سجده كه اوزره واقترب بزكه
حدیثده وارد در كه اقرب ما یكون العبد الی ربه وهو ساجد جرب كردن مردلا
فی اسبلع مثنوی اشكسته یعنی جوابن ظن ایدن كه ابادا الله كیدا الكاذبین
اول لاغه ذن اولس مرایی نك قرمزی دیردی صدا اسز جوابه یعنی لمن خالله
آباد الله ای اهلك الله كید الكاذبین كاذبلرك مكرینی الله هلاك ایلسون دیردی
مثنوی گفت حق كه كنز جنبان گوش ودم ینفضون القصاد فانهم صدقهم سوره

مائده نك

مائده نك آخرنده حق تعالی بیوردركه قال الله هذا یوم ینفع الصادقین صدقهم
یوم رفعله خبردر هذانك حق تعالی دیدیكه شو كون صادقلرین صدقلرنك نفعی
كوندر وقال الله دیدی یقول دیمدی لفظ ماضیله ایرادی وقوعی محقق اولدوغیچون
ایچوندر كانه تحققت قیامت اولدی وحق تعالی بویله دیدی لهم جنات تجری بو صادقلر
ایچون وار در اول جنات عظیمه كه جاری اولور من تحتها الانهار اول جنات كه
تحتلرنده نهرلر خالدین فیها اول جنتلر بونلر كیچوبنر اول جنتلرده خلودلری
مقدر اولور ویخی خالده ابدا آنلر كیرر درخلودی یعنی لا ینقطع وبلا نهایة رضی الله
عنهم آنده انلردن راضی اولسون اولدی حسن انقیادلری سببیله ورضوا
عنه وانلرده حقدن راضی اولدیلر اعطا وجزادن فو ذلك یعنی شو دخول
جنان وحصول رضوان الفوز العظیم ظفر عظیمدر معنی بیت حق تعالی دیدیكه
بعض اعضاكی حسابنه خروج ایتمه وصادق اول زیرا صادقینه صدقی نفع ایلیه
البته مثنوی گفت این دم با قیامت شد شبیه كه براد رشد یوم تبع اخیه سوره
عبسده اولن آیته اشارتدر كه بیوررلر یوم یفر المرء من اخیه قیامت كونی
بر كونكه آدم برادرندن فرار ایدر باوجود موانست مطالبت حق ایده
دیو وامه وابیه وآنه سندن دخی فرار ایدر كثرت حقوقی واراكن وابیه و پدرندن
دخی فرار ایدر بو قدر شفقت ومرحمت واراكن وصاحبته ودخی زوجه سندن
فرار ایدر بو قدر محبتی طبیعیسی واراكن وبنیه ودخی اولادندن فرار ایدر

لکل امرئ منهم شأن ایچون اوله یومئذ شأن اهل قیامتدن قیامت کوننده بو حال
وکاری که یغنیه اکا کفایت ایده غیر بینک کارنه مشغول اولمه دن **بیت** یاد بر کیم تو چون
آمد عرج **کفت** حق لیس علی الاعمی حرج **سورهٔ** فتحده و سورهٔ نورده در تعبیری
جلد ثانیده مرور ایتدی **مثنوی** کس ندارد کز نخست ای محتشم **آنچه** داری وا نما
و فاستقم **سورهٔ** هودده اولن آیته اشارتدر فاستقم کما امرت پس یا محمد سن
استقامت ایله استقامت اتمکلکله امر اولندک غک کبی استقامتنک عقایده
و عملیاته شمولی وار در عقایدده استقامت بين التشبيه والتنزيه توسط
ایلمکدر عقایدده مشایخ صوفیه کبی و عملیاتده استقامت من غیر تفریط و افراط
امر اولندوغی اوزره وظایف عباداته قیام مدر زیرا عبادتدن مقصود
امتثال امردر نتیجه امر اولندیسه واجتناب نهی دخی نتیجه نهی اولندیسه اکوکرکسه
تلقای نفسندن بر عبادت اختراع ایلیه که اول امر اولنمامش اوله استقامت
اتمش اولمز امام قشیری بیوردیکه استقامت اول کسه که سر منزل وصاله ایرمینجه
راهده اکا فتور کلمیه و حقیقتده استقامت عدم رؤیت استقامتدر
وقلبی اغیار و ماسوادن محافظتدر نتکم خواجه عصمت بخاری بیوردیلر **نظم**
کسی را دانم اهل استقامت **که** باشد بر سر کوی ملامت **ز** باطلاق هویت جاسپرده
ز اوصاف طبیعت پاک مرده **تمام** از کرد تن دامن فشانده **ز** برفته سایه و خورشید مانده
و بو نوع استقامت غایت صعب اولدوغندن حضرت پیغمبر شیبتنی سورهٔ هود دی بیوردی

ومن

101

ومن تاب معك فاستقم کلمهٔ تحتنده اولن ضمیر مستکنه داخیدر معطوفدر اکرچه ضمیر آخرله تأکید
اولنمدی فاما فاصله اولمغله مابینده عطف جایز اولدی تقدیری فاستقم انت ولیستقم
من تاب عن الكفر والمعاصي الى الله مخلصا ولا تطغوا ای حدود اللهدن تجاوز
اتمکز انه بما تعملون بصیر تحقیقا اول الله اشلدوککز شی بصیردر کرسز عملنه کوره
جزا ویرور **بیت** کفت یزدان از ولادت تا بحین یفتنون کل عام مرتین
سورهٔ توبه نک آخرنده در اولا یرون انهم یا منافقلر کورمزلرمی یفتنون تحقیقا
بونلر امتحان وابتلا اولنورلر انواع بلیات ایله قحط و غلا و امراض و اسقام
له و یا خود جهاد له فی کل عام هر سنه مرة او مرتين بر کز و یا ایکی کز ثم لا یتوبون
پس آندن صکره بو منافقلر رجوع ایتمزلر نفاقلرندن و لا هم یذکرون دخی بونلر
تذکر و اعتبار دخی ایتمزلر که نفاقلرندن بونلره نه بلا حاصل اولدی پس حضرت
مولانا اهل دعوایه نصیحت بیوردیلر که زنهار اکر نقدده واصل دکل ایسه نقصان
و بلا حاصل ایسک علی کلا التقدیرین دعوادن پرهیز ایله زیرا اداء حقنده
امتحانک نهایتی یوقدر پس بو آیتله استشهاد بیوردیلرکه معنی بیت
حق تعالی دیدیکه انسان ولادتندن تا حین موته دک امتحان اولنورلر
هر سنه نتیجه کره تثنیه ده تثنیه تکثیر ایچوندر نتکم فارجع البصر کرتین ده اولن کبی
یعنی مرة بعد مرة امتحان اولنورلر تفسیر بولنور منتهام فی صحیح القول بو آیه
سورهٔ محمدده در ام حسب الذین فی قلوبهم مرض بلکه ظن ایلدیلر شول

بو محل نسخ شریفده در

منافقلرکه قلبلرنده مرض واردر ان لن یخرج الله تحقیقا الله تعالی ابراز واظهار
ایلمیه رسولنه ومؤمنلره اضغانهم بونلرک حقد وحسد وبغض وعداوتلرین
ولو نشاء لاریناکهم اگر بز دلرسک سکا بونلری کوستوررز یا محمد عینیله بونلری
کوررسن فلعرفتهم بسیماهم پس سن بلدک بونلری نفاقلرینه دلالت ایدن سیماو علامتلرینی
سبیله ولتعرفنهم فی لحن القول واینه البته سن بلورسن یا محمد بونلری فحوای
اقواللرندن واوسلوب کلاملرندن اولن توریضدن وصوابدن عدول ایلدکلرندن
والله یعلم اعمالکم والله تعالی بلورسزک عمللرکزی پس قصدکزه نیتکزه کوره
جزا ویرور قصهٔ هاروت وماروت بیت کفت حق بندکان جفت عون
بر زمین آهسته می رانند هون سورهٔ فرقانده وعباد الرحمن مبتدادر یعنی
رحمانک قوللری الذین یمشون خبریدر یعنی شونلردر که یوریرلر ویا خود اولئک
یجزون الغرفة اوله پس عبادک رحمانه اضافتی تخصیص وتفضیلدن اوتوریدر
علی الارض یر یوزنده هونا هینا ولینا اولرق یعنی حالده هونا حالدر و
یا صفتدر مصدر محذوفک تقدیری ای مشیا هینا والهون الرفق واللین
والسکینة والتواضع والوقار یعنی یمشون دون تکبر واختیال واذا خاطبهم
الجاهلون فجبن جهلا وسفها بونلره طعن آمیز وعداوت انکیز خطاب اتسه لر قالوا
سلاما بونلر آنلره شول قولی دیرلر که آنده سلامت اوله حضرت خداوندکار دبرکلده
بیورورلرکه بیت اگر کوینید زراقی وسالوس بکو هستم دو صد چندان و میره

وکو

وکر از خشم دشنامی دهندت دعاکن خوش دل و خندان و میره بوجود
آمدن موسی علیه السلام بیت عصمت یا نار کونی بارد الا تکون النار حرا
شار دا سورهٔ انبیاده در قلنا جنابی عزت حضرت ابراهیم علیه السلام آتشه
آتلدقده بیور دیلرکه قلنا بز دیدک یا نار ای آتش کونی اول بردا ابرد
وسلاما دخی ذا سلامت اول علی ابراهیم ابراهیمک اوزرینه واراد وابه
کیدا کافرلر اکا مکر دیلدیلر فجعلناهم الاخسرین پس بو کافرلری بز قلدق
کمال حقدندنه یعنی بیت یا نار کونی امر ینک حفظ وعصمتیلد لاتکون
اولمدی النار آتش حرا ایسیج شار دا نوت او یمش شر دالبعید دیولرچی
اتسه ویا خود براکنده الیچ اولمدی حکایت ماد کیر بیت کفت از دوج
خذ الاتیئسوا سو الاسوسی اهل لطف ده یابی عسوا لاتیئسوا من روح الله
ولاییئس من روح الله الا القوم الکافرون عسوا عیسی ایری نظم
ایچون اشباع اولندی مهلت دادن موسی فرعون را بیت بیش افتد
آن بزنکپ سین اضحک الرجیع وجوه العابسین خوبی سور وسیحیر وبه
دوندکده ایلرو واقع اولور آرتده اولن آغنسوع بیچ اضحک الرجیع کبر وبه
رجوع اتمک کولدور در وجوه العابسین عبوس اولنلرک یوزنی وجهی اضحک
فاعلی وجوه مفعولیدر بیت آخرون ان بعقول باشلی ظریفا بو شجر
سابو بو د میوه ظریف حضرت پیغمبر بیور دیلرکه نحن الاخرون السابقون

امدیکلسنده آخوندن ال بقوب اولای ظریف زیرا شجرا اوزره سابقلر تازه میوه که شجردن
مقصود میوه در پس بو عالم شجر دن مراد آدمدر و آدمدن مراد خاتم الانبیا در
و انکا وارث اولن اولیا در نتکم ابن فارض حقیقت محمدیه لسانندن بیورر لر
نظم وانی وان کنت ابن آدم صورة فلی فیه معنی شاهد بابوتی جلبیت چون ملائکه
کوی لا علم لنا دست بگیرد وما علمتنا طوبی تخته ده دخی تا بگیرد دست تو علمتنا
تفسیری ایکنجی جلدده مرور ایدی یعنی ملائکه کبی بنم علمم یوق دیدی تا الله دوته
کندو کندن علمی نفی ایدوب حقه اثبات ایتمک بیت آن اساطیر اولین که گفت عاق
حرف قرآن را بدانست نفاق سورهٔ انعامده اهل نفاق دیدیلر که ان هذا بو قرآن
دکلدر الا اساطیر الاولین اولرده اولنلرک اسکی حکایه لریدر بیت جل فینا
از صحابه میشود خود عصا معشوق عمیا میشود صحابه کرمن من حفظ ربع
القرآن جل فینا دیرلر دی و اکثر همتی علمه مشغول اولورلر دی و حفظ الفاظ
و لغات و بلاغت و فصاحت و استعارات ایله معتبر دکللر دی عصا اعمی لکی
معشوقی اولدوغی کبی ظاهر قرآن دخی اعمی دللرک معشوقیدر علم اد دبرست
ظرق و یقین بیت بعد از آن یمشی سویا مستقیم فی علی وجه مکبا او سقیم
سورهٔ الملکده اولن آیته اشارتدر افمن یمشی مکبا علی وجهه مکب وجهی اوزره
ساقط اولنه دیرلر بو لغت غریبه در زیرا ثلاثی افعال بابنه نقل اولسه
متعدی اولور بوکب ثلاثیسی متعدی لکن افعال بابنه نقل ایتمکله لازم اولدی نتکم

قرشح

103

فتح الله الشجا فافتح کبی در پس معنا ذاکب و ذا قشع دیمکدر بو آیت تمثیلدر
موحد ایله مشرکی و عالم ایله جاهلی و مطیع ایله عاصی یی تقدیر معنا عجب شول کمسه
که ساقطا علی الوجه یورو یه هر ساعتده سرنکون اوله هر خطوه ده اهدی اولی
ایرشد در رام من یمشی سویا و باخود سالما عن الخبط والعثار قائما مستوی
الاعضا بلا عوج یورو یه علی صراط مستقیم طریق راست اوزره اولی اهدی
و ارشد در و من تا بنک خبری محذوفدر که اهدی در پس اهدی سالما و سویا
یورین اهدی در دیمکدر معنی بیت حضرت مولانا بیورر لر که قچن سالک طرق
و گمان دن خلاص اولوب یقین الا علم الیقین حاصل اولوب روح جناحین منزلکه
اولور بعد از آن بو علم حاصل اولدقدن صکره یمشی سویا سالما یورر
طریق حقده و شمه دن مستقیم استقامت اولدوغی حالده فی علی وجه
مکبا یوزی اوزره دوشیجی یورومز او سقیم و باخود خسته ده یورومز مثنوی
قول پیغمبر قبوله یفرض ان تمارضتم لدینا تمرضوا پیغمبر علیه السلام حضرتلرینک
قولی مقبولدر فرض اولنور انک قولی حلو تحقیق امتنه مصراع ثانی مضمون قول
پیغمبر درکه بیورد لرکه ان تمارضوا فتمرضوا یعنی اگر مرضلکوز یوغیکن اظهار مرض ایتمک
اگر کندوزی خسته گوسترر سکوز تمرضوا خسته اولورسز و مصرعنا تینک
معناسی اگر سز تمارض ایدرسکوز مرض اولور سکوز تو ضیع معنا ایتدوکلرینه
که الرضا بالکفر کفر یعنی کفره راضی اولمق کفردر و بو حدیث دخی جمع کلم سکر

عالمنك بركة بنم نعملرومه شكرايتمه ولم يصبر على بلائى دخى بلالرومه صبر ايتمه ولم يرض

بقضائى وقضامه راضى اولمه فليطلب ربا سوائى بس طالب ايلسون بندن غيرى

بر رب آخر پس كوزده قضا اوبيج لازم كلدى كوزه دخى رضا ويريله كوزه ايله رضا

عين كوزدر پس توضيح بودركه كوز مقتضيدر قضا دكلدر والرضا انما يجب بالقضا

دون المقتضى بيت پس قضا را خواجه از مقضى بدان تا تشكالت دفع كردد

دوزما پس طالب لازم كلديكه قضا ايله مقتضا فرق ايله تا مشكل حل اوله

اولا قضانك تعريفى اولدركه القضاء حكم على الاشيا على ما هى عليه قضا علم الهيده

اعيان ثابته ديدكلرى درحق تعالينك حكميدر هر شينك اوزرينه كه اول شيء حد ذاتنده

ايله اوجعدرا تا كل شيء خلقناه بقدر وكل شيء فعلوه فى الزبر وجف القلم بما هو كاين

ودخى اعلموا انما شئتم فكل ميسر لما خلق وبونلر امثالى آيات واحاديث ازل آزالده

هر شينك معتدا اولدوغنه دليل قطعيدر پس كفر دخى بو شيلرده داخلدر تعيين

علم الهيده معلوم ومحكوم در امرى بو وجهدن راضى يوز بيت راضيم در كوز ان

دوكه قضا است ما اذين روكه نزاع وجنگ ما سعى يعنى من حيث المقتضى راضى

دكلوز و مقتضا اثار قضا در حضرت شيخ اكبر قضا ايله مقتضى بو سؤال اوزره

خروج ايدركه ازال ذالده حقك جميع اشيا اوزره اولن حكمنه ديرلر و مقتضى

انبيالر نندن اولن حكميدر مثلا انبيالر نندن آمنوا بالله ديو امر ايدروب

ولا تكفروا ديو كفردن نهى ايلدى حال بوكه حقيقتنده مؤمن وكافر محدد انلوعا لملر

امدى

امدى بويوزدن كوزه راضى دكلوز زيرا ولا تكفروا ديدى اما علمده اكر كافر ايسه

قضاسنه راضى يوز ما حصلى كلام بحسب الظاهر نحن نحكم بالظاهر كوزه راضى

اولمزوز اما بحسب الباطن قضاء الله رضا لازمدر پس بو قضا وقدرده

مباحث كثيره وافاويل بى نهايه واردركه ايرادى ممكن دكلدر بو اسراره

انبيا واوليا حيراندر تكليف ساير الناس طلب التدليل بعد حصول المدلول

قبيح دليلى طلب اتمكه مراد و مدلول حاصل اولدقدن صكره قبيحدر والاشتغال

بالعلم علمه شغل ايلمك بعد الوصول الى المعلوم مذموم معلومه وصولدن صكره

مذمومدر بيت انكه آفل باشد وكه آن واين نيست دلبر لا احب الآفلين

اول شنه كه زايل ولوروكه اولا اولوروكه او والور اول دلبر حقيقى دكلدر

پس بن سومزم زايل ولنلرى تغيرى جلد اولنلره مرور واتوى بيت

غرقة نوريكه اولم يولد است لم يلد لم يولد آن ايزد دست تغيرى ايكنجى جلدده

مرور واتوى حكايت ان شخص كه دعهد بيت اطلبوا الارزاق فى اسبابها

وادخلوا الاوطان من ابوابها ارزاق سز طلب ايلك سببلويلرن ووطنلريكوزده

كيرك قپولرندن بو مضمونكه هر شيء سببنه واستادنه توجه وتعلق ايله دن

كفايه در بقية قصة زاهد كوهى بيت كل اصباح لنا شان جديد كل شيء عن

مرادى لا يحيد اصباح بفتح الهمزة جمع صباح وكسر له مصدر كل منصوبدر

ظرفيت اوزره هر صباحده بزم ايچون بر كار جديد واردر هر شيء بنم مرادمدن

بو طريقى بيان ايتدى

میل ایلمز هر نه دلرسم اولسن اولنور بودر حق تعالی تشبیه بند دام قضا بجبر بیت دیوش
آن بند احمد دادسن بر کلوی بسته حبل من مسد دیو بر پشت عیال بولهب تنک
هیزم کنت حمال حطب تبت یدی ابی لهب سبب نزولی بودر که وقتا کم فانذر عشیرتک
الاقربین آیتی نازل اولدقده حضرت اقرباسن جمع ایدوب دینه دعوت ایلدی ابو
لهب ایشدیجک تبا لک یا محمد لهذا دعوتنا دیوب یردن بر طاش الدیکه حضرته آته
پس بو آیت نازل اولدیکه تبت ای هلکت یدا ابی لهب ابولهبک اللری ویاخود نفسی
نتکم ولا تلقوا بایدیکم ده ایدی نفسله تعبیر ایلمشلردر و ماضی بوراده دعا معناسنه
در یعنی هلاک اولسون ابولهبک اللری و یا نفسی وتب خبردر یعنی بعد الدعا
هلاک اولدی حال بوکه ماضی ایله تعبیری وقوعی محقق اولدیغندن اوتوردر ما اغنی
عنه ماله دفع ایلمز اول ابولهبدن مالی بو تبابی وما کسب دخی کسب ایلدوکی
ایلدوکی رنجدن وجاهندن وتجارتدن سیصلی نارا عن قریب داخل اولور
بر آتشه که ذات لهب اول آتش شعله صاحبیدر وامرأته وزوجه سی ده بله
داخل اولور حمالة الحطب نزع حافظیة اوزره منصوبدر و یا امرأته مبتدا ای
وحمالة خبر اوله حطب دن مراد نمیمه اوله زیرا نار خصومتک اشتعالنه سببدر
ویاخود هر کون آرقه سنه خار وخسک یوکلتوب طریق رسول اللهه نثار ایدردی
تا منادی اوله جیدها اول امراء ابولهبک بوینینده وار در حبل من مسد خرما
لیفندن بوکلمش ایپ وار در یعنی نسبت بو حبل مسد انک بوینینده ظاهر بو عیدی

بلکه

بلکه معنوی اولسن جبلدر که حضرت آنی مشاهده قلدی امدی معنوی اولسن دا ملوه مشاهده
انکا احوده لایعقدر وانک وارث کاهی هر وقتده کمیه اول مشاهده قلور نتکم
هر کسک کردننده حبل قضا معقدر در اما بو معنایی مشاهده ایتمز الا اصحاب شهود
حکایت کردن استر پیش شترکه بیت یستوی الاعمی لدیکم والبصیر افی مقام
والنزول والمسیر ابو بیت استفهامدر اگرچه حرف استفهام محذوفدر یعنی
شتر استره دیدیکم اعمی ایله بصیر سزک قتکوزده برابرمیدر قایم اولدقده وسیر ایلدکده
پس برابر دکلدر امدی علم وهدایت نوریله منور اولسن دخی جهل وغوایتلکده
بصیرت اولسن احمقله برابر دکلدر نتکم سوره هوده ده جناب عزت بیورر
مثل الفریقین کالاعمی والاصم یعنی بو ایکی فرقه نک مثلی اعمی ایله صم والبصیر والسمیع
کور وجیله ایشیدمجک کبیدر هل یستویان مثلا هیچ برابر اولوردمی مثلا
افلا تذکرون پس بونلر نیچون تذکر ایتمزلر جزع ناکردن شیخ بیت هیچ وا از زو
ز رغیری برنداشت من نیم واز خدایم بر فراشت ولا تزر وازرة وزر اخری
صبر کردن لقمان جو بیت صبر را با حق قرین کرد ای فلان اخر والعصر را اکر
بخوان والعصر ان الانسان لفی خسر عصر نبوة حقیچون ویاخود ایکندو
نمازی اوله و یا زمان حقیچون عجایب وغرایبی شتملدر تحقیقا جنس انسان
خسرانده در الا الذین آمنوا وعملوا الصالحات الا شونلر خسرانده دکللردر
که وحدانیت حقه تصدیق ایدوب عمل صالح اشلدیلر وتواصوا بالحق دخی بری

برینه وصیت ایتدیلر شول امر ثابتی که اکا زوال ویلیه و اکا انکار اولنمیه اعتقاداً
وعملاً و اول حق و ثابت اولن امر توحید الله و طاعت الله و اتباع کتاب و رسول
کبی و بونلره بکزر و تواصوا بالصبر دخی بعضی بعضیسنه وصیت ایتدیلر بالصبر و دخی تواصی
ایتدیلر معاصیدن صبره و مشقت عباداته و یاخود بلیاته عطف الخاص علی العام
قبیلندندر مبالغه و کمال اعتنا ایچون معنی ثبات صبری حقه قرین ایلدی الی
آخر والعصری کبر شونجه اکا بیلغیلد و قوو تامل ایله تا صبرک فائدهٔ عظمی بیلکه
که مخصوص بالذکر ایدوب حق او زره عطف اولنر و غیرندن مقبولیتی منعلرلم اولور
قصهٔ دقوقی و کراماتش بیننا عزة المسکن اما ذره انا انقلاباً نفس سافر
للغنا عزة مصدر در مضاف در مسکنه و منصوبدر اخاذرنک مفعولی او لمقلقله
وضمیر عزة المسکنه راجعدر اگرچه عزة مؤنثدر اما باعتبار المضاف الیه کسکندر
جایزدر تقدیر کلام اخاذرانا من عزة المسکن دیمک اید یعنی بن حذر ایدرم
مسکن و مکانه مغرور اولمه دن انتقالی نقل ایله بالنفس ای نفس سافر سفر ایله للغنا
غنا ایچون سافر و اتصحو الغنمو اقتضا نجه مراد غنای قلبیدر که حدیثده
واردر لیس الغنا عن کثرة العرض انما الغنا غنا النفس بیت لا اعود خلوقلبی
بالمکان کی یکون خالصاً بالامتحان لا اعود عاید و حو کرقلمز خلوقلبی تکیمک حو یعنی
بالمکان مکانی کی یکون حتی اوله خالصاً بالامتحان امتحان ایله خالص و مخلص اوله
دقوقی کندو به بوله دیدی بازگشتن بقصهٔ دقوقی بیت انجو داودم

نودنجه مراست طمع درنجه خریغم بهم بجاست سورهٔ صادده اولن آیته اشارتدر
حضرت داود علیه السلام حکایه سنده تلمیح بیوردیلر اهل التفسیر کبعضی بیعی بومنوال
اوزره ایراد ایلمشلر که حضرت داودک اوریا خاتوننه میلی واقع اولوب اوریایی
غزایه ارسال ایلیوب اوریا غزاده مقتول اولوب حضرت داود اول خاتونی تزوج ایدوب
حضرت سلیمان اندن طوغدی و حضرت داود اوقاتنی تقسیم ایلمشدی برکون عبادت و برکون
نصیحت و برکون حکومت و برکون کندو مهماتنه مشغول اولوردی پس عبادت کوننده
حضورینه کمسنه داخل اولمزدی و بو ابلر برآدمی قومزلردی پس حق تعالی جبرائیل و
میکائیلی نیجه ملائکه ایله انسان تشکلنده ایرسال ایلیوب ناگاه محرابدن ایچرو گردیلر
حضرت داود هم بونلردن خوف ایدوب وحشت عارض اولدی بونلر دیدیلر که
قورقمه بز ایکی کروه خصمز بری برمزه بعضمز بعضمزه ظلم ایلدی پس حکم ایله بزم
مابینمزده عدالتله و حکومتده جور اتمه دیدیلر حضرت داود علیه السلام دیدیکه دعوا
دعواکزی کورهیم ان هذا تحقیقا شو کمسه اخی بنم قرنداشمدر دنیاده و صحبتده
له تسع و تسعون نعجة انک طقسان طقوز قوینی واردر ولی و بنم ایچون واردر
نعجة واحدة بر قوین نعجه دیشی قوینه دیرلر بورده مرادن کنایه در نسالر پس بودیرکه
اکفلنیها اول نعجه یی بکا تملیک ایله و حقیقتده بنی اکا کفیل قل یعنی اکا کفیل اولم تا که یدنده اولنلره
کفیل اولدو نعمه کبیی و یاخود آنی بکا کفیل قل یعنی نصیب قل دیمک اوله و عزنی فی
الخطاب بکا غلبه ایلدی فی الخطاب ایله انک ردینه قادر اولمدم قال لقد ظلمک بسؤال

نجنکلی نعاجه حضرت داود دیدیکه اکر حال بو سؤال اوزره ایسه انه ضیجون تحقیقا
سکا ظلم ایلدی سنک نعجه کی کندو نعجه سنه اضافت ایتمکله سؤال مصدر در مفعولنه مضاف
والی ایله مفعول آخره تعدیه سی اضافت معناسنی متضمن اولدیغیچون کانه قیل اضافه
نجنکلی نعاجه وان کثیرا من الخلطاء تحقیقا شرکادن چوغی که اکرکه مالده یعنی بری برینه
مخلوط قلدیلردی لیبغی بعضهم علی بعض تعدی و تجاوز ایدر بعضی بعضنه اوزرینه
و حقندن آرتوق طلب ایدر الا الذین آمنوا و عملوا الصالحات الا انلر بغی و عدوان اتمزلر
که ایمان کتوروب عمل صالح اشلیه و قلیل ما هم و حال بو که بونلر قلیلدر هم مبتدا و قلیل مقدم
خبر و ما زایددر ادغام ایچون و ظن داود انما فتناه ظن بوراده استعاره در علم الاستدلالی
بینلرنده مشابهتی اولدیغندن اوتوری ای علم بما جری فی مجلس الحکومة یعنی داود علیه
السلام بیلدی اول حکومتده اولان ماجرایی که تحقیق بز آنی ابتلا و امتحان ایلدک
دیدیکی سبیله فاستغفر ربه پس ربی سندن مغفرت طلب ایلدی و خر راکعا و جهی اوزره
ساقط اولدی ساجد اولدیغی حالده سجوده رکوع تسمیه اولنمسی سجودک مبدای اولدیغی
ایچوندر و اناب و رجوع ایلدی اللهه توبه ایتمکله حتی سجده ده قرق کون قالوب کوزینک
یاشندن اوت بتدی دیرلر یعنی بیت سجده داود دم می زن دیدیکه بن مرتبه عشقه حقده
داود کبیجانم نوده نجه دمراست طقسان طقوز خوبونم وار یکین طمع در نجه خوبیم هم مراست
طمع یار ایتمکه نجه سنه دخی وار یعنی اکرچه مرتبه عشقده طقسان طقوز مرتبه یه واصل اولمشم
یار ایتمزه بو مرتبه اولسه که بنده اولمه اکا ده طمع ایدرم که اول دخی بنده اوله

شو

شو شربنا الحب کأسا بعد کأس ٭ و لا نفد الشراب و لا رویت ٭ بیت اجعل الخضر لامری
سببا سواک او امری و امضی حقبا سوزکه مغده اولن ایته اشارتدر و اذ قال موسی
لفتاه فتادن مراد یوشع بن نوندر یعنی ذکر ایله یا محمد شول وقتی که یوشع بن نونه موسی
دیدی لا ابرح ای لا ازال اسیر یعنی السیرمکه دائما سیر ایدرم سیر محذوف بو یبنه قائم اولدیغی
ایچون قرینه سیدر حتی ابلغ مجمع البحرین حتی بن یتشمینجه مجمع البحرینه مجمع البحرین ملتقای
بحر فارس و روم در که ملاقات خضر حضرت موسی یه آنده وعده اولمشدر و یا خود مجمع
البحریندن مراد خضر و موسی نک ملاقاتی اوله زیرا موسی بحر علم ظاهر و خضر بحر علم
لدن ایدی او امضی حقبا ای اسیر زمانا طویلا والحقب الدهر و قیل ثمانون سنة و قیل
سبعون روایت اولنور حضرت موسی بعد هلاک القبط ناسه خطابت و نصیحت ایلدی
خلق انک علمنه حیران اولدیلر دیدیلر که زمانمزده سندن اعلم کمسه وار میدر
دیدیکه لا پس حق تعالی وحی ایلیوب دیدیکه بل عبدنا الخضر و هو بمجمع البحرین و بعضی روایتده
حضرت موسی علیه السلام ربی سندن سؤال ایلدیکه ای عبادک احب الیک قال
الذی یذکرنی و لا ینسانی پس موسی علیه السلام دیدیکه ای عبادک اعلم منی
فدلنی علیه قال اعلم منک الخضر قال این اطلبه قال علی الساحل عند الصخرة
قصه سی مشهوردر معنی بیت دیوقدی البوبه دیدیکه یارب خضر وقت اولسه
مرشدی یعنی امرمه سبب قل تا علم لدنی تعلم ایدم ذاکه اول یعنی مرادمه اوامر و امضی
یا خود بن کیده رم او امری و یا خود سیر ایده رم نیجه بیللر یعنی بودان در خفاء

بیت کفت هر برک و شکوفه از غصون ❊ دمبدم یا لیت قومی یعلمون ❊ سوره یس ده
یا لیت قومی یعلمون اول زمانده که حبیب نجاره قیل ادخل الجنة دینلدی جنتک نعمک
وکثرت ومراتبن مشاهده قلدقده دیدیکه نولیدی بنم قومم بلهلردی بما غفرلی ربی ما
مصدریه اوله یا صله ایچون نه ایله مغفرت ربی ویا موصول ایچون اوله تقدیری بالذی غفرلی ربی
ویا استفهامیه اوله تقدیری یا لیت قومی یعلمون ای بای شیء غفرلی ربی دیمک اوله نه شیء
سببیله بنی یارلغدی بیت ان دقوقی رحمة الله علیه ❊ کفت سافرت مدتی فی خافقیه ❊ شرح
مصرع ثانی کفت دقوقی دیدی بن سیر ایلدم نیجه زمان مغربده ومشرقده شرح ان الهفت
شمع بر مثال یک شمع بیت چونکه پایانی ندارد والیک ❊ ذانکه لا احصی ثنا ما علیک ❊
دقوقی دیدیکه چونکه بو اسراری اعلام ایتمک نهایت و پایانی طوتمز آندن ای دقوقی بودی کیزلو که
کل شؤنن اوتوردیکه لا احصی بن احصا و اعداد ایدهمزم ثنا ما ادنی واقل ثنایی علیک
سنک اوزرینه بو احوالی سن مشاهده قلمشسن دل بونک تعبیری و ثنایی ممکن دکلدر
ثنا ماده ماذا ایدر دینکیز ایچوندر مخفی بودن آن دو خفتان بیت بانک می آمد ز غیرت
بر نجوم چشمشان بستیم کلا لا وزر بو آیت سوره لا اقسم ده در یقول الانسان
دیه یومئذ این المفر یوم قیامتده قنده در فرار دیه مفر یا مصدر یا محل فرار اوله
بکسر الفا یعنی نه یرده در قچاجق یر کلا ردع در طالبه مؤتی لا وزر ای لا ملجأ و
لا منجأ یعنی صغینا جق یر یوقدر جبل دن مستعاردر اشتقاقی وزردندر نقل
معناسنه تحصیلر دیرلرکه کلا ما التجات الیه و تحصنت به فهو وزر کلا الی ربک

سلک

سنک ربکه دره حاضر بو منتز اول کونده المستقر استقرار عباد یعنی اللهک مشیتنه و امرینه
هر کسک موضع قراری استه دوکی جنته ادخال ایدر و استه دوکی جهنمه یعنی بیت مهر اولیانک
شجره وجودندن بو غلغله صدا کلوردیکه کلوک بزم جانمزه مراد دینویه واخرویه حاصل اوله
غیرت حقدن بونلره جواب کلوردیکه بز بونلرک کوزلرین بغلدق کلا لا وزر حقا که بونلره
ملجأ و مأوی یوقدر ختم الله علی قلوبهم و علی سمعهم و علی ابصارهم غشاوة در بونلرک
قلبلری مختوم و سمعلری مهمور و بصیرلری نوراداکدن دوردر مثنوی هین اذا
ما استیأس الرسل بکو ❊ تا بظنوا انهم قد کذبوا ❊ این قرائت خوانکه تخفیف کذب ❊ این
بود که خویش بیند محتجب ❊ آخر سوره یوسفده در حتی اذا استیأس الرسل حتی کلام
محذوفک غایتی در و آکا متعلقدر که سیاق کلام آکا دلالت ایدر تقدیر کلام دیمک اولورکه
که بالحکمه کافرلر نعم و رفاهیه و اموال و اسباب دنیایه مغرور اولدیلر تاکم بونلردن اول
اولنلرده دولت دنیا ایله اولقدر امهال اولندیلرکه حتی رسوللری نا امید اولدیلر بونلر
اوزره نصرتدن و بونلرک ایماندن نذیر اکو عصیانه اشتغاللری و انهماکلری کلندن
ایدی وظنوا انهم قد کذبوا انبیا ظن ایلدیلرکه تحقیقا بونلری نصرتلری تکذیب ایلدیلر رسول
جانبندن که بونلره خبر ویردیکه سز منصور و مظفر اولورسز کفار اوزره ویاخود
وظنوا کفار ظن ایلدیلرکه انهم تحقیقا انبیا قد کذبوا کذب ایلدیلر بونلره اولان دعولرنده
و وعده و وعیدلرنده وعن ابن عباس ان الرسل ظنوا انهم اخلفوا ما وعدهم الله
من النصر بو تقدیرجه ظن خواطر بال و هواجس نفس وسوسه سی تعبیر اولنور تراخی وحمالدر ایلدی

مبالغه دن اوتوری یعنی انبیا کفاردن بو امهالی کورجک خاطره ایلدیلر که موعود
اولان نصرت حقلرنده بونلر کذب ولنوب خلاف اولنه لر و تخفیفله ده عاصم بنا
الفاعل قرأت اولندی بو تقدیرجه رسل ظن ایلدیلر یعنی یقین بلدیلر که بونلر کاذب
اولدیلر ویردکلری خبردن قوملری قتنده علامت واثار دینک تأخیر وتراخی
سببیله جاءهم نصرنا بو انبیایه کلدی بزم نصرتمز فنجی من نشاء ایجی تفعیل
بابندن ماضی مجهولدر یعنی انبیا ومؤمنلر دیله دوکمز نجاة قلندی ولا
یرد بأسنا ای عذابنا عن القوم المجرمین معنی بیت دقوقی کندو کندویه
دیدیکه عجبا بن بی خود میم وکوردوکم خواب خیالیدرکه بو خلوع بنم کوردوکم
احوالدن غافلمه در پس ینه کندویه دیدیکه آکاه اول اذا ما استیئس الرسل
آیتی اوقو تا ظنوا انهم قد کذبوا آیه کلنجه یه دک دیو قوا ائله اوقو که کذبوا
تشدید ایله اولمیه بلکه تخفیفله وله این بود که کذب فعلی تخفیفله قرات
اتمک بو اوله که کندوی محتجب کوره زیرا معنی بو تقدیرجه وظنوا ارسل
ظن ایلدیلرکه انهم تخفیف ایله بو رسوللر قد کذبوا الکذب ایلدیلر یه کلاملرنده و
دعوتلرنده زیرا حق تعالی بونلره نصرت وکفاره مغلوبیت وهزیمت وعده
اتمشیدی پس بو وعده نک تراخیسندن بونلره خاطره عارض اولدی
نتکم دقوقی یه دخی عارض اولدی بیت جاءهم بعد التشکک نصرنا ترک
شاخ کو بر درخت جان بر آمد رسل انبیایه کلدی بعد التردد نصرتمز بونلری

ترک

ایله ای دقوقی و درخت جانه ارتقا ایله بیت یاد کردم قول حق را آن زمان
کفت النجم شجر را یسجدان سوره والنجم ده اولان آیة اشارتدر که بیوردی
الرحمن علم القرآن خلق الانسان علمه البیان تفسیری جلد اولده قریب مرور الذی
الشمس والقمر بحسبان شمس ایله قمر جاری اولودلر منازل وبروجلرنده حساب
معلوم ایله وبونلرک جریانی دورانندن فصول واوقات معلوم اولور والنجم وشول
نباتات که یرده بتر وساقی اولیوب منبسط اوله والشجر دخی شول نباتات که ساقلر
اوزره قایم اوله یسجدان اول رحمانه سجده ایدرلر اطاعت ومطیعلکی پس
دقوقی دیدیکه اول شجرلرک سجده سی بونده قلدقده قول حقی یاد ایلدم اول
زمانده که والنجم والشجر یسجدان بیوردی یک درخت شد آن هفت درخت جمع
بیت چون نجس خوانداست کافر را خدا آن نجاست نیست بر ظاهر ورا
سوره توبه ده در یا ایها الذین آمنوا ای اللهیه ایمان کتوردنلر انما المشرکون نجس
مشرکلر دکلدر الا انجاس در باطنلرینک خباثتندن اوتوری نجاسدن اجتناب
اولندوغی کبی بونلردن دخی اجتناب لازمدر عن ابن عباس اعیانهم
نجسة کالکلاب. فلا یقربوا پس لازمدر که قریب اولمیه لر المسجد الحرام کعبه مکرمه
نجاستلری اولدوغی وغسل ایتمد اولدوغی بعد عامهم هذا یعنی سنه براتدن وسنه
برات الحجدن طقوز یل صکره ایدی یا حجة الوداع مراد اوله عن قریب دوردنجی
جلدکی قولنده تفسیری کلور روانیا بیت امر غضوا عن هوا الابصار کم امر اشیدی

دانسته نشنیدی بیم بو آیت سوره نورده در تفسیری جلد اولده ۶ ب باده

حکایه سنده بچوری معنی بیت هوادن کوزلریکوزی یومک دیمک امر فیس

اشترک طوغری قومعرکه ایکلی طریق حقه بومنی اشتمشیکمن دفتر ۲ هر دو

خصم نبرد بیت وام دار شرح اینم تنکه کروه گرنشنا بستمی وا لم نشرح

شنو یعنی بو کلام و اسراری شرح اتمکه دام دارم و اشتمدن کم بر مقدار

شرح ایدم اگر سنک شنا بک وادیسه الم نشرح لکده ایشت و حقه

دار اولدیلکم جناب عزت جیبنه بیور دلرکه الم نشرح لک صدرک علی وجه

الانکار نفی شرح دن استفهام در اثبات شرح افاده سیچون کان

دینلدیکه شرحنا لک صدرک و بو اعتبار ایله و وضعنا الم نشرح اوزره

عطف اولندی یعنی بز سنک صدر کی توسیع و تفسیح ایلدک نتیجه علوم

و حکم ابداع اتمکلکده و ازاله ایلدک اندن ضیق جهلی پس بو نلری شنا

ایدن سامعه حقه بود رکه اگر شنا باید سک قلبکی شرح ایله و ضیق

و جهل و غفلتی وجودکدن طرح ایله دیمکدر شرح اله کور دوم بیع

بیت از پی این عالمان ذو فنون گفت ایزد در بنی لا یعلمون سوره روم

یعلمون ظاهرا من الحیوة الدنیا نا سدره الکثری بیلو لر حیوة دنیادن

ظاهر یعنی مال و جاه و دولت و متاع و اسباب و معاش و

تجارتی بیلو لر و علملری ظاهرنی بیلکدن تجاوز اتمه مشدر بعضی اهل

تفسیر

تفسیر بو راده ایراد اتمشلر که بو علمکه ظاهر دنیا و تمتع لذایذ فنادن تجاوز

اتمیه جهلدن فرقی یوقدر بیوردلر وهم بو ظاهر دنیایه عالم اولنلو عن الآخرة غافلون

آخرتدن بونلر غافلدر هم مبتدا و غافلون خبریدر و بو جمله اولکی هم خبر در

و تکریر ضمیر تأکید ایچوندر صفت خرنی اهل سبا بیت حال نو آیواز سخنهای

مهام انبیا برد ندامر فاستقم سوره هوتده تفسیری عن قریب مرور اتدی

در بیان انکه هر کس نر سرمثل آورددن سوره فقلده بو آیته اشارت در

که بیوردلر للذین لا یؤمنون اولکیمسه لر ایچون وار در که تصدیق اتمزلر

بالآخرة امور آخرته مثل السوء صفت قبیحه وار در و الله المثل الاعلی و الله

ایچون صفت اعلا وار در وجوب ذاتی و غنای مطلق کبی و هو العزیز

الحکیم بیت صدقوا رسلا کراما یا سبا صدقوا و حاسبا تا من سبا

یعنی تصدیق ایلک اول کریم اولک رسوللره ای قوم سبا صدقوا حالا

شول روحه تصدیق ایلک سبا تا اولروحی سبی و غارت ایلدی

من سبا شول کمسه که آنی سبی ایلدی جناب حقدن کنایه در مثنوی

صدقوا هم هم شموس طالعة یؤمنوا کم من مخازی القارعة تصدیق

ایلک شول رسوللری که بونلر آفتاب ضیا گستر و ماهتاب انوردر بونجوم

بونلر سزی ایمین ایدرلر قارعه نک خزیلرندن یعنی قیامت کونی نک رسوا

بیت صدقوا هم هم بدور ظاهرة قبل ان یلقوکم بالساهرة تصدیقا ایلک

بورسوللری که بونلرکه هر بری بر آیلر در بو رباش قبل ان یلقوکم ملاقی اولمزدن

اوّل ساهره یه یعنی شول بیاض یره که قیامت یریدر بیت صدقوا هم اهم مصابیح

الدجا اکرموا هم هم مفاتیح الرجا سز بونلری تصدیق ایلک بونلر ظلام آتانی ازاله

ایدیجی چراغلردر اکرام ایلک بونلره بونلر مراد و رجانک مفتاحلریدر بیت

صدقوا من لیس یرجوا خیرکم لا تضلوا الا تصدّوا اخیرکم تصدیق ایلک شول کمسه لری

که سزدن خیر رجا اتمزلر لا تضلوا کمراه و ضال اولمک لا تصدّوا خیرکم خیریکوز

یری منع ایلمک اتباعدن شاد و ملال اولیجالر یخ وقت رضا و مرحله استعمال

اولنور بر کلمه در و کاه مبالغه دن اوتوری تکرار ایدوب بخ بخ دیرلر بو حالده

مفعول مطلقدر سقیا له کبی مثنوی کفت این عدتم کزا عدنا کزا بخی ذوجنا

العقال یا بخ اسوده بنی اسرائیلده اشارت در عسی ربکم ان یرحمکم عن قریبا

رجا اولنورکه ربکوز سزه رحمت ایده ای بنی اسرائیل بعد التوبة الثانیة اکر توبه

ایدیجی ایدرسکوز و ان عدتم دخی اکر عودت ایدرسکوز مره ثالثه ده عدنا بزده عودت

ایده روز عفو یکوزه پس عودت ایدوب حضرت پیغمبری تکذیب ایتدیلر الله تعالی

بونلره اوزرینه تسلیط ایدوب الان جزیه ویررلر مغز لبیت کفت حق تعالی دیدی

ان عدتم اکر سز عودت ایدرسکوز عدنا کز الیزده عودت ایده روز سزه عودتکوز

کبی بخی بز زوجنا جفت ایلدک العقال عقللری باجزائه جزا یه نتکم پیغمبر

علیه السلام بیوردیلر الناس مجزیون باعمالهم ان خیرا فخیر و ان شرا فشر مکوز

کردن

کردن قوم اعتراض ترجیح بر انبیا کافران آرند و رنج جفا باز دو دو رنج

نزدانشان ربنا سوده قد افلح ده اشارتدر ربنا اخرجنا منها فان عدنا

فانا ظالمون تفسیری ایکنجی جلدده نابینا بیاننده مرور اتدیکی در حکمت

آفریدن دوزخ آن جهان اثنیا طوعا او کرها بوآیتک تفسیریکلود بیان

آنکه حق تعالی صورت ملوک را سبب سخر کردن جبارانی که سخر حق نباشند

ساخته است چنانکه موسی هم باب صغیر ساخته بر دلیف قدس جهت انکوع

جبارانی بنی اسرائیل وقت ذا معرن که ادخلوا الباب سجدا اسوده بقره ده

اشارتدر و اذ قلنا ای ذکروا یا بنی اسرائیل وقت قولنا ادخلوا هذه

القریة داخل ولک بعد خلاص البته شو قریه دن مراد بیت المقدس اوله

و یا خود قریه ایلیا که قریب بیت المقدس تسدر و یا خود اریحا که قریه

جبارانندر فکلوا منها ای من طعام القریة و ثمارها حیث شئتم هر یرده

که دیلیه سز رغدا ای واسعا بلا مضایقة ولا مزاحمة نصیبه با مصدر ثیبا

اوزره در و یا حالیت اوزره در ای اکلا واسعا وادخلوا الباب سجدا

ای باب القریة سجدا حال در و ساجدلر جمعیدر بابه دخوللری حیننده سجده

امر اولندیلر شکرا لله و تواضعا له و قولوا حطة علی وزن الجلسة من الحط

مبتدای محذوف خبریدر ای مسئلتنا حطة وامرک حطة و قرئ بالنصب

علی الاصل یعنی حط عنا ذنوبنا حطة او علی انه مفعول قولوا ای قولوا .

هذا الکلام وحضرت عجا بیورر که حطه بسم الله الرحمن الرحیم در و عکرمه بیوردیلر که حطه
لا اله الا الله کلمه سیدر و بعضلر حطه استغفر الله دیمکدر دیمشلر بو تقدیرجه قولوا دیک
سز حطه بیردن ایرو ج بزم کناهلریمزی دک نغفر لکم خطایاکم سجدا کم و تکلم نافع بابلیه
قراءات اتمش و ابن عامر تا ایله علی بنا المفعول و سنزید المحسنین شول کمسه که محسنلردن
اوله بو کلمه انک ثوابنک زیاده لکنه سبب در و شول کمسه که مسیئلردن اوله و کلمه ایله توبه ر
مغفرتدر نومید شدن انبیا از قبول بدیرا النفس اول دار بو نفس دوم ما هیچ اذکرکنده
باشنی ذم نفس اتهامدن مراد یا عقل کل یا نفس کلدر که مؤثر نفوس جزئیه انسانیه در
و عقل کل و نفس کلک شرحی بو جلدک دیباجه سنده مرور ایتدی معنی بیت یعنی عقل کل
رانده سوردی و تاثیر ایلدی عقل ثانیه و نفس کله سبیل و ل عقل کلده منتقش اولمش
احوال که متعذر اندر ظهور ایلدی پس بالوع باشندن خوفر دیکلری کیجه ایسک
دخی شفاوت عصیانی لوحده منتقش اولمش اثارده که تاثیر اورادندر در تفسیر
حتی اذا استیأس الرسل تفسیری عن قریب مرور ایتدی بیت الکه الرسول م
فرمود ان لله اولیاء اخفاء تحقیقا الله ایچون وار در کزلو ولیلر الشعثة ذو کلام
باشلر بنک صاچلری قرنه مدن قورجی اولمش المغبرة وجوههم و یوزلری توزلو
اوله اذا استأذنوا علی الامراء لم یؤذن لهم ایچون امرا و اکابره دخوله استیذان
اتسه لر اذن ویرلمیه و اذا غابوا لم یفتقدوا و ایچون غائب اوله لر تفقد اولنمیه و ان
حضروا لم یدعوا و ایچون حاضر اوله لر دعوت اولنمیه و ان مرضوا لم یعادوا و اکر

خسته

خسته اوله لر عیادت اولنمیه لر و ان ماتوا لم یشهدوا و اکر اوله لر کمسه حاضر
اولمیه و هم مجهولون فی الارض بونلر ارضده بلنمزلردر و مشهورون فی السماء
و اهل سما مابینده مشهورلردر در قصهٔ فریاد رسیدن رسول کوییش
ردوا الهادوا کار تست ای تواندر توبه و میثاق تست سوده انقادہ
انقامده ولوردوا الهادوا آیتنه اشارتدر دودیجی جلدده تفسیری کلدی
انشاء الله دو بیت الکه حق تعالی هر چه داد و آخر بیرام من یجیب المضطر بیلک
الله اجابت ایدر مضطر اولانلرک دعاسنی اذا دعاه دعا ایلدکلری
وقتده وجه عبرت کرفتن ما التصوف قال وجدان الفرح فی الفواد عند
اتیان الترح ما التصوف تصوف ندر دیو سؤال ایتدی بر سالک قال
شیخ دخی دیدیکه وجدان الفرح فرحی بولمقدر فی الفواد عند اتیان الترح
غم و بلانک کلمه سیدر وقتده مشایخ تصوفی امریدر بر معنایه المشلردر سئل
عن ابی محمد الجریری عن التصوف فقال تفسیح الحال فیما معالم الاشارة و عن الشبلی
اسقاط رؤیة الخلق ظاهرا و باطنا و عن عبد الله التستری الصوفی من صفا
من الکدر و امتلا من الفکر و استوی عنده الذهب و المدر بیت کفت
لکیلا تأسوا علی ما فاتکم اذ اتاک الرحمان و اذ ادری شاتکم کفت حق تعالی دیدی
لکیلا تأسوا محزون اولمیه سز علی ما فاتکم سزدن فوت اولان شیلرک اوزرینه
اذا اتاک کلوده ده الرحمان قوزه وار دی و الکو هلاک ایلدیسه ده

ساتکم سزک قوینکزه وقوزیکز سورهٔ حدیدده اشارتدر لکیلا تأسوا علی ما فاتکم تغیری
بو جلدکه اولنده کچدی بیت اهل الهام خدا عین الحیات؛ اهل تسویل هوا سم الممات
خوانکه الهامی اهل عین حیاتدر هوائی تزیین ایلین اوک اهلی زهر قاتلدر بیت
آنکه مردن پیش چشمش تهلکه است؛ امر لا تلقوا بگیرد او بدست؛ لا تلقوا بایدیکم آیتنه
اشارتدر تغیری جلد اولده حضرت علی حکایه سنده مرور ایتدی بیت وانکه
مردن پیشش شد فتح باب؛ سارعوا آید مر او را در خطاب؛ سورهٔ آل عمرانده
بیوردیلر که وسارعوا امر دعه وسبادره ایلک الی مغفرة من ربکم تکوزدن
اولن مغفرتک سببنه مقام ملزومده لازم ذکر اولنمسی تشویق بندکان
ایچوندر موجبات مغفرته وسبب وموجبات کلمهٔ شهادت ومواظبت عبادت
وتکبیر اولی بجماعتدر زیرا التکبیرة الاولی خیر من الدنیا وما فیها دروبا توبه
وانابت ومتابعت سنت ویا جهاد اوله ومراد الله اعلم جهاد اوله زیرا غزای
احدده نازل اولمش وجنت مغفرت اوزره معطوفدر یعنی دخی مبادره ایلک
شول عمله که سبب دخول جنت اوله عرضها اول جنتک انکی کعرض السموات و
الارض سماوات وارضک عرضی کبیدر وذکر عرض مبالغه دن اوتوریدر
اول جنتک وسعتنی وصفده علی طریق التمثیل ابن عباس بیوردیلر که
اکر یدی قات آسمانی ویدی قات زمینی بری برینه اولهسلر اول جنتک
عرضی قدر اولیدی طولین اللهدن غیری بلمز وبعضلر عرضی وسعت معناسنه

آلمشلر

آلمشلر بو وجهله که دار عرضها دیرلر ای واسعه دیمکدر بو تقدیرجه معنا اول جنتک
وسعتی سماوات وارضک وسعتی قدردر دیمک اولور وبو معنایی ده ویرمشلر
که عرضدن مراد ثمن اوله تنکم اولادعرب دیرلر عارضت الشیء بالشیء وعرضته
بیعنی اکر شیئی بر شیئه ثمن قلدم دیمکدر بو تقدیرجه معنا اول جنتک ثمنی وبهاسی جمیع
سماوات وارضک ثمنی قدردر وبهاسیجه در اعدت للمتقین متقیلر ایچون
اعداد واحضار اولنمشدر بیت الحذر ای مرکب بنیان بادعوا؛ العجل ای حشر
بنیان لبیا دعوا؛ حذر ایلکل ای مرک کورنلر اواخ اولکن عجله ایلکل ای حشر
کورنلر مسارعه ایلک بیت الصلا ای لطف نبیع افرحوا؛ البلا ای قهر
بنیع اترحوا؛ صلادر ای لطف کورنلر فرح اولک بلا داری قهر کورنلر
ترح وغمناک اولک بیت کشتن این نادر نبود جز بنور؛ نور کا طفأ نارنا
نحن الشکور؛ بو ناری سویوندرمک نورسز اولمز نور کسنک نورک
اطفأ نارنا بزم ناریمزی سویوندردی دیر جهنم اخرتده نحن الشکور
بز شاکرز حقک لطفنه دیر حضرت مولانا جز یا مومن فان نورک اطفا
ناری حدیثنه اشارتدر بیت ور نه دانی این دو فکرت از کجا؛ لا اخالا بر
کوی مشتاب ومراد حضرت مولانا بو محلده بیوردیلر که وسوسیله وحی
هر ایکیسی معقولاتندر لکن بینلرنده فروع عظیم وار در اگر حیراف
وعراف ایسک بو ایکی فکرک سرینی فروع ایله والا بلمزسک بو ایکی فکرک

خواصینی شکوه ایدوکی ایدن لا خلابه دی وایومه وسورمه یعنی وسوسیله الهامی فروع ایده مرتبکه
هر قلبکه کلن فکره اویمه بلکه تأنی ایله تتکم بو حدیثه حضرت پیغمبردن ابن عمر روایت ایدوب
شیخین اتفاق ایتمشلرکه انصاردن برکمسه حضرت پیغمبره شکایت ایدوب دیدیکه
یا رسول الله هر بار که بیع وشری ایلسم آلدانورم پیغمبر بیوردیلر که اذا بایعت فقل لا خلابه
یعنی قچن بر نسنه یی بیع ایلسک دیکه خلابه یوقدر دیمک خلابه کسر خا بیچه ایله خدعه
دیرلر ای لا خدیعة لی فی هذا البیع دیمکدر پس التأنی من الرحمن والعجلة من الشیطان
مقتضاسنجه هر کاری امعان وادعانسز ایتمک کرکدر در بیان نفی اثبات بیت
ما رمیت اذ رمیت از نسبتست ه نفی واثباتست وهر دو مثبت ه بو محلده
بیوردیلر که بو شیده ایکی نسبت جایزدرکه برنی نفی اوله وبرنی اثبات اوله
تتکم حضرت رسالت پناهه جناب عزت بیوردیکه یا محمد ما رمیت سن آتمدک
اول برآوچ خاکی بو نفی در اذ رمیت شول وقتده که آتدک بو اثباتدر ولکن
الله رمی ولکن اهل خاکی الله آتدی پس ما رمیت اذ رمیت نسبتدن اولدی
زیرا ما رمیت نفی در واذ رمیت اثباتدر وهر ایکیسی حقده مثبتدر تتکم
کندولر بو بیت ایله تعبیر بیوردیلر بیت آن تو افکندی که در دست تو بود ه
تو اذ رمیت نک معناسیدر ه تو نه افکندی که قوت حق نمود ه بو ما رمیتنک
معناسیدر ه وبو آیتک تفسیری بو دره مناسبدر وجلد اولده مرور ایتدی
بیت یعرفون الانبیا اضدادهم ه مثل حال لا یشتبه اولادهم ه سوره بقره ده

اشارتدر

اشارتدر الانبیا مفعولیدر یعرفونک اضدادهم فاعلیدر انبیایی بولورلردی
ضدلری یعنی کافرلر مثل ما شول شیئی کبی که لا یشتبه بکزمیه اولادهم بو
کفارک اولادلرنه تتکم اولادنه مشتبه اولمیه جغی نیجه بیلورلرسه انبیایی دخی
ایله تحقیق بیلورلردی تتکم آیت کریمه ده واقعدر الذین آتیناهم الکتاب
شول کمسه لرکه بز کتاب اعطا ایلدک یعرفونه کما یعرفون انبیا ه هم بیت چون حروف
گفت چون جای دگر بیوردی یعنی بر محلده دخی بیوف یعنی بلنوردی وحدیث
قدسیده گفت لا یعرفهم غیری عذر بو ولیلر وحی بنم غیری کمسه بلمزسن
ترک ایله بلمه یی دیدی آنلر تحت قبایی کا منون تحقیقا بونلر بنم قبه لرم
آلتنده کامنلر ذو کمون وذو ستردرلر جز که یزدان شان قد اندازد ه وی
حقدن غیری آنلری کمسه حسینه من تتکم بیوردیلرا اولیائی تحت قبایی لا یعرفهم
غیری یعنی بنم ولیلرم وار در قبه لرم آلتنده قبا بدن مراد اکثر خلق اولنان
افعالکدر ولکن اما قبا امور منکره واخلاق مذمومه دن استعارت
دردیمیلر یعنی بعضی کبار استتار اسرار ایچون بلکه داخل احتیار ایدرلر
حتی بو پرده نک آلتنده آسوده اولوب کمسه حقدن غیری بونلرک احوالنه
مطلع اولمز بیت بیرا شرح روح القدس هیچو مریم کوی پیش از فوت ملک ه
نفش ولکا اعوذ بالرحمن منک ه سوره مریمده اشارتدر که بیوردیلر
واذکر یس ذکر ایله یا محمد ناسه فی الکتاب قرآنده مریم قصه سی اذا

اذا انتبذت شول وقتی اکه انتباذ ایلدی یعنی دورا اولدی بول اشتمال دی مریم حضرت مریمک عادتلری بو ایدیکه بیت المقدسده دایما عبادت ایدرلردی وقت حاجتده خاله سنک خانه سنه کیدوب بعد التطهر ینه مسجد اقصایه کلورلردی پس بر وقتده خاله سنک خانه سنده بولنوب غسل لازم کلدکده بو جایی تخلیه طلب ایلیوب من اهلها اهلندن و قومندن مفارقت ایلدی من اهلها ده من ذا انتبذ متعلقدر مکانا شرقیا ظرفدر و یا انتبذ تک مفعول ثانیسیدر تضمنده اتیا معناسنی اولدوغندن اولتوری بو تقدیرجه یعنی اعتزال ایدوب اهلندن منفرد اولدی و کلدی بیت المقدسدن شرقی اولان مکانه اغتسال ایچون فاتخذت پس اول مریم اتخاذ ایلدی من دونهم حجابا بونلر طرفندن بر پرده که کورنمکلکه مانع اوله پس حینی اغتسالده ایکن جناب عزتدن جبرائیل ارسال ایلدیکم بیوردر فارسلنا بز ارسال ایلدک الیها اول مریمه روحنا بزم روحمزی که جبرائیلدر روحدن مرادنده فراوتدر روح عبد الله ہے سبب اولدوغندن اولتوری و اضافتی تشریف و تخصیص ایچوندر فتمثل لها اول مریمه تمثل و تجسد ایلدی بشرا سویا سوی الخلق معتدل القامه احسن صورتده و شکل شاب امرده دونمش اولدی تا استیناس ایلیه زیرا صورت ملکیده کورنسه تحمل اولنموب وحشته مقرر ایدی پس حضرت مریم معتقدده آنی کوردکده احتراز ایدوب قالت دیدیکه انی اعوذ بالرحمن منک تحقیقا بن صغنورم رحمانه سندن ان کنت

تقیا

تقیا و کمال ورع و عفافته دلالت ایدر یعنی اکر سن تقی اولور سک بلکه سندن استعاذم موثر دکل اولدوغندن اولتوری تقدیری انی اعوذ بالرحمن ان کنت تقیا فلا تتعرض لی یا خود فکیف اذا لم یکن کذلک دیمکدر پس جبرائیل ع م مریمک اضطرابک کوروب قال دیدیکه انما انا بن سنک تعوذ ایلدوکک ربک رسولیم لاهب لک غلاما زکیا سکا اول ولدک هبه سنه سبب اولم تخییله ایله غلام که ذنوبدن طاهر و نتیجه مبتغیه قادر اوله تعجب بیت مریم کیجی بو نقوشک کاشانه اعوذ بالرحمن منک دیسندن غوث اولمقدن اول اول نقش روح القدسدن احتراز ایدیجک بو نقش مجازدن استعاذه ایتمک مطلوب الاولی عزم کردن آن وکیل را غنچه لی یا غنچه تحلی التشوده ابرکی یا نا فتحی نم التسرور و صدر جهان کنده ویه دیدیکه تغنج و ترنم ایله بنم ایچون یا منتیجه ای ایام مقصودم و آرزوم حمی نشو کیجی و نخ ضور کیجی تا روحم حیات پذیر اوله ابرکی یا نا فتحی چوکه ای بنم وجودم دوه سحاب برکه البعیر دیرلر دوه چوکسه تم التسرور سرور کامل اولدی دبیت ایلیه یا ارض دمعی قد کفا اشربی یا نفس ذرد اقد صفا ایلیوب ای ارض بنم سرشکمدن حاصل اولان طوفان تختبوح کفایت ایلدی اغله دوغم شمدن کره و اشربی یا نفس ای بنم نفسم اول درد دیکه تحتیوح اول درد صافی اولدی یعنی بلا آخر اولدی و محل صفا کلدی دیمکدر دبیت عدت یا عیدی الینا مرحبا نعم ما و نعم یا دیح الصبا عدت عودت ایلدک یا عیدی ای

بنم پیر ایمم الیتابرزه مرحبا وسعتله وصفا بیله سرورکی باعثدر ای بنم قوم عودت
ایلدک بکا دیو معنا ویرش آتا سیاق وسیاقک بو معنایه شجاع بو قدر لکم ما
نه خوش روحت تزویج ایلدکز ای باد صبا یعنی رایحهٔ یاری بنکا کتوروب دا احباب
ویردک ای کوی دوستدن وزان اولان صبا بلی لا ابالی کهنه عاشق اقتلونی
یا ثقاتی یا ثقات ان فی قتلی حیاتی فی حیاتی یعنی اولدورکز ای بنم معتمد اولان
دوستلرم ای ثقه اولنلر اولدورک ان فی قتلی تحقیقا بنم قتلمده در حیاتم
حیاتم ایچنده بیت یا منیر الحق یا روح البقاء اجتذب روحی وجدلی باللقاء
محبوب ندا ایدوب دیرکه ای در خلقی کوللره آثاره واضعا ایدن محبوبم وای
بقانک روحی اولان مطلوبم اجتذب روحی بنم روحمی اجتذاب ایله وجدلی
ویکا جود ایله باللقا لقاکی بیت لی حبیب حبه یشوی الحشا لو یشاء یمشی
علی عینی مشا لی حبیب بنم بر محبوبم وار در که حبه انک محبتی یشوی الحشا تکلیمی
بریان ایدوب سوزان ایتدی لو یشاء اگر دلرسه اول محبوبم یمشی علی عینی
بنم کوزم اوزرنده یوروبه مشا یوروک جواب ایدر روزها در بنده عاشق
بیت رخت عقلت با توست وعاقلی کز جنون دالم تروا ما غافلی بو آیت
سورهٔ توبه ده اشارتدر اولی بودر که ثم انزل الله سکینته علی رسوله سبب
نزولی بودر که یوم حنینده اصحاب فرار ایدوب اول حضرت دورت نفر
ایله قالدی جناب عزت الا مام الحکیم نه که رمی تراب ایده پس بر آوج خاک
آلوب

خاک آلوب رمی ایلدکده کفار منهزم اولوب مومنین آرام بولوب اولدیلر پس جناب
عزت بو انعام واحسانینی قولنده اعلام بیوروب دیدیکه ثم انزل الله
ای بعد انهزام المومنین الله تعالی انزال ایلدی سکینته علی رسوله ای
رحمته التی سکنوا بها واطمانوا یعنی شول رحمتی که سبب سکون وارام در و نور
رسول اوزره انزال ایلدی حتی تنها داعیه حرب ایروب کثرت اعدادن خوف
ایتمدی وعلی المومنین ومومنلر اوزره دخی اول سکینه وعلی یعنی انزال
ایلدی که اهر بری کاشبر وار رحله لر ایلدیلر وانزل جنودا لم تروها ودخی انزال
ایلدی شول عسکری که سز کورمدوکز انلرک مراد کروه ملائکه در اما
کفار کوردیلر عدد ملائکه یا بش بیک ویا طقوز بیک اوله دیمشلر وعذب
الذین کفروا صحح تعالی عذاب ایلدی کافرلره نهب وسبی وقتل وغارتله
وذلک جزاء الکافرین واول فتنه که واقع اولمشدر کافرلرک جزاسیدر
خواب کفتم عاشق عاذلا نرا یا کرامی اذ نجوا هذا البقاء ان ادم تم
حشر ارواح النظر ای ولولر رح ایلک شونقکوز بقری اکرمرالی ایتدوکوز
ایسه حشر ارواح النظری بو آیته اشارت بیوردلر تفسیری ایکنجی جلدده
ذوالنون حکایه سنده مرور ایتدی بیت و نه ملکه هم بابیم جستن زجو
کل شیء هالک الا وجهه سورهٔ قصصک آخریدر تفسیری اول جلدده
مرور ایتدی باز ملاح کردن اهل بجر بیت کفتم جز اهل نعاج

نامسدیره تا باسهم بینهم بأس شدید سورهٔ حشرده اولن آیته اشارتدر لا یقاتلونکم
جمیعا یعنی یهود او منافقلر سزکله مقاتله ایتمزلر جمیعا مجتمعین و متّفقین اولدقلری
حالده الّا فی قری محصّنة مگر خندق و برج بارو ایله مسوّر و محصّن اولن قریه
لرده اولسون و اوراء جدر یاخود دیوار و حصار آردندن پس دیوارده
محاربه ایدرلر مقابله و مواجهه یه قادر اولمزلر باسهم بینهم بونلرک محاربه و کار
زاری بینلرنده شدید ما بینلرنده شدیدر و محکمدر و الّا اکر الله و رسولیله محاربه
ایله لر شجاعتلری خوف و خشیته تبدیل اولور تحسبهم جمیعا و قلوبهم شتّی
سن بونلری مجتمع و متّفق ظن ایلرسن یا محمد و قلوبهم شتّی حال بو که بونلرک قلبلری
متفرّقدر زیرا عقاید و مقاصدلری مختلفدر ذلک اول تشتّت و تفرّق و
ذکر اولنان اوصاف مذمومه بانّهم قوم لا یعقلون بو سببیله در که بو قوم
کندولره صالح اولن احوالی تعقّل ایده مزلر مثنوی کفت پیغمبر سپهدار غیوب
لا شجاعت یا فتی قبل الحروب پیغمبر بیوردیلر که لا شجاعة قبل الحروب حربدن اوّل
شجاعت یوقدر بیت زانکه وادر کم خیالا کفت حق کز زفاح سست بو
کردان وردق بو آیت سورهٔ توبه ده در لو خرجوا فیکم اکر بو منافقلر
سزکله بیلکوزده غزایه بله چقسه لردی ما زادوکم بونلر سزه زیاده
ایتمزلردی اسزه حرج و خلل سببیله الّا خبالا الّا فساد و مکر و غدر
ولا وضعوا خلالکم ای و لا سرعوا فیما بینکم بالنمیمة و افساد ذات البین

والهازمة

والهازمة و التخذیل من وضع البعیرة وضعا اذا اسرع و لام توطئة ایچوندر
یعنی و الله لا وضعوا دیکدر یبغونکم الفتنة حالدر ضمیر اوضعوادن مراد
ایلدکلری حالده سزه ویچون فتنه‌یی ان ایریدون ان یفتنونکم بایقاع الخلاف
فیما بینکم او الرعب فی قلوبکم و فیکم سمّاعون لهم و سزک ایچکوزده
بونلرک جاسوسلری وار در که سزک اقوالکزی استماع ایدوب آنلره
ایصال ایدرلر یا خود نمّاملر وار در که سزک سوزلریکوزی آنلره
نقل ایدرلر و الله علیم بالظالمین الله تعالی علیمدر ضمائر خلقیه یه و بونلرده
حاصل اولنه کفت شیطان قریش را که بجنک احمد آیید آنچو شیطان دربیته
صدیکم خواند افسون کاتّنی جار لکم سورهٔ انفالده اشارتدر و اذ زیّن
لهم الشیطان اعمالهم اذکر مقدّردر یعنی ذکر ایله اول وقتی که شیطان
بو کافرلره تزیین و تسویل ایلدی عمللرینی معادات رسول اللهده و سوسه
ایتمکله قال ایلیس بونلره دیدیکه لا غالب لکم الیوم من الناس سزه
غالب یوقدر بوکون ناسدن بر کمسه زیرا سزک عسکر و کثرتکز چوقدر و انّی جار
لکم و تحقیقا بن سزه فریادرس قاضی بیضاوی دیر که شیطانک بو کلامی
مقاله نفسانیه یعنی شیطان بونلره تلقین ایدوب تخییل ایلدیکه بو قدر کثرت عَدَد و
عُدَدله و وفرة اتباع و اشیاعله مغلوب اولمزسز و بن دخی سزه مجیرم
فلمّا ترائت الفئتان ای تلاقی الفریقان و قتا که هر ایکی طائفه جانبندن

بری بریسنی ترای ایدوب تلاقی ایلدیلر پس نکص علی عقبیه ایکی عقبنه رجوع ایلدی
نکوص عقب حیله و مکریله هزیمتدن عبارتدر روایت اولنورکه یوم بدرده
ابلیس نزول ملائکه‌یی مشاهده ایدیجک فراره یوز طوتوب اولدمده شیطانک
الی حارث بن هشام الینده ایمش حارث ابلیسه دیدیکیم ای سراقه نیچون
بجرسن شیطان الن حارثک الندن ضربا آلوب سینه‌سنه ترشت اوروب
قال دیدیکه انی بریء منکم تحقیقا بن سزدن بری‌یم بیت چونکه ویران کرد
چندین عالم او پس بگفت انی بریء منکم انی اری ما لا ترون تحقیقا بن کوروم
اول نسنه‌که سز کورمزسز یعنی امداد مؤمنین ایچون نزول ملائکه‌یی انی اخاف
الله تحقیقا بن اللهدن قورقرم مثنوی ای اخاف الله مای منه عون اذ هبوا
انی اری ما لا ترون ای اخاف الله یعنی بن قورقرم مالی بنم ایچون بو قدرمنه
اول اللهدن عون معاونت بو قدر اذ هبوا سز کیدرکه انی اری تحقیقا بن
کورورم ما لا ترون سزک کورمدوکوکوزی مضمولیدرکه بعد الانهزام منهزمان مکیه
کلوب سراقه خبر کوندروب که بو قدرعا کوکرانه زامنه سبب اولدک دیدیلر سراقه
قسم ایلدیکه تا سزکه هزیمتکوز خبرین آلمینجه فرار اتدم دیدی بلدیلرکه بو فعل شیطانکدر
والله شدید العقاب الله تعالی شدید العذابدر بو کلام مستأنفه در و یا شیطانک
بونلره بو یله دیمش اوله و سراقه بن مالک مهترا اهل کنانه‌دن برکمسه در مثنویده درجیر
بشنو تو این پند کلوب بیت جنبیکم لکم اعدا عدو اعدا عدو کالسیح باین جنبیک

بیورمشلر

بیورمشلر پیغمبر بو حدیثه اشارتدر مثنوی این چنین ساحر درون تست و سر
ان فی الوساوس سحرا مستترا تحقیقا وسوسه‌ده کزلو سحر واردر مثنوی گفت پیغمبر
که ان فی البیان سحرا و حق گفت آن خوش پهلوان بو حدیثه اشارتدرکه حضرت
حضرت پیغمبردن روایت ایدر و بخاری مفرد دیندنر قال ع م ان من البیان لسحرا
اول زمانده ایکی کمسه کلوب خطابت اتمشلر تا بونلرک بلاغت و فصاحتن
استماع ایدوب حیران اولدیلر اول زمانده بو حدیثی بیوردیلر یعنی بعضی بیان
سحره مشابه در میلان قلوب اولدوغندن و یا خود بیانه هر کس قادر
اولمز سحره قدرت اولمدوغی کبی معنی بیت پیغمبر ع م دیدیکه تحقیقا کلام فصیح
ده سحر واردر و آمدی اولیا و انبیانک کلامنده اول سحر واردرکه سحر نفس و مکر
شیطانی ازاله ایدرلر تکلم سحری بو سحر یله دفع ایدرلر جواب گفتن مهمان
ایشانرا قل تعالوا گفت جانم را بیا بو اینک تفسیری جلد اولده مرور
ایتدی بیت گفت پیغمبر که جاد فی السلف بالعطیه من تیقن بالخلف حضرت
پیغمبر بیوردیلرکه من ایقن بالخلف لم یجد التلف یعنی بر کمسه که عوضنه ایقان
و ایمان ایلیه تلفدن حذر ایلمز دیمکدر پس حضرت بو معنای نظمله بیوردیلرکه جاد
جود ایلدی مالنی فی السلف سلفده یعنی دنیاده عطیه ایتمکله شول کمسه
که یقین ایلیه اول مالک عوضنه زیرا آیت و حدیثله ثابتدرکه ادنی مرتبه بو شیئه
اون مثلی معززدر و آمدی عبادت مالیه‌ده نیجه اجرا اولورسه عبادت بدنیه‌ده

دخی کذلک اصناف ومضاعف اجر مقرردر بیت نان داهی ازبهر حق نانت دهند
جان داهی ازبهر حق جانت دهند ** مثنوی مال وتن برفند ویران فنا ** حق
خریدارش که الله اشتری ** تفسیری جلد اولده مرور اولدی بیت الدر الهیکم
بخوان این را کنون ** از پس کلا بس لو تعلمون ** الهیکم التکاثر روایتدر که بنی
عبد مناف وبنی سهم تفاخر ایلدیلر بری برینه کثرت قوم وقبیله ایله بنی عبد
منافک قومی چوق بنی سهم دیدیلر که بزم قومیمزک چوغی اولشدر کلوک معدود اولسون
صیالم پس مونایی صایدقده بنی سهم چوق کلدی پس جناب عزت بونلرک احوالن
خبر ویروب بیوردرکه سزی مشغول قلدی کثرتله تباهی وتفاخر اتمک حتی زرتم
المقابر حتی مقبره لری زیارت ایلدکوز واحصای اموات ایلدکوز وبعضلر
دیمشلرکه الهاء واشغال ایلدی سزی اموال واولاد ایله تکاثر حتی مقبره یه
کلوب دفن اولنجیه دک کلا سوف تعلمون ردع تنبیه درکه عاقل اولانه لایق
دکلدرکه جمله همتی دنیایه یعنی متفاخر ومتکاثر اکلدوکی کبی دکلدر عن
قریب بیلورسکوز اموال واولاده تفاخر ایلیانلر ثم کلا سوف تعلمون
آندن صکره حقا عن قریب بیلورسکوز تکریری تاکید ایچوندر وثم ثانی
اولدن ابلغ اولدوغنه دلالت در زیرا اول عند الموت وثانی عند القبر ویا
اول عند القبر وثانی عند النشور بیلورسکز وله کلا یعنی ایله کرکمز که زنده و
مرده ایله تفاخر ایده سز لو تعلمون ** مشغول قلیدیکز حق جانبنه جواب لو

محذوف

محذوف در تقدیری لشغلکم اولعلمتم ما لا یوصف پس حضرت مولانا بیوردیلر
که علم ظن کی فوقنده ویقین علمک فوقنده در علم جویای یقین در ویقین
علمدن اولی در پس عین الیقین علم الیقیندن اعلی در لترون بو سوره
ده بری بریندن اولوتیتی علی الترتیب مذکور در لترون الجحیم قسم محذوفک
جوابیدر یعنی والله کورسز جحیمی مکان بعیددن میداندن عرصاته ثم
لترونها آندن صکره تحقیق کوررسز اول جحیمی عین الیقین یعنی شول کوزیله
که نفس یقین کنندر ودراتو لکیدن مراد معرفتدر وصکره مکی ذوقیتدن
مراد مشاهده ومعاینه در پس علم مشاهده اقصی مراتب یقین در
ثم لتسئلن آندن صکره سز سؤال اولنورسز یومئذ قیامت کوننده عن
النعیم شول نعمتلردن که سزی حضوردن مشغول قلدی بیت کلکم راع بنی
چون راعی است ** خلق مانند رمه او ساعی است ** بو حدیثه اشارتدر
که کلکم راع سزک کلیکوز شبانلرز وکلکم وسزک جمله کوز مسئول عن رعیته
رعایاسندن سؤال اولنور تمثیل کریختن بخود وبی صبری بیت
من خلیلم تو پسر پیش بچک ** سر بنه انی اری انی اذبحک ** بو آیت سوره
صافاتده در آوکی بو در و قال ابراهیم ع م دیدی نمرود ودن نجات
بولدقدن صکره انی ذاهب الی ربی تحقیقا بن کیدیجیم تکریمک
امرینه که بیوردیلر سیهدین عن قریب یعنی ارشاد ایلر بر ولوکه

من الصافّين مرسليندن اوله فبشرناه بز اكا مژده ويردك بغلام حليم بر
غلامكه كبرى حالنده حليم وصبوى حالنده عليم اوله فلما بلغ وقتاكه اول غلام
يتشديه معه السعي باباسيله سعى ايتمككه يعنى يوريمكه صالح اولدسه باباسيله
وياخود صفا ومروه مابيننده اولن سعى اوله مراد قال يا بنى ابراهيم ديديكه
يا بنجغزم اوغلجغم تصغير شفقت ايچوندر انى ارى فى المنام تحقيقا بن كوردم
واقعه ده انى اذبحك تحقيقا بن سنى ذبح ايدر كوردم روايتدركه كيجه واقعه سنده
بر قائل اكا ديديكه ان الله يأمرك بذبح ابنك پس صباح اولوب عجب بو واقعه شيطانى ميدر
ويا رحمانى ميدر ديو فكر ايلدى اول كونه يوم ترويه ديرلر انوكيچون ينه اول كيجه واقعه
ايله كوردى بلديكه بو واقعه حقدر پس اول كونه يوم عرفه ديرلر ويوم ثالثده
نحره قصد ايدوب اول كونه يوم نحر ديديلر واظهر بودركه مذبوح اسمعيل اوله
زيرا حضرت پيغمبر انا ابن الذبيحين بيوردى بريسى جدى اسمعيل وبريسى باباسى
عبدالله در زيرا عبد المطلب عهد ايلديكه اگر زمزم چاهنك حفرى بكا آسان
اولورسه اولادمدن بريني ذبح ايدهيم ديدى وياخود اولادم اون اولورسه
بريني ذبح ايدهيم ديدى پس مراد الوب وبردكده قرعه صالوب قرعه عبد الله يه
واقع اولدى پس يوز دوه قربان ايلدى زيرا ديت اول زمانده يوز دوه ايدى
وبر دليل دخى ذبح اسمعيله عقبنده اسحاقك بشارتى بونكا اوزرينه معطوف
اولدى فانظر ماذا ترى ذا ايدندر يعنى نظر ايله يا اسمعيل سن نه رأى ايدرسن بوشاوره

ان امتحاندر تاكوره بلا نزولنده بلايه صبر ايدرمى قال اسمعيل ديديكه يا ابت اى بابم
بابام افعل ما تؤمر اشله اول نسنه يى كه امر اولنورسك اكا ستجدنى عن قريب بلورسن بنى
بولورسن ان شاء الله من الصابرين اگر الله ديلرسه صابرلردن بولورسن قضاى حقه
ويا امر ذبحه ذكر خيال بدان شيدن جنيان وانسيان واهل كاده كويكى آيتده زمين
آسمان بياده سوره بنى اسرائيلده اولن آيته اشارتدر قل دى يا محمد قرآنه اعتراض
ايدنلره لئن اجتمعت الانس اگر جمع اوله لر آدميلر والجن وطائفه جن على ان يأتوا
انكه وزوزينه كه كتوره لر بمثل هذا القرآن بلاغت وفصاحت وحسن نظم واعجاز
معانى واحوال غيبدن اخبارده مثلنه شو قرآنك مثلنه لا يأتون بمثله كتوره مزلر
بو اوصافله موصوف اولان قرآنك مثلنى ولو كان بعضهم لبعض ظهيرا اگرچه
بونلرك بعضى بعضيسنه معين وظهير اولورسه ده در تفسير ابن مصطفاده
ان للقرآن ظهرا بو حديث ابن مسعوددن مرويدر قال رسول الله عم انزل
القرآن قرآن انزال اولندى على سبعة احرف حرف بوراده طرف لغت معناسنه
دركات ديديكه على سبعة لغات كه مراد يدى قراءتدر ديمشلر لكل آية منها ظهر
ايچون وار در ظهر يعنى الفاظى وبطن ومعناسى وار در ولبطن بطن ومعنا سنده معناسى
وار در الى سبعة ابطن يدى بطن معنايه دكين وحج بطننده كا اوليا وانبيا بولور
دور ديع بطننده ن يوقروس حقدن غيرى كمسه بلمز تشبيه صورت اوليا
دركف حق بهار داد وبكار زين قلب مؤمن هست بين اصبعين بو حكايته

اشارت بیودرلر که عبد الله بن عمردن امام مسلم روایت ایلر قال عم ان قلوب
بنی آدم کلها تحقیقا بنی آدمک قلبلرینک کلیسی بین اصبعین ایکی پرمغی اورته
سنده در من اصابع الرحمن اللهک اصبع اطلاقی منت بهالتوندر دیو اطلاقی
کبی تأویلی جایزکور قلد اصبعیندن مراد قلبده اولن داعیتان
دردیتلر یعنی قلب قابلی وصالحدر کفره وایمانه میلا تحکمه وبو ایکیسنک
برینه میل ایتمز الا اول داعیه دن بری ظهور ایتمینجه پس حق تعالی یا داعیهٔ
ایمانی ویا داعیهٔ کفری احداث ایدروب بنی آدمک قلبنی تغلیب ایلر حیث یشاء
تعبیر یا جبال اوبی معه بو آیت سورهٔ سبا ده در ولقد آتینا تحقیقا
بز اعطا ایلدک داوده بزم قتمزدن داوده فضلا زیاده لک اعطا ایلدک یا
سایر انبیا اوزره ویاخود سایر خلق اوزره دیمک اوله تنکیری تعظیم
ایچوندر بوننده نبوت وکتاب وحسن صوت وملک داخلدر یا جبال
اوبی معه تأدیب دندر یعنی الترجیع وقول مضمردر یعنی بز دیدک جباله که ای
جباللر ترجیع ایله صوتنکی اول داوده بله تسبیح ده ونوحده حضرت
داود دیرنه که تسبیح ایدرسه طغلردن انک صوتنه موافق صوت کلوردی
والطیر منصوبدر معطوفدر فضلا اوزره یعنی بز اکا طیوری تسخیر ایلدک
زیرا انبیا تسخیر یدر ویاخود یا جبالنک محلنه عطف اوله تقدیر کلام
ویا ایها الطیر اوبی معه کلدک روایتدر که طیور صف صف اولوب بانیتی

اوزره

اوزره الحانی دلاوز ایله تسبیح ایدرلردی والنا له الحدید یعنی بز حدیدی اکا الیتی و
ملایم قلدق تا دیلدوکی کبی دستنده موم ایدردی آتش سز وضرب مطرقه سز
تغییر آیت واجلب علیهم بو آیت سورهٔ بنی اسرائیلده در واستفزز من استطعت
الاستفزاز یعنی الاستخفاف یعنی ای شیطان استخفافه قادر اولدوغک
کمسهٔ بصوتنک دعوت ایتمکله قسوق وف ده واجلب علیهم جلب دندر صیاحه
دیرلر یعنی بونلره صیحه ایله جیکرک اعوانک وانصارکله راکبلردن ورجلک ویا بیلودن
وشارکهم فی الاموال بونلرک مالکونرن مشارکت ایله کسب حرامه حمل وجلب آثامه
میل ایتدرمکله والاولاد دخی اولادلرنده شرکت ایله کسب حرامه مباشرت
ایتدرمکله وعدهم وبونلره وعده ایله مواعید کاذبه وتسویف توبه ایله وما یعدهم
الشیطان الا غرورا شیطان وعده ایلمز الا غرور وعده ایلر غرور موهوم
اولن شیلری صواب صورتنده تزیین ایتمکه دیرلر مثنوی بر فلک برثابت
نه اشجار وفا اصلها ثابت وفرعها فی السماء بو آیت سورهٔ ابراهیمده در الم تر
کیف ضرب الله مثلا کورمدکمی یا محمد ویاخود ای خطابه لایق اولن کمسه
نیجه ضرب ایلدی الله تعالی مثلی یعنی نیجه تبیین وتوصیف ایلدی کلمه طیبه کشجرة
طیبة کلمهٔ طیبهٔ قلدی شجرهٔ طیبه کبی قلدی ضرب الله مثلا قولنی تغییر در
وجایزدر که مثلا دن بدل اوله وکشجرة مبتدا محذوفک خبری اوله اصلها
ثابت اول شجره نک بیخ وبنیادی اوله ارضده برقرار وثابت وفرعها فی السماء

وانک اعلاسی وراٴسیدر ویاخود داللری آسمانده اوله تؤتی اُکُلها اول شجره ثمره سن
اعطا ایده کل حین هر وقتده باذن ربها خالقنک ارادتیله وتکوینیله ویضرب
الله الامثال للناس الله تعالی ضرب امثال ایلر ناسه لعلهم یتذکرون شاید که
بونلر تذکر ایده لر زیرا ضرب مثلده زیاده افهام واردر وکلمهٴ طیبه دن مراد هر
کلمهٴ حسنه که اوله کلمهٴ توحید وتسبیح وتهلیل وتمجید وتوبه وانابت وشکر
تحمید کبی بو جمله شاملدر بیت ائتیا طوعا مرادی انقیاددر ائتیا کرها مراد جمادات
سجدهٴ حم ده اولن آیه اشارتدر فقال پس جناب عزت آسمانی خلق ایتدکده
حکم قلدی اول آسمانه دیدی وللارض ودخی ارضنه دیدی ائتیا ایکی کوز بیله کلک
وابراز ایلک وجوده وکوزده موجع اولن اوضاع مختلفه‌یی طوعا اطاعت
یونندن او کرها ویاخود کراهت یونندن یعنی خواه وناخواه اکر طوعا واکر کرها
مراد اظهار کمال وقدرتدر یوقسه اثبات کراهیت وطواعیت دکلدر یعنی
آسمانه دیدیکه آفتاب وماهتاب وستاره لریکی ابراز ایله وزمینه دخی دیدیکه
انهار واشجار واثمار ویکی اظهار ایله قالتا آسمان وزمین دیدیلر آتینا بز کلدک
طائعین منقادین ومطیعین اولدر وغمز حالده معنیٴ بیت آتینا طوعا یعنی
اطاعت یونندن صفای درونیله کلمک عاشقلرین کجامیدر وآتینا
کرها یعنی بلا وکراهتیله کلمک جاهللرین زمامیدر نظر کردن پیغمبره
وکفاک بو حدیثی ابوهریره حضرت رسولدن روایت بیوردی امام بخاری

قال

قال رسول الله عجب الله من قوم وعجبت من قوم ده روایتدر یعنی الله تعالی
عجب ایلدی ویاخود بن عجب ایلدم شول قومدنکه یجرّون الی الجنة بالسلاسل
جنته زنجیرلرله چکلرلر وهم کاره اولان حال بوکه انلر کاره‌لردر مراد شول اسیرلردر که
آنلری قیود ایلکر کتوروب اسلامه داخل قیلورلر سبب جنتدر وشارح
المشکوة طیبی دیرکه یحتمل که سلاسلدن مراد جذبات حق اوله که بونلری
مرتبهٴ ضلالدن عالم هدایه جر وجذب ایلیه تفسیر آیت ان تستفتحوا فقد جاءکم الفتح
بو آیت سورهٴ انفالده در روایت اولنورکه کفار مکه کعبه دن خروج ایلدکلری
وقتده استار حرمه تعلق ایدوب دیدیلرکه یاربی بزم نصرت ویر شول ایکی
عسکردن قنغیسی ساکته مقبول ومحبوب ایسه حتی ابوجهل وتوابعی دعا
ایدوب دیدیلرکه اللهم انصر احب الجندین الیک واهدا اکرم الحزبین لدیک
پس حق تعالی بیوردی دیدیکه ان تستفتحوا اخطاب اهل مکه یه در علی سبیل التهکم
یعنی اکر سز فتح طلب ایلدوکوز ایسه فقد جاءکم الفتح پس سزه فتح ونصرت
کلدی بنم قتمده مقبول اولن کروهه اول کروه بکا سزدن اقربدر وان
تنتهوا اکر سز کفر ومعاصی ومعادات رسولدن رجوع ایدرسکوز ای
کافرلر فهو خیر لکم پس اول انتها سزه خیر در زیرا اسلامت دارین متضمندر
وان تعودوا اکر محاربهٴ مسلمانانه عودت ایدرسکوز نعد بزده انلرک
نصرتنه عودت ایدرز ولن تغنی والبته دفع ایتمز عنکم سزدن فئتکم

سزکرچی عتکوز شیئاً بر شیئی بکلادن ولو کثرت اکرچه کثیره ده اولدیسه اول فئتیه کوز

وان الله تحقیق الله تعالی مع المؤمنین مومنلرله در انلره نصرت ایدر **بیت**

وقت واکشت حدیبیه بزل دولت انا فتحنا ذر دهل انا فتحنا لك فتحا مبینا

یا محمد تحقیقا بز سکا فتح فتح ایتدك کلمه ظاهرا فتح مکه وعده در وماضیله تعبیری

وقوعی متحقق اولدوغندندر اوتوری در قصه سی مفصل واجمالی بودر حضرت

واقعه سنده مسجد حرامه داخل اولوب اصحابه تبشیر ایدوب اول سنه عزم زیارت

بیت الحرام ایدوب حدیبیه نزول بیوردقده کفار مکه راضی اولمیوب ما حصل

اول حضرت حدیبیه دن کرو دوندکده جناب عزت فتح مکه یی مژده ویردیلر

معنیٔ ایوب حدیثکه مصطفا هم فرمود لا تفضلونی اصحابم سز بنی تفضیل

ایلمک علی یونس ابن متی بفتح المیم وضم میمله ذو تشدید التا یعنی اوزرینه یونسک

اوزرینه یعنی مواجده ذیرا جناب عزتک مواجده ارض وسما اولیردینکم

بو حدیث دلالت ایدر که لو دلیتم بحبل لهبط علی الله تعالی پس تقرب چقره ومعراج

وجود مطلقده لا تفوق بین احد من رسله معناسنه معتقدز ولکن بحسب العلوم

والمراتب المعترض تلك الرسل فضلنا بعضهم علی بعض تفسیله عالملردر **بیت** انکه

طاغی بیت در خره دادن پشنیده درکون حکمت لولا رجال مومنون

سوره فتحده در ولولا رجال مؤمنون اکر مؤمن ارلر اولمیدی ونساء مؤمنات

ودخی مؤمنه خاتونلر اولمیدی مکه ده تشمار نره لم تعلموهم رجال الله نسا انك صفتیدر

یعنی ایله

یعنی ایله رجال مومنون ونساء مؤمنات که سز انلری بلمزسز مشرکلریله مختلط اولمغله

اوتوری زیرا ایتمش ایکی کمسنه اردن وعورتدن کتم ایمان ایدوب مشرکلریله مختلط

اولمشلر ایدی پس حق تعالی بونلردن اوتوری بیوردی اکر انلر مشرکلر ایچنده مخلوط

اولمیه لردی ان تطؤهم بدل اشتمالدر رجالدن ونسادن یعنی اکر انلری تنای

مشرکانده هلاک ایتمیدی کوز وطا هلاک معناسنه در فتصیبکم پس اصابت

ایتمیدی سزه منهم بونلر جهتندن معرة مشقة ومکروه وتأسف واندوه

کبی ووجوب دیت وقتللری ایچون کفارت کبی بغیر علم متعلقدر ان تطؤهم

یعنی ان تطؤهم غیر عالمین بهم ولولا نک جوابی محذوفدر تقدیر کلام اکر اردن

وعورتدن مشرکلر ایچنده مؤمنلر اولمیدی وسز انلری قتل ایدوب سزه

مکروه ومشقت اصابت ایتمیدی لما کف عنهم ایدیکم یعنی الوکوز بونلریله

محاربه دن کف اولونمیدی اولمزدی امری بونلریله قتال اولمسنک

سببی بودر **بیت** قصه سعهد حدیبیه بخوان کف ایدیکم تمامت زان بدان مقدم

اولس ایت که اولیدر وهو الذی اول اللهدر که کف ایدی انلرم کفار مکه

نک الله یعنی قطع ایلدی عنکم سزدن تا سزکله صلح ایلدیلر وایدیکم و

سزک الوکوز دخی کف ایتدی عنهم انلردن ببطن مکة داخل مکه ده یعنی

حدیبیه ده من بعد ان اظفرکم سزه ظفر ویروب غالب قلدقدن صکره

علیهم بونلرک اوزرینه روایتدر که عکرمه ابن ابی جهل بش یوز کمسه

ایله حدیبیه یه چیقوب حضرت رسول خالد بن ولیدی آنلره کوندروب و آنلری منهزم قلوب
تا حیطان مکه یه داخل قیلدیلر و کان الله بما تعملون والله تعالی اولدیکی سزکی کفایه ایله
مقاتله گوزه و آنلردن حق رضاسیچون کف ید ایله و گوزه بصیر اکوردیجیدر
و عملکوزه گوره جزا ویریجیدر و انبیانک معناسیله حضرتک محلنده بیوردی انبیا
کر نامعلکر کشته اند عن قریب تعبیری مرور دانتدی مثنوی کر محبت حق بود لغیره
کی بنال دایما حق خیره یا محبت حق بود لعینه لاسواه خایفا من بینه مرسو بنزر
بو بیته بیت هر دو را این جست و جو تا زان سربست این کرفتاری دل ذال
دلبر بیست یعنی بر سالک یا محب حق اما محبتی بالذات حقه اولمیه بلکه غیری
ایچون اوله تجوین نائل ولو داطل کمه دایما اول حقک خیرینه و یا خود محب حق
اوله لعین رضاء الله لا الوصل ول و ندن غیریدن خایف اولمزمابینه
اولندن جذب معشوق عاشق را من حیث لا یعلمه العاشق معشوق
عاشقی جذب ایتمه سنک بیاننده در عاشقک بلمدوکی یردن ولا یرجوه
دخی اول عاشقک رجا ایتمدوکی یردن ولا یخطر بباله و دخی اول عاشقک
رجا ایتمدوکی یردن ولا یخطر بباله و دخی اول عاشقک قلبینه خطور ایلمدوکی
یردن ولا ینکر من ذلک الجذب فی العاشق و ظاهر اولمز اول جذبدن
عاشقه الا الخوف الممزوج بالیأس لا یأسله مخلوط خوف و خشیت
ظاهر اولور مع دوام الطلب دایما طلب ایله بله و الاشتیاق بیت

عقل کی ماند چو باشد سرداو کل شیء هالک الا وجهه سوره طس تک آخرندر تعبیری
جلد اوله مرور دانتدی بیت ثالثا از تو بیرون رفته ام گوییا ثالث ثلاثه گفته
ام صد رجها دیدیکه ای محبوبم ثالثا اوچنجیسی بودر که تا از تو بیرون رفتم سنکدن
طشره گیدم گوییا نصارا حقه حاشا اوچک بریسیدر دیدکلری کبی خطا
ایتدم والله اعلم بالصواب فی شرح دیباجة الوهبیة الجلد الرابع الذی فیه انواع المناقع و اصناف
البدایع یحتاج الی حل شکلاته و ایضاح عباداته شرحت ترجمة ترکیا مختصرا یفید
الطالبین افادة المطول و یغنی غناء المفصل فانظر بالنظر الاکمل
القطب الرابع قطب ترجمه کوجه دیرلر الرابع قطبک صفتیدر یعنی دردنجی کوچ
کان حضرت مولانا هر بر جلدی بر منزل و بر منزله تشبیه بیوروب اوچنجی جلددن فارغ
اولوب دردنجی جلدک نظمنه شروع اتدکلرینه قطب رابع تعبیر بیوروب و القطب
الرابع مبتدادر اهل المراتع خبردر یعنی دردنجی سفر اهل مرابعه در مراتع
مربعک جمعیدر قیش ربیعیه دیرلر و فی الحقیقه مرابعک اهلیدر که سالک
روحی بونده استراحت ایلر و مراتعک لطفیدر که طالبلر بونده انواع چریده
قلوبلر و اجل المنافع اهل مراتع اوزره معطوفدر و دخی منفعتلرک اجل
اعظمنه دینور قلوب العارفین بو جمله صفتدر مقدم اولن جمله تقدیر
کلام ایله قطب رابع و اهل مراتع و اجل منافع که مرور اولور عارفلرک
قلوبی بعطالعته اول قطب رابعک مطالعه سیله کشف و دالتز با ضی بصوت

الختام کسرو ربوده کافوریه متعلقدر و بمعنی مشک در یعنی عارفلرک قلبی سرور در زیرا
قطرات امطار اسرار کلام اولیای کبار قلوب طالبین و سالکینه اول لطافتی
ویرر که باران بهار ازهار و اشجار بساطینه و حدائقه اولقدر لطافت ویرمز نتکیم
حدیث شریفده دخی وارد اولمشدر که علیکم بمجالسة العلماء واستماع کلام الحکماء
فان الله یحیی القلب المیت بماء العلم کما یحیی الارض المیتة بماء المطر وانیس العیون
بطیب المنام کسرور اوزره معطوفدر یعنی عرفانک قلوبه سرور اولوب نتکه
مطالعه سیله سبب تینک صوت سحابله سروری و کوزلرک طیب خواب ایله
انیس وجودی کبی زیرا عیون دخی خواب ایله انس ایلدوکندن هربار که نوم کلسه
مسرور اولور کذلک عیون ارباب معرفت و دیدن اصحاب طریقت بونک
مطالعه سیله آسوده اولوب تن و تشویش جهات و علایق و عوایق النفس و شیطاندن
دن خلاص بولوب استراحت ایدرلر فیا ارتیاح الارواح ظرف مقدم
خبر در و ارتیاح الارواح مؤخر مبتدادر تقدیر کلام بو نظمده رابعدره وار در
روحلرک ارتیاحی و شفاء الاشباح دخی شبحلرک شفاسی وار در اشباحدن
مراد اجسامدر بونده اجسامک شفاسی بو وجهله در که اولمق صحیح اکثر کلام لطیفلری
حکم الهیه ایله تعبیه اولمشدر بس مطالعه سیله عاشق صادق حکیم حاذق اولوب
هر شیئه حکمت اوزره قلبیجی اجسامک دخی امراضدن بری اولور بس بونده شفا
بو وجهله مقرر اولور و هو بو نظمده رابع کما اشتهیه المخلصون و یا هو و نه مخلصلر

اشتها

اشتها ایلدوکی کبی و محبت ایلدکلری کبی در و یا هو ندن هوا یاهوادن مضارع عکس جمع مذکر در
و یطلبه الطالبون و یتمنونه کما اشتهیه اوزره معطوفدر و دخی بو نظمده رابع
سالکلرک طلب ایدوب تمنی ایلدکلری کبیدر و للعیون قرة قرة مؤخر مبتدا للعیون
خبر در یعنی بو نظمده رابع سالکلرک کوزلرینه روشنا و نور در و للنفوس مسرة
دخی طالبلرک نفسلرینه مسرت و روشنا دیدر الطیب الثمار الحی جنیها مبتدا محذوفک
خبریدر و هو اطیب تقدیرینه یعنی بو نظمده رابع اطیب والطف ثمار در و اجتنا ایدلمکی
ایچون ثمار ثمرک جمعیدر و اجتنا میوه درمک و شنوره کلمه دیرلر بو کلام لرنده استعاره
وار در که ان بو جلدی بر حدیقه رعنادر و هر بیتی بر شجره مثمره در که نتیجه نوباوه معانی
سالکلر آنی اجتنا قیلورلر و اجل المرادات والمنی دخی مرادات و مقصوداتک
وارزو ملرینک اعظمیدر موصل العلیل الی طبیبه مبتدا محذوفک خبریدر
یعنی اغراض شیطانیه ایله ذلیل و امراض نفسانیه ایله علیل اولنلری مرشد و
دلیله که حقیقتده طبیب جلیلدر موصلدر و یا خود طبیبدن مراد جناب
رب العباد اوله و یا دی المحب الی حبیبه و هادیدر یعنی عاشقلری محبوبینه
و هو تحد انه من اعظم المواهب یعنی بو نظمده رابع آللهک حمدی سیله موهبت
و عطیه الهیه نک اعظمیدر و انفس الرغائب رغایب رغیبه نک جمعیدر و رغیبه
بمعنی مرغوبه و بو نظمده رابع مرغوبات ولن شیلرک نفیستیدر و مجنة دعوه للاعنه
مبتدا محذوفک خبریدر بو نظمده رابع الله له اولان الفت و عهد و میثاق و محبتی

تجویز ایجید درسال عشر اصحاب الکلفة ابتدای سلوکده اصحاب مشقت وارباب
محنتک عمری مسالدرومیتر دیر بو النظر فیه اسفا لمن بعد یعنی نظر زیاده
اولور فیه بو نظمده رابعده اسفا حزن یوننده لمن بعد شول کمسه ایچوندر که بعید اولدی
جناب حقدن یعنی حقدن بعید اولمش کمسنه بو جلده مطالعه قلسه بو جلده اکا فکری
ونظری زیاده اولور تاسف وتحیف یوننده که اکا بعدنک قبحی آشکاره اولوب
دیرکه حیفا واسفا که من عمری ضایع ایدوب حقدن غیریه طالع وماسوایه طامع
اولمشم دیر سرور واو شکر المن سعد معطوفدر اسفا اوزرینه بو نکر دخی کذلک
تمیزلردر تقدیر کلام نظر زیاده اولور بو نظمده رابعک مطالعه سنه سرور یوننده وشکر
یوننده شول صلی ایچون که سعید اولدی علم مقدره یعنی نتیجه مواهب علیه ومعارف
جلیله واصل اولوب سرور شکری زیاده ایلر سعید اولنلر تخصیص صدرده صدرده که
ضمیر یا بعید اولمش منه ویا سعید اولنه ویا خود علی سبیل البدل هر برینه راجع اوله
تقدیر کلام اول بعیدک ویا اول سعیدک صدری متضمن اولور ویا بعید ویا سعیدک
صدرلری متضمن اولور ماشول شیکه لم تتضمن متضمن تضمن صدره جمله سی جمله
مستانفه در سؤال مقدره جوابدر تقدیر کلام شول کمسه لرکه یا سعید ویا بعید اوله
بو کامطالعه ایلیه آنلره نه حاصل اولور بیور درلرکه مغنیه ولن خاتونلره بر کمسه وافر
حلی وحلل ویروب آنلر دخی اول حلی وحلله تحلی وتزیین ایدوب کندولری
آراسته وپیراسته ایلدکده آنلرک صدور یعنی اول حلی وحللدن اولقدر

سینه سی بیلنمز

سرور وحبوری متضمن اولمزکه بو کامطالعه ایلین سالکک سینه سی بولود جزاء
لاهل العلم والعمل جزاء مفعول له در متضمن جمله سنه تقدیری تضمن ایلر صدور
غانیاتک متضمن اولمدوغی نی جزادر اولتوردی اهل علم واهل عمل ایچون فهو
کبدر مطلع یس بو نظمده رابع نیر تیر تیا بالکبیدرکه مطلع فیض حقدن طلوع ایلدی
متبه جلده رابع درو مشتبه به بدر در و بینلرنده وجه شبه بو جلده رابعک
انوار معانیسی ظلام جهلی جلوب سالکیندن ازاله ایتدیرلکنکم بدر تمام ظلام
ظاهری ازاله ایلدوکی کبی وجه رجع و بو نظمده رابع بر نجمکبیدرکه رجوع ایلید
کمتش ایکن صاحبینه زائد بستر ایه تحذوفک خبریدر رجع اتانا میل الامانی یعنی بو نظمده
رابع زیاده ابجدیدر آمال ولنلرک آمل قلبیسی اوزرده املیح ودایرلرود العایع
دایر اولمش کمسنه دیرکه کار بابنن ایلیر وکیدوب آنلرک لواعجل حضدا ایده
یعنی راسخا وپیشوا درومایتنه منزلدعاملرکر مرکب ونفوسی ایچون یبرقع الامل
بعد انخفاضه یعنی رجا وامیدلری مرفوع وبالا ایدر پست وتحفوضی اولدقدن صکره
یعنی جانب حقه سالکک شوق ومحبتن زیاده ایلر ویبسط الرجاء دخی بو نظمده
رابع سالکک رجالری کشاده ایلر بعد انقباضه انقباضندن صکره کسیخی
اشرقت مبتدادر محذوفک خبریدر یعنی بو نظمده رابع شول بر کونشکبیدرکه اشراق
ایلدی صبح بایع تمام تفرقه شول تمامک بیننده که اول تمام تفریق ایلیه
بو تشبیه تکلیفدن ایلغ درلونور الاصحاب نیایو دخی مبتدادر محذوفک خبریدر

بوظعیبی رابع بر نور لامع در بزم اصحابمز و فخر امز ایچون و کنز لا عقابنا و بر حزینه در بزم
عقبمزده کلن اخلافمز ایچون وما الا بالله التوفیق لتشکره ونبز اللهم ان استر موز
بونک شکرینه توفیق استروز تا بو نعم جلیله یه مقابله سنده بر شکر ایده وز که اکا
مکافی و موافق اوله فانه علمتر شکر سؤالنه زیرا الشکر قید للصید با غدر موجود
و حاضر اولن نعم ایچون و صید للمزید صید مصدر در یعنی صاید یعنی و صید الیز یچیدر
زیاده یی زیرا اولئن شکرتم لازیدنکم ولئن کفرتم ان عذابی لشدید معناسیه مقرردر
و اجل نعمت و اعظم سعادت دنیا و آخرته علم و معرفتدر و نعمت دنیا بو نعمته نسبا
نعمتدر زنکم جبابا عزت نعم دنیا حقیقتده بیوردر قل متاع الدنیا قلیل و علم و حکمت
حقنده بیوردر ومن یؤت الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا و حضرت علی کرم الله وجهه بیوردر
نظم رضینا قسمة الجبار فینا لنا علم وللاعداء مال فان المال یفنی عن قریب
فان العلم باق لایزال فاذا کان کذلک مثنوی اجل نعم آلهیه در زیرا زبدهٔ معانی
قرآنی و مغز اسرار کلام ربانیه در پس سالک که بو نعمته فایز و حایز اوله اکا واجبدر
که دایما شکر و ثنادن خالی اولمیه تا واهب النعم و مفیض الجود و الکرم اول شاکر اولسه
سالکی بو کلام ولایت انجامک حقایقنه آگاه واصل قیله و لا یکون الا ما یرید و لا
یکون اسیح بر شی اولمز الا ما مکر شول شی که یرید الله دلر اولن اولدر دشه و تماشا
شنجانی و النی کنت نایما اعلامن برد بطیب الترنم و تما شول شیدن که شجانی
بنی محزون قلدی یعنی لایکون الا ما یرید بیوردمشلر دی اتیله اویسه جماعه موصوف اللهک

دیله

دیله دوکی شیدن عبارتدر و تقریر کلام و من شجانی بر نیه اتته به شنجه حزننه دیلر آنجق
تحقیقا بن کنت نایما نایم ایدم یعنی اللهک مراد ایلدوکی شیدر که بنی محزون ایلدی تحقیق
بن حزن و الملدن نایم ایدم اعلل بو راده حمزه ازالیه ایچوندر و اعلل جمله سنک اعرابدن
محلی منصوبدر حالدر کنت ده کی نفس متکلم ضمیرندن و یا خود اعللدا حمزه فاذالیه
ایچون اولمیه و اعلل تفعیل بابندن نفس متکلم مجهول اوله تقدیر کلام بن مشغول
قلنوردم طیب تنقله اولن یردن زیرا علت شول حدثه دیرلر که صاحبنی
مشغول قله و یا خود تفعیل بابندن نفس متکلم اوله تقدیر کلام اول شیدندر
که بنی محزون قلدی تحقیق بن اول حزندن نایم ایدم اعلل بنی مشغول قلدوغم
حالده تفعیل طیب تنقله اولن یردن من بردا علیله متعلقدر برد
صوغه دیرلر بطیب الترنم با بمعنی مع متعلق محذوف در تقدیری بنی محزون
قلمش شیدندر حال بو که بن اول شیدن غافل و نایم ایدم ازالیه علت
ایلدوکم حالده شول برددنکه طیب ترنم ایله ایدی یعنی تنفس ایله الی ان دعت ورقا
فی غصن ایکة تغرد میکا تا بحسن الترنم و ورقا رماد اللون اولن حمامه دیرلر
طیران و تصاعدده سایر حمامه دن اسرع اوله و بولتره اولن هوایه پرواز
ایلدکده کوریمز ایکه میشه دیرلر و التغرد بفتحتین شاین لک و شادیلک
ایلکده حسن صوتدر تغرد الطایر دیرلر اذا اطرد فی صوته و الی متعلقدر
مقدم اولن کنت یه و ورقا فاعلیدر دعتک تقدیر کلام حال بو که بن اول

شنجودن وخوندن نایم ایدرم الی ان دعت ودقاء پلالکو جس بنی دعوت ایدنجه دک ایله
کورجن که میشه بوداغنده ساکن ایدی تغرد تطرب ایلدوکی حالده حسن صوتیله
وباخود ورقانک صفتی اوله یعنی ایله ورقاکه حسن صوتیله طرب ایلدی تبکا ما حس
الترنم جمله مستانفه در تبکا مصدر میمیدر اعرابده محلی مرفوع مبتدادر و حس
الترنم متعلق محذوفه خبریدر یعنی اول ورقانک بکاسی حسن ترنمله ایلدیکیدر نظم
فلو قبل مبکاها بکیت صبابة بسعدی شفیت النفس قبل التندم فلو قبل مبکاها
ضمیر ورقایه راجعدر یعنی اکر اول ورقانک بکاسندن اول بکیت بن آغلیدم
صبابة محبت یونندن لسعدی بر محبوبه نک نامیدر یعنی محبوبه ایچون شفیت النفس
نفسمه شفا ویردم قبل التندم ندامتدن وپشیمان اولمزدن اول نظم ولکن بکت
قبلی فهاج لی البکا بکاها فقلت الفضل للمتقدم ولکن لیول حمامه بندن اول
بکا ایلدی فهاج لی البکا بکاها فهیجه ما عطف ایچوندر هاج فعل وتعدیه
ایلر مفعول اولی لی وثانیسی البکا در وبکاها ده ضمیر ورقایه راجعدر
بکا فاعلیدر ونتیجه نک تقدیر کلام ولکن بندن اول حمامه اغلدی چونکه آغلمه میی
تهییج وتحریک ایلدی بنم بکامی فقلت ما ذا کان کذلک بن دیدم الفضل للمتقدم
فضل متقدمکدر که دیدم محصول بیت اولدر که بن اوایل سلوکده نایم
ایدم شکر نعیم الهیه دن وباخود اسرار سبحان وتجلیات ربانیه دن وبن ازاله غفلت
ایلدم طیب نسیم عشق باد یله نامرشدکامل که ورقاء روح خصیص ایکن بندن

بنی دعوت ایدنجه دک بس اول کامل که ورقاء روحی تطرب وتغرد ایلدی حسن ترنمله یعنی معارف
وحقایقدن تکلم ایله اکربن اول ترنم وتکلم اتمزدن اول محبته لذات الله ورضاء مرضات
الله بکا ایدوب لیلی حقیقتمه ومحبوب پر عزتمه عرض وشوق واشتیاق انمش ایدیم
نفسمه شفا ویرمه دواقلردم قبل الندامة ولیکن روح مرشد بندن اول
محبوبه بکا ایدوب وعبادات طاعات قلوب آشنا اولدی بس انک بکاسی
شوق واشتیاق بکا تاثیر ایدوب بنم بکا واشتیاقمی تحریک وتهییج ایلدی
بس بوحالده تفروت اهره اولمجمع بن دخی دیدمکه واعتراف ایلدمکه فضیلت
متقدمینکدر که انلرک کاملری وارشادلری حضکره کلن طالبلری وسالکلری
تحریک وتشویق ایدنجه در حم الله المتقدمین والمتأخرین الله تعالی رحمت
ایلسون متقدمینه یعنی سلفده مرور ایدن کبارده ومتأخرین دن اولنه
ودخی خلفده کلوب وکلجک سعادت شعار ولایت کرداره والمنجزین ای
الحاضرین والمتنجزین ای المنتسبین بالحاضرین بفضله وکرمه وجزیل الآیه
ونعمائه ارحم الراحمین اللهم متقدمین الله رحمت ایلسون بونلره فضیلیله
وکرمیله وعظم آلا ونعمیله فهو ولی التوفیق وهو خیر المسئول واکرم المأمول
سؤال اولنان مرادانک اکرمیدر ومقصوداتک ومأمولاتک اکرمیدر خاتمه
خیر خاقفظ الله تعالی خیرلودر حافظیت جهتندن جمیع اشیادن وهو
ارحم الراحمین رحمت ایدیجیلرک ارحمیدر وخیر المؤمنین امین ایدیجیلرک

خیر الوسیدر انکیچون جناب حقه مؤمن دیولرکه اسماء حسنی دندر و خیر الوارثین
و جمیع وارثلرک خیرلوسیدر که و لله میراث السموات والارض فحواسنجه جمله موجودات
وارث اولدر و خیر خلف و عوض ویریجیلرک خیرلوسیدر و رزاق للقابلین
الزارعین الحارثین و زارع و حارث اولن عابدلرک رازقیدر صلی الله علی
نبیه وآله واصحابه والله اعلم **اول ابیات** کفت واسجد واقترب یزدان ما تقرب
جا شد سجده ابدان ما سوره علقک آخریدر تفسیری و بشنجی جلدده کچدی بو سجده
شیخ اکبر سجده قرب دیمشدر زیرا سالکی جناب قربه تعلق ایتکلو حدیث دلالت
ایدر اقرب ما یکون العبد الی ربه وهو ساجد اقرب مبتدا در ما مصدریه در
وهو ساجد ده واو حالیه جمله سی خبر منزلنده در تقدیر کلام اقرب کون العبد یعنی
عبدک اقرب اولمه سی بر نسنه ساجد اولدوغی حالده در **بیت** شمس را
قران ضیا خواند ای پدر واین قمر را نور خواند این رانکر **سوره** یونسده
اولن آیته اشارتدر بیوررلر هو الذی اول الله در که جعل الشمس آفتابی
قلدی ضیاء ای ذات ضیاء ضیا صاحبی قلدی والقمر نورا و قمری نور صاحبی
قلدی علمانک قولی بودر که اکر بر نور بالذات نور ایسه اکا ضیا دیرلر و اکر
بالعرض ایسه اکا نور دیرلر پس آفتاب نیر بالذات در انکیچون نور دیدی
قمر آفتابه هر نه مقدار مقابل اولورسه اول مقدار منیر اولور پس حضرت حسام
الدین چلبی یه ضیاء الدین تعبیری مرتبه قطبیتده نیر بالذات اولدوغندندر

اوتوز بورد و قمرده منازل ضمیر هر برینه راجعدر علی سبیل البدل یعنی شمس و قمردن
هر برینه تقدیر ایلدی فلککم اوزره منزللر و برجلر لتعلموا عدد السنین والحساب
تاکم بیله سز سنه لرک عددنی والحساب دخی ایام شهورک اوقاتنی معاملات
و تصرفاتکوزده **تحفه صوفی کرآن کفت** یزدان وصف آن جای حرج بهر محشر
لا تری فیها عوجا **سوره طه** ده درویشلرک سکا سؤال ایدرلر یعنی الجبال
طاغلردن که قیامت کوننده بو طاغلر نیجه اولور دیرلر فقل ینسفها ربی فاشرط
محذوفک جوابیدر تقدیر اکرسندن سؤال ایدرلرسه پس سن بونلره دی بن محمد
نسف ایلر یعنی ربم اول طاغلری یعنی قلع و قمع ایلر اما کیشیدن و منقوع ایلر
نسفا پاره پاره و پریشان و پراکنده الحاصل فیدرها ای یترک مقار
الجبال یعنی اول جبالک قرارکاهنی ترک ایلر و یا خود ضمیر ارضه راجع اوله کمال
شعار تنندن تنکم ما ترکه علی ظهرها آیتنده راجع اولدوغی کبی قاعا صفصفا
ای مستویه ملسا اول رضی دوز ایلر لا تری فیها عوجا اول یرده کوره مزسن عوج
انخفاض و پستلک ولا امتا دخی ارتفاع یعنی بیت حج تعادیری اول جایی برزخ
ایچون که محشر یر بورلا تری فیها عوجا دیدی **مثنوی** چون ز محشر و حی کترکر دند
وکم ببرفعا نشاع که تطیر تا بکم بو آیت سوره یسن ده در تفسیری ایکنجی جلدده
سرو راتری **ما بجه کردن براو دو دباع** کافر ان از آن بحس خوانده است حق
کاندرون نشان ببشک زادند ازنسبغ بو آیت سوره توبه ده در انما المشرکون نجس

نجس بحيث باطنهم يا خود افعالدن اجتناب اولنور و نجس كبى بونلردن دخى اجتناب
واجب اولنور و عقلدن اوتورى اوله وعن ابن عباس ان اعيانهم نجسة كالكلاب
فلا يقربوا المسجد الحرام بس واجبدر كه قريبا وليه لر كعبه شريفه ابو حنيفه ايدر حج و عمره
دن يوقسه مطلق دخول حرم ديكلدر ديمش و مالك غيرى مسجدلره مسجد حرامه منفرده
قياس ايتمش بعد عامهم هذا ابوبكرك بو سنه سندن صكره يعنى سنه تسعده براءتى اوقودوغى سنه براءت ده
هجرتدن طقوز ييل صكره ايدى و يا خود حجة الوداع مراد اوله كه هجرتدن اون ييل صكره در
وان خفتم عيلة واكر سز فقر قورقار سكوز عيلتدن اهل مكه يعنى نقددن زيرا كفار
اهل موسم حجده بيع و شرى ايچون البسه واطعمه كتورورلر اهل مكه آنلردن فائده
ايدرلردى بس جناب عزت بيوردكه بو كفارى منع ايلكه وانقطاع فائده
تجاراتدن خوف ايتمك فسوف يغنيكم الله من فضله قريبا سزى اغنيا ايدر من فضله
ان شاء اكر دلرسه ان الله عليم تحقيق الله تعالى عليمدر هر حالكوزه و حكيمدر
ذو حكمة بالغه در مثنوى چون نوز بروى نثار دش بود او همه جسم ست
بى دل چون قشوره بو حديث شريفه اشارت بيورلركه ان الله خلق الخلق
فى ظلمة تحقيقا الله تعالى خليقى خلق ايلدى ظلمة عدمده ثم رش عليهم من نوره نوردن
آندن بونلرك اوزرينه رشى ايلدى كنز و نورندن فمن اصابه ذلك النور بس
شول كمسه كه اول نوردن اصابت ايلدى فقد اهتدى تحقيق اول كمسه
مهتدى اولدى ومن اخطأ و شول كمسه دخى كه خطا ايلدى فقد ضل ضلالا بعيدا

تحقيقا

تحقيقا ضال اولدى ضلالة بعيد ايله شرح انما المؤمنون اخوة بو آيت حجرات يا
ايها الذين ده در انما المؤمنون مؤمنلر اولدىلر الا اخوة برى برينه برادر اولديلر
اصل واحده منسوب اولدقلرى حيثيتدن كه اول ايمان در فاصلحوا بين اخويكم
بس اصلاح ايلك ايكى قرنداشكوز مابيننه اكثر نفاقدن و منافق ايكى كشى مابيننده
اولدوغندن اوتورى اخوين ذكر اولندى واتقوا الله اتقا ايلك اللهدن
امرينه مخالفتده لعلكم ترحمون شايد كه اتقاكوز سببيله مرحمت اولنه سز
بس تقاء معنوى مؤمنلر مابيننده بحسب الايمان مقرر اولدوغندن علمايى
نفس واحده تشبيه بيورلر حديث شريفده كه العلماء كنفس واحدة علما
حقيقت ذات واحد كبيدر زيرا توحيد حقنده وشرع رسولده متفقلردر و بو
حقيقت اصل انبياده اولدوغندن اوتورى لا نفرق بين احد من رسله
يعنى انبيا و مؤمنين ديرلر لا نفرق بين احد بز تفريق ايتمزز بر احدك مابيننى جمع
رسله انك رسوللرندن يعنى بعضنه ايمان كتوروب بعضنه انكار ايتمزز بلكه
جملهسنك نبوت و رسالتنه مقرزز تكم انبيا جملهسى متفقلر و متحدلردر و اتحاد
سالكلره كماليله لازم بر معنادر تكم ابن فارض بيورلر نظم وجل فى فنون الاتحاد
ولا تحد الى فئة فى الغير عمره افنته بيت كر ز قرآن نقل خواهى اى حرون خوان
جميعهم لدينا محضرون بو آيت سوره يس ده در ان كانت الا صيحة واحدة
فاذا هم جميع لدينا محضرون تفسيرى جلدى اولدقده و ايشدى صيحه يعنى چوق

نکته لرصفاتلرین صفات حقنده نحو ایدوب منعید جیدقله عند ملیک مقتدر محضرون
دردلر بیت اندرین آهنک منکر مست و بیت کانورین ره صبر شق النفس است
بو آیت سوره نحلده در والانعام خلقها یعنی ابل و غنم و بقر و فرس و بونلر امثالی
حیوانلری الله تعالی خلق ایلدی لکم یا خلقها یه متعلق اوله و یا خود ما بعدینه متعلق
متعلق اوله یعنی سزک ایچون وار در فیها دفء اول انعامده وار در دفء وار در
دفء دوه دن حاصل اولن منفعته و یوکرن ایستلک وصوف و قلق ایچون
اولن اسبابه دیرلر و منافع و دخی منفعتلر وار در لبن نسلی و دکوب
کبی و منها تاکلون و اول انعامدن بعض سوکوز لحوم و شحوم و الباد و دسمی منلر
ولکم فیها وسزه و سزک ایچون وار در اول انعامده بوقدر منافع کثیره دن قطع
نظر جمال زینته و آرایش وار در حین تریحون مرعیه و جراکاهدن آنلری اخشم
زماننده صرح و مسکنلرینه رد ایلدوکوکز حینده راحة الماشیة ترویح
دواجادیرلر یعنی رجوع ایلسه [illegible] فعال بابنه نقل اولیجق کس کندو کی آتی
دوندرمشی اولور سن و حین تسرحون و دخی آنلری صباح زماننده مرعی
ما دحلرینه اخراج ایدوب ارسال ایلدوکوکز حینده سرحت الماشیة الی المرعی
سرحا دیرسن یعنی آتی ارسال ایلسن و تحمل اثقالکم و اول انعام کتوررسزک
اسبابکزی اثقالکوزی انتقال ثقلک جمعیدر که متاع مسافر دمراد الی بلد
شهر دک که لم تکونوا آنسز اولدر وعنوکوز بالغیه اول شهره واصلین اولمزدو سکوز

بغیر

بغیر مرکوب الا بشق الانفس مکر کلفت و مشقت نفسلریکوز ایله ان ربکم لرؤف
رحیم تحقیقا سزک ربکوز عبادینه رأفت و مرحمت صاحبیدر انوکیچون بوقدر
نعم جلیله بی عبادینه اعطا و اسباغ ایلدی معنی بیت انورین آهنک یعنی
بو طریق حقده اولن قصد و عزمه منکر مست و بیت الجی و سع فقط انجه
که زیرا بو یولده صبر کرکدر که و شق الانفس کرکدر و لم تکونوا
بالغیه الا بشق الانفس دیکه تک حقیقت معنا سینه شمار و صال یاره واصل اوله
مزسن الا بجه کلفت و مشقتله تعبیر این حدیث مصطفی ع م قال دیدی مثل علمائی
امتی بنم امتمک علماسنک صفت عجیبا انث فی کمثل سفینة نوح نوح کمیسنک
صفتی کبی در من تمسک بها نجا شول کمسه که تمسک و تعلق ایلدی اکا نجاة
بولدی و من تخلف عنها غرق و شول کمسه که اعراض و تخلف ایلدی آندن غرق
اولدی مثلا حافظ بیورد که بیت یار مردان خدا باش که در کشتی نوح
هست خاکی که بآبی نخرد طوفان را دربیان یوم لا یخزی الله النبی بازدان نورهم یسعی
بین ایدیهم بخوان سوره تحریمده اولن آیته اشارتدر که بیوردلر یوم لا یخزی الله
النبی یوم قیامتده الله تعالی پیغمبری خجل و رسوای قلمز والذین آمنوا معه معطوفدر
نبی اوزره دخی آنلری خجل اتمز که ایمان کتوردیلر اکا و یا خود والذین
مبتدا اولوب بو جمله اکا خبر اوله نورهم یسعی بین ایدیهم و بایمانهم یعنی
بو مؤمنلرک نورلری سعی ایلیه اوکلرنده و صاغ یانلرنده صراط اوزرنده

بیتولوری چونکم منافعکرک نورنی منقطع اولمش کوره لر دیدیلرکه ربنا ای بزم پروردکارمز
اتمم لنا نورنا اتمام ایله بزم نورمزی یاخود بو دعایی تعوتا دیدیلر ویا ایمکسلک
نوری بحسب الاعمال اولدوغندن دخی زیاده طلب ایتمش اوله لر فاغفر لنا
بزه مغفرت ایدوب خطایامز عفو ایله انک علی کل شیء قدیر تحقیقا سن جمیع
اشیایه قادرسن مغفرت اوزاره و اتمام انوار قبضه اقتدارکده در دلداری
کردن سلیما و نواختن تا بگویند چون زچاه ای بیام جانکه یا بشری هذا غلام
سوره یوسفده اولن آیت کریمه نک مضموننه اشارتدر وجاءت سیارة
ای رفقة تسیرون من مدین الی مصر یعنی بر کاروان مدینه دن مصره کیدرکن
غیابه جب دیدکلری چاهه کلدیلر و یوسف اول چاهده ایدی فارسلوا
پس اول کاروان خلقی کوندردیلر واردهم وارد دیدکلری وارد اول کسنه
دیرلرکه کاروانک ایچون صوی مهیا و حاضر قیلیجی اوله فادلی دلوه پس
اول وارد ارسال ایلدی دلوینی چاهه حضرت یوسف اول دلوی کوردکده محکم
یاپشوب اول کمسه عجب نه اوله دیو چکدکده کوردیکه بر صاحب جمال شعشعه وجهی اطرافه
ضیا ویرور همان دم قال دیدیکه یا بشری کنز و بشارت لغتنده ندادرکه
دیمکدرکه ای بشارت حاضر وقتکدر هذا غلام بو غلامدرکه دلوک
کرانی ایلدی واسروه اول یوسفی اخفا و اسرار ایلدیلر بضاعة منصوبدر
حالیت اوزره یا مفعول له اوله ای متاعا للتجارة یعنی تجارة ایچون

متاع

متاع و سرمایه اولدوغی حالده اخفا ایلدیلر بعضیلر استرونک ضمیری اخوان
یوسفه ارجاع ایتمشلر یعنی یوسف چاهدن چقدقده کاروانه کلوب انک حالینی
اخفا ایدوب دیدیلرکه بو بزم بنده کریخته مزدر والله علیم بما یعملون الله تعالی
علیمدر بونلرک ایشلدکلرینه مقتدوه یعنی ثبت بیوردرکه ای سالک سنک
جانکه سیم و زر و دد و کوهر پارا اولمز ابدی سیم و زر کبی یوسندن اخفا ایدوب نور
بصر ایلدکیره اول نور ایله بو جهانه نظر ایله دکدره بر چاه لیکز کیبی هده
ایده سن پس اول چاه بر تباهکه ایچنده بر عروه وثقی و حبل متین کوردسن
جمیع انبیا و مرسلین و اولیاء متقین الکا تشبث و تعلق ایدوب چاه
جهاندن خلاص اولمشلر نتکم بر غزلده حضرت بیوردلر نظم الا ای یوسف
جانی چه در چاه بدن مانی بگیر این حبل قرآن را ازچاه ظلمانی ماه کنعانی
من مسند مصر آن تو شد وقت ان است که بدر رودکی زندانرا چونکه سن
بو حبله یاپشوب چاه جهاندن خلاص اولهسن و بابم حقیقته واصل اولهسن
اول زمانده جان سکا دیرکه یا بشری هذا غلام یعنی ای بشارت اوسون
بکا که شو بنم ایچون غلامدر حق یض سلیما دسولالله پس بگویند بیا
اینجا تمام زود که ان الله یدعوا بالسلام سوره یونسده اولن آیت شریفه ده
والله یدعوا الی دار السلام الله تعالی دعوت ایدر عبادنی دار السلامه
تسمیه سی آنده کثرة سلام اولدوغندندر زیرا ملائکه مؤمنلره

سلام علیکم طبتم دیه‌لر و جنته گیره‌لر سلام قولا من رب رحیم دینه و یهدی من یشاء
الی صراط مستقیم و دیلدوکی قومی هدایت اید صراط توحیده **بیت** کای دوحصه
بلقیس حکمت رازبون که اهد قومی انهم لا یعلمون بیغمبره خطاب ایدوب بیوردلرکه ای
ایکی یوز بلقیس یعنی نیجه بیک بلقیس زیرا مقصود تجریدکلد بلکه تکثیردلسنک حکمنه
ذبوبنزکه زیرا دیرکه اهد قومی بنیم قومیمه هدایت ایله یا رب انهم لا یعلمون زیرا انلر
بلمزلر **ارشاد سلیمان و بلقیة فی قصة اهل سبا** لاقت الاشباح یوم وصلها عادت
الا ولاد صوب اصلها یعنی ملاقی اولدی بونلر وصلتی کوننده ولدلر عود ایلدی اصللری
جانبنه **نظم** امة العشق حنفی فی الامم مثل جود حوله لوم السقم جماعت عشق و محبت
حنفی در جمیع امتک ایچنده مثل جود سنول سخا و جود صاحبی کبی دجل عدل قیلنلر
اولودسه بو معنایه اولور و یا خود شو جود و سخا اولنن شیخ کبی که انک حوالیسنده
حسد ایلر لئیملر وله عا نشقلو اول جود کبیدر خلق عالم فقیر لئیم کبیدر **بیت**
ذلت الارواح من اشباحها غیرة الاشباح من ارواحها ارواحک ذلتیدر و خود ایدر
ابدان واجب مو نلر و ابدان واجب امک غرتی ارواحدنلر بو بیت بو قریوه
مثال اولسه ده جایزدر مقدر عشق قی جوده تشبیه اتشلو دیکی بو داده
عشاق الهی ارواح کبیدر بس اشباحک غرتی ارواحدنلر دو واحد ذلتی
اشباحدنلر یعنی خلق عالمدنلر **بیت** ایها العشاق السقیا لکم انتم الباقون
والبقیا لکم ای عشاق الهی سقیا سنز و نیجه یوز سقیا و بقیا افضل تعلنیکک

موزد

موزد موتشیبید یعنی زباده ساقی و بغایت باقی اولسن محبوب سنزو کیجوبنزد سنز باقیلر سنز باقون
اولسن سزو کیجوبنزد **بیت** ایها السائلون قوموا و اعشقوا ذاک ریح یوسف فاستنشقوا
سائلون سائلون ایدی که همزه تلیین اولندی محافظة للوزن یعنی ای سائلون و طالب اولسن
عاشقلر قالقوک و عاشق اولک ذاک اول بلقیس ریح یوسف حقیقیه تک رایحه یعنی در
فاستنشقوا استشمام ایلک انون بلقیسدن مراد مرتبه تجوبیتدر اولسن اولیا و عرفادر **ارداد**
شدن بلقیس ای زخلک انکه کویدراز قالت نملة هم براندر ازابن حاق کهاهی سوره
نمله ده بیوردلرکه و حشر لسلیمان جنوده جمع اولندی سلیمانه جون عسکر من الجن والانس
والطیر جنلردن و انسلردن و طیوردن اولدوغی حالده فهم یوزعون ای یحبس
اولهم علی اخرهم حتی یلحقهم اخرهم لیکونوا مجتمعین وزع لغتده منع دیرلر یعنی اولی
آخرینه توقف ایدوب منع اولنوردی تا مجتمع اولهلر حتی اذا اتوا یعنی عسکر سلیمان الی ان
حتی کلدیلر علی وادی النمل وادی نمل اوزره قالت نملة قرنجه‌لردن بر قرنجه عسکر سلیمانی
کوروب دیدیکه یا ایها النمل ای قرنجه‌لر ادخلوا مساکنکم مسکنلریکوزه داخل اولک
لا یحطمنکم سلیمان وجنوده الحطم الکسر ای لا یکسرنکم یعنی بیزی قرماسون و پایمال اولسون
سلیمان و سلیمانک عسکری وهم لا یشعرون حال بوکه بونلر سزک مکانلریکوزی بلمزلر یعنی
اکر بلسه‌لردی تمزلردی بو سوز علی طریق العذردر و سلیمانی عدالته توصیف ایتمکدر و قوا کتورک
که بو سوزی اوچ میل یردن سلیمانک سمع مبارکنه ایصال ایلدیکده فتبسم ضاحکا من قولها
پس سلیمان تبسم ایلدی اول نمله‌نک کلامندن ضاحکا اولدوغی حالده تحذیرینه و نصیحته

اهتدا اسنه متعجب اولدی معنی بیت سلیمان بلقیسک قلبنده اولن اسرارنه واقف اولدیکه
زیرا اول کمسه که سلیمانه رازنی مورک و وحوش وطیورک ایسی بو طاقی بیوفنا و دنیا وما فیها ایلک
اسرار واحوالینه دخی بلور زیرا علم انبیا علم حقدر جزوی وکلی و ظاهر و باطن بتعلیم الله
آنلره معلوم ایدر قصه سلیمان و مسجد اقصی مکتشف در مان سوی نیک وسوی بد ؀
کفت حق فی جیدها حبل من مسد ؀ بو سوره نک تفسیری در چنجه جلد ده تصویر ایلر
دام قضاده مرو و اندی بیت مثنوی قد جعلنا الحبل فی اعناقهم ؀ واتخذنا الحبل فی اخلافهم
سوره یس ده اولن آیته اشارتدر انا جعلنا فی اعناقهم اغلالا کافرلرک غرور
عصیانی اوزره تصمیملرین تقویر در و قلبلری اوزره مهر قلمالرین حقیقتی تصویر در
اول کروهه تشبیه تمکلد کمی کرد نلری جانلری مغلول در یعنی تحقیقا نیز قلدوق بو
کافرلرک بوینلرینده زنجیرلر قلدوق فهی الی الاذقان والاغلال واصله در الی الاذقان
بونلرک ذقنلرینه قومز که بونلر حق جانبنه باش کرالر فهم مقمحون ای رافعون
رؤسهم غاضون ابصارهم بونلر باشلرین یوقارو قلدورب کوزلرین یوم مشلر
بو مثلر در حق جانبندن و حق طرفنه التفات ایدرمیوب کرد نلرین اول طرفه
دوندرمزلر معنی بیت تحقیق بونلرک بوینلرنده زنجیر قلدوق و اول زنجیرلری
بونلرک آردلرنده اتخاذ ایلدک بیت مثنوی لیس من مستقد مستنقد ؀ قطع الآ
طائر فی عنقه ؀ سوره بنی اسرائیلده اولن آیته اشارتدر وکل انسان الزمناه
کل منصوب علی طریق التفسیر یعنی هر مکلف اولن انسان زیرا لازم قلدوق طائرینی

ای علم

ای عمله طائر السهم دن مأخوذ در طائر السهام دیرلر آنی اخرج فی عنقه بوینده
لزوم وکمال ارتباطی تصویر وتمثیل در یعنی بز لازم قلدوق انک بوینینه شول مرتبه
که آندن مفارقت ایلمز ایری بلکه قلاده و غلک بوینینه لزومی کبی لازم قلدوق که آندن
من بعد منفک اولمز و نخرج که نونیله دخی قراءتدر یعنی بز اخراج ایده روز و یائله دخی
قراءتدر علی بناء المعلوم یعنی اول انسانی ایچون خروج ایلر و یا خود من باب الافعال اولور
یخرج اول الله اخراج ایلر یوم القیمة کتابا یا یوم قیامتده صحیفه عملنی که نقیر و قطمیر
آنده ذکر اولنمشدر اشلدوکی مفعولیدر یخرج جنکه ایکی قراءت اوزره یلقاه
ایله کتاب که ملاقی اولور انسان اقرا یا خود ان الکامنشورا کشاده و بسط
اولمش حالده اقرا یعنی اراده القول یعنی انسانه دینه کرا اقرا کتابک صحیفه
اوقو کفی بنفسک الیوم بوکون نفسک کفایت ایدر علیک حسیبا سنک
اوزرینه حاسب بوندن و یا خود حسیب یعنی الکافی اولور شهید موضعنه
وضع اولنه معنی بیت لیس بو قدر مستقذر استعمال ایا بیزده اسم مفعولدر
یعنی قاذورات عذرا اولنمش پلید در مستنقه دخی پاک و منقا اولمش اعمال حسنه
دن قطع ایجنی و مستنقه دی دکی تمام ایه سکته در للوقف ورعایة للوزن
الا طائر فی عنقه الا هر کسنک کردنکده اعمال سیئه و اعمال حسنه سبحی طائردر
باز آمدن شاع معنی الله کفت ان سیبویه ؀ یولی بولدخی المحولج اسم ادریه علما نک
نقطه الفهرده آقا ویکرتجیره سیبی جار در بعضنکر اسم علم و بعضنکر صفت دیشلر

علمدر دینلرک حجتی بودرکه بو اسم بحسب اللفظ دایما موصوف اولور و هیچ صفت واقع
اولمز مثلا الله الاحد الله الصمد الله الرحمن الرحیم دیرسن و بونک کبی صفتلر
وصف قلنورسن پس بو معنا علمیتنه دلالت ایدر اما اکثر اهل تحقیق اسم صفتدر
علم دکلدر دیرلر نتکم شیخ صدر الدین اعجاز البیانده بیوردرلر لایق دکلدر که
حق تعالینک اسمی اوله که انک ذاتنه علم اوله شول حیثیتدن که لا یعلم منه غیر الذات
زیرا حضرت ذات من حیث الاطلاق والتجرد محکوم علیه اولمز و هیچ بر وجه ایله تعریف
و توصیف قابل دکلدر نه اطلاق و نه تقیید و نه وحدت و نه کثرت پس اسم علم مسمیه تمیز
ممیزدر نوعنده و جنسنده و حقیقت و ماهیتنده اول مشارکلرندن فاذا کان
کذلک حق تعالی منزهدر که نوعنده و جنسنده داخل اولهدن و عینیدر بر احدکا
مشارک اولوب و اول بر احده متشابه اولهدن پس معلوم درکه علم قایم مقام
اشارتدر و اشارت ذات حقه ممتنعدر بیت چه جای لفظ است و عبارت
که اینجا در نمی گنجد اشارت کسی که کردم زند اینجا خطا کرد و بعضیلر بو
اثره ذاهب اولوب دیرلرکه وضع اسمدن مراد تعریف مسمیدر من سایر المسمیات
و معرفت کنه ذات محالدر قبیلندندر و وجودی غیر و سوای حقیقتدر تحیلا ایدرلر
پس انکا علم اولمق نه فایده ویرر زیرا العلم للمعلوم و حضرت جناب ذاتیه
ولا یحیطون به علما حکمنجه کمسنه نک معلومی دکلدر پس انکا اسم علم دخی اولمز
بیت شرح و بیان چه گویی نام و نشان چه جویی آنجا که وحدت آمد نی نام

و بی

وبی نشان * و اسم صفتدر دینلرک بعضیسی بو اسمی اله دن ماخوذدر دیمشلردر زیرا الالاهة
ای عبد عبادة من الباب الثالث پس اله بمعنی مالوه اولور و بو تقدیرجه الله معبود بالحق دیمک اولور
ایکنجی معناسی اله یاله الها بفتح اللام من الباب الرابع بمعنی حار یحیر حیرة پس اله بو تقدیرجه
متحیر معناسنه اولور پس جناب ذات معبود حقیقتده عقول و اوهام متحیر اولور و عقول
اوتوزدی لفظة اللهک اشتقاقی بونلردن اوله و اوچنجی معناسی التجا معناسنه اوله زیرا
الهت الی زید دیرسن ای التجأت الیه دیمکدر و بو تقدیرجه اله ملجأ معناسنه در نیتکم جمله
صغنیجی یری دیمک اولور دردنجی معناسی فزع معناسنه اولور یعنی ای جمله نک فریاد
و فزع اولنیجی دیمک اولور بشنجی معناسی ثبات معناسنه کلور الهنا عکا کذا دیرلر
ای اطمأننا به پس اله بو تقدیرجه بمعنی المثبت الیه دیمکدر پس نیجه قلوب انک ذکریله مطمئن
و نیجه ارواح انک معرفت و فکریله ساکن اولور و بعضیلر ایدیلر بونلردن ماخوذ اولسه پس
اله دن همزه حذف ایدوب بدلنه الف لام عوض ویروب الله دیدیلر پس سیبویه
الهی التجأ معناسنده دو تمثیل ایدر انوکیجون حضرت مولانا بو محلده صاحب الکشف
ایراد ایدوب بیوردیلرکه اول سیبویه الله لفظنک معناسنی دیوی حصر ع
نازی سوال مقدره جواب ایدر تقدیری نه دیدی سیبویه دیمکدر پس بیوردیلرکه
یولهون ای یلتجئون فی الحوائج جمع حوایجه یعنی التجا ایدرلر حاجتلرنده اهم لزیه
بو اشیا اول اللهک قتنده نظم کنت الهنا فی حوایجنا الیک فالتمسنا ما
وجدنا ما لدیک * کنتک فالکی شاعر دیعنی شاعر یاد شانه دیرکه الهنا

یعنی بز التجا ایلدک فی حوائجنا حاجتلریمزده الیک سکا فالتمسنا فاپس اول حاجتلریمزی
بز التماس وطلب ایلدک وجدناها اول حاجتلری بز بولدق لکن یکسنک قبتکده
مثنوی امر نحل زوی برآورده برات استعینوا منه صبرا وصلوة مسوده
بوقده اشارتدر یا ایها الذین آمنوا ای وحدانیت حقه تصدیق ایدنلر
استعینوا معاونت طلب ایلیکز اللهدن بالصبر معاصیدن وحظوظ نفس
شهواتدن صبر ایله مکلکلر وبلا وقضاسنه صبر ایتمکلکلر والصلوات دخی
معاونت طلب ایلیک صلوة مفروضه یی علیه وقوعی لامراد التمکلکله زیرا صلوات
ام العبادات ومعراج المؤمنین والمؤمنات ومناجات اهل الطاعات قال سهل
ابن عبدالله استعینوا بالصبر علی ما امر الله واصبروا علی آداب الله قال
الضحاک استعینوا بالصبر ای بالصوم واصبروا علی الصلوات ان الله مع الصابرین
تحقیقا الله صبر ایدنلر ایله در بلکه بو معیت معیت صفاتیه در ذاتی دکلدر یعنی الله تعالی
رحمتیله وعنایتیله وموهبتیله صابر قوللریله در معیت بیت امر پیغمبر اول اللهدن بر برات
کتوردیلر که استعینوا معاونت طلب ایلیک عنه اول اللهدن صبرا صبر ایتمکلکله وصلوات
دخی صلواته او بوراده واو معناسنه در آموختن پیشه کودکی عقل
کل اکفت ما زاغ البصر عقل جزوی پیکند اسو نظر سوره نجمده اولن آیته
اشارتدر ما زاغ البصر مایل ومیل ایمدی پیغمبرک بصری هیچ بر شیئه وما طغی
دخی تجاوز ده اتمدی مع هذا ما لا یحصی امور مدهشه ایه ده وعجایب ملکوت

وعجایب

وغرایب جبروت معاینه قلمشدی ولقد رای من آیات ربه الکبری والله تحقیقا
کوردی اول محمد ربسنک کبریا ولن آیاتن و عظیم اولن علاماتن ملکیه وملکوتیه
وصوریه وصوریه ومعنویه پس جناب رسولک کمال توجهندن بر ینه نظر التفات
ایلمدیلر پس حضرت مولانا دخی عقل کل که حقیقت محمدیه در مدح ایدوب دیرکه
عقل کل حقنده حق تعالی ما زاغ البصر دیدی پس امرکم انک وار شیره داوم دخی
ما زاغ البصر ستر بنک منظرا پیدر اولکه عقل جزوی مرتبه سنده در امر شیئی مایل اولوب
حقدن دورا ولور قصه صوفی که در میان کلستان آمر حی بشنوکه فرمود انظروا
سوی این آثار رحمت آرد و سوره روم ده اولن آیته اشارتدر فانظر نظر
ایله الی آثار رحمة الله الله تعالینک امطار دینک آثار دینه که انواع اشجار واصناف
اثمار والوان ازهاری قدرتیله ابراز واظهار ایلدی کیف یحیی الارض نه
حالیله الله تعالی احیا ایدر اول آثار ایله ارضی بعد موتها پژمرده وافسرده
دن نبات اولمدقده اصکره ان ذلک تحقیقا اول عظیم الشان اولن الله
که بعضی شئونی ذکر اولندی لمحیی الموتی تحقیق قادر در کر موتانی احیا ایدر
وهو اول الله علی کل شیء قدیر جمیع اشیا اوزره قادر در و جمله قدرتندن
بری احیای موتادر بعض محققین بیوردیلر که آثار رحمت ظاهرده یغمور در که
حیات ارض انکله در و باطنده ذکر الله در که حیات قلوب اودر و بعضیلر
آثار رحمت محبت اللهدر که حیات قلوب عشق قدر دیمشلر و بعضیلر آثار رحمت

کوکلدرکه نظرگاه خدادر دیمشلر بو محلده مناسب اولن دخی بودر تفسیر یا ایها
المزمل ای ثیابنه متزمل اولن یعنی تزمل تشبه دیولر تجمع ثیابنه تلفف ایلسه یعنی بورنسه
صارنسه تا زایه ادغام اولوب اسم فاعل وصل کتورلوب ماضی یعنی ازمل اولدی
خطاب حضرت نبی یه دیو حالکیز یعنی که تجلیدن اوتوری زیر اخر علیه تلفف ایدوب
نومه مستعد اولملر دی پس حق تعالی اشادت ایلدیکه نومی ترک ایدوب تهجد و عبادته
نشمر ایلیه و بعضی روایتده حضرت خدیجه نک اوزرینه مرتعد احمل اولوب دیدیکه
زملونی زملونی پس برکلیم اورتوب اکا تزمل ایلدی تا که جبرائیل کلوب دیدیکه
یا ایها المزمل بعضلر تاویل ایدوب ای ثیاب نبوته تزمل ایدن و بعضلر دخی ای
ثیاب طبیعته تلفف ایدن یعنی دیمکدر دیرلر بو محلده مناسب اولن دخی بودر قم
اللیل صلوته قایم اول لیلده لیلک انتصابی ظرفیت اوزره در الا قلیلا
لیلدن استثنا در نصفه بدلدر قلیلا دن و یا خود لیلدن ای قم نصفه دیمک
اوله تقدیر کلام ای متزمل اولن نبی صلوته قایم اول لیلده الا لیلدن قلیلی
قایم اولمه و یاخود نصفنی او انقص منه یا خود قیامک اول نصف لیلدن نقصان
ایله قلیلا مقدار قلیل تا ثلث لیل اوله اوزد علیه یا خود قیامی زیاده ایله
اول نصف اوزره که ثلثین مرتبه سنه قریب اوله حضرت پیغمبر مخیر در لیلک
نصفنی و یا نصفندن اقل و یا اکثرنی قایم اولمغه و رتل القرآن قراءت ترتیل
ایله یعنی حروفنی اولقدر تبیین ایله که سامع اولنلر آنی عدد و شماره قادر

اولمه

اولهلر ترتیلا تبیینا محکما در تفسیری این حدیث مصطفی در قال ان الله
خلق الملائکة تحقیق الله تعالی ملائکه یی خلق ایلدی و رکب فیهم العقل یعنی انلرده
عقلی ترکیب ایلدی و خلق البهائم و حیوانلری خلق ایلدی و رکب فیهم الشهوات
یعنی انلرده شهوت نفسانیه و کثافت جسمانیه ترکیب ایلدی و خلق بنی آدم
و بنی آدمی خلق ایلدی و رکب فیهم العقل والشهوة یعنی انلرک عنصرنده عقلی
و شهوتی ترکیب ایلدی فمن غلب عقله شهوته پس شول کمسه که غالب
قله عقلی شهوتنه فهو اعلی من الملائکة پس اول کمسه اعلی در ملائکه دن
و من غلب شهوته عقله و شول کمسه که غالب قله شهوتی عقلی اوزرینه
فهو ادنی من البهائم حیوانلردن ادنی در مثنوی نام کالانعام کوردن
قوم را ذانکه کو نسبت بیقظه نوم را تو آیت سوره اعراف ده در تفسیری
ترکی ایکنجی جلدده مترددشد مرد مذهبها دن آشیغه مرور واتری وقال
البیضاوی ولقد ذرأنا ای خلقنا لجهنم کثیرا من الجن والانس یعنی المصرین
علی الکفر فی علم الله لهم قلوب لا یفقهون بها ای لا یعقلون بها الی معرفة الحق و لهم
اعین لا یبصرون بها ای لا ینظرون الی ما خلق الله بنظر اعتبار و لهم اذان
لا یسمعون بها الآیات والمواعظ سماع تأمل و تذکر اولئک کالانعام
فی عدم الفقه والابصار للاعتبار والاستماع للتدبیر وفی ان مشاعرهم
وقولهم متوجهة الی اسباب التعیش مقصورة علیها بل هم اضل فانها

تدرك ما يمكن لها ان تدرك من المنافع والمضار ويجتهد في جذبها ودفعها غاية جهدها
وهم يسعوا كذلك بل اكثرهم يعلم فيقدم على النار اولئك هم الغافلون اي الكاملون
في الغفلة دتفسير آيت فاما الذين في قلوبهم مرض سورۀ توبه نك آخيرده اولى بودر
واذا ما انزلت سورة يعنى قرآندن برسوره نازل اولسه ايدى فمنهم من يقول منافقلردن
بعضيسى على طريق التسخر والاستهزاء كندو كبى منافقلره ويا ايمانلرى ضعيف اولان
مؤمنلره ديرلردى ايكم زادته هذه ايمانا سزدن قنغكزك بو سوره زياده ايلدى شو سوره
ايمانا ايمانى انكم تفصيله ده قراءت اولندى زادته فعلى مقرر اولدوغندن اولوركى
فاما الذين آمنوا فزادتهم ايمانا فاما شول كمسه لركه ايمان ايلديلر پس بو سوره
انلرك ايمانلرينى زياده ايلدى وهم يستبشرون وبونلر شاد وخندان اولورلر
اول سوره نك نزولنه زيراكه الايمان وازاله شك وكمانلرينه سببدر واما
الذين في قلوبهم مرض واما شول كمسه لرك قلبلرنده شك وكمان ونفاق
وبغض وعداوت واردر فزادتهم پس آنلره زياده ايلر بو سوره رجسا
الى رجسهم كفرلرينى كفرلرى وزده يعنى سابق سوره لرده اول شكلرى
واردى پس بو سورۀ توبه نازل اولدقده اولكى شك وكفرلرينك اوزرينه
شكلرى دخى زياده ايلدى وماتوا وهم كافرون يعنى بو صفت قبيحه بونلرده
مستحكم اولوب وحال بوكه بونلر كافر اولديلر وقوله تعالى يضل به كثيرا الغير الى
قرآنده اولان مثلله اضلال ايلر الله تعالى كثيرا انا سزن چوق كمسه يى ويا ايكى

كم

به ودخى اول مثل ايله هدايت ايلر كثيرا انا سزن چوق كمسه يه وما يضل به والله تعالى
اضلال ايلمز اول مثل ايله الا الفاسقين الا امر حقدن خارج اولنلرى جاليش عشق يا
نفس ايچون تنازع مجنون نظم هوا ناقتى خلفى وقدامى الهوى واني واياها لمختلفان هو اناقتى
مجنون ديديكه بنم ناقهمك محبت وهوايى خلفده بنم آردمه كره يسى جانبنه در وقدامى الهوى وبنم
محبتم اوكومه ليلا جانبنه دوراني تحقيقا بن وايا ها واول ناقه لمختلفان تحقيق اختلاف
ايدجيلر زيرا كه فقدان الاجتماع فخو اسنجه طرفيندن برينك تركى لابدر زيرا ما نعة الجمعدر كذلك
دنيا وآخرة وحديثده دخى وارد اولمشدر ذكر الدنيا والآخرة ضدتان فبقدر ما تؤخذ منه
تضعيف الاخرى وبو حديث دخى شاهددر ذكر الدنيا حرام على اهل الآخرة والآخرة حرام
على اهل الدنيا وهما حرامان على اهل الله دربيان انكه عارفرا عذابت ازنوح حق كه ابيت
عند ربى بو حديثك سبب ورودى بودر كه حضرت پيغمبر دم اكثر صوم وصال اوزره ايدى
يعنى ليلى نهاره نهارى ليله ايصال ايدوب طعام يمزدى نيجه كون اصحابدن بعضى كمسنه اول حضرتى
تقليد ايلدكده نهى بيوروب ديديلر كه اياكم والوصال اياكم والوصال اياكم والوصال ديو بيلر
اوچ كره يعنى صوم اولمشدروب كيجه كوندز يمه مدن حذر ايلك فانى لست كاحدكم تحقيقا بن سزك
بريكوز كبى دكلم ابيت عند ربى بن رنكك قتنده كيجه لرم يطعمنى بكا طعام يدردى ويسقينى
وبكا ايچرردى انوار تجليات ترن واسرار ذات وصفاتندن ايلرنرن وبر حديث شريفده بيورديلر
كه الجوع طعام الله اي في الجوع طعام الله يعنى آجلقده الله نك طعامى واردر بشقى بر
اشغال يابندنز احيا ايدر الله اول جوعده اولان طعام سبيله ابدان الصديقين

صوتیقلیرن برنیجی تغیر فاوجس فی نفسه بو آیت سورهٔ طه ده در قالوا یا موسی سحره دیدیلر
که یا موسی اما ان تلقی پس القا ایدرمیسن عصا وحبالمزی واما ان نکون ویاخود بز اولالم
ی اول من القی اول القا ایلیین که یعنی فاختر احد الامرین وهذا التخییر منهم استعمال
ادب معه وقد وصل الیهم برکته قال بل القوا حضرت موسی دیدیکه بلکه سز القا ایلک
پس آنلر سحرلرین القا ایلدیلر فاذا حبالهم اذا مفاجئه ایچوندر یعنی همان اولدم بونلرک
ایپلری وعصیهم وبونلرک عصالری عصی بکسر العین وبضم العین عصانک جمعیدر
یخیل الیه تخییل اولندی موسی یه من سحرهم بونلرک سحرلرندن انها تسعی تحقیقا اول حبال
وعصالر جانبنه شتاب وسعی ایدر فاوجس اوجس الصوت الخفی وفزع القلب
یعنی اضمر خوفا فی نفسه قلبنده خیفه موسی حضرت موسی خوفی نفسنده کزلدی
یعنی خاف ان یخالج الناس بشک فلا یتبعوا بین المعجزة والسحر ویاخود خوفی
عصاسنی القا ایتمزدن اول خلق پراکنده اوله لر دیو ایدی بو وهم موسی یه
غالب اولدقده قلنا لا تخف بز دیدک که قورقمه سنک واحکم کلمندن انکه
انت الاعلی تحقیقا سن بونلردن غالب وعالی ارکسن حکایت آل ح
مذاح که از جهت ازنبی برخوان کردیلو وقوم اوهی برنزاز حال انبسی
ستر وبو سورهٔ اعرافده اولان آیته اشارتدر یا بنی آدم ای آدم اوغلی
لا یفتننکم الشیطان لا یمتحننکم الشیطان بان یمنع دخول الجنة باغوائکم
کما اخرج ابویکم من الجنة نتکم امتحان وافتتان ایلدی والدینکوزی جنتدن

اخراج

اخراج ایتدکلری ینزع عنهما لباسهما حالده اخرجتک فاعلندن ویا خود ابویکمدن یعنی نتکم
اخراج ایلدی ابلیس ابوینکوزی آنلردن لباسلرین نزع ایلدوکی حالده وابلیس نزع اسنادی
مجازیدر دلیریهما سوآتهما بونلره کوسترمه دن اوتوری یریکم هو انکم تحقیقا اول
کورر سزی هو وقبیله ضمیله ده نفسبله جایزدر زیرا آنک ایشمکه ضمیر دراکا عطف اولنور
نصب اولنور ویا خود واو بمعنی مع اوله قبیلدن مراد شیطانک جنودیدر وانه
تعلیلدر لا یفتننکم فعلنه یعنی حقیقتک سزی امتحان ایتمه سون شیطان زیرا او سزی
کورر او ده وجنودیده پس دشمن بینه اولندن کمال مرتبه حذر لازمدر من حیث لا ترونهم
شول حیثیتدنکه سز آنلری کورمز سز ورؤیتهم ایانا من حیث لا نریهم فی الجملة
لا یقتضی امتناع رؤیتهم وتمثلهم لنا انا جعلنا الشیاطین تحقیقا شیطانلری
بز قلدق اولیاء للذین لا یؤمنون احبا ودوست قلدق شول کمسنه لره ایچونکه
که وحدانیته حقه وانبیاسیه وآخرته تصدیق ایلمدیلر قول رسول عم انی لاجد
نفس الرحمن من قبل الیمن حضرت پیغمبر اکثر اوقاتده یمن جانبنه توجه ایلروب
بیوررلردی تحقیقا بن بولورم رحمانک نفسنی یمن جانبندن توجههم
جانبنه انوکیچون بز رو بو نفسدن مراد حضرت اویس اشارتدر نفس لفظنده دم در
یعنی صولوق واصطلاح مشایخده نفس رحمانی بو موجودات ظاهره یه
دیرلرکه عالم غیبدن ظهور ایتشدر و سعد الدین الفرغانی بیوررلرکه اعلم
ان النفس الرحمن هو عین الرحمة لان بقة الانماء علی کل شی ظاهرا او باطنا

مطلب فی حدیث انی لاجد نفس الرحمن

ومابدا الموج بالريح الغيب بحكم اقتضاء ماجيئت پس بو موجود اتنفس رحمانی اطلاقی

بو وجهله درکه تنكلم بركمسه دروننده اولن درج جاره يي اخراج ايلدكده تنفس ايدر

جناب عزت دخی مقتضای اسما وصفاتی مرتبه بطونده عالم ظهوره اخراج ايلدكده

بو معنانك كان متنفسك تنفسه من وجه شباهتی اولدی غندن اوتوری

نفس رحمانی ديدیلر واصل نفس رحمانی انسان كامل وجود ديدر زيرا كون

جامع وعلت غائيه جميع صنايع وبدايع در پس حضرت پيغمبر م اويله اشارت بيوردی

نفخه رحمانی ومقبول بجانی اولدی غنه اشارت بيوردیلر يعنی جميع موجوداته حاوی

وشامل اولن رحمت سابقه نك سرتی يمن جانبندن اوپسك وجودندن استشمام

ايدرين ديمك اوله **شنيدن ابو الحسن خبر داد** بانكش آمد از خطيرهء شيخ حاج

تا انا ادعوك كی تسيح الی حصداكلدیلر وال ابوالحسنه حق اولشيخك خطيره سندن

يعنی منزلی سندن تا تنبيه ايچوندر يعنی آگاه اول انا بن ادعوك سنی دعوت ايدرم

كی تسيح تا سيح ايدهك الی بنم جانبمه **مبر كوده مصطفی م جوان** قل تعالوا

كفت از جذب كرم تا رياضت تان دهم من ازضيم ايتك تعبيری جلدا اولدد

مردرا يتدی معناسی بيت حق تعالی كلك ديدی جنانه جذب كرمدن تا بن سزه

رياضت ويردم من رياضت وير بجام وسزكه توسن نفسكوزی وهوای ميلكوزی

رام ايدرجم ديدی **بيت** ای حسام الدين ضيا ذو الجلال چونكه من بيني

چه می جويی مثال ای مكر باشد رحب مشتهای استع خمر اوقل لی انها ای ضيا

حق

حق اولدی حسام الدين چونكم اسرار الهی وانوار ربانی وحقايق كون ومكانی

كوردس نيچون بنم مقالاتمدن سن مكركه بو سنك كمال حبت مشتاق كدركه بكا خمری

اسقا ايله ودخی ديكلای مولانا تحقيقا بو خمرد الیوا اول رباعی دن مقتبس دركه قائل

ديمش **بيت** الافاسقنی خمرا وقل لی هی الخمر ولا تسقنی سرا اذا امكن الجهر وبح باسم من

اهوی ودعنی عن الكنی فلا خير فی اللذات من دونها ستر لا حرف تنبيه در آگاه

اول ای ساقی فاسقنی خمرا پس اگر آگاه اولكه بكا خمر اسقا ايله وقل لی بعد

الاسقا بكا دی هی الخمر بو اجد وكك خمر در دی تا انكله هم ذكر يله وهم ذاتيله متلذذ

اولهوز ولا تسقنی سرا بكا اسقا اتمه اول خمری خفيه اذا امكن الجهر اگر آشكارا

جهرة اسقا اتمك ممكن اولورسه وبح باسم من اهوی اشكار ايله شول كمسنه نك

اسمنی كه من آنی سورم باح الشیء بيوكجا ديرلر بحب برشیء ظاهر وشايع اوسه

ودعنی عن الكنی كنايت ايلمه دن بنی ترك ايله فلا خير فی اللذات پس خير يوقدر شول

لذاتده كه من دونها اول لذاتك قتنده ستر وپرده اولور اوليا اللهك ايكی قسمدر

برقسمی دايما كورد وكنی وبلد وكنی ستر ايدروب من عرف الله كل لسانه ايله عاملدر

وبوی مشاهده ومكاشفه سين واما بنعمة ربك فحدث خواسنجه ابراز و

اظهار ايدروب من عرف الله طال لسانه ايله قايل در پس بو محلده حضرت

مولانا حسام الدين چلبی يه بيوردیلركه بوقدر اسرار الهی معلومك ايكين

ای حسام الدين اظهار ذكر مراد ايلمك لذاتك نمعيه دن كندو كوش بره هوشكی

بيعج

مطلب فی قسم الاولياء

وسایر کوشلری بر جوش و خروش ایتمکدر مرادک قصهٔ سبحانی گفتن بایزید

گفت مستانه عیان آن ذو فنون لا اله الا انا فاعبدون هم بارکه اول سلطان

العارفین تجلی وحدت غلبه ایدوب وجود موهومی بینه مضمحل و متلاشی اولسیدی

لسان حقیقتله ذات حق آندن تکلم ایدوب دیردیکه سبحانی ای انزهنی

عما لا یلیق بشانی یعنی بن تنزیه ایدرم ذاتی شانمه لایق اولمین شیلردن

ما اعظم شانی نه عجب عظیمدر بنم شانم ولیس فی جبتی سوی الله بو قدر بونم

وجودم جبه سنده اللهدن غیری یعنی غیریت و اثنینیت مرتفع اولوب وجودم

آینه حق اولدی و حقدن غیری وجودمده (?) قلمدی لا اله معبود حقیقی

بو قدر الا انا الا بنم فاعبدون یعنی اکاه اولک ای مرتبه کثرتده قالنلر یعنی حجاب

ایلک ارباب حقیقتک بو مرتبه ده بوا و مسلوب اوزره کلامی چوقدر لکن

محجوبان بشریتک بوندن خبرلری یوقدر شخصی بو وقت استغا گفتی اللهم

ای بنم اللهم رجلنی بخاراجه ویر برایحة الجنة جنت رایحه سنی اول دخی

یوینه که اللهم اجعلنی ای بنم اللهم بنی من التوابین معاصی و آثامدن

تائب اولنلردن قیل واجعلنی من المتطهرین دخی بنی متطهرین دن قیل جاده

اندیشدن اما هیچ نیم عاقل گفت موتوا کلکم من قبل ان یاتی الموت تموتوا

بالغتش حضرت پیغمبر دیدیکه اولکیکوز من قبل ان یاتی الموت موت سزه کلمدن

اول تموتوا اسز اولورسز موت کلکره فتنه له مختلف حدیثه اشارت بیوردرکه

حاسبوا اعمالکم قبل ان تحاسبوا حساب ایلک عملکوزی حساب اولنمزدن اول وزنوا

انفسکم قبل ان توزنوا انفسکزی وزن ایلک وزن اولنمزدن اول وموتوا

قبل ان تموتوا موت طبیعیله اولمزدن اول موت اختیاری ایله اولک گرفتاری

آن ماهی او ماهی جو بشنید از قف سعیر عقل نجی گفتش الم یاتکم نذیر او اهی گفت

از شکنجه وز بلا انجوجان کافران قالوا بلی سورهٔ ملکده اولان آیته اشارتدر

وللذین کفروا بربهم شول کیمسه لرکه جن و انساندن کافر اولدیلر وحدانیت حقه انکلو

ایچون وار در عذاب جهنم عذاب دوزخ وار در وبئس المصیر نه یرامز مرجعدر اول

جهنم اذا القوا فیها یعنی کفار اول جهنمه طرح اولنه لر حطب ناره القا اولنسه دخی

سمعوا لها شهیقا ایشیده لر اول جهنمک اهلنک ویا خود نارک انکر الاصوات

که صوت حماره مشابه اوله وهی تفور و اول جهنم قیزدی یعنی قیمه لر دجو لک

قیزدوغی کبی تکاد قریب اوله اول جهنم تمیز پاره پاره اوله من الغیظ کفاره

خشم و غضبندن کلما القی فیها فوج هر بار که بر جماعت اول ناره القا اولنسه

سالهم خزنتها جهنمک مالکی واعوانی بونلره توبیخا سؤال ایده لر الم یاتکم

نذیر سزه بو عذابدن انذار ایدر پیغمبر کلمدی می قالوا بلی دیرلرکه بلی قد جاءنا

نذیر تحقیق بزه کلدی پیغمبر و بزه بو احوالی بلدردی فکذبنا پس بز تکذیب

ایلدک اول پیغمبرلری و قلنا و بز دیدک ما نزل الله من شیء الله تعالی انزال ایلمدی

هیچ شیلردن بر شیئی که سز خبر ویرسزان انتم سز دکلسز ای پیغمبرلر الا فی ضلال کبیر

ضلالت عظیمه ده سزای مرسلون و بو کلام بونلره خزنهٔ جهنمک لسانندن اولمقده جایزدر علی ارادة
القول یعنی بونلره خازنان جهنم دیرلر سز دکلسز ای کافرلر الا ضلالت کبیره ده سز ضلالدن
مراد هلاک اوله پس حضرت مولانا نصیحت ناصحانی قبول ایتمین احمقانی بر عصیان احوال
کافرانه تشبیه ایدوب دیرلر که ای بی عقل اولان ماهی یعنی مجرم عاصی آتش سعیردن قیناد دوزه
عقلا دیرلر که سکا نیچون کلمدی و نصیحت قلمدی اول شکنجه و بلا سنده کافرلر جان کبی اعتراف ایدوب
بلی بزه ناصحلر نصیحت ایتدی اما بز غفلت ایدوب طوتمادق دیه لر در بیان انکه جهد کردن احمق
در وقت گرفتاری و ندم هیچ و خالی نزار دکه و لو ردّوا لعادوا بو آیت سورهٔ انعامده
در و لو تری اکر سن کورسیدک ای کمسه و یاخود ای محمد اذ وقفوا علی النار عذاب ناره وقوف
حیننده بو کافرلری لوک جوابی محذوفدر تقدیری لرایت امرا عظیما شنیعا فقالوا یا لیتنا
نرد پس دیه لر نوله یدی بز رد اولنیدوک دنیایه کرو و لا نکذب بآیات ربنا کلام مستأنف
در یعنی نوله یدی بز رد اولنیدوک و نحن لا نکذب بز تکذیب ایلمزدک آیات ربمزه و یاخود نرد
اوزره معطوف اوله بو تقدیرجه نوله یدی بز دنیایه رد اولنیدوک و بز تکذیب ایتمیه‌یدک
ربمزک آیاتنی و یاخود نرد نک ضمیرندن حال اولوب تحت حکم تمنیده اوله تقدیری یا لیتنا
نرد غیر مکذبین و نکون من المؤمنین ای و کائنین من المؤمنین بل بدا لهم بلکه بونلره ظاهر
اولدی ما کانوا یخفون من قبل مقدمادن بونلر اخفا ایلدکلری ناسدن قبایح
اعمال و فضایح احوالی یعنی بونلرک اول تمنی دنیاده بو تقدیرجه اضطرابی تمنیدن مفهوم اولن
ارادهٔ ایماندن اولور یعنی بونلرک تمنی ایمانی حسن قصدیله دکلدر بلکه دنیاده ناسدن

اخفا

اخفا ایلدکلری قبایح اعمالک آثاری بونلره ظاهر اولدقلرندن اوتوری در و لو ردوا
فرضا بونلر دنیایه رد اولنسلردی لعادوا عودت ایدرلردی لما نهوا عنه معاصیه
نهوا نهی اولندیلردی عنه اول کفر و معاصیدن و انهم لکاذبون حال بو که تحقیق
بونلر کاذبلردر و لا نکذب بآیات ربنا دیو کلدکلری قولده پس ایمانلری ایمان بلا
زماننده اولور بیت آن ندم از ظلمت غم بست باد پس کلام اللیل یمحوه النهار
یعنی اول توبه و ندامت و ظلمتدن و درد و المدن یوک بغلمشدر یعنی اکر ظلمت و غم
و بلا و الم اکا کلمیدی آنده توبه و ندم حاصل اولمزدی پس توبه و ندامت
اول جاهله ظلمتدن حاصل اولدیسه کلام بودر که اللیل کیجه یی یمحوه
محو ایلر النهار کوندوز یعنی ظلمت و غمی نهار سرور وصفا محو ایلدکده اول
بلادن حاصل اولن توبه محو اولور بو معنا اوزره کلام مبتدا و اللیل
لفظا منصوب مفعولیدر یمحوه نک ضمیر لیله راجعدر النهار فاعلیدر
یمحونک و بو معناده قابلدر که کلام لفظا منصوب و مفعول اوله یمحونک
و ضمیر کلامه راجع اوله و مضاف اوله لیله و نهار علی تقدیر المضاف یعنی کلام النهار یمحو کلام
فاعل اوله یمحوه یه پس معنا دیمک اولور که پس فاره فذلک معناسنه یعنی فاذا کان
کذلک کلام اللیل کیجه نک کلامنی یمحوه محو ایلر کلام النهار کندزک کلامی یعنی
ظلمت نحو سویله دوکی توبه و ندامتی نهار سرور کلامی محو ایلر و نهار ده مضاف
اولمیه ده جایزدر نغز کردن موسی جا دوی از خود بیت وان فصحا خرج

اسباب وعلل فوض الله امری حصلدا اجل یعنی صحرای اکرک اسباب وعلل عرض الله ومحو ایدر
انبیا واولیا بو اسبابی خرق اتمک صحراسنه کتمشلردر وبو ابیاتک تعبیری جمله اولمده
مرور ایتدی بیان انکم حسی معدود ای خرد برکش تو پر وبال سوده بر خوان زلزلت
زلزالها جمله اولده مرور ایتدی کی تحدث یعنی خبر ویرر حالنها اول زمانده حالنی
واخبار ما وخبرلرینی تظهر الارض حرف استفهام محذوفدر یعنی اظهار ایلر دی زمینی
لنا بزه اسرار نما سرلرینی یعنی جمیع بوز جهان نادیده بزه اظهار اسرار ایلر یعنی
نادیده ایلمز حمله بردن این جهان سبلت رابر کمزیک قودی تا برای
که التقدیر یبطل الحذر یعنی قضا حذری عمی ایلر حذرک فائده سی اولمز نتکم حق تعالی
بیوردیلر الحذر لا یغنی عن القدر واداولمشدر تعبیری کتب کثیره ایکنجی جلده
مرور ایتدی وبو جلده بیت خانه برکن کز عتیق این کوکمی دن مراد ذات
بحت ومرتبه احدیتدر وعتیقندن مراد جواهر اسما وصفات اللهیه در پس اسما
وصفات الله عتیقیله خانه وجودک پر ایلیکه صد هزاران خانه شاید سا خانه
نیجه بو زینک بویله وجود خانه سن اتکلیه تعمیر قابل اولور بیت جون نکو دارن
کاد خردش است لا لیس للانسان الا ما سعی بو آیت سوره نجم ده در ام لم ینبا

بما فی صحف موسی خبر ویرلمدی می یا محمد بما فی صحف موسی صحف موسی ده اولن شیء یعنی
توراتده اولن وابراهیم الذی وفی ودخی صحف ابراهیمده اولن آیکه
ابراهیم که وفا ایلدی نار نمروده صبر ایتمکله وذبح ولد واکرام ضیف ایتمکله

ان لا تزر

143

ان لا تزر وازرة وزر اخری ان منقله دن مخففدر واسمی ضمیر شاندر که محذوفدر
بو جمله سؤال مقدره جواب اولور کانه دینلدیکه ما فی صحفهما قال هو ان لا تزر یعنی بر
نفس بوکلمز بر نفسک اخرینک یوکینی ولا یؤاخذ احد بذنب غیره وان لیس للانسان
الا ما سعی وبر دخی صحفینده اولن بودر که تحقیق انسان ایچون یوقدر الا
اول نسنه نک ثوابی که سعی وکوشش ایلدی نتکم غیریلرک کناهیله مؤاخذه اولمدوغی
کبی غیریلرک عملیله شایسته ومقبول اولمز شفاعت انبیا واستغفار ودعا
للاموات وبونلره مشابه اولنلر بو آیت مانع دکلدر وان سعیه سوف یری
وتحقیقا انسانک سعینی عن قریب کورر دیریکی یری فتحیله او یری مجهول
مجهول و یری تحقیقا انسانک سعی عن قریب قیامتده کورلور وصحیفه
اعمالنده اولن باکلید کشف اولنور ثم یجزاه الجزاء الاوفی اندن صکره
انسانه جزا ویرلور سعی جزادر او افر له بو تقدیرجه الجزاء نزع خافضیله اوزده
منصوب اولور وان الی ربک المنتهی وتحقیقا جمیع خلایقک رجوعی ربکه در
معنی ابیات چونکم بر سالک اشلمدیکی اول کار فنای انک بو عتیق اسراردن وجواهر
حقایق اسما وصفات بر وردکاردن مزدی یوقدر زیرا لیس للانسان الا
ما سعی دربیان این خبر که کلموا الناس سنرنامه سوپلیک علی قدر عقولهم عقللری
مقداری ولا علی قدر عقولکم عقلکوز مرتبه کوز مقداری سویلمک حتی لا یکذب
الله ورسوله حتی الله ورسولی تکذیب اتمیه لر قوله ام من یشرکم جزوح صنف

بشرتها بالجنة وبو حديثنك سبب ورودی جبرائيل حضرت پيغمبره انتقال وارتحالكلرينك

ربيع الاولده اوله جغنه خبر ويردكده اول سلطان جناب حقه اشتياقندن

ديديكه هر كيم بكا صفر آينك خروجين مژده ايدرسه بن اكا جنتي مژده ويروم

ديدكده عكاشه مژده ويروب جنت سكا يا عكاشه ديدی قصهٔ آن زده

كه طفل اوبو پس بشر فرمود خود را شكلكم تا بجنس آيند وكم گردند كم تغير

جلد اولوده مرورايتدی تعبير اين ايت وما خلقنا السموات والارض صحاف

حم كا قوليدر اوايل سور قرآنده اولن حروف مقطعه حقنده اهل تفسيرچوق قيل وقال

ايتمشلردر آخر عجز وقصورلرينه اعتراف ايتمشلردر وحضرت امام علیدن مرويدر كه بيورمشلر

ان لكل كتاب سراً وسر القرآن الحروف المقطعة التي في اوايل السور وفي سر من اسرار الله

استأثر الله في علمه حتى روايت اولنور كه جبرائيل حم سوره سنی كتوردكده حضرت پيغمبر

سؤال ايلديكه يا جبرائيل لم جئت ديديكه جبرائيلك سوره پس حضرت پيغمبر ديديكه اقراء

جبرائيل حم ديدی حضرت رسول حم علمت بيوردیلر جبرائيل متحير اولوب ديديكه

يا رسول الله علمت ما لم اعلم حضرت بيورديلركه نعم يا جبرائيل وهی سر بيني وبين ربي

القرحم طاهر لفظنده دخی محمدله رحمانك مابيننده حم واردر فافهم بعضی اهل تفسير هر بر حرف

بر اسمك مفتاحيدر ديرلر يعنی ح حكيم وحليم وحفيظ اسملرينه دلالت وميم مالك

وماجد ومجيد ومانع ومعطی اسملرينه دلالت ايدر وابن عباس بيورمشلركه ان لكل

شیء لبابا ولباب القرآن الحواميم وهی اسم الاعظم وبعضيلر حم ديمك قضي الامر

يعنی قضي الامر ديمكدر ديمشلر وبعضيلر سوره لرك اسميدر ديمشلر هپسی محصل الكلام

اكر بو حروف مقطعه بر اولورسه حم حقيقتی ديمك اولور يعنی حم دلالت ايلدوكی اسمی

واسرار حقيقتی وبا خود اقرار مضمر اوله تنزيل الكتاب كتابك تنزيلیدر يا بو سوره

مراد اوله وياخود ذلك قرآن من الله العزيز الحكيم غالب وذو حكمت اولن الله تعالی

وما خلقنا السموات والارض بز يرلری وكوكلری يراتمدوك وما بينهما دخی

ما بينلرنده اولن مخلوقاتی يراتمادوك الا بالحق استثنا مفرغ در اعم معامله دن يعنی

الا خلقنا ملتبسا بالحق يعنی مقتضای حكمت ومقتضای معدلته ملتبس خلوق

ايلدوك كه هيچ بر شیء عبث يراتمادوق نتكيم ابن فارض حضرتلری اشارت بيورديلر ولا

عبث والخلق لم يخلقوا سدی وان لم تكن افعالهم بالسديدة واجل مسمى

بالحق اوزره معطوفدر علی تقدير المضاف يعنی سموات وارضی وما بينهما دخی

بز خلق ايلدك ملتبسا بالحق وملتبسا باجل مسمى مراد يوم قيامت اوله وياخود

هر شيئك مدت بقاسی اوله بيت قدر رحمت با شراين جمله وديعه ليس

للانسان الا ما سعی طعن قريب مرور ايتدی وحی كرد حق تعالی موسی را

هم هست اين آيات نصيب حصر را در لغت دان اذ مي نفی دربا هست آيا نستعين

هم بار حصر كرده استعانت را وقصر الحمد لله الحمد هو الثناء الجميل بالجميل

علی الجميل الاختياری قصد اجل شول ثنادر جميلدر كه لسانله اوله اختياره

منسوب اولن جميل اوزره قصد امر حسن وشكردن اولی دز يرا مدح اعم

الثنا بالنسان على الوصف الجميل در والشكر فعل ينبي عن تعظيم المنعم على النعمة خاصة
ومورد اللسان والقلب والاركان عامة دير پس حمد افاده نعمتده مدح وشكردن اعم در زيرا حمدت
زيدا على علمه وكرمه ديرسن حمدت على حسنه ديمزسن بلكه مدحت على حسنه ديرسن
لكن صاحب كشاف حمد ومدح الفاظ مترادفه در ديمش حيث قال الحمد والمدح اخوان
اخوان بو جملده كلام كثيره وارد در الحمد مبتدا ولله خبر در واصلنده منصوب ايدى
پس نصبدن رفعه عدول اولندى تجدد وحدوثدن احترازا ايدوب دوام وثباته
دلالت اولسون ايچون والف لام استغراق جنس ايچوندر يعنى جميع حامدلرك
حمدى ودوكلى مادحلرك مدحى ومجموع شاكرلرك شكرى خدا ايچوندر وخدايه
لايق واكا مخصوصدر وتعريف ايچون اولمق ده جايز كوردلر جمله دن صاحب
كشاف بو كا ذاهب اولمشدر لكن بو وجه افعال عباد يا كليته مخلوق حق اولدوغن
اشعار ايدر رب العالمين رب مصدردر بمعنى التربية وتربيه بر شيئى شيئا
فشيئا كماله تبليغ اتمكه ديرلر بونكله فاعل حقيقيه توصيف اولندى
مبالغه دن اوتورى رجل عدل كبى وعدو صوم كبى وعالم ما يعلم به كه سميدر
خاتم لما يختم به كبى وطابع لما يطبع به كبى اسميدر وعالمده عالم دينلمسى صانع
انكله بلندوكندن اوتورى دراى مربى اولمالك اولسيركل جنس من الملك
والجن والافلاك والاملاك والعناصر والنبات والحيوان وغيرها
الرحمن الرحيم اى العاطف على خلقه بالرزوق لا يزيد فى رزق التقى لاجل

نعاه

تقاه ولا ينقص من رزق الفاجر لاجل فجوره الرحيم اى الرفيق بالمؤمنين خاصة مالك
يوم الدين اى الحاكم والقاضى فى يوم الحساب والجزاء اياك نعبد واياك نستعين غيبتدن
خطابه التفات وارددر فقاكم حقيق بالحمد اولن پادشاهى عبد على طريق المغايبه بوقدر
صفات جميله وجليله ايله مرة بعد اخرى وصف ايلديسه داعيه علم ومعرفت آنى بتمز
مغايبه دن درجه خطابيه ومقام مشاهده يه ايتوروب كانه بين يدى الحق
قايم اولوب هزار خضوع واخباتله قرع باب مناجات ايدوب ديركه يا من هذه
شئون ذاته وصفاته نخصك بالعبادة والاستعانة فان كل ما سواك كاينا
ما كان بمعزل عن استحقاق الوجود فضلا عن استحقاق ان يعبد ويستعان ايا
ضمير منفصل منصوبدر وبو كالاحق اولان كاف وها ويا خطاب غيبت وتكلم
بيانى ايچوندر نتكلم ديرسن اياك واياه واياى وبونلره اعرابده محلى يوقدر
واياك مفعوليدر نعبد ونستعينك ومفعولك شانى فاعلدن موخر
اولمقدر پس تقديمنده نكته تخصيص افاده سى ايچوندر يعنى اهمامسكا
عبادت ايده رز وهمان سندن طلب معونت ايدرز لا نعبد غيرك ولا
نستعينه ديمك اولور كقاله خليل مر جبرائيل را چون جبرائيل بر سيد كه
كرا لك حاجة سنك ايچون حاجت وارميدر يا ابراهيم اما اليك فلا حضرت
ابراهيم ديديكه حاجتم وار دراما سكا دكل پس اياك نعبد واياك نستعين
نك حقيقتنه واصل اولمش سالكلر كه جبرائيل اليه ده استعانت اتمز

قنده قلدیکه سایر خلقدن ایره مطالبهٔ موسی اذ حضرت حق که خلقت خلقا حضرت
موسی دیدیکه یا رب خلق ایلدک خلیقی فاهلکتهم پس بونلری اهلاک ایلدک نه سبب ذلک
دیمکدر نهایتی نقطه ده بوکا اشارت اولر و عذرن حذف اولندی در حکایت آن پادشاه
زاده التراب ربیع الصبیان یعنی طپراق اوغلنجقلرک بهاری مثنوی تا الای زین جادوی
زین فلق استعانت خواه از رب الفلق قل اعوذ برب الفلق بو سوره نک سبب
نزولی لبید ابن اعصمک قزلری حضرت رسوله سحر ایدوب چاه ذروانه براقدیلر
حضرت جبرائیل خبر ویروب آنی اخراج ایدوب بو سوره لری آنک عقده لرنه اوقویوب
اوفوردیلر فی الحال دفع اولدی پس جناب عزت امر ایدوب بیوردیکه قل دی یا محمد
اعوذ بن صغنورم برب الفلق فلق صبحه دیرلر فرق کبی فعل بمعنی مفعولدر
و جمیع ممکنات دخی عامه شاملدر زیرا حق تعالی ظلمت عدمی فالق در نور ایجاد ایله
و هر اشیایه نظر اولنه مغلوق در من وجه مثلا ارض دن نباتاتی و انهار و چشمه
اشجاری و اشجاردن برک و باری و سحابدن امطاری الی غیر النهایه حق تعالی
اخراج و اظهار ایلدی من شر ما خلق دخی شول شردنکه آنی خلق ایلدی اول رب
الفلق تعلیمندن و غیرهم کاینا من کان جمیع شروره شاملدر و من شر غاسق
و دخی ظلمتک شرندنکه ظلامی روی زمینی طولدره غسقت العین دیرلر
چشم یاشله دولسه اذا وقب چون داخل اولسه اولیلک ظلامی جمیع اشیایه و من
شر النفاثات فی العقد دخی شول بشه سواحرک شرندنکه نفخ ایدرلر مع ریق الفم

عقد حیوطه النفث النفخ مع الریق پس دنیا انثی سواحر در اصل استعاذه
بونلردن کرکدر که نتیجه مرادی حیله و نیرنکله مرتبهٔ دین و دیانتدن دور مشودر
و من شر حاسد اذا حسد و دخی شول حاسدک شرندنکه حسدنی ظاهر قله
بیت تا نفخت فیه من روحی تراه وار ماند زمین بکوید برترا تا نفخه ربانی اولمیه
شیخ کامل کبی و قورتریجی بو دنیا سحرندن و سکادیه که تریق ایدوب مقام علیینه
کلدیه بو آیت سوره صادک آخرینده اذ قال ربک للملائکة ذکر ایله یا محمد شول زمانی
که ربک دیدی ملائکه یه انی تحقیقا بن خالق خلق ایدیجی ام بشرا آدمی من طین
بالچقدن فاذا سویته پس شول وقتده که بن انک خلقتنی تعدیل و تسویه ایدوب
احسن تقویمده تصویر ایلدم و نفخت فیه من روحی بن روحمدن اول آدمه روح نفخ
ایلدم نفخ عبارتدر قبول فیض حقه حصول استعداددن و اضافت تشریف و تعظیم
مشوددر فقعوا له ساجدین پس اکا ساجد اولر و نکوز حالده ساقط اولکنده
اولک بیت تا رسید الذ نفوسی قوجیه کای شه مسجود اینک مخرج اذا
الشمس کورت شول وقتده که شمس نکویر اولنه مراد ظلی اولوب مرتفع
اولمه یعنی دوره چون برنوب دورسه لر قالدروب بربره قودلر کنلکه شمسک
دخی انواری دوریلوب حکمی زایل اوله و اذا النجوم انکدرت دخی شول وقتده
نجوم منطمس و تیره و مظلم و منکدر و خیره اوله لر و یا خود متساقط و
متناثر اوله لر یعنی کوکلردن بره دوشه لر و اذا الجبال سیرت و دخی شول

شول وقتده که طاغلر اماکننده منقلع اولوب جو هواده هبا کبی سیر اولنه تیغز اوجه
واذا العشار عطلت وشول وقتده که عشار اینک جمیعدر عشرا اون آیلق
بوکلو دوه یه دیرلر و بو عربک قتنده احب اموالیدر تعطیل دخی شول وقتده که مقبول
ناقه‌لر معطل و مهمل قاله‌لر کمسه آنلره اشتغال ایتمیه اول کونک شدتندن واذا الوحوش
حشرت ودخی شول وقتده که وحوش بر یره جمع اولوب بر برینه مختلط اوله‌لر و
بری برینه ضرره قادر اولمیه ویاخود قصاص ایچون بر یره جمع اولنه‌لر مراد
اولنه واذا البحار سجرت ودخی شول وقتده که دریالر قیزدوروله ویاخود بحر تلخ
بحر شیرینه و بحر شیرین بحر تلخه طولوب بحر واحد اوله زیرا تسجیر فوق و طولدرمق
معناسنه کلور واذا النفوس زوجت ودخی شول وقتده که نفسلر جسدلریله
جفت اولنه ویاخود عمللریله ویاخود نفوس مؤمنین حوریلریله ونفوس کافرین
شیاطینله ویاخود صالحلر نفسی صالحلرله و طالحلر نفسی طالحلرله تزویج
اولنه‌لر و محل استشهاد بودر واذا الموؤدة سئلت وشول وقتده که دیریله
دفن اولنمش قیز سؤال اولنه قاتلندن موؤده آکا دیرلرکه اولادی عرب بعضیسی
قیزی طوغسه یا فقیرلقدن احتراز ایدوب ویا عار لاحق اوله دیو زنده ایکن
آنی دفن ایلردی پس حق تعالی بیوردیکه اول وقتده سؤال اولنه بای ذنب
قتلت نه کناهله قتل اولندی واذا الصحف نشرت ودخی شول وقتده که
صحایف اعمال نشر اولنه واذا السماء کشطت وشول وقتده که آسمان

فخ

قلع اولوب زائل اولنه نیتکم قیونک درسنی صویوب کیدردکلری کبی واذا الجحیم
سعرت وشول وقتده که جهنمک ایقادی و اشتعالی اولنه واذا الجنة ازلفت
ودخی شول وقتده که جنت مؤمنلره قریب اوله علمت نفس ما احضرت
اذالک جوابیدر هر بر نفس اول وقتده بلورکه نه شی احضار ایلمشدر خیردن
وشردن و اعمال خیرک حسنی و افعال شرک قبیحی اول زمانده آشکار اولور
در تفسیر این حدیث که انی بو حدیثی اغر مزنی دن امام مسلم روایت ایلدی قال
عم انه شان بودرکه لیغان علی قلبی یغان مضارع مجهولدر غان یغین دن
پردهٔ رقیقه دیرلر یعنی تحقیقا شان بودرکه بنم قلبم اوزره پرده اولنور وانی
لاستغفر الله وتحقیقا بن الله دن مغفرت طلب ایدرم فی کل یوم مائة
مرة هر کون یوز کره بعضیلر دیمشلرکه اول پرده دن مراد امتی احوالنه
تفکر ایدوب آنلر ایچون غمناک اولمسیدر دیمشلر اکرچه بو حال من وجه
عبادتدر لکن مرتبهٔ توحیده من وجه پرده اولور و بحسن ذنب عند المقربین
استغفار ایدرلردی نیتکم حضرت مولانا بیوردیلرکه حکمت اظهار تاریخ
دراز یعنی حضرت پیغمبر عم عوام خلقه سوز سویلیوب انلرک عدم ادراکنی
مشاهده ایلدکده کاتب ذنب ایتمش کبی اول کلام و نصیحتدن استغفار
ایدرلردی لکن تاریخ دراز ده بعینه کندو زماننده صکره تا قیامته
دک کلن امتک حکمتندن اوتوری مستمل انداخت بر دانایی داد اول دانایی

اخوالنفس اقرباره تنک

راز اولن پیغمبر حق تعالی مستلک ویروب بنه سویلمکه مباشرت ایدرلردی مثنوی راز
بستان با چنین طبل وعلم ● آب جوشان گشته از جف القلم ● حق تعالینک کنزلو رازلری
بویله طبل وعلمله عالمه آشکاره اولدی وآب اسرار اننه روان اولدی جف القلم چشمه سندن
یعنی حقک قضا وقدرندن زیرا جفوف قلم ازلده حکم وثابت اولسن اعیاندن کنایه در
در تعبیر یا ایها الذین آمنوا حجرات یا ایها الذین اولیدر خطابی ندا ایله تصدیر ایلمک
مخاطبینه تنبیه ایچوندر حیز ندا ده اولن امرکه زیاده امر عظیمدر یا ایها الذین آمنوا
ای الله‌ه ایمان کتوردیلر لا تقدموا برامرده تقدیم ایلمک مفعولی محذوف اولدی تعمیم
اوتوری ویاخود ترک مفعول نفس فعلک ترکنه قصد ایچون اوله تقدیری لا تفعلوا
التقدیم دیمک اوله فلان یعطی ویمنع قبیلندن اوله ای یعطی الاعطاء ویمنع المنع
دیمکدر بین یدی الله ورسوله مجازدر ومراد بین یدی اهما دیمکدر زیرا
جلست بین یدی فلان دیرلر ای بمکان یحاذی یدیه قریبا دیمکدر بو معنا ات
جنابی عزتده متصور اولمز الا مجازا امکر اللهم بین یدی الرسول مراد اوله ده الله
ذکر اولمسی رسولک شاننی تعظیم ایچون اوله یعنی لا تقطعوا امرا قبل ان
یحکما به یعنی الله ورسولی سزه حکم ایتمزدن اول برامری قطع ایتمک واتقوا الله
اللهدن قورقک تقدیم ایلمه دن ومخالفتدن حکمندن ان الله سمیع تحقیقا الله
سمیع در احوالکزی علیم در احوالکزی پس مرکزی نحناک حضورنده بو آدابی
اجرا ایتمه آندن منه استفاضه واستفاده ایده مز مثنوی ایچو کنعان

سوی

سوی هر کوهی مرو ● از نبی لا عاصم الیوم شنو ● سوره هود ده در ونادی نوح ابنه حضرت
نوح ندا ایلدی اوغلی کنعانه وکان فی معزل وحال بو اول بر مکانده ایدیکه نفسی
پدرندن واخوان وقومندن عزل ایتمشیدی پس کمال شفقتندن نوح دیدیکه یا بنی
ارکب معنا ای اوغل جمله بزمله سفینه یه بله راکب اول ولا تکن مع الکافرین وکافرلرایله
اولمکه غرق اولورسن قال ساوی الی جبل کنعان دیدیکه عن قریب بن بر کوهه التجا
ایدرم که کمال رفعتندن یعصمنی من الماء بنی حفظ ایلر صودن قال لا عاصم الیوم
من امر الله حضرت نوح دیدیکه هیچ بر حافظ وعاصم یوقدر بوکون اللهک عذابندن
الا من رحم الا اول الله که رحم ایدر ویاخود عاصم یعنی معصوم اوله نتکم ماء
دافق وعیشة راضیة ده ماء مدفوق وعیشة مرضیة معناسنده در پس
بو تقدیرجه هیچ برکسه محفوظ ومعصوم دکلدر بوکون الا اول کسه که الله
انکا رحم ایلدی ویاخود استثنا منقطع اوله ولکن من رحم الله دیمک اوله
پس بو مکالمه ده ایکن وحال بینهما الموج حایل اولدی کنعانله نوح مابیننده
بر موج عظیم فکان من المغرقین پس اولدی زمرۀ مغرقیندن حضرت مولانا
بو محلده شیخ کاملک نصیحتندن اعراض ایدوب طریقتدن اعراض ایدنلری
کنعانه تشبیه ایدوب دیرلرکه کنعان کبی هر کوهه کتمه یعنی علم وعقلک کوهنه
طیبمه زیرا طوفان فنا بر طوفاندرکه نیجه بیک طوفانی نوح آنده فنا اولمشدر
پس کشتی همت مرد کامل وعصمت طریقت مرشد فاضل اولمنجه بو ورطه دن نجات

خلاص اولمز تصديع كردن استوجابرا ادخلي چون في عبادي يافتي ادخلي في
جنتي برنافتي سورهٔ فجرده در تفسيري جلد اولده مرور ايتدي معني بيت اشتر
استره ديديكيم حق تعالى داخل اول بنم عبادم زمره سنه ديمش ايدي بولك و جنتم
ايله سببيله داخل اول ديمشيدي حاصل قيلدك بيت اهدنا كفتي صراط المستقيم
دست تو بگرفت و برد تا نعيم سورهٔ فاتحه نك تفسيري عن قريب بود اية كلنجيه دك
مسطور اولدي اهدنا امردر ديمكدن دعا والتماس صورتنده بردر اما تفاوت بحسب
المعنى مقرردر دعا ادنادن اعلى يه خطابه درلر اهدنا كبي وامر برعكس در اعلادن
ادنا يه خطابه ديرلر واقيموا الصلوة كبي والتماس همساويه خطابه ديرلر
مثلا يارانندن برينه اكتب هذا اقرا هذا كبي ديمك اوله اهل تفسير اهدنا يه نيچه
وجهله معني ويرمشلر بعضلر وفقنا يعني بزه توفيق ايله راه مستقيمه كيتمك
توفيق و عنايتك بزه بول كمسه ميسر اولمز و ابن عباسدن روايت اولنمشدركه
الهمنا ايله تفسير ايتمشلر يعني بزه الهام ايت طريق مستقيمي و بعضلر علمنا بزه
بلدر راه راستي و بعضلر ميلنا يعني بزي مايل ايله طريق توحيده و عنان اقبال
واختياريمز اول جانبه منعطف قيل و امام جعفر صادق اهدنا اي ارنا صراط
التوحيد ديمشلر و قال القاشاني اي ثبتنا على الهداية و مكنا على الاستقامة
في طريق التوحيد التي هي طريق المنعم عليهم من النبيين والصديقين والاولياء
المقربين لابه كردن قبطي سبطي را كفت يزدان كه تراهم ينظرون نقش حمامند

اهم

اهم لا يبصرون سورهٔ اعرافك آخرنده وان تدعوهم اكراي مؤمنلر كافرلري دعوت
ايده سز الى الهدى راه مستقيمه لا يسمعوا اسمع قبول ايله ايشتمزلر و تريهم سن بونلري كورورسن
يا محمد ينظرون اليك سكا صورتا ظاهرده نظر ايدر كورورلر وهم لا يبصرون حال بوكه
بونلر سني چشم بصيرتله كورمزلر درخواستن قبطي دعاء خيررا كاف كاف آمد او بار عباد
صدق وعده كهيعص هر حرف بر اسمك مفتاحيدر ديمشلر كاف كافي اسمنه دلالت
ايدر ها هادي اسمنه دلالت ايدر يا بر ايته فوق ايدر يا عين عليم اسمنه و صاد صادق
الوعد ديمكه دلالت ايدر و شرح سر حروف عن قريب مرور ايتدي حكايت الف ذات
بليدا كار چون درخت موسى آمد اين درخت چون سوي موسي كشا ينذي تو درخت
سورهٔ قصصده اولين آيته اشارتدر تفسيري ايكنجي جلدده مرور ايتدي نشد رخت
كژ مقوم حق نما اصلها ثابت وفرعها في السما تفسيري اوچنجي جلدده سورهٔ
ابراهيمده مرور ايتدي اطوار مفاز اخلقت زين لعب خوانده است دنيا را خدا
كين جز العبست بيش ازين جزا سورهٔ حديدده اولين آيته اشارتدر واعلموا انما
الحيوة الدنيا بلكه اي طالبان تحقيقا بو دنيانك عيش و نوش و حيواني لعب بازيچه در
و لهو رنج بيهوده در كه صاحبني مقصود بالذاتدن الها ايدر و زينته ودخي
زينتدر ملابس حسنه و مطاعم نفيسه و مراكب بهيه و منازل رفيعه كبي و تفاخر
بينكم و مفاخرتدر ما بينكوزده نسبله و جاه و منصبله و تكاثر في الاموال والاولاد
و دخي اموال و اولاده تكاثردر و سورهٔ عنكبوتك آخرنده بيوررلركه و ما هذه

الحیوة الدنیا الا لهو ولعب وان الدار الآخرة لهی الحیوان لو کانوا یعلمون معنی انکیچون
لعب دیدی حق تعالی بو دنیانک هر حالی یعنی اکر نعمتی واکر نقمتی واکر ریاستی واکر
سیاستی اول دنیانک بلا وصفاسی قتنده لعب ولهودر بیلدیکم بو حدیث
ابو هریره دن مرویدر ان نارکم هذه جزء من سبعین جزء من نار جهنم نخود دن
جبرائیل خود را مصطفی انک عظیم الخلق او کان صفدر است * بی تغیر مقعد
صدق اندر است * یعنی اول عظیم الخلق اولان وجهی کامل صفدر ومنبع سر
اولان یوزیدر تغیر وتبدل سز فی مقعد صدق عند ملیک مقتدر در مثنوی
اوست بی تغییر لاشرقیة * بی تبدیلکه لاغربیة * یعنی اول پیغمبر تغییرسز شرقیه منسوب
اولمیوب واولدر تبدیلسز غربیه منسوب اولمیوب تفسیری ایکینجی جلدده مرور ایتدی
مثنوی لاتخافوا هم حبیبی داده اند * یا غریبانا ز لا فی داده اند * لا تخافوا هم س
بو ستعینه مخالف اتمه حبیبی یعنی صبیبم دادهم بونلره مراد ایله ای بو کرک
دادند ومکانلرنه نازل اولان غریبانجی الحقیقه انبیا واولیا اهل دنیانک ایچنده
غریبلردر بیت واعظ ما شاؤا اورا مواوادضیهم * یا ضعیفا ساکنا فی ارضهم
واعظ اعط ایله ما شاؤا ادیلدکلرینی وداموا مرادلرینی ومراملرینی و ارضهم
دخی بونلری رضا ایله ویا خود بونلردن راضی اول اکرا فعالندن طوتولورسه
کسر ضاد ایله اوقنور لکن همزه سی قطع اولمز زیرا وزنه خلل کلور پس رعایة
للوزن وصل ایله اوقونور واکثر نسخه لرده ارضهم فتح ضاد ایله اوقنور

یعنی

یعنی سن بونلردن راضی اول دیمک اولور یا ضعیفا ای مقهور ساکن اولن فی ارضهم
بونلرک یرنده بیت موسیا در پیش فرعون زمن * ای موسی طبع اولن مرشد زمانه فرعونلرینک
اوکنده * نرم باید گفت قولاً لیناً * لطفله سویلمک کرک که حق تعالی سوره طه ده
هارون ایله موسایه بیوردیکه اذهبا الی فرعون ای هارون ایله موسی وارک فرعونه
انه طغی تحقیقا اول طغیان ایلدی فقولا له پس آکا سویلک قولا لیناً نرم سوز
سویلک رعونت وخشونت اوزره عنف ایتمک پس ارشاد ده مرشد اولن دخی
بو آداب ایله مؤدب اولمق لازمدر مثنوی این همه خوانندی فرو خوانم یکی * تا بدانی
لج این کبر بهش * لم یکن الذین کفروا اولمدیلر شول کمسه لرکه کافر اولدیلر من اهل الکتاب
یعنی یهود ونصارادن والمشرکین دخی مشرکلردن دخی عبدة اصنامدن منفکین
منفک ومنقطع اولمدیلر کفر وعصیانلرندن حتی تأتیهم البینة حتی بونلره کلدی حجة واضحه
که قرآندر رسول من الله بدلدر بینه دن ومن متعلقدر محذوفه صفتیدر رسولک
یعنی حتی بونلره رسول کلدی ایله رسولکه الله دندر یتلوا صحفا مطهرة یتلو صفتیدر رسولک
ویا خود حالدر متعلق محذوفک ضمیرندن یعنی ایله رسولکه تلاوت وقراءت ایلر صحف
منزله یی یعنی اباطیل ومفاسددن مطهر اولان قرآنی فیها کتب قیمة اول صحفده واردر
مکتوبات مستقیمه ومواعظ واحکام ثابته معنی بیت بو قدر کلامی اوقودک
سوره لم یکنی اوقو تا بله سن اول اسکی قوردلرک لجاج وعنادلرینی زیرا انلر
اول کتابلرنده پیغمبرک حلیه حلوسن کوروب کمال تعشق ایدوب آرزو ایدرلر صحتی

بونلره اول رسول کریم کلوب تلاوت صحف مطهره ایدوب نیجه معجزات واضحه و دلایل
ساطعه و قاطعه ابراز ایلدکدن صکره بونلر دیلدکلرن منفک اولمیوب کافر اولدیلر
مثنوی تا بنام احمد از یستفتحون * با غیاث ای شه نری سرنکون * سوره بقره ده
اولن آیته اشارتدر ولما جاءهم وقتاکم بونلره کلدیکه کتاب عظیم الشانکه
من عند الله اولان قتنلرندر مصدق لما معهم تصدیق ایدیجیدر بونلرله
اولن کتابی اثبات توحید و نبوتده و قضا و قدرده و حشر و نشرده وکانوا
من قبل و حال بوکه اولدیلردی قبل نزول هذا الکتاب یستفتحون طلب
فتح ایدرلردی علی الذین کفروا کافر اولنلر اوزرینه یعنی یهود هر بار که کفارله
جنک و جدال اتسه لر دیرلردیکه اللهم انصرنا بالنبی المبعوث فی آخر الزمان الذی
نجد نعته فی التوریة فلما جاءهم پس اول وقتده که بونلره کلدی ما عرفوا شول
کمسه لرکه آنی بلدیلردی ما بجانی من در کفروا به انکا کافر اولدیلر فلعنة الله علی
الکافرین پس اللهک لعنتی کافرلر اوزرینه در موضع مضمرده وضع مظهر بونلر اوزره
لعنت کفرلری سببیله اولدوغنی مشعردر اکثر مشایخ عرفا بودخی نیجه کمسه کورمشلردر
اول تمام مرید صادق و محب و عاشق اولورلر پس ملاقات میسر اولدقده خبث
باطنلری ظهور ایدوب عقیده لری فاسد اولور نتکم بیورلر بیت ای
همه تخیم و تعظیم و داد * چون بدیدندش بصورت بردباد * در بیان شرح
دیباجه پنجم است از مجلدات مثنوی که مبتنی مترجم است از اسرار انوار

پنجم

پنجم معنی که مراد ازین انجم شریعت و طریقت و حقیقت در بیان آنکه شریعت
همچو شمعیست که راه می نماید اول سنه نک بیاننده درکه شریعت شمع کبیدر مثلا
یول کوسترر و بی آنکه واول سنه سزکه شمعی بدست آری شمع شریعت الکتوردکن راه رفته
نه شود و کار کرده نشود یولده کیدلمش اولمز و کار و عمل ایدلمش اولمز چون در راه آمدی
چونکه یوله کلدک و متوجه الی الله اولوب اعمال صالحه یه مشغول اولدک این رفتن تو طریقت
است بو منوال اوزره کتمکلکه طریقت دیرلر و چون بمقصد رسیدی آن حقیقت است
چونکه مقصوده کتمکده واصل اولدک اول حقیقتدر و جهت این کفته اند لو ظهرت ان
اوتوری مشایخ دیمشلرکه لو ظهرت الحقایق لبطلت الشرایع یعنی اکر هر شیئک
حقیقتلری ظاهر اولسیدی شریعتلر باطل اولیدی زیرا شریعت یولدر و یولدن
مقصود حقیقتدر پس توجه تامله سلوک ایدوب حقیقته واصل اولدقده طریقت
و شریعتک لزومی و تقییدی باطل و مضمحل اولور زیرا مرتبه معاینه و مشاهده یه
نایل اولور اکرچه بحسب الظاهر بو مرتبه دن صکره تشریع ایدرسه ده یا برای
استتار اسرار و یا اتباع شرایع انبیای عالی مقدار در و بو کلامدن نفی فرضی
و سنن لازم کلمز بلکه مقصود تعب و مشقت شریعتک بطلانیدر پس حقیقته
بر مثال دخی ایراد ایدوب دیرلرکه چنانکه مس زر شد یا خود از اصل زر بود
یعنی حقیقت انک کبیدر که بر بقر آلتون اولدی یعنی برسالکک بشریتی بقری
نور حق ایله منور قلوب حقیقته تبدیل ایدوب آلتون کبی خالص قلدی و یا خود

انبیا کبی وبعضی اولیا کبا دکبی آنلره نبی وولی ایدیلر او رانه علم کیمیا حاجتست
وله خود دادر کیمیا مالیدن اول اصلندن نبی وولی اولن کیسه نه کیمیانک علمنه حاجتی
وار در ونه کندو یی کیمیا یه سورمکه حاجتی وار درکه ان طریقتست که اول کیمیادن مراد
مثلا طریقت در یعنی انبیای مرسلین واولیای کملینک شریعت وطریقت علمنه احتیاجلری
یوقدر بلکه آنلردن هر نه فعل که صادر اوله کا شریعت وطریقت تعبیر ولنور پس آنلر مقتدای
شریعت وموجد طریقتدر لرچنانکه کفته اند انوکیچون که دیمشلر مشایخ طلب التدلیل
بعد الوصول الی المدلول قبیح وترک التدلیل قبل الوصول الی المدلول قبیح دلیلدن مراد
احکام شریعت وطریقت در پس بعد وصول الحقیقة وحصول قربة وولایت اسباب
دلایله مراجعت قبیحدر دمکرا خرک وجودمی ارشاد مراد اوله زیرا زحمت ومجاهده تحصیل
حاصل ومشقت بلا طائل در پس بو مرتبه ده هر عضوی عاوضع لهنه وهر شیئی لما
خلق لهنه صرف ایدوب کمال عدالتله متصف اولمقدر بیت چون اب روان دیدی
بکذار تیمم را چون عید وصال آمد بکذار ریاضت را فاما قبل وصول الحقیقة
ترک دلایل واسباب قبیح حصدر حاصل انکه محصل کلام اودر که شریعت انجو کیمیا
آموختن است از اوستاد ویا از کتاب شریعت کیمیا علمی اوکرنمک کبی در یا
بر شیخدن ویا کتابدن وطریقت استعمال کردن است دارو ها داوطریقت
اول کیمیا یه سورمکدر وحقیقت زر شدن مس وحقیقتنک مثالی بقر
التون اولمق کبی در کیمیادا نان اهل علم کیمیا ایشادکه ما این علم را دانیم
کیمیا

کیمیا علمن بلنلر یعنی اهل شریعت علم شریعت ایله شادلر درکه بز بو علمی بلورز و عمل کننرگان
عمل کیمیا شادلر که چنان بکار مال کنیم وعمل کننرگان اهل طریقت اعمال حسنه ایله شاد اولورلر
که بز بو ایله اعمال صالحه اشلرز و حقیقت یافتکان حقیقت شادلر که ما زر شدیم و
حقیقت بولنلر حقیقتله مسرور اولورلر که بز التون اولدق وار عمل کیمیا آزاد
شدیم و کیمیانک علم وعملندن خارج اولدق عنقا انه ایم الله ک عتقا واحرار
اولمق قولترندن ایز کل حزب بما لدیهم فرحون بو آیت سوره قد افلحده در ابتدا ایسه
بودرکه وان هذه یعنی شوملة اسلام وطریقت توحید امتکم سزک شریعتکوز دروملتکوز
درای اللهک رسوللری وانلرک امتلری امة واحدة جماعة متحده ومتفقه اولورلری
حالده اصول شرایعده وتوحید وایمانده هذه ان نک اسمیدر بدل اولمه وامة
واحدة بالنصب ان نک خبری اوله وایکی سیده مرفوع اولوب خبر اولمق جایزدر
وانا ربکم وبن سزک ربکوزم بندن غیری بر آله یوقدر فاتقون پس بندن قورقک
امرمه مخالفت وعصیانه مباشرت اتمک فتقطعوا امرهم حکایه ده دامم ما ضمیرنک
اصوالیحی یعنی بونلر قطع ایلدیلر امر دینلر ینی متحد ایکن متوفق ومختلف قلیلر
احکام توحیدی متفوح ایکن بینهم میانلرنده زبرا ای قطعا بضم الزاء
وفتح البا جمع زبور دیمعنی الفرقة وحالدر تقطعوا انک ضمیرندن ای متفرقین
دیمک اولور ویا خود مفعول ثانی اوله تقطعوا یه زیرا اصلی معناسی متضمندر
وزبرا یمعنی کتابا ده اولمق جایزدر کل حزب بما لدیهم فرحون هر طائفه بو جماعتر

مستغرق دن قتلرنده اولن علمه وهر کاره فرحناک وشادان ایجیلردر و اعتقاد ایدرلرکه حق
اولدر پس اهل حقیقت اولن عرفادن غیری هر جماعت اگرچه کند وقتلرنده اولان فرحله اولورلر
اما انلرک ذوقنه نسبت بونلرک فرحناک اولدقلری عین خیالدر یا انلکه مثال شریعت
ایچون علم طب اموختست و یا خود شریعتک مثالی علم طبابتی کتابدن اوکرنمک
کبیدر وطریقت پرهیز کردن بموجب علم طب و دارو خوردن وطریقتک مثالی
علم طب موجبنجه پرهیز ایدوب و شربت ایچمک کبیدر و حقیقت صحت یافتن بصحت
ابدی و حقیقتک مثالی امراض نفسانیه و سقامت روحانیه دن صحت بولمقدر
ابدی صحتکه من بعد سقیم و علیل اولمیه و ازان هر دو فارغ شدن و شریعت و طریقت علاجندن
فارغ اولمقدر چون آدمی زین حیوة مرد شریعت و طریقت ازو منقطع شد چونکه
آدم بو حیوتدن موت طبیعی ایله اولدی شریعت و طریقت اندن منقطع اولور زیرا
شریعت و طریقت بو دنیاده در و حقیقت اکر دار دنیاده ذکرکه یا لیت قومی
یعلمون اکر حقیقتی وار ایسه نوره اوورکه نولیدی بنم قومم بنم مرتبه می بلهلردی
بما غفرلی ربی وجعلنی من المکرمین یا یعلمونک صله سیدر و ما یا موصوله در
ویا مصدریه در ویا استفهامیه در تقدیر کلام نولیدی قومم بلهلردی بالذی غفرلی
به ربی شول نسنه که ربم آنک سببیله بنی یارلغدی ویا خود بغفرانی ویا خود
بای شی غفرلی یعنی نه شی سببیله مغفرت ایلدی بکا و بنی تکریم و تعظیم اولنن
زمره دن قلدی بو ایت سوره یس ده حبیب نجارک حقنده اول زمانده حضرت

عیسی

عیسی انطاکیه قومنه رسل کوندروب انلر اول رسوللری تکذیب ایدوب کمال مرتبه ایذا ایلدکلرنده
حبیب نجار فنای شهرده بر مقامده ساکن ایکن خبردار اولوب سرعتله بونلره کلوب دیدیکه
ای قوم اتباع ایدرک الله رسوللرینه کافر و عاصی اولمک پس انلر انک ایمانندن خبیر اولوب
انی قتل اتمک قصد ایلدکلرنده حجاب مرتفع اولوب مرتبه عالی سن جنتده اکا کوستروب
قیل ادخل الجنة دینلدیکه ای حبیب نجار جنت اعلایه داخل اول پس اول دخی
اول مرتبه عالی کوردیکده دیدیکه یا لیت قومی یعلمون پس اهل حقیقت دنیاده
انشاء الله بو کلامی دیجیلردر و اکر ندار دفریاد میکنند که یا لیتنی لم اوت کتابیه
بو آیت سوره الحاقه ده در و اما من اوتی کتابه بشماله و اما شول کمسنکه
دفتر اعمالنی شماله ویره لر فیقول پس قبح اعمال و سوء احوالنی کوروب دیه
یا لیتنی لم اوت کتابیه ای نولیدی بو بکا ویرلمیدی بنم کتابم و بو کتابیه ده و حسابیه
ده و قاضیه ده اولن هالره هاء سکت دیرلر وقف اولدقده ثابت اولوب عند الوصل
ساقط اولور و لم ادر ما حسابیه و دیه که نولیدی بن بلمیدم نه شی در بنم
حسابم زیرا دفتر اعمالی مشاهده قلیجق کمال خطاسی ظهوره کلوب بو اسلوب
اوزره بیهوده تمنی ایدر یا لیتها ای نولیدی اول موت که بن اول تولدم اولیدی
کانت القاضیه ای القاطعة لامری یعنی بنم ایچون امری قطع ایدیدی پس بن بعث
اولنمیدم بو تقدیرجه یا لیتها نک ضمیری موته راجع اولور و جایزدر که اول زمانده
مشاهده ایلدکلری حالته راجع اوله یعنی نولیدی شو حالت اولیدی موت

اولوری بنم اوزریمه قضا اولمش و جایزدر که ضمیر حیوة دنیایه راجع اوله یعنی تولیدی حیوة
دنیا بکا موت اولیدی تا بن خلوص اولمیدم دیه ما اغنی عنی مالیه دفع ایلمدی عذابی حقی
بندن شول شیکه بنم ایچون اولمشدی مالدن و تبعدن هلک عنی سلطانیه هلاک اولدی
و زایل اولدی بندن ملکم و یا تسلطم خلوص اوزره و یا خود شول حجتی اوله خلقه آنکله
احتجاج ایلردی یا شریعت علمست طریقت عملست و حقیقة الوصول الی الله یا خود
شریعت علمدر و طریقت عملدر و حقیقت اللهه وصولدر که فمن کان یرجو لقاء ربه فلیعمل
عملا صالحا سوره کهفک آخریدر و بو آیت جنید ابن زهیر حقنده نازل اولدی اول
زمانده که دیدی یا رسول الله تحقیقا بن عمل اشلرین لکن خلوص اکا مطلع اولسه
مسرور اولورم پس بو آیت نازل اولدی که فمن یرجو پس شول کمسه که توقع
و تامل ایلیه لقاء ربه ربنک حسن ملاقاتنی و یا خود جنتنده دیدارنی فلیعمل
پس واجبدر که عمل ایلیه عملا صالحا عمل صالح ایمکلکله و عمل صالح اولدر
که ریا و سمعه دن خالص اوله و نفس و شیطانک اکا دخلی اولمیه و قیل
هو العمل الذی یعمل لوجه الله و لا یطلب به منه ثواب و جزاء و لا یشرک بعبادة
ربه احدا و لازمدر که شرک ایلمیه ربنک عبادتنده بر احدی یعنی ریا و تصنعله
عمل اتمیه زیرا ریا شرک اصغردر نتکم حضرت پیغمبر بیوردیلر اتقوا الشرک الاصغر
قالوا و ما الشرک الاصغر قال الریاء نعوذ بالله من الریاء فی العمل و نستعیذ
به من السهو و الزلل و الخطاء و الخلل اول ابیات ان شیئا کله لا یترکه اعلموا

ان

ان کله لا یترکه بو کلام مشهوره اشارتدر بیوردیلر که مالا یدرک کله لا یترک کله معنی بیت
ان شیئا کله تحقیقا شیئک کلیسی لا یدرک ادراک اولنمز اعلموا بلکه ای سامعین که
که ان کلمه بو ان مثقله دن مخففدر کلمه اسمیدر لایترک خبریدر معنی تحقیقا اول شیئک
کلیسی لا یترک ترک اولنمز تفسیر فخذ اربعة من الطیر سوره بقره ده اولان آیتلر
و اذ قال ابراهیم ذکر ایله یا محمد شول وقتی که ابراهیم دیدی رب ای بنم ربم ارنی بکا کوستر
کیف تحیی الموتی نیجه احیا ایلرسن موتایی حضرت ابراهیمک بو سؤالی انکاردن دکلدر بلکه
علمدن مرتبه عیانه وصولدن و حصولدن مراد ایمشیدر قال اولم تؤمن جناب
عزت دیدیکه یا ابراهیم سن ایمان اتمدکمی که بن قادرم بعد الموت روحی جسدینه اعاده
ایتمکله احیا ایدرم سن خود بن قادر اولدیغمه مؤمن سن استفهام ایجاب و تقریر
ایچوندر قال بلی و لکن لیطمئن قلبی حضرت ابراهیم دیدیکه بلی یا رب آمنت و لکن
سئلت ذلک لیسکون قلبی یعنی بالمشاهده نظر ایدوب قلبم ساکن اوله
قال جناب عزت دیدیکه فخذ اربعة من الطیر پس قوشلردن درت عدد قوش اخذ
ایله یعنی بری بط و بری طاووس و بری غراب و بری خروس اوله قال البیضاوی
و فیه ایماء الی ان احیاء النفس بالحیوة الابدیة انما یتاتی باماتة حب الشهوات
و الزخارف التی هی صفة الطاووس و حدة النفس و طول الامل المتصف
بها الغراب و الصولة المشهور بها الدیک یعنی الخروس فصرهن الیک ای فاملهن
واضممهن الیک لتتأملها و تعرف شانها لئلا یلتبس علیک بعد الاحیاء یعنی

اول قوشلری میل قلدر و ضم ایله کندوکه تا تأمل ایده سن حاللرینی و تفکر قله سن
شانلرینی لفظ امر در صاد یصور صورا دن اولکی بابدن و یاخود صاد یصیر صیرا
دن ایکنجی بابدن اگر اولکی بابدن طوترسن ضم صاد له قراءت اولنور و اگر ایکنجی
بابدن طوترسن کسرله قراءت اولنور معناسی میل و ضم ایلمکدر و یاخود صر
یصر دن جمع معناسنه اولور یعنی جمع ایله آنلری ثم اجعل اندن صکره سن قل یعنی کمال
مرتبه ذبح ایدوب سحق ایلدکدن صکره وضع ایله علی کل جبل هر جبلک اوزرینه منهن
جزءا اول قوشلردن بر جزء قودکر کل اراده جز قبیلندندر زیرا تمام جبله اول پاره لری
وضع ایتمک قابل کلدر تقدیر کلام درت پاره ایله و حضورنده اوسط طاغلره آنی
وضع ایله ثم ادعهن آندن صکره آنلری دعوت ایله دیکلر یا ایها الطیر تعالین باذن
الله یأتینک سعیا ای ساعیات مسرعات یعنی سعی ایدیجی اولدقلری حالده
سکا کله لر پس حضرت ابراهیم آنلری ذبح ایدوب و حکم سحق ایدوب و درت پاره
ایدوب هر بیرین بر طاغه قویوب تعالین باذن الله دیدکده اول قوشجغزلر حیوة
بولوب پاپ پاپ حضرت ابراهیمک حضورنه کلوب بدنلری باشلرینه اولشدی پس
اول حالده حضرت ابراهیم سر احیاء موتی مشاهده ایلدی واعلم ان الله عزیز حکیم سن بل
یا ابراهیم تحقیقا الله تعالی قادردر که لا یعجز شیئا یریده و ذو حکمة بالغة مثنوی از نبی
بشنو که شیطان در وعید می کند تهدیدت از فقر شدید سورهٔ بقره ده اولنع
آیته اشارتدر الشیطان یعدکم الفقر جناب عزت بیورر لرکه قوللرم شیطانع

سزه

وعده ایلر فقری یعنی حین انفاقده صدقه دن منع ایدوب فقردن تخویف ایدر و یأمرکم
بالفحشاء و سزه امر ایلر بخل و معاصی و امساکی والله یعدکم مغفرة منه والله تعالی سزه
وعده ایلر اول انفاقدن مغفرت و رحمتی و فضلا و فضل وعده ایلر والله واسع
علیم الله تعالی واسعدر اعطاده و عالمدر عبادنک جمیع احوالنه در بیان معنای
المؤمن یأکل فی معاء واحد والکافر یأکل فی سبعة امعاء المعاء ما یدخل الطعام من
بطن الانسان یعنی مؤمن اکل ایدر بطن واحد مقداری دنیا اکا سجن مثابه سنده
اولوب قلبی آخرته تعلق اولدوغندن درونده طعام صفه سیوب انجق تقویة للبدن
اکل ایلدوکندن کنایه اوله و یاخود اکل حلال ایلیه سندن کنایه اوله زیرا حلال
قلیلدر و کافر ایلر اکلکه یدی بطن مقداری دنیایه و اکل و شربه کمال میلندن و شهوات
نفسانیه حرصندن پس دنیا کافرک جنتی مثابه سنده اولوب سوء خاتمت و عاقبتدن
خوف و خشیتی اولیوب تن پرست اولمغین طعام درونده هضم اولدوغندن یدی
بطن مقداری ییر و امعا معانک جمعیدر غیر منصرفدر از جه کشادده مصطفی
صبغة الله گاه پوشیده کند پردهٔ بیچون بران ناظر تند ایکنجی جلدده تعبیری
مرور ایتدی و بو محلده صبغة اللهدن مراد حضرت پیغمبر در وجه تسمیه بودرکه
جناب عزتک اخلاقندن و انوار و اسما و صفاتنه منصبغ اولدوغندن اوتوری
صبغة الله اطلاق اولنری معنی بیت اول الله نور دینه منصبغ اولان پیغمبر گاه
ستر و پوشیده ایلر اول وجهله که پردهٔ بیچون و چرایی اول ناظر او ذرینه

طوقرینی خایل قلور مثنوی ای بعمرک مرترا صحو عمر خوانده پس خلیفه کرد و در کرسی

نشانده سوره‌ٔ حجرده اولن آیة اشارت ایدر لعمرک انهم فی سکرتهم یعمهون قسم اولسون

حیوة نبی یه جناب عزت بیوردلر که بن قسم ایدرم سنک حیوتکه یا محمد انهم

تحقیقا بو قوم لوط فی سکرتهم غوایت و ضلالتلرنده یعمهون متحیر اولوردی بیت

گفت فلیضحکوا کثیر اگوش دار تا بریزد شیر فضل کردگار بو آیة سوره‌ٔ توبه ده

در فلیضحکوا قلیلا ولیبکوا کثیرا صیغه‌ٔ امر او زره وارد اولمش خبردر

کافرلرک قیامتده خنده سی قلیل و گریه سی کثیر اولمه سنک وجوبنه ولزومنه

دلالت ایدر اوتوری تقدیر کلام سیضحکون قلیلا و یبکون کثیرا دیمک جزاء بما کانوا

یکسبون حق تعالی بونلره جزا ویره جزا ویرمکلکله دنیاده کسب ایلدکلری

نسنه سببیله بیت اقرضوا الله قرض ده زین برگ تن تا بروید در عوض

در دل چمن سوره‌ٔ مزملده اولان آیة اشارت ایدر واقیموا الصلوة قولنده

صلوة مفروضه یه اقامت و مداومت ایلک وآتوا الزکوة دخی زکوة واجبه‌یی

ایتا ایلک واقرضوا الله قرضا حسنا و الله ه قرض ویرک قرض حسن ویرمکلکله

بوندن مراد سایر انفاقات و تصدقات درکه واجب اولمیه وما تقدموا لانفسکم

من خیر و هر نه شیکه نفسکوز ایچون تقدیم ایده سز تجدوه عند الله الله

قتنده بولورسز هو خیرا آنی خیرلو بولورسز واعظم اجرا دخی اجر یوندن اعظم

بولورسز هو تاکید در تجدوه ده کی ضمیری و یا خود فصلدر خیرا مفعول ثانیدر

تجاوزه

تجاوزه یه حیرده قرائت ایدر دخیله واستغفروا الله ان الله غفور رحیم و استغفار

ایلک جمیع احوالده زیرا انسان تفریطدن خالی دکلدر تحقیقا الله تعالی

غفور رحیم دور اعددت لعبادی الصالحین ما لا عین رأت ولا اذن سمعت

ولا خطر علی قلب بشر بیت از پلیدی بر عدو پاکی بوده از یطهرکم تن او

برخورده سوره‌ٔ احزابده اولن آیة اشارت ایدر انما یرید الله لیذهب عنکم

الرجس اهل البیت ویطهرکم تطهیرا حضرت عایشه وام سلمه نک خانه سنده

کلمشلردی وام سلمه حضرتک فراش مبارکلرینه بر کلیملری واردی بسط

ایلدی حضرت اول کلیمک اوزرینه اوتوردقده حضرت فاطمه کیکدن بر قاج

نان پاره پخته ایدوب حضرتک حضور مبارکلرینه کتوردی حضرت بیوردیلر

که یا فاطمه اولادکی چاغر بله تناول ایلسونلر پس بعد الطعام حضرت اول کلیمک

بر جانبنی بونلرک اوزرینه اورتوب دیدیکه یا رب بنم اهل بیتم درر رجسی

گیدر و پاکیزه وطاهر قیل ظاهرا و باطنا اول زمان بو آیة نازل اولدی

آنلر ایچون بو پوشش کیسه آل عبا دیرلر نتکم بو بیتده اشارت وارد بیت آل

العبا رسول الله وابنته والمرتضی ثم سبطاه اذا جمعوا و تفسیر شریفی تحقیقا

الله تعالی دیلمز الا دیلر سزدن اذهاب و ازاله ایلیه رجسی یعنی عذاب و خفتی

ای اهل بیت رسول الله و تطهیر ایلیه سزی تطهیر و پاک ایتمکلکله و حضرت

مولانانک نکته‌لری بوددکه هر شول کسه که بو اکل و شربدن اجتناب ایتمیه

في بيان آل العبا

پلید لکدن خلاص اولوب انک تتمی تطهیر آنکهیدن نصیب آلمز و اخلاق اهل بیتله متخلق و اذواق
آل عبا ایله متلذذ و متذوق اولمز **بیت** حفت الجنة بچه مخوف کشتست بالمکاره که از و
افزون کشتست بو حدیث مشهوره اشارت بیورلر که حفت الجنة بالمکاره وحفت
النیران بالشهوات نتکم ابن فارض دخی بو محلله مناسب بیوردلر **شعر** واین الصفا
هیهات من عیش عاشق وجنة عدن بالمکاره حفت **بیت** عقل را با عقل دیگر
یار کن امرهم شوری بخوان وکار کن سوره شوری حم ده اولان ایته اشارتدر
والذین استجابوا لربهم مقدم اولان آیتکم للذین آمنوا درانکله وذرینه معطوفدر
یعنی الله قتنده خیر وابقی اولان دولت دخی شول کمسه لر ایچوندر که استجابت ایلدیلر
ربلرینک ایچون ایمانه مراد قوم انصاردر اول زمانده که حضرت پیغمبر بونلری ایمانه
دعوت ایلدی بهر اطاعت ورغبتله ایمانی قبول ایدوب اجابت ایلدیلر واقاموا
الصلوة ودخی صلوته اقامت ایلدیلر باشرایطه والارکان وامرهم شوری
بینهم وبونلرک امر کاری ذو مشورة در مابینلرنده قال البیضاوی لاینفردون
برای حتی یتشاوروا ویجتمعوا علیه وذلک من فرط تدبرهم وتیقظهم فی
الامور وهی مصدر بمعنی التشاور ومما رزقناهم ینفقون وبزم اعطا
ایلدوکمز اموالدن انفاق ایدرلر فی سبیل الخیرات پس حضرت مولانا مثنوی
ترغیب وتحریض بیوروب دیرلر که عقلکی بر یارک عقلیله یار ایله وامرهم
شوری آیتن اوقو وانکله عمل ایله تا کار دینکده منفرد عقلک ایله مث ورده دن

یجتنب

یجتنب اولمیه سن زیرا شیطان ونفسک هزار حیله ومکری وار در کمسن آندن غافل
سن **بیت** تا درین دهلیز قاضی قضا بهر دعوی الستیم وبلی سوره اعرافده اولان
آیته اشارتدر واذ اخذ ربک من بنی آدم من ظهورهم ذریتهم ذکر ایله یا محمد شول
وقتی که سنک ربک اخذ ایلدی یعنی اخراج ایلدی بنی آدمک ظهورلرندن وصلبلرندن
انسال واولادلرینکه توالد ایلدیلر دی قرنا بعد قرن من ظهورهم بدل البعض من الکل در
من بنی آدم دن واشهدهم علی انفسهم من باب التمثیل والتخییل در وبونلری
اشهاد ایلدی نفسلری اوزره یعنی بونلرک نفسلرینه وحدانیته ربوبیتینه شهادت
ایلدرمک نتیجه دلایل وبراهین نصب ایلدیکه حتی لا ابوا اولدی الست بربکم دیکه سن ربکم
بربکم ای مالک امرکم ومربیکم علی الاطلاق علی ارادة القول در قالوا بلی شهدنا یعنی انفسنا
دیدیلر که بلی یا رب شهادت ایلدک نفسلریمز اوزره واقرار ایلدک وحدانیتکه ان تقولوا
مفعول له در تقدیر کلام بز بونلرک نفسلرینه دلایل واضحه وبراهین ساطعه نصب ایدب
بونلردن اول زمان اخذ میثاق اتمه مزکراهت ان تقولوا بونلرک دیمکلکلرینی کراهتدن
اوتوری بو تقدیرجه مضاف محذوف اولور یوم القیمة انا کنا عن هذا غافلین قیامت
کوننده دیمکلکلرینی یعنی دیمیلر که تحقیقا بز بوندن غافل ایدک وبلمزدک که بوکا سعی
ایلمیدک **بیت** ز اختلاط خلق یابد اعتلال آن سفرکو بود ارحنا یا بلال یعنی حضرت پیغمبرک
وجود شریفلری اختلاط خلقدن علیل واز دحام عوامدن کلیل اولدقده حق جانبنه
توجه ایدوب سفر ایدرلردی مرتبه بشریتدن واول سفرده دیرلردیکه ارحنا یا بلال نیزه

ای بلال آل وازلطیفکله راحت ویرکه کدورات بشریتدن خلاص وملالت تعیناتدن مناص
بولم تا سماع الکلمه نور جمال جانان جانمه لمعان وحور وسرور جنان جنانمه نمایان اوله
وحدیث شریفده درکه ابو درداءدن مرویدر عند النبی علیه السلام ذکر الجنة وما فیها من النعیم
وفی آخر القوم اعرابی فقال یا رسول الله هل فی الجنة من سماع قال نعم ان فی الجنة لنهرا
حافتاه الابکار تغنین باصوات لم یسمع الخلائق بمثلها قط فذلک افضل نعیم الجنة وحضرت
پیغمبر اکثر ایکی حالتلری واولوردی بری دعوت امتدن کلال وملال کلدکده ارحنا یا بلال
دیرلردی تا بلالک صدای خوبیله روح شریفلری محبوب حقیقی جانبنه مجذوب واولوب لی مع الله
حالی ظهور ایدردی وبر بار دخی بو حال غالب اولسه اداء رسالت وابلاغ امانت
ممکن اولمیون ایچون کلمینی یا حمیرا کلامی بیوررلردی زیرا ان دنیا دلندن انسانی
بشریته جذب ایدر وآواز روحانیدر سالکی عالم ازله ومحبوب لم یزله جذب ایلر
زیرا اجل نعیم جنتدر نتکم بو آیتده اکثر اهل تفسیر بو معنایه ذاهب اولمشلردر فاما
الذین آمنوا وعملوا الصالحات فهم فی روضة یحبرون یعنی جنت روضه‌لرنده حسن
آواز استماع اتمکله مسرور اوله‌لر اگرچه حبور سرور معناسنده در آوازن عذبیه
دخی مسرور اولمغی مانع اولمز بیت حاجتش نبود بقول وفعل خوب احذروا هم
هم جواسیس القلوب یعنی صاحب دل هم اولسه که لرا احتیاجی یوقدر کرقول
وفعلدن بر کمسه‌یی استدلال ایده‌لر بلکه نور ولایت وفراستله هر کسک درونندن
مطلع اولورلر نتکم پیغمبر علیه السلام بیوردیلر که اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله

بعضیلر بو کلامی ده حدیث دیمشلر والحاصل اتمشلر فانهم جواسیس القلوب یدخلون
فی قلوبکم ویخرجون من اسرارکم فاذا جالستموهم فجالسوهم بالصدق وبعضیلر بو کلامی
اکابر کلامی دیمشلر لکن اولکیده شبهه یوقدر مثنوی سعیکم شتی تناقض اندرید
روز می دوزید وشب بر می درید واللیل اذا یغشی لیل حقیقی چونکه ظلامی جمیع عالمی
بورودوکی حینده وشمسی بورودوکی حینده والنهار اذا تجلی ونهار حقیقی چونکه ظاهر
اولوب ظلمت لیلی زائل قلدوغی حینده وما خلق الذکر والانثی دخی شول خالقدر
ایچون که هر شیدن دیشی واردکی خلق ایلدی ویا آدم وحوایی خلق ایلدی
ان سعیکم لشتی تحقیقا سزک سعیکوز پراکنده ومختلفدر وجزاء سعیکوز
دخی کذلک پس سعی مختلفه وکوشش متنوعه اولدرکه هم طالب دنیا وهم آخرت
وهم عاشق خلق وهم طالب حق هم خادم نفس وشهوت وهم دیداری مرید
وجنتی طالب اوله ما حصل قلبی صدپاره ایلیه وصلتی پاره وخدمت پروردکاره
سعی قله پس انلرک حقلرنده حضرت مولانا بیوردیلر که سزک سعیکوز شتی در شتینک
جمیدر یعنی مختلفدر وقتلکوز له طالب حق وفعلکوز له راغب خلق اولورسز
پس تناقض حینده سز روز می دوزید یعنی دنیاده محمود اولورسز لکن
شب آخرنده تعمیر ایدر وکوکوز وجودی دریده ایدروب تخریب ایدرسز ویا خود
کوندوز صلاحیت وعبادت سمتنده کوزوکوب کیجه آنی دریده قلوب فسق
وعصیان اشلرسز دیکل اوله بیت تا توبستیزی ستیزند ای حرون فانتظر هم

انهم منتظرون ٥ سجده الم کی آخریدر دیمشلرکه کفار دیرلرکه ای مسلمانلر متی هذا الفتح نه زماندر
دراول فتح ونصرت که سزه وعده ایدرسز ان کنتم صادقین اکر سز وعده کوزده صادقلر
ایسه کوز قنده دراول فتح استعجال فتح امکلکله بونلری استعجال ایدرلردی قل یوم
الفتح یا محمد دی بونلره که یوم فتحده لا ینفع الذین کفروا ایمانهم کافر اولنلره ایمانی نفع
اتمز زیرا ایمان یأسدر ویوم فتحده مراد یوم قیامتدر ویاخود یوم مکه اوله ویا عدم
نفع ایمان حین قتلده اولور ولا هم ینظرون وبونلر اول کون نظر مرحمتله نظر
اولنمزلر فاعرض عنهم پس بونلردن سن اعراض ایله یا محمد وانتظر هم دخی سن منتظر
اول بونلرك اوزرینه غالب وقاهر اولمقلغه انهم منتظرون تحقیقا بونلر دخی
سکا غلبیه منتظرلردر یعنی بیت تاسن عناد ایدوب عبادده اتمیه سن سکاده
عناد ایدرلر حق جانبندن ای محروز یرا فانتظر هم انهم منتظرون درپس
بونلردن حصه دار اول دربیان دنبی شادکام فرمود حق حکم حق برحکم ها
دار دسبع سوره بنی اسرائیلده اول آیه اشادتر نغیری جلد نا لثره مرور
ایدی استفزز ای تحفف من استطعت بصوتك ای برانکلی الفساد
واجلب علیهم من الجلبة وهی الضباح بخیلك ورجلك ای باعوانك من
راکب وراجل وشارکهم فی الاموال بحملهم علی کسبها وجمعها من الحرام و
الاولاد بالحث علی التوصل الی الولد بالسبب الحرام وعدهم بالمواعید الکاذبة
وتسویف التوبة والاتکال علی الرحمة وایثار العاجلة علی الآجلة وما یعدهم الشیطان

الا غرورا

الا غرورا تزیین بما یوهم انه صواب دربیان انکه تولد که غدای جانست که اسلم شیطانی فی
بو حدیث شریفه اشارتدر ابن مسعوددن مرویدرکه قال النبی علیه السلام ما منکم
من احد هیچ سزدن برکمسه یوقدر الا وقد وکل به قرینه من الجن وقرینه
من الملائکة الا تحقیق مسلط اولمشدر آنکا شیطاندن برقرین وملائکه دن
برقرین قالوا وایاك یارسول الله دیدیلرکه سکا دخی توکیل وتسلیط
اولنمشمیدر یارسول الله قال وایای دیدیکه بکا دخی اول شیطاندن
اولن قرین مسلط اولمشدر ولکن الله اعانی علیه ولکن الله تعالی
عون قلدی بکا انکله اوزرینه فاسلم پس اسلامه داخل اولدی ویاخود
بن آندن سالم کیمی دیکلا وله بو تعدیرجه افعل تفضیل اولور وضم
میمله قراءت اولور فلا یأمرنی الا بخیر پس بکا اول قرینم امر ایلمز الا خیر
بیت یا حریص البطن عرج هکذا ٥ ای قرن دنیا لغتنه حریص اولن عروج
وصعود ایله مرتبه ملکیته شونك کبی یعنی بن دیو وکم کیجا انما المنهاج تبدیل
الغذا اطریق یوقدر الا تبدیل غذا دریعنی جناب خدایه طریق اسری تبدیل
غذای نفسانیه وتحویل هوای جسمانیه دن غیری یوقدر لابد ذکر بو غذای
نفسانی غذای روحانیه تبدیل وله یا مریض القلب عرج للعلاج ای قلبی امراض
نفسانیه واغراض شیطانیه ایله سقیم اولن کمسه عروج ایله علاج جانبنه
ومعالجه اتمه ده معاجله قلمه حکمة التدبیر تبدیل المزاج جمیع تدبیر وحکمة تراد که بهانه

مزاج نفسانیه یی مزاج روحانیه یه علی التدریج تبدیل ایتمکدر یعنی اخلاق ذمیمه یی اخلاق
مرضیه یه واعمال سیئه یی وردیه یی افعال سنیه وحسنه یه تحویل فلمقدر ایها المحبوس
فی دارس الطعام ای طعام قیدنده مقید ومحبوس اولن کمسه سوف تنجو ان تحققت
الفطام عن قریب نجاة بولورسن اگر فطامه تحمل ایدرسن فطام طفلک سوددن
انقطاعنه دیرلر ان فی الجوع طعاما واثرا تحقیقا جوعده طعام وافر واردر یعنی
طعام الهیکه علوم ومعارف وتجلیات اسما وصفاتدر که بو طعامک تغذیسنه
سبب جوعدر افتقر تما وارتج یا ناقد ایعنی اول جوعده موضوع اولن طعام
معنوی طلب ایله وارتجا ایله ای جوعدن نوت ایدن کمسه اغتذی بالنور کن مثل
البصر اغتذی افتعال بابندن امر حاضردر والنور مفعول به غیر صریحدر کن افعال ناقصه دن
امر حاضردر اسمی تحتنده مستتر انت ومثل البصر خبریدر تقدیر کلام نور الهی یی
اغتذا ایله بصر کبی اول ذیرا ان جمیع اشیایه مردمک دیده کبی دروان اولمه
تسمیه وملاسنه ده سبب اولدر پس بنی آدم مرتبه ان نیته اول دم واصل اوله
که نور حقله منور اولوب جمیع اشیایه مثل البصر اوله وافق الاملاک یا خیر البشر ملائکه یه
موافقت ایله غدای تنزه یه پرهیز ایتمکله ای خیر البشر تمثیل دوشها مختلف هکذا
تبلوهم بالساهرة متنبه اول که بو محلده ذکر اولنن کبی امتحان واختیار ایله دن
بونلری ساهره ده قیامت یرنده وعرصه قیامته ساهره تسمیه سی خلقه خواب
غفلتدن اویندرمکه سندر کفایه در زیرا ضلوع آنده کمال ضوء علیدن بیدار اوله لر

فتنه

فتنه ذات افتضاح قاهرة شول فتنه یه که افتضاح صاحبیدر ایله افتضاح
کثر قاهره فتنه تنک صفتیدر یعنی ایله فتنه که قاهره ومهلکه اوله وفتنه نزع خافض
اوزره منصوبدر ای لفتنة دیمک اوله ویاخود تمییزیت اوزره منصوب اولمه
ای من جهة فتنة ذات افتضاح دیمک اوله ویاخود تبلوهم نا بیلمه اوله وفتنه
لفظا مرفوع تبلونک فاعلی اوله تقدیر معنا هکذا یعنی بوفرح ضالکننک بوده
اولن افعالاتلری کبی تبلوهم بالساهرة فتنه بونلری جای حشرده امتحان
ایدر شول فتنه که قاهره دروز فضیحتدر تفسیر یا حسرة علی العباد
سوره یس ده در وبونده حسرة یا ملائکه دن اوله ویا مفلیننک مؤمنلرندن
اوله پس دیدیلرکه ای حسرة وندامت حاضر اول که سنک وقتکدر شول عباد
اوزرینه که ما یاتیهم بونلره کلمدی من رسول رسولدن بر رسول الا کانوا به
الا اول رسوللرا اولدیلر یستهزؤن استهزا ایدر اولدیلر پس فصحای
دین وعضمای اهل یقین که سعادت دارین انلرک نصیحت وارشادلرینه
منوط ومربوطدر دهرکم انلری استهزا ایدرلر لایقدر که تحسر ونی انلر
ایچون تحسر وتلهف اوندن انلره تلهف ایده لر بیت طلت الارباع
خرا مؤمها تشتکی تشکوی الی نته الیعی ظل خلان یعلکرا دیلرا داعلا بالتهار
دون اللیل واربابع ربعک جمعیدر فایده یه دیرلر مؤم بفتح المیم بمعنی القوام
مصدر میمیدر وعزم غرام الکوچه اداسی واجب ولازم اولن شیئه دیرلر

لکن بو وادہ اهلاک و عذاب معناسنه استعمال اولنمشدر اولمی دز نتکم قرآنده دخی
واقع در ان عذابها كان غراما اى هلاكا لازما و آنواع بودرکه ظلت فعللر
افعال ناقصه دن الارياح لفظی مرفوعدر اسمیدر و غرا لفظی منصوب
خبريدر و غرا صفتيدر غرامنك و معناى بيت ظلت الارياح فائده لو اولولی
غرا زيان اولدی غرا ايله غرامنکه هلاک اولدی صاحبنی و ياخود اول غرا
عذاب اولدی صاحبنه و مغرم افعال بابندن اسم فاعلدر اولمق جایزدر معنی
المهلک یعنی غرامه هلاکا لصاحبه و مغرم بفتح المیم اسم مکان اولمده جایزدر
بو تقدیرجه ای غرا المحل الهلاک والعذاب يشتكى يشكوا لى الله العمى يشتكى افتعال
بابندن فعل مضارع مجهول وله بمعنی يشتکی وله زیرا کاه امر صیغه خبرده
وکاه خبر صیغه امرده کلور مثلا والوالدات يرضعن بمعنى ليرضعن اولادلرن
دیکدر دیمشلردر پس بو تقدیرجه معنا الشتکا وابتهال وتضرع اولنسون شکوا
وتضرع اخلکه اللهم عادن واشتکا التضرع وابتهال معناسن متضمندر نتکم
ابوالسعود افندی فی سبحانه قول التی تجادلک فی زوجها وتشتکی ده ای تتضرع
معناسن ويرمشدر و تاييله ده مضارع معلوم صيغه سنده بمعنى امر حاضر
اولسه ده جایزدر زیرا بعضی نسخده بايليه و بعضی ده تاييله واقع اولمش
بو تقدیرجه پس شکایت ایله و تضرع و نیاز ایله اللهم عادن زیرا اعا اخوانک غرامده
مهلکه سبب در پس سالک اللهم دن ایا نور بصیرت استیوب غفلت و عادن

الاستعاذه

استعاذه ایتمک لازمدر زیرا هر خطانک سببی بی ادراک و بی بصیرتلکدر و یشتکی جمله سنک
اعرابدن محلی یوقدر جمله مستانفه در سؤال مقدره جواب اولور تقدیر کلام بودرکه
فاذا ظلت الارياح يوم القيمة غراما هلكا فما تفعل فى هذه الدنيا حتى لا يكون
ارباحنا غراما واعمالنا ضياعا قال وليشتكى الى الله شكاية وضراعة من العمى
حتى لا يكون ارباحكم غراما و ظلت ديدى يظل الارياح ديده دى وقوعى متحقق
اولدوغندن او توری نتكم ونفخ فى الصور دينلدى ينفخ دينلمدى مثنوى حبذا ارواح
اخوان ثقات مسلمات مومنات قانتات حبذا افعال مدحدن تور حب الشیء دیرلر اذا صار
محبوبا و ذا فاعلیدر مخصوص بالمدح ارواحدر و ارواح مضافدر اخوانه و ثقات
و مابعدنده اولنلر صفتدر بعد الصفت اخوانه و یاخود ارواحه و معناذی حیث
وذای سعادت شمول اخوانک روحلرینه که اول اخوان ثقه لک و حکم و معتمدلکله
متصفدر ثقات ثقه نک جمعیدر حکم و معتمد اولنه دیرلر و دخی اول مسلمان اولنلر
مومن اولنلر و قانت اولنلر یعنی خاضع و خاشع و یا عابد و یا داعی و یا مواظب
على الطاعة اولنلر قانت بو جمله ایله استعمال اولنور مثنوى حبذا طلب الیسب وای ذوفنون
لايس ذاك لالطاهرون المقدمه بو دنیاده هر نقدر لطافت و ملاحت و طراوت
ونضارت وار ایسه محبوب حقیقینک لطافت و ملاحتندن بو یرده ذکر بولمه
رنجه اولمشدر آمدی حبذا طلب ایله هزل طلب لبه یعنی جدله و کمال طراوتکه طلب ایله اول
جرعه روحک اسیبی یعنی بو عالم محسوسات طوتمه بسنی ای ذوفنون اول کمسنه لایس

ذاکر اولجق عرعریه مس ایده منزه اسرارنه و اصل اوله من الآثام و مطهّر اولمینجه واصل اولمز
ان الله طهور یحب الطهور و لا یقبل الا الطهور مقتضاسنجه سالک روحنی کدورات
نفسانیه دن و اوساخ و اوزار جسمانیه دن مطهّر و مجلّی قلمینجه اول حضرته مصطفا
که آندن مراد روح اضافی و نفخهٔ الهی در انک وصلتنه لایق و سزاوار اولمز
در بیت انک لطفا صحو را و محو حجاب را الحمد کس دانذ لیبلوکم ایکم اقوی بود رتبارک
الذی بیده الملک تبارک تفاعل وزننده برکتدن مأخوذدر و برکت زیاده
و خیر کثیره دیرلر و معنی تبارک الله تکاثر خیره و تزاید دیمکدر و له الذی اول الله که
بیده الملک انک ید قدرتنده و قبضهٔ تصرّفنده در جمیع ملک و هو علی کل شیء قدیر اول
الله کل شیئک اوزرینه انعام و انتقامه و ایجاد و اعدامه قادردر الذی اول
الله خلق الموت و الحیوة موتی و حیوتی ایجاد ایلدی لیبلوکم ای لیعاملکم معاملة
المختبر یعنی سزه امتحان ایدیجیلرک معامله سیله معامله قلمه دن اوتوری موت و حیوتی
خلق ایلدی ایکم احسن عملا ایکم مبتدا و احسن خبریدر و عملا تمییزدر یعنی سزک
قنغیکز عمل جهتندن اخلص و اصوب اولسه و محارمدن اورع و طاعته اسرع
اولسه موتی حیوة اوزره تقدیم ایده نکته بودر که موت صفت قهر حیوة صفت
لطفدر پس اشارت اولوردر سالکه بدایت حالده موتوا قبل ان تموتوا مقتضاسنجه
موت اختیاری ایله اولمیه حیوة ابدیه و سعادت سرمدیه یه و اصل اولمیه زیرا
انما الحیوة فی الموت در پس سالک علی کل حال موت اختیاری جانبنه سعی ایدوب

افنای وجوده

افنای وجوده کوشش ایتمک گرکدر تا که حیوة ابدی بوله نتکم ابن فارض بیوردیلر که بیت
فاحیاء اهل الحب موت نفوسهم * و موت قلوب العاشقین مصارع * و حضرت علی کرم الله
وجهه بیوردیلر که سبحان من اتسعت رحمته لاولیائه فی شدة نقمته و اشتدت نقمته لاعدائه
فی سعة رحمته پس قهر و لطفک و لطف و قهرک ایچنده گزلو در آدمی عارف اودر که
بو دنیانک نوشنده نیش و ریاستنده سیاست و نعمتنده نقمت بله و او دنیانک بلاو
عناسنده غنا و محنت و رنجنده گنج عیش کنج مشاهده قله اللهم ارنا الحق حقا و ارزقنا
اتباعه مثنوی که بلغزد کوه از چشم بدان * مزلقونک از نبی برخوان بدان * سوره نونک
آخرنه اشارتدر روایت اولنور که بنی اسد قبیله سنده مجرب عیانون وار ایدی که بر کیمه
نظر اتسه لر وجودینی هلاک ایدرلردی پس انلردن بریسی کفار رعایت ایدوب کتوردیلر
تا حضرت پیغمبره نظر ایده پس برکون اتفاق اول حضرته راست کلوب نظر شومله نظر
ایلدکده اول حضرتک قدم مبارکلری لغزیده اولوب آز قلدیکه خاکه برابر اوله
پس بونک سببندن تفکر ایلدکده بو آیت نازل اولدیکه و ان یکاد الذین کفروا ان مخففه
دن مخففدر لیزلقونک لامی انک دلالت ایدر یکاد افعال مقاربه دندر یقرب معناسنه
تقدیر کلام تحقیقا قریب اولدیکه الذین کفروا انلرکه کافر اولدیلر لیزلقونک سنک قدم
مبارکک مکانندن ازاله ایدوب سنی هلاک ایدرلر آزلاق طیرندرمغه دیرلر بابصارهم
ابصار شومکر دارلریله بر حدیثده دخی بیوردیلر که ان العین لتدخل الرجل القبر و الجمل القدر
و بر حدیثده دخی ان العین حق بیوردیلر حفظنا الله و ایاکم من عین الکمال لما سمعوا الذکر

وارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه

اول وقتده كه قرآني استماع ايدرلر ايدي بونلر كه بعض دعوا ونلري منبعث اولوردي ويقولون
انه لمجنون اول سلطان عرفانك اعمال واحوالن ادراك ايده مدكلرندن حاشا ديرلر
ديكه تحقيقا اول محمد مجنوندر وما هو اول قرآن ديكلدر الا ذكر للعالمين الا ذكردر
عالميانه ويا خود اول محمد ديكلدر الا اشرفدر عالملره **مثنوي** حد اعيان وعرض
دانسته كير حد زخود درادانكه نبود زان كذر منطقيلر اصطلاحنده حد قول دال
على ماهية الشيء در يعني بر قولدر كه بر شيئك ماهيتنه دلالت ايليه واعيان حاله
قيام بذاته دروا عراض ذاتي غيرينك ذاتنه محتاج اولنه ديرلر پس حضرت مولانا بيو درلر
كه علم فلاسفه بي وحد اعيان واعراض ممكنة بلدم طوت اصل كند وحدي بلكه آني
بلمدن كذر بو قدر يعني لا بد دروغيره چاره يوقدر وانلك حدي حيوان ناطقدر
زيرا سؤال اولنسه ما الانسان في حد ذاته يقال الحيوان الناطق اكر بو نطقدن مراد
نطق ظاهر اولورسه انلك حدي ولمز زيرا حد او دركه اغيارني منع افرادني
جامع اوله وهو ليس كذلك زيرا انجه ابكم وار كه نطق ظاهري يوق اما انسان دينور و
حيوانلردن طوطي نك نطقي وار دينه حيوانلر پس معلوم اولدي كه مراد بو نطق ظاهر
ديكلدر بلكه ذكر ملزوم اراده لازم قبيلندندر يعني حيوان مدرك ديمكدر پس
انلك ساير حيوانلردن تميزلري دراكله در وادراك دخي اكر محسوساتي وجزئياتي
مدرك اولورسه وهم دينور واكر كليات ومعقولاتي مدرك اولورسه عقل دينور
پس تقدير كلام حد انسان بودر كه الانسان حيوان مدرك لحقايق الاشياء وصفات خالقه

واسمائه

واسمائه وافعاله وقدرته وصنعه لانه كون جامع ينحصر الامر كله پس كند وحدو حقيقتي
كلام ومنطقله بلمه دين يا كلمشدر ومنطق وكلامه عمرين صرف ايلين اوقاتن ضايع
قلمشدر شافعي وحنبلي وحالك فلسفياتي مطلق حرامدر ديمشلر فلسفيات دورتدر
حساب وهندسه وكلام ومنطقدر حساب وهندسه مباحدر ومنطق وكلام
مذموم وحرامدر نتكم احياده وشرعه ده ومشكوه ده مسطوردر **بيت** عمردر محمول
ودر موضوع افت ٥ بي بصيرت عمردر مسموم رفت ٥ منطقيلر اصطلاحنده موضوع
ومحمول بحثنده بحري وبصيرتسز لكله عمرك مسموعات ومنقولاتدن كتدي **بيت**
جز بمصنوعي نبردي صانعي ٥ بر قياس اقتراني قانعي ٥ يعني مصنوعسز كوده عرك صانعي
بلكه الحق مصنوع علله استدلال ايدرسن صانعي وانلردن استدلال ايدرسن مؤثري
وقياس اقترانييه قانعسن نتكم فلاسفه قانع اولدي كبي اهل منطق اصطلاحنده
قياس ايكي قسمدر بري اقتراني وبري استثنائي ديرلر اقتراني اولدر كه عين نتيجه
ويا نقيض نتيجه انده بالفعل مذكور اولميه اكا اقتراني ديرلر وعين نتيجه ويا نقيض نتيجه
انده بالفعل مذكور اولورسه اكا استثنائي ديرلر مثلا فلاسفه قياس اقترانيله
بو عالمك حدوثني وواجب الوجودك ثبوتيني قياس ايدوب ديرلر كه العالم متغير وكل متغير
حادث فالعالم حادث بوكا قياس اقتراني ديرلر اما قياس استثنائي ان كانت الشمس
طالعة فالنهار موجود لكن الشمس ليست بطالعة فالنهار ليست بموجود بوكا
قياس استثنائي ديرلر بونسكلده اداة استثنا ذكر اولنور وغيرنده اولمدي

وصنعنده صانعی بو وجهله اثبات ایدرلر و دیرلر که البته هر حادث اولن ممکن الوجودک وجودی
بر علته و مرجحه محتاجدر اگر اول علت واجب الوجود اولورسه ثبت المدعی و الا اول علت
دخی بر علته محتاج اولور پس اول محتاج الیه واجب الوجود اولور بونلر اصطلاحلرنده علماء
العلاح دیرلر بونلره انو کیچه نلردر پس هر بار که دلایل و وسایط زیاده اولور اول عین حجاب
اولور استماع طریقی او در که ترک دلایل قیاس ایدوب راه تصفیه و تصوفه سلوک ایتمکدر
تا کم ماسوی ده عین خدا گوره سن نتکم حضرت شیخ اکبر بیوردیلر **بیت** ففی الخلق عین الحق
ان کنت ذا عین ففی الحق عین الخلق ان کنت ذا عقل و در بیع قوله هم لا رهبانیة فی
الاسلام رهبان بفتح الراء مصدر من رهب یرهب خشی دن خشیان اولدیغی کبی
رهب لغتده خوف دیدیلر و دخی ناسدن انقطاع ایدوب عبادات و ریاضاتده مبالغه
ایدنلره دیرلر و بضم الراء دخی فقراء ندر اما بو تقدیرجه جمع اولور رکبان راکبک جمعی اولدیغی کبی
و رهبانیتده یا نسبت ایچوندر یعنی اسلامده راهبلره منسوب عمل یوقدر **بیت**
گرچه آورد انفقوا را مطلق او تو بخوان که کسبوا ثم انفقوا قرآن عظیمده انفاق امری
ایکی قسم اوزره در بری مقید بری مطلق مقیدا ولنه مثال و انفقوا مما رزقناهم
سرا و علانیة کبی و مطلق و انفقوا فی سبیل الله کبی پس بو مطلق اوزره اولسه
امر اغنیا و فقرایه عموم اوزره شامل اولور انلر که غنی در مالکوزدن انفاق ایلک
دیمکدر اولور و انلر که فقیردر اکسبوا ثم انفقوا دیمک اولور یعنی ای فقرا سزده کسب
ایدوب انفاق ایلک تا کم ثواب انفاقدن محروم اولمیوب حصه دار اوله سز بو تقدیرجه

ذکر مسبب

ذکر مسبب اراده سبب اولور یعنی حصلوا اسباب الانفاق و اشتغلوا الیه حتی توجروا
ثواب المنفقین و یصلوا الی درجات الباذلین فی سبیل الله **بیت** ایچون نکته شاه فرمود اصبروا
رغبتی با بیکران نای تو رو انفقوا امری کبی اول پادشاه حقیقت سورة آل عمرانک آخرنده
بیوردی اصبروا اول آیت بودر که یا ایها الذین آمنوا ای اللهک وحدانیتنه تصدیق ایدنلر
اصبروا اصبر ایلک علی مشاق الطاعات و ما یصیبکم من الشداید و البلیات و صابروا دخی
غلبه ایلک صبرده اعدای دین اوزره یعنی انلردن صبرکز زیاده اولسون و رابطوا اوز
دخی مرابطه قلک ابدانکوزی ثغرکزده غزایه مترصد اولک و گوکلکوزی حالده و المعنی الآخر
اصبروا علی مشقة الطاعات و صابروا ای غالبوا انفسکم فی المجاهدات و ترک
المشتهیات و رابطوا انفسکم علی الریاضات و اجتناب عن الزلات و السیئات
واتقوا الله و التهدید اتقا ایلک هر حالده لعلکم تفلحون غایة الفلاح یعنی اتقا ایلک
ماسوی دن تا کمال فلاحه واصل اوله سز **مثنوی** پس کلوا از بهر دام شهوتست
بعد ازان لا تسرفوا ان عفتست سورة اعرافده اولن ایته اشارتدر یا بنی آدم
بو آیت کریمه نک سبب نزولی بودر که کنانه و قریش و بنی خزاعه کعبه یی طواف
ایلدکده عریان طواف ایدوب لحوم و شحوم و دسومدن پرهیز ایدرلردی و گناه
و خطا ایلدکلری لباسلری اخراج ایدرلردی و دیرلردی که گناه اشلدکمز لباسلر
بر کعبه یی طواف ایتمزز اکا کمال تعظیم ایدرز پس صحابه دیدیلر که بز بو کاده انلردن الیقز
پس بز ده بونلر کبی ایده لم می یا رسول الله همانلرم بو آیت نازل اولدیکه یا بنی آدم

خذوا زينتكم اى لباسكم ذكر مسبب اراده سبب در عند كل مسجد وكلوا واشربوا
اى اللحم والشحم واللبن والدسم ولا تسرفوا واسرافه بيكماك اسراف مرتبهٔ اعتدالدن
تجاوز ايدوب مرتبهٔ شبعه واصل اولمه اولدر ديمشلر وحد بعضهم الاكل مرتين
فى يوم واحد اسراف ديمشلر پس بهما لا سرف فى الخير ولا خير فى السرف حديثيله عمل
قلمقده شرط انه لا يحب المسرفين تحقيقا اول الله اسراف ايدجيلرى سومز معنى بيت
يعنى كلوا امرى شهوت دامنه مقيد اولمه دن اوتوريدر بعده نهى لا تسرفوا اول عقيدنه كه
شهوت مذمومه مرتبه سنه وارمه وحد اعتدالدن تجاوز اولنميه محصل المقال اول
حكيم بى زوال هيچ برشيئ خلق اتمامشدر الا الحكمة وهر شيئ برشيئك وجودينه علت وسبب
قلمشدر مثلا شهوات نفسانيه اولمسه واكل وشرب وحرص جسمانيه قلمسه
لا تسرفوا نهيى صحيح اولمزدى وميل ورغبت على الشهوات اولمسه اصبروا امرى اولمزدى
ومال دنيا اولمسه انفقوا امرى اولمزدى وقس على هذا ساير الاشياء والمأمورات
والمنهيات پس بو مذكوراتك وجوديله در عبدك حقه اطاعت وعبوديتى بوجهله اكر بونلر
اولمسه عبوديت معلوم اولمزدى پس بونلردن من وجه پرهيز اتمه مكه كر مثلا اكل و
شربه مقيد اوله تا كه شهوت حاصل اوله ولادوانه سبب اولموا ايچون لكن اسراف
وحرامدن پرهيز ايليه تا عبوديتى ظهوره كله وميل ورغبت كركدركه تا اندن پرهيز
واتقا اتمكلك سببيله صابرلر ومتقيلر ثواب بوله پس عبدك عبوديتى بو شيلره
معلوم اوليجق بونلردن پرهيز واعراض رهبانيتدر كامل اولدركه هر اعضا وجوارحن

كما امرله

كما امرله لما خلق له همته صرف ايليه مثنوى چونكه محمولى به نبود لديه نيست ممكن بود محمول عليه
محمول ومحمول عليه منطقيلر اصطلاحنده مبتدا وخبره ديرلر موضوع ومحمول ده ديرلر و
محكوم ومحكوم عليه ده ديرلر لكن بوراده موقوف وموقوف عليه معناسنه در زيرا الحق
آنى اقتضا ايدركه برى برينك وجودينه مستلزم اوله اما محمول ومحمول عليه موقوف
وموقوف عليه معناسنه اولمغله برى برينك وجودينه مستلزم اولمز مثلا زيد قائم زيد
محمول عليه وقائم محمول به در لكن برى برينه موقوف دكلدر حكما الهيتم زيدك وجودنى بلا
حكم تصور ايلسك زيده محمول عليه ديمز وقيامى دخى بلا زيد تصور ايلسك محمول به
ديمز پس محمول به ومحمول عليه دينلمكه برى برينك وجودينه مستلزم اولور و برى برينك
وجودينه متوقفدر بو اسمله تسميه اولنمغه پس محمول عليه اولمجق محمول به اولمز ومحمول به اولمجق
محمول عليه اولمز اما موقوف وموقوف عليه معناسنه اولمجق بو تكلفدن برى اولور معنى
بيت چونكه محمول اولمه لديه بنده نك فتنده ممكن دكلدركه محمول عليه اوله ومحمول به دن
مراد شهوات نفسانيه واكل وشرب جسمانيه ومال دنياوية ونحو بونلر امثالى شيلردر
ومحمول عليه اولان شهواتدن صبر اتمكه اصبروا امرنه اطاعتدر واكل وشربك اسرافندن
پرهيزكه لا تسرفوا نهينه انقياددر ومال دنيادن انفاق اتمك كه انفقوا امرنه امتثالدر
پس صبرك واصبروا امرينك وجودى شهواتك وجودينه متوقفدر ودخى اسرافك و
لا تسرفوا نهينك ورودى اكل وشربك وجودينه متوقفدر وانفاق وثواب انفاق
انفاقه وانفاق مال دنيانك وجودينه متوقفدر وقس على هذا ساير الاشياء تغير

قوله عليه السلام ما مات اولمدی من مات شول کمسه که اولدی الا وتمنی الا تخر ایلیدی اکر
بموت اولمکلکی قبل ما مات اولمزدن اول ما مصدریه در ان کان برا النتح الباء اکر اول میت
محسن و نیکوکار اولدیسه لیکون لام تمنی یه متعلقدر الی البر اجل موتی تمنی انمه تیره
حسناته اجل اولمه سندن اوتو دیدر وان کان فاجرا اکر اول میت فاجر اولور سه
لیقلع فجوره انک فجوری قلیل اوله وغندن اوتوری تمنی **بیان انکه ما سوی الحق**
هر چه وهو یطعم ولا یطعم حق اوست ه نیست حق ماکول واکل لحم و پوست ما سوره
انعامده اولن آیته اشارتدر که قل اغیر الله اتخذ ولیا ای ناصرا ومعبودا مفعول
ثانی سیدر اتخذ نک واولی غیره در و استفهام انکار ایچوندر اللهدن غیرینک ولی
اتخاذی تقدیر کلام دی یا محمد کفاره دلرده اللهدن غیری بن معبود و ناصر می اتخاذ
ایده یم یعنی اتمزم فاطر السموات والارض جر ایله صفتدر اللهه و نصب له مدحیت
اوزره ده قرائت در و رفعله مبتدای محذوفک خبری اولور ای هو مبدأهما ومخرجهما
وعن ابن عباس ما عرفت معنی الفاطر حتی اتانی اعرابیان یختصمان فی بئر فقال
احدهما انی فطرتها ای ابتداتها وهو یطعم ولا یطعم ای یرزق ولا یرزق قل انی
امرت ان اکون اول من اسلم دی یا محمد بونلره تحقیقا بن امر اولندم اول اسلام
داخل اولن واطاعت وانقیاد ایلیین بن اولم زیرا نبی امتنه سابقدر اسلام ده
ولا تکونن من المشرکین یعنی وقیل لی ولا تکونن یعنی بکا دینلدی که البته سن
یا محمد مشرکیندن اولمه علی ارادة القول در **بیت** کفت المرء مع محبوبه لا ینفک القلب

عن مطلوبه

عن مطلوبه بو حدیث شریفه اشارتدر که انس ابن مالکدن مرویدر قال جاء
رجل الی النبی م فقال یا رسول الله متی قیام الساعة قال ما اعددت لها قال ما
اعددت لها کثرة صلوة ولا صیام الا انی احب الله ورسوله قال م المرء مع من
احب قال انس فما رأیت المسلمین فرحوا بشیء بعد الاسلام کفرحهم بهذا وفی
حدیث آخر من تشبه بقوم فهو منهم ومن احب قوما حشر فی زمرتهم **مثنوی** بیت
ایدی خلفهم سدا مباش که نه بینی خصم را وان خصم فاش یعنی اول کروه دن
اولمه که آنلرک ایکی سد پیش و پسلرندن احاطه ایلدی دریده بصیرتلرین پرده
غفلت پوشیده قلدی سوره یس ده بو آیته اشارتدر وجعلنا من بین ایدیهم
سدا قال القاشانی ای من جهة الالهیة سدا من حجاب ظهور النفس و
الصفات المستولیة علی القلب منعهم من النظر الی جناب الحق ومن خلفهم سدا
ای من جهة البدنیة حجابا من حجاب الطبیعة الجسمانیة ولذاتها المانعة لاجتنابهم
الاوامر والنواهی فمنعهم من العمل الصالح فاغشیناهم بالانغماس فی الغواشی
الهیولانیة فهم لا یبصرون قدامهم و وراءهم بانهم محبوسون فی مطمورة
الجهالة **سبب کشتن خلیل زاغ** کفت انظرنی الی یوم الجزاء کاشکی
کفتی که تبنا ربنا بو آیت سوره اعرافده وصف ده واقع اولمشدر قال رب
انظرنی ای امهلنی ولا تمتنی الی یوم یبعثون یوم قیامته دک قال انک من المنظرین
جناب حق دیدیکه تحقیقا سن مهل ویرلمشلردن سن ای شیطان دریا

این حدیث که ادلکوانلننا اوج کسه رحمت ایدک عزیز قوم ذل بدلدر ذلتنا دن و یا
مبتداء محذوفک خبریدر یعنی احدهم برسی بر قومک عزیزیدر که ذلیل اولدی و ایکنجی
قوم افتقر بری دخی بر قومک غنی سیدر که فقیر اولە و عالما یلعب به الجهال و بری دخی
شول عالمه مرحمت در که جهال آنی استهزا ایدوب لعب ایدرلر بیت کفت پیغمبر که رحمت
ارید بر جان من کان غنیا فافتقر والذی کان عزیزا فاحتقر او صفیا عالما
بین العدی یا خود صفی اوله عالم بین اهل الضرر در قصه مجبوس شدن آهو بچه این حدیث
واقع شده است عن ابی هریره رضی الله عنه روی مسلم عنه قال رسول الله صلی
الله علیه وسلم ان الاسلام بدأ غریبا بدأ مهموز اللام در یعنی ظاهر اولدی
اسلام تحقیقا غریبا وسیعود کما بدأ وعن قریب عودت ایلر ظاهر اولدی و ایکنجی
کبی یعنی دین و اسلام زمان اولده ظهور ایلدی غریب کبی کمه رغبت و محبت
اتمزدی الآن در و قیامته قریب ینه کالاول اوله کمه رغبت اتمیه الا قلیل مضاف
مقدر اوله یعنی ان اهل الدین فی الزمان الاول کانوا غرباء ینکرهم الناس
ولا یخالطونهم وکان تعیشهم بین اقاربهم کتعیش الغرباء فسیکون کذا
فی الآخر فطوبی للغرباء طوبی مصدر در طاب یطیب بشری کبی و رجعی کبی
حکایت حوارزمشاه کفت لا ینظر الی تصویرکم فابتغوا ذا القلب فی
تدبیرکم حضرت پیغمبر بیوردیکه ان الله لا ینظر الی صورکم ولا الی اعمالکم بل ینظر الی
قلوبکم و نیاتکم معناسی حدیث واضح مصرع ثانی پس طلب ایلک صاحب قلبی

قلبکوزده

قلبکوزده و تدبیر کوزده تفسیر انی اری سبع بقرات بو آیت کریمه سوره یوسفده در
وقال الملک عزیز مصر یعنی ریان بن الولید قومنه دیدیکه انی اری تحقیقا بن
کورورم مناممده سبع بقرات سمان سمان اولان یدی دانه سمین اوکوزلر کوردوم
که یاکلهن سبع عجاف اول سمینلری صغرلری یدی آروق صغرلر کوردوم و سبع سنبلات
خضر و یدی دخی تازه و یشل سنبله لر کوردوم که آنلرک دانه لری منعقد اولمش و
اخر یابسات و آخر یدی سنبله یابس دخی کوردم که آنلر اول سنبلات خضری
هلاک ایدوب بیدیلر سمان سمین و سمینه نک جمعیدر و عجاف آروق نسنه یه دیرلر
عجفانک جمعیدر علی غیر القیاس و افعل فعلاء نک جمعی قیاسده فعل کلمک ایدی
یعنی عجف وزننده لکن حمل النقیض علی النقیض بوینک کی ذابندلر پس عجاف ننک
حمل ایلیک کلورلر عجاف دیدیلر یا ایها الملأ پس اعیان علما و حکمایی دعوت
ایدوب دیدیکه ایها الملأ ای بن سزدن بو واقعه نک تعبیرین استرین افتونی
فی رؤیای بنم رؤیا مدن نه دیرسز بکا فتوا ویرک و تعبیر ایلک ان کنتم للرؤیا
تعبرون اکر سزرؤیایی تعبیر ایدرسه کوزمن العبور وهو المجاوزة والانتقال
من الصور الخیالیة الی المعانی النفسانیة التی هی مثالها پس تعبیر صور
خیالیه یی عالم ظاهره نقل ایتمک و ایکنجی تعبیر ایکی قسمدر بری منامده مرئی
اولن صور خیالیه یی عالم نفسانیه یه تعبیردر و بری دخی بو عالمده اولن
صور خیالیه یی تعبیر ز یرا بو عالم حقیقتده نسبت حالی خیالدر نتکیم شیخ بیوردر

فی المرایا

نظم كل ما في الكون وهم او خيال ٭ او عكوس في المرايا او ظلال ٭ وحديثده دخى حضرت
پيغمبر بيورر لركه الناس نيام فاذا ماتوا انتبهوا پس اهل كمال بو دنيايى خواب
وخيال وهر كاذيب واحوال پر ملالين سريع الزوال كورر و آنى تعبير ايدر نتكيم
حضرت مولانا بو آيتك معناسنى بو عالم ظاهرده كوريلن احوال اوزره تأويل
وتعبير بيورروب ديرلركه بقرات سماندن مراد تن پروران اهل زمان دروتبرات
تجافه مراد مقبولان دركاه حق دررلركه وجودلرينى رياضات ومجاهده ايله
نحيف ايدروب اكثر صحوزتا اول كاوميلرله بك زنك وهم جنس وهم رنك دررلر
لكن بحسب المعنى هر بريسى شير خدا اولمغله بى همتا دررلر بيت دردرون شيران
بر نران لاغران ٭ ورنه كاوان بود نرى خوران ٭ تفسير خلقنا الانسان في احسن
تقويم والتين والزيتون انجير وزيتوندن حقيچون بو ايكي ميوه يه تخصيص قسم
اول جهتدندركه انجير سريع الهضم بر غداى لطيف وبلا غفتنكه بر دواى كثير الغذا
كه كثير النفع وملين الطبع محلل البلغم ومطهر الكليتين قاطع البواسير ومزيل
رمل المثانة ونافع النقرس وفاتح سدة الطحال والكبد درر وزيتون دخى
بر فاكهة طيبة وبر ادام لطيفه دركه انك دخى اكر دهننده وكر ميوه سنده
نيجه منافع كثيره واردر وبعضيلر مضاف تقدير ايدوب ورب التين والزيتون
ديمشلر وطور سينين دخى موسانك مناجات ايلدوكى طور سينا حقيچون
سنين سينا اول موضعك اسميدر وهذا البلد الامين وشو امين اولن

شهر مكه

شهار مكه حقيچون كه بعضيلر تأويلى بويله ايدوب ديمشلركه تيندن مراد علوم دينيه و
زيتوندن مراد معرفت يقينيه دركه سبب تنوير قلوب عارفاندرر وطور سينادن
مراد روح معلاى محمد المصطفى دركه تجليات حقه مظهر ومجلادرر وبلد امينن مراد
قلب بركزيدهلر دركه انوار تعلقات كونيهدن مصون ومحصوندرر ولقد خلقنا الانسان
في احسن تقويم جواب قسمدر تحقيقا بز خلق ايلدك انسانى احسن تعديلده
صورتا ومعنا صورتده انتصاب قامتله واحسن شكل ايله مشرف قلدى
ومعناده متصف قلدى حياتله وعلم واراده وسمع وبصر وتكلم وغير ذلك
من الصفات الالهية التي هي نموذجات من الصفات الربانية وقد عبر بعض العلماء
عن ذلك بقوله خلق الله آدم على صورته ثم رددناه اندن صكره اول انسانى
بز رد ايلدك اسفل سافلين مرتبه دنيه تك دنا مرتبه سنه كه ارذل عمردر بعد
الشباب ديمشلر ويا خود عالم عليينده احسن تقويم ايله متصف ايكن اسفل
السافلين عالم طبيعته رد اولمه سى اوله ويا خود اهل ناردن اولمه سى اوله
الا الذين آمنوا وعملوا الصالحات الا انلر اسفل سافلينه رد اولنمزكه ايمان
كتورديلر وعمل صالح اشلديلر فلهم انلر ايچون واردر اجر غير ممنون اجر بلا
انقطاع طاعتلرينه مقابل وبليه ده صبرلرينه جزادن اولورى تفسير ومن
نعمه ثلثه جلد ثانينك اوايلنه قريب مرور ايلدى بيت انه الكفران اضل
اعمالهم ٭ انه الايمان اصلح بالهم ٭ نعمتده كفران اوزره اولن جماعت

عالملرین ضایع قلدیلر فاما جماعت اهل ایمانک قلبلرینی اصلاح ایتدیلر شکران اوزره اولقلقله
سوره محمدده اولن آیته اشارتدر الذین کفروا وصدوا عن سبیل الله شول کمسنه لرکه کافر اولدیلر
وامتناع ایلدیلر طریق اسلامه خلقلری یاخود ناسی منع ایلدیلر طریق اللهدن اضل
اعمالهم بونلرک عملرینی حق تعالی ضایع ایلدی وضایعه قلدی یعنی مکارم اخلاقدن
اسا واوصله رحم ورعایت ذمم جوار وبونلره مانند عملرینی جمله هبا منثور قلدی
والذین آمنوا وعملوا الصالحات وشول کمسنه لرکه ایمان کتوردیلر وعمل صالح اشلدیلر
اکر اهل کتابدن واکر غیریدن زیرا جملیه عامدر وآمنوا بما نزل علی محمد و
دخی شول کمسنه لرکه ایمان کتوردیلر محمد اوزره نازل اولان قرآنه وهو الحق
من ربهم حال بوکه اول قرآن حقدر وثابتدر رب العالمیندن کفر عنهم سیئاتهم
الله تعالی بونلرک سیئاتنی ستر ایلدی ایمانلری وعمل صالحلری سببیله واصلح
بالهم وحاللرینی وشانلرینی دین ودنیاده اصلاح ایلدی توفیق وتاییدیله
بیت خوش کند دلشاد مکن اصلح بالهم رد من بعد التوی انزل الهم خوش ایلر حق تعالی
اهل ایمانک قلبلرینی که اصلاح ایلدی حاللرینی وباللرینی رد من بعد التوی رد اولنور
هلاک اولدقدن صکره بونلرک نزوللری یعنی نشو ونمالری قوتی تا یله حال
هلاک اولمغه دیولر بایب رابعدن مثنوی یخرج الحی من المیت بداع که عدم
آمد امید عابدان سوره آل عمرانده بو آیته اشارت بیوررلر قل اللهم دی
یا محمد ای بار خدا مالک الملک ای جمیع ملکک مالکی ومتصرفی تؤتی الملک ملکی

و

ویادشاهلغی اعطا ایدرسن من تشاء دیلدوکک کمسنه یه وتنزع الملک ممن
تشاء ونزع قلورسن استدوکک کمسنه دن ملکدن مراد یا ظاهر ملکی اوله
ویا نبوت ورسالت ملکی اوله که بنی اسرائیلدن نزع ایدوب بنی اسماعیله
ویردی ویاخود ملک توفیق وهدایت اوله وتعز من تشاء وعزیز قیلورسن اول کمسنه که
استیه سن علوم ومعارفله وتذل من تشاء وذلیل قیلورسن دیلدوکک کمسنه یی کفر وعصیانله
بیدک الخیر قبضه تصرفکده در جمیع خیر انک علی کل شیء قدیر تحقیقا سن هر شیئه قادرسن
تولج اللیل فی النهار لیلی ایلاج وادخال ایلرسن نهارده وتولج النهار فی اللیل ونهاری
ایلاج ایلرسن لیلده وتخرج الحی من المیت ودخی میت اولن شیلردن اخراج ایدرسن
مثلا نطفه دن انسانی وبیضه دن حیوانی ویاخود اهل کفردن اهل ایمانی ونادانلردن
اهل عرفانی وتخرج المیت من الحی واخراج ایدرسن مرده یی زنده دن بیضه ونطفه یی
حیواندن وانساندن واهل عصیانی اهل ایمانلردن اخراج کبی وترزق من تشاء بغیر
حساب ورزق ویررسن دیلدوکک قوللره کر ظاهرا اولور واکر باطنا اولور حسابسز و
عددسز مثنوی قل اعوذت خوانند بای احد هین زنفاثات افغان وزعقد تفسیری
جلد رابعده مرور ایندیکی نشه زاده حکایه سنده تعبیر قوله دم لایبرح حتی لاابرح نزد
البته بر قرینه لرکه بلا انفار قیدرین معکسکلیله دفن اولنور وهو حی حال بوکه
اول قرینک زنده در وتدفن معه وانت میت وسن انکله دفن اولورسن
حال بوکه سن میتسن انکان اکر اول قرینک کریم اکریم اولور اکر ملک سکا

سخا اکرام ایلیو وان کان لیثما اکرلئیم اولورسه اسکمک سندن سلامتی ازاله ایلر ثمره سلب
ایچون نزروک لکن القریب اول مذکور اولان قریب عملک سنک عملکدر فاصلحه اول عملکی اصلاح
ایله ما استطعت قدرت واستطاعتک اولدقجه بیت استعینوا فی الحرف یا ذا
النهی من کریم صالح من اهلها معاونت طلب ایلیک هر حرف وصنعتک تحصیلنده
ای عقل صاحبلری کریم وصالح اولن کمسه دن که اول حرفتک اهلندن اوله مثنوی
اطلب لترا فی وسط الصدف واطلب الفن من اصحاب الحرف ای بنم برادرم دری صدف
اورته سندن طلب ایله هر یرده دکل وهر صدف برا ولمز واطلب الفن من ارباب الحرف
هر فنی طلب ایله صنعت صاحبلرندن پس آهنکردن زرکرلک وکفشکردن درودکرلک
تعلیم اولنمق خلاف عادتدر وکذلک اهل صورتدن اهل سیرت واهل ظاهردن اهل باطن
طلب اولنمز بیت ان رایتم ناصحین انصتوا بادروا التعلیم لا تستنکفوا اکر سز
ناصح واعظلری کوردکنکز انصات ایلک ویاخود انصات ایلک زیرا انصتوا ده نسخه در
وتعلیمه یعنی انک اوکرتمه سنه مبادره ومسارعه ایلک وعار ایلمک بیت
تا دلش را شرح ان ساز ضیا پس الم نشرح بفرماید خدا سالکک کوکلنه
اول معرکه شرح وکشف ضیا ویره پس الم نشرح لک بیورر حبیبنه خدا زیرا
هر کیمک که صدری نور موفقله منشرح اوله اولکسه الم نشرح لکه اسرار ایله مغرز
والحق شرح الله صدره انوار ایله مشرف اولمشدر ولورنتکم جناب عزت حبیبنه
بیورور الم نشرح لک صدرک استفهام تقریر علی وجه الانکار نفی نشرحی یعنی بز سنک
صدرکی

صدرکی شرح ایلمدکمی شرح ایلدک وشرح صدر عبارتدر قوه قدسیه ایله مؤید و
کمالات انسیه ایله مجلا اولمه دن وضیق جهالتدن تعزه اولوب محلنه علوم وحکم ومعارف
حلول ایتمه دن بیت درنکرد دشرح دل را اندرون تا نیاید طعنه لا یبصرون تفوی
جلد را بعده حکایه لا بکردن قبطیده مرور ایتدی در تفسیر وهو معکم بو آیت سوره
حدیده در هو الذی اول اللهدر که خلق السموات والارض آسمان وزمینی خلق
ایلدی فی ستة ایام آلتی کونده ثم استوی علی العرش استیلا ایلدی ویاخود قصد ایلدی
عرشک تدبیرینه واحکام تعلقیه اولان امورینه علی وفق الارادة یعلم ما یلج فی الارض
بلور اول الله نه شی داخل اولوری ارضه تخمدن وامواتدن وقطراتدن وبونلر امثالی
شیلردن وما یخرج منها ونه شی چیقر نباتات ومعدنیاتدن ودفاین وکنوز وعیوندن
دن وما ینزل من السماء ودخی بلور اول نسنه یی که سمادن نزول ایدر باراندن
وبرف وملائکه واحکام هر نه ایسه وما یعرج فیها وبلور اول الله هر نه شی که عروج
ایلیه اول سمواته اکر اعمال انسان واکر ملائکه دو جاین وبونلر امثالی شیلردن
وهو معکم واول الله سزکله در علم وقدرتیله عموما وفضل ورحمت ایله خصوصا
اینما کنتم هر نه یرده که اولسه سز یعنی بو معیت علم وقدرت سزدن منفک
اولمز بر حالده والله بما تعملون بصیر والله تعالی هر نه اشلرسکز آنی کورجی در
بس انکا کوره جزا ویرر در تفسیر قوله م من جعل الهموم هما واحدا شول
کمسه لرکه غملرینی دفع ایدوب بر غم قلسه یعنی دنیا الملزمین ضایع قلوبهم عاجل

غم حق قالسه کفاه الله سایر المؤمنین الله تعالی انک سایر مؤمنینه کافی اوله و هم معونتنه
وافی اوله ومن تعرفت به المؤمن و شمول کمه سنک کبی متنوع اوله عموم و امومی لاابالی
الله الله تعالی قیز منی ای واد منها هلاک اول مؤمندن فیغ وادیده اولورسه آنی هلاک
ائمه سنی دربیت انکه مرد بر کار چون متمکن ارایت الذی ینهی اخبرنی معناسنی
ویر ولور زیرا رؤیت مرئیدن اخباره سببدر پس استفهام متعلق رؤیتدن
استخبار مجری سند جاری اولدی و خطاب هم خطابه صالح اولن کمسنه اوله
و یا خود ناهی ولن ابوجهل اوله زیرا سبب نزولی بودر که ابوجهل قومنه ایچنده
لاف ایدوب دیدیکه هر نه زمانکه محمدی صلوتده کوردم باشنه آیاغله دیم و آنی منع
و نهی ایلیم پس بر کون صلوتده کوروب اقدام ایلدیکیه رنجیده قلمه همان اندم عقبنه
رجوع ایلدی سؤال ایلدیلر یا اباالحکم نه اولدی سکا دیدیکه منمله آنک مابیننده
آتشدن بر خندق کوردم پس جناب عزت بیوردکه بکا خبر ویرای رؤیته صالح
اولن کمسه و یا خود ای ناهی اولن کافر شول کمسه دنکه نهی ایلدی اول عبد
عظیم الشانی تنکیری تفخیم ایچوندر اذا صلی صلواة قلدوغی وقتده ارایت
اول کافر ناهیه خطابدر یعنی خبر ویر بکا ای کافران کان اول محمد اولدیسه علی
الهدی دین حق اوزره اولدیسه او امر بالتقوی و یا خود ناسه ایمان و عمل
صالح امر ایلدیسه نیجون آنی نهی ایلدیسن پس اهر کیم اصلنده بزها داوله صلاح و سداد
و تقوی و رشاد اوزره اولنلری استمز بیت تو وفای حق کجا کم دیده

اذکروا

اذکروا اذکرکم نشنیده سورهٔ بقره ده اولن آیته اشارتدر فاذکرونی اذکرکم حق
بیوردقوللرم سز بنی ذکر ایلک طاعت و عباد تلهٔ بن سزی ذکر ایدیم رحمت و مغفرتله
و یا خود سز بنی ذکر ایلک تنهاده بن سزی ذکر ایدم ملأ اعلاده واشکروا لی ولا تکفرون
و بنم نعمتم ظاهره و باطنمه شکر ایلک و کفران اوزره اولمک بیت کوش نه او فوا
بعهدی هوش داده تا کاوفوا بعهدکم آیدزیاده سورهٔ بقره ده در یا بنی اسرائیل
ای یعقوب اوغوللری آذکروا یاد ایلک نعمتی بنم نعمتیمی لفظ نعمت واحد و معناده جمعدر
التی انعمت علیکم اول نعمتلریکه محضا جود و فضلمدن سزه آبا و اجداد و کوزاوزره
انعام قلدم همان بلمه ده زیرا مابه الافتخار و کوزانلردر واوفوا وفا ایلک بعهدی
بنم عهد و مه که توراتده بیغمبرم حقنده سزکله عقد قلدم و یا خود عالم الستده اولن
عهد اوله اوف بعهدکم اگر بنم عهدیمی یرینه کتوروب عهد و مه وفا ایدرسه کوز
بنده سزکله قلد و غم عهده جزا و رحمت و مغفرتدن هر نه ایسه وفا ایدرم بو اکیک
اگرچه ورودی خاصدر لکن حکمی جمله یه عامدر و شاملدر وایای فارهبون همان
بندن خوف ایدک زیرا مفعولک تقدیمنده تخصیص وار در پس ایدک باد شاه
از مترع بیت چونکه اوحی الرب الی النحل آمده است خانه وحیش پر از حلوا
شده است سورهٔ نحلده اولن آیته اشارتدر واوحی ربک الی النحل وحی لغتده
اشارت و کلام خفیه یه دیرلر و عند العلما ایکی قسمدر یا بواسطة السفیر اولور
و یا بغیر واسطة السفیر اوله واسطه سفیر اولنه وحی متلو دیرلر انبیا دن

اولوا العزم اولن سلاطينه بوسيلة الملك اولن وحى كبى ويا بغير واسطة الملك اولور
اكا وحى غير متلو وحى قلب والهام الهى ديرلر پس بو تقديرجه بو محلده الهام معناسنه در
يعنى ربك نحله الهام وقلوبنه قذف ايلدى ويا بونلره تعليم وتفهيم ايلدى شول وجه اوزره
كه لا يعلمه الا العليم الخبير ان اتخذى ان مفسره اوله زيرا ايحا معناسى قول متضمندر
ويا مصدريه اوله اى بان اتخذى اوله يعنى ربك زنبورلره الهام ايلدى يا اتخاذ ايلك
اى زنبورلر ديكلكه من الجبال بيوتا طاغلردن خانه لر وآشيانه لر اتخاذ ايلك
ومن الشجر دخى اغاجلردن ومما يعرشون دخى ناسك مرفوع قلدقلرى عروش وسقفلردن
وقيل المراد به ما يرفعه الناس ويبنونه للنحل پس بو تقديرجه معناسى نحل بيوت اتخاذ
ايلك اشجار وجبالدن اكر سيزكرابكوز بولونميه والا اتخاذ ايلك سيز وكيجون
بنا ايلدكلرى عروشده ثم كلى آندن صكره اكل ايله اى نحل من كل الثمرات هر شكوفه نك
انواعندن تلخ وشيرين هر نوا ايله فاسلكى سبل ربك فا شرط محذوفه جوابدر
فحين اول شكوفه لردن اكل ايلدكسه اى نحل پس سلوك ايله ربكك طريقنه
كه سكا الهام وافهام ايلدى اول طريقده عمل عسلده ويا خود تحصيل اول ثماردن
اكل ايلدكده مواضع بعيده ده پس سلوك ايلين اى زنبورلر طريق بيوتكوزه كه
ربكوز هر بريكوزه اعلام ايلديكيه اصلا طريق آشيانه كوزى يتوره مزسز ذللا ذلل
ذلولك جمعيدر سبلدن حالدر تقدير كلام سالكلر ولك سبل ربكوزه اول سبل
سزه مذلل ومستهل اولدوغى حالده وفاسلكى نك ضميرندن حال اولمقده

جايزدر

جايزدر يعنى سز سالكلر اولان حالده ذلل ومنقاده اولدوغكز حالده ربكك امرينه
يخرج من بطونها جمله مستانفه در آنلردن ظهور ايدن صنع بديعك عجايباتنى بيان
ايچون خطابدن عدول اولنوب اظهار قدرت وحكمته شروع اولنور يعنى اول نحلك درونلرندن
خروج ايدر شراب شول عسل كه وعسله شراب تعبيرى مما يشرب به قبيلندن اولدوغيچوندر
مختلف الوانه اول عسلك الوانى مختلفدر حسب اختلاف سن كمى نحلك ابيض وكمى
اسود وكمى احمر وكمى اصفردر فيه شفاء للناس اول عسلده ناسك ايچون شفا واردر
يا بنفسه شافيدر امراض بلغميه يه شفا ايسه كبى ويا ممزوج بغيره سائر امراضه شفادر
اولدوغى كبى زيرا اكثريا معجونلره واردر كه عسل اكا داخلدر وعليه قتاده دن مرويدر
كه بر كون بر كمسه حضرت رسوله كلوب فقال ان اخى يشتكى بطنه فقال عم اسقه
العسل فذهب ثم رجع فقال قد سقيته فما نفع فقال اذهب واسقه عسلا
فقد صدق الله وكذب بطن اخيك فسقاه فشفاه الله ان فى ذلك
يعنى مذكور اولان عجايب قدرة اللهده واردر لاية علامت عظيم واردر
لقوم يتفكرون تفكر واعتبار ايلين قوم ايچون معنى بيت چونكه رب العالمين
زنبوره ايحا والهامى كلشدر قرآنده متقرر اولمشدر فرقانده پس انك الهامندن
دركه اول زنبورك خانه لرى حلوادن پر اولمشدر پس مستغنى بعيد روى حميدر
كه حق تعالى انسان اشرف مخلوقاتى انلردن هر كارده وحى والهام قلبيه يه خصوص
كه مستحقدر اوله پس بلا واسطه جناب عزت بونلره الهام وايحا ايلمه سى معتبردر

وتمتّعن در بيت اين كه كر مناش بالامي رود ۰ وحيش از ذنبو كمتركي بود ۰ بو معنايه
اشارت در تفسيري جلد ثانيده آخرنده مرود ايتدي بيت في كه اعطيناك كوثر
خوانده ۰ پس چرا خشكي و تشنه مانده ۰ انا اعطيناك تحقيقا يا محمد بز سكا
اعطا ايلدك انطيناك قراءت در الكوثر كثير وزن فوعل كثرتدن مأخوذ اوله اي الخير
الكثير المفرط من العلم والعمل وشرف الدارين وعن النبي عم قال الكوثر نهر في الجنة
وعدنيه ربي فيه خير كثير احلى من العسل وابرد من الثلج والين من الزبد وابيض
من اللبن حافتاه الزبرجد واوانيه من فضة لا يظمأ من شرب منه ابدا و بعضلر
كوثردن مراد اولاد رسولدر ديمشلر و بعضلر علماء امتدر ديمشلر بو محلده
مناسب اولانده بودر فصل لربك مخاطبدن غايبه التفات دكس سن
ربكه صلاته مداومت ايله وانحر دخي قرباني ذبح ايله بعضلر صلاتي صلوة
عيد ايله تفسير ايدوب نحري اضحيه ايله مشكلر در ان شانئك تحقيقا سكا
بغض ايليجي هو الابتر ابتر اولدر كه عقبنده اولاد و انسابي قلميه تا ما
سنك اولاد معنويك كه مشايخ و علما در الى انقراض الدوران زياده اولوب
هر بري عظيم شانله عنوان بولمرده در اكثر اهل تحقيق كوثري علم و عمل ايله
آراسته اولسن عالم بالله در كه هر كم انلكر شراب علملرندن و چشمه معرفتلرندن
نوش ايده ابدي اولمز ومن بعد عطشان اولمز حكايت عائشه حضرت نجاتي
جنوبهم عن المضاجع سورة سجده آيتده دراي ترتفع و تتباعد يعني تباعد

ايلر

ايلر وقلقر بو متهجد نيك جنبلري مضجعلرندن يوغول زنهم حالده جنوبهم ضميرندن يعني
داعين و عابدين اولدقلري حالده اول الله ه خوفا وطمعا مفعول له در اي لأجل
خوفهم من سخط الله وطمعهم من رحمته ومما رزقناهم ينفقون وبزم ويردوكمز رزقدن
انفاق ايدرلر بزم رضامزه و بو متهجد حقنده بو حديث صحيح وارددر كه قال عم صلى الله
عليه وسلم اذا جمع الله الاولين والاخرين نادى مناد بصوت يسمع الخلايق كلهم
فيقول ليقم الذين تتجافى جنوبهم عن المضاجع فيقومون وهم قليل ثم يقول ليقم
الذين يحمدون الله في البأساء والضراء فيقومون وهم قليل فيدخلون الجنة جميعا
ثم يحاسب ساير الناس در بيت يكي پرسيد از عالمي عارفي كه داد امر از مصطفا
عم كه بن بر فضائل آن اتبع ملة ابراهيم سوره نحلده بو آيته اشارت در كه ثم اوحينا
اليك يعني ابراهيم نيچه جنيد اعطا ايدوب اجتبا قلدق بو محمد كه سكا وحي ايلدك
بو يا محمد ان اتبع ملة ابراهيم توحيدده و توحيده دعوتده ايلمه ده وايراد دلائل
قلمه ده مرتبه بعدا في ابراهيمك ملتنه اتباع ايتكلي سكا وحي قلدق حنيفا غير مائل
اكا مايل ولد وعكس حالده وما كان من المشركين وابراهيم مشركيندن دكلدر
نته يهود او كونه زعم ايدرلر بلكه قدوه تامحققيندر و بو محلده اكثر مثنويده فاتبع
ملة ابراهيم كتابت اولنمشدر لكن غلط در ناسخلر خطا ايلدوكندن اكثر كاتب ايلكر كتابت
ايتمشلر در زيرا فاتبع لفظنده فا ايله امر حاضر آيت يوقدر فاتبعوا آل عمرانده وارد در
نحلده ليكن يهود ديلره امر در و آخرنده و اتبع وارد در صيغه ماضيدر ماحصل

اکثر نسخه ده معنایه وارد قلمیلرندن فاتبعوا کتابت اولنمشدر اما ان اتبع ملة ابراهیم در
صحیح و بو آیتکه قد کانت لکم اسوة حسنة فی ابراهیم سوره ممتحنه ده در یعنی تحقیق
سزه کیچون وار در ابراهیمده شول خصلت حمیده که اکا اقتدا اولنور و اول اسوه
حسنه که اکا اتباع قلنور والذین معه ودخی شول کمسه‌لرده که انکله بیله در
اکا ایمان کتورمشلر در اذ قالوا ذکر ایله یا محمد شول وقتیکه ابراهیم وانکله معا اولن مؤمنلر
دیدیلر لقومهم قوملرینه بزدن الفت و محبت استقدمک انا برآء منکم تحقیقا بز سزدن
بری یوز و مما تعبدون من دون الله و سز اللهدن غیری عباده ایله دوککزدن
دخی بیزارز کویه شیخ ده رویت لی الارض کوی بسیا ذ بو حدیث شریفه اشارت
بیورلرکه زویت لی الارض ای طویت یعنی ارض بنم ایچون طی اولندی فاریت مشارقها
ومغاربها پس بن کوسترلدم یعنی بکا کوسترلدی ول ارضک مشارقی و مغاربی
سیبلغ ملک امتی عن قریب بالغ و واصل اولور دینم امتمک ملکی الی ما زویت لی الارض
بکا ارض طی ولندوغی مقداری پس اول مرید صادق دیدیکه اکر کرچه شیخ وانک
تحقیقنه واصل اولورسک زویت لی الارض دیرسن نهایتسن یعنی ارض وجود
بکا طی اولوب اسرار شهوده واصل اولدم دیه‌سن اول مرتبه ده نیچه کره داستان
کنیزک کل ناقص ملعون حدیثند یعنی کل نظر و فهم ناقص ملعون زیرا کل لفظی مطلق
اوله و غندرن ناقص ظاهره بله شمولی وارد رلکن ذکر مطلق اراده مقید قیلندن در
ننکم بو آیتک معناسی نقصانی ظاهر کلی و مرحمت اولمدسن شود لیس علی

الاعمی

الاعمی حرج اعمی اوزره حرج یوقدر ولا علی الاعرج حرج و طوفسته یه دخی حرج یوقدر
ولا علی المریض حرج و اوعجه دخی کذلک زیرا بونلر معذورلردر بغداده و بعضی تکالیف
شرعیه ده بونلره حرج اولمز داستان کنیزک و خر تو عذاب الخزی بشنو از نبی
در جنین ننکی بکس خود را فدی تسجیره حم سجده ده اول آیته اشارتدر فارسلنا پس
بز ارسال ایلدک علیهم عاد قومنک اوزرینه ریحا صرصرا شول بادی باردیکه شدتله
بروتندن آنلری هلاک ایلدی من الصر و هو البرد الذی یحرق و یقبض او من الصریر بو تعذیرجه
اصفه و شدید الصوت دیمکدر اولور فی ایام نحسات نحسه نک جمعیدر شوالکنا آخر
چهارشنبه دن بر چهارشنبه دک دیمشلر لنذیقهم عذاب الخزی فی الحیوة الدنیا یعنی تا
عاد قومنه باد صرصری ایرسال ایلدک ایام نحسده بونلره اذاقه ایلمدن اوتوری
رسوای لک عذابنی حیات دنیاده ولعذاب الآخرة تحقیقا آخرتک عذابی اشد در
فضاحت و رسوای لکه جمله‌سندن و هم لا ینصرون حال بوکه بونلر یاردم اولنمزلر بیت
دانه کم خور مکس چندین رفو چون کلوا خواندی بخوان لا تسرفوا تغیری عن قریب
مرور ایتدی تمثیل تلقی بی شیخ مرید لا تحرک به بو آیتک سبب نزولی حضرت رسالت
پناه قبل القاء جبرائیل قراءت قرآنده مبادره ایدرلردی جناب عزت آنی نهی ایدوب
بیوردیلر که یا محمد تحریک ایتمه اول قرآنه لسانک زبانکی عند القاء الوحی لتعجل به اول
قرآنی علی العجلة اخذ دن اوتوری ان علینا جمعه تحقیقا بزم اوزرمزه در انک
جمع سنک صدرنده کرمن بعد سندن غایب اولمیه و قرآنه و لسانکده انک قراتی

انبات اتمک فاذا قرأناه پس نچون بز اول قرآنک قرائتنی اتمام ایلدکده استماع جبرائیلی
سنک اوزرینه فاتبع قرآنه پس اتباع ایله اول جبرئیلک قرائتنی بو آیت لا اقسم ده در
بو نزن مراد بودر که و آرنان حضرت نبی دخی مریدلرینه روح القدسی کبیدر تفهیم
و جناب حق بونلرک آیینهٔ وجودلرن طوطیان احبا و اصدقایه تکلم ایلوب ارشاد
و تعلیمده در ان هو الا وحی یوحی حضرت پیغمبرک نطقلری وحی حق اولدوغی کبی
مشایخک دخی بیوردقلری دکلدر الا وحی در کر بلا واسطهٔ سفیر آنلره جناب حق
القا ایلمشدر هوای نفسانیه و اغواء شیطانیه ایله مشوب دکلدر قصهٔ مروان
چون یوز آلمز آیو من اخیه یار بیلملولود یوما من ابیه بو آیت سورهٔ عبس ده در
تفسیری جلدنا لثده دسیدن خواجه و قوم ده بگدی معنای بیت چونکم انسانک
قراری وقتی کلد برادرندن مولود مادر اولورا اول کونده پدرندن پس اول
کونک وقوعندن اول بو کون پادشاه حقیقی له آشنالوح کسب ایله تا اول پر محنت
اولن کونده دستکیرک وله بیت تو بمانی بافغان اندر لحد لا تذرنی فرداً خواهان
احد سورهٔ انبیاده اولن آیته اشارتدر و ذکریا و یاد ایله یا محمد ذکریا پیغمبری اذ
نادی ربه شول وقتده که ندا و دعا ایلدی ربسنه و دیدی رب ای بنم ربم لا تذرنی
فرداً بنی تنها و وحید قومه میراثی آخذ بر ولد ویر و انت خیر الوارثین حال بوکه
سن وارثلرک خیرلوسی سن اکر بکا وارث ویرمز سن قیرمز سن کانی سن معنای بیت
سن قالور سن ای بیچاره انسان افغان کنان مقبره ایچنده لا تذرنی فرداً

بوجمله

بوجمله حالده تو بمانی اندر یعنی بنی فرد قومه دیو و کلک حالده خواهان احد و تضرع کنان
بی مدد اولدو نعک حالده بیت تو بمانی با فغان اندر لحد لا تذرنی فرد خواهان احد
بیت برگ عیشی بکور خویش فرست کس نیاید ز پس تو پیش فرست مقتضاسنجه
مقدم تدارک ایدوب انیس و جلیسک و طعام و شراب و ذخیرهٔ نفیسک خانهٔ
کورده ایو سال ایله تا کیم اول سرای پر وحشتده خشیت و دهشته مبتلا اولمیه سن
بیت انچنان دلها که بد شان ما و من نعت شان شد بل اشد قسوة سورهٔ
بقره ده اولن آیته اشارتدر ثم قست قلوبکم قسوة عبارتدر کمال غلظتدن
مع الصلابة و خطاب حضرت پیغمبره معاصر اولن بنی اسرائیلدر پس سخت و غلیظ
اولدی سنک قلوبکز ای بنی اسرائیل من بعد ذلک بعد احیاء القتیل ذلک
مشار الیهای حضرت موسی زمانند اولنلره اولدیکی یعنی انک اخبار و دلایلن
استماع ایلدکدن صکره قلبکوز غلیظ اولدی فهی کالحجارة پس اولدی سنک
قلبکوز حجر کبیدر غلظت وقف و تره او اشد قسوة بلکه اشد و ازیر
در قسوه و غلظت جهتندن حجاره اوزره و یا خود او بمعنی التخییر و یا بمعنی
التردید اوله پس تقدیر کلام دیکلدولور که بو صفتله متصف اولن قلوبک
شانکی و حالکی بیله اسنه سه آنی حجره تشبیه ایلسون که حجر بیدر و اهل معانی
دیرلرکه قسوه استعاره در وصف قلبده مواعظ و نصایحک عدم تاثیرندن
و ان من الحجارة و تخفیفا بعض حجاره در که لما یتفجر لام ان لام تاکید ایچوندر

بمعنی البتة ما اولن شیلردرکه تتفجر روان وجاری اولور منه اول بحردن الانهار نهرلر
نیل وجیحون وفرات کبی زیرا منبعلری سنکستان طاغلریدر تتردوات منها و
تحقیقا اول حجاره دن بعضی بیله ما اولن شیلردرکه البتة یتشقق ای یتشقق
تشقق ایلر یعنی یاریلور فیخرج منه الماء پس خروج ایلر آنلردن ماءلریدر وان منها
وتحقیقا اول حجاره ده وار در لما اول حجرکه البتة یهبط اهبوط ادر دوشر
اعلادن اسفله من خشیة الله الله خوفندن نتکم طور طاغی پاره پاره اولدی و
کبی بعضی علما خشیته حجاره ده حجارده امر الله یه انقیادلندن یعنی امر نه کم خدا امر
ایلیه وامر ایلدیکی طاشلر امتناع ایلیه مزلر اما قلوب بنی آدم امر حقه بعد العلم
ینه مخالفت اوزره در وما الله بغافل الله تعالی غافل دکلدر عما شول شیلدنکه
تعملون سز ایشلر سز ای یهود دیلر یا بیلر قرائت در علی طریق الالتفات معنی تبیح
انجلایین کوکللرکه حق کلامی قبول نصیحه لرده ما و من قید نیدن کرفتار اوله لر
انلرک صفتی اولدی قسوة وغلظتده حجردن اشد اولدی زیرا حجاره خشیته
اللهدن متأثر و منفصل اولور قسوة وغلظتده حجردن اشد اولدی زیرا
اما مؤمن انه متصف اولن قلب اللهدن خشیت اوزره اوله مز در بیانکه
مخلوقی که تر از دهی ظلمی رسد قال الجدار للوتد لم تشقنی* قال الوتد انظر الی من
یدقنی* دیوار میخه دیدیکه نیچون بنی شق ایلیوب بکا زحمت ومشقت ویررسن
میخ ده دیواره دیدیکم نظر ایله بنی دق ایلاین کمسنه یه در بیت جواب امرنکه قولالا

اذا

اذا بلغت الحلقوم یعنی سزدن برکزوک نفسی حلقومه یتشدرکه حالین نزعده
وانتم حینئذ تنظرون ای حاضر اولنلر سز اول حینده آکا نظر ایدرسز انک
نزعاتن اولان احواله ونحن اقرب الیه وبز اول محتضره اقربز منکم سزدن
علما وتصرف قدرت سز اول محتضرک اثنا د شده دن غیری احوالنی مشاهده
ایده مزسز ولکن لا تبصرون لکن سز بزم آکا قربمزی حسا ایده مزسز مؤمنز
کمال غفلتکوزدن بو آیت سورهٔ واقعه ده در بیت می زند جان در جهان آب
ابکون* نفره یا لیت قومی یعلمون* بو جلدک دیباجه سنده تفسیری مرور
ایتدی بیت کر نخواهدی بدن جانتو زیست* فی السماء رزقکم روزی
کیست* تفسیری جلد ثانینک آخرنده وغیری یرنده بر نیچه کره مرور ایتدی
فیما یرجی من رحمة الله اللهک رحمتندن رجا اولنه سنک بیاننده در
ایله الله که معطی النعم قبل استحقاقها بو جمله صفتدر لفظة اللهه یعنی عباده
اعطا ایدیجیدر نعم کثیره یی قبل استحقاق النعم وهو الذی اول اللهدر که ینزل
الغیث مغیث اولن شیلری ویا مطری تنزیل ایدر من بعد ما قنطوا من قنوط
و مأیوس اولدقدن صکره بو آیت سورهٔ حم عسق ده در و آخری بو در که
وینشر رحمته ونشر ایلر رحمتنی اعلا یه و اسفله وهو الولی اول اللهدر که
قریبدر عباده و یا خود تولی ایدر قوللرینک امورینه الحمید و ثنا اولنمشدر
ذنب بعد یورث قربا نیچه بعد وار در که قربنی مورث در و ذنب معصیة مکونة

ونتیجه معصیت وارد که مبارکدر و بیلنلمشدر که توبه سبب اولور مثلا حضرت عمرک
قصد رسول الله ایدوب بر گزیده اولمه سی کبی و بونک امثالی بی قیاسدر و رتبۀ سعادت
ونتیجه سعادت وارد که تا ان من حیث یرجی النقم اول سعادتلو نعم رجا
اولنور و بو حیثیتدن لیعلم ان الله یبدل سیئاتهم حسنات نا بلندکه تحقیقا
الله تعالی تبدیل ایلیوبوان اندن نایب اولنلر سیئاتنی حسناته **بیت** ما فوسانم
ارجع نهم کیمیا یصلح لکم اعمالکم سورۀ احزابده اولن آیته اشارتدر یا ایها الذین
آمنوا ای اللهک وحدانیتنه تصدیق ایدنلر اتقوا الله اتقا ایلک اللهدن هر شیده
لاسیما ارتکاب ملکرو نمات و سیئاتده و پرهیز ایلک ایذاء رسولدن و قولوا
قولا سدیدا و دیک کلام راست و درست و مراد ضدندن نهیدر یعنی کذب
سویلمک و بعضیلر قول سدیدا لا اله الا الله در دیمشلر یصلح لکم اعمالکم یعنی
سزی اعمال صالحه یه توفیق ایلیه یه و یا خود سزک ایچون اصلاح ایلیه اعمالکزی و افعالکزه
استقامتکز سببیله ومن یطع الله ورسوله وشول کمسه که اوامر و نواهیده
اللهه ورسولنه اطاعت ایلیه فقد فاز فوزا عظیما تحقیقا فایز و خایز اولدی
اولکه نجات عظیمه و دولت و سعادت کریمه دنیاده حمید و آخرتده سعید اولمق
مقرردر معنای بیت بز ایرسال ایلدک طقوز بیج فلکلردن که عرش اعلادر یصلح
لکم اعمالکم کیمیاسنی یعنی عبادمزک بز اعمالکی اصلاح ایده زور مغفرت و رحمتمزله
پس آنلره بزم اصلاحمز عین کیمیادر انچه بیان کرده می شود صورۀ قصه است

بیت :

بیت کیف یاتی النظم لی والقافیه بعد ما ضاعت اصول العافیه نه حالله کلور بکا
نظم و قافیه اصول عافیت که صحتدر و عقل و فکر در ضایع اولدقدن صکره
نتیجه نظم و قافیه حاصل اولور اعتذار دیمودلرکه غلبۀ عشق مانعۀ الجحود در
پس هر بار که عشق سلطانی استیلا ایده عقل عسس وار کیزان اولور و نظم و قافیه
عقل و فکر کار دیدآمدی معذور اولسون عشق کلوب اصول عافیتی بندن ضایع
قلدی پس نتیجه بندن نظم و قافیه و صحت و عافیه حاصل اوله النظم یاتی نک جا عادد
مضافدر عافیته **بیت** ما جنون واحد لی فی الشجون بل جنون فی جنون فی جنون
جنون واحد دکلدر بنم غزلرده اولن جنونم تنجس خونه دیرلر بلکه جنون ایچره جنون
جنون ایچره جنوندر پس عقل و سکون نتیجه قالور دلکن بو جنون عاینی فنوندر و
تحدیمودلرکه **نظم** جنونی فوق غایة الجنون جنونی من حبیب او فنون **بیت** ذات
جسمی تیم ادری من اشارات الکنی کزلو و پوشیده اولن اشارتلردن شول
زماندن بروکه معاینه و مشاهده قلدم بقایی فناده فنا عبادتدر عبدک وجود
موهومی سنک اضمحلالندن و بقا عبادتدر ظهور ذات احدیتدن هر بار که سالک
وجودی نور توحید له فانی قلدقده حجاب تعینات و تشخصات فناسیه مقداری
چشم شهودندن مرتفع اولوب وحدت وجود ظهورده کلوب فنای من لم یکن بقای
من لم یزل حالته و مقامنه واصل اولور **بیت** یا مجیر العقل فتان الحجی ما سواک
للعقول مرتجا ای عقللری حیران قلیجی و فهم ادراکلری مفتون ایدیجی سنده

غیری محبوب بو قدر عشق ایله عقللرینه مرتجا و مقصود بکا بکسر الحاء عقله دیرلر
بیت ما اشتهیت العقل مذ جننتنی ❊ ما حسدت الحسن مذ زینتنی ❊ ای محبوب
حقیقی عقلی استمه‌مدم یعنی مجنون قللدک بنی و زیرا نهایت ادراک عقول عقالدر
و عقل منشا هداه و وحدته مانع و حجابدر عاشق ما دامکه قید عقلدن خلاص
اولمیه مشاهده وحدته اختصاص بولمز ما حسدت الحسن ایچ بر حسنه رشک
و غبطه ایلمه دم یعنی انوار جمالکله تزیین ایلیلدک بنی و زیرا جمال خورشید
حقیقیی مشاهده ایدن ذرات حسن کایناته رشک ایلمز انونکچونکه نظم فکل ملیح
حسنه من جمالها ❊ معادله بر حسن کل ملیحة بحبه ❊ هل جنونی فی هواک مستطاب ❊
قل بلی والله یجزیک الثواب ❊ بنم جنونم سنک هواکده مستطاب دکلمیدر
دیمکه بلی مستطابدر ❊ زیرا بلی ایجاب نفی ایچوندر بو طلیه معنا و یبلو والله
یجزیک الثواب الله تعالی سکا ثواب جزا و یره ای مرشد کامل حکمت نظر کرده
درچار دوم و بوسته‌یم فلینظر الانسان مم خلق والسماء والطارق
آسمان حقیچون و دخی وقت لیلده بادی و ظاهر اولن کوکب حقیچون طارق
اصلنده سالک طریقه دیرلر عرفا لیلده کلن کمسنه‌یه مختص اولدی
آندن صکره لیلده ظاهر اولن شیلره استعمال اولندی و ما ادریک ما
الطارق وسکا نه شی اعلام ایلدی یا محمد که طارق نه شیدر که بلمه‌سن
النجم الثاقب طارق شول کوکب مضیدر که ضیاسی ظلام لیلی نافذ اوله
ویا افلاکی

ویا افلاکی ناقب اوله مراد جنس نجوم اوله ویا خود کوکب معهود اوله زحل کبی ظاهره
کبی ان کل نفس لما علیها حافظ تحقیقا شان بودر که هر نفسک اوزرینه البته
بر حافظ واردر بو تقدیرجه ان مثقله‌دن مخففدر ما زایددر و لام مخففیله مثقلیه
فاصله‌در تقدیر معنا انه کل نفس لعلیها حافظ و عاصم و حمزه لما یی الاقراءت
ایلشلر بو تقدیرجه ان نافیه اولور یعنی هیچ بر نفس یوقدر الا انکا اوزرینه بر رقیب
واردر و بو جمله جواب قسم اولور فلینظر الانسان پس لازمدر که انسان نظر ایده
اصل ایجاد و مبداء نه مم خلق نه شیدن خلق اولندی خلق من ماء دافق استفهامک
جوابیدر یعنی خلق اولندی اول انسان آب ذی دفقدن دفق آتمق و دوکمکه دیرلر دفقت
الماء دفقا ای صببته ماء دافق ای مصبوب نتکیم سر کاتم دیرلر یعنی مکتوم یخرج من بین
الصلب والترائب ایله ماء دافق که خروج ایدر رجلک صلبندن و مراتک سینه‌سی
کمکلرندن انه اول خالق بیچون علی رجعه اول انسانی بعد الموت حیاته و بعثه اعادیه
لقادر قادردر تفسیرده و خلق الجان سوره رحمانده دراولی خلق الانسان الله تعالی
خلق ایلدی انسانی من صلصال طینی یابسدن کالفخار ایله طینی یابسکه
صاف کبی حکم خزف اولمش و خلق الجان و خلق ایلدی جنلری با بابی من مارج
من نار شعله صافی یی دود دونکه آتشدن حاصلدر فبای آلاء ربکما تکذبان سبب
ای انس وجن ربکز نعمتلرینی تکذیب ایدرسز که بیزی خاک و آتشدن خلق ایلدی
حیوان اوزرانی قلدی و قوله تعالی فی ابلیس انه کان من الجن ضعیف بو آیت سوره

کرهغده در و اذ قلنا للملائكة ذكر ایله یا محمد بزم ملائکیه دیدوکمز وقتی اسجدوا لآدم
سجده ایلك ایچون كلمر آدمه فسجدوا پس جمیعا سجده ایلدیلر الا ابلیس الا شول شیطان
استکبار ایدوب سجده ایلمه دی پس جواب انكچون انمدیکه اصلا جندن اولدی وعنجون ففسق
عن امر ربه پس خروج ایلدی ربنک طاعتندن چیقی اولدوغی سببیله افتتخذونه
افتتخذونه فالتعقیب ایچون والهمزه انکار و تعجیب ایچوندر یعنی عجبدرکه بوقبایحده عقلکوز
عقبنده سزانی وذریته ودخی اولادی اولیاء من دونی بندن غیری احبابلری تخاذ
ایلرسز یعنی دوست طوتمك و بکا عاصی اولمك وهم حال بوکه ابلیس وذریتی لكم
عدو سنزك عدوکزدر بئس للظالمین بدلا كم بدلدر ابلیس وذریتی ظالملره الاهلی

بیت دوزخی که پوست باشد دوستش داد بدلنا جلودا بوستش ان الذین

كفروا بآیاتنا تحقیقا شول كمسه لر كه بزم دلایل وحدتمزه ویا آیات قرآنه ویا معجزه
رسوله کافر اولدیلر سوف نصلیهم نارا عن قریب بز آنلری ادخال ایدرز نار جهنم
آتشنه کلما نضجت جلودهم هر بار كه بونلرك دریلری پشسه و کمالن بولسه بدلناهم
بدلنا جلودا غیرها بز تبدیل ایدرز غیری جلود ه كه سوخته و پخته اولمامش اوله لیذوقوا
العذاب تا عذابك ذوقن بولسه دایم اولمه دن اوتوری ان الله كان عزیزا حكیما تحقیقا
الله تعالی غالبدركه کمسه حکمته مانع اولمز و حکیمدر كه هر کاری بر وفق حکمتدر اكثر نسخه ده
دانیا الاشیاء واقع اولمش صحیح اولسه بولیله تا بوتقدیرجه حدیث اولمز یا حضرت علی
کلامی ویا اکابر کلامی اولور اما سؤال وانوده پیغمبر ارنا الحق دیدوکی حضرت علی
لوكشف

لو كشف الغطاء دیدیکی پس مرتبه ده اولا اولمق لازم کلور جواب حضرت علی نك لو كشف
بیور مه سی امور اخرویه و حقایق اسمائیه وصفاتیه ده در و حضرت پیغمبرك ارنا الحق بیوردیغی ملكی
امر رسالتده و تبلیغ احکامده در بو محلده دخی بعضی كلام وار در معنی ارنا الاشیاء
كما هی و معنی لو كشف الغطا یعنی حضرت پیغمبر دعا ایدرلردیکه اللهم ارنا الحق حقا ای بنم
ربم بکا کوستر سنك تکلیده ثوابی وفائده سی ثابت اولن شیئی ثابت کوستر وارنا الباطل
باطلا و بی فائده اولن شیئی باطل و بی فائده کوستر اللهم ارنا الاشیاء كما هی
یا رب هر شیئی بز حقیقتله کوستر و حضرت علی کرم الله وجهه بیوردیلر که لو كشف
الغطا ما ازددت یقینا اکر پرده کشف اولوب آخرت عیان اولسه هیچ بنم یقینم
زیاده اولمز بلکه امور آخرتی الآن مشاهده قلمشم در دیبا معشوقی از رخ شوخ
بر کسید اخرج بصفاتی معشوق حقیقی عاشقنه دیرکه خروج ایله مرتبه بطوندن
بنم صفاتمه واخلاقمه ملتبس اول و عك حالده ای خلیفه بنم مخلوقمه من رآك رآنی
بر کمسه که سنی کورده بنی کوردی ومن قصدك قصدنی وبر کمسه که سنکا قصد ایلیه
بکا قصد ایلدی نتکم حضرت پیغمبر ام بیوردیلر من رآنی فقد رأی الحق و حدیث قدسیده
جناب عزت بیوردیلر من اکرم ولیا فقد اکرمنی ومن اهان لی ولیا فقد بارزنی
بالمحاربة الی آخره **دربیان** یوم تبیض وتسود وجوه تفسیری جلد اولده زبد
حکایه سنده بجدی و قوله وتری الذین كذبوا سورة زمرده در و یوم تری الذین كذبوا
قیامت کوننده کورسن شول کمسه لر که کذب ایلدیلر علی الله الله اوزره نالایق وصف

ایدوب اولاد وشریک اسناد ایلیلر وجوههم مسودة بونلرک یوزلری یعنی قبل دخول
نار مسود کورنور علامت اهل جهنم اوله که یوزلری سیاه اوله الیس فی جهنم
مثوی للمتکبرین جهنمده دکلمیدر متکبرینک مقامی من ذا الذی یشفع به بئس علم او
کمدرکه بو محلده شفاعت ایلیه انک علمی اوکنده لاابالی وار الا حلم بی باک وقبر معز
انک حلمی بو منوال اوزره شفاعت ایلیه انک علمی اوکنده بوخ غیری کمسه مالک دکلدر
من ذا الذی یشفع عنده الا باذنه کمدر اول کمسه که شفاعت ایلیه الله قتنده الا امکر
انک اذنیله اوله **بیت** خوابهای نفس جرم قاتله هست بر حلمش دیت بر عاقله
قاتله وفاسقه اولسن نفسک جرمنک دیتی حلم حق اوزره در نتکم بر کمسه بر
قتل ایلسه دیتی وخلاصی خصوصنده کندو قومنه استظهار واعتماد ایلیلر پس اول
قاتله قومنک قوت وقدرتنه اعتماد اقتله جراءت ایده در پس لا یوج اولان اولدر کم
عفو ومغفرت حلم حق اوزره در پس دست غضبندن خلاص ایده عاقله یا با
طرفندن اولسن اقربا به دیرلر که خطا ایلدی اولسن مقتولک دیتن چکرلر **فرمودن**
شاه بآیادر ولکم فی القصاص حیوة تفسیری مستوفی جلد اولده مرور ایتدی
تعجیل فرمودن الا ایام بیننا مکوی یعنی بزم مابینمزده دخی نیچه مدة وار دیمه
که الا انتظار موت الاحمر زیرا انتظار موت احمر کبیدر احمر اولدر که دریا موجدن
اولدر قدره آنی طشره آتر اعضاسی نامعلوم بر شیء در فقلا بالوده کبی ومنتظر
اولور که بر موج کلوب آنی ایچرو آله بو حالده اولور کبیدر تفسیر ولئن سألتهم من خلق

السموات

السموات والارض اگر کفاردن سؤال ایلسک یا محمد کیم خلق ایلدی بو سماوات وارضی دیسک
لیقولن الله البته دیرلر که الله خلق ایلدی زیرا خالقیتنه برهان واضح وحجة ساطع متوزدر بو آیت سورة
زمرده در **بیت** چون بخیجهم نخواندی در نجی با نجنون قرین در مطلع تفسیری جلد ثانینک
دیباجه سنده مرور ایتدی **در بیان التوبه** فسنیسره للیسری نشره سورة لیلده در
ولبو رایه کلنجه ابتدادن تفسیری عن قریب مرور ایتدی واما من اعطی مسابیح شرح تفصیلر
اما شول کمسه که طاعته اعطا ایلدی ویا مالینی فی سبیل الله اعطا ایلدی واتقی ومعصیتدن
اتقا ایلدی وصدق بالحسنی وکلمه حسنایه تصدیق ایلدی کلمه حسنی لا اله الا الله در
واول کلمه که توحیده دلالت ایلیه اولدر فسنیسره للیسری عن قریب بزا کامیتر قلنه دوز
شول خصلته که مؤدی اولور یسره وراحته جنته دخول کبی وانعام واحسان کبی واما من
بخل واما شول کمسه که ادای طاعته وانفاق وایثارده بخل ایلیه واستغنی شهوات دنیا
سببیله نعیم عقبادن ویا عبادة مولادن استغنی ایده وکذب بالحسنی وکلمه توحیدی
تکذیب ایده فسنیسره للعسری عن قریب تهیئه ایلرز اول خصلته که مؤدی اولور
عسر وشدته دخول جهنم کبی الحدیث القدسی لا یزال العبد یتقرب الی بالنوافل عبدم بکا دایما
نوافل ایله عبادة ده دائما حتی احببته حتی بن انی محبت ایده یم فاذا احببته پس محبت اوله قولم که بن
محبت ایدم کنت سمعه الذی یسمع بی بن انک سمعی اولورم که بنمله ایشیدر اذنی اولورم دیمک
زیرا جارحه دن منزه اولدیغی حالده سمیعلک وبصیرلک صفتیدر وبصره الذی یبصر بی واولور
عینی اولورم بنمله کورر ویده التی یبطش بی ویدنده اولورم قوت وقدرت بنم اولور که بنمله

طوتر ورجاله التي بخشي آب وآيننده اولس قوت وقدرت بر اولورم كه بنم اداد تملو بورر ما حصل
كند ولكندرن فاني وحقله باقي اولور وقوله مادميت اذ رميت تغيري جلد اولدوه كچدي
يقول رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا اصابه مرض من ضل او هم اشتدي ازمة تنفرجي
يعني قچن حضرت رسوله بر مرض ويا بر غم والم اصابت ايلدي ديردي كه اشتدي مشتدو
محكم اول ازمة اي بلا وشدت والام ومحنت تنفرجي جزملو جواب امردر يعني هر بار كه
مشتد اوله سن بر فحواي ان مع العسر يسرا ان مع العسر يسرا اول بلا ومحنت مقابله سنده
نتيجه نعمت وعافيت بتشوب منفرج اولورسن پس اول حضرتك مرادي اشتداد شدته دكلدر
بلكه اشتداد شدت ومحنت سبب فرج وعافيتدر پس ذكر سبب اراده مسبب قبيلندندر
اولور ومراد اولنن بهجت وسرور اولور وبو حديثك مضموننى ابو الفضل يوسف
المعروف بابن النحوي بر قصيدهٔ غرا ايتمشدر مشهور بين الانام در قصيدهٔ منفرجه ديكلمكله
اولوبدر قصيده اشتدي ازمة تنفرجي قد آذن ليلك بالبلج وظلام الليل له سرج
حتى يغشاه ابو السرج وسحاب الليل لها مطر فاذا جاء الابان تجي انا ابن فارض بويوردكم
شعر اصبحت فيك كما امسيت مكتئبا ولم اقل جزعا يا ازمة انفرجي وفيه مبالغة فافهم
بيت يا ربت توفر ايدنه اندر وكنت حق ان تنصروا الله ينصركم وسورهٔ محمدده اولن آيته
اشارتدر يا ايها الذين آمنوا اي وحدانيته حقه تصديق ايدنلر ان تنصروا الله اكر اللهك
دينته ورسولنه نصرت ايدرسكز ينصركم الله دي سزك عدوكزه وهر كاريكزه
نصرت ايدر ويثبت اقدامكم وقدملريكزي ثابت قلور دين ودنيانده ومجاهده

مطلب في قصيدة المنفرجة

ده وحقوق اسلامه قيامده يعني ثبت پس حق جانبنه ياردملك اتمك بنده اوليادن فايده
معاونت قلمك اكبنه سكا ياردملكي زياده ايدر زيرا حق تعالى ديدي ان تنصروا الله اكر
اللهه نصرت ايدرسكز تنصروا ابو حنيفه مجهول وزرده دربضم التا يعني نصرت
اولنورسز وسورهٔ حجده بيوردر ولينصرن الله من ينصره البته الله تعالى نصرت ايلر
شول كمسه يه كه حقك دينته نصرت ايلدي ان الله لقوي الله تعالى نصرته قادر وقوي
پادشاهدر عزيز غالبدر كه كمسه منع ايده مز مثنوي وابتغوا من فضل الله است
امر تا نبايد غصب كردن ايچون عمر سورهٔ جمعده اولن آيته اشارتدر يا ايها الذين
آمنوا اي احكام شرعه تصديق ايدنلر اذا نودي للصلوة يعني اذان صلوة ايچون ويرلسه
من يوم الجمعة جمعه كوننده فاسعوا الى ذكر الله پس سعي وشتاب ايلك ذكر اللهه
يعني صلواته وخطبه يه وذروا البيع ومعامله يي ترك ايلك ذلكم يعني ذكر اللهه سعي
وبيع وشرايي ترك ايتمك خير لكم سزه خيرلودر زيرا منافع آخرت اجل وابقيدر ان كنتم تعلمون
اكر خير وشرك حقيقتين بلور اولورسكز ايسه ويا خود اهل علمدن اولورسكز ايسه فاذا
قضيت الصلوة پس صلوة جمعه ادا اولوب اندن فراغ اولنورسه صكره فانتشروا في الارض
پس ارضده منتشر وپراكنده اولك وابتغوا من فضل الله طلب ايلك اللهك رزقندن امر
اباحت ايچوندر وفي الحديث عن ابن عباس رضي الله عنه وابتغوا من فضل ليس لطلب
الدنيا وانما هو عيادة وحضور جنازة وزيارة اخ في الله واذكروا الله كثيرا واللهي
ذكر ايلك جميع احوالكزده ايمان صلواتده كي ذكره قانع اولماك لعلكم تفلحون شايدكه جنبر

داریسنه فائز اولمسون یعنی بیت وابتغوا امر در اللهک فضلندن ورزقندن طلب
ایتملی پس بو موجبنجه حق طلب رزق حلال لازمدر نتکیم یعنی بلنک کبی غصب ایتمک
کرک خواب کفته خز بعدازان لقمتش بران در مقابله‌سی لا تلقوا بایدیکم التهلکه سورهٔ
بقره ده در جلدی اولره حضرت علی حکایه سنده تعبیر کیدی یعنی بیت آندن صکره خر
روباهه دیدیکه بلی ای روباه بوم هلکده وجود نهید لا تلقوا بایدیکم الی التهلکه پس
نفسکی تهلکه‌یه القا ایلمه **حکایت المخنث بر سیران** تفسیر ان الله لا یستحیی ان یضرب
مثلا ما بعوضة فما فوقها یعنی تحقیقا الله تعالی استحیا ایلمز حیا شول تغیر وانکسار دیرلرکه
انسانه طاری اولور خوفدن عیب ومذمت وملامتدن تا بو سببیله انلرکاری ترک ایدرلر و
طوتر پس جناب عزته تغیر وانکسار وانقباضدن منزه در وحال بوکه حیا صفت حقدر
زیرا حدیثده بیوردرکه ان الله حیی کریم یستحیی اذا رفع العبد یدیه ان یردهما صفرا پس علی
طریق التمثیل والاستعاره اولور وبعضلر دیدیلرکه حیا حقک بر صفتیدر که کیفیتی
هیچ بر کمسنه‌نک معلومی دکلدر وبندیه لازمدرکه کیفیتنی طلب ده اقدام ایلمیه وصاحب
کشاف دیرکه جایزدرکه بو عباره کلام کفرده واقع اوله کانکه کفار دیمش اوله‌لر
اما یستحیی رب محمد ان یضرب مثلا بالذباب والعنکبوت پس علی طریق المقابله والمشاکله
آنلره جواب ویریله که لا یستحیی وسبب نزولی بودرکه وقتاکه حق تعالی کتابنده کریمنده
ذباب وعنکبوتی ذکر قلدقده یهود وکفار علی طریق الاستهزا ضحک ایدوب دیدیلر
که بو نیجه کلام خدایه بکزرکه بونده مکس وعنکبوت سوزی اوله پس حق تعالی عظیم الشان

پادشاهدر

پادشاهدر مکس وعنکبوت کبی حقیر شیلر اننک کلامی اولمز دیدیلر پس جناب حقدن بیوردکه
تحقیق الله استحیا ایلمز مضمونی پاک طوتمز ومبالات اتمز ان یضرب بیان ایلمککدن مثلا ما
هر قنغی مثل اولورسه وهر نه که اولورسه ما ابهامیه در تحریم اسمنکوریه مقارن اولسه
مبهم وعموم اوزره قالور نتکم اعطنی کتابا ما دیسک بکا اعطا ایله هر قنغی کتاب
اولورسه اولسون دیمک اولور ضرب بو ماده‌ده بیان ایتمک معناسنه اولور وضرب المثل
معناسی مقصودی موضح امر مستحسن بوده ابراز واظهار ایچون نورد بعوضة وبعوضه بغایت
خرده سوری سکه دیرلر انتصابی عطف بیان ایچون نورد مثلا نون ویا خود بدل
اوله ویا یضربنک مفعولی ومثلا حال اوله مقدم وفی الحقیقه اکر بعوضه‌نک وجودنه
نظر اعتبار ایله نظر اولنسه آندن اولان غرایب قدرت وعجایب خطرت فیلکه
اکبر حیواناتدر آندن زیاده‌در زیرا باوجود ضعف جثه حق تعالی آنی هیئت فیلده
خلق ایلمشدر وبو قدر وجود حقیرده اعضای ظاهره‌سی علی الترتیب در راس
وقوایم وخرطوم وظهر وبطن کبی واعضای باطنه‌سی که دل وجکر ومعده و
امعا وقوة الهضم وآلت تنفس وحواس که سمع وبصر وادراک ملایم لذاته در
فیلده اولان اعضا به ساویدر بلکه بونک جناحینی آندن زیاده در فما فوقها
بعوضه اوزره معطوفدر ما یا موصول یا موصوفدر صله وصفتی ظرفدر و
فوق اعلا به واسفله قابلیتی وار در یعنی جهت نقصده وجانب کمالده
استعمال اولنور وبو محلده ایکیسی ده متصوردر مثلا دیرلرکه فلان اسفل الناس

وار ذلتهم هو فوقها ذلک یعنی فلان کمسنه ناسک اذلیلر و انلرن اوته دردیمکدر که رذالت
وسفالت دخی اوته در مراد مبالغه در و تقدیر کلام دیمکدر اولورکه تحقیقا الله تعالی استحیا
ایلمز بعوضه یی ضرب مثل ایلمه دن فضلا عما هو اکبر منه فی الحجم قنده قالدی که بعوضه دن اکبر
اوله مکس کبی و عنکبوت کبی تا فیله وارنجه و اگر اول بر معنی مراد اولنورسه تقدیر
کلام دیمکدر اولورکه الله تعالی استحیا ایلمز ضرب مثل قلمه دن بعوضه یی پس بعوضه دن
حقیر و رذیل دخی ضرب مثل تمه دن استحیا اتمز قنده قلدی بعوضه یی اگر سؤال اولنورسه
که بعوضه اقل و احقر چجره نه شی واردرکه اول ضرب المثل اوله پس جواب و یریلورکه بعوضه
دن جناحی در نتهکم حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم جناح بعوضه یی دنیایه ضرب مثل
ایدلر و بیوردیلر که لو کانت الدنیا تزن عند الله جناح بعوضة ما سقی منها کافرا
شربة ماء فاما الذین اما شول کمسنه لر که آمنوا خدا و رسولنه ایمان کتوردیلر
قرآن کلام حق ایدوکن بلدیلر فیعلمون یقینا بیلورلر که انه اول مثل و یا ضرب المثل
الحق راست و ثابتدر معیار حکمت و میزان معدلت او زره من ربهم ربلرندن
واما الذین اما انلر که کفروا کافر اولدیلر فیقولون پس انلر دیرلر من حیث العناد
والجدال ماذا اراد الله نه شی مراد ایلدی الله تعالی بهذا شو کلام ایله که دیدی مثلا
مثل بوینورن و یا خود مثل اولدیغی حالده و خدا ده استرذال و استحقار واردر
یضل به کثیرا بو انلرکه مقالة باطله سنه جوابدر نه یرا انلر دیدیلر دیکه ماذا اراد
الله یعنی الله نه شی مراد ایلدی بو مثل ایله که دیدی جوابنده بیوردیلر که آنی مراد

ایلدیکه

ایلدیکه یضل به بو مثل ایله اضلال ایلیه الله کثیرا انسانلردن چوق کمسنه لری یا خود بو فعللر
موضع مصدرده وضع اولنمش اوله و صیغه مستقبلده اولمه سی حدوث و تجدد افاده سیچون
ایچون اوله کاتن اراد اضلال کثیرا و هدایة کثیرا دیمک اوله و یهدی به کثیرا و اول مثل سببیله
هدایت ایلر انسانلردن چوق کمسنه لره بوراده سؤال اولنورسه که مهتدیلر قرآنده
و حدیثده اکثر یرده قلتیله موصوفدر نتهکم و قلیل من عبادی الشکور در و حدیثده
والناس کابل مائة لا تجد فیها راحلة واحدة در و بو محلده کثیر اولمقله تعبیر اولندی
پس توفیق نیجه در دینورسه جواب بو درکه اهل هدایة فی نفس الامر کثیر در و
قلتله موصوف اولمه سی اهل ضلالک عددینه قیاسیله در اگر چه صورتا قلیل
ایسه لرده معناده واحد لغیر الالوف مرتبه سنده در و قلیل اذا عدد و کثیر اذا اشتدوا
صفتیله موصوفدرلر **بیت** بصورت ار چه کمند ان کسانکه درروشنند
به باین ببریده معنی که از همه بیشند و ما یضل به الا الفاسقین و حال بو که تعالی
اضلال ایلمز اول مثلله الا طاعتدن خروج ایدنلری پس حضرت مولانا قاضی
فوقها ده اهل تفسیرک ذاهب اولدیغی معنادن غیری معنایه ذاهب اولوب
تفسیر ایدرلر که ای فما فوقها فی تغیر النفوس بالانکار ان ماذا اراد الله بهذا
مثلا بو معنا او زره تقدیر کلام بو درکه الله تعالی استحیا ایلمز هر قنغی مثل اولورسه
اولسون نفوس منکرینک انکاری سببیله تغیرندن او تورکه دیدیلر نه شی دیلدی
الله تعالی بو کلام ایله مثل بوینندن فی تغیر النفوس ده فی لام معناسنه اولور نتهکم

حدیثنده دخی وارد اولان امرأة دخلت النار فی هرة تعذیبی لاجل تغییر النفوس دیمک اولور و
بالانکار رده یا بمعنی سبب تغییره متعلقدر ان منقله دن مخففدر ضمیر شان محذوف اسمیدر
وما ادراك الله جمله سی خبریدر انکه جوابنی فرمایلر پس کفار ومنافقین بویله دیو کلدکلرنده
حق تعالی جواب بیورر که این خواستم که بفضل بکثیر اوپایدی که بکثیر ایدی یعنی بونی استدکم بو مثلله
چوق کمسه یی مضل وچوق کمسه یی مهدی قلم ولوتا ملت اگر سن تأمل وتفکر قیلورسن قلیله
قلیلا بومثلده اذ تأمله وجدت من نتایجه الشریفة بوشکلک نتایج شریفه سندن بولورسن
کثیر احط وفیر وحصه اکثیر بولورسن **دربیع فلان** مثنوی علم الانسان ما لم طغوای جامه علم عند الله معتصر
مای ماه اقرأ وربك الاکرم الذی علم بالقلم علم الانسان ما لم یعلم بو آیة اشارتدر و بو
سوره نك تعبیری جلد ثالثده مرور ایتدی ومصرع ثانی سوره الملکده اولان
آیته اشارتدر قل انما العلم عند الله کافرلر پیغمبره دیرلر دیکه متی هذا الوعد ان کنتم صادقین
پس جناب حق بیورر که دی یا محمد بونلره قیامت وقتنه علم بوقدر الا الله قتنده در
وانما انا نذیر مبین بن دخی علم لا اول وقت موعوده دن منذر مبینم معنی بیت
علم الانسان یعنی حق تعالینک انسانه تعلیمی بزم علممز ظرف اسنک جمی دریعنی
بزم علممزدن بر علامت ونشاندر بزم مقصود تمیز الله قتنده اولان علملردر
دربیع انکه نقص وعهد وتوبه موجب فسخ دلسست چنانکه در دعوا اصحاب السبت بو
آیته اشارتدر سوره بقره ده ولقد علمتم لام توطئه قسم در یعنی والله سز
بلدوکوز الذین شول کمسه لرکه اعتدوا اعتدا امردن تجاوز ایلدیلر منکم سزک

قومکزدن

قومکزدن ای بنی اسرائیل فی السبت سبت کوننده مجملا قصه سی بودر که زمان
داود علیه السلام ده جناب عزت یهودا یه امر ایلدیکه جمعه ارته سی اصلا بر کار ایله مقید اولمیه لر
عبادت وطاعاتدن غیری اول زمانده ساحلده ایله دیرلر بر قریه نك اهلینك اکثر اغلاری
بالوق ایدی پس سبت کونی اولدقده اول بحر الامان اولوردی وسایر کونلرده
قلت اوزره پس انلر بر حیله قلدیلر حوضلر وایکیلر ایدوب ماهیلر اول حوضلره
داخل اولدقده سبت کونی ممرلرینی بند ایدوب ارته سی کون صید ایدرلردی
پس جناب عزت بونلرک حیله وخدعه سی مقابله سنده بونلره غضب ایدوب بیوردیکه
فقلنا پس بز دیدک لهم بو حیله کارلره کونوا اولکز قردة خاسئین یعنی اولک
قردة میمونلر اولک خاسئین خوار وذلیل ومطرود اولدر وعکوز حالده انکچون
حضرت پیغمبر علیه السلام یهودیلره کاهی خطاب ایلدکده یا اخوان القردة والخنازیر دیرلردی
وسورة مکیده دخی بو آیت دخی مسخ اولنلره دلالت ایدر جناب عزت بیوردکه قل هل
انبئکم دی یا محمد بو اهل کتابه یعنی یهودیلره بن سزه خبر ویره یمی بشر من ذلک
مرویدر یهودیلردن برنیجه نفر حضرت پیغمبره کلوب سؤال ایلدیلر دینندن پس بیوردیلر
که اللهم ایمان تستور مکدر و بزه نازل ولنه وانبیایه تا عیسی یه کلنجه پس
عیسی نجی ایشتدکلری کبی دیدیلر که لا نعلم اهل دین اقل حظا فی الدنیا والآخرة منکم
ولا شرا من دینکم پس بو آیت نازل اولدی که دی یا محمد بن سزه خبر ویره یمی اول دین
متقدنکشر لو سندن و بو ترتیبدن مثوبة عند الله که ثواب وجزا یونندن عند الله

نابتر اول دیمک ایسلیدیچون کان سؤال ایلیدیلر که من هو جواب ویرلیدیلر که من لعنه الله یعنی
اول کمسه در انه قننده منسوبه جهتندن شرلو اولسن که الله آنی رحمتندن دور ایلدی
وغضب علیه وخشم ایلدی آنک اوزرینه که مراد یهود دیلر دروجعل منهم القردة و
آنلردن بعضیسنی قرده قلدی که اصحاب سبت در والخنازیر وخنزیرلر قلدی
نتکم منکران مائده یعنی عیسی علیه السلام انکار ایلدکلرنده خنازیر صورتنده قلدی وعبد
الطاغوت واول کمسه لر که طاغوته طپدیلر مراد کوساله پرستلر اوله اولئک اول
ملعونلر شر مکانا زیاده شرلودرلر قیامت کوننده مکان ومنزل یوندن واضل
عن سواء السبیل وکمراهرکدرلر صراط مستقیمدن مثنوی تا خودی را حق کفت
لاتسرفوا اندر حوز ذن رانکفتست الکتفوا تفسیری عن قریب مرور ایتدی در معنی
لولاک لما خلقت الافلاک اکر سنک حقیقتک ووارثان حقیقتک اولمیدی بو
افلاکه وعناصر وموالیدی خلق ایلمیدم صبر کردن سیر الا خردا وقالوا
اهل جهنم خزنه جهنمه دیه لر لو کنا نسمع اکر بز کلامی رسلی استماع ایدیدک قبول الیرادک
انلرین کلام سعادت انجاملرین جمله بغیر تفتیش او نعقل یا خود آنلرین کلامنده
فوایدی وهدایته موصول ولسه دلایلی تعقل ایلیدیک تفکر مستبصرین وتدبر اهل
یقین کبی ما کنا بز اولمیدیدق فی اصحاب السعیر اهل جهنم عدادنده اولمیدیدق
فاعترفوا بذنبهم پس خطالرینه اعتراف ایده لر منفعت اولمدوغی حینده فسحقا
لاصحاب السعیر ای اسحقهم الله سحقا یعنی تبعید قلدی الله تعالی رحمتندن دعا علیه در

یعنی

یعنی بعد وهلاککلک اولسون اصحاب سعیر ایچون مثل شیطان بر دکه اشد اء علی الکفار یشیر
الی کل باعد وخادشی بو آیت سوره فتحده در تفسیری جلد اولده مرور ایتدی معنی شیبه
تسوروسور واول شیطانک مرید ومریدلرندن یعنی آنی دیلیچ وانک مراد الغش اعوان
وانصاری شول اصحابکه فلک سکی کبیر که بابالواسیتره ذراعینه آستان حقه بسط
اتمشدر وپاسبان درکاه ربوبیت اولمشدر جواب کفتن مومن کنت یزدان ملعلی
الاعمی حرج یکی نه بو کس حرج دنب العرج بو آیت سوره نورده وسوره فتحده در تفسیری
کرارا مرور ایتدی حکایت اهم دخواب اثبات احتب دعا اغوبنی جلد اولده مرور ایتدی
معنی ماشاء الله کان یعنی اول شی که الله دیلدی اولدی وما لم یشا وشول شیکه دیلدی
لم یکن اولمدی بو کان اکرچه لفظ ماضی مستقبل یوقدر آنجلین جف القلم بو حدیث
شریفه اشارتدر بیوردیلر که امام بخاری ابو هریره دن روایتیله ایراد ایلمشلر در جف
القلم قلم قوردیدی جفوف قلم کنایه در مقدرات اوزره جریاندن وفارغ اولمسندن
نتکم کاتب کتابتدن فارغ اولدقدن صکره قلمنی قوریدر بما انت لاقیه شول شیکه سن
ملاقی اولورسن اهر نه ایسه لوح محفوظده مکتوبدر واول شیکه آنده مکتوب دکلدر
انک بو داده اکر خیر واکر شر حصولی میسر اولمز بلکه فکل میسر لما خلق له در وبو تقدیردن
خیر لازم کلمز اکر جف القلم علی المقدرات مقرراتیه بوده مقدر در که جف القلم کتب
لا یستوی الطاعة والمعصیة یعنی قلم بونی ده یازدیکه طاعتله معصیت برابر دکلدر
هر کمدن که طاعت صادر اوله محل رحمت اولوب منزلی جنت اوله وهر کمدن که عصیان

صادر اوله متوجه نیران اولور ولا یستوی الامانة والسرقة دخی قلم بونی کتابت ایلدی
امانت وسرقه وخیانت برابر دکلدر واهل امانت منظور نظر اولور ومسعاد دنلر واهل خیانت
لایوم قهر وغضب دنلر ووجف القلم وقلم کتابت ایلدی ان لا یستوی الشکر والکفران برابر
دکلدر شکر نعمت اتمکله کفران نعمت اولمز قد جف القلم وقلم بونی ده یازدیکه ان الله
لا یضیع اجر المحسنین تحقیقا الله تعالی ضایع قلمز محسنلرک اجرینی پس بونلر معلوم
اولیجق سالکه دامن جبره یاپشوب وجف القلم حدیثنی وبوکا مانند قضا وقدر
حقنده اولان آیات واحادیثه حجت ایدینوب ترک عمل ایلمک جایز دکلدر والا اهر
عالمک مجازات ومکافاتی مقرردر وطاعات وسیئاتک مساواتی ممتنعدر ع
وین عجب که جبر نی وظلم نی حکایت ای درویش که درمهری انصتوا یعنی
که آب را بلاغ هیهی تلف کم کن که لب خشکست باغ بو آیت سوره اعرافک
آخرینه تفسیری مز مرادی گفتن خویشتن ونه مجنون قاصرات الطرف بالشر
ذوق جاج بنجه حوز نمایدن شان سوره رحمنده اولان آیته اشارت دنلر فیهن
اول ایکی جنتک منازل وقصورینک ایچنده وارد قاصرات الطرف نسوان نسالر
واردرکه قصر ایلمشلردر بصرلرینی زوجلری اوزره صاحبلرندن غیریه نظر اتمزلر
لم یطمثهن انس قبلهم ولا جان بونلره مس ایلمدی انسانلردن بر انس وجنیلردن
بر جنی بونلرک زوجلرندن مقدم فبای آلاء ربکما تکذبان پس رنکبوزک قنغیسنی
تکذیب ایدرسز ای ثقلین پس حضرت مولانا بیوررلر اذواق واشواق جامع عشق الهی

قاصرات

قاصرات الطرف در صاحبلرندن غیری کمسه کوز آچمزلر وباده نوشان مصطبه حقیقتدن غیری
بو کاسه دن ایچمزلر بیت یا الهی سکرت ابصارنا فاعف عنا اثقلت میزاننا پس سالکک
دوحی بو شراب ایله مخمور اوله محبوب اکثریکه باده نفس وشیطانله سکور اولور وعشقدن
ساقی سبابی بصر بصیرتلرینه مستور اولمغین بو دانک دوا سوقی ایدرلر وکیمین تعلیم بیوروب
وکندولری دخی اهضمالنفس ومعاونة الاجابة الدعا بوکروهک مابیننده ادخال ایدوب
دیرلرکه یا الهی ای بنم معبودم سکرت مست ومسکور قلندی شراب بشریت ایله ابصارنا
بزم کوزلریمز فاعف پس عفو ایله عنا بزدن یا رب اثقلت اوزاردن ثقیل اولندی
بنم اوزرلریمز یعنی خطا وکناهلریمز بیت یا خفی قد ملأت الخافقین قد علوت فوق نور
یا خفیا ای جمله دیده لردن خفی اولان الله قد ملأت تحقیقا اس طولدک الخافقین مغرب
ومشرقک افقنه ومابیننه الخافق فی اللغة الغارب زیرا خفقت النجوم دیرلر غروب
ایلدکده پس مغربه خافق دینلمک حالک اسمنی محله اطلاق قبیلندن اولور مغرب ومشرقه
خافقین دینمک علی طریق التغلیب اولور قد علوت تحقیقا اس عالی اولدک فوق نور
المشرقین مشرقیندن طلوع ایدن آفتاب وماهتابک نورینک اوزرینه یعنی من حیث
البیع اظهر من انوار النیرین سنکه جمیع اشیا سنک نورکله مبصر ومعلوم اولور نه انکه سن
جمیع اشیا ایله مدلول ومبصر اولهسن نتکم عند الفلاسفة واهل الظاهر بیت انت
کالریح ونحن کالغبار تختفی الریح وغبارها جهار ای محبوب حقیقی سن من حیث البطون
باد کبی سن جمیع اشیایی تحریک ومتصرف اولان کیفیت تصرف ایلمه ده وبز من حیث المخلوقیة

حرکات وسکنات غبار کبی بوز نحن نسیج الریح وفی الحقیقة ریح مختفی در ذاتی دیده بو جمله
ادراک اولنمه دن مبرادر وعجز انا جهار وغباری انسکار در لکن غبارده اولن حرکات
وسکنات وقدرت وتصرفات ریحکدر پس بو ممکنات من حیث الممکن معدوم مدرو قیام
وتصرفی واجب الوجود وقایم بالذات اولان الله ایله در بیت چو ممکن کرد امکان بر فشاند
بجز واجب دکر چیزی نماند بیت انت ستر کاشف اسرارنا انت خیر مخرج انهارنا ای محبوب
حقیقی سن بر ستر زمانی سن که کاشف ومظهرسن بزم سرلرمزی وخیر ابتدای صباح
وبر معناده خصوصا الفقه دیرلر پس جناب حقه خیر اطلاقی مظهر اشیا اولمه سنده
استعاره در یعنی ای محبوب حقیقی سن مظهر الاشیا بر نورسن که منبع سن یعنی
جاری قلیجی ور روان ایدیجی سن بزم وجودمزو یاخود افعال واعمال واحوالمزو یا
خود اسباب وارزاق واموالمز نهرلرینی بیت یا خفی الذات محسوس العطا
انت کالماء ونحن کالرحا ای ذاتی عیوندن ممکنات دن خفی اولن وعطاسی جمله اشیاده
محسوس ومرئی اولن محبوب حقیقی سن من حیث التحریک والتصرف آب روان
کبی سن وبز دست قدرتکده آسیاب سرکردان کبی یوز بزم دورانمز سیرانمز
اسلامز اعمالمز هم کفر وهم عصیانمز سنک مشیتک وارادتکله در حکایت ان
جواهی کرد مثنوی نعره لاضیر بر کردون رسید هین ببر که جان زجان کندن رهید
سورة الشعراده اولن آیته اشارتدر اول زمانده فرعون سحره یی جمع ایدوب
حضرت موسی ایله مقابله ایلدکده ساحرلر حبال وعصالرینی آتوب بعضی اونام

وخیالاتا

وخیالاتا ظهور ایلدکده حضرت موسی دخی عصاسنی آتوب بونلرک سحرلرین جمله یوتدی
پس سحره عصادن اول اسبتی وحضرت موسی دن بو معجزه یی کوردکده یوزلرینی
اوزره ساقط اولوب سجده یه واردیلر دیدیلر قالوا آمنا دیدیلر که بز ایمان
کتوردک برب العالمین عالملرک مالک ومربیسنه رب موسی وهرون بدل در توضیح ایچون
ودفع توهم ربوبیت فرعون ایچون پس فرعون بونلرک ایمانلرندن خبردار اولوب بونلری
قتله کتوروب قال دیدیکه آمنتم سز ایمان ایلدکوز موسی یه وحمزه وکسائی استفهام
اوزره همزتین ایله قراءت ایتمشلر یعنی سز ایمان کتوردکوزمی موسی یه قبل ان
آذن لکم بن سزه اذن ویرمزدن اول انه لکبیرکم تحقیقا اول موسی سزک اولوکوزدر
الذی علمکم السحر ایله کبیرکوز که سزه سحر اوکرتدی تا بنم هلاکمه وفدوا ملاکمه
اتفاق ایلدکوز فسوف تعلمون پس عن قریب بیلورسز که سزه نه عقوبت ایده رم
لاقطعن ایدیکم وارجلکم البته قطع ایده رم سزک اللرکوزی وآیقلریکوزی
من خلاف خلافندن کم چپ وراستندن ولاصلبنکم اجمعین والبته سزی
صلب ایده رم جمیعکوزی تا سایرلر سزدن عبرت دوته لر قالوا دیدیلر بونلر
لاضیر ای لطعون هیچ سنک تهدیدکدن ومرک وهلاک ایتمکدن رنج وضرر یوقدر
انا الی ربنا زیرا بز ربمز جانبنه منقلبون رجوع ایدیجی یوز معنی بیت ساحرلرک
بر مقدار قلبنه محبت الله تأثیر ایتمکله نعره لاضیرلری کردونه یتشدی دیدیلر کم
اکاه اول قطع دست وپامزکه جان جان چکشمه دن خلاص اولوری فرمودلر

شاه ایا ذر اکر صحیح مسلمده تمیم داری روایتیله ثابتدر که حضرت پیغمبر عم بیوردیلر
الدین النصیحة الدین النصیحة الدین النصیحة نصح لغتده خلوصه دیرلر و نصیحت
شول کلمه در که غیره خیر مراد ایلمه‌یی متضمن اوله پس دین خلوصدر و اراده خیردر دیمک
اولور قالوا لمن یا رسول الله اصحاب کرام دیدیلر که خلوص و اراده خیر کیمک ایچوندر
یا رسول الله قال لله ولرسوله ولکتابه ولائمة المسلمین وعامتهم یعنی خلوص و
ارادت خیر الله ایچوندر الله ایچون خلوص انکا ایمان اتمکدر و رسولی ایچون خلوص
نبوة و رسالتنه اقرار ایدوب شرعنه انقیاد اتمکدر و کتاب الله ایچون خلوص کلام
الله ایدوکنه ایمان ایدوب مقتضاسیله عمل اتمکدر و ائمهٔ مسلمینه خلوص
امرلرینه اطاعت اتمکدر و عامهٔ مسلمینه خلوص طاعات و عبادات ایله بونلری ارشاد
ایدوب امر معروف و نهی منکر قلمقدر و کبیرلرینه شفقت و مرحمت و صغیرلرینه
موعظهٔ حسنه ایله طریق حقه ترغیب اتمکدر حکایت ان دن باشدر انکه
ازدواجاتدکو لا سمع اذن ولا عین بصر یعنی بو بیتدن روح مفارقت ایلدکدن
صکره ازدواجاتدن ممزوج اولور انک روحی که اذن آنی ایشتمدی و بصر آنی
کورمدی و بصر فعل ماضیدر انک فتحه سیله لکن ذکره قافیه ایچون سکون ایله
قرائت اولور بیت لیس یألف لیس یؤلف جسمه لیس للا شیخ نفس قسمه
بو حدیثه حضرت پیغمبر اشارت بیوردیلر المؤمن یألف ویؤلف یعنی مؤمن خلقله
الفت و مؤانست ایدر و هم الفت اولنور المنافق لا یألف ولا یؤلف اما منافق

نه کم

نه کم ایله عباد اللهدن الفت ایدر و نه الفت اولنور لیس دکلدر اول کمسه نک
نصیبی الا شیخ نفس قسمه الا بخل نفس در انک قسمتی پس خیر الناس من ینفع الناس
فهو ابخه نفسی عباد اللهه بذل ایدوب و آنلرله مخالطه ایدوب آنلره منفعت رسان
اولن عباد اللهک خیرلوسیدر بیت یا کرامی ارحموا اهل الهوی شانهم ورد
التوی بعد التوی ای اولو عزیزلرم مرحمت ایلک اهل هوایه زیرا بونلرک حاللری و
کارلری هلاک بعد الهلاک کلکدن وظیفه در ورد کسر واو ایله صو لغهٔ دیرلر بوراده
نصیب و وظیفه معناسنه متضمندر و ورد که تو ایه اضافتی بیان ایچوندر شانهم
مبتدا و ورد التوی خبر اولور ای شانهم وظیفه من لهم هلاک بعد الهلاک دیمک اولور
تفسیر آیت و ان الدار الآخرة بو آیت کریمه سورهٔ عنکبوتده در وما هذه الحیوة الدنیا
اشارته تحقیر ایچوندر یعنی شول حیوة دنیا دکلدر الا لهو ولعب الا صبیانک شغل
بیکار و بازیچه سی کبی در که بر ساعت مجتمع اول بازیچه ایله مبتهج اولورلر بعده
متفرق اولوب سست و ملول بی مایه خانه لرینه کلورلر کذلک اهل دنیا و بو بیت بونلرک
حقنده بغایت رعنا واقع اولمشدر بیت بازیچه ایست طفل فریب این متاع دهر
بی عقل مردمان نکه بران مبتلا شدند و ان الدار الآخرة تحقیقا دار آخرة لهی الحیوان
مهمان او در حقیقتده دار حیوة زیرا موت طاری اولمز و یاخود مهمان اول دار آخرة
عین حیوة کندودر بونده مبالغه وارد لو کانوا یعلمون اکر بونلر بلسه لردی دنیانک
لعب ولهو مقوله سی ایدوکین بو دنیا حیوة وعیشینی اختیار اتمیه لردی لوک جوابی

محزون و فرد؛ چشم و سر چیران مازاغ البصر؛ وجود آدمی مهمانخانه که اعذنی خالقی من شره؛

لا تحرمنی خالقی من بره؛ بو ننده قول مضمر در تعلیم بیوروب دیرلر که قل یعنی سن دی جناب

حقه که اعذنی خالقی ای بنم خالقم بنی صقنیلیح ایله جنابوکه من شره ضمیر یا بلایه راجع اولور

ویا بلایه صبر اتممک فکرینه راجع اوله یعنی ای بلانک شرندن صبر قلمه مقدر ویا اول بلایه صبر قلمه موج

فکرندن ای بنم خالقم بنی صقنیلیح ایله اعذنی ای اذیعیذ دن امردر لا تحرمنی دیکه یارب

بنی محروم ایلمه آنل نائله ایله یعنی ایصال ایله من بره اول بلانک احساننذن مراد جزای

صبردر بیت ورب اوزعنی بشکر ما ارى؛ لا تعقب حسرة لی ان مضا رب ای بنم

پروردکارم اوزعنی بکا الهام ایله و بنی مولع قل اوزعت فلان بکذا دیرلر ای الهمت

واولعت دیمکدر بشکر ما شول شینک شکرلنکه آرکی بن اول شیئی کوروم

شکر مایه مضاف قدر ویا ما موصولیه ویا موصوفیه در اکر موصول ایچون اولورسه

عایدی محذوف اولور بشکر الذی اراه دیمک اولور و موصوف ایچون اولورسه

جمله فعلیه اکا صفت اولور لا تعقب تعقب ایلمه یعنی اول کوردوکک نعمتک عقبنده

قلمه حسرة لی بنم حسرة وحرمان قلمه ان مضی ان حرف شرط و مضی فعل ماضی فاعلی

محذوف اوله ضرورة شعردن او توری ای ان مضی امرک و حکمک فی الازل یعنی

اکر حکمک نافذ اولدیسه ده جوابی مقدم لا تعقب در ویا خود مضینک فاعلی محذوف اولان

فاعلی اولس ضمیر اوله وحسرة لفظنه عاید اوله علی تاویل الحرمان تقدیر کلام یارب

ان مضی لی الحرمان فی الازل فلا تعقب لی الحرمان بعد رؤیتی نعمک التی انعمت علی نعمتکم

بو معنایه

ایل بیانی

بو معنایه مناسب واصرف السوء والذی جف القلم بیوردیلر دی وصف ضعیف ودی

کلا سوف تعلمون ثم کلا سوف تعلمون؛ سورهٔ مقابرده در تعبیری بالتمام جلدنا الثره جواب

کعتره مهمان ایشانزاده مرورالینکی کردن صاحب موصل ای شل ابالی بالخلیفة

فی الهوی؛ استوی عندی وجودی والتوی؛ الیشل اصلنده ای شئ ایدی تحقیقا علی

الدن ایش دیرلر یعنی نه شئ قبو دوروم عشوه و هواده پادشاهدن استوی برابر

اولدی عندی بنم قتمده وجودی والتوی وجودمله هلاک اولمم تا دراندازنر سودا

کالجبال اسود ختم همزه ایله اسک جمید دلیعنی تاکم اتراطا نخلر کبی ارسلانلری شتوی

هرکز افرح وکلوا آیاتی وخوست؛ این لکم دین ولی دین تا اوست؛ روایت درکه

قریشلر بر کروه کلوب دیدیلر که یا محمد سن بزم آلهه مزه بر سنه عبادت ایله بز دخی سنک

الهکه بر سنه عبادت ایده لم پس بو سوره نازل اولدی قل یا محمد یا ایها الکافرون

ای کافرلر لا اعبد بن عبادت اتمزم ما تعبدون او شیئه که سز عبادت ایدرسز ولا انتم

عابدون وسز ده عبادت اتمزسز ما اعبد اکا که بن عبادت ایدرم ولا انا عابد ما عبدتم

وبن بو حالده عابد دکلم سزک سلفاره عبادت ایلدیکوکوزه ولا انتم عابدون

ما اعبد وسز ده عابد لر دکلسز اکا که بن عبادت ایدرم لکم دینکم سزون ایچون در دینیکز

که اکا معتقدسز و آنی ترک اتمزسز ولی دین و بنم ایچون در اول دین که بن آنک اوزرینه

ثابتم بو سوره آیت قتال ایله صکره منسوخ اولدی پس حضرت مولانا شهوت پرست

اولنلری بت پرسته تشبیه ایدوب بیوررلر که هر کیمکه فرج وکلولنز تلیه معتقد اولوب

تاکی کند وآیین وخوی ایلــه ولذت دینیه دن بری اولــه بو کلم دیکلم حلی دین آنوکچونلرد
زیرا شهوت پرستلک آنکا دین وآیین کبی اولمشدر آنلرن رجوعی کافرلرک بت پرستلکدن رجوعی
کبیدر دهمان آنلره بویله دیوب انلردن تبری ایلمک کرکدر عزم کردن شاه ومرتکب
اساءة تحلیته سورهٔ سجده وحم وجاثیه حم ده واقع اولمشدر من عمل صالحا شول کمسنه که
عمل صالح ایشلیه فلنفسه اول عملک نفعی نفسنه در ومن اساء وشول کمسنه که اساءت
وعصیان ایلدی فعلیها پس ضرری اینه کندویه در وما ربک بظلام للعبید سنک ربک
قوللره ظلم ایدیجی دکلدر پس هرچه کند بخود کند کرهمه نیک وبد کند وان ربک لبالمرصاد
مرصاد شول مکانه دیرلر که آنده رصد منتظر اولنه رصد برصد دن مفعال وزننده در
نتکم وقت بوقت دن میقات کلدوکی کبی وبو تمثیلدر حق تعالینک عصاتی ارصاد
ایلمه سندن یعنی یا محمد تحقیقا سنک ربک عصاتی کوزدیجی در هیچ بر عاجیه آنلرن فوت
اولمز احتمالی یوقدر پس عملرینه کوره جزا ویرمک مقرردر بیت داد حق دان از مکافات
اکمای کفت ان عدتم عدنا بو آیته اشارتدر که وان تعودوا نعد اولکی ان تستفتحوا
فقد جاءکم الفتح در سورهٔ انفالده در تفسیری جلد ثالثک آخرنه قریب مرور ایتدی
ویاخود سورهٔ بنی اسرائیلده بو آیته اشارتدر که عسی ربکم ان یرحمکم وان عدتم
عدنا بونکده تفسیری جلد ثالثک وسطنده مرور ایتدی دربیان لطف نحن قسمنا
بو آیت سورهٔ زخرفده در اهم یقسمون رحمة ربک استفهام انکاریدر وکافرلرک تجهیل
وتعجیبیچوندر یعنی آیا بونلرمی قسمت ایدرلر ربکک رحمتنی رحمتدن مراد نبوة ورسالتدر

بونك

وبونك امثالی یعنی تصرف وارادت بونلرک یوقدر تا نه میردتا الستلرکلیرینه نبوت ورسالت
وعلم وموهبت اعطا ایده لر نحن قسمنا بینهم معیشتهم بز قسمت ایلدک بونلرک
ما بیننده معیشتلرینی انلره زنده کانیلک ایده لر فی الحیوة الدنیا حیوة دنیاده
پس تدبیرلریله آنی تغییره مالک دکلدر دربس امر رسالت که اعلای مراتب انسانیه در
آکا نیجه تصرف قادر اولورلر ورفعنا بعضهم فوق بعض وبز رفیع وعالی قلدق بونلرک
بعضیسنی بعضیسی اوزره درجات درجه لرله بونلرن یا ذوقوه که بعضیسی غنی وبعضیسی
فقیر ویا علم وموفقده که کیمی عالم وفاضل وکیمی نادان وجاهلدر ویا دینده کیمی
مؤمن وکیمی کافردر وقف علی هذا البتة لیتخذ بعضهم بعضا سخریا تا کم بعضیسی بعضیسنی
اتخاذ ایلیه واستعمال ایلیه مسخرولکاد کننده حوائج ومصالحلرنده ومعایشلرنده
یا امور عالم منتظم اوله ورحمة ربک سنک ربکک رحمتی یا محمد خیرلودر مما یجمعون
کافرلرک جمع ایلدوکی حطام دنیادن در بیان لا تواخذنا ان نسینا اشد کواه
که بود نسیان بوجهی اهم کناه سورهٔ بقره نک آخرنده در ربنا ای بزم پروردکارمز
لاتواخذنا بزی اخذ ایلمه ان نسینا اکر بز نسیان ایلدکسه او اخطانا ویاخود
خطا ایلدکسه زیرا کناه سموم کبیدر هر بار که بر کمسه آنی تناول ایلسه اکر نسیانله
واکر خطا ایله البته هلاک اولور اکرچه عزم وقصدی یوغیسه ده لکن حق تعالی آندن
تجاوز وعده ایلدی رحمت وفضلندن حضرت مولانانک نسیان اهم بر وجه ایله
کناه دیمیوردوغی یعنی بر وجهله اولده معذور اکرچه عن قصد دکل ایسه ده

دیمکدر ربنا ولا تحمل علینا اصرا ای ربمز بزم اوزریمزه یوکلتمه اصرا اشول بار کرانی

وکنا اهی آصر اشول ثقیل نسنه یه دیرلر که صاحبنی حبس ایلیه مکانندن کما حملته نتکم

آنی یوکلتدک علی الذین من قبلنا بزدن اول اولن کمسه لرکه اوزرینه که آنلر یهود

ونصاری در آصردن مراد تکالیف شاقه اوله ویاخود بلا ومحن اوله ربنا ای

بزم ربمز ولا تحملنا ما لا طاقة لنا به بزه تحمیل ایلمه اول نسنه یی که بزم اکا طاقتمز اولمیه اکر

بلا وعقوبتدن واکر تکالیف شاقه دن که طاقت بشریه اکا تحمل اتمیه واعف عنا بزدن

عفو ایله آثامز ذنوبمزی واغفر لنا وستر ایله عیوبمزی وبزی رسوای ایتمه علی رؤس

الاشهاد مؤاخذه ایلمه وارحمنا وبزه رحمت ایله انت مولانا سن بزم سیدمزسن

وبز سنک عبادیکوز یاخود سن بزم ناصرمزسن ویاخود متولی امورمزسن

فانصرنا علی القوم الکافرین پس بزه یاردم ایله کافرلر قومینک اوزرینه

زیرا مولانک شانی موالیسنک اعداسیه اوزره نصرت ایلمکدر تنغیر لا ضیر

انا الی ربنا لمنقلبون عن قریب مرو دایتدی محرم دان نشن آیا ز

خودرا دین شفاعت صحیحیندن حضرت عایشه وعمر ابن ابی سلمه

دن مسلم وبخاری اتفاق ایدوب بو حدیثی روایت قلودلر انی اعلمکم

بالله واخشاکم لله تحقیقا بن سزک اعلمکوزم بالله ای باوامر الله ونواهیه وحدود

الله وتمیز الحق والباطل وسزک اخشاکوزم الله یعنی خوف وخشیتم سزدن زیاده

در پس حدیثله ثابت قلدق نفسکره آیتله دخی ثابت ایدلم که انما یخشی الله من

عباده

من عباده العلماء بو آیت سوره ملائکه ده در یعنی اللهدن خوف وخشیت ایتمز الا

علما جمله عبادندن اخشی در انوکچون که شرط خشیت ومعرفت حقدن وصفات

وشئوننه عالم اولمقدن حاصل اولور پس هر کم انک صفات وشئوننه عالمرک ایسه

اخشی اول اولور آنوکچون حضرت رسالت پناه اخشی در زیرا جمله دن اعلم در

بیت چون خلقت الخلق کی بربح علی * لطف فرمود ای قیوم وحی * لا لان اربح

علیهم جود شست * که شود زو جمله ناقصها درست * بو حدیث قدسیه اشارت

بیورلرکه خلقت الخلق جناب عزت بیوردکه بن خلقی خلق ایلدم کی بندن اربح ایده لر

حتی بندن فائده ایده لر لا لان اربح علیهم انوکچون خلق ایلمدم که بن انلردن

ربح وفائده ایلیم معنی بیت چونکه بیوردک خلقت الخلق بن خلقی خلق ایلدم

کی بربح حتی رجلنلر بندن تربح مضا ربح جمله لردعلی من معناسنه در بن بونلردن

ربح اتمکا ایچون خلق اتمدم بیوردو عکسنک جود کرد کر بو لطفندن جمله ناقصلر

درست اولور نتکم سوره ذاریاتده جناب حق بیوردر وما خلقت الجن والانس

الا لیعبدون یعنی بن جنی وانسی خلق ایلمدم الا بکا عبادت اتسونلر ایچون

خلق ایلدم ما ارید منهم من رزق بونلردن صحیح رزق مرادیلمم وما ارید ان

یطعمون ودیلمزم که بکا اطعام ایده لر بلکه بن آنلره رزق ورحمت وطعام

ویرم بیت خالدین فی فنا وسکرهم * من تغانا فی هواکم لم یقم * ارباب

محبت الهی واصحاب معرفت نامتناهی که جام حقدن نوش ایلیتلر در خالدین

اولدقلری سکولرینک فناسنده بو تقدیرجه خالدین کانه محزون و فات ضربی اولور تقدیری کانوا
خالدین و یاخود مقدّم اولن بیتدن حال اوله که بیت بو در بیت هر که از جام تو خورد دلی
ذو المنن تا ابد دست از هستی و از خود زدن یعنی هر کمکه سنک جام محبتکدن ایچدی
ای ذو المنن اولن پادشاه تا ابد الآباد خلاص اولدی عقلدن و خود اوزلکدن خالصین
مخلدین اولدقلری حالده آنلر مستکملرینک فناسنده من تفانا شول کمسه که تفانی
ایده یعنی فانی اوله فی هواکم سزک عشقکوزده ضمیر جمع تعظیم ایچوندر لم یقم من بعد
وجودیله قایم اولمز بلکه سنک محبتکده وجود بشریه‌سی فانی اولوب نور محبتکدا
قایم و ثابت هده جمال وحدتکده حیران و قایم دررلر

فی شرح ابیات الجلد السادس وهی مقتبسة من الآیات القرآنیة واحادیث النبویة وفیها معارف جلیلة وفواید جزیلة لمن طالع بنظر التریرة وبصر البصیرة

دیباجه‌سی دسده
بو آیت کریمه که ذلك تقدیر العزیز العلیم سورهٔ یس ده در ابتداسیه والشمس تجری
لمستقر لها الله‌نک آیات علاماتندن بری دخی شمس در که جاری اولور مستقرینه یعنی
مقام قرارکاهنه و شول حد معینه که انک دوری انکا منتهی اولور پس مسافرک مستقرینه
تشبیه اولندی نتکم مسافر دخی سیرین قطع ایلدکده مستقرینه سفری نهایت بولور
ذلك شمسک جریانه اشارتدر یعنی اول جری بدیع که حکم رایقه و عبر فایقه‌یی متضمندر که
آنده عقول و افهام متحیّر در تقدیر العزیز اول جمیع مقدوراته اوزره مقتدر و تدبیرده غالب
اولن خداوندک تقدیریدر که اول عزیز که العلیم علمی جمیع معلوماتی محیط در پس تقدیر

مستقر

مستقر شمس اولا انه هر شیئه بر حد معین و بر مرکز مبین تقدیر ایلمشدرکه اول حددن و اول
مرتبه‌دن تجاوزه قدرت و امکان اولمز عصمنا الله من حبه و ضمه الله تعالی بزی
حفظ ایلسون بر مرتبه‌ده حبس ایلمه‌دن و دیده ادراکمزه ختم ایلمه‌دن وما حجبته
المحجوبین و دخی شول شیدن که محجوبلری انکله محجوب ایلدی علی بناء المفعول جایزدر
یعنی دخی شول شیدن که محجوبلر انکله حجابلندی مثنوی شش جهت را نور ده
زین شش صحف کی یطوف حوله من لم یطف ای صاحب الدین شش جهته نور ویر
بو شش جلد مثنویدن حتی طواف ایده بو مثنوینک حولینی شول کمسه که طواف ایتمدی
یعنی سنک نور هدایتکله و ضیاء همتک سببیله بو کاره رغبت و محبت ایتمیلر
رغبت ایده بیت نوح نهصد سال دعوتی می نمود دم بدم انکار قومش می فزود
سورهٔ نوحده بو آیته اشارت بیوررلر قال رب نوح دیدیکه یا رب انی دعوت
قومی لیلا و نهارا تحقیقا بن دعوت ایلدم قومی لیلا و نهارا کیجه وکوندز فلم یزدهم دعائی
الا فرارا بونلره بنم دعوتم زیاده ایلمدی الا فرارلرینی و سورهٔ عنکبوتده بیوررکه
ولقد ارسلنا نوحا الی قومه تحقیقا بز ارسال ایلدک نوحی قومنه فلبث فیهم الف
سنة الا خمسین عاما پس قومنک ایچنده بیک سنه قرار ایلدی الا اللی سنه
دکل زیرا اشهر روایت اولدرکه بعد الاربعین دعوته مبعوث اولوب طقوز
یوز اللی سنه دعوت ایلیوب بعد الطوفان آلتی یوز ییل حیوة بولمشدر و بو
آیتده حضرت حبیب اللهه تسلیه وارد در تا بلیهٔ کفاره و اذا و جفایی تحمله

خبر ایلیه نتکم حضرت مولانا دخی حسام الدینه بو تکلف تسلیه بیورر لر مثنوی جنک ما
وصلح ما از نور عین * نیست از ما هست بین اصبعین * بو حدیثه اشارت بیوررلر که
ان قلوب بنی آدم کلها بین الاصبعین من اصابع الرحمن یقلبها کیف یشاء یعنی تحقیقا
بنی آدمک کلی قلبلری رحمانک بر مقلبنون ایکی برمغینک ما بیننده در بو مثنادن
مراد جلال و جمال و یا هدایت و ضلالدر و حدیثک شرحی یوقروده مرور ایتدی
مثنوی نفی ضد کرد از بهشت آن بی نظیر * که نبشد شمس و ضدش زمهریر * سوره
سورهٔ انسان ده اولان آیته اشارتدر متکئین فیها مقدم خبرهم دکی هم دن
حالدر یعنی اول جنتده متکئلر اولدقلری حالده علی الارائك اریکه لرک جمعیدر
سریره دیرلر یعنی سریرلر اوزره لا یرون فیها اول جنتده کورمیه لر بونلر شمسا
ولا زمهریرا نه حرارت کوره لر و نه برودت بلکه هوای جنت کمال اعتدالده اوله
که هر کس آندن صبوة بوله بیت پس بدان لا له الخلق له الامرش بدان * خلق صورت
امر جان راکب بدان * بو آیت سورهٔ اعرافده در الا له الخلق آکاه اولکه
خلق ایتمک و یا خود بو عالم شهادة اول الله ایچوندر و الامر و فرمان دخی انکه
و یا خود بو عالم ارواح دخی انوک ایچوندر تبارک الله رب العالمین ای تعالی
الله و تعاظم شانه بیت ما خوش است آید فعال این امین * در نبی که لا احب الآفلین
سورهٔ انعامده در تفسیری جلد اولده مرور ایتدی بیت از قزح در پیش
مه بستی کمر * زان همی رنجد و انشق القمر * کفار قریش سید عالمدن معجزه طلب ایلدیلر

واول

واول کیجه ماه بدر اولمشیدی دیدیلر که قمری برده دونیم ایله پس حضرت اشارت بیوردی
ماه دونیمه اولوب اول حاضرلک بری بر یانندن کچوب بینه مکاننده واروب جمع اولدیلر پس جناب
حق بونده لرینه خبر ویردکه اقتربت الساعة قیامت قریب اولدی و انشق القمر و قمر منشق
اولدی انشقاق قمر قرب ساعته علامتدر دیمشلر و بو وجه اوزره کتب سالفده
مسطوردر و ان یروا آیة و اکر بو کافرلر آیات خدادن بر آیت و معجزه کورسه لر یعرضوا
اعراض ایدرلر اکا ایمان دن و تأملی فکردن و یقولوا و دیرلر سحر مستمر سحر مطرد و مترادفدر
درکه نیجه کره کوردک دیرلر معنی بیت منجمینه خطابدر قزح ترکیجه الکم صقمه دیرلر
یعنی ای منجم ماه بدرده اولنلر قوس و قزحدن ماهک اوکنه کمر بغلرسن و ماهی نیر
اعظم بلوب اکا تعظیم و تفخیم قلدن و نیکلدن و بونلر بشانینی انبیا و اولیایه ترجیح
ایلدوکوکدن رنجیده اولورسن انشقاق قمردن زیرا حکما و منجمین نجومک بعضی
خواص و تأثیراتن هداه ایلیوب آنلری زهره ئه اثن ندر اکر دنی و اکثرینی
عالی بلورلر حتی انشقاق قمره راضی اولمیوب تأویل ایدرلر بیت منکر این را
که شمس کورت * شمس پیش تست عالی مرتبت * اذا الشمس کورت سوره سنه
اشارتدر جلد رابعده شه زاده سحوره حکایه سنده مستوفی مرور ایتدی معنی بیت
ای منجم منکرسن بو کلامه که شمس کورت بیورلمشدر زیرا سنک اوکنکده شمس
عالی مرتبه ده در نیر اعظم و منور عالمدر نتکم شیخ شهروردی هیاکلینده شمسی
بو کونه مدح ایدرلر ایها الشخص الشدید ناطر الفلق رئیس السماء فاعل النهار کامل

الغوى وصاحبكم يعني پيغمبر عظيم الهيبة الذي يعطي جميع الكائنات صورها ولا تأخذ منها مثال
انه الاعظم الى كذا وكذا بيت از ستاره ديده تصريت هوا تا خوش نشست آيد اذا النجم
الهوى ٭ اول زمانده كه حضرت رسالت دعوته شروع ايلدى كفار طعن ايليلر بلكه
آبا واجدادى دينن ترك ايدوب كمراه اولدى پس جناب حق قسم ايدركه والنجم
جنس نجوم حقيچون ويا خود مراد ثريا اوله ويا نجم قرآن اوله ويا خود رجم شياطين
ايلدين اشهاب ثاقب ديدكلرى نجم اوله ويا خود نجم حضرت پيغمبر اوله اذا هوى غروب ايلدكده
ويا خود طلوع ايلدكده ويا خود نزول وسقوط ايلدكده زيرا هوى كاهوى هويا
ديرلر علو وزن قبول غروب ايلدوكده وهوى يهوى هُويا ديرلر بضم الهاء علو وزن
غروب عالى ولوب صعود وطلوع ايلدكده وهوى يهوى هويا بالفتح سقوط
ونزول ايلدكده پس منجمين سقوط وانتشار معناسنه راضي اولمزلر زيرا انلرك
قتنده نجوم عظيم الشان ومؤثر حيوان وانسان وموالید ثلاثه وعناصر اربعه
دروافلاكده مركوزدر پس انلرك سقوط وانتشارينه افلاكك انفطار و
انشقاقى لازم كلور ديرلر وبونى محال كوررلر واذا السماء انفطرت واذا
الكواكب انتثرت مثالى آيتلرى ... وبيل بيدرلر ما ضل صاحبكم وما غوى نجم
حقيچون كه سقوط ويا طلوع ايلدوكى وقتده سزك مصاحبكوز يعني محمد
كمراه وضال اولمدى ودخى غوى وطاغى اولمدى وما ينطق عن الهوى
واول محمد سويلمز هواى نفسندن ان هو انك نطق ايلدوكى كلام دكلدر الا وحي

الابزم طرفمزدن بواسطه الملك ارسال ايلدوكمز كلامدر يعنى كه آنكا وحي اولنندى بيت
جز مكر مفتاح خاص آيد ز دوست كه مقاليد السموات آن اوست ٭ سورة زمرده
اولن آيته اشارتدر الله خالق كل شيء الله تعالى جميع شيلرك خالقيدر كفر وايماندن
وخيردن وشردن ونفعدن وضرردن الى نهايه وهو على كل شيء وكيل اول الله
جميع اشيا اوزره متولى ومتصرف وحفيظدر له مقاليد السموات والارض اول
الله ايچوندر سماوات وارضك مفاتيحى كنايتدر حفظ وتصرفندن يعنى مالك امور علوى
وسفلى در كه آندن غيرى تصرف وحفظه محمد مالك دكلدر و حضرت عثماندن روايت
اولنور كه حضرت پيغمبردن سؤال ايلديلر كه مقاليد سموات وارض ندر بيوردیلر كه
لا اله الا الله والله اكبر وسبحان الله وبحمده واستغفر الله ولا حول ولا قوة الا بالله
العلي العظيم هو الاول والآخر والظاهر والباطن وهو بكل شيء عليم بيده الخير
يحيى ويميت وهو على كل شيء قدير يعني بيت مكر كه مفتاح خاص كله دوستدن اي منجم
كه اقفال اشكالنى حل ايليسن ده فلكه مفاتيح سموات وارض اول دوستكدر لا غيردر
انك يد قدرتنده در اولكه درونك قفللرينى آچيه بوبندو نصيحت آنكا تاثير ايتمز
بيت معنى نختم على افواههم ٭ اين مناسب اينست [illegible] ره رو رام ابم ٭ سورة يس
در اليوم نختم على افواههم بو كون يعنى قيامت كوننده جناب حق ديه كه بز مهرلرز
بونلرك دهنلرينى وتكلمنا ايديهم وبزه تكلم ايليه بونلرك اللرى وتشهد ارجلهم
وشهادت ايليه ايقلرى بما كانوا يكسبون اول نسنه لره كه دنياده كسب ايلديلر

معنیء بیت نختم علی افواههم آیتنک معنیء سینه بوفی اگله ای سالک راه حق ده زو اولنه
مرهم بود رکه موعود اولن امودی حالا دنیا ده حتا هره قلمه پس دنیاده جناب
حق اهل انکار واصحاب جدلک وعوام منزلالک دهنلرینی ختم ایلمشدر تا غدای
معارف وطعام اسرار لطائف وشریفدن بی باره وبی حذاق قلمشلر در بیت
قفلها باکشوده مانده بوده اگر انا فتحنا برکشوده جلدنک آخرنه قریب بر مقدار
تفسیری مرور ایتدی ه انا فتحنا لک فتحا مبینا یا محمد تحقیقا بز سکا فتح ایلدک
مکه‌یی ویاخود خیبری فتح مراد اوله وماضی الله التعبیر اولمایه وقوعی متحقق اولدوغندن
اوتوری اوله لیغفر لک الله فتح علتدر شمول حیثیتدن که اول حضرتک سعینه
واعلاء کلمة دینه مترتب اولوب مجاهده کفاره سبب اولور وبنی اجلدن یعنی بز
فتح ایلدک مکه‌یی سکا تینی مغفرت ایتمه‌دن اوتوری ما تقدم من ذنبک وما تأخر
سنک ذنبکدن نه شیئی تقدم ایلدیسه ذنبدن مراد اولی اولن شیلردن تعبیر کی
اوله وانلرک منصب عالی لرینه کوره اول ذنب اوله ویتم نعمته علیک ودخی فضل
عمیم ایله نعمتنی سنک وزرینه تمام قلمدکه اول اعلای دین ویاخود نعمت نبوت
ویا قبول شفاعت ویا فتح بلاد اوله ویهدیک صراطا مستقیما وهدایت
ایلیه سکا طریق استقامتی وتبلیغ رسالتی واداء مکو سیم ریاستنی معنیء بیت
اول ختملر وقفللر که خلقک دهانه وجنابنه ورلمشدر اول منظهر انا فتحنا لکه
دست مبارکندن کشاده اولمشدر دستندن مراد روحانیتلری وتر حیثلر یدر

بیت

بیت پیش اشان اندر ظهور و در کمون ه اهد قومی انهم لا یعلمون ه ایله سلطانلر اوکم
انک پیشی ظاهرده وباطنده قومنک جفا واذاسی مقابله‌سنده بیورلردیکیم
یا رب بنم قوممه هدایت ایله زیرا انلر بلمزکنده ولسره نافع اومنی بیت گفت شاهی عمم یکه
شهادت تو بگو تا کنم با حق خصومت بار تو ه گفت لیکن فاش کرد از سماع ه کل سر جاوز الاثنین
شاع ه حضرت پیغمبر علیه السلام دیدیکه ای عمم شهادت ایله بوکا ب دیدیکه کل سر هر که ایکیدن
تجاوز ایلیه شایع اولور ایکیدن مراد یا شفتین اولور ویا خود ایکی کمسه اوله بیت در
نبی بشنو بیان اشل زخدا ه ایت اشفقن ان یحملنها بو آیت سوره احزابده در تفسیری
جلد اولده مرور ایتدی بیت آنچه آن اصحاب کهف از باغ جود ه می چرم ذا ایقاظ فی
بلهم رقود ه بو آیت سوره کهفده در تفسیری جلد اولده مرور ایتدی معنیء بیت
اصحاب کهف کبی باغ لطفکدن اوتلیم ایقاظ بیدارلکدن دکل بلکه انلر رقود
ایدیلر بن دخی بو وجود قیدندن نایم وتعلقات جهانندن راقد اولم تا بنم تعلیم یحیی
ویساره دن اوله سن یا رب بیت لیس للجن وللانس ان ه تنفذوا من حبس
اقطار الزمن ه جن وانس ایچون ودخی انسان ایچون بوقدر زمانک اقطاردندن یعنی کنارلرندن
حبسندن نفوذ وخروج یوقدر سوره رحمن ده اولن آیته اشارتدر تفسیری
جلد اولده بیرجینکی حکایه‌سنده مرور ایتدی مثنوی لا نفوذ الا بسلطان
الهوی ه من تجاوز یعنی السموات العلی ه نفوذ وخروج یوقدر الا قوت هدایت
حق وقدرت رهنمای وجود مطلق ایله در سموات عالیانک جوفلرندن بیت

سببیله

لاهدا الا بسلطان یعنی من حراس الشهب روح المنتجب هدایت یوقدر الا شول سلطان سببیله
که واقی و حافظ در وقتی یعنی دن یعنی حفظ صفتیدر سلطانک من حراس الشهب
شهبک حفظ و حراستندن منتفیدر روحنه من حراسه و فجر هدایته متعلقدر
وشهبه اضافتی بیانیه در روح المنتجب لفظی منصوب مفعولیدر هدایتک تقدیر
کلام لا هدایة لروح المنتجب من حفظ شهب القهر والضلال الا بسلطانی حافظ بیت
باز ازیاد شرود توبه وانابت کاوهن الرحمن کید الکاذبین تکرار خاطرلرین کیدر
توبه وانابت ایلمکلکدر زیرا اول رجحان ضعیف ایلدی کاذبلرک مکرینی و سعی
ایلدی فکرینی در عموم نه ویل این آیت که کلما اوقدوا نارا للحرب اطفاها الله
بو آیت سوره مائده در والقینا بینهم العداوة والبغضاء دن الغا ایلدک
یا محمد یهودیلرک مابینلرینه عداوت و بغضی تا بونلرک قلوبی بری برینه موافق
واقوال بری برینه مطابق اولمز کلما اوقدوا نارا للحرب هر بارکه بونلر مراد
ایده لر رسول الله حرب ایلیه کی وانکله وزرینه شر و ضرر اناره قلمه یعنی اطفاها الله
الله تعالی اول حرب ایچون ایقاد و اشتعال ایلدکلری ناری اطفا ایلر یعنی
بونلرک آتش شرینی مسلمانلردن منع ورد ایلیوب مابینلرینه القا ایلر و یا خود
هر بارکه بونلر برکمه ایله حرب اتمک مراد اتسه لر حق تعالی انلری مغلوب قلادر حکم
توراته مخالفت وامر حقه خیانتلرندن اوتوری زیرا بر کره توراتک حکمن
افساد ایلدیلر حق تعالی بخت النصری مسلط قلدی و بر کره دخی افساد ایلدیلر

بجوسیلری

بجوسیلری مسلط قلدی و بر کره دخی افساد ایلدیلر مسلمانلری مسلط قلدی و یسعون
فی الارض فسادا و بونلر سعی ایدرلر یر یوزنده اسلامک فسادینه و کتابلرندن رسولک
ذکرینی محو اتمکه والله لا یحب المفسدین والله تعالی سومز مفسدلری اگرچه بو آیتک
ورودی خاصدر که اهل توراة حقنده در لیکن تأویلده عموما غدار و مکار
وکذاب و مفسد اولنلره شاملدر بیت مثنوی کلما اوقدوا نارا للوغی اطفاها
الله نار رحم حق انطفا هر بارکه بو کاذبلر نار وغای ایقاد و اشتعال اتسه لر دی الله
تعالی بونلرک نار کذبنی حقی نطقی قلوردی بیت چون پیمبر گفت استفتوا القلوب
گرچه مفتیتان برون گوید خطوب بو حدیثه اشارتدر که حضرت پیغمبر بیوردیلر
ایدیکه استفت قلبک وان افتاک المفتون یعنی قلبیندن فتوی طلب ایله
اگرچه مفتیلر سکا فتوا ویردیلرسه ده و حضرت بیوردیلر که قلبکوزدن
استفتا ایلک اگرچه مفتیکوز سزه طشره دن خطابلر سرده و فتوا
ویررسه ده یعنی انسان قلبنه مراجعت ایدوب تا گوره قلبی نیه شهادت
ایلر بیت ورنه آدم کی بگفتی با خدا ربنا انا ظلمنا نفسنا یعنی جلد اولده
مرور ایلدی در حکایت صیاد دو دراداک دوم قاطع داشت یعنی اول مرغ
ادراکی اولده قاطع طوتمزدی اگرچه مغرور ایدی لکن ایکنجی کره ادراک ده
قاطع طوتدی یعنی ادراکینی قطع ایلدی وهو الحرص والطمع اول دراکی ایکنجی
دفعه ده قاطع اولن حرص و طمعدر لا سیما عند فرط الحاجة علی الخصوص حاجتلر

زیاده اولدقده والنفوذ دخی نفوذ زیاده اولدقده کما قال النبی علیه السلام کاد الفقر ان یکون کفرا یعنی فقر قریب
اولدی فقر کفره اولمغه و فقر حاجتلردن نتیجه عصیاندر و کفر افعالنی و اعمالینی ارتکاب ایدر
بو جهتدن فقر کفره قریبدر و اهل حقیقت بونی بر معنایه دخی حمل ایدرلر در فقر حقیقیده که مرتبهٔ
فنا در کفر حقیقی یه قریبدر و کفر حقیقی نور ذاته حجابدر اول فقر حقیقی کبی انکچون دیدیلر بیت
نی شنیدی انما الدنیا لعب • باد دادی رخت و گشتی مرتعب • بو آیت سورهٔ انعامده
و عنکبوتده و حدیدده واقعدر اولشدر تفسیری جلد خامسده و بعضی جلده دخی
مرور ایتدی بیت تنگ شد بانگاه اجل نزدیک شد • خل هذا اللعب بسک لا تعد • اشته
اجل گلدیگی ای اهل دنیا قریب اولدی خل ترک ایله هذا اللعب شو دنیا لعبنی بسنک
سکا کفایت ایدر بس فارسیدر که حسبدر که اولور که عرب زبانی فارسیده
بعضی کلمه یی معرب قلوب استعمال ایدرلر نته کم اهل عجم بعضی عربی استعمال ایلدکلری
کبی لا تعد صفتیدر اول لعبه بنه رجوع ایتمه لا رهبانیة فی الاسلام جلد خامسده
تفسیری مرور ایتدی بیت زانکه غیر حق ایمه کرد در رقات • کل آت بعد حین
فهو آت زیرا که حقدن غیری بالکلیة فنا اولور کل آت هر نه شی که گلیجیدر بر
زماندن صکره اول گلدیکدر کل آت قریب معناسنه اشارتدر بیت چون
نباشد قوتی پرهیز به • در فرار لا یطاق آسان بجه • الفرار مما لا یطاق من سنن
المرسلین حدیثنه اشارتدر بیت ابک لی یا باکیتی یا ثاکلی • قبل هدم البصرة
والموصل ابک لی بنم ایچون آغله ای بنم باکیم وای ناکلم ثاکل و علی اولمش فریاد

ایدن

ایدن عورته دیدیلر بصره ایله موصلک خراب اولمزدن اول بو ضرب مثلدر بلا کلمه دن دفعی
ایچون سعی ایتمه که بیت نح علی قبل موتی و اعتق • لا تنح لی بعد موتی و اصطبر • نح
علی بنم اوزریمه نوحه ایله موتمدن اول و اعتق و باشکه خاک دوک لا تنح لی بنم ایچون
نوحه ایلمه موتمدن صکره ده اصطبار ایله زیرا اهتمام و احتیاط قبل الفوتدر لازمدر
بو فه بعد الفوت تحسر و تلهف فائده ویرمز بیت ابکلی قبل ثبوری و التوی •
بعد طوفان التوی خل البکا • ابکلی بنم ایچون اغله قبل ثبوری و التوی ثبور
بالضم هلاک و زیان و توی علی وزن هدی بفتح التا • مال هلاک اولمغه یعنی
بنم ایچون اغله هلاک اولمدن اول و مال و ارزاقمک هلاک اولمدن اول و الابعد
خراب البصرة کوشش و مجاهده و بکا و مکابده نک فائده سی اولمز بعد طوفان
التوی خل البکا دیدکلری بو معنایه اشارتدر یعنی بعد طوفان الهلاک ترک ایله
بکایی زیرا الندامة بعد وقوع امر لا یفید شیئا • در بیت شاه لانا سواء علینا فانکم
کی شود از قدرت مطلوب کم • سورهٔ حدیدده اولن آیته اشارتدر تفسیری جلد
ثالثده خواجه حکایه سنده و بعضی یرده مرور ایتدی یعنی بیت بس بن خدا لس که بو
کلامک شاهی سن هیچ سنگ قدرتکدن مطلوب و مرام کم اولور بیت دو کرنی
جو بر نیاید تا ابد • لم یکن حقا له کفوا احد • سورهٔ اخلاصک تفسیری جلد ثانیده
چوپان حکایه سنده گچدی معنی بیت بودر بو جوی عشقدن خلاص اولمز
تا ابد الآباد لم یکن اول محبوب حقیقیه اولمدی حقا که لم کفوا احد بر احد اکا نظیر

اولمدی جس عن شوق اولنلر انکه عشقندن خلاص استمز بیت بو حدیث شریفک تفسیری

بیانندهدرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردر ان لله شرابا تحقیقا الله

ایچون بر شراب واردرکه اعدّ لاولیائه احبا وعشاقی ایچون اعداد واحضار

ایلمشدر واذا شربوا سکروا یعنی اول اولیا بیجا اول شراب حقیقیدن نوش

اتسه‌لر سکران و مست وحیران اولورلر واذا سکروا طابوا یعنی مست

اولسه‌لردی طیب و پاک اولورلر دنیا شرابی کبی تنجیس وتلویث اتمز واذا طابوا

طاشوا یعنی پاک و طاهر اولسه‌لردی وجودیدن ودتدن وشهوتدن

خفیف اولورلر طاش یطیش طیشا دیرلر یعنی بوکمه خفیف اولسه واذا

طاشوا طاروا یعنی خفیف اولسه‌لر تعلقلاتدن طایرا ولورلر اوج

معناده وجولان ایدرلر جو حقایقده واذا طاروا طربوا یعنی اوج

معنایه طیران اتسه‌لر طرب ونشاط ایدرلر ثم قاموا اماموا ابوا احوال مذکوره دن

صکره صورت عالمندن کیدوب عالم معناده قایم اولوب حیران وهایم

اولورلر ثم تخصوا البصر وا آندن صکره کوزلری یعنی مرتفع و یا خود کفتولری

مرتفع اولوب کورلر عجایب ملکوتی وغرایب جبروتی واسرار لاهوتی

شخص شخوصا دیرلر یعنی بوکمه مرتفع اولسه و یا خود شخص بصره دیرلر

یعنی کوزینی بربره دکه قوسه ثم ذابوا حاصوا آندن صکره مرتبه وحدته

بالغ و واصل اولورلر واذا وصلوا القوا یعنی واصل حق اولسه‌لر بقاء حقله

واذا

واذا القوا اصاروا ملوکا فی مقعد صدق عند ملیک مقتدر یعنی باقی اولورلر ملوک

اولورلر مکان صدقده پادشاه مقتدرک قتنده واذا وجدوا اهتدوا یعنی

بولسه‌لر شویله کوراولان معنالری یقولون قولا لا یفهمهم الا السکاری سورلر

دیه‌لرکه آنی فهم ایلمیه الا اسکران حقیقت اولن عاشقلر فهم ایلیه قال الله تعالی ان الابرار

تحقیقا ابرار ابرک جمعیدر ارباب دینک واصحاب صحبتک جمعی ولدوغی کبی وهم

المطیعون الذین لا یوذون الذر ولا یضمرون الشر یشربون اول ابراری ایچرلر

من کاس شول خمردن که ذکر محلی اراده حالدر کان مزاجها اول خمرکه مایمزج بالی

کافورا کافور اولدی برودت وعذوبتدن و یا خود کافور بر عینک اسمیدر وله

جنتده و بعضیلر آنده کیفیات کافور خلق اولورده کافورله ممزوج اولمش

کبی اولور دیمشلر عینا بدلدر کافوردن اکر اسم قلنور ایسه و یا خود من کاسنک

محلندن بدلدر دیمشلر تقدیر المضاف ای ماء عین او خمر عین دیمکدر اوله یشرب بها

صفتیدر عینانک یعنی اول عیندن ایچرلر یا خود من اوله و یا خود ایدر اوله

عباد الله یعنی بنده‌لری یفجرونها تفجیرا اول عینی اجرا و تفجیر ایدرلر هر نه یرده استرلرسه

تفجیر المحلله بیت مطرب آغاز بو بیت خوابناک کا انلی الکاس یا من لا اراک

مطرب ابتدا ایلدی بیت خوابناکی اوقیمه بکا انا له وایصال الیه کاسین شوق

انکیزی ای شول کمسه که بن سنی کورمزم یعنی ای محبوب حقیقی بیت انت وکالی

لا تحجب الا لم اراه غایة القرب حجاب الاشتباه ای محبوب حقیقی سن بنم جنبعمزده

ذاتمدن من حيث قيامى بك وامكانى فى حد ذاتى عجب دكلدر اكر بنم اول وجهامى يعنى ذاتمى
كورمزسم زيرا بغايت قريب اولمغله حجاب شبهه وستردر وكمال ظهور وعيانى سببيله
خفاو نهايندر نتكم عزيزلردن برى بيوردر رباعى تو بهمت قدماان ليلى تبرقعت وان لثاما
فى البين يمنع اللثما فلا حت ولا والله مائمه مانع سوى ان عينى كان من حسنها اعمى بيت
انت عقلى لا عجب ان لم ادرك من وفور التباس المشتبك سن بنم عقلمسن مظاهردن
تجلى ايلدوكك حيثيتدن عجب دكلدر اكر بن سنى كورمزسم مشتبك اولن التباس
وشبهه تك وفرتندن شبك قرشدرمق خطط كبى وتداخل معناسنه نتكم تشبيع
الاصابع ديرلر يعنى مشتبك مختلط معناسنه در بيت جئت اقرب انت من حبل
الوريد كم اقل يا با نداء للبعيد جئت يعنى كلدكداى محبوب حقيقى اقرب فى يعنى
انت من حبل الوريد بويله ظهر نيزن كم اقل يا نيچه بر يا ديرم يا نداء للبعيد حرف يا
نداء بعيد ايچون حرف يا بيله قريبه واوسطه وبعيده ندا اولنور لكن مرتبه
وحدته وار نجه يا الله ديمزلر زيرا بر منادى وبر منادا لازم كلور پس اثنينيت
اولور توحيد بولنمز پس التوحيد اسقاط اليا آت بيورمشلردر تا مابيندن يا
رفع اولميه كمال توحيده وصول محقق اولمز ابن الفارضك بو كلامى دخى دلالت
ايدركه بيت وقد رفعت تاء الخطاب من بيننا وفى رفعها عن فرقة الفوق رفعة
بيت بل غالطتهم بلكه بو خلقه مغالطه ايدرم وبونلرى شبهه وغلطه براغورم
انادى فى القفار جمله مثنويده در سؤال مقدره جواب اولور ديمك لازم كلديكه

بو خلقه

بو خلقه نيچه غلطه براغورسن وبونلره نه جهتدن مغالطه ايلرسن بيوردركه انادى بن ندا
ايدرم فى القفار صحراو بيابانلرده كانه بعيده ندا ايدر كبى كى اكتم حتى كتم قلم اكتم تفعيل
بابندن اولور وجهل معناسنه متضمن اولور من يحى بجملة ولى محبوبى ممن شول
كمسه دنكه اغار اغاره ايدر يعنى بغاوغادت ايدر نجكه دن اغار من باب
الافعال فعل ماضيدر بو تقديرجه وتاخود من باب المفاعلة ضم الهمزه ايله نفس
متكلم اوله اصلنده اغارى اولور يا رعايت كلتيچ ساقط اولور بو تقديرجه
شول منزل كه بن اكا مغايره ومخالفت ايدرم محبوب حقيقى سومده واول
بومعنايه نامحرم واغيار دردمكه اولور وعشاق الهينك بوطريقه سى كمال
غيرتلرندندر بيت از درون شو آشنا واز برون بيكانه وش اينچنين
زيبا روش پس نادر افتد درجهان تفسير قوله دم موتوا قبل ان تموتوا اغيرى
جلدر البعده ما هى آبله بيا نمده كچدى بيت با داهى كابر اشك چشم رانده
مرخليلى را ابران اوآه خواند سوره توبه ده بيوردركه ان ابراهيم لحليم اواه
يعنى تحقيقا ابراهيم بر حليمدر كه كثرتله واه ايدجيدر و سوره هودده ان ابراهيم
لاواه حليم يعنى كثرتله آه و واه ايليجيدر رقت قلبلرندن كنايه در
وصيت كردن مصطفى دم صديق را بيت احسن التقويم از عرش او فزون
احسن التقويم از فكرت برون تفسيرى جلد خامسده مرور ايتدى در
قصه هلال قال رسول الله ءم اذا اراد الله بعبد خيرا قبض الله تعالى عبده

رتقاد ... نفر در
ادقى وصوى
اوبلاز
... ابرار

خیر مراد ایله فتح عینی قلبه انک ایکی قلبنک ایکی کوزینی بلا آچ قلبنک بر کوزی عقل
و بر کوزی فکردر بو ایکیسی عینینک منزله سنده در لیبصر بهما الغیب اول قلبنک
ایکی کوزیله عالم غیبی ابصار و ادراک ایلمه دن اوتوری رنجور شدن هلال ماه می
کویدکه اصحابی نجوم للسری قدوة وللطاغی رجوم ماه حقیقی اولن سلطان الکونین
بیوردیلر که اصحابی کالنجوم بأیهم اقتدیتم اهتدیتم یعنی بنم اصحابم نجوم کبی سیزه قلاوز
درلر یعنی التابعین من باب الثانی شب رو اولنه دیرلر یعنی کیجه کیدن کمسه لره مقتدا
و هادی درلر و طاغی و باغی اولنلره رجوم دیرلر آنلری ظاهرا و باطنا طرد و
رد ایدرلر مصطفی علیه السلام شنید که عیسی عم بر روی آب می رفت فرمود که
لو ازداد یقینه لمشی علی الهوی اکر اول عیسی نک یقینی زیاده اولیدی هوا
اوزره یورویدی زیرا هرکسک یقینی نه مقدار ایسه اولقدر قوتی اوله رجوع
بقصه این چنین رنجور را گفت ای عمو حق تعالی اعلموا ما شئتم سجده
حم ده اولن آیته اشارت ایدر اعلموا ای کافرلر اشلک بو امر تهدید ایچوندر
ما شئتم هر نه شی که دلریسه ز انه تحقیقا اول آیته بما تعملون بصیر اشلدوکوز
شیئه بصیردر پس سیزه اعلکوزه کوره جزا ویرر حدیثده دخی وارددر که
بیوررلر اذا لم تستحی فاصنع ما شئت پس حضرت مولانا بیوررلر بو کمسنه
که امراض معنوی سی بو مرتبه یه واصل اوله که دوای نصایح انبیا
و شفای مواعظ اولیادن صحت پذیر اولمیه اکا هر ایش اعمل ما شئت دینه

عجب

عجب اولمیه زیرا اجابت عزت اعملوا ما شئتم بیوردقلری بو معنا شقاوت جهتنه
اشارتدر بیت زانکه لا تلقوا بأیدی تهلکه است جلد اولدوغی آخرینه قریب
مرو وا لیتری بیت که خور چه این دانه ای دوستان بهار داد و نا تکونا
خالدین سوره اعراف ده اولن آیته اشارتدر و قال شیطان دیدی ما نهیکما
ربکما ای آدم و حوا سیزی نهی ایلدی ربکوز عن هذه الشجرة شو شجره دن
الا ان تکونا ملکین مفعول له در علی تقدیر المضاف ای کراهة ان تکونا ملکین
یعنی الله سیزی ملکلر اولمکوزی کراهتدن اوتوری نهی ایلدی او تکونا من الخالدین
و یا خود ملک جنتده خلود و کوزکزی کراهت ایچون نهی ایلدی تحصیل معنا اکر سیز کوز
بو شجره دن ملائکه صفتیله متصف اولوب باغ جنتده مخلد اولورسز و قاسمهما آدم علیه
حوا یه شیطان قسم ایلدی مفاعله بابندن اولمه سی مبالغه ایچوندر انی لکما تحقیقا
بن سزه لمن الناصحین ناصحلردن ایم بیت تو که تریاقی بیزاری ذره از خلاص
خود چرا ای بی غره سوره لقمانده اولن آیته اشارتدر ولا یغرنکم الحیوة الدنیا
ولا یغرنکم بالله الغرور صقنک سزی حیوة دنیا مغرور قلمسون قال رسول الله عم
لیس للما صحبی الا الموت یعنی فوت اولنلر ایچون موت تحی یوقدر انجق الحسرت آنلره
ایچون بو قدر الآوار در حسرة الفوت عبادات و طاعاتدن و اوقات نفیسه
و اعمار شریفه دن فوت و ضایع اولن ایچون حسرت وارددر بیت آن قسم
بو جسم احمد اندرجه آنچه فرموده است کلا و الشفع سوره انشقاقده

اولن آیته اشارتدر فلا اقسم بالشفق پس بن قسم ایدرین شفقه لا زایدر
اولا لا اقسمنک تغییری جلیا اوله مرور ایتدی والشفق شول حمرتدر دیرلر که
افقده سماده بعد الغروب ظهور ایدر واللیل و دخی لیل حقیچون وما وسق دخی
لیلک جامع و ساتر اولدوغی اشیا حقیچون و وسق جمع امکه دیرلر واستوسقت
الابل دیرسن تجتمع جمع قلسک والقمر اذا اتسق و دخی قمر حقیچون شول وقتده که
مجتمع اوله و تمام بدر اوله لترکبن ای بنی آدم راکب و ملاقی اولورسز البته طبقا
عن طبق حالا بعد حال که مطابق اوله حال ثانی حال اوله شدتده و غزا ایدرکه
مراد موتدر و بعد الموت اولن احوال وله بعضیلر طبق طبقه نک (جمعیدر) طبقه مرتبه یه
دیرلر دخی به مناسب اولنده بو دردیمشلر تقدیر کلام راکب و ملاقی اولورسز
ای بنی آدم مرتبة بعد مرتبة نیجه بلالره بعضیسی ارفع من بعض اوله مرتبه اول
موت و سایری بعد الموت اولن مواطن قیامت اوله فما لهم لا یؤمنون فاذا
کان کذلک بو احوال موقوز اولیجق انسان ایچون نه شی وار در که یوم قیامته تصدیق
ایتمزلر معنی بیت اول قسمی که حق تعالی شفقه ایلدی مراد جسم حضرت حبیب
اکرمدر خورشید حقیقیه شفق گبیدر رخ المثل اول سندیکه بیوردی حقاً
والشفق کلا حقا معناسنه در اگرچه قرآنده بوقدر اما حضرت مولانا
تاکید ایچون ایراد ایلمشدر مثنوی چون برای حق و روز آجلاست که
خطای شد دیت بر عاقلست عاقلنک معنا یسی جلید خامه مرور

ایلدی

ایلدی بیت بت ستودن بهر دام عامه ای هم چنان دان که الغرانیق العلی خوانده اش
در سورة والنجم زود ملیک آن فتنه بود از سوره نبود بو کلامک سبب ورودی بودرکه
سورة والنجم نازل اولدقده سید الانام مسجد حرامده جمعیت کثیره مابیننده تلاوت ایلدی
افرأیتم اللات والعزی ومناة الثالثة الاخری آیتنده توقف ایدوب پس اول دم
شیطان حضرتک قلب مبارکنده علی طریق الوسوسه بونی القا ایدوب لسان
مبارکلرندن بو کلام جاری اولدیکه تلک الغرانیق العلی غرانیق غرنوقک جمعیدر
بکسر الغین وفتح النون بویجی اوزون صو قوشلرینه دیرلر بعضیلر قره قوشده
دیمشلر یعنی اول کرکلرو یا اول قوشلر شول بویجی اوزون قوشلردرکه منها
الشفاعة ترتجی اول قوشلردن شفاعت رجا اولنور کفار بو کلامی استماع
ایلدکده مسرور اولوب دیدیلرکه حق تعالی بزم بتلریمزی مدح و ستایش ایلمش
حقیقت حال بودر دیدیلر و اول حضرت آخر سوره ده سجده قلدقده جمله
کفار دخی بیله موافقت ایلدیلر همان جبرائیل نازل اولدی صورت حالی اعلام و تعجب
اهل تفسیر تادیب ایدی دیرلرکه بو کلام حضرت رسولک لسانندن جاری اولمدی
بلکه تلاوت آیتدن صکره شیطان فرصت بولوب کفاره بو تلک الغرانیق
کلامنی پیغمبر جانبندن کوشلرینه ارشاد ایلدی پس کفار شاد اولوب مؤمنلر بله
سجده یه موافقت ایلدیلر جبرائیل خبر ویردکده حضرت غمناک اولوب جناب حق
تسلیة لخاطر النبی بو آیتی انزال ایلدیکه وما ارسلنا من قبلک من رسول ولا نبی

[illegible]

براونشان ایلمه‌کسندن اول بر رسول ولا نبی وانبیادن بر نبی رسول الله نبینک مابینلرنده
فرق اولدرکه رسول صاحب شریعت اولنلردر ونبی آنک شریعته تابع اوله ویاخود رسول
اولدرکه آکا کتاب منزل اوله وملک نازل اوله ونبی اولدرکه کتابی اولمیه لکن
الهام اوله ویاخود واقعه‌ده ویا قلبنه پس عموم وخصوص اولور مابینلرنده
الا اذا تمنی الا قبح بر شیئی تمنی ایدرلردی وتلاوت ایدرلردی القی الشیطان
فی امنیته مقصود ومرام ایلدوکی شیده شیطان آکا القا ایدردی
فینسخ الله ما یلقی الشیطان پس حق تعالی باطل وزایل قلور شیطانک
القا ایلدوکی شیئی واکا مایل قلدرمز ثم یحکم الله آیاته اندن صکره محکم قلور الله تعالی
آیاتنی واثبات ایلر دلایل بیناتنی والله علیم الله تعالی علیمدر احوال خلقه حکیم
وهر نه ایشلرسه حکمت اوزره‌در وفی هذه الآیة دلالة علی جواز السهو علی
الانبیاء وتطرق الوسوسة الیهم لیجعل الله تاکم حق تعالی قله ما یلقی الشیطان
شیطانک القا ایلدوکی شیئی فتنة آزمایش وامتحان قله للذین فی قلوبهم
مرض اولکسه‌لر ایچون که قلبلرنده ریبه وشک وشبهه واردر معنای بیت
بزم مثنویمز دکان وحدتدر غیر واحد هر نه کم کوره‌سن اول بتدر پس
عوام الناسی صید ایچون بیتی مدح وستایش ایچون بتدن مراد عوامک حظه
ایلدوکی طول دراز املری وحکایت والفاظ وعبارت وهزل آمیز کلمات
درپس بونلری صید ایتمه‌دن اوتوری بوره‌لرله مقید اولمغ آنچلیین بلکه حضرت

غرانی

غرانیق العلی کلامن شیطان نیجه القا ایلدیسه اولیا الله‌ده دخی عوام ایچون
بسط اولان کلام آکا مشابه‌در پس علی طریق الحکایه بو بیتی بیورلرکه خواندن
در سوره والنجم زود حضرت پیغمبر سوره والنجم‌ده علی الفور بعد ومنات الثالثة
الاخری اوقدی تلک الغرانیق العلی اما پیغمبر لسانندن جاری کوردیلر قولی
اوزره خواندش فاعل وقایلی شیطان اولمغ کرک تقدیر کلام شیطان اوقدی
سوره والنجم‌ده عند تلاوت النبی تلک الغرانیق کلامن لیکن فتنه بر آز سوره
نبود لکن اول افتتان امتحان ایچون ایدی سوره‌دن دکل ایدی جمله کفار
زمان ساجد شدند هم سری بود آنکه سر بر در زند جمیع کفار دخی بو کلامی ایشیدیجک مؤمنلر
بله سجده اولدیلر بوده هم بر سر الهیدرکه آنلر باش اولیلر ذرحقه ویردیلر نکته بودرکم
هر بارکه عوامک مزاجنه مناسب کلام اوله آنلرده اهل توحید واصحاب تحقیق
کبی استماع ایدوب محظوظ اولورلر وهر نه زمانکه طبیعتلرینه کوره اولمیه
منحرف اولوب تکاسل ایدرلر بیت من حفیرا نخواندی ز ضر ۞ آنچه خواندی
کن عمل جان پدر ۞ قال دم من حفر لیالاخفیه وحق فیه یعنی بر کمسه مؤمن قرآن اوقو
قویوب فرمسه آکا کند ودو شر بیت امر هم شوری بخوان اندر صحیف ۞ یار او بیاش
وحکوا ز ناز اف ۞ تفسیری جلد خامسده مرو دایتدی وآیت شوری حم‌ده در
بیت این بخواندی که الکلام ای سنام ۞ نی شجون جزء جزء الکلام بو مثل
عربه اشارتدر که الکلام ذو شجون کلام داللو وبوداقلودر والکلام یجر

الکلام کلامی چکر عقل حل انجاست ازلا یعلمون یعلمون ظاهر آیتنه اشارتدر
سوره رومده مز تفسیره مراد اقال النبی عم ان الله یلقن الحکمة الله تعالی
تلقین ایلر حکمتی واسراری علی لسان الواعظین واعظلرک لسانیله تعلیم
المستمعین استماع ایدجیلرک امتثالری مقداری **دربیان** تاکه یهلک من هلک
عن بینة یاکه یحیی من حی واستیقنه سوره انفالده اولن آیته اشارتدر
لیقضی الله امرا تاکیم حکم ایلیه الله تعالی شول امریکه کان مفعولا ازل آزالده انک
اشلنمه سی لابدی جدیرا ولمشیدی واول ازلده مفعول اولن امر اولیانه نصرته
واعدایه قهره متعلقدر لیهلک من هلک عن بینة لام مفعولا نه متعلقدر انوکچون
مفعول اولدیکه هلاک اولسون ایچون اهر شول کمسه که هلاک اوله حجة واضحه دن
ویحیی من حی عن بینة وعیش ایلیه شول کمسه که حی اولوب حجة مشهوده ده
یعنی واقعه بدر آیات عظیمه وعلامات جلیله دن بس اهرکیم مشاهده ایلیه اکر اولور ده
اکر زنده اولور اکا حجت ومعذرت یوقدر ویا خود هلاک وحیوة کفر وایماندن
مستعار اولیه ای لیصدر کفر من کفر وایمان من آمن یعنی صدور اتسون اجلی
کافر اولنک کفری ومؤمن اولنک ایمانی حجة واضحه دن وان الله لسمیع علیم یعنی تحقیقا
الله تعالی سمیعدر مؤمن وکافرک اقوالنی علیم بلیجیدر انلرک اهر حالنی معناء
بیت اکرچه بو آیت قتال حقنده در اما حضرت مولانا موت وحیوة وآخرتی
حمل ایدوب دیرکه تاکه یهلک من هلک تاکیم هلاک اوله اول کمسه که هلاک

اولدی

اولدی اول کون مشاهده قلدوغی حجتدن تاکه یحیی نجات بوله وخلاص اوله
من نجا شول کمسه که نجات بولدی واستیقنه ویقین طوتدی **دربیان**
ورکشد دیر مین زنهار تو دور دخود کس دم بدم لا تقنطوا تفسیری جلد اولده
مرور ایتدی تفسیری جلد اولده مرور ایتدی **بیت** قبله از دل ساخت لعل
در دعا لیس للانسان الا ما سعی تفسیری جلد خامسده وجلد رابعده کچدی
بیت تا کجا انجا که جا را راه نیست جز سنا برق مه الله نیست سوره نورده
اولن آیته اشارتدر یکاد سنا برقه قریب اولدی اول سنانک برقنک
ضیاسی برقه ده ضمیر سحابه راجعدر یذهب بالابصار کمال ایضاءدن اکا ناظر
اولنلرک بصرلرینی کیدره زیرا برقده بو خاصه مقرردر که خطف ابصار ایدر
وبونده حق تعالینک کمال قدرتنه دلالت واردر که سحاب ابرا ده برق پر شراری
ضدین ایکن جمع قلدی یقلب الله اللیل والنهار الله تعالی تقلیب ایدر لیلی و
نهاری رفتن وآمدن ایله ویا زیاده ونقصانله ویا حرارت وبرودتله
احوالنده تغییر وتبدیل ایله ویا لیلک ظلماتی نور زیاده تعقیب ایلمکله
ان فی ذلک تحقیقا بو مذکور اولنلرده واردر لعبرة دلالة عظیمه واردر
صانعک قدرتنه وکمال قدرتنه واحاطه علمنه لاولی الابصار بصیرت صاحبلری
ایچون معنای بیت تا نزیره دکنا اول پیره دکه اوراده پیر ومقام اولمیه
واول مکان عالمنده والله که ماه ذاتنک برقی ضیاسندن غیری شیء

اوتلیه حکمت در انی جاعل فی الارض خلیفة واذ قال ربک ذکر ایله یا محمد تسول وقتی که

سنک ربک دیدی للملائکه مراد جنس ملائکه اوله ویاخود ساکنان زمین اوله

ملک ملائکه نک جمیعدر الوکه دن ماخوذ در رسالت معناسنه در انی جاعل

فی الارض خلیفة تحقیقا بن ارضده تلیجام ویاراد یجی ام سزدن بدل سزک یرکزه

ای ملکلر بر خلیفه مراد آدمدر ام و خلیفه تسمیه سی آدمه ملائکه نک خلفیدن

کلدوکندن اوتوری اوله واهل تفسیر لفظ خلیفه نک واحده و جمعه اطلاقنی

جایز کورمشلر بورا ده مراد در زیرا مقصود حضرت آدمدر انکه اولا دیدر

قالوا چونکه ذکر خلیفه کوش اید یجک اول مخاطب اولن ملائکه دیدیلر که اتجعل

آیا قیلور میسن فیها یرده زنده من شول کمسه لرکه یفسد فیها ارضده کفر و عصیان

ایدرلر اسراف دبوراده جمله معاصیه شاملدر ویسفک الدماء وقان دوکرلر

بنیر حق و نحن نسبح بحمدک حال بوکه بز تسبیح وتبعید ایده روز سنی تعالی یعنی

امکانیه دن حامد اولدر و عجز حالده ویاخود حمدکه ملتبس اولدر وعجز حالده

ونقدس لک وسنی تقدیس ایده ز شاننه لایق اولمین اوصافدن قال جناب

حق بیوردیلرکه انی تحقیقا بن ای ملکلرم اعلم عالمم کیم بو آدمی خلق ایلمه ده

ما لا تعلمون سز بلمدوکوز شیئ و سز مطلع دکلسز بونلرن مقصود دنیوی بیت

تودوقله نبی بکیلة غافل ار قصه عذاب ظلله سورهٔ شعراده اولن آیته

اشارتدر فکذبوه فاخذهم عذاب یوم الظلة حضرت شعیب دم قومنه دیدیکه

ای

ای قوم بن سزی حقه دعوت ایده دم بر یوزنده ظلم وف دایلمک و کیله ومیزانکوزده

عدالت ایلک واللهدن اتقا ایلک دیرکره دیدیلرکه بز سنی کاذب ظن ایلرز ای

شعیب سنده بزم کبی بشرسن پس اول شعیبه تکذیب ایلدیلر فاخذهم پس بونلری اخذ

ایلدی عذاب یوم الظلة ظلت کوننک عذابی ظلت لغتده سایه بانه دیرلر

قصه بودر که حق تعالی بونلره یدی کون ویدی کیجه حرارت عظیمه مستولی قلدی شول

مرتبه که بونلرک قویولرینک و چشمه لرینک صولری حرارتدن قوریدی پس

حرارتدن خانه لرینه قاچدیلر حرارت زیاده اولوب اولرندن مشه لستانه وطاغلره

چیقدیلر و هر بری بر درخت تحتنده حرارتدن پخته و سوخته منابه سنده یانوب کیمی

ناکاه بر ابر سیاه هواده ظهور ایدی اولوب بونلر مسرور اولدیلر اول سحابک

التنه مجتمع اولدیلر پس اول سحابدن بر آتش ظهور ایدوب بونلری بالکلیه احراق

ایلدی انه کان تحقیقا اول عذاب یوم ظلة اولدی عذاب یوم عظیم اول کوننک

عذابی عظیم اولدی معنای بیت پس ایکی قله دکلسن بلکه بکیناسن حقه توجه حضوره

پس حقه توجه اتموب اکرلباس واسبابه توجه ایدرسن قوم شعیبک ظلة النجا

اتمدیسه کبید ز یاسن غافل میسن عذاب یوم ظلة دن پس جناب حق اکر استرسه

بیت پس بخوان تا مو اکی الی ازنجا چون نیابد شاخ از بخش طبیعی سو

نه ده اولن آیته اشارتدر ان المنافقین یخادعون الله تحقیقا منافقلر

مخادعه ایدرلر یعنی مکر و حیله ایدرلر الله رسولنه و عباد اللهه یعنی ظاهرا

توحید وشرعی اوزره و باطنا کفر وعصیانلرین اخفا ایدرلردی و هو خادعهم حال
بوکه حق تعالی بونلری خادعدر یعنی بونلرک خدعه و مکرلرینی مقابله سنده جزا اینه مکر و یرر
و اذا قاموا الی الصلوة یعنی بو منافقلر قایم اولسه لردی صلوته قاموا کسالی قایم
اولورلردی منشا قلق اولرقلری حالده کالمکره علی الفعل کسالی بضم الکاف و فتح الکاف
جمع کسلان ایکیسیله ده قراءت اولنور یراؤن الناس ناسه ریا ایدوب عملکرو کوسترلر
تاکم بونلری مؤمن صنه لر ولا یذکرون الله الا قلیلا و حال بوکه اللهی ذکر اتمزلر
الا قلیلا زیرا هر بار که نا بیر کورسه لر ذکر ایدرلردی و یا خود مراد قلبلرنده
اولیوب لسانلرنده ذکر ایلیه لری اوله معنای بیت سبل وقتو قاموا کسالی آیتنی
قراندن چونکه بولمیه بر شاخ بیخندن طبعی یعنی تازه لک سبل اول شاخ خشکک
اولور دنکم منافقلرک شاخ وجودی بیخ ایماندن نشو و نما بولمه دقلرندن عبادة
وطاعت جانبنه اکلمزلردی شاخ خشک کبی بلا نشو ولا نما محروم و بی صفا
قلمشلردی کل شیء هالک الا وجهه جلد اولده مزبور ایتدی بیت یار این گفت
ان خداوند فرج حدثوا عن بحرنا اذ لاحرج انکچون بیوردی اول فرج صاحبی
پیغمبرم حدثوا عنی بندن خبر ویرک زیرا بنم بحرمزدن خبر ویرک دیمک بنم بحر
وجودمدن وصدر بحر وجودمدن خبر ورایوب احادیثی بندن روایت ایلمک دیمکدر
نتکم بو حدیثه اشاره بیوردیلر که حدثوا عنی و لا حرج یعنی بندن حدیث روایت ایلمک دیزه
حرج و زحمت یوقدر ورب حامل فقه لیس بفقیه چوق حامل فقه واردر که فقیه دکلدر

ز.ت

بیت لیک جمع اصحابنا اصحابرا ؛ درکشا دو برد صدر ترا ؛ لیکن جمع الفی اصحابنا ای
بزم اصحابمز اصحابرا اصحاب توفیق و احباب تحقیقه درکشاد اسراری قپوسن آچدی
و برد تا صدر ترا تا سرای حقیقتک صدرینه التری اصحابنا ده حرف نا لحز و فرد
یعنی ای بزم اصحابمز دیمکدر اما غریبدر که سروری اصحابه کلمه سن طوتوب بنا عروس را
بجا آوردن باشد دیمشدر پس بو تقدیرا اوزره معنای جمع ظاهر شر و اولیاکه
بمنزله عرایس الله اندر ایشته انلرا جلوه خانه راه داد و بصدر سرا متمکن کردانید
بو معنانک سیاق و سباقنه مناسبتی آز اولور وغیری ماعدا بنانک عروسی
خانه یه کتورمک معناسنه کلمه سن بزم قتمزده اولن لغتده بولمه دم بل فرض اول
معنایه اولورسه ده تکلیف دکلدر بیت در غمانم آب هم ده زعینین ؛ نجو
عینین ببنی ما طلتین ؛ بو حدیثه اشارتدر که حضرت پیغمبر بیورلردی و دعا
ایدرلردیکه اللهم اعطنی ای جنم پروردکارم بکا اعطا ایله عینین ما طلتین
شول ایکی کوز که کوز یاشی دوکیجی اوله لر الهاطل بکسر الطاء سیلان ایدیجی
قبل ان یکون الدمع دما شول زماندن اول که کوز یاشی قان اولمزدن اول
والاضراس جمرا دخی دشلر آتش پاره لری کبی اولمزدن اول یعنی قیامتدن
اول در حکایت طالب گنج آنچه حقست اقرب از حبل الورید ؛ تو
فکنده تیر فکرت را بعید ؛ بو آیت سورة قافده در تفسیری نحن قریب مرور
ایتدی بیت جاهدوا فینا بگفت ای شهریار ؛ جاهدوا عنا نگفت ای بی قرار

سورۂ عنکبوتک آخرنه اشارتدر والذین جاهدوا فینا شول کمسه لرکه مجاهده ایلیه لر
بزم حقمزده ویا بزم طریقمزده اطلاق مجاهده جهاد ظاهره وباطنه شمولدن اوتوردر
لنهدینهم سبلنا البته بز هدایت ایدرز سبیل وصولی بزم جانبمزه وان الله لمع المحسنین
وتحقیق الله تعالی محسن قوللریله در نصرت واعانتیله معنای بیت یعنی ای علم
کلام وعلم فلسفه ایله طالب حق اولان کمسه حق تعالی جاهدوا فینا ای فی حقنا
وطریقنا دیدی جاهدوا عنا دیمدی یعنی بزم رضامز اولسن علمده وعملده مجاهده
ایلک بزدن وبزم طریقمزدن خارج اولنه مجاهده ایلک دیمدی تا کس بو طول و دراز
دفکر و دقیوع وباریک تصوردلر حقدن خارج اولنه سعی وکوشش بلا طایلدر
اکر طالب ایسک بو افکاردن قلبنه تصفیه ویرتا کم سنده اراقه صدق و غلبه
حقی وجودنده مشاهده قلسن بیت نه چون کنعان کو ذکر ونا شناخت
ازکه عاصم سفینه نوح بسا خت بو آیت سورۂ هوده در تفسیری جلیلده
رابعده مرور ایتدی در بیت الکیاسة والادب لاهل المدر الضیافة
والقری لاهل الوبر زیرکلک وادب اهل مدر ایچوندر مدر کسکه دیرلر بو کنایه
در اولرکه کرپیچدن وکسکدن اولمه سنده یعنی اهل شهر ایچوندر دیمک
اولور زیرا اولری کرپیچدندر قری بکسر القاف ضیافت اتمک واصلنده
اتمکه دیرلر قری الضیف یقری قرادینور ای احسن الیه دیمکدر وبر نسخه ده
دوه یوکی تعدیر معناضیافت وظیفه احسان اتمک اهل وبر ایچوندر یعنی

اولری

اولری یوکدن اولن قوم که ترکمانلر در آنلر ایچوندر دیمک اولور پس ذکر ملتزم اولان اراده
لازم قبیلندن اولور بیت الضیافة للغریب والقری اودع الرحمن فی اهل
القری ضیافت وقرای یعنی قونغه احسان غریبلر ایچوندر اودع الرحمن رجال
ومنال اولن الله امانت قودی اهل قراده یعنی کوی اهلنه بو خصلتی ویردی
حق تعالی ولکن قرای کسر قافله ومصرع ثانیده کی ضم قافله بیت کل یوم فی
القری ضیف حدیث ماله غیر الالة من مغیث هر کون قراده ضیف حدیث وار در یعنی
یکی قونوق مقرر در ماله اول قریه نک اهلنه ویا اول قونغه یوقدر آنده ن غیری بر فریاد رس
ضمیر ماله ده یا اهل قریه به راجعدر وعلی سبیل البدل ویا خود ضیفه راجعدر
بیت کل لیل فی القری وفود جدید ماله ثم سوی الله المجید هر کیجه قراده بر جماعت
جدید حاضر اولور ماله ثم اول جماعت ایچون بو قرده اول قراده ویا خود ضمیر اهل
قرایه راجع اوله یعنی اول اهل قرا ایچون یوقدر اول محلده سوی الله الله دن غیری
المجید مبالغه ایله حکیمکان یوقدر بو ابیات ملاحت سماتدن مآل هرکسک ذاتنه
الله تعالی بر خاصه وضع اتمشدر بر حال اول خاصه اوزره حرکتی مقرردر بیت
بهار ایسه آورد دیز دان مار برون ما خلقت الانس الا لیعبدون سورۂ ذاریاتده
اولان آیته اشارتدر وما خلقت الجن والانس جناب عزت بیوردکه بن جنی
وانسی خلق ایلمدم الا لیعبدون الا بکا عبادت ایلمه دن اوتوری جلت حکمته
آخرنده بر مقدار تفسیری مرور ایتدی در بیت ان بعض الظن اثم اسنادی قریرده

نیست اسم راست خاصه بر وزیره بو آیت سوره حجراتده در یا ایها الذین آمنوا ای
اللهه ایمان ایدنلر اجتنبوا اجانبت و مباعدت ایلک کثیرا من الظن ظنلردن چوق
ظنلردن یعنی اهل خیر و مؤمنلر حقنده سوء ظندن احتراز ایلک و کثیرا کلمه سنی
ابهام ایراد ایلمه سی هر ظنده احتیاط و استماعدن او توریدن ان بعض الظن اثم
زیرا بعض ظن معصیتدر صاحبی عقابه مستحق اولور اشکله پس علی کل حال
صلحا حقنده احتیاط لازمدر و لا تجسسوا تجسس ایلک بری بریکوزک
عیبنی و لا یغتب بعضکم بعضا و بعضکوز بعضکوزی غیبت ایلمسون یعنی
بعضکوز آنی سوءله ذکر ایلمسون و سئل عن رسول الله صلی الله علیه و سلم عن الغیبت
قال ان تذکر اخاک بما یکرهه ان کان فیه فقد اغتبته و ان لم یکن فیه فقد بهته ایحب
احدکم آیا سزدن بریکوز محبت ایدرمی ان یاکل بیکلکه لحم اخیه برادرینک اتنی میتا
اول برادرک میت اولدوغی حالده فکرهتموه فاشرطلطز و فکر جوابیدر یعنی
اکو سزلر او زریکوزده عرض اولنسه قبول اتمکوزک میت اولدوغی حالده
انی یمک پس سزانی کریه کورورسز بلا شبهه پس غیبت بوندن دخی اکره در و
اتقوا الله اتقا ایلک الله دن غیبت سبیله معذب اولمه دن ان الله تواب رحیم
تحقیقا الله تعالی توبه یی قبول ایدیجیدر غیبتدن تایب اولنلردن رحیم مرحمت
ایدیجیدر تایب اولنلره معنای بیت واضحدر بیت کفت الصدقة ترد للبلاء
داو مرضاک بصدقه یا فتا حضرت پیغمبر م الصدقة ترد البلاء و تزید العمر ودی

داو

داو دوا ایله مرضاکی خسته لروکی بصدقه یا فتا صدقه یله ای یکیت زیرا حضرت پیغمبر م
بیورر حصنوا اموالکم بالزکوة یعنی مالکوزی حصن و حفظ ایلک زکوتله و داووا
مرضاکم بالصدقة و خسته لروکوزه دوا ایلک صدقه یله در بیان جزو مایی کشت
دست ازوی نبات هکذا یمحوا الاله السیئات یعنی بو ذکر اولنان مثال و معنا اوزره
محو ایلر حق تعالی سیئاتی یمحوا الله ما یشاء و یثبت بیورر سوره رعده تفسیری
جلد اولک اولیلنده مرور ایتدی و برآیتده دخی اولئک یبدل الله سیئاتهم حسنات
بیورر دلر در بیان لا یکرد ان موش بیاننده بیورر دلر لا یفهم علی صیغة المجهول
یعنی فهم اولنمز منه بو کلامدن الا النفی تفرقه الازمنة الا زمانلرک تفرقه سنک
نفی منفهم اولور نتکم ان الله واحد دینلسه بوندن نفی شرکت منفهم اولور
بیت کفت سیماهم وجوههم کر دکاری تفسیری جلد اولده کچدی در بیان
از الم نشرح دو چشمش سرمه یافته دیدار حق جبرئیلدن برنتافته تفسیری
جلد خامسده مرور ایتدی و بعضی محلده دخی بیت دب تمم نورنا بالساهره
و انجنا من مفضحات قاهره رب یا رب حرف ندا محذوفدر تمم تمام ایله نورنا
بزم نوریمزی بالساهره یوم قیامتده ساهره نک زیاده تحقیقی جلد
جلد خامسده کچدی و انجنا بزه نجات ویر و بزی خلاص ایله من مفضحات
قاهره قاهر اولن رسوا ایلکلردن در بیان مثنوی بیت ای رفیقان زین مقیل
و زین مقال اتقوا ان الهوی حیض الرجال ای رفیقلر بو قیلوله دن

صدقه ایله بیان

تمم

رجالدر

متکیلر مصدر یعنی درکه یعنی قیلوله و اویومق لدن القا ایلک زیرا هوایه اویموق حیض

بیت لی بنی فرمود جود و مجده * شاخ جنت بدر بدنیا آمده * یعنی بنی بیورمشدر سخا

واخلاق حمیده جنت آغجلرندن بر آغجدر که دنیا یه کلمشدر انکیچون سوزلرکه السخاء

وحسن الخلق غصنان من شجرة الجنة در فتادند از نخل لطف خوان بو آیت سورة

صافاتده در تفسیری جلد اولده بحری دربیان کفت یا حادی انخ لی نا قتی جاء

اسعادی وطارت فاقتی * حادی سوریجی یقال حدوت الابل حدوا دوه یی سوردم

سوزمکلکله یعنی اول غریب وام دار تبریزه واصل اولور قره دیدیکه یا سائق

الابل انخ لی بنم ایچون اناخه ایله بنم نا قمی اناخه دوه چوکوردکلری و قتدن دوه یه

نخ نخ دیدکلری صوته دیرلر جاء اسعادی زیرا انکا سعادت ویرن کلدی بو جمله

جمله مستأنفه در علتدر انخ لیه وطارت فاقتی وبنم فقر وفاقتم طایر وزایل اولدی

بیت ابرکی یا ناقتی طاب الامور * ان تبریز لنا فتح الصدور * ابرکی البصیر

دیرلر دوه چوکسه پس سادبانه خطاب دن صکره کندو نا قه سنه دخی خطاب

ایدر کمال سرور ندن دیرکه ای بنم نا قم چوک طاب الامور امرلر و شانلر

طیب اولدی زیرا تبریز صدرلر منا خلریدر دوه چوکجک یره دیرلر وصدور صدرک

جمعیدر وصدر کل شیء اوله در اگرچه بر نیجه معنا یه کلور اما بوراده مراد دن بس

قوم مشایخدر یعنی مشایخک رئیس وبرگزیده لرینه تبریز قرارگاه در

بیت اسرحی یا ناقتی حول الریاض * ان تبریز لنا نعم المفاض * سرحا بوراده

مرعا

سرحا بوراده مرعا وکلامعنا سنه کلور اسرحی اندن امردر یعنی اوتله ای بنم نا قم

روضه لرک حوالیسنده زیرا تبریز بزه نعم المفاضدر مفاض فیض اولنجق مکاننه

دیرلر غریب وامدار دن مراد مرید وسالکدر و تبریزدن مراد آستانهٔ شیخ

کاملدر و نا قه دن مراد سالکک وجودی نا قه سیدر با خبر شدن ال غریب

از وفات محتسب ده بو آیتی ایراد ایلمشلر که ثم الذین کفروا بربهم یعدلون

سورهٔ انعامک اولیدر الحمد لله جمیع حامدک محامدی وستایشی الله ایچوندر و جمله ثنانک

مرجعی خدادر الحمدک تحقیقی جلد رابعده مستوفی بحری الذی ایله الله که قدرت کامله

ایله خلق السموات آسمانی خلق ایلدی بغیر عمد ولا مدد والارض وبرلری دخی خلق

ایلدی بلا مادت وجعل الظلمات والنور و پیدا قلدی ظلماتی ونوری ثنویه نک قولیغی

رددر زیرا انلر دیرلرکه خالق نور الله در وخالق ظلمت شیطاندر دیرلر یعنی ایکی

سنک دخی خالقی اللهدر بیضاوی نوردن مراد هدایت وظلماتدن مراد ضلالت

اوله دیر و بو وجهتدندر که ظلماتی جمعله کتوردی زیرا ضلالت متعدددر ونوری

لفظ واحد ایله ذکر ایلدی زیرا هدایت بردر ثم الذین کفروا ایس بو قدر دلایل

و آیاتدن صکره کافر اولدیلر بربهم یعدلون ربیلر وینه عدول ایلدیلر آندن و

یا خود کافر اولدیلر ربلیرینه تبقلو یعنی معادل و مشارک قلدیلر اوکلی معنا اوزره یا

کفروا یه متعلق اولور و معنای ثانی اوزره یعدلونه متعلق اولور بیت خالقی

شد نعمت منعم علیه * حیی الموت است فاجتاز و الیه * یعنی خالق و ایجاد اولدی

منهم علیه اولان کسنه‌نک نعتی یعنی حق طرفندن نعت و بریلن کسنه‌نک نعتی یحیی
الموتی است یعنی مرده‌لری احیا ایدر یحیی دا اول الله فاجتازوا الیه اول الله
جانبنه و یا خود آنک اعطا و بخششی جانبنه مجتمع اولک جوز بالفتح جمع اتمکه
دیرلر افتعال بابندن اجتیاز کلور یعنی الاجتماع و یا خود سوق اولنمکه
دیمک اوله زیرا جاز یجوز ساق یسوق معناسنه ده کلور **بیت** تن بیجان
وان مکن کان بکم و صم کذبوا بالحق لما جاءهم یعنی انبیا و اولیای حق
کورمه و بشر جسم بلمه و آنی ایلمکه اول صم و بکم اولن منکرلر ایلدیلر پس
آشنیع مصرع جمله لعنت انعه سؤال مقدره جواب اولور یعنی اول منکرلر نه ایلدیلر
دیمک لازم کلور پ جواب بیوردیلر که کذبوا بالحق حقی تکذیب ایلدیلر لما جاءهم
اول وقتده که بونلره کلدی نیجه آیات و معجزات سورة الانعامده اولن آیة
اشارتدر فقد کذبوا بالحق پس بو کافرلر تکذیب ایلدیلر قرآنی لما جاءهم
اول وقتده که بونلره کلدی فسوف یاتیهم عن قریب بونلره کلور و ظاهر
اولور انباء ما شول شیلک خبرلری که کانوا به یستهزؤن آنک سببیله
استهزا ایدرلردی و بو خبرلرین ظهوری یا دنیاده عذابک نزولی وقتنده
اوله و یا عند ظهور الاسلام اوله و یا قیامتده عذاب آخرة منکشف اولدقده
اوله **بیت** زین سبب فرمود حق صلوا علیه ٭ که محمد بود محتال الیه ٭ سوره
احزابده بو آیة اشارتدر که ان الله وملائکته تحقیقا الله تبارک و تعالی

وملائکته یصلون

مطلب فی معنی الصلوة

وملائکته یصلون تصلیه ایدرلر علی النبی پیغمبر اوزرینه صلوة اللهدن رحمتدر
وملائکه‌دن استغفار و مؤمنلردن دعادر پس معنا یا ایها الذین آمنوا
صلوا علیه ای خدا و رسولنه تصدیق ایلینلر اول پیغمبره دعا ایلک یعنی اللهم
صل علی محمد و علی آل محمد دیک و سلموا دخی سلام ایلک کما تسلیما سلام
قلمقلغله یعنی السلام علیک ایها النبی و رحمة الله و برکاته دیک بعضلر سلامی
انقیاد معناسنه آلمشلر سلموا ای انقادوا الاوامره بو آیت صلواتک
وجوبنه دلالت ایدر و جمله علما امر وجوب ایچون اولدوغنه متفقلردر لکن مقدارده
اختلاف ایتمشلردر مثلا مالک جمیع عمرنده بر کره ایتمک واجب و سایری مندوب
و مستحب دیمشلردر و بعضلر بر مجلسده ذکر اولندقده بر کره تصلیه واجب
و سایری مندوب دیمشلر فتواده بونکله اوزرینه در و دخی اقوال کثیره ٭
چوقدر معنای بیت بو سببدن بیوردی حق اول پیغمبرک اوزرینه صلوات
کتورک دیو که حضرت محمد مصطفی محتال الیه در یعنی آکا صلوات و سلام
ایلمک حواله اولنمشدر و سبب تصلیه‌یی حضرت مولانا بو مجلده بو بیورمشلردر
توضیحه حاجت یوقدر **بیت** مجمع پای علم ماوی القرون ٭ هست حق کل لدینا
محضرون ٭ سورة یسده اولن آیة اشارتدر الم یروا کم اهلکنا قبلهم
من القرون یعنی بلمزلرمی و کورمزلرمی نیجه نیجه هلاک ایلدک بز بونلردن
اول قرون ماضیه‌دن نیجه قرنی مشاهده ایتمزلرمی انهم تحقیقا بو قرون

مهلکه الیهام کوبلره لا یرجعون تکرار رجوع ایمزلر وان کل وتحقیق کل مخلوق لما جمیع جمیع عبارة
لدینا بزم قتمزده محضرون حاضر ایدلرلر ان بو تقدیرجه مثقله دن مخففه ولام ان لام ان الله ان
ان ده نک مابینی فارقه در و ما خودانه نافیه اوله ولما آنده ترید یلا الا معناسنه اوله بو اینک
تفسیری جلد ثالثده وبعضی محلده کبرا امرو وراینده معنای بیت علملر ومنجا قلمر
دبینک مجموعی ماوی قدروند درهر زمانک اهلنده قرنده دیرلر پس هر قوم کندو ایشلرینک
عالمی دبینده جمع اولور و مجموعی حق قتنده محضرون اولودلر مؤاخذه یوسف ام
تحبس بضع سنین سوره یوسفده بوآیه انشا دندر و قال للذی حضرت
یوسف زندانده دیوی شول کمسه یه که ظن ظن ایلدی یوسف که انه اولکه
ناج نجات صاحبیدر منهما ایکیسندن بری زیرا واقعه کورن بری خباز
وبری خمار ایدی خبازک واقعه سن تقلید تعبیر و خمارک ندیم شاه اولور سک
دیو تبشیر ایدر دیلر پس اول خماره دیو یکه اذکرنی سبنی اگر یعنی بنم حالمی ذکر ایله
عند ربک سیدک قتنده مرحود دکه بحامرحمت ایدوب بنی بو زنداندن خلاص
قله فانساه الشیطان پس اول شرابیه شیطان اونتدردی ذکر ربه سیدنه
اول حالی ذکرایتمگی وبعضلر ضمیری یوسفه راجع قلملر یعنی شیطان اونتدردی
یوسفه دخی سبی ذکرالمکی حقدن غیریدن استعانت ایلدی و بو حدیث دخی بو
معنایه دلالت ایدر قال رحم الله اخی یوسف لو لم یقل اذکرنی عند ربک
لبث فی السجن بعد الخمس فلبث فی السجن پس بو سوز سببیله حضرت یوسف

زندانده

زندانده اکلندی بضع سنین بضع اوچدن طقوزه وارنجه اولن عدد مبهم دیرلر کی
التی یل وکی یدی یل وکی سکز یل اکلندی دیمشلر و بو محلک سایر معناسی واضحدر
بیت بانک از محسوس و درازحس برون یبصرون آن بانک در لایبصرون
تفسیری کچدی بیت لا تطرفنی بهواک سل سبیل من جناب الله نحواک التبتیل
لا تطرح تعضله بندن امر دلعنی طریح اخذ الیه فی بهواک کندو هوای نفسکده
سل سبیل سؤال ایله طریق من جناب الله حق تعالینک جنابندن نحواک
التبتیل اول جنتده اولن ارمغ جانبنده که انک سبیلی ترک هوادر بیت
لا تکن طوع الهوی مثل الحشیش ان ظل العرش اولی من عریش لا تکن اولمه
طوع الهوی هوایه مطیع اولمه طوع مصدر در بمعنی طایع مثل الحشیش
او تلر باده میل ایدوب او یدوغی کبی ان ظل العرش تحقیقا عرش کولکه سی
اعلی واولیدر من عریش عریش سایه سندن عریش حس وخاشاکدن
یاپلمش کولکه لکه دیرلر زیرا هوایه اطاعت ایمبوب حقه مطیع اولمق عرش
سایه سنده واصل قلور وهوایه اویمق نفس وشیطان سایه سنده
واصل ایدرانان عرش کولکه سندن دخی کمدر بیت مکر حق است سر چشمه
این مکرها ست قلب بین اصبعین کبریاست جلد ثالثده وسایر محللرده
تحقیقی کچدی بیت قیمت اندر انداز جز ملوک فاجتهد بالبیع ان لا یخدعوک
یعنی بنم مثنوی طاقتنده قود وغم کوهر علوم ومعارفک قیمتنی ملوک حقیقه

اولنلردن بحری که بلمز پس اجتهاد ایله بیع اتمکدن بودر اوحصوله آلمق معناسنه در آن لا
یخذ عوک حقی بین سیئ الداعیه لر اهل نفس هواویا نفس وشیطان اول کوهرلری سکا حقیر
اتمکله پس اکر فریفته اولورسک بیع عجینی فسخ ایله وطالب جوهر اول بیت کشند
باشد ایچو سک تی را اکول مستر دنخله برقبول رسول شول سک کبی اولورکند و
قوصد وغنی اکول اوله شول کمسه که مستردنخله اولیعنی ویردوکی هبه وعطاسی ینه
کندو تورقاولنوع طلب ایله النحل بضم النون شول عطا وهبه دیرلر که مقابله سنده
عوض مراد اولمیه نتکم حضرت رسول اکرم بیوردیلر العاید فی هبته کالکلب یعود
فی اکل قیئه در بیان خواب دیدم خواجه معطی المنیه آرزولر اعطا ایدیجی خواجه یی
واقعه ده کوردم واحد کالف ان امر اعنا اول معطی المنیه اولن حضرت واحد کالف
دریعنی بر کمسه در بیک کمسه کبیدر ان امر اعنا اکر بر امر ویا کاری دلیه و باجود
عنا تعب معناسنه کلور بو تقدیرجه معنا ان امر عنا اکر بر امر تعب ومشقت
ویرسیدی اکا صبر وتحمل ایلمه ده بیک کمسه قدر صبر ایدردی عنا تعب معناسنه
اولنجه امر مرفوع قراءت اولنور زیرا فاعل اولور واکر عنا یعنی دن اولورسه
اتملکی معنا اوزره امرا منصوب قراءت اولور زیرا مفعول اولور بیت
تا بگفته مصطفی شاه نجاح السماح یا اولو النجاح حضرت مصطفی شاه ظفر
بیوردیلرکه السماح سنحاوجود ای نعمتلر صاحبی رباح وسود در بیت ما نقص
المال من الصدقات قط انما الخیرات نعم المرتبط یعنی مال صدقاتدن هرکز ناقص

اولمز

اولمز و تحقیقا خیرات نه کوزل مال باغلیجی محللردر در بیان استعداد عادرفده التجافی
عن دار الغرور بیوردیلر بو حدیثه اشارتدر که قال علیه السلام اذا دخل النور القلب انشرح
وانفتح یعنی نور ایمان ویا نور معرفت قلبه داخل اولورسه قلب منشرح ومنفتح اولور قالوا
وما علامة ذلک اصحاب دیدیلرکه قلبه نور داخل اولمه سنک علامتی ندر یا رسول الله
قال پیغمبر بیوردیلرکه التجافی عن دار الغرور بو غرور داروندن تباعد ایلمکدر والانابة
الی دار السرور سرور خانه سینه که آخرتدر اکا رجوع اتمکدر والتاهب للموت
قبل نزوله وموت نازل اولمزدن اول مستعد اولمقدر در بیان قبلة ذات
الصدور بیوردیلر بیت بهر آن فرمود با ان اسپه او وحیث ما کنتم فولوا وجوهکم
سورهٔ بقره ده اولن آیته اشارتدر ولله المشرق والمغرب یعنی مشرق ومغرب
الله ایچوندر فاینما تولوا فثم وجه الله پس هر نه یره که توجه ایلسه کوز آنده وجه
خدا واردر یعنی ذات الله آنده حاضردر واته واسع علیم الله تعالی واسع العطا
در قوللرینه وعلیمدر هر حاللرینه بونک تحقیقی تجسد در بیت کیست کز ممنوع
کردد ممتنع چونکه الانسان حریص علی ما منع پس اوزین یقوی به فتوی ما کثیر پس
بونهای ومنعدن غوی اولور اکثر قوم یعنی ضلالته وکمراهلکه دوشر اهم ازین
یامدی به قلبا خبیر هم بونهی ومنعدن هدایت ایدر الله تعالی قلب خبیره یقوی
ویهدی علی بناء المجهول والمقدر جایزدر در بیان رفتن میران سلطان
در الانسان حریص علی ما منع معناسی ظاهردر بو آیت که الم یأتکم نذیر قالوا بلی قالوا

مونكن اسمع او نعقل ما كنا في اصحاب السعير جلد رابعده و جلد خامسده تفسيری كچدی

بيت اين مثل ها لا يقنست اى سترآن حيله تفهيم را جهل المقل خير الصدقة كاكر

المقل بيور مشدر يعنى فقيرك طاقتى مقداری پس بو مثال دخی تفهيم خلوق اچون

كان بونلردن غيريه طاقت اولنميه حكايت صدر جهانده من صمت منكم نجا بر بابه الشن من

صمت نجا حديثنه اشارتدر بابسه تركيجه بيساتچی در تفسير حديث مصطفی عم

كه منهومان لا يشبعان الفهم حريص و آرزومند منهومان ايكى حريص كسند

لا يشبعان طويمزلر طالب الدنيا برى طالب دنيا در و طالب العلم و برى

طالب علمدر ساير معنا بو مجلده مسطور و مبيندر اما حديثك باقى سيى

بودر و هما لا يستويان و بو ايكيسى برابر دكلدر اما طالب العلم فيزداد في الرحمن

اما طالب العلم رحمن حقنده و طريقنده اولسى زياده ايدر و اما طالب الدنيا

فيزداد في الطغيان اما طالب دنيا طغيانده اولسى زياده ايدر در ذكر

آنكه پادشاهان دانشمند بيانندده بيت هيچ ندارد خاصكان را در كمون

از پى آخر جزو دفتر بون سوره انفال ده تفسيرى بو جلدده و بعضى مجلده

مرور ايتدى بيت شرم دارم از نبى ذو فنون البسوهم گفت مما تلبسون شرم

طوترم حضرت نبى دن بيوردى عباد حقنده البسوهم مما تلبسون آنلره

كيدوركز سنزك كيدوكز كوزل لباسدن و اطعموهم مما تأكلون و آنلره يدورك

سنزك يدوكوزدن بيت مصطفى گفت اين وصيت با بنون اطعموا الاذناب

مما تأكلون حضرت پيغمبر اولادنه بو وصيتى ايلديلر كه اذنابه اطعام ايلك كندو يديككوزدن

اذناب ذنبك جمعيدر ذنب لغتده قويروغه ديرلر بنده يه ده ذنب اطلاقى تابع اولدوغيچوندر

در حكايت امرء القيس قفا نبك من ذكرى حبيب و منزل مصرع ثانى بسقط

اللوى بين الدخول فحومل بو بيت سبعه معلقه دندر تمام قصيده در قفا امردر

قفا تثنيه در ايكى مصاحبنه خطاب اوله كه طوركز اى يارانلر ديمك اوله

ويا خود خطاب واحد اوله زيرا عادت عرب در با جمله و تثنيه ايله واحده

خطاب ايدرلر و تكرار لفظ مراد ايدرلر و بو معنا قرآنده دخى واقعدر تنكم

رب ارجعون ده اهل تفسير رب ارجعون ارجعنى ارجعنى تقديرنده در ديمشلر

والقيا فى جهنم ده الق الق معناسن ويرمشلر پس بو تقديرجه بيتك معناسى

قف قف اى بنم يار غارم بنكله براغليه لم امرك جوابيدر ديا انكيجون ساقط

اولدى ذكرى مصدردر يعنى طور و بكا ساعده و موافقت ايله بكا ايلمه ده

حبيبمك ذكرى حقنده يعنى آنى اكدوكمدن اوتورى سقط دشمك واللوى رمل

دخول و حومل ايكى موضعك اسميدر يعنى اول بكا ويا اول حبيب و يا منزلى

سقط لوى ده در يعنى منقطع رمل ده دخول حومل مابيننده يختص برحمته من

يشاء الله تعالى مختص قلور رحمته ديلدوكى كمسه يى بيت ديو بر شبه سليمانى

كرده ايست علم مكرش هست و علمناش نيست چون سليمان از خدا بيناش

بود منطق الطير ز علمناش بود سوره نملده اولن آيته اشارتدر وورث سليمان

داوود وارث اولدی سلیمان داوده نبوتده و پادشاهلقده و یا علمده که آنکا قایم
مقام اولدی و سایر اوغلی طقوز اوغلی وارث اولمدی وقال سلیمان دیدی یا ایها
الناس ای ناس علمنا بزه بلدرلدک و تعلیم و تفهیم حق جانبندن منطق الطیر قلندی صح
انواع طیورک نطقنی و اوتینا من کل شیء و اعطا اولندق هر شیء دنکه کا محتاج
ایدک ان هذا تحقیقا بو عطا لهو الفضل المبین البته شول فضل واضحدر
که هر کسه مخفی دکل آشکاره در معنای بیت دیو اگرچه سلیمانه شبیه اولیسه ده
علم حکمی وار در اما حق طرفندن علم لدن تعلیم اولنمه سیبه بو قدر و هر مقلدو
اهل نفس اگرچه بحسب الظاهر اصطلاحات اولیا ایله بلورلر لکن حق جانبندن
بو نعمته انلرک مرتبه و علملری عطا اولنمز و غنمز انلرک احوالندن غافللردر
چونکه سلیمان خدادن روشن و خندان ایدی منطق الطیر انک علمنادن اولدی
در بعد ملکت ایشانک و متوارکن دربلا دجان دیده اما قدمی بوصلنه مقصودی
یا بنم قدمم مقصوده واصل اولسه الحق ذات شریفه فؤادی و یا خود باشیمی الغا ایدرم
فؤادی کبی یا عاذل العاشقین دع فتیة اضلها الله کیف ترشدها ای عاشقلری
ملامت ایلیجی ترک ایله بو طائفه یی پس اضلها الله علیدر زیرا جمله مستغرقدر
تقدیری زیرا شول کسه کیم که الله اضلال ایلمشدر و حیرت و ضلالته الدی ازلیدر
نیجه آنلری سن ارشاد ایده بیلورسن بیت ظن لا یغنی من الحق خوانده و ذخیال
برق زشرق مانده وما یتبع اکثرهم الا ظنا سوره یونسده تفسیری جلید

اولکی

اولکی آخرنه قریب یکجری بیت هیچ کر برین پیچو یوسف زانو اچی تا زنخ نلعیبا فتی حد جهی
تفسیری جلدینک اولکی ایله قریب مرور ایتدی دربیان آنکه مجاهد دست از مجاهده
باز نداردو یرزقه من حیث لا یحتسب بو آیت سوره طلاق قره دردر و من یتق الله اهر شول
کمسه که اتقا ایلیه الله دن و مرتکب معاصی و مناهی اولمیه یجعل له مخرجا الله تعالی
اولکمسه ایچون قیلر خلاص و خروج ایدجک یرلی تا دنیا و آخرتک آلام و شدائدندن
خلاص اولور و یرزقه و آکا رزق ویرر من حیث لا یحتسب ظن ایلمدوکی
یردن و من یتوکل علی الله فهو حسبه و هر کیم اللهه توکل و اعتماد ایلیه اول
الله کافیدر آکا ان الله بالغ امره الله تعالی امرینی بالغدر و کاریجی بتشرریجی در
هر نه یره که مراد ایلیه قد جعل الله لکل شیء قدرا تحقیقا الله تعالی قیلدی هر شیء
ایچون بلا و فقردن و غیریدن مقدار و معین خلق ایکه آندن تجاوز اتمز العبد یدبر
والله یقدر تدبیره غالب در بیت حق معیت کفت و دلرا مهر کرد تاکه عکس
آید بکوش دل نه طرف حق تعالی معیت دیدی یعنی و هو معکم اینما کنتم بیوردی
یعنی اول سزکله در هر نه یرده که اوله و بو آیتک تفسیری بوجنجی جلده کچدی
و دلرا مهر کرد لکن کیفیت معیتی اعلام ایلدی و قلبه مهر ویردی تاکیم عکس
کله کوش دله طرفدن کلمیه یعنی قلبه مهر ویروب سر معیتی بلدرممه سبب بودر که کوش
قلبه سر معیت موافق کلمیه بلکم عکس کله و سر معیتی بلمیه تاکیم سیر معنوی و سلوک
مراتب الالهیه سبب اوله پس سالک سر معیتی بلمکه و بولمغه موطن طبیعتدن

ومقام بشریتدن مرتبهٔ احدیته سوق ایلیه نابعد اللتیا والتی بنجه مجاهده ومکابره دلنا
صکره بر معیت اکا معلوم اولور بیت چون پیمبر گفت مومن مزهرست در زمان خالی شد
ناله کی رست حضرت رسول عم بیوررلرکه المؤمن کالمزمر مومن دودک کبیدر
لا یحسن صوته الا بخلاء بطنه انک سسی وصداسی کوزل اولمز الا قرنی طعامدن
وغل وغشدن خالی اولمغله در بیان اسبابی آن شخص بصر وشب بیرون
آمدن قوله تعالی عسی ان تکرهوا شیئا وهو خیر لکم سن بر شیئه کریه کوردکن
وحال بوکه اول سنک ایچون خیرلودر وعسی ان تحبوا شیئا وهو شر لکم
وسن بر شیئه محبت ایدرسن وهو اول شیئ سکا شردر وقوله تعالی سیجعل الله
بعد عسر یسرا یعنی عن قریب الله تعالی قحطلهم شدة والمدن صکره یسرا
آسانلق وقوله عم ازمة تنفرجی جلد خاصره تحقیقه مستوفا مرور ایتدی
وجمیع القرآن والکتب المنزل فی تقریر هذا المعنی الذی اشرنا الیه الکذب ریب
فی القلوب والصدق طمانینة طروب حضرت پیغمبر عم بیوررلرکه کذب اولسن
شیئ قلبده شبهه وشابه در وصدق سکون وطمانینت در طرب ونشاط
وبیرجی در بیان شهزاده کان در زمان بر جست کهای خویشان وداع
انما الدنیا وما فیها متاع اول زمانده اول شهزاده بیرنرن قالقوب دیدیلرکه
ای اقربا وتعلق شیئلر بن وداع اتدم زیرا دنیا وما فیها ده هر نه شیئ وار ایسه متاع
قلیلدر نتکم جناب حق بیورر قل متاع الدنیا قلیل والآخرة خیر لمن اتقی

دی

دی یا محمد بو یلره که متاع دنیا قلیلدر آخرة خیرلودر انقا ایدنلره بیت کلکم راع الخ
از دمه که عاقل خواوست که در ملحمه کلکم راع وکلکم مسئول عن رعیته اول داعی
دمه دن فروج ایده مز دی اما داعی انک هر احوالنی بیلور دی زانکه مرصاد حق در
اندر کمین ان ربک لبالمرصاد آیتنه اشارتدر تفسیری عن قریب مرور ایتدی
در تفسیر این حدیث مصطفی عم که من کنت مولاه فعلی مولاه شول کمسنه نک
که بن افندیسیم پس علی انک افندیسیدر جاوز الا وتمام طرا واعتزل عارف
اوتمام حیالا اتدن تجاوز ایلدی طرا بالکلیه واعتزال ایلدی واوردی بالای چرخ
بی ستخ سوره یوسفده بو آیته تلمیح بیوردیلر وجاءت سیارة فارسلوا
الیهم واردهم فادلی دلوه تفسیری مقدم کچدی در بیان انکه در خوف کویر
مومن را حبا یا مومن فان نورک اطفا ناری کچ یا مومن تحقیقا سنک نورک
بنم ناری سوندردی مثنوی نا که ما ینطق محمد از هوا ان هو الا وحی
احتوی تاکم حضرت محمد سویلمز هوای نفسندن انک سویلدوکی کلام دکلدر
الا بو نی الا وحی حقدر بازایر درو زن ایچون که اجتماع واحتوی ایلدی مثنوی
رنک باقی صبغة الله است وبس تفسیری جلد ثانیده کچدی بیت
نیستم امیدوار از هیچ سو وان کرم می کویدم لا تیأسوا سورهٔ یوسفده
اولان آیته اشارتدر که اذهبوا فتحسسوا ولا تیأسوا انه لا ییأس من روح
الله الا القوم الکافرون متن تفسیره دایما خافقان ما کرده است طو لفظ

طوبی دن مقصود درضیافت دخوننلق معناسنه کوشمانزلری کشدلا تقنطوا سوره
زمرده قل یا عبادی الذین اسرفوا علی انفسهم آیتنه اشارتدر تغیری جلا اوله
کچدی بهار طفلان حق زمین را مهد خوانند سوره طه ده اولن اینه اشارتدر الذی
جعل لکم الارض مهدا یعنی اول خالق بیچون درکه ای ناس سزه وطون ارضی بشک
قلدی تا آنده استراحت ایلیه سکوز والله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب
تم هذا الکتاب بالمستطاب بعون الملک الوهاب حقا بودر که بوکتاب عجیب الشان
ونامه حقیقت عنوان بر حدیقه بدیع البنادر که انواع اثمار معارفله جنان جنان
عارفاندر واصناف ازهار لطایفله حضرت فزای درون عاشقاندر
وضیا بخش عیون عالماندر ومفتاح مغالق مثنوی ومصباح ظلام معنوی
در وحلال مشکلات الابیات وکشاف مفصلات الایات در ومثنوی خوان
اولنلره مثنوی دان اولمق استرلرسه بوکتاب عجیب الشاندن تغافل ایتمیه لر
زیرا حضرت مثنوی تفاسیر کلام ربانی واحادیث واخبار نبویه دن مأخوذ در
پس هر کیمسنه که دیده عقل وادعای تحکیل انواع علوم ومعارفله مکحل کوردن
جانی جواهر وزواهر احادیث وتفاسیرله تکمیل ایلیه و مأخذ منابع مثنویدن
غافل ونکات واشارات وبدایع وصنایع معنویه دن ذاهل اولمه الحاله ابد
ولازم درکه شب وروز بوکتاب موفت نصابه متوغل ومشاغل اوله
والحمد لله ولی العباد ومنه المبدا والیه المعاد وواهب الرشاد والموفق للسداد

والصلواة

والصلواة علی سید العباد محمد مصطفی الهادی وعلی اولاده الامجاد وآله
واصحابه الاجواد تم التمام بعون الملک العلام فی ید
عبد الضعیف محمد الامام در ملقب سکبانی غفر الله
له ولوالدیه ولاساتیذه ولجمیع المؤمنین
والمؤمنات والاحیاء منهم والاموات والیه
فی شهر ربیع الاول سنه ستة
وخمسین والف

انس رضی الله عنه روایت ایلدیکه حضرت رسول صلی الله علیه وسلم
بیحضور اولدوغی وقتده بو دعایی اوقوردی یا حی
یا قیوم استغیث برحمتک یا ارحم الراحمین
امام علی حضرتلری کرم الله وجهه روایت ایلدیکه برکون حضرت رسول علیه السلام
بیوردیکه یا علی قچان بر طاریلغه دوشسک دیکه بسم الله الرحمن الرحیم
ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم حق تعالی سندن انواع
بلایی دفع ایدر

عدد اوراق ۲۱۵

یرنگ اولسون دیر ایسک لطیف و محتشم

آلتن اوشسته گنتور مانند ملک سرخ سر

یزیدی

قطعه

انا المسموم ما عندی بتریاق ولا راق

ادر کاسا و ناولها الا یا ایها الساقی

خواجه حافظ را شبی دیدم بخواب گفتم ای در فضل و دانش بی مثال

از چه بر خود بستی این بیت یزید با وجود این همه فضل و کمال

گفت تو واقف نه ز این مسئله

مال کافر هست بر مؤمن حلال

جلوس آل ارطغرل بر تخت شاهی غازی عثمان خان سنه ٦٩٩

فقرا ایله کوجدی بشتقه
ابدی رحلتن جوق قلبی شاه

شب آدینه و معراج ایدی هم
اولدیغی دهن [illegible] اولدی براه

غلطه خانقهنده [illegible] سال
شیخ کامل ایدی اول عالی جاه

حضرت غالب اسعد که فنا
ایلدی ایدی او ذات آگاه

دیدی تاریخ بو بن حلیم
کوجدو غالب دده یا هو صد واه
سنه ۱۲۱۳

مدفنلری غلطه درکاهنده شارح مثنوی حضرت اسماعیل الانقروی
حضرتلرینک صول جانبنده در

غالب اسعد دده مرحوم شهری
اولوب ۱۲۱۳ تاریخنده مولود اینه
کوندیلرینک سویلدیکلری تاریخدر
تاریخ اینجی غالب زار عشق
اثر عشق تاریخ مولودلری
اولدی قرق ایکی
یاشنده عقباده
رحلت ایتدیلر [illegible]
[illegible]
شرحی و [illegible]
تالیفی و سائر تالیفاتلری واردر

عبد الحلیم بن احمد
[illegible]

تاریخ دیگر
اولدی چونکه بو تاریخ جلیع
سویلمک لفظا و معنی لازم
بیک ایکیوزله اون اوچده باقی آه
غالب اسعد دده اولدی عازم